

Beleids- begroting

2024 - 2027

Gemeente
Hengelo

www.hengelo.nl

Colofon

Dit is een publicatie van de Gemeente Hengelo
Postbus 18
7550 AA Hengelo
www.hengelo.nl

Bezoekadres: Burg. van der Dussenplein 1
E-mail: gemeente@hengelo.nl
Telefoon: 14074

Fotografie: Christian van der Meij, Eric Brinkhorst & Hart van Zuid

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Publieksversie	5
Leeswijzer	10
3 Beleidsmatige, financiële en overige ontwikkelingen	13
3.1 Beleidsmatige ontwikkelingen	14
3.2 Financiële ontwikkelingen - Van Zomernota naar Beleidsbegroting	15
3.3 Overige ontwikkelingen, risico's en financiële positie	18
3.4 Belasting- en tariefmaatregelen	22
3.5 Grondslagen voor de ramingen bestaand beleid	24
4 Raadsadvies en besluit	25
4.1 Raadsadvies	26
4.2 Raadsbesluit	29
5 Programma's	33
5.1 Hengelo in verbinding: onze koers, de strategische agenda en talentopgave	34
5.2 Beleidsprogramma's	42
5.2.1 Veiligheid	42
5.2.2 Verkeer, vervoer en waterstaat	47
5.2.3 Economie	53
5.2.4 Onderwijs	59
5.2.5 Sport, cultuur en recreatie	65
5.2.6 Sociaal domein	75
5.2.7 Volksgezondheid, milieu en duurzaamheid	93
5.2.8 Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing	105
5.2.9 Bestuur en ondersteuning	114
6 Paragrafen	129
6.1 Lokale heffingen	130
6.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing	142
6.3 Onderhoud kapitaalgoederen	151
6.4 Grondbeleid	158
6.5 Financiering	164
6.6 Verbonden partijen	168
6.7 Bedrijfsvoering	182
6.8 Subsidies	193
6.9 Wet open overheid	195
7 Financiële overzichten	197
7.1 Baten en lasten	198
7.1.1 Totaal overzicht baten en lasten	198
7.1.2 Baten en lasten per programma	199
7.1.3 Incidentele baten en lasten	199
7.2 Algemene dekkingsmiddelen	210

8 Bijlage	211
8.1 Reserves en voorzieningen	212
8.2 Lasten en baten per taakveld	220
8.3 EMU-saldo	222
8.4 Transformatieplan sociaal domein	223
8.5 Verbonden partijen en vertegenwoordiging	225
8.6 Meerjarig investeringsoverzicht	227
8.7 Nieuw beleid Zomernota 2023-2027	228
8.8 Tarieven sportaccommodaties	230
8.9 Afkortingenlijst en begrippenlijst	234
8.10 Verplichte kengetallen	245
8.11 Global Goals	247
8.12 Aangenomen amendementen en moties	249

Voorwoord

Beste Hengeloër,

Gemeenten staan de komende jaren voor grote maatschappelijke opgaven. En dat is in Hengelo niet anders. Voldoende woningen in de stad, energie besparen én duurzaam opwekken. We willen de stad bereikbaar en veilig houden, het sociaal domein gaat flink veranderen én onderwijshuisvesting vraagt de nodige aandacht.

In Hengelo leggen we de focus op de strategische agenda met vijf opgaven: toekomstbestendige stedelijke ontwikkeling, toekomstbestendig sociaal domein, duurzame inrichting, wijkgerichte aanpak en de inwoner centraal. Deze opgaven zijn van groot belang voor de toekomst van onze gemeente. Deze agenda geeft robuust richting aan hetgeen we in 2024 doen om de ambities van de stad dichterbij te brengen.

Roerige tijden

Ook de wereld om ons heen staat niet stil. We hebben nog steeds te maken met onzekere (financiële) tijden. We ondervinden dagelijks de gevolgen van de oorlog in Oekraïne. De hoge inflatiecijfers zorgen ervoor dat alles duurder wordt. Voor u, voor bedrijven én voor ons als overheid. Dit zijn dan ook onderwerpen, waar wij als gemeente onze rol willen pakken om ervoor te zorgen dat iedereen mee kan blijven doen.

Stijgende kosten

Ook als gemeente hebben we last van de hoge inflatie. Alles wordt duurder. In combinatie met de grote maatschappelijke opgaven én een beperkte financiële ruimte. Want als gemeenten krijgen we de komende jaren ook minder geld vanuit de Rijksoverheid. Maar het demissionaire kabinet neemt geen besluiten meer over belangrijke onderwerpen op het gebied van gemeentefinanciën. Vanaf 2026 laten we daarom in onze begroting nu voor het eerst ook tekorten zien. Simpelweg omdat we vinden dat we voor de uitvoering van bestaande en nieuwe taken op dit moment onvoldoende geld krijgen. Daar staan we niet alleen in. Wij blijven daar bij het Rijk op wijzen. Alleen op die manier kunnen we onze gemeentelijke taken ook blijven uitvoeren voor u als inwoner, onze partners en alle bedrijven om de ambities voor de stad verwezenlijken.

Beleidsbegroting

Onze Beleidsbegroting bestaat uit 9 programma's. Verderop leest u per programma de belangrijkste doelen en opgaven. In de publieksversie leest u in het kort wat we in 2024 gaan doen om bij te dragen aan deze doelen en opgaven.

Hanneke Steen-Klok, namens het college van burgemeester en wethouders

Het financieel portaal

De gemeentebegroting is digitaal beschikbaar in het financieel portaal van de gemeente Hengelo (link: <https://financien.hengelo.nl>).

Raadsbehandeling

De behandeling van de Beleidsbegroting vindt plaats in de oordeelsvormende politieke markt van 17 oktober a.s. De raadsvergadering over de Beleidsbegroting vindt plaats op 8 november a.s.

Hengelo, 26 september 2023

Publieksversie

Gemeente
Hengelo

Hengelo in verbinding

De inwoner centraal | Wijkgericht | Toekomstbestendige stedelijke ontwikkeling |
Transformatie sociaal domein | Draagvlak voor duurzame inrichting

Publieksversie

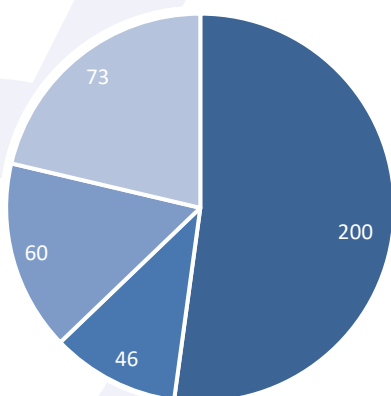
Beleidsbegroting 2024 -2027

De Beleidsbegroting van de gemeente Hengelo geeft een beeld van de inkomsten en uitgaven. In de begroting wordt duidelijk gemaakt welke taken de gemeente uitvoert en welke bedragen daarbij horen. Daarnaast wordt duidelijk gemaakt welke beleidsmatige- en financiële ontwikkelingen in de komende jaren van invloed zijn. In deze publieksversie leest u wat we op de verschillende programmaonderdelen willen bereiken, wat dat mag kosten en wat we daarvoor in 2024 zoal gaan doen. De gemeentebegroting is digitaal beschikbaar in het financieel portaal van de gemeente Hengelo (<https://financien.hengelo.nl>).

Inkomsten en uitgaven van de gemeente Hengelo

Inkomsten

Waar komt het geld vandaan

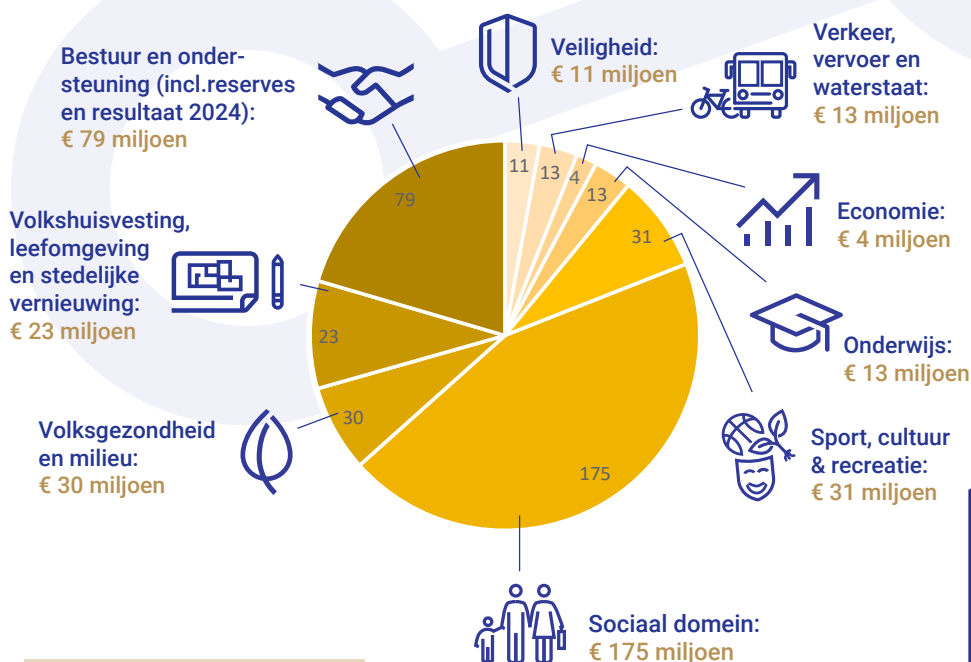
Inkomsten 2024

(x € 1 miljoen)

Gemeentefondsuitkering	200
Specifieke uitkeringen van het Rijk	46
Lokale heffingen	60
Overige inkomsten	73

Totaal inkomsten 379

Uitgaven Waar gaat het geld naar toe

Totaal uitgaven:
€ 379 miljoen

Wat willen we bereiken?

De Beleidsbegroting van de gemeente Hengelo kent 9 programma's. Hieronder leest u per programma de belangrijkste doelen en opgaven

Veiligheid

- Minder vermogens-, vandalisme- en geweldsdelicten, zoals inbraken, diefstal, vernielingen en mishandeling.
- Minder (georganiseerde) misdaad die het vertrouwen in de maatschappij aantast (ondermijnende criminaliteit), zoals drugshandel, fraude en witwassen.
- Inwoners voelen zich veiliger in Hengelo.
- Inwoners ervaren minder overlast in hun wijk of buurt.

Wat gaan we daarvoor doen in 2024?

We krijgen steeds meer te maken met nieuwe en complexere veiligheidsproblemen. Daarom zetten we in 2024 meer in op de thema's ondermijning en online criminaliteit. We investeren in digitale weerbaarheid van ouderen, jongeren en ondernemers. Dat doen we door bewustzijn te stimuleren en te ondersteunen waar dat kan. Ook onderzoeken en ontwikkelen we samen met de politie en regionale partners een aanpak op jonge drugdealers, om drugshandel te verminderen. Tegelijkertijd onderzoeken we hoe we aan de ene kant onze toezicht- en handhavingscapaciteit kunnen uitbreiden en aan de andere kant kwalitatief kunnen verbeteren, zodat onze Boa's maximaal kunnen bijdragen aan een leefbare en veilige omgeving. Ook willen we graag op basis van beschikbare cijfers en informatie actie ondernemen om te zorgen voor veilige wijken.

Verkeer, vervoer en waterstaat

- Hengelo is beter bereikbaar met de fiets, de auto en het openbaar vervoer.
- De wegen en fietspaden in Hengelo zijn heel en veilig.
- De openbare ruimte in Hengelo is schoon.
- Fietzers kunnen hun fiets makkelijker en veiliger stallen in de binnenstad.

Wat gaan we daarvoor doen in 2024?

We willen Hengelo in de toekomst leefbaar, bereikbaar en veilig houden. Het mobiliteitsplan, vastgesteld in 2023, geeft richting aan projecten tot het jaar 2040. We zien dat duurzame mobiliteit en elektrisch laden een steeds grotere rol gaan spelen in ons dagelijkse manier van verplaatsen. Zo gaat Arriva vanaf 1 januari 2024 in Hengelo rijden met elektrische bussen. Ook maken we in 2024 een begin met een actieplan om het fietsgebruik verder te stimuleren met oog voor veiligheid, de netwerken in de stad én het fietsparkeren in de binnenstad. Vooruitlopend daarop wordt in 2024 de nieuwe bewaakte fietsenstalling op het Wetplein al aangelegd. In de binnenstad werken we aan een nieuw toegangsbeleid. Ook gaan we ons parkeerbeleid actualiseren. Daarin zoeken we een alternatief voor Shop & Go, waar we in 2024 mee stoppen.

Economie

- Meer banen in Hengelo, ook voor eigen inwoners.
- Meer groei uit kennisintensieve en innovatieve industrie zoals de sector Hightech systemen en materialen.

Wat gaan we daarvoor doen in 2024?

Onze bedrijventerreinen zijn belangrijke vestigingsplaatsen voor bedrijven én werkgelegenheid. Bijna 45% van de banen in Hengelo vind je namelijk op bedrijventerreinen. Daarom gaan we samen met ondernemersverenigingen aan de slag om onze bedrijventerreinen toekomstbestendig te maken. De beschikbaarheid van voldoende bedrijfsruimte blijft ook een aandachtspunt. Samen met de gemeente Enschede gaan wij de gebiedsontwikkeling in de Spoorzone de komende jaren vormgeven. Ook onderzoeken wij hoe we als gemeente de realisatie van een Clean Energy Hub en een e-truck laadstation mogelijk kunnen maken.

Onderwijs

- Minder kinderen en jongeren in Hengelo hebben een onderwijsachterstand.
- Meer jongeren behalen een startkwalificatie.
- Schoolgebouwen passen beter bij de leerlingenaantallen.
- Schoolgebouwen in Hengelo worden multifunctioneler gebruikt, zoals voor kinderopvang (integrale kindcentra).

Wat gaan we daarvoor doen in 2024?

In Hengelo willen we dat elke kind goed onderwijs krijgt én daarmee kansen voor de toekomst. We zetten in op scholen en wijken daar waar dat het meest nodig is. Om schoolgebouwen optimaal te gebruiken is het Integraal Huisvestingsplan (IHP) 2023 - 2050 opgesteld, wat in 2024 vastgesteld gaat worden. Daarmee zetten we in op goede schoolgebouwen die voldoende ruimte bieden aan ons huidige aantal Hengelose leerlingen. Maar die ook aan te passen zijn aan een stijgend aantal leerlingen vanuit onze ambitie om als stad te groeien. We zetten in op efficiënt gebruik van schoolgebouwen. De functie van de school in de wijk gaan wij nadrukkelijker versterken, afhankelijk van de specifieke behoeften in de wijk, inzetten voor en ten gunste van alle inwoners van die wijk.

Sociaal Domein

- Meer inwoners zetten zich in voor de (lokale) samenleving.
- Minder inwoners zijn eenzaam.
- Minder inwoners hebben problematische schulden.
- Meer inwoners maken optimaal gebruik van ons armoedebeleid.
- Meer inwoners met weinig kans op regulier werk hebben een (zo nodig aangepaste) baan.
- Meer inwoners weten de algemene voorzieningen te vinden.
- Minder inwoners zijn aangewezen op maatwerkvoorzieningen Wmo en jeugd bij het oplossen van problemen in hun leefsituatie.
- Inwoners zijn tevreden over de re-integratievoorzieningen en maatwerkvoorzieningen Wmo en jeugd van de gemeente.

Wat gaan we daarvoor doen in 2024?

In 2024 werken we verder aan het Nieuw Hengelo's Model. In dit model ligt de focus op: normaliseren, preventie, wijk-gerichte aanpak en nieuw zakelijk partnerschap. Hierin gaat het om preventie, integrale aanpak én dichterbij de inwoners. Met een sterke sociale basis en basisondersteuning waardoor de inzet vanuit de maatwerkvoorziening vermindert. Zo zetten we in 2024 meer in op het creëren van mogelijkheden tot ontmoeting in de wijken (zowel online als offline). Wij realiseren ons dat de keuzes in het transformatieplan onze inwoners raken. De ondersteuning valt niet weg, maar wordt waarschijnlijk wel anders. Ook starten vanaf januari 2024 nieuwe contracten met aanbieders Huishoudelijke ondersteuning.

Sport, cultuur en recreatie

- Meer inwoners van Hengelo sporten, bewegen en spelen.
- Inwoners en bezoekers waarderen het culturele aanbod en erfgoed in Hengelo hoger.
- Inwoners zijn meer tevreden over de hoeveelheid en kwaliteit van openbaar groen in Hengelo.
- Hengelo kent meer biodiversiteit in de openbare ruimte.

Wat gaan we daarvoor doen in 2024?

We blijven inwoners stimuleren om te sporten en bewegen. Dit doen we op scholen, in wijken en bij sport- en beweegaanbieders voor specifieke doelgroepen. In 2024 gaan we ons, samen met verenigingen, sportaanbieders en gebruikers, meer inzetten voor een sociaal veilig klimaat binnen onze accommodaties en voorzieningen. Ook is sport en bewegen binnen de ontwikkeling van Spoorzone Hengelo Enschede één van de pijlers.

Op het gebied van kunst en cultuur zetten we ons in om het culturele aanbod en erfgoed te stimuleren. Zo gaan we aan de slag met het Uitvoeringsprogramma voor de Cultuurregio Twente voor de periode 2023-2028. Dit programma heeft als doel om het cultuuraanbod in Twente te versterken, de samenwerking in de regio te bevorderen én het aantrekken en behouden van (jong) talent. Ook dragen we financieel bij aan de plaatsing van 10 kunstwerken van de stichting Storkiaan.

De komende jaren maken we onze stad klaar voor het veranderende klimaat. We geven groen en water de ruimte. Een mooi voorbeeld daarvan is de transformatie van onze binnenstad, herinrichting van de Bankastraat en de aanpak met het project Van Grijs naar Groen. In onze projecten nemen we extra groen en water als uitgangspunt.

Volksgezondheid, milieu en duurzaamheid

- Huishoudens en organisaties verbruiken minder (fossiele en niet-fossiele) energie.
- Huishoudens en organisaties wekken meer duurzame energie op met behulp van zon, wind of warmtebronnen.
- Er is minder afval en grondstoffen worden meer en vaker opnieuw gebruikt (circulaire economie).
- Hengelo heeft meer capaciteit om water op te vangen bij hevige neerslag.
- Hengeloërs hebben een gezondere levensstijl.
- Het verschil in ervaren gezondheid tussen inwoners met een hoge en een lage sociaal economische status (SES) is kleiner geworden.

Wat gaan we daarvoor doen in 2024?*

Het jaar 2024 en de jaren daarna staan in het teken van uitvoering. Mensen gaan het zien en ervaren dat Hengelo verduurzaamt. We zetten actief in op energiebesparing en geven daarbij zelf het goede voorbeeld. Dat doen we ook in samenwerking met de coöperatie Energie van Hengelo. Op basis van het Warmteprogramma stellen wij een bronnenstrategie en wijk- en buurtuitvoeringsplannen op. Wij leggen vast hoe en wanneer wijken van het gas af gaan en welke alternatieven daarvoor beschikbaar zijn. Dat doen we samen met RES, Welbions, netbeheerders en overige maatschappelijke partners en bewonersorganisaties. We kijken ook vooruit: het wordt steeds drukker op het elektriciteitsnet. Daarom werken we in goed overleg met netbeheerders aan (innovatieve) oplossingen.

Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing

- Hengelo kent een groter aanbod van koop- en huurwoningen.
- Inwoners kunnen langer zelfstandig blijven wonen in een geschikte woning.
- Meer woningzoekenden vinden een passende woning in Hengelo.
- Inwoners zijn meer tevreden over de kwaliteit van hun fysieke leefomgeving zoals voor veiligheid, gezondheid en natuur.
- Meer mensen bezoeken de binnenstad van Hengelo en verblijven er langer.
- We hebben een aantrekkelijk compact stadshart waarin winkels en horeca in de binnenstad van Hengelo meer bijeen zijn gebracht in een kleiner gebied.
- Er wonen meer mensen in de binnenstad.
- Er wonen, werken en leren meer mensen in Hart van Zuid.

Wat gaan we daarvoor doen in 2024?*

We gaan door met het toevoegen van nieuwe woningen aan onze stad: 450 in het jaar 2024. Het zwaartepunt blijft liggen in de binnenstad en Hart van Zuid, waar op termijn meer dan 2000 woningen worden gerealiseerd. In 2024 richten we ons ook op kleinschalige woningbouw in bestaande wijken. Samen met Welbions en Ookbions geven we invulling aan nog nader te bepalen prestatieafspraken 2024-2025 waarin nieuwbouw, verduurzaming, huisvesting van doelgroepen én het terugdringen van zoektijden belangrijke thema's zijn. Op 1 januari 2024 gaat de Omgevingswet van start. Dat plan vormt de basis voor vergunningverlening, toezicht en handhaving. Ook het landelijke gebied is in beweging. In 2024 werken we met betrokkenen uit het buitengebied aan de invulling van het gebiedsprogramma voor Zuidoost Twente.

Bestuur en ondersteuning

- Meer (jonge) inwoners en andere belanghebbenden zijn betrokken bij de ontwikkeling van gemeentelijk beleid en zij voelen zich gehoord.
- Inwoners waarderen de dienstverlening van de gemeente Hengelo hoog.
- De gemeente Hengelo blijft financieel gezond waarbij we ambities blijven realiseren vanuit de logica van de Hengeloër.

Wat gaan we daarvoor doen in 2024?*

Als gemeente zijn we er voor onze inwoners. Daarom willen we in onze dienstverlening aansluiten bij inwoners en hun vraag door te doen wat past en kan. We verbeteren continue onze dienstverlening. Bijvoorbeeld door direct duidelijke taal in onze brieven en communicatie. Ook gaan we proactief de samenwerking met de samenleving opzoeken. Voor nieuwe bewoners organiseren we welkomstbijeenkomst(en) om Hengelo te leren kennen. Want wij willen dat de inwoner zich welkom, gehoord, gezien en begrepen voelt. Ook organiseren we het Baas boven Baas festival, waar vanaf 2024 een 'beste idee voor Hengelo' wordt uitgereikt aan een kind of klas.

Leeswijzer

In de Zomernota 2023-2027 zijn de kaders voor het (nieuw) beleid en financiën op hoofdlijnen voor de Beleidsbegroting 2024-2027 vastgesteld door de gemeenteraad op 19 juli jl. Deze kaders zijn verwerkt in de nu voorliggende Beleidsbegroting. De doorvertaling van de Zomernota 2023-2027 vindt u met name terug in 'Hengelo in verbinding: onze koers, de strategische agenda en talentopgave' en de beleidsprogramma's (hoofdstuk 5) en de paragrafen (hoofdstuk 6). Na de vaststelling van de Zomernota heeft de tijd niet stil gestaan en hebben zich diverse nieuwe ontwikkelingen voorgedaan. De detailuitwerking van de hele begroting is nu verwerkt in deze Beleidsbegroting.

In hoofdstuk 3 wordt kort ingegaan op de beleidsmatige ontwikkelingen zoals de strategische agenda en nieuw beleid. Daarnaast worden het bijgestelde financieel perspectief na de vaststelling van de Zomernota en de financiële positie van de gemeente Hengelo beschreven. Tevens wordt ingegaan op de risico's en het weerstandsvermogen, de belastingmaatregelen en de begrotingsuitgangspunten.

In hoofdstuk 4 treft u het raadsadvies en het raadsbesluit aan. De Beleidsbegroting bestaat daarna uit de volgende hoofdstukken.

In hoofdstuk 5 wordt ingegaan in de strategische agenda 'Hengelo in verbinding'. Dit vormt de kern van de begroting. Vervolgens kent de Beleidsbegroting de volgende beleidsprogramma's: 1. Veiligheid, 2. Verkeer, vervoer en waterstaat, 3 Economie, 4. Onderwijs, 5. Sport, cultuur en recreatie, 6. Sociaal domein, 7. Volksgezondheid, milieu en duurzaamheid, 8. Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing en 9. Bestuur en ondersteuning.

Met ingang van de Beleidsbegroting 2022-2025 hebben we meer focus aangebracht in de begrotingsopzet voor de programma's. In samenspraak met de gemeenteraad zijn toen de doelen per begrotingsprogramma geconcretiseerd, waarbij de nieuwe beleidsindicatoren aan de doelen zijn gekoppeld. We hebben er toen voor gekozen om de doelen en beleidsindicatoren meerjarig in tact houden om zo te bepalen of we de doelen halen. Het kan zijn dat door omstandigheden of bijstelling van beleid deze doelen aanpassing behoeven op basis van nieuwe beleidsnota's. Dan zien we deze nieuwe doelen of de vervallen doelen ook terug als onderdeel van de betreffende beleidsnota.

Per begrotingsprogramma vindt u de volgende punten:

- Welke belangrijke ontwikkelingen zien we voor 2024?
- Relevante beleidsnota's
- Verbonden partijen
- Wat willen we bereiken?
- Wat gaan we daarvoor anders doen in 2024?
- Wat blijven we doen?
- Wat mag het kosten?
- Risico's?

Bij '*Wat willen we bereiken?*' zijn de doelen per programma geformuleerd met daaraan gekoppeld de beleidsindicatoren. Middels de beleidsindicatoren kunnen we volgen in welke mate we de doelen gaan behalen. De meeste peilwaarden van de beleidsindicatoren halen we (jaarlijks) op middels uitvraag bij het HengeloPanel. Het kan voorkomen dat we nu meerdere peilwaarden met een verschillend uitvraagjaar tonen per beleidsindicator. Bijvoorbeeld als er door een eerdere enquête al een peilwaarde bekend was. Dan tonen we beide waarden. Dit doen we met name omdat bijv. een eerdere uitvraag is gedaan in een jaar waar corona heerste.

Bij '*Wat gaan we daarvoor anders doen in 2024?*' zijn de daarvoor in komend jaar benodigde acties gekoppeld aan de doelen.

Bij '*Wat blijven we doen?*' wordt een beschrijving gegeven van de activiteiten, die de gemeente Hengelo al jaarlijks uitvoert.

In 'Wat mag het kosten?' kent elk programma een (op basis van de begrotingsvoorschriften) onderverdeling naar taakvelden. Hierin wordt een financiële toelichting van verschillen > € 50.000 of > 10% van het budget gegeven. De financiële toelichtingen kunnen op de taakvelden niet zonder meer één op één vergeleken worden met de mutaties die zijn genoemd in de Zomernota 2023-2027.

In de Zomernota wordt uitgegaan van een vergelijking van de afzonderlijke jaarschijven 2024-2027 ten opzichte van de meerjarenschijven 2024-2026 bij de (gewijzigde) Beleidsbegroting 2023-2026. Sommige afwijkingen zijn namelijk al eerder ontstaan in voorgaande jaren door bijv. eerdere Kadernota's of een Zomerbrief. Deze mutatie vindt u niet direct terug in de vergelijking van dezelfde begrotingsjaren (paragraaf 3.2 van deze begroting), maar maakt wel onderdeel uit van de financiële toelichting in het programmaplan (hoofdstuk 5) tussen de jaarschijf 2024 ten opzichte van de jaarschijf 2023. Tevens kunnen budgetten structureel zijn aangepast met ingang van 2023 in de Zomernota 2023-2027. Dit leidt dan ook niet tot een verschil in de financiële toelichting in het programmaplan (hoofdstuk 5). Ook ziet u in hoofdstuk 5 in de financiële toelichting terug of budgetten zijn geïndexeerd, terwijl dat in de Zomernota in één onderdeel 23-FP-9.2 'Prijs- en loonindexaties 2024 versus compensatie gemeentefonds' is gepresenteerd.

De besluitvorming door uw gemeenteraad tot de zomervakantie is voor de jaarschijf 2023 verwerkt. Dit is inclusief de Jaarstukken 2022 en herzieningen grondexploitaties per 1 januari 2023.

Een nieuw item per beleidsprogramma is *Risico's*. Door de vaststelling van de (nieuwe) beleidsnota 'Integraal Risicomanagement en Weerstandsvermogen 2023 - 2027' is besloten om de risico's per beleidsprogramma te presenteren in plaats van (voorheen) per thema.

In hoofdstuk 6 staan de door het Rijk voorgeschreven verplichte paragrafen. De paragrafen geven een dwarsdoorsnede van de begroting op specifieke onderwerpen, zoals het weerstandsvermogen en risicobeheersing, het grondbeleid, het onderhoud van kapitaalgoederen en de lokale heffingen. Nieuw is de verplichte paragraaf Wet Open Overheid met ingang van 2024. Aan de (verplichte) paragrafen hebben we de niet verplichte paragraaf Subsidies toegevoegd.

Hoofdstuk 7 geeft een totaaloverzicht van lasten en baten, een overzicht van lasten en baten per programma, de incidentele baten en lasten per programma en een overzicht van de algemene dekkingsmiddelen.

In hoofdstuk 8 worden alle bijlagen weergegeven, waaronder de baten en lasten per taakveld, de overzichten van de reserves en voorzieningen, de verbonden partijen, het meerjarig investeringsoverzicht, de tarieven voor de huur van sportaccommodaties, de begrippen- en afkortingenlijst en de verplichte kengetallen van de landelijke website 'waarstaatjegemeente'.

3

Beleidsmatige, financiële en overige ontwikkelingen

3.1	Beleidsmatige ontwikkelingen	14
3.2	Financiële ontwikkelingen - Van Zomernota naar Beleidsbegroting	15
3.3	Overige ontwikkelingen, risico's en financiële positie	18
3.4	Belasting- en tariefmaatregelen	22
3.5	Grondslagen voor de ramingen bestaand beleid	24

3.1 Beleidsmatige ontwikkelingen

Nieuw beleid

Bij de behandeling van de Zomernota 2023-2027 op 19 juli jl. heeft de integrale afweging in de gemeenteraad over nieuw beleid al plaatsgevonden. Voor het totaaloverzicht nieuw beleid verwijzen wij naar bijlage 8.7. De uitgebreide toelichtingen hierop kunt u terug vinden in de Zomernota 2023-2027. De detailuitwerking hiervan is in deze begroting verwerkt.

Strategische agenda en talentopgave

In het kort kan de langjarige koers, zoals die voor het eerst in de Kadernota 2020-2023 is beschreven, als volgt worden samengevat:

Hengelo is een sterke stad: met een robuuste sociale structuur, in het centrum van de groene toptechnologische regio Twente en op een kruispunt van strategische verbindingslijnen met andere stedelijke regio's, zoals Zwolle-Münster en Amsterdam-Berlijn. De kwaliteit van leven is hoog, door het goede voorzieningenniveau, de economische kracht en een optimaal woon- en leefklimaat, waar het stedelijke vestigingsmilieu en de groene ruimte altijd dicht bij elkaar liggen.

De Hengelose ambities voor de lange termijn zijn groot. Voorop staat dat we de hierboven beschreven kwaliteit van leven voor onze inwoners (in termen van brede welvaart/bruto Twents geluk) verder willen vergroten en op peil willen houden. Dat doen we door te focussen op onze twee sterke en onderscheidende kanten: onze aantrekkelijke bruisende stad en de groene toptechnologische regio.

Bij het werken aan de ambities in onze koers en de aanpak van de vijf strategische opgaven is duidelijk geworden dat de significante daling van de beroepsbevolking misschien wel een van de grootste opgaven is om de doelen te bereiken. Daarom is de talentopgave en bijbehorende schaa sprong beschreven als randvoorwaardelijk voor behoud/uitbouw van de kwaliteit van leven in de toekomst. In de Zomernota 2023-2027 heeft de gemeenteraad besloten tot vorming van een aanjaagbudget talentopgave (24-NB-9.4) van incidenteel € 5 miljoen, om die ontwikkeling samen met de stad op te pakken.

De vijf strategische opgaven zijn:

- toekomstbestendige stedelijke ontwikkeling
- toekomstbestendig sociaal domein
- duurzame inrichting
- dwarsthema: wijkgerichte aanpak
- dwarsthema: de inwoner centraal.

In paragraaf 5.1 wordt uitgebreider ingegaan op de strategische agenda en het aanjaagbudget talentopgave.

Volgende paragrafen

In de volgende paragrafen wordt ingegaan op de ontwikkeling van het meerjarenperspectief 2024-2027 na de vaststelling van de Zomernota 2023-2027, risico's, financiële positie, belasting- en tariefsmaatregelen en gehanteerde begrotingsuitgangspunten.

3.2 Financiële ontwikkelingen - Van Zomernota naar Beleidsbegroting

Financieel perspectief

De nu voorliggende Beleidsbegroting 2024-2027 is een vertaling van de uitwerking van de vastgestelde Zomernota 2023-2027. Tevens is de begroting op detailniveau geactualiseerd. Hierbij hebben we zo realistische mogelijke inschattingen van de ramingen gemaakt op basis van de inzichten medio september 2023.

Uitgangspunt in onderstaande tabel is het financieel perspectief op basis van de Zomernota 2023-2027 (hoofdstuk 6). Inclusief de gedetailleerde uitwerking van de begroting leidt dit tot het volgend financieel perspectief voor de komende jaren (- = nadeel; bedragen * € 1.000):

	2024	2025	2026	2027
Zomernota 2023-2027	-	-	-2.237	-4.550
Nieuwe ontwikkelingen in de begroting:				
1. Amendementen en moties Zomernota 2023-2027 (gemeenteraad 19 juli 2023)	-50	-50	-50	-50
2. Indexering/tarieven sociaal domein	344	381	425	426
3. Verwachte gemeentefondsinkomsten - bijstelling stelpost uitkomst onderzoek jeugdzorg			-425	-456
4. Detailuitwerking begroting nieuwe jaarschijf 2027				984
5. Overige verschillen detailuitwerking begroting	176	688	889	703
Totaal begrotingssaldo 2024-2027	471	1.019	-1.399	-2.942

Het begrotingssaldo 2024-2027 is voor de jaren 2024 en 2025 positief. Voor de ravijnjaren 2026 en 2027 is het saldo negatief. De negatieve saldi worden m.n. veroorzaakt door te weinig compensatie van Rijk in de gemeentefondsuitkering voor inflatie en de bekostiging van taken voor gemeenten. Op het eind van deze paragraaf gaan we in op het structureel begrotingssaldo.

Nieuwe ontwikkelingen in de begroting

1. Amendementen en moties Zomernota 2023-2027 (gemeenteraad 19 juli 2023)

In de gemeenteraad van 19 juli jl. over de Zomernota 2023-2027 is besloten tot het volgende amendement en twee moties met (directe) financiële consequenties:

- C01-A02: Amendement tarief bevroren hondenbelasting (€ 50.000 nadeel structureel)
- C01-M03: Laat de beiaardier klinken (€ 12.500 ten laste van de algemene reserve)
- C01-M08: Motiemarkt 2023/2024 (€ 100.000 ten laste van de algemene reserve)

2. Indexering/tarieven sociaal domein

Indexering lasten (BUIG-)uitkeringen

Bij de detailuitwerking van de financiële analyses van deze Beleidsbegroting hebben we geconstateerd dat de lasten voor de (BUIG-)uitkeringen in het kader van de Participatiewet te hoog zijn opgenomen in de Zomernota 2023-2027. Dit structurele bedrag vanaf 2024 wordt nu in de begroting neerwaarts bijgesteld.

Als uitgangspunt voor de begrote baten en lasten van de BUIG hanteren wij dat het saldo van lasten en baten voor de BUIG budgetneutraal zou moeten zijn. De indexering die van toepassing is op de BUIG, krijgen wij gecompenseerd vanuit het Rijk en is dus reeds meegenomen in de budgettaire neutrale verwerking van deze baten en lasten.

Ten tijde van het opstellen van de financiële analyses van deze Beleidsbegroting is gebleken dat de lasten te hoog zijn opgenomen, door een onterechte toepassing van een (extra) indexering van circa € 2,8 miljoen vanaf 2024.

Landelijke regelgeving schrijft voor dat tarieven in de Wmo en jeugdzorg voldoende dekkend moeten zijn. Regionaal wordt daarom nu een onderzoek gedaan naar de huidige tarieven van het Twents Model Jeugd en Wmo 2015 met de vraag of deze reëel zijn. Uit dit onderzoek zullen aanbevelingen voor de tariefopbouw volgen. Besluitvorming hierover zal later dit jaar plaatsvinden. De verwachting is dat we op dit moment niet voor alle zorgvormen reële tarieven betalen en dat we dus de tarieven van enkele zorgvormen zullen moeten bijstellen. Daarom hebben wij, vooruitlopend op de besluitvorming, een voorlopige inschatting gemaakt van het financiële effect hiervan. Deze effecten hebben wij opgenomen in de voorliggende begroting. Het betreft in totaal circa € 2,4 miljoen structureel. De aangepaste tarieven worden met terugwerkende kracht per 1 januari 2023 vastgesteld. Dit heeft dus ook effect in 2023. Dit wordt verwerkt in de 2e Beleidsrapportage 2023. Na besluitvorming weten wij wat het daadwerkelijke effect zal zijn en komen wij hierop terug in het eerstvolgende P en C-document.

3. Verwachte gemeentefondsinkomsten - bijstelling stelpost uitkomst onderzoek jeugdzorg

Op basis van de meicirculaire 2023 van het gemeentefonds zijn de jeugdmiddelen bijgesteld in de Zomernota 2023-2027.

Inmiddels heeft de provincie ons geïnformeerd over het provinciaal toezichtkader 'Afspraken jeugdmiddelen in meerjarenraming'. Naar aanleiding van dit kader blijkt dat voor de jaren 2026 en 2027 aanvullende uitnames uit het gemeentefonds worden gedaan voor de Uitvoeringskosten Hervormingsagenda en centrale investeringen vanuit de Commissie van Wijzen. Dit betekent voor de gemeente Hengelo neerwaartse bijstellingen van de inkomsten voor de jaren 2026 en 2027 van respectievelijk € 425.000 en € 456.000, zodat uiteindelijk resteert in 2026 € 1,456 miljoen en in 2027 € 1,082 miljoen.

4. Detailuitwerking begroting nieuwe jaarschijf 2027

De detailuitwerking van de begroting leidt voor de (nieuwe) jaarschijf 2027 ten opzichte van 2026 tot een voordeel van € 984.000. Dit heeft te maken met fluctuaties in verschillende ramingen door bijv. incidentele lasten voor een bepaalde periode, fluctuaties in de meerjarenramingen. Voorbeelden zijn incidentele middelen t/m 2026 voor ondersteuning kinder- en jeugdraad, invoering Wet open overheid. Daarnaast zijn er in 2027 lagere toevoegingen aan de algemene reserve (oorspronkelijk) en de algemene reserve grondexploitatie (lagere rentecompensatie).

5. Overige verschillen detailuitwerking begroting

De realistische uitwerking van de begroting op detailniveau leidt tot diverse mutaties in de hele begroting. Dit effect vertaalt zich voor de komende jaren o.a. in voordelen op de rente van de financieringsbehoefte en de kapitaallasten (rente en afschrijving). Door de actualisering van de kapitaallasten vindt er een verschuiving plaats over de begrotingsjaren. Bij de actualisatie van alle (vervangings-) investeringen is opnieuw gekeken naar het verwachte jaar van realisatie en in gebruik name. Dit geldt zowel voor de rente dan wel de afschrijving op de taakvelden.

Daarnaast hebben we te maken met effecten in de 'gesloten circuits'. Met gesloten circuits worden die onderdelen in de begroting bedoeld die zichzelf 'bedruipen' en die niet rechtstreeks van invloed zijn op het begrotingssaldo. Deze onderdelen zijn de grondexploitatie, rioolheffing en afval. De voordelen en nadelen van deze circuits worden uiteindelijk verrekend met respectievelijk de algemene reserve grondexploitatie, de voorzieningen riolering en afval en komen dus niet ten gunste of ten laste van het begrotingssaldo.

Structureel begrotingssaldo 2024-2027

Zoals in de Zomernota 2023-2027 aangegeven is het uitgangspunt om, in het kader van het provinciaal toezicht, een structureel sluitende Beleidsbegroting voor de jaarschijf 2024 aan te bieden aan de gemeenteraad. Voor het provinciaal toezichtkader is het van belang dat de begroting structureel en reëel in evenwicht is. De gemeenteraad is uiteindelijk verantwoordelijk voor een structureel sluitende gemeentebegroting.

Het structureel begrotingssaldo wordt gepresenteerd in onderstaand overzicht. Op de eerste regel wordt het resultaat (saldo baten en lasten) voor bestemming gepresenteerd, dat wil zeggen het resultaat zonder mutaties in de reserves. De totale mutaties van de reserves worden op de tweede regel getoond. Deze 2 onderdelen leiden samen tot het begrotingssaldo 2024-2027 als zijnde het resultaat na bestemming. Voor deze 3 onderdelen verwijzen wij voor de cijfermatige onderbouwing naar bijlage 7.1.2. Baten en lasten per programma.

Dit is dan het begrotingssaldo als het verschil tussen de totale lasten en de totale baten. Hierbij is echter geen rekening gehouden met het onderscheid tussen structurele en incidentele baten en lasten. Om de structurele begrotingsruimte te bepalen worden de totale lasten en baten verminderd met de incidentele baten en lasten. De incidentele baten en lasten zijn in bijlage 7.1.3 weergegeven. In deze bijlage is te zien dat de totale incidentele lasten in de periode 2024-2027 hoger zijn dan de totale incidentele baten, hetgeen voor alle jaren een gunstig/positief effect heeft op het structurele begrotingssaldo. Het structurele begrotingssaldo ziet er als volgt uit (bedragen * € 1.000):

	2024	2025	2026	2027
Saldo baten en lasten voor bestemming/resultaat voor bestemming (zie bijlage 7.1.2)	-4.747	4.967	-1.552	-764
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves/mutaties reserves (zie bijlage 7.1.2)	5.218	-3.948	153	-2.179
Begrotingssaldo 2024-2027/resultaat na bestemming (zie bijlage 7.1.2/paragraaf 3.2)	471	1.019	-1.399	-2.942
Waarvan saldo incidentele baten en lasten (zie bijlage 7.1.3)	3.835	9.477	829	1.058
Structureel begrotingssaldo 2024-2027	4.306	10.496	-570	-1.884

Het *structureel begrotingssaldo* 2024 is € 4,3 miljoen positief. In het kader van het provinciaal toezicht is dit voor het begrotingsjaar 2024 voldoende. In 2025 is het saldo ook nog goed, maar vanaf 2026 en 2027 is het effect van de ravijnjaren te zien in een negatief structureel begrotingssaldo. Het structureel begrotingssaldo wordt ook in paragraaf 6.2.5 'Kengetallen' toegelicht.

3.3 Overige ontwikkelingen, risico's en financiële positie

In deze paragraaf wordt naast de overige ontwikkelingen en risico's aandacht geschonken aan de financiële positie van de gemeente.

Ingroeipad integraal huisvestingsplan (IHP) Onderwijs

Het IHP maakt de benodigde investeringen op de lange termijn inzichtelijk, resulteert in een uitvoeringsplan voor de komende zeven jaar en wordt vierjaarlijks herijkt. Het uitvoeringsplan 2023-2030 biedt inzicht in de kosten voor de investeringen voor de komende jaren die nodig zijn om passende en adequate huisvesting voor de scholen binnen de gemeente Hengelo te waarborgen en de meerjarige gevolgen daarvan voor de gemeentebegroting. In de Zomernota 2023-2027 hebben wij investeringsruimte vrijgemaakt voor vijf jaar, maar daarna zijn wij niet klaar. De uitgaven tot en met 2027 kennen een opgaande lijn. Deze lijn stijgt, voor de structurele uitgaven, verder door richting 2031. De impact van het voorstel in de Zomernota is dus in de huidige meerjarenschijven niet volledig te overzien. Er moet rekening gehouden worden met nog grotere investeringen in de toekomst.

Stelpost uitkomst onderzoek jeugdzorg/lagere uitgaven sociaal domein door nieuwe rijksmaatregelen

Naast de inkomstenstelpost in het gemeentefonds (zie paragraaf 3.2 onderdeel 'Verwachte gemeentefondsinkomsten - bijstelling stelpost uitkomst onderzoek jeugdzorg') was er in de Beleidsbegroting 2023-2026 ook een (uitgaven)taakstelling opgenomen voor 'Nieuwe rijksmaatregelen Hervormingsagenda jeugd'. Op basis van nieuwe gegevens is deze taakstelling in de Zomernota 2023-2027 o.b.v. de meicirculaire 2023 van het gemeentefonds iets bijgesteld. Vanaf 2025 komt deze taakstelling uit op circa € 2,6 miljoen structureel. Dit moet volgens het Rijk realiseerbaar zijn door het nemen van nieuwe rijksmaatregelen.

Dit brengt behoorlijke financiële risico's met zich mee indien het Rijk in het vervolgtraject de gemaakte afspraken niet nakomt dat zij aan de lat staat voor de financiële risico's. Ook bestaat er de mogelijkheid dat er straks gemeentelijke maatregelen in het sociaal domein overlap vertonen met de nog te nemen nieuwe rijksmaatregelen.

Overige tarieven sociaal domein

Vanwege landelijke regelgeving wordt er regionaal onderzoek gedaan naar reële tarieven in de Wmo en jeugdzorg. De tarieven moeten voldoende dekkend zijn. Voor een gedeelte hebben we kunnen inschatten wat dit financieel betekent (zie paragraaf 3.2). Daarnaast speelt het rijksbeleid om 3-milieuvoorzieningen en jeugdzorgplus kleinschaliger te organiseren. Dit kan leiden tot een verhoging van de tarieven en daarmee stijgende kosten voor de gemeente Hengelo. Voor de overige risico's wordt verwezen naar beleidsprogramma 6 (hoofdstuk 5).

Stelpost BTW compensatiefonds

De ruimte onder het plafond voor het BTW-compensatiefonds is o.b.v. de meicirculaire 2023 van het gemeentefonds structureel doorvertaald in de begroting 2024-2027. De ramingen mogen maximaal gelijk zijn aan de landelijke afrekening over het jaar 2022. Voor Hengelo gaat het jaarlijks om circa € 1,56 miljoen vanaf 2024. Deze stelpost is al verwerkt in de gemeentefondsuitkering en is nu gebruikt als dekking om een deel van het tekort op te vangen.

Gelet op het feit dat de financiële situatie van gemeenten vanaf het ravijnjaar 2026 niet rooskleurig is, verwachten wij dat gemeenten behoudender worden met het doen van investeringen. Het verwachte beroep op het BTW compensatiefonds ten opzichte van de afgelopen jaren wordt minder. Op basis van de Zomernota 2023-2027 is deze ruimte onder het plafond volledig geraamd als stelpost BTW compensatiefonds. Dit is toegestaan in het kader van het provinciaal toezicht.

Onderzoeksagenda gemeentefonds

De herverdeling van het gemeentefonds is met ingang van 2023 door het Rijk ingevoerd. Dit met inachtneming van diverse onderzoeken die nog plaats moeten vinden. De uitkomsten van deze onderzoeken kunnen leiden tot een wijziging van de gemeentefondsuitkering en tot financiële consequenties voor de gemeente.

Nieuwe onderzoeksuitkomsten hebben betrekking op de maatstaven centrumfunctie en eenpersoonshuishoudens, overige eigen middelen, gemeenten met specifieke kenmerken (o.a. financiële draagkracht, de bevolkingsdaling), bestuur en ondersteuning en het sociaal domein op basis van huishoudkenmerken.

De minister van Binnenlandse Zaken heeft eerder aangegeven dat het nieuwe model met ingang van 2023 geen eindstation is, maar het model continu om onderhoud vraagt.

Onzekere gemeentefinanciën

Voor de toekomst staan we als gemeente nog steeds voor grote uitdagingen met (te) beperkte financiële ruimte. Het demissionaire kabinet neemt geen besluiten meer over belangrijke onderwerpen op het gebied van gemeentefinanciën, zoals de nieuwe financieringssysteem van het gemeentefonds en de verruiming van het gemeentelijk belastinggebied. Wel is in het onlangs gehouden Overhedenoverleg tussen het Rijk-IPO-VNG afgesproken dat uiterlijk bij de Voorjaarsnota 2024 van het Rijk een besluit wordt genomen over de opschalingskorting.

We vinden dat we voor de uitvoering van bestaande en nieuwe taken voldoende geld moeten krijgen van het Rijk. Wij zullen de stevige lobby naar het Rijk blijven voeren voor voldoende financiële middelen.

Risico's en risicoprofiel

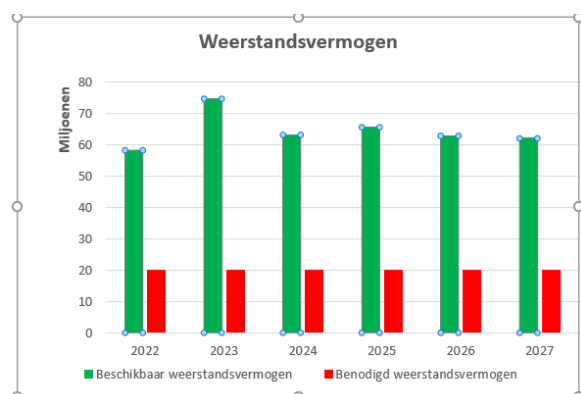
Ten opzichte van de Zomernota 2023-2027 is het risicoprofiel naar beneden aangepast; van € 20,1 miljoen in de Zomernota naar afgerond € 19,9 miljoen in deze begroting. In de beleidsprogramma's (hoofdstuk 5) worden de belangrijkste risico's per programma uitvoerig beschreven. Om de risico's op te vangen willen we met name de algemene reserve op peil houden om zodoende genoeg weerstandvermogen te hebben.

Kader en ontwikkeling weerstandsvermogen

Het kader voor het weerstandsvermogen is in de beleidsnota Integraal risicomanagement en weerstandsvermogen 2023-2027 door de gemeenteraad op 1 februari 2023 vastgesteld.

Op basis van de laatste risico-inventarisatie is de *benodigde weerstandscapaciteit* berekend op € 19,9 miljoen (=benodigd weerstandsvermogen). Op basis van de kaderstelling bestaat het *beschikbaar weerstandsvermogen* uit de algemene reserve 'sec', onvoorzien incidenteel en de onbenutte belastingcapaciteit.

Het beschikbaar weerstandsvermogen is € 63,1 miljoen eind 2024 tot € 62,0 miljoen eind 2027. Op basis van de actuele gegevens leidt dit tot het volgende beeld voor het weerstandsvermogen:

De weerstandsratio is ultimo 2024:

Beschikbaar weerstandsvermogen (afgerond € 63,1 miljoen)

----- = ratio weerstandsvermogen (3,2)

Benodigd weerstandsvermogen (afgerond 19,9 miljoen)

De ratio die hieruit volgt is 3,2 en is daarmee uitstekend. In de Zomernota 2023-2027 was deze ratio eind 2024 nog 2,5. Deze verhoging van de ratio komt met name door de hogere stand van algemene reserve. Op basis van de Zomernota 2023-2027 zijn er voor het jaar 2023 per saldo middelen toegevoegd aan de algemene reserve (€ 6,9 miljoen) en in 2024 zijn middelen onttrokken uit de algemene reserve (€ 6,1 miljoen). Tevens is het restant jaarrekeningsaldo 2022 toegevoegd aan de algemene reserve (€ 13,1 miljoen).

Daarnaast zijn het risicoprofiel (benodigde weerstandsvermogen) en de onbenutte belastingcapaciteit iets lager in deze Beleidsbegroting ten opzichte van de Zomernota 2023-2027.

Eind 2027 is de weerstandsratio ongeveer 3,1. Dit heeft te maken met de mutaties in de algemene reserve door het transformatieplan sociaal domein en de toevoegingen (in 2025) en onttrekkingen (in 2026 en 2027) op basis van de Zomernota 2023-2027.

We beseffen ons terdege dat dit hoge ratio zijn. Op dit moment vinden wij dit acceptabel, omdat wij met ingang van 2026 te maken hebben met ongebruikelijke grote onzekerheden wat betreft de overheidsfinanciën. We ontvangen dan aanzienlijk minder middelen van het Rijk om de huidige en bestaande taken uit te voeren.

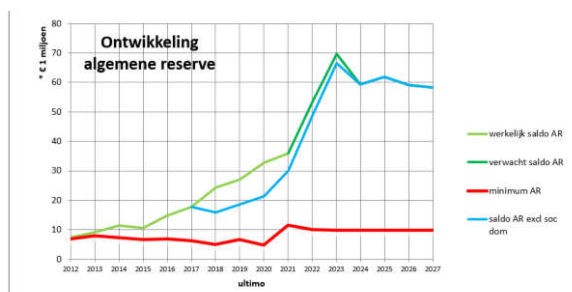
Ontwikkeling algemene reserves

Ontwikkeling algemene reserve ('sec')

De verwachte stand van de algemene reserve is eind 2027 € 58,3 miljoen. Dit is nog ruimschoots boven het minimale niveau van de algemene reserve van ruim € 9,9 miljoen (is 50% van het herijkte risicoprofiel). Echter de stand van de algemene reserve is ook bepalend voor de norm van het weerstandsvermogen, zoals de gemeenteraad met de vaststelling van de beleidsnota Integraal risicomanagement en weerstandsvermogen 2023-2027 heeft besloten. Dit betekent dat de algemene reserve in 2027 minimaal € 16,1 miljoen moet zijn (= benodigd weerstandsvermogen +/- onvoorzien incidenteel +/- onbenutte belastingcapaciteit) om te voldoen aan de ratio weerstandsvermogen dat groter is dan 1.

Wees er wel van bewust dat we in de toekomst te maken hebben met nieuwe ontwikkelingen, die leiden tot wijzigingen in de basisgegevens, zoals het risicoprofiel, de onbenutte belastingcapaciteit, algemene reserve etc. Vanuit gedegen financieel beleid raden wij u aan om niet deze ondergrens op te zoeken, maar een behoorlijke marge aan te houden in deze onzekere financiële tijden. Ook in het kader van het provinciaal toezicht moeten wij voldoen aan deze eigen gestelde norm van de weerstandsratio.

Op basis van de voorliggende begroting ziet de ontwikkeling van de algemene reserve er als volgt uit:

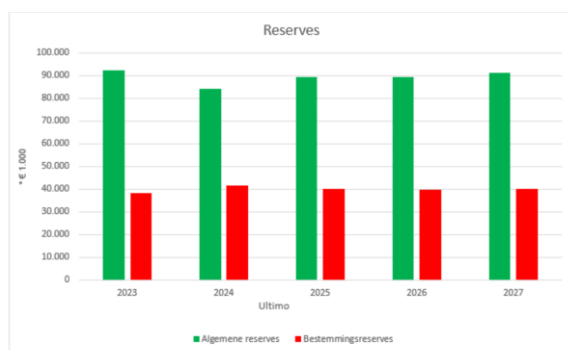
Uit de bovenstaande grafiek blijkt dat het bekleemde deel voor het sociaal domein eind 2024 volledig is ingezet. Voor de toelichting hierop verwijzen we naar het raadsadvies Transformatieplan sociaal domein (zaaknummer: 3462621).

Ontwikkeling algemene reserve grondexploitatie

De algemene reserve grondexploitatie laat een verwachte stijging zien van € 22,8 miljoen per 1 januari 2024 oplopend tot € 33,1 miljoen per 31 december 2027. De afgelopen jaren is het saldo van de algemene reserve grondexploitatie gestegen. Enerzijds door een gezond financieel beleid en anderzijds door het vroegtijdig moeten nemen van verwachte winsten. Tegenwoordig zijn deze winstnemingen verplicht in tegenstelling tot voorheen. In deze roerige tijden voor de grondexploitaties zijn we daarom terughoudend met het inzetten van deze reservemiddelen en wegen dit telkens grondig af. Voor een gedetailleerde toelichting zie paragraaf 6.4 Grondbeleid.

Ontwikkeling reserves

In onderstaande grafiek wordt de ontwikkeling van de algemene reserves (algemene reserve 'sec' en de algemene reserve grondexploitatie) en de bestemmingsreserves weergegeven:

De mutaties in de 2 algemene reserves voor de komende periode laten het volgende verloop zien:

- de algemene reserve 'sec' daalt van € 69,6 miljoen eind 2023 naar € 58,3 miljoen eind 2027.
- de algemene reserve grondexploitatie stijgt van € 22,8 miljoen eind 2023 naar € 33,1 miljoen eind 2027.

Grote mutaties in de bestemmingsreserves vinden met name plaats in de reserves bodemsanering, TOZO, vluchtelingen, onderwijshuisvesting en aanjaagbudget talentopgave.

Voor verdere specificaties kunt u de volgende bijlagen raadplegen:

- bijlage 7.1.3: de afzonderlijke incidentele mutaties van alle reserves;
- bijlage 8.1.5: de structurele mutaties in de reserves;
- bijlage 8.1.1: totaaloverzicht van alle reserves.

3.4 Belasting- en tariefmaatregelen

Woonlasten 2024

Een voorlopige indicatie van ontwikkeling van de totale gemeentelijke woonlasten (OZB, afvalstoffen- en rioolheffing) voor het jaar 2024 hebben we in de Zomernota 2024-2027 weergegeven. Indicatief hadden we in de Zomernota rekening gehouden met het nieuwe Programma Water en Riolering op basis van de middenvariant (scenario hoog). De definitieve besluitvorming in de gemeenteraad heeft nog niet plaatsgevonden. Dit noodzaakt ons om in deze Beleidsbegroting vooralsnog uit te gaan van het huidige gemeentelijke rioleringsplan op basis van het eerder vastgestelde beleid door de gemeenteraad.

Na de mogelijke zienswijzen op het nieuwe Programma Water en Riolering zullen we u een afzonderlijk raadsvoorstel aanbieden voor dit programma, de nieuwe Verordening en de 2 begrotingswijzigingen voor 2023 en voor 2024 en verder. Dit betekent dat we deze nieuwe Verordening *niet* gelijktijdig met alle belastingverordeningen en tarieven 2024 aanbieden.

Als gevolg van de adviezen van de raadswerkgroep afval is het mogelijk dat de tarieven voor de afvalstoffenheffing de komende periode ook nog worden aangepast voor 2024 en verder. Op het moment van schrijven van deze Beleidsbegroting is nog niet duidelijk of de adviezen worden overgenomen door de gemeenteraad. Het bestuurlijk traject hierover dient nog plaats te vinden. Vooralsnog gaan we in deze begroting hierbij ook uit van het reeds vastgestelde bestaande beleid door de gemeenteraad.

Wanneer er meer duidelijkheid is over de omarmde adviezen door de gemeenteraad en dit leidt voor 2024 en verder tot gewijzigde tarieven in de Verordening, dan zullen wij een nieuwe Verordening ter vaststelling aan de gemeenteraad aanbieden.

In het raadsadvies 'Belastingverordeningen en -tarieven 2024' (zaaknummer: 3639451) is het totaalpakket aan belastingmaatregelen, inclusief de tarieven, uitgebreid toegelicht.

Onderstaande tabel laat de tarieven voor de gemeentelijke woonlasten 2023 en de effecten van de voorgestelde belastingtarieven 2024 zien bij een gemiddelde WOZ-waarde, een gemiddeld tarief afvalstoffenheffing (op basis van gemiddeld afvalaanbod in de verzamelcontainers) en het tarief voor rioolheffing:

Soort heffing	2023	2024
OZB eigenaar	319,90	348,36
Afvalstoffenheffing	236,84	236,52
Rioolheffing	257,88	263,04
Totaal gemeentelijke woonlasten	814,62	847,92

Per saldo neemt de lokale belastingdruk voor een eigenaar van een woning toe met 4,1% in 2024 ten opzichte van 2023. Voor de huurder van een woning neemt de lokale lastendruk met 1,0% toe. Dit is inclusief het vastgestelde nieuwe beleid in de Zomernota 2023-2027 voor afval: Handhaving afvaldump (24-NB-7.1), extra uren beleid afval (24-NB-7.2) en mobiel milieupark (24-NB-7.3).

De totale gemeentelijke woonlasten zijn voor zowel een eigenaar dan wel een huurder van een woning lager dan de voor 2024 verwachte inflatie (inclusief correcties van voorgaande jaren) van 8,9%.

Indien rekening wordt gehouden met de rioolheffing op basis van de middenvariant (scenario hoog) voor het Programma Water en Riolering 2023-2027 dan zien de woonlasten 2024 ten opzichte van 2023 er als volgt uit:

Soort heffing	2023	2024
OZB eigenaar	319,90	348,36
Afvalstoffenheffing	236,84	236,52
Rioolheffing	257,88	267,96
Totaal gemeentelijke woonlasten	814,62	852,84

Indien de gemeenteraad voor het Programma Water en riolering de middenvariant vaststelt, dan neemt de lokale belastingdruk in 2024 ten opzichte van 2023 niet toe met 4,1%, maar met 4,7% voor een eigenaar van een woning en niet met 1%, maar met 2% voor een huurder van een woning.

In paragraaf 6.1 'Lokale heffingen' wordt ook uitgebreid ingegaan op o.a. het beleid ten aanzien van de lokale heffingen, een overzicht op hoofdlijnen voor de berekening van de diverse tarieven/heffingen en welke beleidsuitgangspunten ten grondslag liggen aan deze berekeningen.

OZB

De OZB-opbrengst voor 2024 is berekend op basis van de verwachte areaaluitbreiding en de inflatiecorrectie. De OZB-heffing per gemiddeld huishouden stijgt van € 319,90, naar € 348,36. Een stijging van 8,9% ten opzichte van 2023.

Afvalstoffenheffing

De afvalbegroting is kostendeekkend. De gemeente maakt dus geen 'winst' op het afvalbeleid. De afvalbegroting wordt beïnvloed door een aantal factoren. De belangrijkste mutaties in het tarief worden veroorzaakt door het kostenniveau van dienstverlening en de markt voor de opbrengst van recyclingproducten, zoals papier en verpakkingen. Hierbij is ook het vastgestelde nieuwe beleid op basis van de Zomernota meegenomen, zoals hierboven benoemd onder woonlasten 2024.

In het raadsadvies 'Belastingverordeningen en -tarieven 2024' (zaaknummer: 3639451) zijn de verschillende variabele tarieven voor diverse inzamelsystemen en het vaste tarief voor de afvalstoffenheffing uitgebreid toegelicht.

Rioolheffing

Zoals hiervoor beschreven gaan we voor de rioolheffing vooralsnog in deze Beleidsbegroting uit van het huidige gemeentelijke rioleringsplan. Dit betekent dat het tarief voor de rioolheffing stijgt met 2% in 2024 ten opzichte van 2023.

Indien de gemeenteraad (later) besluit tot de middenvariant voor het Programma Water en Riolering dan stijgt het tarief in 2024 met 3,9% (in plaats van 2%) ten opzichte van 2023.

3.5 Grondslagen voor de ramingen bestaand beleid

De grondslagen voor de ramingen bestaand beleid, voor het opstellen van de Beleidsbegroting 2024-2027, zijn in bijlage 10.1 'Begrotingsuitgangspunten 2024-2027' van de Zomernota 2023-2027 uitvoerig beschreven. De grondslagen zijn hieronder beknopt weergegeven:

Onderdeel	Uitgangspunt
Prijscompensatie 2024 (inclusief correcties voorgaande jaren)	8,9%
Looncompensatie 2024 (inclusief correcties voorgaande jaren)	8,9%
Subsidies prijs-/looncompensatie 2024 (inclusief correcties voorgaande jaren)	8,9%
Huren- inflatiecorrectie 2024 (inclusief correcties voorgaande jaren en/of indien geen andere afspraken gelden)	8,9%
Belastingen, heffingen & tarieven- inflatiecorrectie 2024 (incl. correcties voorgaande jaren en indien niet kostendekkend)	8,9%
Looncompensatie 2024 (stelpost verwachte loonstijging gemeentelijke organisatie o.b.v. CEP 2023)	5,2%
Meerjarenramingen 2025-2027 voorgaande onderdelen	constante lonen en prijzen
Rente eigen gemeentelijke grondexploitaties	1,48%
Omslagrente overige investeringen	0,1%
Gemeentefondsuitkering	meicirculaire 2023
Onvoorzien structureel 2024	€ 75.000
Onvoorzien incidenteel 2024	€ 91.000

4

Raadsadvies en besluit

4.1	Raadsadvies	26
4.2	Raadsbesluit	29

4.1 Raadsadvies

RAADSADVIES

ZAAKNUMMER	BEHANDELEND AMBTENAAR	AFDELING	PORT. HOUDER
3641629	Peper, Marianne	FAC-FIN	Hanneke Steen-Klok
ONDERWERP			
3641629 - Beleidsbegroting 2024-2027			

BESLUIT

De gemeenteraad besluit:

- 1. De Beleidsbegroting 2024-2027 vast te stellen.*
- 2. Het programmaplan (hoofdstuk 5) van de Beleidsbegroting als beleidsinhoudelijk kader vast te stellen.*
- 3. Het college van Burgemeester en wethouders te machtigen tot het uitvoeren van het programmaplan voor het jaar 2024.*
- 4. De lasten en baten per begrotingsprogramma, inclusief de mutaties in de reserves, als financieel kader vast te stellen voor het jaar 2024.*
- 5. De subsidieplafonds vast te stellen voor het jaar 2024.*

INLEIDING

Ieder jaar biedt het college van Burgemeester en wethouders op basis van de Gemeentewet, voor aanvang van het nieuwe begrotingsjaar, een ontwerp-(meerjaren)begroting aan ter vaststelling aan de gemeenteraad.

De kaders voor de Beleidsbegroting 2024-2027 zijn bepaald in de Zomernota 2023-2027. Deze Zomernota is (inclusief aangenomen amendementen en moties) vastgesteld in de raadsvergadering van 19 juli jl. De beleidsmatige en financiële effecten van de Zomernota zijn verwerkt in de Beleidsbegroting. Tevens is de begroting 2024 e.v. nu op detailniveau uitgewerkt.

De beleidsmatige en financiële ontwikkelingen na de Zomernota zijn uitgebreid toegelicht in hoofdstuk 3. Daarnaast wordt in hoofdstuk 3 met name ingegaan op de financiële positie, risico's, belasting- en tariefmaatregelen.

Voor de leesbaarheid van de Beleidsbegroting is bewust hoofdstuk 3 'Beleidsmatige, financiële en overige ontwikkelingen' voorafgaand aan dit raadsadvies in de Beleidsbegroting opgenomen. Dit om niet twee keer dezelfde teksten te lezen in de hoofdstukken 3 en 4.

ARGUMENTEN

- 1.1 De gemeenteraad stelt de begroting vast o.b.v. artikel 191 Gemeentewet*
De raad stelt de begroting vast in het jaar voorafgaande aan dat waarvoor zij dient. Het college zendt de door de raad vastgestelde begroting vóór 15 november aan Gedeputeerde Staten.
- 2.1/3.1 De gemeenteraad is het kader stellende orgaan*
De gemeenteraad bepaalt als hoogste orgaan in de gemeente de inhoudelijke en financiële kaders van de begroting. Het college van B en W voert de begroting binnen deze kaders uit.
- 5.1 De gemeenteraad bepaalt de subsidieplafonds op basis van de Algemene subsidieverordening*
Op grond van artikel 4 lid 1 van de Subsidieverordening kan de gemeenteraad jaarlijks bij de vaststelling van de begroting besluiten tot het instellen van subsidieplafonds. Wij stellen voor om voor het jaar 2024 de subsidieplafonds vast te stellen conform het overzicht in paragraaf 6.8 van de Beleidsbegroting. In deze paragraaf worden de subsidies op basis van de diverse uitvoerings- en subsidieregelingen benoemd. Ook worden hier in een afzonderlijke kolom de subsidieplafonds van de betreffende regelingen aangegeven.

KANTTEKENINGEN

- 1.1 *Het niet voldoen aan het provinciaal toezicht, indien de begroting niet tijdig wordt vastgesteld en ingediend voor 15 november 2023*
Consequentie: gemeente Hengelo valt dan onder het preventief provinciaal financieel toezicht van de provincie. Alle raadsbesluiten en begrotingswijzigingen moeten eerst door Gedeputeerde Staten worden goedgekeurd voor het nieuwe begrotingsjaar.

VERVOLG

Communicatie

De Beleidsbegroting is ook digitaal beschikbaar op het financieel portaal van de gemeente Hengelo: <https://financien.hengelo.nl/>. Na de vaststelling zal de begroting worden aangevuld met de aangenomen amendementen en moties in de gemeenteraad. Een persbericht volgt ook bij het definitieve raadsbesluit.

Vervolgproces Beleidsbegroting 2024-2027:

28/29 september 2023	Digitale/fysiek aanbidding aan gemeenteraad
12 oktober 2023	Technisch beraad
17 oktober 2023	Oordeelsvormende politieke markt
8 november 2023	Raadsvergadering Beleidsbegroting

BIJLAGEN

Bijlage 1: Beleidsbegroting 2024-2027

4.2 Raadsbesluit

RAADSBSLUIT**C01**

ZAAKNUMMER	BEHANDELEND AMBTENAAR	SECTOR	PORT. HOUDER
3641629	peper, marianne	FAC-FIN	Hanneke Steen-Klok
ONDERWERP			
3641629 - Beleidsbegroting 2024-2027			

DE RAAD VAN DE GEMEENTE HENGELO BESLUIT:

De gemeenteraad besluit:

1. De Beleidsbegroting 2024-2027 vast te stellen.
2. Het programmaplan (hoofdstuk 5) van de Beleidsbegroting als beleidsinhoudelijk kader vast te stellen.
3. Het college van Burgemeester en wethouders te machtigen tot het uitvoeren van het programmaplan voor het jaar 2024.
4. De lasten en baten per begrotingsprogramma, inclusief de mutaties in de reserves, als financieel kader vast te stellen voor het jaar 2024.
5. De subsidieplafonds vast te stellen voor het jaar 2024.

PUBLIEKSVRIENDELIJKE SAMENVATTING

Het college van burgemeester en wethouders heeft ingestemd met de Beleidsbegroting 2024-2027 en aangeboden aan de gemeenteraad. De gemeenteraad bespreekt dit naar verwachting op 17 oktober tijdens de politieke markt en neemt op 8 november een besluit.

De beleidsinhoudelijke en financiële kaders uit de Zomernota 2023-2027 zijn vertaald in de Beleidsbegroting 2024-2027. In de begroting staat wat de gemeente het komende jaar concreet gaat doen en wat dat mag kosten. Met een begrotingsomzet van € 379 miljoen zijn we in staat om veel activiteiten uit te voeren.

We leven in tijden van grote veranderingen en opgaven. Daarom hebben we voor de toekomst de 'strategische agenda' ontwikkeld. Voor vele jaren zijn de Hengelose ambities groot. We willen de kwaliteit van leven voor onze inwoners op peil houden en op onderdelen verder vergroten. Dat doen we door de nadruk te leggen op een aantrekkelijke bruisende stad en de groene toptechnologische regio. Bij het werken aan deze ambities is het aantrekken, boeien en binden van jong talent en jonge gezinnen een van de grootste opgaven. De vergrijzing slaat namelijk dubbel toe en de beroepsbevolking in Twente daalt de komende jaren fors. Door het aantrekken van jong talent kunnen de voorzieningen in Hengelo in de toekomst in tact blijven.

De gemeente heeft voor de komende 2 jaren de begroting financieel sluitend. De jaren daarna niet. Vanaf 2026 ontvangen alle gemeenten van het Rijk te weinig compensatie voor de taken die we als gemeenten moeten uitvoeren. Door deze onzekere rijksinkomsten moeten we op korte en lange termijn weloverwogen keuzes maken. Deze strategische keuzes zijn o.a. op het gebied van stedelijke ontwikkeling, sociaal domein, wijkgericht werken, duurzaamheid en participatie. Ook is het van belang, in deze onzekere (financiële) tijden, dat we voldoende buffer achter de hand houden in de vorm van een algemene reserve.

Het voorstel van het college aan de gemeenteraad is om de woonlasten (OZB, afvalstoffen- en rioolheffing) in 2024, ten opzichte van de woonlasten in 2023 en de gehanteerde inflatiecorrectie in de begroting 2024, beperkt te verhogen.

DE GEMEENTERAAD VAN HENGELO,**8 NOVEMBER 2023**

De griffier

De voorzitter

5

Programma's

5.1	Hengelo in verbinding: onze koers, de strategische agenda en talentopgave	34
5.2	Beleidsprogramma's	42

5.1 Hengelo in verbinding: onze koers, de strategische agenda en talentopgave

5.1.1 Inleiding

Sinds de Kadernota 2020-2023 wordt de langjarige koers (richting 2040) van de gemeente Hengelo in de P en C-documenten beschreven en doorontwikkeld. In 2022 hebben wij als nieuw college de koers beschreven in een strategische agenda met vijf thema's. In paragraaf 5.1.2 vindt u een verkorte versie van de koers en in 5.1.3 ziet u wat in 2024 gedaan wordt aan de vijf strategische thema's.

Bij het werken aan de ambities in onze koers en de aanpak van de vijf strategische thema's is duidelijk geworden dat de significante daling van de beroepsbevolking misschien wel de grootste opgave is om de doelen te bereiken. Daarom is de talentopgave en bijbehorende schaa sprong beschreven als randvoorwaardelijk voor behoud/uitbouw van onze kwaliteit van leven in de toekomst. In de Zomernota 2023-2027 heeft de gemeenteraad besloten tot vorming van een aanjaagbudget talentopgave (24-NB-9.4) van incidenteel € 5 miljoen, om die ontwikkeling op te pakken. Afgesproken is daarbij dat de komende periode wordt toegewerkt naar een kader, waarbinnen raad en college afwegingen kunnen maken binnen dat budget. Hierover meer in paragraaf 5.1.4.

5.1.2 Langjarige koers in het kort

In het kort kan de langjarige koers, zoals die voor het eerst in de Kadernota 2020-2023 is beschreven, als volgt worden samengevat:

Hengelo is een sterke stad: met een robuuste sociale structuur, in het centrum van de groene toptechnologische regio Twente en op een kruispunt van strategische verbindingslijnen met andere stedelijke regio's, zoals Zwolle-Münster en Amsterdam-Berlijn. De kwaliteit van leven is hoog, door het goede voorzieningenniveau, de economische kracht en een optimaal woon- en leefklimaat, waar het stedelijke vestigingsmilieu en de groene ruimte altijd dicht bij elkaar liggen.

De Hengelose ambities voor de lange termijn zijn groot. Voorop staat dat we de hierboven beschreven kwaliteit van leven voor onze inwoners (in termen van brede welvaart/bruto Twents geluk) verder willen vergroten en op peil willen houden. Dat doen we door te focussen op onze twee sterke en onderscheidende kanten:

1. onze groeiende aantrekkelijke en groeiende bruisende stad;
2. de groene toptechnologische regio.

Langere termijn doelstellingen die bij deze ambities horen zijn o.a.:

- In de top van technologische regio's
- Hengelo en Enschede voorop in de (high)tech (maak)industrie
- Goede samenwerking met Saxion en de UT
- Duurzaamheid en circulaire economie onderdeel van toptechnologie
- Investeren in floreren van bedrijven(terreinen) en kantoorlocaties
- Uitstekende bereikbaarheid via weg, water en spoor
- Belangrijke regio's goed en snel bereikbaar
- Gevarieerde eigentijdse woonomgeving en fijne wijken om in te wonen
- Aantrekkelijke stedelijke cultuur, ook voor nieuwe generaties en doelgroepen
- Hotspot toptechnologie, cultuur en onderwijs
- Sportpark Veldwijk
- Hoogwaardig voorzieningenniveau
- Inclusieve samenleving, kansen voor iedereen

- Realisatie samen met inwoners en partners
- Dienstverlenend vernieuwend

5.1.3 Strategische agenda

Ons college heeft de bovenstaande koers vertaald in een strategische agenda die bestaat uit de volgende vijf strategische opgaven:

- Toekomstbestendige stedelijke ontwikkeling;
- Toekomstbestendig sociaal domein;
- Draagvlak voor duurzame inrichting;
- Dwarsthema: wijkgerichte aanpak;
- Dwarsthema: de inwoner centraal.

De strategische agenda is integraal opgenomen in de laatste Zomernota 2023-2027. De begroting 2024 is gebaseerd op deze zomernota. In deze paragraaf volstaan wij dan ook met een beknopte beschrijving van de opgaven en de vertaling daarvan in acties voor 2024, die vervolgens uitgebreider terugkomen in de inhoudelijke beleidsprogramma's van paragraaf 5.2.

1. Toekomstbestendige stedelijke ontwikkeling

1. Toekomstbestendige stedelijke ontwikkeling	Programma/paragraaf	Portefeuillehouder(s)
Spoorzone (top-technologische regio) met binnenstad en Hart van Zuid	3/8	Gerard Gerrits
Woningbouwopgave	8	Gerard Gerrits
Omgevingswet en wet kwaliteitsborging	8	Gerard Gerrits
Mobiliteit en bereikbaarheid	2	Hanneke Steen

Het toekomstbestendig ontwikkelen van de stad is een continu proces, dat vraagt om een integrale aanpak van opgaven op het gebied van woningbouw, economie, mobiliteit, voorzieningen, ecologie, water, energietransitie en klimaatadaptatie. College en raad hebben zich uitgesproken voor een ambitieus programma in de komende jaren voor wat betreft de kwalitatieve groei van Hengelo om zo bij te dragen aan het in stand houden en verbeteren van de kwaliteit van leven in onze groene toptechnologische regio Twente en Hengelo in het bijzonder. Door de veranderende samenstelling van onze bevolking en daarmee afname van de beroepsbevolking is het niet meer vanzelfsprekend dat we de kwaliteit van leven in onze stad en regio op peil kunnen houden bij de huidige bevolkingsomvang. Daarom biedt onder meer de omgevingsvisie Hart van Hengelo, de Visie Spoorzone Hengelo Enschede en het Mobiliteitsplan 2040 een heldere richting voor de ontwikkeling van Hengelo in de komende jaren/decennia. En ook vanuit het Rijk wordt steeds nadrukkelijker gekeken naar de regio's buiten de randstad om bij te dragen aan een breed welvarend Nederland. De groei van de bevolking zal niet alleen in de randstad (moeten) plaatsvinden.

Het aantrekken, boeien en binden van talent is daarmee een essentiële opgave (zie 5.1.4). De aantrekkelijkheid van onze stad om te wonen, werken, en leven (kwaliteit van leefomgeving, goede gezondheid, sociale netwerken en een dynamisch stedelijke cultuur) is hiervoor van cruciaal belang. Om dit te bereiken wordt er op veel fronten iets gevraagd van de gemeente, zo ook op het gebied van stedelijke ontwikkeling.

We staan voor een opgave om voor de komende 10 jaar rond 4.500 woningen te realiseren. We zetten daarom vol in op het realiseren van toekomstbestendige woon-, werk en leefmilieus en bouwen naar behoefte. Hetzelfde geldt voor nieuwe werkmilieus en ruimte voor bedrijven om zich te ontwikkelen en te groeien. En bij deze noodzakelijke verstedelijking en verdichting rondom onze knooppunten hoort onlosmakelijk de verbetering van de bereikbaarheid en het inzetten op andere vormen van mobiliteit. Bij groei van de stad en regio betekent dit dat ingezet moet worden op een duurzamere manier van verplaatsen met meer aandacht voor lopen, fietsen, openbaar vervoer en deelvervoer.

En al deze (ruimtelijke) ontwikkelingen moeten tot stand komen in een aantrekkelijke stad, waar mensen graag zijn. Dit betekent dat de binnenstad op orde moet zijn, er voldoende groen is, de stad klimaat adaptief is enzovoort. Het betekent ook dat er voldoende voorzieningen zijn voor alle doelgroepen, ook voor diegenen die nog niet in Hengelo wonen, maar wel nodig zijn om de toekomst van Hengelo zeker te stellen. Of het nu gaat om onderwijs, sport, zorg, winkels, horeca of de essentiële dynamische stedelijke cultuur. Dat vraagt om behoud en versterking van bestaande voorzieningen, maar ook om investeren in nieuwe, om ambities waar te maken en nieuwe doelgroepen aan te trekken.

Het vraagt ook aandacht voor veranderingen in bestaande wijken. De vergrijzing en ontgroening van onze wijken vraagt in veel gevallen om een andere inrichting.

Wat we doen in 2024

- Wij werken de komende jaren, in samenwerking met onze triple helix partners, aan het versterken van onze (top) werklocaties (bereikbaar/toekomstbestendig). Daarvoor ontwikkelen we een *investeringsgerichte aanpak bedrijventerreinen*, door de bestaande bedrijventerreinen zo efficiënt mogelijk in te zetten en door het realiseren van nieuwe bedrijvenlocaties.
- Aan de gebiedsontwikkelingen Hart van Zuid en binnenstad wordt in 2024 volop doorgewerkt. Dit doen we ook in het kader van de ontwikkeling van *Spoorzone Hengelo-Enschede (SHE)* als hart van de toptechnologische regio Twente. We realiseren een dynamisch stedelijk milieu om de talenten een leefomgeving te bieden die ze bindt aan de regio; dat wil zeggen goed bereikbaar (per OV) en met de goede voorzieningen, levendigheid en hoogstedelijke cultuur en dynamiek.
- We werken samen met de provincie, Almelo en Enschede aan de uitvoering van de regionale stedelijke investeringsagenda waarmee we de gezamenlijke inspanningen, die nodig zijn om de groei en bloei van Twente waar te maken, langjarig met elkaar verbinden.
- In het plan dat we maken voor het aantrekken en behouden van talent (zie 5.1.4) zorgen we ervoor dat de maatregelen die hiervoor nodig zijn worden opgenomen in de plannen voor gebiedsontwikkeling.
- We investeren in ons imago.

2. Toekomstbestendig sociaal domein

2.Toekomstbestendig sociaal domein	Programma/paragraaf	Portefeuillehouder(s)
Participatie	6	Jacqueline Freriksen (coördinerend)
Wmo	6	Marie-José Lutikholt
Jeugd	6	Claudio Bruggink

In de koers voor 2040 “Samen werken aan een sterke economie, samen leven in een aantrekkelijke stad” hebben wij onze ambities vastgelegd voor het sociaal domein: een gevarieerde, eigentijdse woonomgeving met een hoogwaardig voorzieningenniveau. Voor sport, cultuur, uitgaan, ontspanning, onderwijs. Een samenleving waarin iedereen meedoet, al dan niet met ondersteuning, en waarin toptechnologie, cultuur en onderwijs samenkomen en we inzetten op leefbare, vitale wijken. Het is zaak dat we daarin oog hebben voor veranderende behoeften en nieuwe doelgroepen. We zien daarin een nauwe samenhang met de opgave van een toekomstige stedelijke ontwikkeling.

Onze wijken zijn op orde. Dat willen we zo houden. Vergrijzing in de wijken vraagt dat ruimtelijke en sociale ontwikkelingen samenkomen in een wijkgerichte aanpak om vitale wijken te blijven met daarin op wijkniveau passende voorzieningen. Wij willen daarvoor meer de wijken in. Dichter bij de mensen. Dat vraagt ook om een veranderbeweging naar een toekomstbestendig stelsel voor ondersteuning voor inwoners die ondersteuning nodig hebben. Op 26 oktober 2022 heeft de gemeenteraad van Hengelo de aanvullende beleidskaders van het Nieuw Hengelo's Model, zoals verwoord in het ‘Transformatieplan, voor een toekomstbestendig sociaal domein voor Hengelo’ vastgesteld. Daarmee zorgt de gemeente dat er ook in de toekomst ondersteuning kan zijn voor inwoners die ondersteuning echt nodig hebben. Een preventieve, integrale aanpak, dichtbij de inwoners, moet de komende jaren leiden tot een inhoudelijke transformatie van het sociaal domein. Daarbij willen wij de gemeente weer terugbrengen in de wijken; we willen dichtbij de mensen zijn. Deze transformatie bestaat naast het in balans brengen van inkomsten en uitgaven daarom uit vier belangrijke onderdelen:

1. *Normaliseren*: Wij werken aan een inclusieve stad, waar mensen erbij horen, ertoe doen, meedoen en zelfredzaam zijn.
2. *Preventie*: Preventie in het sociaal domein is het voorkomen van problemen bij inwoners in het opgroeien of zelfredzaam zijn en vermindert problemen in een vroeg stadium.
3. *Wijkgerichte aanpak*: Wij willen naar een wijkgerichte aanpak en infrastructuur, die maakt dat de sociale basis en de basisondersteuning beter wordt benut en maatwerk ondersteuning minder nodig is.
4. *Nieuw zakelijk partnerschap*: Aflopende contracten in de komende jaren bieden kansen om vanuit strategisch partnerschap met een gedeelde verantwoordelijkheid voor de financiële houdbaarheid van het sociaal domein nieuwe afspraken te maken, zowel inhoudelijk als financieel.

Met het oog op die aantrekkelijkheid van Hengelo en Twente trekken we in regionaal verband met omliggende gemeenten en provincie op. De uitvoering van de afspraken daarover die we daar gezamenlijk over hebben gemaakt in het kader van het Uitvoeringsprogramma cultuurregio Twente 2023-2028 zijn daar een uitvloeisel van.

Daarnaast gaan we aan de slag met een sportvisie om de hoogwaardige voorzieningen in onze wijken naar de toekomst toe te borgen. Samen met het onderwijs gaan we aan de slag om de huisvesting van onze leerlingen toekomstbestendig te maken. Dit zal integraal worden opgepakt om de kansen die er in de wijken zijn gelijktijdig op te pakken.

We gaan in 2024 onverminderd door met de uitvoering van het transformatieplan en de contractering van aanbieders voor de versterken (Basis)ondersteuning en de nieuwe contractering voor maatwerkvoorzieningen. Dat doen we langs de vier lijnen uit het transformatieplan:

- Ontwikkelen en versterken voorzieningen in de sociale basis
- Versterken (Basis)ondersteuning
- Verminderen Maatwerkvoorziening
- Integrale toegang voor ondersteuning (in de wijken)

We gaan verder met investeren in preventie, o.a. met het jongerenperspectief fonds en anderzijds op randvoorwaarden voor de transformatie, zoals voorstellen die door het verstevigen van de sociale basis de transformatie min of meer faciliteren en/ of accommoderen, met als voorbeelden het inwonersinitiatief de Windhoek, MFA Beckum, het voorstel voor een toekomstbestendige wijkwelzijnsvoorziening in Slangenbeek. Met het oog op preventie investeren we ook in gezondleven. Daarvoor werken we aan een nieuw meerjarenplan gezondheid.

3. Draagvlak voor duurzame inrichting

3. Draagvlak voor duurzame inrichting	Programma/paragraaf	Portefeuillehouder(s)
Duurzaamheid	7	Claudio Bruggink

De gevolgen van de klimaatverandering zijn steeds vaker merkbaar, ook in onze stad en we intensiveren onze inspanningen om die te beperken. Ook voor de energietransitie en dat heeft grote gevolgen. De ongewenste afhankelijkheid van fossiele bronnen en de kwetsbaarheid van de beschikbaarheid daarvan zijn door de oorlog in Oekraïne nog duidelijker geworden. Dit leidde tot stijgende energieprijzen, maar ook tot het besef dat de noodzaak om sneller over te schakelen naar duurzame alternatieven groot is. Als gemeente hebben we een belangrijke rol om deze uitdagingen, ambities en oplossingen in beeld te brengen en vervolgens een passende koers te bepalen. Daarbij houden we de belangen van alle betrokkenen steeds in het oog en wegen deze zorgvuldig af.

De transitie naar een energie neutrale en klimaatbestendige stad is een complexe en veelomvattende opgave die zich uitstrekt over de komende decennia. Landelijk zijn daarover afspraken gemaakt in het klimaatakkoord. In lijn daarmee hebben we lokaal de ambities in ons collegeprogramma vastgelegd en vertalen we dit in beleid en projecten. We werken toe naar een Hengelo zonder energiearmoede en we zijn uiterlijk in 2050 klimaatneutraal en energieneutraal.

In deze overgang doet iedereen mee en werken we samen aan een duurzame gezonde inclusieve samenleving. De beleidsmatige basis hiervoor is opgesteld in de duurzaamheidsvisie 'Duurzaam Hengelo, koers richting 2050'. Hierin is aan de hand van zes thema's de koers bepaald voor die duurzame ontwikkeling. In de Regionale Energiestrategie Twente 1.0 (RES-T) liggen de ambities voor de opwek van duurzame elektriciteit in Twente vast. In het Omgevingsprogramma Nieuwe Energie 2021-2030 beschrijven we hoe, waar en met wie we elektriciteit met zon en wind gaan opwekken. De opgave om Hengelo aardgasvrij te maken is uitgewerkt in het Warmteprogramma. Daarvoor zijn we ook in gesprek geweest met onze inwoners. De vastgestelde klimaatadaptatiestrategie geeft aan hoe we omgaan met de gevolgen van klimaatverandering en we werken aan een uitvoeringsagenda met concrete maatregelen.

Wat we doen in 2024

Inmiddels is het Programma Duurzaam Hengelo 2050 samen met bestedingsplan Duurzaamheid 2023-2026 vastgesteld en we starten met de uitvoering het programma. Het Programma Duurzaam Hengelo 2050 kent 6 thema's. Vanwege de omvang is het thema Energieneutraal onderverdeeld in vier subthema's: Energieneutraal (met onder andere aanpak gebouwde omgeving, grootschalige opwek schone energie, de gemeente als goede voorbeeld met speerpunt verduurzamen maatschappelijk vastgoed, en energie-infrastructuur en innovaties) Duurzame economie(Circulair, Klimaatbestendig-divers en groen), Leefomgeving-gezond (inclusief en leefbaar) en Schone mobiliteit. We zetten versterkt in op de energietransitie.

4. Dwarsthemata: Wijkgerichte aanpak

4. Dwarsthemata: Wijkgerichte aanpak	Programma/paragraaf	Portefeuillehouder(s)
Het behoud en versterken van leefbare wijken	6	Marie-José Lutikholt (coördinerend), Sander Schelberg, Hanneke Steen, Gerard Gerrits, Claudio Bruggink, Jacqueline Freriksen
Veiligheid	1	Sander Schelberg

Het behoud en versterken van leefbare wijken

Vanuit de koers voor 2040 gaan wij de komende jaren inzetten op het behouden en versterken van leefbare wijken. Daarbij willen wij onze gemeentelijke taken, zowel in het fysieke- als in het sociale domein op wijk- of buurniveau organiseren en beter laten aansluiten op de leefwereld en behoefte van de inwoner. Ontwikkelopgaven in een gebied worden samen met inwoners en (partner)organisaties opgepakt. Daar waar nodig investeren wij extra en werken intensiever samen met bewoners, partners en ondernemers op buurt- of wijkniveau. Zo willen wij iedere wijk veilig, leefbaar en vitaal houden.

Wat we doen in 2024

We zetten in op de uitvoering van de Bestuurlijke Opdracht Wijkgericht Werken en willen gaan starten met één of twee wijkexperimenten. Ook starten we in met de uitvoering van het in 2023 opgestelde strategisch programmaplan integrale veiligheid 2024-2026.

5. Dwarsthemata: De inwoner centraal

5. Dwarsthemata: De inwoner centraal	Programma/paragraaf	Portefeuillehouder(s)
Bewonersparticipatie	9	Hanneke Steen
Digitale transformatie	9/Bedrijfsvoering	Jacqueline Freriksen

De rol van de (lokale) overheid is veranderd en zal in de toekomst blijven veranderen. De interactie met partijen in de samenleving wordt steeds belangrijker. Het thema inwoner centraal wordt op het niveau van de strategische agenda verder ingevuld door de aanpak van twee maatschappelijke opgaven: bewonersparticipatie en digitale transformatie.

Bewonersparticipatie: werken met het nieuwe denkkader

De inwoner staat centraal, dat is wat in Hengelo het uitgangspunt is. We willen een wisselwerking tussen onze inwoners en de taken die wij als gemeente uitvoeren. Dat vraagt om contact en interactie. Eind 2022 is het denkkader participatie vastgesteld. Een denkkader waarin we als Hengelo aangeven hoe we betrokkenheid en invloed van inwoners op alles wat we als gemeente doen zien. Zo willen wij wensen en ervaringen gebruiken om te werken aan een fijne en prettige manier van samenleven in Hengelo. Dat kan alleen door te luisteren en te weten wat er speelt.

Digitale transformatie

In een tijd waarin de maatschappij, mede onder invloed van nieuwe technologieën, sneller verandert dan ooit is Digitale Transformatie een kans en noodzaak om als gemeente relevant te blijven voor de stad bij het aanpakken van 'nieuwe' maatschappelijke opgaven. Door in te zetten op de Digitale Transformatie kunnen we onze dienstverlening verbeteren en aan de verwachtingen van inwoners (blijven) voldoen. We moeten daarbij in het oog houden, dat inwoners minder digitaal vaardig kunnen zijn.

Wat we doen in 2024

In 2024 gaan we verder met de optimalisering van onze dienstverlening volgens de in de Zomernota vastgestelde scenario's voor dienstverlening en participatie en gaan wij verder met de pilots in het kader van de digitale transformatie. In het kader van het betrekken van onze jonge inwoners organiseren wij o.a. in april 2024 het "Baas boven Baas festival" weer en gaan wij het "Jeugdlintje" introduceren. Onze medewerkers krijgen een training "Helder Hengelo's" en schenken blijven aandacht aan begrijpelijke taal in onze brieven en digitale communicatie.

Tot slot

Organisatie en taken gemeente	Programma/paragraaf	Portefeuillehouder(s)
Hengelo's werken en dienstverlening	9/Bedrijfsvoering	Jacqueline Freriksen

We zien dat bij de ambities rond de grote maatschappelijke opgaven de slagkracht van de organisatie onder druk staat. Het is belangrijk dat daarin de basis op orde is en de organisatie klaar is voor de ambities van de stad. Zeker waar ook steeds duidelijker wordt dat de krapte op de arbeidsmarkt invloed heeft op het vervullen van vacatures en het vinden van de juiste mensen voor het verder brengen van onze opgaven. Dat laatste geldt ook voor onze 'continue' taken. Het is van belang om ook daar, zowel inhoudelijk als procesmatig en financieel, voldoende aandacht voor te blijven houden. Om toegevoegde waarde te blijven leveren moeten we ook blijven investeren in onze 'basis op orde'.

We zien tegelijkertijd dat we steeds scherper moeten kijken naar wat de ontwikkelingen in de veranderende samenleving en onze ambities vragen van de organisatie en zien daarin dat accenten verschuiven. Dat stelt andere eisen aan de organisatie en medewerkers. Waar we in de Zomernota 2023-2027 vanuit onze ambities voor Hengelo keuzes hebben gemaakt die ook vragen om extra inzet en formatie, zullen wij in de volgende fase van de doorontwikkeling van de organisatie kritisch kijken naar wat anders of minder kan en wat, afgezet tegen de strategische agenda, relatief minder belangrijk zou kunnen zijn. De resultaten daarvan zullen terugkomen in het financieel perspectief van de Zomernota 2024-2028.

5.1.4 De Talentopgave en het aanjaagbudget

Tijdens de beraadslagingen over de Zomernota is afgesproken dat raad en college over de kaders waarbinnen afwegingen worden gemaakt over het aanjaagbudget talentopgave met elkaar in gesprek gaan. Dat zijn inhoudelijke kaders en ook financiële en procedurele spelregels. Hieronder volgt onze voorzet voor het vervolg.

a. Over welke inhoud gaat de opgave?

Op basis van de koers (5.1.2) en de strategische agenda (5.1.3) is het aantrekken, boeien, binden en ontwikkelen van talent een van de belangrijkste strategische opgaven voor Hengelo. Door de veranderende samenstelling van onze bevolking en daarmee afname van de beroepsbevolking is het niet meer vanzelfsprekend dat we de kwaliteit van leven in onze stad en regio op peil kunnen houden bij de huidige bevolkingsomvang. Deze talentopgave, waarmee de hele Hengelose samenleving en dus ook al het gemeentelijke beleid te maken heeft, vraagt om een nieuwe en integrale aanpak waarin onderzoeken, stimuleren, netwerkvorming, samenwerken met kennisinstellingen, culturele en creatieve economie en bedrijfsleven, marketing, promotie en acquisitie de pijlers zijn. Hiervoor zetten wij het Aanjaagbudget Talentopgave (24-NB-9.4) van incidenteel € 5 miljoen in, dat in de Zomernota 2023-2027 is gevormd. Met dit budget willen we een bijdrage leveren aan de ambities om de hoge kwaliteit van leven, het goede voorzieningenniveau, de economische kracht en een optimaal woon- en leefklimaat in Hengelo te borgen en waar mogelijk te verbeteren. Dit ondanks de demografische ontwikkelingen zoals vergrijzing, ontgroening en vooral de daling van de beroepsbevolking. Doel is dat er ook op de lange termijn voldoende talent, in de vorm van zowel knappe koppen als gouden handen, is om onze (innovatieve en technologische) maakindustrie te laten bloeien en onze voorzieningen op het gebied van gezondheid, zorg, cultuur, sport, winkelen & horeca, recreatie & toerisme op peil te kunnen houden en waar mogelijk zelfs te verbeteren. De urgentie van deze opgave komt o.a. al heel nadrukkelijk aan de orde in de door gemeenteraad vastgestelde omgevingsvisie 'Hart van Hengelo'.

De Hengelose talentopgave plaatsen we nadrukkelijk in een regionale, landelijke en Europese context. De daling van de beroepsbevolking speelt in grote delen van Europa en 'the war on talent' is dan ook volop gaande: iedere dag kunnen we lezen over de nu al bestaande krapte op de arbeidsmarkt die naar verwachting structureel zal blijven. Niets doen is verliezen. Ieder talent, knappe koppen maar vooral ook gouden handen, is nodig in de toekomst. In Nederland wordt duidelijk dat sterke regionale gemeenschappen, ook buiten de randstad, heel hard nodig zijn om de

ationale opgaven aan te pakken (zie het rapport 'Elke regio telt'). Twente kan daarin als toptechnologische regio ook een belangrijke bijdrage leveren, we hebben daarmee een enorme potentie. De toptechnologische regio is onze kans om de beroepsbevolking die straks nodig is om de kwaliteit van leven in onze stad en regio op peil te houden en onze ambities waar te maken. Een kans, niet alleen voor Hengelo maar ook voor Twente. Ook op dit schaalniveau is het gebrek aan arbeidskrachten/talent op alle niveaus een wezenlijke opgave.

b. Over welk soort initiatieven gaat het bij het aanjaagbudget?

Het aanjaagbudget geeft de gemeente Hengelo de mogelijkheid om wendbaar en slagvaardig incidentele activiteiten te bekostigen. Het gaat om impulsen die aanvullend zijn op de reguliere begroting. De gemeente Hengelo neemt hierin 2 mogelijke rollen in:

- *Gemeente Hengelo participeert actief als partner*
We acteren als actieve partners in het maatschappelijk verkeer en met andere overheden. De aanvullende kansen die langskomen in ons netwerk pakken we om extra waarde te creëren. Een mooi voorbeeld hiervan is de kans op co-financiering. Onze opgaven zijn vaak eveneens provinciale en landelijke opgaven, waar andere partijen en overheden ook in willen investeren. Voorwaarde is vaak dat de gemeente ook geld beschikbaar stelt. Door het aanjaagbudget in te zetten halen we cofinanciering van projecten, impulsen en investeringen van andere overheden binnen. Dit betekent dat we meer kunnen bereiken op de opgaven waar we voor staan.
- *Gemeente Hengelo voert regie*
We acteren als de overheid die zorgt draagt voor fundamentele zaken in de maatschappij. Met bijdragen vanuit het aanjaagbudget zetten we actief een stap naar voren en maken zaken mogelijk die anders niet van de grond waren gekomen, maar wel van essentieel belang zijn. Een voorbeeld hiervan is het overbruggen van een onrendabele top van een buurthuis of een gebiedsontwikkeling.

c. Hoe gaat het qua spelregels met de werking van het budget en het budgetrecht van de raad?

Het aanjaagbudget richten we in als een reserve en daarmee ligt het budgetrecht bij de raad. Toevoegingen en onttrekkingen vergen een raadsbesluit. De programmering van het aanjaagbudget loopt via de P en C-cyclus:

- Bij de Zomernota en Beleidsbegroting programmeren we de individuele initiatieven/voorstellen voor dit budget en met goedkeuren van het P en C-product is er een raadsbesluit op de daarin genoemde voorstellen.
- Als een kans niet binnen de planning van de P en C-cyclus past volgt een apart raadsvoorstel. Dit is het geval bij een kans voor bijvoorbeeld externe subsidie waarbij aanvullende cofinanciering nodig is die niet in de reguliere begroting te vinden is.
- Er wordt op de gebruikelijke wijze via de reguliere P en C cyclus verantwoording afgelegd en gerapporteerd over de uitvoering van het aanjaagbudget.

Hiermee blijft de raad haar bevoegdheden behouden en kan zij eveneens haar kaderstellende en controlerende rol blijven pakken.

d. Hoe gaan we samen op weg naar een gedragen inhoudelijke opgave?

Bij a. hebben wij geschetst dat wij de ambitie hebben om, ook vanuit de bredere context, samen met uw raad en met andere partners in stad en regio te komen tot een gedragen inhoudelijke formulering van de talentopgave. Bij c. hebben wij aangegeven hoe we nu, in eerste aanleg omgaan met initiatieven vanuit het aanjaagbudget, zolang er nog geen nader inhoudelijk kader ligt.

In de aanloop naar de Zomernota 2024-2028 (behandeling in de raad in het voorjaar van 2024) gaan we aan de slag met het inhoudelijk laden van de Talentopgave. Dit in combinatie met de verdere uitwerking van de strategische agenda en de bijbehorende investeringsagenda voor de lange termijn. De Talentopgave zal zich de komende jaren inhoudelijk verder ontwikkelen en meebewegen met maatschappelijke behoeftes en ontwikkelingen. Wij voelen de verantwoordelijkheid voor de procesregie, om samen met uw raad en andere partners in stad, regio en breder, tot een dergelijk plan te komen.

Hiermee ontstaat een gedragen richting waarbinnen het college pro-actief, met mandaat van uw raad, aan de slag kan met het aanjaagbudget talentopgave.

Vorbereiding en kosten

Om het proces rond de Talentopgave voor te bereiden en samen met raad inhoud te geven zijn tijd en middelen nodig. We zetten de resterende € 206.000 van het voorbereidingsbudget voor de strategische agenda voor dit doel in. (zie 2e Beleidsrapportage 2023). Het voorbereidingsbudget voor de strategische agenda was oorspronkelijk € 1 miljoen. In de Zomernota 2023-2027 hebben wij u over de specifieke inzet van deze middelen in 2023 gerapporteerd. In de 2e Beleidsrapportage 2023, die afzonderlijk aan de gemeenteraad wordt aangeboden, rapporteren wij u over de inzet van deze resterende middelen in 2023 en/of mogelijke budgetoverheveling van deze middelen naar 2024.

Evaluatie

Bij de Zomernota 2025-2029 (voorjaar 2025) zullen we ook de werking van het aanjaagbudget evalueren. Bij een positieve evaluatie volgt ook de afweging of en wanneer aanvullende voeding van het budget wenselijk is.

5.2 Beleidsprogramma's

5.2.1 Veiligheid

Aanspreekpunt bestuurlijk

Burgemeester Schelberg

Aanspreekpunt ambtelijk

J. Logtenberg

Welke belangrijke ontwikkelingen zien we voor 2024?

Veiligheid staat hoog op de agenda van ons, onze ketenpartners en de inwoners. Dat blijkt uit de brede opkomst van bijeenkomsten die gaan over dit belangrijke onderwerp. Veilig zijn en je veilig voelen zijn basisvoorwaarden voor een prettige woon-, werk- en leefomgeving. En emoties kunnen hoog oplopen als veiligheid afwezig lijkt te zijn of wordt bedreigd door nieuwe fenomenen die plots ontstaan of we nog niet goed begrijpen. We constateren dat veiligheid in de 21ste eeuw een ander karakter krijgt. Het wordt ten opzichte van de vorige eeuw ingewikkelder en minder goed zichtbaar.

Het gaat dan over nieuwe vraagstukken als personen met onbegrepen gedrag, polarisatie en maatschappelijke onrust, digitale weerbaarheid en georganiseerde of ondermijnende criminaliteit. We zien lokale effecten van wereldwijde drugshandel, overlastsituaties in buurten die niet zomaar zijn opgelost en jongeren die op vroege leeftijd grof geweld niet schuwen. We zien effecten die eerder vooral als overlastgevend werden ervaren maar nu op lange termijn potentieel ontwrichtend zijn voor de samenleving. Grote veiligheidsvraagstukken dus waarin een totaal andere inzet wordt gevraagd van het lokale, regionale en landelijke veiligheidsbestel.

In 2024 start het nieuwe programma veiligheid, met een actuele visie, lokale prioriteiten en een jaarlijks uitvoeringsplan om gericht en tijdig te sturen op deze veiligheidsproblematiek. En we zoeken hierbij nadrukkelijk de verbinding met sociaal beleid. Lokaal en regionaal. Overlast en criminaliteit gaan vaak gepaard met een sociale hulpvraag, die met de juiste aanpak zorgt voor effectieve preventie. Maar begrenzing door toezicht en handhaving blijft eveneens van belang. Een goed georganiseerde toezicht- en handhavingsfunctie is een basisvoorziening. Hierin is al veel geïnvesteerd maar deze taak zal zich in de komende jaren verder blijven ontwikkelen.

Relevante beleidsnota's

- [Veiligheidsbeleid gemeente Hengelo: Samen uitvoering geven aan veiligheid 2021-2024](#)
- [Algemene plaatselijke verordening \(2019\)](#)
- Plan van aanpak Ondermijning (2019)
- Integraal handhavingsbeleid
- [Beleidsregels evenementen](#)

Verbonden partijen

Veiligheidsregio Twente

Veiligheid begint bij het voorkomen van branden, rampen en crises en het vervolgens beperken van letsel en schade als dit zich dan toch voordoet. De risico's in de regio vormen de basis van het werk van de Veiligheidsregio Twente. Op basis daarvan hebben zij een adviserende en voorbereidende taak met het opstellen van een risicoprofiel, het regionaal crisisplan en specifieke incidentbestrijdingsplannen. Door mensen regionaal op te leiden en te laten oefenen zijn zij voor gemeenten als Hengelo in staat bij branden en (dreigende) crisissituaties professioneel op te treden. De mannen en vrouwen staan 24/7 paraat om de inwoners, bezoekers en ondernemers in Twente te helpen.

Daarnaast voert de Veiligheidsregio Twente een aantal taken uit die niet voortkomen uit de Wet Veiligheidsregio's maar voortvloeien uit een (andere) wet en/of een opdracht van de regiogemeenten. Zo draagt de Veiligheidsregio Twente bijvoorbeeld bij aan risicobewustzijn met de Twente Safety Campus. Ook faciliteren zij het platform voor regionale samenwerking op het gebied van fysieke maar ook sociale veiligheid, zoals het Platform Integrale Veiligheidszorg, Veiligheidsstrategie Oost Nederland, de Regionale Toezichtsrimte (RTR), het Veiligheidshuis Twente (VHT) en meest recent opgerichte Kenniscentrum Mensenhandel Twente (KMT).

Wat willen we bereiken?

Veiligheid is bij uitstek een onderwerp dat een gezamenlijke benadering vereist, vanuit bewoners, overheid, maatschappelijke en andere professionele partijen. Deze integrale samenwerking vormt de hoeksteen van onze aanpak en daarom meten we elk jaar de waardering van onze ketenpartners. Deze gebruiken we om beleid en onze werkwijze bij te sturen. We werken voor onze inwoners in de wijken en buurten. Om te weten hoe effectief we daarin zijn meten we periodiek de waardering van inwoners ten opzichte van hun overlast- en veiligheidsbeleving.

1.1 Hengelo kent minder misdaad

1.1.1 In Hengelo vinden minder vermogens-, vandalisme- en geweldsdelicten plaats, zoals inbraken, diefstal, vernielingen en mishandeling plaats.

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2022	2023	2024	2025	2026	2027
Aantal geregistreerde misdrijven (aantal) ¹	1.024(2021)	1.096	1.024	1.024	1.024	1.024	1.024

¹ Nieuw: cijfers genomen conform

BBV waarstaatjegemeente

Opdracht: Het gaat om de volgende misdrijven: vermogensdelicten, geweldsdelicten, digitale criminaliteit, drugs en vuurwapendelicten en vernielingen.

1.1.2 Hengelo kent minder (georganiseerde) misdaad die het vertrouwen in de maatschappij aantast (ondermijnende criminaliteit), zoals drugshandel, fraude en witwassen.

1.2 Inwoners van Hengelo voelen zich veiliger en ervaren minder overlast

1.2.1 Inwoners voelen zich veiliger in Hengelo

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2022	2023	2024	2025	2026	2027
Percentage mensen dat zich wel eens onveilig voelt in de eigen buurt (%)	13%(2017) 19%(2019) 23%(2021)	23% (2021)	19%	17%	17%	17%	17%
Waardering die inwoners van Hengelo geven aan de veiligheid in de eigen buurt (cijfer 1-10)	7,3(2017) 7,5(2019) 7,3(2021)	7,3 (2021)	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5
Waardering die inwoners van Hengelo geven aan de veiligheid in de binnenstad (cijfer 1-10)	7,0(2021)	7,0 (2021)	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5

1.2.2 Inwoners van Hengelo ervaren minder overlast in hun wijk of buurt

Beleidsindicatoren	Peilwaarde	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
	(jaar):	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Score voor de totale ervaren overlast door Hengeloërs (score 0-10)(1)(2) ¹	1,6(2017) 1,9(2019) 2,2(2021)	2,2 (2021)	1,9	1,7	1,7	1,7	1,7

1 (1) Kennispunt Twente stelt de 'schaalscore totale overlast' samen op basis van dertien vormen van overlast/buurtproblemen te weten: te hard rijden; mensen die op straat worden lastiggevalen; dronken mensen op straat; hinder van horeca; agressief gedrag in het verkeer; straatmeubilair dat vernield is; rondhangende jongeren; drugsgebruik of drugshandel; bekladderde muren/ gebouwen; overlast door buurtbewoners; rommel op straat; hondenpoep; parkeerproblemen

(2) Kanttekening: Dit cijfer is verwarrend vanwege de afwijkende telling ten opzichte van de voorgaande indicatoren:

- 0 tot 10 ipv 1- tot 10, omdat het een score is en geen rapportcijfer, vergelijkbaar met de landelijke veiligheidsmonitor.

- Lager is beter ipv hoger is beter

Wat gaan we daarvoor anders doen in 2024?

1.1.1 In Hengelo vinden minder vermogens-, vandalisme- en geweldsdelicten plaats, zoals inbraken, diefstal, vernielingen en mishandeling plaats.

- We werken aan het opzetten, uitbreiden en/of bestendigen van convenanten veilig ondernemen, zoals de kwaliteitsmeter veilig uitgaan en het keurmerk veilig ondernemen op bedrijventerreinen.
- We zetten in op de digitale weerbaarheid van ouderen, jongeren en ondernemers, door bewustzijn te stimuleren en ondersteuning daarin te faciliteren.
- We geven uitvoering aan het nieuwe preventie- en handavingsplan middelengebruik om, vanuit het perspectief gezondheid en overlast, het alcohol- en drugsgebruik onder jongeren te remmen.

1.1.2 Hengelo kent minder (georganiseerde) misdaad die het vertrouwen in de maatschappij aantast (ondermijnende criminaliteit), zoals drugshandel, fraude en witwassen.

- Om te komen tot een weerbare overheid is het van belang om de gemeentelijke organisatie bewust te maken van signalen en risico's van ondermijnende criminaliteit. Wij intensiveren daarom de inzet om medewerkers ondermijning te leren herkennen binnen het eigen werkgebied. We geven daarbij aan hoe ze vervolgens het beste kunnen handelen.
- We zorgen ervoor dat ondermijning een terugkerend thema is via trainingen en overleggen op zowel ambtelijk, bestuurlijk als politiek niveau.
- Wij starten het traject om bewustwording van inwoners en ondernemers te vergroten, door onder andere nog te behalen keurmerk, het Keurmerk Veilig Ondernemen Buitengebied.
- We voeren een evaluatie uit van ons Bibob-beleid en verwerken de aanbevelingen in de beleidsimplementatie, opleidingen en trainingen.
- We verwerken de uitkomsten van het onderzoek naar de bestuurlijke weerbaarheid door het RIEC Oost-Nederland ten opzichte van ondermijnende criminaliteit in het uitvoeringsplan veiligheid.
- We structureren het proces "van signaal naar interventie" waarmee we sneller en consistentier integraal opvolging geven aan meldingen die via verschillende kanalen onze organisatie binnenkomen.
- We onderzoeken en ontwikkelen, in samenwerking met politie en regionale partners, een integrale aanpak op jonge dealers om drugshandel te verminderen.
- We actualiseren de afspraken met interne en externe partners om de informatie over georganiseerde misdaad optimaal uit te wisselen en te voldoen aan wetgeving op het gebied van privacy en verwerking van politiegegevens.

1.2.1 Inwoners voelen zich veiliger in Hengelo.

- We geven uitvoering aan het plan van aanpak voor straatintimidatie dat is opgesteld op basis van het verrichte onderzoek door Kennispunt Twente.
- BOA's vergroten hun zichtbaarheid en aanspreekbaarheid door zich te richten op een eigen werkgebied om bij te dragen aan de versterking van de wijknetwerken.

- We onderzoeken hoe we enerzijds onze toezicht- en handhaving capaciteit kunnen uitbreiden en anderzijds kwalitatief kunnen verbeteren, zodat zij maximaal bijdragen aan een leefbare en veilige omgeving.
- We zorgen voor veilige evenementen, door de aanbevelingen uit de evaluatie die is gehouden met de brandweer, politie, Veiligheidsregio Twente, evenementenorganisatoren en binnenstadondernemers te verwerken in een nieuw beleid en werkproces voor evenementen.

1.2.2 Inwoners van Hengelo ervaren minder overlast in hun wijk of buurt.

- We geven invulling aan de specialistische taak om veiligheid en zorg aan elkaar te verbinden, in een adviserende of regisserende rol bij problematiek op het gebied van onder andere criminele jeugdgroepen, personen met onbegrepen gedrag en woonoverlast.
- In 2023 heeft een evaluatie plaatsgevonden over de pilot wijkveiligheid. We verwerken de uitkomsten hiervan in het uitvoeringsplan veiligheid voor een wijkgerichte werkwijze.
- We willen meer datagestuurd kunnen optreden voor veilige wijken en onderzoeken de organisatorische en technische mogelijkheden voor een betere informatiepositie op openbare orde en veiligheid.
- We verwerken de aanbevelingen uit de evaluatie van het handavingsarrangement dat in het voorgaande jaar is uitgevoerd en voeren de verbeteringen uit in de samenwerking met de politie.

Wat blijven we doen?

- Uitvoering wettelijke taken op het gebied van openbare orde.
- Uitvoeren van de beleidsregels Bibob, om te voorkomen dat we transacties verrichten met of vergunningen verlenen aan personen met criminele intenties.
- Opleiden, trainen en oefenen van functionarissen binnen de crisisorganisatie, zowel op regionaal als lokaal niveau.
- Casuscoördinatie, door lokale en regionale informatie via vaste overlegstructuren aan elkaar te verbinden en zo werken van signalen naar integrale interventies.
- Bij (dreigende) maatschappelijke onrust schalen we op naar een passende (crisis)organisatie.
- Opstellen en regisseren van een plan van aanpak bij criminele jeugdgroepen.
- Zorgen dat criminele motorbendes geen vaste grond in Hengelo krijgen.
- Veilige evenementen en een veilig uitgaansgebied door tijdige en volledige vergunningaanvragen en afspraken via het Kwaliteitsmeter Veilig Uitgaan.
- Vergunningverlening terrassen en openbare ruimte.
- Opruimen ontplofbare oorlogsresten.
- Actualisering van de APV.

Wat mag het kosten?

Taakveld	Saldo rekening 2022	Saldo begroting 2023	Lasten begroting 2024	Baten begroting 2024	Saldo begroting 2024	Verschil 2024 - 2023
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	-6.547	-6.940	7.633	-	-7.633	-693
1.2 Openbare orde en veiligheid	-2.436	-3.265	3.311	98	-3.213	51
Totaal 1 Veiligheid	-8.983	-10.205	10.944	98	-10.846	-642

Taakveld	Saldo begroting 2024	Saldo begroting 2025	Saldo begroting 2026	Saldo begroting 2027
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	-7.633	-7.633	-7.633	-7.633
1.2 Openbare orde en veiligheid	-3.213	-3.209	-3.209	-3.209
Totaal 1 Veiligheid	-10.846	-10.843	-10.843	-10.843

Financiële toelichting

1.1 Crisisbeheersing en brandweer (€ 693.000 nadeel)

We verwachten een toename in uitgaven door de indexering van de bijdrage aan de Veiligheidsregio.

1.2 Openbare orde en Veiligheid (€ 51.000 voordeel)

We hebben in 2024 hogere lasten door een hogere toerekening van uren (23-FP-1.2) en prijsindexatie (circa € 115.000), per saldo is er toch een voordeel ten opzichte van 2023. Dit komt doordat er voor 2023 een aantal nieuwe beleidsvoornemens incidenteel voor het jaar 2023 beschikbaar zijn gesteld (Tijdelijke inhuur Veiligheid (23-NB-1.2), Strategische agenda Veiligheid). Hierdoor wordt het nadeel gereduceerd met € 158.000 en slaat het om in een voordeel. Overige kleine verschillen komen voort uit o.a. de indexatie van de inkomsten uit leges.

Risico's

We zien in de 21ste eeuw nieuwe en minder goed zichtbare (ondermijnende) veiligheidsvraagstukken. Bewustwording neemt toe maar er is meer tijd, kennis en vaardigheid nodig voor een adequate (preventieve) aanpak. Het gegeven dat deze bewustwording in de volle breedte vereist is, van burger tot ondernemer en bestuurder, maakt het een omvangrijke opgave.

De misdaad is tegenwoordig minder zichtbaar, we hebben het over georganiseerde en ondermijnende misdaad. Daarbij gaat het bijvoorbeeld om misdaad en geweld vanuit de drugshandel, digitale misdaad als hacks en handelen met persoonsgegevens, maar ook het zoeken naar mazen in de (milieu) wetgeving door bedrijven. Het zijn ingewikkelde, moeilijk opspoorbare en te voorkomen vormen van criminaliteit. Het risico is dat er zich ernstige incidenten voordoen in de samenleving met gevolgen voor de inwoners. Maar we zien ook het risico dat criminelen proberen binnen te dringen in de overheid en belangrijke instituten van onze rechtstaat, we moeten hierop alert en bewust mee bezig zijn. De gevolgen voor de gemeente kunnen groot zijn, waarbij het kan gaan van het misbruiken van gegevens en posities tot de systemen en uitvoering compleet saboteren.

De gemeente kampte de laatste jaren met meerdere soorten crises, zoals de coronacrisis en de opvangcrisis door de massale instroom van vluchtelingen, mede uit Oekraïne. Ook de boerenprotesten - op lokale en regionale infrastructuur - uit onvrede van landelijk beleid vallen hieronder. Deze gebeurtenissen hebben, zeker als deze bij herhaling plaatsvinden, veel invloed op de haalbaarheid van beleidsdoelen door prioritering van capaciteit.

De toenemende complexiteit vraagt om een integrale aanpak binnen Nederland, de regio en de gemeentelijke organisatie. Het risico is dat we door de toenemende afhankelijkheden onvoldoende in staat zijn de goede expertise, capaciteit en snelheid van uitvoering te realiseren.

5.2.2 Verkeer, vervoer en waterstaat

Aanspreekpunt bestuurlijk

Wethouder Steen

Aanspreekpunt ambtelijk

J-P. Boutkan en L. de Vries

Welke belangrijke ontwikkelingen zien we voor 2024?

De manier waarop we ons verplaatsen verandert. Technologie ontwikkelt zich, en de stad ontwikkelt zich ook. Om de stad bereikbaar, veilig en leefbaar te houden moeten we nu nadenken over de mobiliteit van de toekomst. Dat doen we in het Mobiliteitsplan 2040 dat in 2023 door de gemeenteraad is vastgesteld en waarvoor intensief is gewerkt met vele partijen in de stad. Het Mobiliteitsplan draagt zo bij aan de strategische opgaven die we voor onze stad gesteld hebben.

Opvolgend hieruit is er een beleidsregel deelmobiliteit opgesteld waardoor deelmobiliteit wordt gestructureerd in een vergunningstelsel. In 2024 kunnen deelaanbieders alleen nog met een vergunning deelvervoer aanbieden in Hengelo. In 2023 is een pilot gedaan met kleine deelvervoerhubs rond het centrum. In 2024 bekijken we of deze pilot naar parkeren deelvervoer in buurthubs uitgerold kan worden.

In 2024 wordt de Uitvoeringsnota Fietsen vervangen door een nieuwe fietsnota. Hierin wordt het fietsbeleid en het uitvoeringsprogramma geactualiseerd. Voor het verder verbeteren van de verkeersveiligheid worden er twee grote projecten in 2024 gestart. Zo wordt voor de Breemarsweg een nieuw ontwerp gemaakt, wat samen met bewoners en belanghebbenden wordt gedaan. Verder wordt er een nieuwe rotonde aangelegd in de Laan van Driene met de PC Hooftlaan. In de binnenstad wordt een nieuw toegangsbeleid met camera's uitgevoerd. Voor het realiseren van fietsroutes is de aanleg F35 Fietssnelweg aan de Bankastraat gestart en sluiten we verder aan met de Marskant in Hengelo. Ook zal onderzocht worden hoe andere knelpunten (zoals kruisingen met de Kettingbrugweg, Kuipersdijk, achter het station en de Deldenerstraat/Marskant) in de F35 in de toekomst opgelost kunnen worden. Verder worden er twaalf verouderde verkeersregelinstallaties vernieuwd en gereed gemaakt voor toekomstige verkeersontwikkelingen. In 2024 gaan we een inventarisatie maken van ons bewegwijzeringsareaal.

In het mobiliteitsplan wordt niet meer alleen over openbaar vervoer gesproken, maar ook over publieke mobiliteit. Dat is een verzamelnaam voor openbaar vervoer (bus, flexibele bus), deelvervoer (deelauto, deelscooter, deel(bak)fiets) en parkeerhubs. Belangrijk is het borgen van de samenhang tussen de verschillende aspecten van publiek vervoer, om zo te zorgen voor soepele doorstroming én het stimuleren van een duurzaam en geïntegreerd vervoersnetwerk.

Een belangrijke verandering in het aanbieden van openbaar vervoer, is dat op 1 januari 2024 de openbaar vervoerconcessie met Arriva in gaat. Deze is voor 5 jaar aan Arriva gegund. Vanuit de duurzaamheidsopgave in de aanbesteding OV, zal Arriva met volledig elektrische bussen gaan rijden.

We zien een toename van het goederenvervoer op het spoor. Deze toename staat opgespannen voet met het personenvervoer. Wij blijven onze input leveren in landelijke gremia over dit onderwerp.

We gaan in 2024 voor de hele stad het parkeerbeleid actualiseren. Voor de binnenstad en Hart van Zuid is dit in 2021 al gedaan. Het te actualiseren parkeerbeleid sluit aan op het Mobiliteitsplan 2040.

Bij oplevering van woningbouwprojecten in Hart van Zuid (deel ten noorden van Esrein) wordt betaald parkeren ingevoerd. Ook in de schil rond Hart van Zuid wordt een vorm van parkeerregulering ingevoerd. Dit is een nadere uitwerking van de in september 2021 vastgestelde parkeernormen voor de binnenstad en Hart van Zuid. Deze parkeernormen sluiten aan bij de doelstelling van het realiseren van een (hoog)stedelijk woon- en werkmilieu. Invoering van parkeerregulering is een belangrijke voorwaarde voor het behalen van deze doelstelling en hangt samen met oplevering van woningbouw in Hart van Zuid. Bewoners worden betrokken bij de keuzes rondom invoering van parkeerregulering in de schil.

Relevante beleidsnota's

- [Mobiliteitsplan 2040 Heel Hengelo in beweging](#) (2023)
- [Uitvoeringsprogramma binnenhavenvisie 2017-2030](#) (2017)
- [Parkeerplan binnenstad](#) (2019)
- [Parkeernormennota binnenstad/Hart van Zuid](#) (2021)

Verbonden partijen

Recreatieschap Twente

Recreatieschap Twente werkt vóór en samen mét de veertien Twentse gemeenten en maatschappelijke partners aan een vitaal Twente waarin inwoners gezond en kansrijk zijn. Gezamenlijk wordt gekeken wat mogelijkheden zijn om mobiliteitsvraagstukken grensoverschrijdend aan te pakken.

Gildebor/SWB Midden-Twente

Gildebor voert het beheer en onderhoud van de openbare ruimte uit. SWB voert het beheer over de bewaakte fietsenstallingen uit.

Gemeentelijk Belastingkantoor Twente (GBT)

Het belastingkantoor int gemeentelijke belastingen en heffingen voor de deelnemende gemeenten. Voor dit programma geldt dit voor parkeren en havenbedrijf.

Gemeenschappelijk Havenbedrijf Twente (is geen verbonden partij, maar op basis van bestuurlijke overeenkomst)

Het havenbedrijf verbindt vervoerders en bedrijven met de meest dynamische mainport van Oost-Nederland: de binnenhavens van Lochem, Hof van Twente, Hengelo, Almelo en Enschede.

Wat willen we bereiken?

2.1 Mensen en goederen kunnen Hengelo beter bereiken via weg en spoor

2.1.1 Hengelo is beter bereikbaar met de fiets, de auto en het openbaar vervoer

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2022	2023	2024	2025	2026	2027
Percentage inwoners dat het (helemaal) eens is met de stelling 'Hengelo is goed bereikbaar met de auto' (%)	69,8%(2021) 76,4%(2022)	67,4%	68%	69%	70%	70%	70%
Percentage inwoners dat het (helemaal) eens is met de stelling 'Hengelo is goed bereikbaar met het openbaar vervoer' (%)	81,5%(2021) 83,5%(2022)	83,5%	84%	85%	86%	86%	86%
Percentage inwoners dat het (helemaal) eens is met de stelling 'Hengelo is goed bereikbaar met de fiets' (%)	91,5%(2021) 92,6%(2022)	92,6%	93%	94%	95%	95%	95%
Duur treinreis van station Amsterdam Zuid naar station Hengelo	1uur 51 (2021)	1uur 50	1uur 50	1uur 50	1uur 50	1uur 50	1uur 50

2.2 Mensen in Hengelo kunnen zich veiliger verplaatsen in een schone openbare ruimte

2.2.1 Wegen en fietspaden in Hengelo zijn heel en veilig

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2022	2023	2024	2025	2026	2027
Percentage rijbanen, fietspaden en trottoirs in Hengelo dat voldoet aan de CROW*-richtlijn. ¹	85(2022)	85%	86%	86%	86%	86%	86%
Aantal verkeersongevallen in Hengelo (aantal)	625(2019)	589	505	475	445	415	400
Aantal verkeersslachtoffers in Hengelo (aantal)	113(2019)	177	92	87	82	77	72
Percentage inwoners dat vindt dat Hengelo verkeersveilig is (%)	39,9%(2021) 40,6%(2022) 37,1%(2023)	41%	42%	42%	42%	42%	42%

¹ Het CROW is een kennisinstituut voor onder andere de water- en wegenbouw.

2.2.2 De openbare ruimte in Hengelo is schoon

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2022	2023	2024	2025	2026	2027
Percentage inwoners dat het (helemaal) eens is met de stelling 'Mijn buurt is schoon' (%)	60,8%(2019) 58,7%(2021) 57,7%(2022) 65,5%(2023)	57,7%	60%	60%	60%	60%	60%

2.3 De binnenstad van Hengelo is beter bereikbaar voor inwoners en bezoekers

2.3.1 Fietzers kunnen hun fiets makkelijker en veiliger stallen in de binnenstad

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2022	2023	2024	2025	2026	2027
Rapportcijfer dat binnenstadbezoekers (die meestal fietsend gaan) geven voor het gemak waarmee zij in het algemeen een parkeerplek vinden voor hun fiets (cijfer 1-10)	7,6(2019)	7,9	8,0	8,0	8,0	8,0	8,0
Aantal keren dat een fiets is gestald in een bewaakte fietsenstallingen in de binnenstad van Hengelo (aantal) ¹	90.295(2019)	105.200	100.000	140.000	150.000	150.000	150.000

¹ Het gaat om twee stallingen: Kloosterhofterrein/Markt en de Beurs.

Kloosterhofterrein is niet meer bewaakt sinds opening stalling Markt op 12 april 2023

Wat gaan we daarvoor anders doen in 2024?

- Voor duurzame mobiliteit sluiten de ambities uit het mobiliteitsplan aan op doelstellingen in de Duurzaamheidsvisie. Voor 2024 zullen de ambities en doelstellingen verder op elkaar afgestemd en geïntegreerd worden. Duurzame mobiliteit, emissieloos vervoer en elektrisch laden gaan een steeds grotere rol spelen in ons dagelijkse manier van verplaatsen.
- Op 1 januari 2024 rijdt de nieuwe openbaar vervoeraanbieder Arriva de komende 5 jaar in Hengelo. Vanuit de duurzaamheidsopgave in de aanbesteding OV gaat Arriva met volledig elektrische bussen rijden. Bushaltes worden beter toegankelijk en bereikbaar gemaakt. En ook het kwaliteitsniveau wordt verhoogd (24-NB-2.3). Dit staat beschreven in het verbeterplan bushaltes. Daarnaast wordt een pilot gedaan met flex OV op lijn 12.
- in de afgelopen jaren is het gebruik van de fiets toegenomen. De fiets is een duurzaam en gezond alternatief voor gemotoriseerd vervoer en past binnen het streven van de gemeente om in te zetten op actieve mobiliteit, zoals beschreven in het Mobiliteitsplan 2040. om het fietsgebruik verder te stimuleren, is het belangrijk dat er aandacht is voor fietsveiligheid, fietsnetwerk en fietsparkeren in de binnenstad. Het voorgestelde Actieplan Fiets 2024-2030 beschrijft daarom een samenhangend pakket van acties en maatregelen om deze vraagstukken aan te pakken. Add replyWat gaan we daarvoor anders doen in 2024?
- Beheer en exploitatie nieuwe bewaakte fietsenstallingen in de binnenstad.

- In lijn met het mobiliteitsplan stellen we een (compact) uitvoeringsplan publieke mobiliteit op, voor we met de daadwerkelijke uitvoering aan de slag gaan. Hierin beschrijven we de acties die we willen gaan uitvoeren in de periode tot en met 2026. Zo borgen we de samenhang tussen de verschillende aspecten en zorgen we voor een soepele doorstroming van reizigers en stimuleren we een duurzaam en geïntegreerd vervoersnetwerk.
- Conform de mobiliteitsagenda in het Mobiliteitsplan, worden vanaf nu jaarlijks in de Zomernota de nieuwe mobiliteitsopgaven ingediend. Voor de aanvraag 2024, uitvoering 2025, zijn in de mobiliteitsagenda een aantal bereikbaarheidsstudies gepland.
- We gaan verder met uitvoering en monitoring van de notitie Bereikbare Binnenstad. We dragen hiermee bij aan een aantrekkelijke en bereikbare binnenstad, onder meer door te zorgen voor voldoende hoogwaardige fietsparkeervoorzieningen. In 2023 is de nieuwe bewaakte fietsenstalling Markt in gebruik genomen. We gaan onderzoeken welke maatregelen we kunnen nemen om het gebruik te laten toenemen. Vanaf 2024 gaan we ook de nieuwe bewaakte fietsenstalling op het Wetplein beheren en exploiteren. Aan een bewaakte fietsenstalling in de ontwikkeling Lange Wemen (Kloosterhof) wordt nog gewerkt.
- Er wordt gestart met het actualiseren van het parkeerbeleid (24-NB-2.1) voor heel Hengelo. De nieuw vastgestelde Parkeernormennota is alleen van toepassing voor de binnenstad en Hart van Zuid. Voor de overige gebieden van de stad is de Nota Autoparkeren 2008-2012 van kracht gebleven. Het geactualiseerde parkeerbeleid zal de Nota Autoparkeren gaan vervangen.
- Shop & Go wordt (24-NB-2.1) opgeheven. De gebruikte techniek blijkt onvoldoende geschikt voor een goede werking van Shop & Go. Bij de actualisatie van het parkeerbeleid zoeken we naar een alternatief.
- In 2024 vinden werkzaamheden plaats aan de tunnel Amerikalaan (24-NB-2.4). In de tunnel zijn veel problemen met de tegels die zijn aangebracht aan de wanden. Bij koud weer, met name vorst, en de wijze van huidige afwatering wordt het probleem van loszittende tegels snel groter. Door de slechte staat van het tegelwerk is er gevaar voor mensen die fietsend of rijdend door de tunnel gaan. Omwille van de veiligheid zijn alle tegels in 2023 verwijderd. De wanden moeten nu weer voorzien worden van een betere afwerking die goed tegen regen, water en vocht bestand is. Tegelijkertijd worden daarbij ook de afwatering en goten aangepast. Ook worden wegdek, (dilatatie)voegen en relingen hersteld. Dit in afstemming en overleg met betrokken partijen zoals ProRail.

Wat blijven we doen?

Verkeer en vervoer

- Wegen, straten en pleinen onderhouden.
- Verwijderen van afval, schoonhouden van de openbare ruimte (inclusief straatmeubilair) en bestrijden van gladheid.
- Wegen, paden en openbare ruimte voorzien van voldoende licht.
- Beheren en onderhouden van bebordingen en straatnaamborden.
- Beheren en onderhouden verkeersregelinstallaties en veiligheidssystemen om de verkeersveiligheid en doorstroming op minimaal hetzelfde niveau te waarborgen.
- Beleid maken over verkeer en vervoer, voorlichting- en educatieprogramma's aanbieden, verkeersvoorzieningen ontwerpen en verkeersadviezen geven.
- Hengelo is bestuurlijk trekker en penvoerder van 'Twente2050', de samenwerking tussen de 14 Twentse gemeenten (waarvoor Hengelo gastheer is), met de provincie als partner, op het gebied van voor bovenlokale/regionale mobiliteit en bereikbaarheid. Thema's zijn spoorstrategie, o.a. Zwolle-Twente-Münster, de wegen A1/A35 (Azelo-Buren), N35 en N36, F35, vrachtverkeer van de weg (Twentekanal, zero emissie e.d.) enz.
- In het verlengde van deze rol is Hengelo ten behoeve van de brede regio nauw betrokken bij landelijke opgaven als Basisnet (vervoer gevaarlijke stoffen spoor), Goederencorridor Noordoost Europa en spoorveiligheid.

Parkeren

- Beheren en exploiteren van blauwe zones, het betaald parkeergebied, parkeergarage De Beurs en de bewaakte fietsenstallingen.
- Waar gevraagd uitbreiding van de blauwe zone faciliteren.
- Waar mogelijk verbeteren exploitatieresultaat parkeren.

- Monitoring van de opgestelde parkeerbalans.
- Monitoren van het autobezit in Hart van Zuid en de binnenstad, alsmede parkeerdruk in Hart van Zuid de binnenstad en directe omgeving.
- Eventueel parkeerplaatsen opheffen om de kwaliteit van de openbare ruimte te versterken of ontwikkelingen mogelijk te maken.
- Adviseren over parkeerbeleid, -beheer en -exploitatie in de diverse binnenstadsprojecten en bij opstellen van nieuw parkeerbeleid.

Havens

- Wij blijven investeren om het Twentekanaal aantrekkelijker te maken voor het bedrijfsleven. Daarmee versterken we de regionale economie en bevorderen we de werkgelegenheid in de regio.
- Wij blijven investeren in de fysieke haveninfrastructuur om daar waar nodig deze infrastructuur aan te passen aan de grotere vaarwegklasse (klasse Va).
- Wij werken aan de uitwerking/realisatie van het concept "Smart Port Twente". Een digitaal platform waarin allerlei informatie beschikbaar komt voor gebruikers, ondernemers, overheden en geïnteresseerden op het gebied van de dienstverlening, verkeersmanagement, milieu en monitoring, assetmanagement en controlesysteem op de scheepsregistratie.

Openbaar vervoer

- Beleid maken voor openbaar vervoer (OV) en onderhouden van OV-systemen (bus-displays en waarschuwingssystemen busbanen).
- We blijven samenwerken met de 14 Twentse gemeenten ten behoeve van de Twentse bereikbaarheid, Europese Ten-T (Trans European Transport Network), en openbaar vervoer.
- Gemeente Hengelo blijft vertegenwoordigd in de landelijke stuurgroep voor het Basisnet. Het Basisnet zorgt ervoor dat het vervoer van gevaarlijke stoffen in Nedeland zo veilig mogelijk kan plaatsvinden.
- Gemeente Hengelo blijft zich inzetten voor het versnellen van de totstandkoming van de spoorlijn Zwolle - Twente - Munster.
- We blijven een bijdrage leveren in de keuze voor een goederenrouting over het spoor richting Noost Oost Europa (GNOE).

Wat mag het kosten?

Taakveld	Saldo rekening 2022	Saldo begroting 2023	Lasten begroting 2024	Baten begroting 2024	Saldo begroting 2024	Verschil 2024 - 2023
2.1 Verkeer en vervoer	-7.730	-8.498	10.387	393	-9.994	-1.496
2.2 Parkeren	-1.032	-1.275	1.481	34	-1.447	-172
2.4 Economische havens en waterwegen	-57	-39	768	691	-77	-38
2.5 Openbaar vervoer	-213	-307	411	-	-411	-104
Totaal 2 Verkeer, vervoer en waterstaat	-9.032	-10.119	13.047	1.118	-11.929	-1.810

Taakveld	Saldo begroting 2024	Saldo begroting 2025	Saldo begroting 2026	Saldo begroting 2027
2.1 Verkeer en vervoer	-9.994	-10.237	-10.508	-10.660
2.2 Parkeren	-1.447	-1.389	-1.251	-1.255
2.4 Economische havens en waterwegen	-77	-77	-77	-77
2.5 Openbaar vervoer	-411	-417	-417	-330
Totaal 2 Verkeer, vervoer en waterstaat	-11.929	-12.120	-12.253	-12.322

Financiële toelichting

2.1 Verkeer, wegen en water (€ 1.496.000 nadeel)

De kapitaallasten nemen in 2024 toe ten opzichte van het begroot bedrag van 2023 (nadeel € 732.000). Dit verschil wordt overwegend veroorzaakt door het neerwaarts bijstellen van de begrote afschrijvingslasten in 2023 (o.b.v. de werkelijke cijfers, zie Zomernota 23-FP-9.5). Tegelijkertijd zijn er ook nieuw geplande vervangingsinvesteringen

op het gebied van wegen, openbare verlichting, verkeersregelininstallaties en kunstwerken die de kapitaallasten in 2024 verhogen (23-FP-2.9 tot en met 2.13). Zie voor een nadere toelichting de Zomernota paragraaf 10.5 Vervangingsinvesteringen kapitaalgoederen. Vanaf 2024 is door deze investeringen een structurele toename van de kapitaallasten zichtbaar. Meerjarig gezien lopen de kapitaallasten op dit taakveld op van circa € 1,3 miljoen in 2024 naar € 2,6 miljoen in 2028.

De overige budgetten en de toegerekende uren zijn in 2024 ook hoger (€ 945.000 nadeel) o.a. door de toenemende aandacht voor het beheren van onze kapitaalgoederen, de toegepaste indexering, de areaaluitbreiding en het nieuwe beleidsvoornemen "opstellen actieplan fiets 2024-2030" (24-NB-2.2). Door het bestaan van incidentele budgetten in 2023 wordt dit nadeel gereduceerd. Voorbeelden hiervan zijn de in het jaarverslag 2022 vastgestelde budgetoverheveling, de aanpassing van de indexering Gildebor naar 4,7% (23-FP-5.8) en de Wijkontsluiting Woolde (23-NB-2.1). Door de incidentele aard van deze budgetten in 2023 wordt het nadeel in 2024 gereduceerd met € 176.000. Overige kleine verschillen komen voort uit o.a. de indexatie van de inkomsten uit leges.

2.2 Parkeren (€ 172.000 nadeel)

De exploitatiebudgetten zijn in 2024 hoger dan in 2023 (€ 137.000 nadeel). Dit verschil wordt overwegend veroorzaakt doordat rekening is gehouden met meerjarig hogere lasten van bemensing van de nieuwe fietsenstallingen (Zomerbrief 23-NB-2.2). Daarnaast zijn de budgetten geïndexeerd en zijn er voor 2023 en 2024 budgetten beschikbaar gesteld in het kader van nieuw beleid en financieel perspectief (24-NB-2.1 Actualisatie parkeerbeleid, 23-FP-2.4 Participatie schil Hart van Zuid). Het resterend verschil wordt veroorzaakt door een hogere toerekening van uren (nadeel € 36.000). Meerjarig gezien dalen de kapitaallasten met ingang van 2026 met circa € 138.000, omdat investeringen uit het verleden dan afgeschreven zijn en er in afwachting van diverse ontwikkelingen in de binnenstad nog geen nieuwe investeringen zijn gepland.

2.4 Economische havens en waterwegen (€ 38.000 nadeel)

De kapitaallasten nemen in 2024 toe t.o.v. het begroot bedrag van 2023 (nadeel € 73.000). Dit verschil wordt overwegend veroorzaakt door het neerwaarts bijstellen van de begrote afschrijvingslasten in 2023 (o.b.v. de werkelijke cijfers, zie Zomernota 23-FP-9.5). We hebben de begrote haveninkomsten neerwaarts bijgesteld op grond van de werkelijke inkomsten van 2022 (zie 23-FP-2.6). Tegelijkertijd zijn de haveninkomsten voor 2024 conform de begrotingsuitgangspunten geïndexeerd (gebaseerd op de prijs- en loonontwikkelingen). Per saldo verwachten we hogere haveninkomsten dan vorig jaar (voordeel € 57.000). Het resterende verschil is te verklaren door indexering van de reguliere budgetten (€ 22.000 nadeel).

2.5 Openbaar vervoer (€ 104.000 nadeel)

In de Zomernota 2023-2027 zijn nieuwe beleidsvoornemens opgenomen m.b.t. de strategische advisering op het gebied van mobiliteit (24-NB-2.6). De toegerekende uren zijn in 2024 hoger ten opzichte van 2023 (nadeel € 88.000). Het resterende verschil is te verklaren door indexering van de reguliere budgetten (nadeel € 16.000).

Risico's

De gemeente Hengelo heeft grote (beleids) ambities. Er is een grote hoeveelheid aan projecten en ontwikkelingen in de stad. Dit afgezet tegen de beschikbare capaciteit in combinatie met de krapte op de arbeidsmarkt, vormt een risico. Dit kan leiden tot vertraging van ontwikkelingen op dit gebied. Dit geldt ook voor de onzekerheid in de markt w.b. mogelijke prijsstijgingen van materieel en materiaal.

Daarnaast zien we risico's op en rond het spoor. We zien een toename van het goederen vervoer. Deze toename staat op gespannen voet met het personenvervoer. De keuzes hiervoor worden gemaakt door het Rijk, die heeft niet altijd dezelfde belangen als de gemeente. Ook het aantal 'gif treinen' neemt toe, met veiligheidsrisico's die daarbij horen. De milieueisen die het goederenvervoer met zich meebrengt kan het ontwikkelen van het spoorgebied belemmeren.

5.2.3 Economie

Aanspreekpunt bestuurlijk

Wethouder Gerrits

Aanspreekpunt Ambtelijk

L. De Vries

Welke belangrijke ontwikkelingen zien we voor 2024?

Vitale winkel- en horecastructuur

Afgelopen jaren hebben wij te maken gehad met de opmars van het online winkelen. Deze ontwikkeling had nadelige effecten voor de fysiek winkels, met ondermeer leegstand als resultaat. Begin 2023 waren er voor het eerst meer online winkels dan fysieke winkels. Deze ontwikkeling lijkt echter af te vlakken. Consumenten weten ook de fysieke winkel weer te vinden en de omnichannel winkelervaring (*via diverse kanalen, zoals fysieke winkels, online platforms en mobiele apps*) wordt een belangrijkere trend. Tegelijkertijd hebben ook retailers en horecaondernemers te maken met stijgende kosten en personeelstekorten.

Wij dragen bij aan een vitale winkel- en horecastructuur op regionaal, stedelijk en wijk/buurniveau door op tijd in te spelen op trends en ontwikkelingen in de detailhandel/retail/horeca sector.

Aantrekkelijk vestigingsklimaat voor bedrijven

Samen met de Twente Board en stakeholders in Twente werken wij aan een aantrekkelijk vestigingsklimaat. Bedrijven vormen daarvan een belangrijke pijler. Een belangrijk deel van de economie in de regio is er direct en indirect aan verbonden. Vitale, toekomstbestendige bedrijventerreinen zijn belangrijk voor de economische toekomst. In de huidige tijd van snelle kaveluitgifte is het zaak om voldoende bedrijfsruimte te bieden. Bovenal moeten de terreinen goed aansluiten bij de vestigingseisen en -wensen van de bedrijven. En inspelen op trends hierin zoals robotisering, circulariteit, 3D-printing, groei van ZZP'ers en microbedrijvigheid, e-commerce etc. Regionaal zijn er nieuwe afspraken gemaakt over de programmering van bedrijventerreinen. In het verleden stonden de programmeringsafspraken voornamelijk in het teken van het voorkomen van overaanbod aan nieuwe plannen. Door snel veranderende marktomstandigheden is de situatie gekanteld. Er zijn nu juist zorgen over de beschikbaarheid van voldoende bedrijfsruimte. Bovendien staan wij voor grote maatschappelijke opgaven en zijn er meer functies die om ruimte vragen. Wegens deze ontwikkelingen kennen de nieuwe regionale programmeringsafspraken een vernieuwende insteek: adaptief, flexibel en ambitieus.

Tegelijkertijd moeten wij er voor zorgen dat de bestaande werklocaties toekomstbestendig zijn; duurzaam ingericht en interessant voor de vestiging van nieuwe bedrijven. Maar ze moeten ook mogelijkheden bieden voor uitbreiding van bestaande bedrijven. Dit vraagt blijvende aandacht voor vernieuwing van bestaande en verouderde (deel)locaties.

Vrijtijdseconomie

Wij zien groeiende aandacht voor de verbetering van de vitaliteit bij onze inwoners, een verdere integratie van de cultuurhistorie in de samenleving, de beleefbaarheid van het landelijk gebied, het verstevigen van de koppeling stad en omgeving en het stimuleren van bedrijven in de vrijetijdseconomie. De routenetwerken dragen in belangrijke mate bij aan een aantrekkelijke en beleefbare woonomgeving voor bewoners en bezoekers en stellen het bedrijfsleven in staat economische waarde te creëren. De komende jaren ligt er een belangrijke opgave om de recreatieve routes in zowel Hengelo als in de andere Twentse gemeenten in kwalitatieve en kwantitatieve zin op orde te houden. Ook ligt er een kans op verdere ontwikkeling en innovatie van de routes en de digitale portal om inwoners en bezoekers ook in de toekomst te blijven bedienen. Hiervoor heeft Routenetwerken Twente een visiedocument opgesteld die de komende jaren zal worden gerealiseerd.

Het Recreatieschap Twente (RT) streeft naar een toekomstbestendig en breder gebruik van de Twentse parken, waar ook veel inwoners van Hengelo gebruik van maken. Er liggen kansen, door de parken voortdurend aantrekkelijker te maken voor het publiek en in te spelen op trends en ontwikkelingen in de toeristisch recreatieve sector.

Relevante beleidsnota's

- Afspraken Regionale Bedrijventerreinen Programmering Twente 2023-2026
- [Twente 2023-2026 Horecavisie \(2017\)](#)
- Detailhandelsvisie (2012)
- Nota Vrijtijdseconomie Hengelo (2011-2021) Twente Werkt (2011-2021)
- Twente werkt (2014)
- Werk maken van werk (2017)
- Nota grondbeleid (2017)
- Grondprijzennotitie (2020)
- Integraal actieplan binnenstad (2017)
- Agenda voor Twente 2023-2027
- Visie Routenetwerken Twente (2022)
- Perspectief Vrijtijdseconomie Twente 2030 (2022)
- Regiodeal (2023)
- Strategienota Twente Board 2022

Verbonden partijen

Openbaar Lichaam Regionaal Bedrijven Terrein Twente

Het RBT heeft tot taak het ontwikkelen, realiseren, exploiteren en beheren van het bedrijventerrein XL, ten tijde van de vaststelling van deze regeling bruto grootte ongeveer 180 hectare.

Twente Board

De arbeidsmarkt is regionaal en vraagt samenwerking om vraag en aanbod op de arbeidsmarkt zo optimaal mogelijk in te richten en om het Twents economisch profiel te helpen versterken. De Twente Board, waarvan de Twente Board Development de uitvoerende organisatie is (voorheen Regio Twente), levert een belangrijke bijdrage aan de positionering van Twente als vooraanstaande toptechnologische regio, zowel landelijk als in Europa. Ze faciliteert en versterkt de samenwerking in de regio. Niet alleen tussen de veertien gemeenten, maar ook tussen en met andere maatschappelijke sectoren en samenwerkingspartners van de gemeenten. De Agenda voor Twente en het Strategisch plan 2020-2025 van de Twente Board en wijze waarop daarin wordt samengewerkt, zijn daarbij richtinggevend.

Recreatieschap Twente

Het Recreatieschap Twente is een samenwerking van de 14 Twentse gemeenten met als doel het beheren en onderhouden van de drie Twentse recreatieparken, recreatieve routes en recreatieve fietspaden voor inwoners van Twente en toeristen.

Wat willen we bereiken?

3.1 Hengelo is economisch sterker en duurzamer met meer groei en meer banen

3.1.1 Hengelo kent meer banen, ook voor eigen inwoners

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2022	2023	2024	2025	2026	2027
Aantal werkzame personen in Hengelo (aantal)	50.702(2019)						
	51.225(2020)						
	51.380(2021)						
	52.101(2022)	52100	52.200	52.300	52.400	52.500	52.600
Percentage van in Hengelo werkzame personen dat ook in Hengelo woont (%)	37%(2018)	37%	37,50%	38,00%	38,25%	38,50%	38,50%

3.1.2 Meer groei komt uit kennisintensieve en innovatieve industrie zoals de sector Hightech systemen en materialen

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2022	2023	2024	2025	2026	2027
Aantal banen in Hengelo in de topsector HTSM (Hightech systemen en materialen) (aantal)	8.816(2019) 8.096(2020) 7.809(2021) 7.500(2022)	7.500	8.200	8.250	8.300	8.300	8.350

Wat gaan we daarvoor anders doen in 2024?

De doelen:

3.1.1. Hengelo kent meer banen, ook voor eigen inwoners

3.1.2. Meer groei komt uit kennisintensieve en innovatieve industrie zoals de Hightech Systemen en Materialen (HTSM).

- Onze bedrijventerreinen zijn belangrijke vestigingsplaatsen voor bedrijven en voor onze werkgelegenheid, bijna 45% van alle banen in Hengelo vind je namelijk op één van onze bedrijventerreinen. Bij een aantal bedrijventerreinen zien wij de komende jaren (een vorm van) revitalisering c.q. herstructurering aankomen. Herstructureringen vragen zeer forse (overheids-)investeringen. Hiertoe hebben wij het onderzoekstraject 'investeringsgerichte aanpak bedrijventerreinen' ingezet. Samen met de ondernemersverenigingen op onze bedrijventerreinen maken wij inzichtelijk op welke bedrijventerreinen welke maatregelen de komende jaren nodig zijn om herstructurering te voorkomen en ze toekomstbestendig te maken. Toekomstbestendigheid raakt de aspecten klimaat, duurzaamheid, economische structuur, fysieke kwaliteit, sociaal weefsel en profilering en promotie. Uit het onderzoek zal blijken welke investeringen de komende jaren nodig zijn. Gewerkt wordt aan het ambitiedocument (de feitelijke 'investeringsgerichte aanpak' met gezamenlijke doelstellingen) met een bijbehorend uitvoeringsprogramma (acties, projecten en programma's op korte en langere termijn). Het ambitiedocument wordt in 2024 aan de raad voorgelegd. (24-NB-3.1) (24-NB-3.2)
- Gezien de zorgen over de beschikbaarheid van voldoende bedrijfsruimte verkennen wij de mogelijkheden voor het toevoegen van nieuwe bedrijfsruimte of het herstructureren op bestaande terreinen. In dat kader volgen wij de ontwikkelingen rondom Businesspark XL 2.0 in Almelo nauwlettend, omdat wij dat in samenhang willen bezien met onze eigen (mogelijk te ontwikkelen) bedrijvenlocaties. Om op regionale schaal vraag en aanbod op elkaar af te stemmen wordt een traject opgestart om te komen tot een regionale ruimtelijk-economische visie (REV), waarbij als input de (in opmaak zijnde) lokale economische bouwsteen wordt gebruikt.
- Wij bereiden de verkoop van een bedrijfskavel aan het Walkatenplein voor. Het perceel is circa 5 hectare groot en heeft al de juiste bestemming met bebouwingsmogelijkheden. Er spelen meerdere belangen bij de totstandkoming van de verkoop van het perceel. Deze zullen goed in kaart worden gebracht zodat dit goed op elkaar wordt afgestemd zodat dit kan leiden tot een verkoop.
- Wij onderzoeken op welke wijze wij Frans op den Bult kunnen faciliteren bij het realiseren van een Clean Energy Hub en een e-truck laadstation.
- Wij hebben een proactieve opstelling bij leegstand van kantoor/bedrijfspanen door het onder de aandacht brengen van deze panden bij potentiële vestigers of door ruimte te creëren voor herstructurering, functieverandering/transformatie of sloop.
- Samen met de gemeente Enschede gaan wij de gebiedsontwikkeling in de Spoorzone de komende jaren vormgeven. In deze gebiedsontwikkeling komen diverse ruimtelijk economische aspecten samen. Zie ook programma 8.
- Uit de retailanalyse (2020) is gebleken dat wij de komende periode grotendeels kunnen vasthouden aan de basiskeuzes en beleidsopgaven zoals beschreven in de vigerende beleidsdocumenten (detailhandelstructuurvisie, horecavisie en nota Vrijtijdseconomie) en de koersdocumenten voor de binnenstad en Hart van Zuid. Wij willen de retailstructuur in Hengelo toekomstbestendig krijgen en houden. Op basis van de vigerende beleidsdocumenten, recente retail ontwikkelingen en de retail analyse (2020) zien wij voor de komende periode retail thema's zoals de aanpak van leegstand en het verhogen van de vitaliteit die aandacht vragen en nader uitgewerkt moeten worden. Hierbij zoeken wij voor de

thema's binnenstad en Hart van Zuid zoveel mogelijk de inhoudelijke en procesmatige afstemming met de omgevingsvisies voor de verschillende gebieden in Hengelo.

- Wij onderzoeken in samenwerking met Routenetwerken Twente en Hengelo Promotie hoe wij bestaande recreatieve routes kunnen opwaarderen en nieuwe routes kunnen exploiteren. Focus ligt hierbij op de verbinding stad en omgeving en op de verbinding binnenstad/Hart van Zuid. Wij geven hiermee uitvoering aan de ambities uit de omgevingsvisies Hengeloos Buiten en Hart van Hengelo, waarin het sociale (ontmoeting, beleving, gezondheid), economische en cultuurhistorische belang van recreatieve routes wordt onderstreept voor het aantrekken en behouden van talent.

Wat blijven we doen?

Economische ontwikkeling

- Uitvoering geven aan de programmalijnen uit de Agenda voor Twente en strategie Twente Board.
- Uitvoering geven aan Integraal actieplan voor een vitale Hengelose Binnenstad.
- Wij blijven werken aan de promotie van en de instroom in techniek (Techniekpact, Twente goes Techno), de bevordering van innovatie en export samen met het WTC Twente, Novel-T (Kennispark Twente), OostNL, High Tech Systems Park (Thales), Saxion en ROC van Twente (Hart van Zuid). Waar mogelijk blijven wij focus houden op maatregelen die het effect van de coronacrisis zoveel mogelijk dempen. Wij zetten in op HTSM en waar mogelijk is leggen we verbindingen (ook over de grens).
- Met binnenstadpartners en ondernemers werken wij aan het realiseren van een compact bruisend stadshart (met zo min mogelijk structurele leegstand), met onderscheidende aanloopgebieden om daarmee ook de economische aantrekkingskracht te vergroten. Dit doen wij door uitvoering te geven aan Integraal actieplan voor een vitale Hengelose Binnenstad, beleid te maken over de economische structuur in Hengelo en Twente en de Binnenstadsmonitor periodiek te actualiseren. Daarnaast blijven wij inzetten op acquisitie voor behoud, verplaatsing en aantrekking van ondernemers/investeerders passend bij de gebiedsprofielen. Verder blijven wij de ondernemers BIZ organisatie in de binnenstad (SCH) actief ondersteunen.
- Monitoren van het functioneren van de verschillende retailgebieden en themagericht blijven kijken naar structurele veranderingen in het retaillandschap. In samenspraak blijven met stakeholders om te bezien in hoeverre er reële transformatiemogelijkheden zijn.
- Om economische structuurversterking voor Hengelo binnen Twente vorm te geven is de Bestuursovereenkomst Sociaal Economische Structuurversterking (BOSS) leidend. Deze BOSS vraagt niet alleen om regionale inbedding richting de Twente Board maar blijft de komende jaren ook vragen om een gemeentelijke inbedding.

Fysieke bedrijfsinfrastructuur

- Bestaande bedrijfslocaties verder ontwikkelen en onderhouden en/of herstructureren en verduurzamen.
- Verkoop van bedrijfskavels op de bedrijventerreinen.
- De ontwikkeling van onder meer de Cleantech Campus The Green Box (Eaton terrein) faciliteren. The Green Box beoogt een Europees technologie, ondernemers- en wetenschapscampus te worden die zich toelegt op de ontwikkeling van haalbare en betaalbare oplossingen voor schone energie. The Green Box ontwikkelt zich tot de nieuwe thuisbasis voor startups, scale-ups, en onderzoeks- en ontwikkelingsgroepen die zich bezighouden met de transitie naar schone energie.
- Actualisering van de bedrijventerreinenaanpak. Aandacht houden voor mogelijke revitalisering onder meer waar vertrekkende bedrijven tot lege plekken leiden. Samen met ondernemersverenigingen inzicht krijgen in wat de bedrijventerreinen de komende jaren nodig hebben om toekomstbestendig te blijven c.q. te worden.

Economische promotie

- Wij versterken de groei van het lokale en regionale MKB en werken aan een sterke industriële sector. Wij promoten Hengelo als economische vestigingsplaats.
- De regionale acquisitie voor economische activiteiten in Logistiek en High Tech Systems en Materials.
- Om Hengelo te promoten blijven wij het stadsverhaal van Hengelo met de bijbehorende kernwaarden (DNA), de positionering binnenstad/merkwaarden en het (economisch) aanbod van Hengelo of het nu gaat om de binnenstad, Hart van Zuid, de winkelgebieden, de bedrijventerreinen en de evenementen bekend maken bij verschillende doelgroepen (investeerders, ondernemers, bewoners en bezoekers). Wij willen de herkenbaarheid, bekendheid en het uitdragen van het stadsverhaal met het bijbehorende aanbod verbeteren.
- Subsidiëren van Hengelo Promotie voor stadspromotie, evenementen en toeristische informatievoorziening. Om de binnenstad ook levendig en bruisend te houden zal er in samenwerking met Hengelo Promotie een verkenning worden gedaan naar een meerjarige subsidierelatie met Hengelo Promotie met als doel meer zekerheid en continuïteit te kunnen bieden aan organisatoren van evenementen.
- Marketing en communicatie voor Hengelo met als prioritaire gebieden de binnenstad en Hart van Zuid. In 2023 vindt er een herijking plaats van de citymarketingstrategie.
- Het Hengelose stadsmerk dat in 2020 is vastgesteld gebruiken als terugkerend beeld in de marketing en communicatie.

Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen

- Wij koesteren onze zittende ondernemers. Zij zijn belangrijke ambassadeurs voor onze stad. Wij werken intensief samen met ondernemers en andere belanghebbenden uit Hengelo, de regio en op landelijk niveau. Concreet betekent dit dat wij sterk blijven inzetten op het leggen en onderhouden van contacten met deze partijen.
- Vanuit economische duurzaamheid willen wij het juiste bedrijf op de juiste locatie huisvesten.
- Wij bevorderen ondernemerschap door regelgeving te vereenvoudigen en regeldruk te verlagen.
- Wij hanteren de gemeentelijke kaders en uitgangspunten zoals beschreven in het uitwerkingsplan evenementen voor de subsidiebeschikking aan Hengelo Promotie.
- Belastingen (laten) innen, zoals toeristenbelasting.
- Het organiseren en aansturen van de kermis.
- Het organiseren en aansturen van de (week)markt.
- Deelname aan het regionale acquisitie en accountmanagersoverleg.

Wat mag het kosten?

Taakveld	Saldo rekening 2022	Saldo begroting 2023	Lasten begroting 2024	Baten begroting 2024	Saldo begroting 2024	Verschil 2024 - 2023
3.1 Economische ontwikkeling	-243	-395	509	-	-509	-114
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-147	-126	2.028	1.861	-166	-40
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-145	-209	642	460	-182	27
3.4 Economische promotie	-485	-547	948	312	-636	-89
Totaal 3 Economie	-1.020	-1.278	4.127	2.634	-1.494	-216

Taakveld	Saldo begroting 2024	Saldo begroting 2025	Saldo begroting 2026	Saldo begroting 2027
3.1 Economische ontwikkeling	-509	-509	-509	-509
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-166	-166	-216	-216
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-182	-182	-182	-182
3.4 Economische promotie	-636	-636	-636	-636
Totaal 3 Economie	-1.494	-1.494	-1.544	-1.544

Financiële toelichting

3.1 Economische ontwikkeling (€ 114.000 nadeel)

Wij hebben hogere lasten begroot van € 95.000 wegens de verhoging van de gemeentelijke bijdrage aan Recreatieschap Twente (23-FP-5.9) voor economische ontwikkeling. Deze verhoging is veroorzaakt wegens autonome ontwikkelingen en veranderingen in organisatie, samenwerking en intensivering van beleid. Het resterend verschil wordt voornamelijk veroorzaakt door prijsindexatie en toerekening van uren.

3.4 Economische promotie (€ 89.000 nadeel)

Wij hebben hogere lasten begroot van € 88.000 wegens de verhoging van de subsidiebijdrage aan Hengelo Promotie (23-FP-3.1). Deze structurele verhoging wordt veroorzaakt door door externe oorzaken zoals, inflatie, hogere huisvestings- en energielasten, accountantskosten, en stijgende kosten voor het organiseren van evenementen en marketing en communicatie. Het resterend verschil wordt voornamelijk veroorzaakt door prijsindexatie en toerekening van uren.

Risico's

Een belangrijk risico voor nieuwe bedrijven om zich te vestigen zijn hogere bouwkosten en rentes. Ook zien we signalen dat consumentengedrag verandert vanwege financiële onzekerheid als gevolg van de hoge inflatie. De hoge investering en onzekerheid van inkomsten kan bedrijven terughoudend maken om zich nieuw te vestigen.

Een ander actueel risico voor de groei van Hengelose economie is de schaarste in bouwgrond. Voor de beperkte ruimte die er is zijn verschillende claims. Grond wordt ingezet voor onder andere woningbouw, bedrijvigheid en voor duurzame ontwikkelingen, allemaal thema's waarop we ambitieuze doelstelling hebben. Ook woningbouw en duurzame energie zijn noodzakelijk voor de economie. Naast grond zijn ook de aansluitingen op het stroomnet en water schaars. Ook in Hengelo staan de aansluiting voor nieuwe bedrijven onder druk. De schaarste vraagt om een omslag in het denken en aanpak voor groei. Meer investeren in herstructureren en verduurzaming van bestaande bedrijventerreinen. De rol van de gemeente verandert, we moeten meer het voortouw nemen in de ontwikkeling. Het risico is dat we niet tijdig deze verandering kunnen maken, waardoor bedrijven wegtrekken.

Samenwerking voor een sterke regionale economie is erg belangrijk, ook daar profiteert Hengelo van. Het risico is dat de verschillende belangen en visies van gemeenten, Provincie en ondernemers niet op één lijn liggen, waardoor het proces van ontwikkeling vertraagt.

De risico's van de grondexploitaties die binnen programma 3 vallen staan beschreven in paragraaf 6.4 grondbeleid.

5.2.4 Onderwijs

Aanspreekpunt bestuurlijk

Wethouder Bruggink

Aanspreekpunt Ambtelijk

K. Webbink

Welke belangrijke ontwikkelingen zien we voor 2024?

Wij zien twee belangrijke ontwikkelingen, de 'Gelijke kansen agenda' en het Integraal huisvestingsplan.

Gelijke kansen agenda/ Lokale Educatieve Agenda

Bij gelijke geschiktheid (gelijk talent en motivatie) hebben kinderen en jongeren niet altijd dezelfde kansen als gevolg van opgroeien in ongunstige omstandigheden. Risicostapeling van deze ongunstige omstandigheden zijn nog eens extra ongunstig voor de ontwikkeling van de verdere schoolloopbaan van kinderen. In de Lokale Educatieve Agenda (LEA) 2023-2027 geven wij daarom aan hoe wij kansengelijkheid willen vergroten voor alle kinderen en jeugdigen van 0 – 27 jaar. En hoe wij preventief (eerder in het leven van een kind) inzetten, dat op de langere termijn effect moet hebben (binnen onderwijs en jeugdhulp). Ook beschrijven wij in de LEA onze wettelijke taken, zoals het onderwijsachterstandenbeleid (o.a. het bieden van Voor- en Voerschoolse Educatie (VVE) voor peuters).

De inzet op gelijke kansen beperkt zich niet tot het onderwijs. Daarom zien wij een relatie met ons armoedebeleid (programma 6), onze integrale gebiedsgerichte gezondheidspreventie en met 'Kansrijke start' (programma 7).

Integraal Huisvestingsplan

Wij werken samen met de schoolbesturen aan de ontwikkeling van een Integraal Huisvestingsplan (IHP) voor het primair, speciaal en voortgezet onderwijs. De gemeente is wettelijk verantwoordelijk voor de huisvesting van het primair (speciaal) - en het voortgezet (speciaal) onderwijs en het wordt voor gemeenten een wettelijke verplichting om een breed IHP op te stellen.

Het IHP zet uiteen hoe de gemeente samen met de schoolbesturen de komende jaren - lange termijn 2050 - integraal en planmatig investeert in de huisvesting van het onderwijs, rekening houdend met de bevolkingsontwikkelingen in (de wijken van) Hengelo. Met de in de Zomernota 2023-2027 toegekende investeringsruimte voor de komende jaren, wordt in het eerste kwartaal de businesscases als onderlegger voor het IHP afgerond. Daarmee kan het in het najaar van 2023 gestarte traject om te komen tot een meerjaren uitvoeringsplan worden opgenomen in het definitieve IHP en ter besluitvorming aan de gemeenteraad voorgelegd.

Het definitieve IHP maakt de benodigde investeringen op de lange(re) termijn inzichtelijk en resulteert in een uitvoeringsplan voor de komende zeven jaar, waarbij het IHP vierjaarlijks wordt herijkt. Het uitvoeringsplan 2024-2030 biedt inzicht in de kosten voor de investeringen die voor de planperiode nodig zijn om passende en adequate huisvesting voor de scholen binnen de gemeente Hengelo te waarborgen en de meerjarige gevolgen daarvan voor de gemeentebegroting in beeld te brengen. Mogelijke oplossingen in het uitvoeringsplan zijn, onder andere, nieuwbouw, uitbreiding of renovatie van een (bestaande) school, maar ook het verbeteren van het binnenklimaat en technische installaties.

Relevante beleidsnota's

- [Twentse Visie op Vervoer](#) (2015)
- Integraal huisvestingsplan 2018
- Preventievisie: 'Een nieuwe focus op preventie in het Sociaal Domein' (2019)
- Actieplan Preventie Jeugd (2020)
- [Twentse Belofte](#) (2020)
- [Kwaliteitskader Hengelose Voorschool](#) (2021)
- [Beleidsprogramma sociaal 2021 - 2025](#)
- [Transformatieplan, voor een toekomstbestendig sociaal domein voor Hengelo](#) (2022)

Verbonden partijen

Niet van toepassing.

Wat willen we bereiken?

4.1 Kinderen en jongeren in Hengelo krijgen ook door kwalitatief goed onderwijs gelijke kansen in de maatschappij

4.1.1 Minder kinderen en jongeren in Hengelo hebben een onderwijsachterstand

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2022	2023	2024	2025	2026	2027
Percentage leerlingen van 2,5 tot 13 jaar in Hengelo met het hoogste risico op onderwijsachterstanden (%) ¹	15%(2019) 15%(2021)	15%	15%	14%	14%	14%	14%
Percentage peuters uit de doelgroep dat gebruik maakt van voorschoolse educatie (=bereik) (%) ²		80%	80%	80%	81%	82%	83%

1 Het hoogste risico op onderwijsachterstanden wordt bepaald op basis van het opleidingsniveau van zowel de moeder als de vader, het land van herkomst van de ouders, of ouders in de schuldsanering zitten, de verblijfsduur van de moeder in Nederland en het gemiddelde opleidingsniveau van moeders van leerlingen op school.

2 De doelgroep zijn peuters met risico op onderwijsachterstand volgens definitie van de gemeente.

4.1.2 Meer jongeren behalen een startkwalificatie

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2022	2023	2024	2025	2026	2027
Percentage jongeren (16 t/m 22 jaar) dat de school verlaat voordat een startkwalificatie is behaald (%) ¹	10,7%(2018/2019) 10,4%(2019/2020) 1,9%(2020/2021)	10,4%(2020/2021)	10,4%	1,9%	1,9%	1,9%	1,9%

1 Startkwalificatie: Een leerling beschikt over een startkwalificatie met een havo- of vwo-diploma of met een mbo-2 diploma. Een vmbo-diploma of een mbo-1 diploma volstaat niet als startkwalificatie. Een in Nederland gangbare leeftijdsgrens is 23 jaar bij schoolverlaten. Dat wil zeggen dat personen die bij schoolverlaten 23 jaar of ouder zijn en niet beschikken over een startkwalificatie niet tot de voortijdig schoolverlaters worden gerekend.

2 De monitor is de afgelopen jaren veranderd. Dat eerdere percentage was op een andere manier opgebouwd, vandaar dat het veel hoger is. Het is dus niet zo dat we nu ineens veel minder VS'ers hebben.

4.2 Schoolgebouwen in Hengelo worden optimaal gebruikt

4.2.1 Schoolgebouwen passen beter bij de leerlingenaantallen

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2022	2023	2024	2025	2026	2027
Bezettingsgraad (%): benodigde aantal m2 gebaseerd op leerlingaantallen op basis van de verordening/beschikbare aantal m2 schoolgebouw	73%(2020)	73%(2020)	75%	75%	75%	75%	75%

4.2.2 Schoolgebouwen in Hengelo worden multifunctioneler gebruikt, zoals voor kinderopvang (integrale kindcentra)

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2022	2023	2024	2025	2026	2027
Percentage schoolgebouwen voor het basisonderwijs in Hengelo dat een integraal kindcentrum bevat (%)	34%(2021) 35%(2022)	35%	34%	35%	35%	35%	35%

Wat gaan we daarvoor anders doen in 2024?

4.1 Kinderen en jongeren in Hengelo krijgen ook door kwalitatief goed onderwijs gelijke kansen in de maatschappij

4.1.1 Minder kinderen en jongeren in Hengelo hebben een onderwijsachterstand

- De gemeente Hengelo geeft, samen met partners, uitvoering aan de actielijnen uit de nieuwe LEA. Wij investeren ongelijk, dat wil zeggen dat wij inzetten op scholen en wijken daar waar het het meest nodig is.
- Wij zetten in op het versterken van de interactiekwaliteit met (jonge) kinderen ter bevordering van de taal- en denkvaardigheid. En op ouderbetrokkenheid. Dit doen wij onder andere door deelname aan het project 'Basisvaardigheden preventie en onderwijs', waarbij wordt ingezet op een kansrijke startpositie voor alle leerlingen bij de start van groep drie en op doorlopende intensieve samenwerking met (aankomende) ouders.

Met betrekking tot de indicatoren: Met het oog op het doel dat wij willen behalen, laten wij de streefwaarden van beide indicatoren licht oplopen. Bij de eerste indicator omdat wij hier weinig invloed op hebben (vanwege relatie met de achtergrond van de ouders). Bij de tweede indicator omdat het een nieuwe indicator is.

4.1.2 Meer jongeren behalen een startkwalificatie

- Met de wetswijziging 'van school naar werk' (ingangsdatum medio 2025) wordt de doelgroep van RMC uitgebreid en de leeftijdsgrens opgetrokken van 23 jaar naar 27 jaar. In 2024 werken wij vanuit de Twentse Belofte vooruitlopend hierop aan een regionale aanpak voor deze doelgroep. Dit doen we samen met het Middelbaar Beroepsonderwijs, Voortgezet speciaal onderwijs en Praktijkscholen.

Met betrekking tot de indicator: Door de naweeën van de Corona-pandemie verwachten wij dat het aantal jongeren, dat de school verlaat voordat een startkwalificatie is behaald, bij de nieuwe meting hoger uitvalt. Wij proberen dit met inzet vanuit onder andere het Nationaal Programma Onderwijs en de LEA te beperken. Vooralsnog passen wij de streefwaarden daarom niet aan.

4.2 Schoolgebouwen in Hengelo worden optimaal gebruikt

4.2.1 De schoolgebouwen passen beter bij de leerlingenaantallen

- De gemeente Hengelo stelt in 2024 het Integraal huisvestingsplan onderwijs (IHP) voor de periode 2023-2050 vast. Vanuit de in 2023 gestarte businesscases maken wij per school of wijk inzichtelijk welke huisvestingsmaatregelen op welk moment nodig zijn; vanuit vast te stellen kaders voor kwaliteit, duurzaamheid en functionaliteit. Wij zetten in op goede schoolgebouwen die in pandig voldoende ruimte bieden aan ons huidige aantal Hengelose leerlingen, maar die ook aan te passen zijn aan een stijgend aantal leerlingen vanuit onze ambitie om als stad te groeien.
- In het IHP nemen wij een uitvoeringsprogramma op voor de periode tot 2030. Het uitvoeringsprogramma beschrijft de huisvestingsmaatregelen voor de scholen die als eerste aangepakt worden. Die keuze van scholen volgt uit de roadmap die de schoolbesturen gezamenlijk hebben opgesteld. Zie 23-FP-4.5.

4.2.2 Schoolgebouwen in Hengelo worden multifunctioneler gebruikt, zoals voor kinderopvang (integrale kindcentra)

- In het IHP en in de daaruit voortkomende uitvoeringsplannen, zetten wij in op een efficiënt gebruik van schoolgebouwen. Zowel in de in pandige samenwerking met kernpartners als bijvoorbeeld kinderopvang, maar ook in de verbinding met de wijk (op het gebied van onder andere zorg en welzijn). De functie van de school in de wijk gaan wij nadrukkelijker versterken, afhankelijk van de specifieke behoeften in de wijk, inzetten voor en ten gunste van alle inwoners van die betreffende wijk.

Met betrekking tot de indicatoren: Het Integraal huisvestingsplan leidt mogelijk tot aanpassing van de streefwaarden van beide indicatoren. Met betrekking tot 4.2.2 zien wij dat het percentage schoolgebouwen voor het basisonderwijs dat een integraal kindcentrum bevat licht is gestegen. Dit komt door de sluiting van een onderwijsinstelling waar geen integraal kindcentrum was gevestigd. Daarop passen wij de streefwaarde aan.

Wat blijven we doen?

In deze paragraaf beschrijven wij ook de activiteiten die (in het kader van de transformatie) in gang zijn gezet en die wij in 2024 voortzetten en/of doorontwikkelen.

Onderwijsbeleid en leerlingenvervoer

- Wij voeren de wettelijke taken uit rond het openbaar onderwijs, zowel bestuurlijk als financieel. Hiervoor sturen de stichtingen jaarlijks hun begroting en jaarrekening ter kennisname naar de gemeenteraad. Daarnaast wordt er tweejaarlijks een bijeenkomst georganiseerd tussen de directeur-bestuurder en raad van toezicht van beide stichtingen met de gemeenteraad.
- Wij continueren de passende Buitenschoolse opvang voor schoolgaande kinderen tot 13 jaar (BSO+), als onderdeel van de basisondersteuning. Wij zetten het als doordeweeks alternatief in voor groepsbegeleiding vanuit de huidige OB1 (ondersteuningsbehoefte 1).
- Wij zetten de Jeugdhulpteams (JHT) op school voort tot en met juli 2025 en ontwikkelen het samen verder met het onderwijs en de jeugdhulppartners. Zie programma 6 en 23-FP-6.2.
- Wij werken op het basisonderwijs verder met het preventieteam jeugd, om zo licht en nabij mogelijk ondersteuning te bieden. De Schoolzorgondersteuners (SZO) maken daarvan een integraal onderdeel uit (23-FP-6.3).
- Wij werken aan gelijke kansen door samen met het onderwijs en andere maatschappelijke partners de 'Rijke Schooldag' verder te ontwikkelen. Met de Rijke Schooldag in het primair en voortgezet onderwijs geven wij impuls aan de brede talentontwikkeling. Met aanvullende activiteiten (naast het reguliere lesaanbod) op het gebied van sport, cultuur, cognitieve begeleiding en sociaal-emotionele ontwikkeling.
- Wij blijven ons inzetten om onderwijsachterstanden te voorkomen en te bestrijden in de voorschoolse periode en het primair onderwijs. Wij doen dit door in te zetten op voldoende en kwalitatief goede plekken voor voor- en voerschoolse educatie (VVE) en zorgen voor een goed bereik van de voorschool.
- Wij bieden leerlingen in de basisschoolleeftijd op maat (taal)ondersteuning.
- In samenwerking met het onderwijs (primair onderwijs, voortgezet onderwijs en (voortgezet) speciaal onderwijs) en het Expertisecentrum Jonge Kind ontwikkelen wij de zorgstructuur in het onderwijs door.
- Wij blijven ons inzetten op het bestrijden en voorkomen van verzuim bij jongeren (23-FP-4.1). Samen met het onderwijs, zorg en arbeid geven wij uitvoering aan de 'Nieuwe Twentse Belofte' (regionaal programma met maatregelen ter voorkoming en bestrijding van voortijdig schoolverlaten van jongeren tussen de 12 en 23 jaar). Samen met het onderwijs zetten wij in op het voorkomen dat jongeren de school vervroegd verlaten en het begeleiden van jongeren terug naar school of naar werk. Jongeren zonder startkwalificatie die een kwetsbare overstap maken van school naar school of van school naar werk blijven wij volgen tot hun 27e levensjaar om vroegtijdig een effectieve samenhangende aanpak in te kunnen zetten en daarmee dure zware zorg te voorkomen en/of vervangen.
- Integrale vervoersondersteuning staat voorop, zo ook binnen het leerlingenvervoer (23-FP-4.2). Met waar mogelijk aandacht voor het zelfstandig reizen naar school, bijvoorbeeld met behulp van een reismaatje.
- Wij zetten ons in voor de ontwikkeling van volwassenen door het coördineren en organiseren van activiteiten om taal- en rekenvaardigheden voor volwassenen te bevorderen.
- Wij blijven inzetten op alfabetisering en het tegengaan van lage basisvaardigheden onder verschillende doelgroepen. Wij benutten onze infrastructuur waarin wij samenwerken met partners om laaggeletterdheid te traceren en vervolgens te verhelpen.

Onderwijshuisvesting

- Wij werken, in samenspraak met het onderwijsveld, aan een evenwichtige spreiding van optimaal benutte schoolgebouwen in de stad.
- Wij stellen samen met schoolbesturen, vanuit de kaders van het IHP, een uitvoeringsprogramma onderwijshuisvesting op over ver- nieuwbouw en aanpassing renovatie van gebouwen voor primair, voortgezet en speciaal onderwijs.
- Om bewegingsonderwijs de ondersteunen stellen wij voldoende en functionele gymnastieklokalen ten behoeve van het onderwijs beschikbaar.

Wat mag het kosten?

Taakveld	Saldo rekening 2022	Saldo begroting 2023	Lasten begroting 2024	Baten begroting 2024	Saldo begroting 2024	Vershil 2024 - 2023
4.1 Openbaar basisonderwijs	-	2	-	2	2	0
4.2 Onderwijshuisvesting	-5.051	-5.555	6.583	991	-5.592	-37
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	-1.505	-2.404	5.939	3.272	-2.667	-263
Totaal 4 Onderwijs	-6.557	-7.957	12.522	4.265	-8.257	-300

Taakveld	Saldo begroting 2024	Saldo begroting 2025	Saldo begroting 2026	Saldo begroting 2027
4.1 Openbaar basisonderwijs	2	2	2	2
4.2 Onderwijshuisvesting	-5.592	-5.638	-5.723	-6.163
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	-2.667	-2.981	-3.140	-3.044
Totaal 4 Onderwijs	-8.257	-8.617	-8.861	-9.206

Financiële toelichting

4.2 Onderwijshuisvesting (€ 37.000 nadeel)

- In 2023 is € 250.000 budget beschikbaar gesteld voor voorbereidingskosten van het IHP (23-FP-4.5). Deze voorbereidingskosten zijn eenmalig, en leiden tot een voordeel in 2024 ten opzichte van 2023. De ontwikkeling van de lasten over de jaren na 2024 wordt met name veroorzaakt door het IHP en wijzigingen in de verwachte kapitaallasten.
- In 2023 zal het pand aan de M.A. de Ruyterstraat nogmaals voor een kalenderjaar gehuurd worden van het Saxion (23-FP-4.4). Met de verwachting dat het pand in 2024 wordt aangekocht, leidt in 2024 tot een voordeel van € 137.000 ten opzichte van 2023.
- Door ontwikkelingen van het scholenbestand en onderwijsleerpakketten wijzigen de kapitaallasten jaarlijks. Het nadeel hiervan bedraagt € 227.000. Een voorbeeld van deze mutatie is het voorbereiden op toekomstige kapitaallasten voor aankoop van de M.A. De Ruyterstraat.
- Het resterende verschil wordt voornamelijk veroorzaakt door prijsindexatie, rentelasten en toerekening van uren.

4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken (€ 263.000 nadeel)

- In verband met het toenemend aantal verzuimmeldingen is de formatie leerplichtambtenaren uitgebreid tot en met 2026 (23-FP-4.1). Ten opzichte van 2023 betekent dit per saldo een nadeel van € 122.000.
- Wij hebben het leerlingenvervoer regionaal opnieuw aan moeten besteden en dit leidt tot een uitzetting van lasten van € 147.000 in 2024 ten opzichte van 2023 (23-FP-4.2).
- Voor 2023 verwachten wij van centrumgemeente Enschede voor RMC taken een subsidie van € 276.000. Voor 2024 en verder verwachten we, in afwachting van de definitieve geldstromen, € 211.000 te ontvangen. Dit leidt vooralsnog tot een nadeel van € 65.000.
- Zoals aangegeven in de Zomernota (23-FP-4.3) zijn de budgetten voor onderwijsbeleid herzien. Dit leidt in 2023 tot een voordeel van € 356.000 en in 2024 tot een voordeel van € 291.000, per saldo voor het begrotingsvergelijk een nadelig verschil van € 65.000.
- Voor de Jeugdhulpteams voeren wij een pilot tot medio 2025 uit. De bijbehorende lasten zitten grotendeels in programma 6 en de dekking vindt plaats vanuit het Nationaal Programma Onderwijs (NPO). Dit leidt meerjarig tot mutaties, voor 2024 tot een voordeel van € 314.000, aflopend in 2025 naar € 183.000 (Zomernota 23-FP-6.1).
- De pilot BSO+ is voor 2024 incidenteel bekostigd vanuit de middelen onderwijsachterstandenbeleid, dit leidt tot een voordeel van € 150.000.
- Het doorvoeren van de kostprijsdekkende huur (Zomernota 23-FP-9.17) is gemeentebreed budget neutraal, maar leidt op dit taakveld tot een voordeel van € 20.000.
- De totaalstelling van deze opsomming laat een voordeel zien terwijl het verschil een nadeel bedraagt. Het resterend verschil wordt voornamelijk veroorzaakt door prijsindexatie van budgetten. Daarnaast spelen kleine mutaties rentelasten en toerekening van uren mee.

Risico's

We zien een landelijke trend waarbij er een (groot) tekort is aan leraren en pedagogisch medewerkers. Dit speelt ook bij de scholen en kinderopvang in Hengelo. Wij hebben als gemeente echter wel een wettelijke taak in het bieden van voldoende en kwalitatief goede voor- en vroegschoolse educatie plekken. De gemeente gaat niet over de inzet van leraren en pedagogisch medewerkers, we zijn daarin afhankelijk van de overkoepelende onderwijsstichtingen en kinderopvangorganisaties. Hier hebben we als gemeente niet direct invloed op.

We kunnen alleen de randvoorwaarden scheppen voor kwalitatief goed onderwijs en voor- en vroegschoolse educatie. Wat het lastig maakt is de onzekerheid van inkomsten vanuit het rijk voor extra aandacht en zorg voor leerlingen. En wat hier de impact voor Hengelo voor is. Ook ontwikkelingen rondom de gratis kinderopvang zal van invloed zijn op de voorzieningen in Hengelo, maar of de plannen doorgaan is nog erg onzeker.

We zien ook een risico in segregatie in wijken en scholen in Hengelo, wat kan leiden tot toenemende kansenongelijkheid. Inwoners zijn bereid om buiten hun woonwijken kinderen naar school van hun voorkeur te brengen, dit kan segregatie verder in de hand werken.

Om schoolgebouwen zo optimaal mogelijk te gebruiken wordt, naast de functie als Integraal Kind Centrum (IKC) al snel gedacht aan inzet voor verschillende doelgroepen en functies. Daarvoor is het nodig dat gebouwen goed toegankelijk zijn. Belangrijk is aandacht te houden voor de veiligheid van de kinderen. Daarnaast kan er sprake zijn van 'concurrentie' met ander maatschappelijk vastgoed zoals wijkcentra en verenigingen. Of het wegvallen van voorzieningen indien schoolgebouwen gesloten moeten worden.

Heel actueel is het integraal huisvestingsplan voor onderwijs waarin de gemeente investeert in adequate huisvesting voor Hengelose leerlingen in het primair, voortgezet en speciaal (basis) onderwijs. Aan dit plan zitten risico's op het gebied van financiën, ambitie in tempo en omvang en juridische risico's.

5.2.5 Sport, cultuur en recreatie

Aanspreekpunt bestuurlijk

Wethouders Bruggink, Luttikholt en Gerrits

Aanspreekpunt ambtelijk

K. Webbink, J-P. Boutkan en J. Logtenberg

Welke belangrijke ontwikkelingen zien we voor 2024?

Sportbeleid en sportaccommodatie

Uitvoering geven aan de sport- en beweegvisie

De nieuwe sport- en beweegvisie is in ontwikkeling.

Nieuwe tarieven sportverhuur en indexatie van inkomsten Twentebad

Naar verwachting wordt de tarievenlijst met 8,9% indexering verhoogd. Deze verhoging kan impact hebben op het verenigingsleven en de verhuur van accommodaties. Deze indexering is gemeentebreed en zorgt ervoor dat de begrote inkomsten van het Twentebad op 2,4 miljoen staan. Wij streven ernaar om deze ambitieuze doelstelling te halen.

Het gemeentelijke beleid is dat de sportparken en sportaccommodaties tegen 40% kostprijsdekkende huur verhuurd worden aan amateurverenigingen. In 2024 starten wij met een onderzoek naar de kostprijsdekkendheid van de tarieven.

Ontwikkeling energielasten Twentebad

In 2023 heeft onderzoek plaatsgevonden voor verduurzaming. De gemeente Hengelo geeft uitvoering aan de uitkomst van dit onderzoek (23-FP-5.5).

Omgevingswet

Zoals het er nu naar uitziet treedt op 1 januari 2024 de Omgevingswet in werking. Wat dit exact betekent voor het sportbeleid, sportaccommodaties en Twentebad wordt nader onderzocht.

Cultuurbeleid

Stedelijke cultuur/ Koers 2040

We investeren samen met de culturele partners om (jong) talent aan te trekken, te boeien, aan de stad te binden en mogelijkheden voor ontwikkelen te creëren. Niet alleen de kernvoorzieningen spelen hierin een rol, maar de gehele brede culturele sector (bijvoorbeeld in Hart van Zuid en Spoorzone Hengelo-Enschede). We willen ruimte geven aan experimenten en vernieuwende projecten uit de sector faciliteren. Projecten en experimenten die aanvullend zijn op het bestaande aanbod, maar wel afwijkend genoeg om een nieuwe generatie aan te trekken en te behouden (24-NB-9.4).

Cultuurregio Twente

Het cultuurprofiel Ruimte voor Verbeelding van de regio Twente voor de periode 2021-2024 vormt de basis voor de regionale samenwerking tussen Twentse gemeenten, de provincie Overijssel en andere partners op het gebied van kunst en cultuur. Dit cultuurprofiel is vastgesteld door de 14 colleges van Twente, inclusief van de gemeente Hengelo. Dit profiel is verder uitgewerkt in het Uitvoeringsprogramma voor de Cultuurregio Twente voor de periode 2023-2028 (24-NB-5.8).

Inflatie en indexatie

Verschillende culturele instellingen hebben signalen gegeven dat ze in de problemen komen door de hoge inflatie. De indexatie van de subsidies is gemeentebreed 8,9% voor 2024. Hiermee komen we de culturele voorzieningen deels tegemoet aan de inflatie/ stijgende kosten. Wij blijven in gesprek met de culturele instellingen en bij grote problemen informeren wij u.

Groen

Door klimaatverandering ontstaan meer pieken in neerslag en droogte en neemt de biodiversiteit af. Zo zullen hevige regenbuien vaker voorkomen, en tegelijkertijd wordt het droger en heter. Om in de toekomst het wateroverlastrisico beperkt te houden moeten we de riolering en het stedelijk watersysteem hierop aanpassen. Hierbij zijn vooral grotere bovengrondse maatregelen nodig om het teveel aan water tijdelijk te bergen, zowel in groenstroken van de gemeente als op particulier terrein. Wij kiezen voor een duurzame aanpak en richten de openbare ruimte in met robuuste oplossingen om de hevige neerslag op te kunnen vangen. Extra groen en water in de openbare ruimte vermindert hittestress. Wij gaan proberen om particulieren te bewegen om minder stenen in de tuinen te leggen en meer groen aan te leggen.

Erfgoed

Cultureel erfgoed maakt een steeds essentiëler onderdeel uit van onze stad. Het gaat niet alleen fysiek om gebouwen, de stedenbouwkundige opzet, het landschap, maar ook om de verhalen, de historie en de beleving van erfgoed. Behoud door herontwikkeling is overgegaan in behoud door bewustwording. Trots op de wederopbouw, het industriële verleden, een prachtig Tuindorp en alle verhalen die daarbij verteld kunnen worden. Inmiddels staat een nieuwe generatie erfgoed boven aan het lijstje van aandachtspunten: de post '65 periode. Landelijk en lokaal wordt hierover nagedacht en zal een inventarisatie plaats gaan vinden waaruit een beschermingsprocedure zal volgen.

Puiencommissie

Verbetering van de ruimtelijke kwaliteit van de binnenstad; door aanpassingen van winkelpanden, waarbij de architectuur van het totale pand wordt gezien. De Puiencommissie is van origine gericht op de gevels op de begane grond maar merkt, mede door de transformatie van panden naar wonen, dat ook de verdiepingen meer aandacht behoeven. Dit biedt kansen om hierin mee te denken en ook daar de kwaliteit te verhogen. Reclamevoering en blinde etalages krijgen hierin steeds meer aandacht.

Relevante beleidsnota's

- [Kadernota Sport en Bewegen](#) (2017)
- [Lokaal Sportakkoord \(2023-2026\)](#)
- [Kadernota Spelen](#) (2016)
- Lokaal Preventieakkoord (2022)
- [Landelijke nota gezondheidsbeleid](#) (2020-2024)
- [Samen meer voor kunst en cultuur Cultuurnota \(2021-2024\)](#)
- Kwartier maken voor de Collectie Hengelo (2008)
- Deltaplan Collectie Hengelo (2010)
- [Beleidsnota Cultuurhistorisch Erfgoed \(2014-2022\)](#)
- [Omgevingsvisie Hengeloos buiten](#) (2020)
- [Omgevingsvisie Het Hart van Hengelo](#) (2022)
- [Nota Vrijtijdseconomie \(2011-2021\)](#)
- [Horecavisie](#) (2016)
- [Nota Snippergroen](#) (2015)
- [Groenplan Hengelo](#) (2015)
- Meerjarenplan gezondheid (2019)
- [Een nieuwe focus op preventie](#) (2019)
- [Accommodatiebeleid Sociaal en Vastgoedkaders](#) (2021)
- [Bomenverordening + beleidsregels](#) (2018*)
- [Bijzondere Bomen Hengelo](#)

Verbonden partijen

Gildebor/SWB Midden-Twente

Gildebor draagt bij aan het programma door het beheer en onderhoud van de openbare ruimte en de sportaccommodaties.

Regionaal Bestuurlijk Overleg Sport en Bewegen Twente

Het bestuurlijk overleg sport en bewegen in Twente draagt bij aan het programma door onderlinge afstemming,

kennisdeling en samenhang te bevorderen. Eind 2023 wordt de nieuwe visie 'Sport en Bewegen in Twente' besproken met de 14 Twentse gemeenten.

Recreatieschap Twente

Recreatieschap Twente is per 1 januari 2022 opgericht. Het recreatieschap draagt bij aan het programma door het beheer en onderhoud van de recreatieparken en door het bevorderen van recreatie en toerisme.

Cultuurregio Twente

Cultuurregio Twente is een samenwerkingsverband tussen de kunst- en cultuursectoren in alle Twentse gemeenten. Het profiel van de Cultuurregio Twente 2021-2024 en onderliggende ambities zijn door alle 14 Twentse gemeenten (colleges) vastgesteld.

Wat willen we bereiken?

5.1 Meer inwoners van Hengelo sporten, bewegen en/of spelen

5.1.1 Meer inwoners van Hengelo sporten, bewegen en spelen

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2022	2023	2024	2025	2026	2027
Percentage volwassen Hengeloërs (>18 jaar) dat aangeeft één maal per week of vaker te sporten of intensief te bewegen (%)	71%(2021) 68,2%(2022) 90,7%(2023)	72,50%	72,5%	73,0%	73,5%	73,8%	74,1%
Percentage inwoners (18+) dat (zeer) tevreden is over speelvoorzieningen voor kinderen tot 12 jaar (%)	54,0%(2019) 59,4%(2021) 49,3%(2022) 59,4%(2023)	49,3%	60,0%	60,0%	60,0%	60,0%	60,0%
Percentage inwoners (18+) dat (zeer) tevreden is over speelvoorzieningen voor jongeren tot 12-18 jaar (%)	38,2%(2021) 18,6%(2022) 36%(2023)	18,6%	40,0%	42,0%	44,0%	46,0%	48,0%
Percentage inwoners (18+) dat (zeer) tevreden is over de mogelijkheden voor volwassenen om te sporten en te bewegen in de openbare ruimte in Hengelo (%)	65,2%(2021) 44,8%(2022) 54,9%(2023)	44,8%	67,0%	68,0%	69,0%	70,0%	71,0%

1. Door de Corona-pandemie zijn de inwoners op een andere manier gaan sporten en gebruik gaan maken van openbare speelvoorzieningen. Wij kunnen ons voorstellen dat het aantal inwoners minder tevreden is over de tevredenheid van speelvoorzieningen. Wij proberen dit met het inrichten van de nieuwe sport- en beweegvisie te voorkomen. Vooralsnog passen wij de streefwaarden daarom niet aan.

5.2 Inwoners beleven kunst, cultuur en erfgoed in Hengelo

5.2.1 Inwoners en bezoekers waarderen het culturele aanbod en erfgoed in Hengelo hoger

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2022	2023	2024	2025	2026	2027
Het rapportcijfer dat inwoners geven voor (de diversiteit van) het aanbod van culturele voorzieningen in Hengelo (cijfer 1-10)	7,01(2021) 6,90(2022) 7,27(2023)	6,9	7,1	7,2	7,3	7,3	7,3
Het rapportcijfer dat inwoners geven aan de kwaliteit van de culturele voorzieningen in Hengelo (cijfer 1-10)	7,09(2021) 7,00(2022) 7,31(2023)	7,2	7,1	7,2	7,3	7,3	7,3
Het rapportcijfer dat inwoners geven voor het behoud van het cultureel erfgoed van Hengelo, zoals monumenten (cijfer 1-10)	7,95 (2021) 6,16 (2022) 6,53 (2023)	6,16	8,1	8,0	8,1	8,2	8,3

5.3 Hengelo is aantrekkelijker voor mens, plant en dier met meer en goed onderhouden openbaar groen

5.3.1 Inwoners zijn meer tevreden over de hoeveelheid en kwaliteit van openbaar groen in Hengelo

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2022	2023	2024	2025	2026	2027
Percentage inwoners dat het (helemaal) eens is met de stelling 'In mijn buurt is voldoende groen' (%)	73,1%(2019) 77,1%(2021) 74,7%(2022) 69,7%(2023)	74,7%	77,1%	77,1%	77,1%	77,1%	77,1%
Percentage inwoners dat het (helemaal) eens is met de stelling 'Perken, plantsoenen en parken in mijn buurt zijn goed onderhouden' (%)	62,6%(2019) 63,7%(2021) 54,6%(2022) 61,3%(2023)	54,6%	63,7%	63,7%	63,7%	63,7%	63,7%
Percentage openbaar groen ten opzichte van de totale openbare ruimte (%)	51,3%(2021)	51,3%	51,2%	51,2%	51,2%	51,2%	51,2%

5.3.2 Hengelo kent meer biodiversiteit in de openbare ruimte

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2022	2023	2024	2025	2026	2027
Oppervlakte ecologisch beheerde bermen en graslanden (hectare)	107,5(2020)	227	222	236	236	236	236

Wat gaan we daarvoor anders doen in 2024?

5.1.1 Meer inwoners van Hengelo sporten, bewegen en spelen

- We geven uitvoering aan de Brede SPUK-regeling (Gezond en Actief Leven Akkoord, Combinatiefunctionarissen en het Sportakkoord 2.0 (23-FP-7.1). Samen met verenigingen, aanbieders en gebruikers zetten we ons in voor een sociaal veilig klimaat binnen onze sport- en beweegaccommodaties en voorzieningen.
- In samenwerking met fysiek en sociaal domein zetten we ons in om sport en bewegen nadrukkelijk aandacht te geven in de omgevingsvisie en spoorzone Hengelo Enschede.
- We zetten ons samen met Gildebor en vastgoed om het beheer van onze accommodaties en velden optimaler en efficiënter in te zetten.
- Door de veranderingen in het sport- en beweeglandschap initieren sport- en beweegaanbieders het Platform Ondernemende Sportaanbieders (POS). We besteden aandacht in een faciliterende rol om de aanbieders te ondersteunen.
- We starten met de nieuwbouw en renovatie van bestaande bouw op sportpark Veldwijk voor de huisvesting van de voetbalacademie (24-NB-5.4).

5.2.1 Inwoners en bezoekers waarderen het culturele aanbod en erfgoed in Hengelo hoger

- Stichting Lokale Omroep Hengelo-1Twente Hengelo wil haar organisatie professionaliseren om de ontwikkeling naar Streekomroep zo goed mogelijk voor te bereiden. We staan hier positief tegenover en hebben hiervoor (in afwachting van de ontwikkelingen op het gebied van Streekomroepvorming en licentieaanwijzing) voor 2024 en 2025 € 164.000 per jaar extra beschikbaar gesteld (24-NB-5.1).
- Om de programmering van de Schouwburg Hengelo toekomstbestendig te maken wordt onderhoud aan de theatertechniek uitgevoerd en uitgebreid. Wij laten 7 extra trekken installeren zodat de Schouwburg Hengelo op het niveau van vergelijkbare zalen in Nederland uitkomt (24-NB-5.2).
- We dragen financieel bij aan de plaatsing van 10 kunstwerken van de stichting Storkiaan. Hiervoor worden afspraken, zoals grondgebruik, beheer en onderhoud, vastgelegd in een overeenkomst tussen de gemeente en de stichting Storkiaan (24-NB-5.3).
- We geven uitwerking aan het Uitvoeringsprogramma voor de Cultuurregio Twente voor de periode 2023-2028. Dit programma moet leiden tot versterking van het cultuuraanbod in Twente, de samenwerking in de regio en het aantrekken en behouden van (jong) talent (24-NB-5.8).
- We onderzoeken de mogelijkheden om het aanbod aan cultuur, sport en jeugd activiteiten (als onderdeel van de sociale basis) beter digitaal vindbaar te maken in samenwerking met het veld. Hiermee geven we invulling aan de motie "Vandaag te doen in ons Hengelo".
- We geven uitvoering aan de Brede SPUK-regeling op het thema brede regeling Combinatiefuncties cultuur (23-FP-7.1).
- We doen samen met de atelierorganisaties belangrijke aanpassingen aan het atelierbeleid. Hierdoor komt er meer doorstroming op gang binnen het huidige atelierbestand. Op die manier willen we ruimte maken voor (jonge) nieuwe makers en creatieve ondernemers die zich willen binden aan de stad Hengelo.
- Gemeentebreed voeren we de kostprijsdekkende huur in. Culturele instellingen die vastgoed huren hebben hiermee te maken (23-FP-9.17).
- We haken in een vroeg stadium aan bij ontwikkelingen om erfgoed een onderdeel te laten zijn van elke ontwikkeling.
- Cultureel historisch Erfgoed krijgt een plek in de instrumenten van de Omgevingswet: omgevingsvisie, omgevingsprogramma en omgevingsplan. Religieus erfgoed wordt hierin meegenomen; we stellen daar geen aparte visie voor op.
- Voor cultuur historisch erfgoed kiezen we een integrale benadering en betrekken we onze externe partners, zoals welstand, de Rijksdienst en andere adviesorganen.
- We stimuleren het gesprek tussen onze erfgoed-partners en belangengroepen.

5.3.1 Inwoners zijn meer tevreden over de hoeveelheid en kwaliteit van openbaar groen in Hengelo

- Wij maken de binnenstad steeds aantrekkelijker door nog meer groen en water toe te voegen.
- In 2020 is er voor vier jaar een investeringsbedrag van € 150.000 per jaar beschikbaar gesteld voor het vergroenen van de wijken. In 2020 is een start gemaakt met het project Van Grijs naar Groen in de wijken Woolde en Noord. Daarna zijn de wijken Slangenbeek, Wilderinkshoek, Groot Driene en de Hengelose Es opgestart. In 2024 volgen de Berflo Es en de Hasseler Es. Bij het vergroenen van de wijk krijgen de inwoners een belangrijke rol bij het bepalen waar en hoe de vergroening uitgevoerd wordt. Daartoe kunnen zij ideeën indienen die gezamenlijk worden uitgewerkt.
- Wij werken verder aan het ambitieplan voor het Weusthagpark. In verschillende sporen wordt nu gewerkt aan de verdere ontwikkeling, waaronder: de kinderboerderij doorontwikkelen naar model "Twentse Hoeve", het herinrichten van de entree van het park (en de kinderboerderij; 24-NB-5.5), Het project Good Etnn gaat stadslandbouw vormgeven in het park en er lopen projecten rondom het verduurzamen van het park.
- Wij gaan samen met de Vereniging Vrienden van Weusthag en de HAN verder onderzoeken of het waterpeil in het park Weusthagpark omhoog kan worden gebracht om verdroging te voorkomen.

5.3.2 Hengelo kent meer biodiversiteit in de openbare ruimte

- Wij willen maatregelen voor extra groen en water in de stad combineren om wateroverlast, droogte en hittestress terug te dringen. Bij alle projecten nemen we dit als uitgangspunt.
- Wij streven ernaar om water in ons gebied zo lang mogelijk vast te houden, zowel boven- als ondergronds.
- In 2021 zijn de klimaatdialogen gevoerd. In 2022 is de Klimaatadaptatiestrategie vastgesteld, die vertaald is naar een uitvoeringsprogramma (2023). De komende jaren gaan we uitvoering geven aan dit programma.

- Per 1 januari 2024 wordt een groenadviseur/stadsecoloog aangesteld voor een periode van 3 jaar (24-NB-5.7). Met alle ruimtelijke ontwikkelingen die de komende jaren gepland staan, wordt het steeds belangrijker om proactief in te zetten op het verbeteren van de 'staat van instandhouding van beschermde dieren- en plantensoorten'. Dit kan bijvoorbeeld door natuurinclusief te bouwen, of door het (laten) opstellen van een soortenmanagementplan. Dit is een plan waarbij meer ruimte komt voor ruimtelijke ontwikkelingen maar waarbij er daarnaast ook gezorgd wordt voor een betere bescherming van planten en dieren.

Wat blijven we doen?

In deze paragraaf beschrijven wij ook de activiteiten die in gang zijn gezet en die wij in 2024 voortzetten en/of door ontwikkelen.

Sport

- We blijven inwoners stimuleren om te sporten en bewegen. Dit doen we op scholen, in wijken en bij sport- en beweegaanbieders voor specifieke doelgroepen. Zoals jeugd, mensen in een kwetsbare positie en mensen met een beperking.
- We blijven ons richten op het realiseren van duurzame verbindingen tussen verenigingen, sport- beweegaanbieders en onderwijs-, zorg- en welzijnsaanbieders. Hierbij dient sport als middel voor jeugd(zorg), gezondheid en preventie van eenzaamheid.
- We blijven combinatiefunctionarissen inzetten om specifieke doelgroepen (in specifieke wijken) kennis te laten maken met sporten, bewegen en zorgen voor sociale en mentale ontwikkeling.
- Samen met de overige Twentse gemeenten blijven wij inzetten op kwetsbare doelgroepen, gezondheid, inclusie en preventie.
- Wij zetten ons in om sporten, bewegen en spelen te stimuleren in de openbare ruimte, want inwoners sporten en bewegen steeds meer onafhankelijk van verenigingen.
- Wij blijven aandacht geven om de gemeentelijke accommodaties betaalbaar te maken voor inwoners. doordat wij ze tegen maatschappelijke tarieven verhuren aan Hengelose verenigingen en inwoners. Daarnaast verhuren we in de avonduren en weekenden ook een aantal sportaccommodaties die eigendom zijn van onderwijsinstellingen. Met onze sportaccommodaties en voorzieningen zetten wij ons in voor een laagdrempelig, optimaal en efficiënt gebruik.
- We maken onze sportaccommodaties, in samenwerking met SWB/Gildebor, aantoonbaar veilig, schoon en in goede staat van onderhoud conform de eisen van NOC*NSF en de sportbonden. Het Twentebad houdt het keurmerk Veilig & Schoon.
- Wij blijven sport en bewegen stimuleren door het beschikbaar stellen van subsidies (deskundigheidsbevordering, duurzaamheid, kennismaking, sporten met een beperking).
- Met Hengelo Sport blijven we inzetten op een aanbod van sport- en beweegparticipatie voor het onderwijs, de jeugd en verenigingen.
- Met het Twentebad blijven wij ons inzetten om te verduurzamen en uiteindelijk volledig van het gas te gaan. Het Twentebad biedt een kwalitatief hoog aanbod van zwemonderwijs, recreatie, sport en ontmoeting bij het Twentebad. Met deze accommodatie blijven wij investeren om een aantrekkelijk leer- en werkbedrijf te zijn voor Hengelose scholieren en mensen met afstand tot de arbeidsmarkt. Wij blijven ons ook inzetten op een optimaal 'watergebruik' van recreatief en (top)sport tot zorg.

Cultuur

- We subsidiëren de culturele kernvoorzieningen en een aantal middelgrote aanvullende culturele instellingen, waarbij de artistiek inhoudelijke en maatschappelijke kwaliteit het uitgangspunt vormen.
- We subsidiëren amateurkunstverenigingen, kleinere organisaties voor beeldende kunst en cultureel erfgoed, omdat zij een bijdrage leveren aan het kunst- en cultuuraanbod in de stad.
- De zendlicentie voor de lokale omroep in Hengelo loopt af in mei 2024. We zetten de juiste stappen rondom de aanwijzing van een "lokale instelling voor de verzorging van de publieke mediadiensten in de gemeente Hengelo" per mei 2024. Daarnaast speelt de landelijke doorontwikkeling naar Streekomroepen, waarschijnlijk per 1 januari 2025 (met beëindiging van bestaande zendlicenties per 31 december 2025).
- We werken samen met Hengelo Promotie om het bestaande kunst- en cultuuraanbod te promoten zodat meer inwoners het aanbod kennen en daar gebruik van kunnen maken.

- We leveren een bijdrage aan de uitvoering van het Actieplan Bruisende Binnenstad 2022-2026 op het gebied van Kunst en Cultuur.
- We stimuleren de samenwerking tussen het amateurkunstveld en de culturele kernvoorzieningen.
- We financieren (samen met Rijk, Provincie en de schoolbesturen) het programma Cultuureducatie met Kwaliteit met als resultaat een breed en divers aanbod van kunst- en cultuureducatie op de basisscholen van Hengelo.
- Kunst en cultuur-activiteiten vergroten de leefbaarheid van de stad. Daarom subsidiëren wij diverse culturele activiteiten zoals carillonbespelingen en behouden wij de incidentele subsidieregelingen voor amateurkunstinitiatieven en professionele beeldende kunst.
- Vanuit de gedachte van meedoen en persoonlijke ontwikkeling ondersteunen we verschillende activiteiten op het gebied van cultuurparticipatie in de wijken, onder andere voor jongeren (zoals de inzet van cultuurmakelaar en het initiatief Studio15 Talenthouse) (23-FP-5.4).
- De opdracht van de huidige stadsdichter loopt af. We organiseren samen met Bibliotheek Hengelo en stichting Hengelo Leest een Stadsdichterverkiezing om een opvolger te vinden.
- We gaan samen met stichting Schouwart op zoek naar zelfstandige huisvesting van het kunstopodium op een prominente locatie in de binnenstad.
- We geven uitvoering aan het Deltaplan gemeentelijke kunstcollectie. Conform stap 2 uit het deltaplan, formuleren we in 2024 een visie op het beheer en onderhoud van de collectie in de toekomst.
- We beheren en onderhouden het gemeentelijk kunstbezit.
- We geven een vervolg aan de inventarisatie van post-'65 architectuur (panden en objecten).
- Voor aanwijzing van waardevolle panden en gebieden is continu aandacht.
- We houden aandacht voor het erfgoed in Hart van Zuid, zowel wat betreft bouwwerken (o.a. besluit 'Karakteristieke bouwwerken Hart van Zuid') als communicatie.
- We subsidiëren de restauraties van cultureel erfgoed, zoals monumentale panden, Tuindorp 't Lansink, begraafplaatsen, herdenkingsmonumenten, studies voor herbestemming karakteristieke boerderijen en opstellen en communicatie/PR projecten gerelateerd aan erfgoed.
- We adviseren eigenaren op het gebied van restauratie, onderhoud, energiezuinigheid.
- We initiëren projecten op het gebied van erfgoed en brengen die in de uitvoering.
- We begeleiden en adviseren eigenaren van winkelpanden in de binnenstad in een proces van ontwerp naar uitvoering voor wijziging van de gevel op de begane grond. Tevens adviseren we eigenaren van winkelpanden in de binnenstad in passende reclamevoering. Ook adviseren en (beperkt) subsidiëren van onderhoud of wijzigingen op de verdiepingen van winkelpanden in de binnenstad.
- We subsidiëren kwalitatief goede verbouwingen van (winkel)panden in de binnenstad.

Openbaar groen en recreatie

- Vanaf 2020 is extra geld beschikbaar gesteld om te investeren in de vervanging van plantmaterialen, die het einde van hun levensduur hebben bereikt. Meer groen is een belangrijk thema. Behoud van bestaand groen is echter van minstens zo groot belang.
- Gildebor blijft de stad onderhouden volgens de vastgestelde beeldkwaliteitsnormen.
- Wij zetten ons in voor een prettig woon- en leefklimaat in de stad. Wij zorgen voor voldoende, gevarieerd en goed onderhouden openbaar groen. Daarbij houden wij rekening met de verschillende gebruiks- en natuurfuncties en met toekomstige klimaatontwikkelingen.
- Twee maal per jaar overleggen wij met onze externe groenpartners tijdens de Groene Tafel. Het doel is om elkaar te informeren over actualiteiten op het gebied van groen in Hengelo. Ook delen wij kennis en informatie en werken we aan gezamenlijke groenprojecten en/of -activiteiten in Hengelo.
- De externe groenpartners hebben een adviserende rol bij zwaardere ingrepen in de hoofdgroenstructuur.
- Samen met onze externe groenpartners stimuleren wij bewoners om tuinen groener te maken en te houden. We zijn hiervoor aangesloten bij de landelijke campagne van de Stichting Steenbreek. Ook doen we in 2024 weer mee aan het NK Tegelwippen.
- Wij zorgen voor uitdagende, veilige en goed onderhouden speel- en ontmoetingsplekken, afgestemd op de bevolkingssamenstelling in de wijken en buurten.
- Wij zorgen voor voldoende voorzieningen voor vrije beoefening van sport en spel in de openbare ruimte (de zogenoemde 12+ speelplekken), zoals trapvelden, tafeltennistafels en basketbalvoorzieningen.
- Vrij spel is overal waar dat veilig kan in de openbare ruimte toegestaan (informeel spelen).
- De kinderboerderij geeft bezoekers de mogelijkheid om te ontspannen, te recreëren en in contact te komen met dieren en planten.
- We subsidiëren recreatieparken in regionaal verband.

- Wij blijven regionaal en landelijk afstemmen en verder samenwerken op het gebied van de aanpak van de eikenprocessierups.
- Wij blijven actief bijdragen aan de verbetering van de leefomstandigheden van bijen en andere bestuivende insecten, zoals onder andere afgesproken in het Bijenconvenant.
- Wij blijven streven naar meer biodiversiteit, o.a. door de overgang naar extensief en ecologisch beheer van bermen en graslanden en door variatie in de soortkeuze van bomen en beplantingen.
- Wij blijven maatregelen nemen om water langer vast te houden in het gebied, o.a. door afkoppelen, aanleg van wadi's en bergingsvijvers, meer ruimte voor de beken en het stimuleren van de vergroening van tuinen en groene daken.

Wat mag het kosten?

Taakveld	Saldo rekening 2022	Saldo begroting 2023	Lasten begroting 2024	Baten begroting 2024	Saldo begroting 2024	Verschil 2024 - 2023
5.1 Sportbeleid en activering	-418	-586	681	470	-211	375
5.2 Sportaccommodaties	-4.115	-4.941	10.260	5.077	-5.184	-243
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-6.746	-6.208	8.036	2.009	-6.026	181
5.4 Musea	-370	-378	445	-	-445	-66
5.5 Cultureel erfgoed	-218	-534	510	-	-510	24
5.6 Media	-2.586	-2.845	3.278	145	-3.132	-287
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-6.566	-7.444	8.284	71	-8.213	-769
Totaal 5 Sport, cultuur en recreatie	-21.020	-22.937	31.494	7.772	-23.722	-785

Taakveld	Saldo begroting 2024	Saldo begroting 2025	Saldo begroting 2026	Saldo begroting 2027
5.1 Sportbeleid en activering	-211	-211	-211	-211
5.2 Sportaccommodaties	-5.184	-5.186	-5.222	-5.307
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-6.026	-5.985	-5.984	-5.983
5.4 Musea	-445	-476	-486	-486
5.5 Cultureel erfgoed	-510	-510	-347	-347
5.6 Media	-3.132	-3.132	-2.957	-2.957
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-8.213	-8.492	-8.481	-8.385
Totaal 5 Sport, cultuur en recreatie	-23.722	-23.993	-23.688	-23.677

Financiële toelichting

5.1 Sportbeleid en activering (€ 375.000 voordeel)

Het voordeel is voornamelijk te verklaren door herverdeling van ambtelijke uren. Het voordeel op dit taakveld bedraagt hierdoor € 276.000 en leidt op andere taakvelden tot een nadeel. Per saldo is dit gemeentebreed budget neutraal. Het resterende voordeel is toe te rekenen aan incidentele subsidies (zoals de subsidie aan de IJbaan Enschede) die in 2024 niet beschikt worden en indexatie van budgetten.

5.2 Sportaccommodaties (€ 243.000 nadeel)

Het nadeel bestaat uit de som van mutaties op inkomsten en uitgaven. Deze worden hieronder afzonderlijk van elkaar toegelicht:

Inkomsten (nadeel € 483.000)

- In 2023 hebben wij een incidentele bijdrage van het Rijk ontvangen voor de sluiting van het Twentebad door Corona. Dit leidt tot een nadeel van € 684.000 in 2024.
- Bijstellen van de inkomsten uit sportverhuur leidt tot een voordeel van € 117.000 (23-FP-5.6)
- Bijstelling van de begroting voor de SPUK regeling sport btw leidt tot een voordeel van € 32.000 (23-FP-5.13)
- Het overige verschil is te verklaren door indexatie van budgetten.

Uitgaven (voordeel € 240.000)

- In de Zomernota (23-FP-5.5) hebben wij benoemd dat de energielasten aanzienlijk zullen stijgen. Hierbij hebben we in 2023 een bedrag begroot van € 1,2 miljoen en in 2024 een bedrag van € 624.000. Dit leidt tot een verschil tussen deze begrotingsjaren van € 664.000. Ter vergelijking bedroegen onze energielasten voor stijging van de energieprijzen ongeveer € 230.000 per jaar. Op dit moment wordt gewerkt aan compensatieregelingen voor oud Gazprom contracten waar Hengelo ook onder valt.
- De tarieven van Gildebor zijn verhoogd, hetgeen leidt tot een nadeel van € 149.000 (23-FP-5.7 en 5.8)
- In 2023 hebben wij incidenteel budget beschikbaar gesteld voor herstelkosten van schades (vergoed via de verzekering) van € 94.000 voor het Twentebad.
- Het overige verschil is te verklaren door verschuivingen in personele lasten en indexaties van budgetten.

5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie (€ 181.000 voordeel)

- In 2024 wordt eenmalig € 24.000 beschikbaar gesteld voor het verlenen van een subsidie aan Stichting Storkiaan (24-NB-5.3).
- Meerdere projecten en activiteiten zijn in 2023 afgerond met eenmalig budget (bijvoorbeeld binnen de regeling Versterking en Vernieuwing in (post-)Coronatijd). Deze budgetten zijn niet meer beschikbaar in 2024. Een verschil (voordeel) van € 503.000 kan hiermee verklaard worden.
- Het resterende verschil wordt voornamelijk veroorzaakt door prijsindexatie, rentelasten en toerekening van uren. Fluctuaties in de meerjarenbegroting zijn te herleiden naar onder andere incidentele subsidies.

5.4 Musea (€ 66.000 nadeel)

Het verschil wordt voornamelijk veroorzaakt door subsidie-, prijs-indexatie, rentelasten en toerekening van uren.

5.5 Cultureel erfgoed (€ 24.000 voordeel)

In 2023 is budget beschikbaar gesteld vanuit de strategische agenda (€ 60.000) voor onderzoek naar versterking van de erfgoedfunctie t.b.v. stedelijke ontwikkeling en marketing van de stad. Aangezien dit budget incidenteel is leidt dit tot lagere lasten in 2024. Het resterend verschil wordt veroorzaakt door prijsindexatie en toerekening van uren.

5.6 Media (€ 287.000 nadeel)

Het nadeel wordt verklaard door indexaties van subsidies, met name de subsidie aan de Bibliotheek. In het meerjarenperspectief dalen de lasten. Dit is vanwege de bekostiging van de lokale omroepen vanaf 2026 door het Rijk in plaats van de gemeente.

5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie (€ 769.000 nadeel)

De areaaluitbreiding, het nieuwe beleidsvoornemen drinkwatertappunten (24-NB-5.6), de hogere bijdrage aan Recreatieschap Twente (23-FP-5.9), de formatieuitbreiding voor de stadsecoloog (24-NB-5.7), hogere toerekening van ambtelijke uren en de prijsindexatie leiden tot hogere lasten in 2024. Door het bestaan van incidentele budgetten in 2023 wordt dit nadeel gereduceerd. Voorbeelden hiervan zijn de budgetoverheveling Ecologisch maaibeheer, de aanpassing van de indexering Gildebor naar 4,7% (23-FP-5.8), de motie Spelen sporten ontmoeten BerfloBeek BerfloEs en de oorspronkelijke verlaging van het budget ecologisch maaibeheer. De kapitaallasten nemen in 2024 toe ten opzichte van het begroot bedrag van 2023. Dit verschil wordt overwegend veroorzaakt door het neerwaarts bijstellen van de begrote afschrijvingslasten in 2023 (o.b.v. de werkelijke cijfers, zie Zomernota 23-FP-9.5). Tegelijkertijd zijn er ook nieuwe investeringen gepland op het gebied van Groen (vervangingsinvesteringen kapitaalgoederen) en Spelen (Duurzame speeltoestellen), die de kapitaallasten in 2024 en verder verhogen. Meerjarig gezien lopen de kapitaallasten op van € 263.000 in 2025 tot € 328.000 in 2028. Tevens gaan we werken aan de herontwikkeling van de Kinderboerderij en de entree van het Weusthagpark. Dit leidt in 2024 tot een nadeel van € 29.000 ten opzichte van 2023. Meerjarig zullen de kapitaallasten tot een groter nadeel leiden. Zie ook de Zomernota onderdelen 24-NB-5.5 A en B.

Risico's

Sporten staat onder druk. Landelijke trends laten zien dat er minder gesport wordt door jeugdigen. We zien een toename van schermtijd onder jongeren. Waardoor er minder tijd wordt gemaakt om te sporten en buiten te spelen. Tevens speelt de klimaatverandering ook hier een rol. Met name de buitensporten ondervinden hier hinder van. De omstandigheden zijn te nat, te droog of het is simpelweg te warm om te sporten.

Ook de vraag naar sport verandert. We zien een toename van commerciële partijen die sport en beweging aanbieden, waar veel mensen gebruik van maken. Zoals personal training, obstakel run, fitnesscentra en voor de jeugd de binnenspeeltuinen. De kosten hiervoor zijn aanzienlijk en niet voor iedereen betaalbaar. Ook zie je dat er gevraagd wordt naar afwisseling en combinaties, de ene dag volleybal, de andere keer judo in dezelfde sporthal. Dit heeft wel consequenties voor het verenigingsleven en het aantal leden en vrijwilligers van sportverenigingen. Mensen zijn steeds meer gericht op de individu en minder op het collectief. Het risico is dat de verenigingen zich onvoldoende kunnen aanpassen aan de verandering van vraag en daardoor verdwijnen.

Het betaalbaar houden van sport is een uitdaging. Het onderhoud en kosten aan sportaccommodaties van de gemeente wordt duurder. Laten we de verenigingen daarvoor betalen, dan kan het zijn dat sporten voor deelnemers duurder wordt (of onbetaalbaar). Sport kent ook een financieel risico's vanuit de fiscale systematiek. Afgelopen jaren ontvingen we een compensatie voor het BTW deel op sport gerelateerde kosten. De toekomst van deze compensatieregeling is onzeker.

Cultuur heeft zijn eigen risico's. Een uitdaging is het draagvlak om te investeren in cultuur. Kunst en cultuur wordt als iets bijzonders gezien en wordt bijvoorbeeld niet standaard meegenomen bij ontwikkelingen in de openbare ruimte. Het is vaak een sluitpost en daardoor kwetsbaar. Het risico is dat het langzaam verdwijnt als er onvoldoende aandacht voor is. Cultuur is het cement voor de samenleving en vervult een preventieve rol.

De grote culturele instellingen in Hengelo zijn in grote mate afhankelijk van subsidies. Er is sprake van een wederzijdse afhankelijkheid. Want voor de voorzieningen op het gebied van kunst en cultuur is de gemeente afhankelijk van deze partijen. We willen dat de publieke gelden goed besteed worden en bijdraagt aan de doelstelling van gemeente. Het risico van de subsidiegelden is dat de externe organisatie mogelijk onvoldoende wordt uitgedaagd in het zijn en blijven van een financieel gezonde organisatie en we meer kunnen sturen op zakelijk partnerschap van de organisaties en de gemeente.

5.2.6 Sociaal domein

Aanspreekpunt bestuurlijk

Wethouders Luttkholt, Bruggink en Freriksen

Aanspreekpunt ambtelijk

T. Lantink, I. Baard en K. Webbink

Welke belangrijke ontwikkelingen zien we voor 2024?

Als een inwoner om welke reden dan ook moeite heeft om zelfstandig mee te doen in de maatschappij, dan mag het op de overheid rekenen. Of dat nou tijdelijk is, voor altijd, of omdat iemand ouder wordt. De gemeente Hengelo ziet het als een belangrijke taak om Hengeloërs bij te staan als dat nodig is. Van huishoudelijke ondersteuning tot hulp bij schulden, van Regiotaxi tot zinvolle daginvulling.

De komende jaren gaat er wel het een en ander veranderen. Zoals aangegeven in de Strategische agenda gaan wij het sociaal domein anders organiseren. De veranderende behoeften van inwoners, de nieuwe doelgroepen (jong talent, jonge gezinnen) en de vergrijzing van onze samenleving vraagt hierom. Ook moet dit ervoor zorgen dat wij de komende jaren uitkomen met het budget dat wij hiervoor van het Rijk krijgen, zodat onze inwoners ook in de toekomst de ondersteuning kunnen krijgen die ze nodig hebben.

Centraal in de veranderingen staat het Nieuw Hengelo's Model, zoals verwoord in het 'Transformatieplan, voor een toekomstbestendig sociaal domein voor Hengelo'. 2024 zal in het teken staan van verdere uitvoering van dit model, waaraan de volgende uitgangspunten ten grondslag liggen: normaliseren, preventie, wijkgerichte aanpak en nieuw zakelijk partnerschap. Een preventieve, integrale aanpak, dicht bij de inwoners. Met een sterke sociale basis en basisondersteuning waardoor de inzet vanuit de maatwerkvoorziening vermindert.

Schematisch ziet het Nieuw Hengelo's Model er zo uit:

Ook voor 2024 maken wij een uitvoeringsagenda transformatie sociaal domein. Zie bijlage 8.4 voor verdere informatie.

Regionale en landelijke context

De inrichting van het Hengelo's model sluit aan bij regionale en landelijke ontwikkelingen.

Hervormingsagenda jeugd

Het Rijk, zorgaanbieders, cliënten (vertegenwoordigers), professionals en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) stellen samen de Hervormingsagenda Jeugd 2023-2028 op. Dit moet leiden tot verbetering van de hulpverlening en een financieel beheersbaar en duurzaam jeugdstelsel. De VNG en het Rijk hebben na 1,5 jaar onderhandelen in april 2023 een financieel principeakkoord bereikt voor de Hervormingsagenda. Onderdeel van deze hervormingsagenda is de beoogde aanpassingen van de Jeugdwet en de Norm voor Opdrachtgeverschap (NvO). Met de NvO maken gemeenten regionaal afspraken met partners over kwalitatief goede zorg, die aansluit bij behoeften

van jeugdigen, ouders en gezinnen.

Naast de hervormingsagenda loopt het landelijke programma 'Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming' om de jeugdbeschermingsketen te vereenvoudigen. En zijn wij (boven) regionaal bezig met de om- en afbouw van de JeugdzorgPlus en de drie-milieus voorzieningen (voorzieningen waar jeugdigen verblijven, behandeling krijgen en scholing/ werk en vrijetijdsbesteding) naar kleinere groepen.

Wij zullen deze ontwikkelingen betrekken bij beleidsontwikkeling binnen en buiten het sociaal domein. Denk daarbij aan de uitwerking van het transformatieplan, waarin al een aantal onderdelen van de hervormingsagenda worden opgepakt. Maar ook het onderwijsbeleid, de GALA-SPUK en zelfs de omgevingsvisie zullen wij langs de lat van de hervormingsagenda leggen om het op elkaar te laten aansluiten.

Houdbaarheid Wet maatschappelijke ondersteuning

De gemeente Hengelo is in afwachting van de uitkomsten van het onderzoek naar de houdbaarheid van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo). Dit is een gezamenlijk onderzoek van Rijk en VNG. Dit onderzoek is van belang omdat er steeds meer complexere en domein overstijgende zorgvragen zijn. Er zijn zorgen over de functionele en financiële houdbaarheid van de Wmo 2015.

De Wmo is preventief op bestaande (Wet langdurige zorg en Zorgverzekeringswet) en nieuwe wetgeving (Wet versterking regie volkshuisvesting) en afspraken (Integraal zorgakkoord en het Programma Wonen, ondersteuning en zorg voor ouderen). Vanuit ons transformatieplan proberen wij hierop met een preventieve, integrale wijkgerichte aanpak alvast in te spelen.

Breed offensief Participatiewet en Participatiewet in balans

Van het wetsvoorstel 'Breed Offensief Participatiewet' zijn een aantal maatregelen al ingevoerd. De overige maatregelen zullen naar alle waarschijnlijkheid in 2024 ingevoerd worden. Met dit offensief stelt het kabinet maatregelen voor om meer mensen met een beperking aan een baan te helpen en aan het werk te houden.

Ook zal het programma 'Participatiewet in balans' naar verwachting in 2024 ingaan. Met dit programma wil de overheid de ervaren hardheid wegnemen door vertrouwen en menselijke maat als centrale begrippen te verankeren in (de uitvoering van) de wet. Hierdoor krijgen onze professionals meer handelingsvrijheid.

Waar nodig passen wij onze werkzaamheden in 2024 aan in lijn met bovenstaande ontwikkelingen.

Aanpak geldzorgen, armoede en schulden

Het Rijk streeft naar bestaanszekerheid. Daarom heeft de minister een plan van aanpak vastgesteld, dat landelijk wordt uitgerold. Concreet bevat de aanpak 44 acties, waar de gemeenten bij 19 acties de komende jaren nadrukkelijk een taak krijgen. Te denken valt aan: financiële educatie voor kinderen en jongeren; het versterken van vrijwilligers doordat vrijwilligers aangesloten zijn op de Nederlandse Schuldhulp Route. Hoewel niet alle acties nieuw zijn (een aantal acties wordt door de gemeente Hengelo al gedaan), moeten wij als gemeente nagaan of het lokale beleid nog steeds aansluit bij dit Rijksbeleid.

In relatie daarmee, blijven wij ook in 2024 inzetten op het voorkomen van energiearmoede (door informatie, advies en financiële ondersteuning). Dit laatste met middelen die wij hiervoor van het Rijk ontvangen. Daarvoor is de Wet energiearmoede 2023 opgesteld. Het is voornamelijk nog onduidelijk of deze wet ook in 2024 zal doorlopen.

Relevante beleidsnota's

- [Nota Handhaving Sociaal Domein](#) (2017)
- [Twents model inkoop maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp](#) (2017)
- Meerjarenplan gezondheid 'Gezond op de agenda' (2019)
- Lokale visie Maatschappelijke Opvang en Beschermd Wonen na 2021 (2019)
- Notitie 'Een nieuwe focus op preventie in het sociaal domein Hengelo' (2019)
- 'Wonen en zorg in Hengelo', Opgaven voor 2019 -2025
- Uitvoeringsplan 'Eenzaamheid is iets om te delen' (2020)
- Regionaal plan van aanpak tegengaan dak- en thuisloosheid centrumgemeente Enschede
- Actieplan toegankelijkheid Hengelo (2020)
- Actieplan preventie jeugd (2020)
- [Beleidskader Armoede en Schulden 2021-2024 'Het taboe doorbreken'](#)
- [Beleidsprogramma sociaal 2021 - 2025](#)
- [Transformatieplan, voor een toekomstbestendig sociaal domein voor Hengelo \(2022\)](#)
- Regiovisie aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling 2023-2026
- Voorbij de Regenboog, lhbt+-beleidsnotitie 2023-2026

Verbonden partijen

SamenTwente

SamenTwente is een GR voor de organisaties GGD (Gemeenschappelijke gezondheidsdienst), OZJT (Organisatie voor Zorg en Jeugdhulp in Twente) en VTT (Veilig Thuis Twente). Ook wordt gastheerschap geboden aan Kennispunt Twente, Samen14 en Twentse Koers.

SamenTwente is een organisatie voor en door de 14 Twentse gemeenten. Samen met de 14 Twentse gemeenten en de ketenpartners zet SamenTwente zich in voor gezonde, veilige en vitale inwoners van Twente.

Portefeuillehoudersoverleg Arbeidsmarkt (samenwerking Wet SUWI)

De Twentse arbeidsmarkt is volop in beweging en vraagt om gezamenlijke investeringen zodat werkenden, werkzoekenden en werkgevers zich blijvend kunnen ontwikkelen en zo laten bijdragen aan de brede welvaart in Twente uitgedrukt in ons Bruto Twents Geluk. Vooruitlopend op de ingezette landelijke ontwikkelingen voor de hervorming van de arbeidsmarktinfrastructuur, werken wij regionaal samen aan een perspectief voor de strategische agenda voor de komende jaren en een arbeidsmarktinfrastructuur die ons in staat stelt onze ambities goed uit te kunnen voeren.

SWB Midden Twente

De GR SWB Midden Twente is vanuit verlengd lokaal bestuur een publieke uitvoeringsorganisatie voor beschut werk, arbeidsontwikkeling en beheer van de openbare ruimte voor de gemeenten Borne, Hengelo en Hof van Twente. Met het Strategisch plan 2023–2027 heeft SWB in afstemming met de verbonden gemeenten een toekomstbestendige koers met bijpassende ambities bepaald.

Werkplein Twente

Werkplein Midden Twente is een samenwerkingsverband tussen de gemeenten Borne, Haakbergen, Hengelo, Hof van Twente, UWV en SWB op zowel het gebied van werkzoekendendienstverlening als op het gebied van werkgeversdienstverlening. Door middel van een gezamenlijke aanpak proberen we mensen met een WW-uitkering, bijstandsuitkering of arbeidshandicap aan een passende baan te helpen. Ondanks de krapte op de arbeidsmarkt sluit het aanbod vanuit de bestanden steeds vaker niet (helemaal) aan bij de vraag van werkgevers. De werkzaamheden verschuiven om die reden meer van acquisitie naar het matchen van vraag en aanbod. En naar het ondersteunen van werkgevers op het terrein van een Leven Lang Ontwikkelen en inclusief personeelsbeleid en het aanboren van onbekend talent.

Stadsbank Oost Nederland

Samenwerkingsverband met 21 gemeenten voor de uitvoering van schuldhulpverlening. Vanuit de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wsg) zijn wij als gemeente verantwoordelijk voor de schuldhulpverlening aan onze inwoners, inclusief preventie en nazorg. Ons doel is mensen schuldenvrij te krijgen of hun schuldenlast beheersbaar te krijgen. De financieel-technische zaken op dit gebied, waaronder budgetbeheer en schuldregelen, zijn overgedragen aan de Stadsbank.

Uitvoeringsorganisatie Sociale zaken Borne, Hengelo, Haaksbergen

Voor de uitvoering van de Participatiewet werken wij samen met Borne en Haaksbergen. Naast de verstrekking van bijstand wordt ook uitvoering gegeven aan het re-integratiebeleid en armoedebeleid.

Centrumregeling Beschermd Wonen

Per 2025 worden gemeenten lokaal verantwoordelijk voor nieuwe cliënten uit hun eigen gemeente die zijn aangewezen op beschermd wonen. Wij hebben (tesamen met de andere regiogemeenten die nu nog onder de centrumgemeente Enschede vallen) besloten om de voorzieningen voor beschermd wonen bovenlokaal te blijven organiseren.

Wat willen we bereiken?

6.1 Meer inwoners doen mee in de Hengelose samenleving en voelen zich verbonden met (mensen in) hun omgeving

6.1.1 Meer inwoners zetten zich in voor de (lokale) samenleving

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2022	2023	2024	2025	2026	2027
Percentage Hengelose volwassenen (18+) dat aangeeft mantelzorg te verlenen (%)	43,2%(2019) 45,5%(2021) 47,3%(2022) 60,7%(2023)	47,3%	47,3%	47,3%	47,3%	47,3%	47,3%
Percentage Hengelose volwassenen (18+) dat aangeeft vrijwilligerswerk te doen (%)	53,7%(2019) 46,6%(2021) 50,3%(2022) 48%(2023)	50,3%	50,3%	53,7%	54,0%	54,0%	54,0%

6.1.2 Minder inwoners zijn eenzaam

Beleidsindicatoren ¹	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2022	2023	2024	2025	2026	2027
Percentage van de Hengelose volwassenen (18-65 jaar) dat aangeeft vaak eenzaam te zijn (%)	2,8%(2021) 5,0%(2022) 3,9%(2023)	5,0%	3,5%	3,5%	3,3%	3,0%	2,8%
Percentage van de Hengelose ouderen (65+) dat aangeeft vaak eenzaam te zijn (%)	1,7%(2021) 1,9%(2022) 2,0%(2023)	1,9%	1,7%	1,9%	1,8%	1,7%	1,7%

¹ Voor de meting van eenzaamheid wordt doorgaans de tweejaarlijkse gezondheidsverkenning van de GGD gebruikt. Dit geeft hogere percentages aan. De gegevensbron van deze indicator is het Hengelo Panel/ WSJG, dat wij jaarlijks uitvragen. De wijze van uitvragen maakt dat er andere percentages uitkomen.

6.2 Meer inwoners in Hengelo redden zichzelf, waar nodig met ondersteuning van de gemeente

6.2.1 Minder inwoners hebben problematische schulden

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting: ¹			
		2022	2023	2024	2025	2026	2027
Aantal verwijzingen van Budget Alert naar de Stadsbank in een jaar (aantal)	143(2019)	60	130	130	130	130	130
Percentage verwijzingen voor schuldhulp naar Stadsbank als deel van de totale aanmeldingen voor schuldhulp per jaar in Hengelo (%)	24,0%(2019)	12,0%	21,0%	20,0%	20,0%	20,0%	20,0%

¹ Deze aantallen en percentage kunnen hoger uitvallen als gevolg van de energiecrisis/ inflatie (koopkrachtdaling).

6.2.2 Meer inwoners maken optimaal gebruik van ons armoedebeleid

Beleidsindicatoren ¹	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2022	2023	2024	2025	2026	2027
Percentage huishoudens in Hengelo met een inkomen tot 120% van het sociaal minimum (%)	14,9%(2020)	14,9% (2021)	14,9%	14,9%	14,9%	14,9%	14,9%
Aantal Hengelose kinderen (18-) in een gezin met een inkomen tot 120% van het sociaal minimum (aantal)	1.605(2020)	1.605 (2021)	1.605	1.605	1.605	1.605	1.605
Percentage huishoudens met een inkomen tot 120% van het minimuminkomen dat gebruik maakt van één of meer minimaregelingen (%)	50,0%(2020)	55,0%	55,0%	60,0%	65,0%	65,0%	65,0%

¹ De leverancier van de benchmark van deze indicatoren is vorig jaar gestopt. Op dit moment maken wij afspraken met een nieuwe leverancier. Beide maken gebruik van CBS cijfers, waarvan 2021 de meest recente zijn.

6.2.3 Meer inwoners met weinig kans op regulier werk hebben een (zo nodig aangepaste) baan

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2022	2023	2024	2025	2026	2027
Percentage bijstandsgerechtigden dat in een jaar is uitgestroomd naar betaald werk als deel van het totale aantal bijstandsgerechtigden aan het eind van dat jaar (%) ¹	11,6%(2019) 11,0%(2020)	8,3%	11,1%	9,3%	9,8%	10,3%	10,8%
Percentage re-integratietrajecten dat tot uitstroom naar betaald werk (deeltijd of voltijd) heeft geleid als deel van het totale aantal re-integratietrajecten (%)	19,9%(2019) 16,2%(2020)	7,0%	16,6%	16,7%	16,8%	16,8%	16,8%
Aantal personen dat betaald werk verricht met een loonkostensubsidie (aantal)	179(2019) 199(2020)	274	245	351	376	389	400

¹ Deze indicator is conjunctuur gevoelig. De percentages bewegen mee met de lange termijn raming (Macro Economische Verkenning CPB).

6.2.4 Meer inwoners weten de algemene voorzieningen te vinden¹

¹ Algemene voorzieningen zijn voorzieningen, die voor onze inwoners vrij toegankelijk zijn. Dat wil zeggen dat ze geen toestemming van ons nodig hebben om er gebruik van te maken. Algemene voorzieningen kunnen collectief (soms doelgroep gericht) en individueel zijn en zijn altijd voorliggend dan wel aanvullend.

Voorbeelden van algemene voorzieningen die door de gemeente worden gefinancierd zijn de jongerensoos, (ouderen)sociëteiten, prenatale voorlichting, taallessen, maatschappelijk werk, ouderenadviseur, jeugdgezondheidszorg en begeleide omgangsregeling (voor ouders in scheiding).

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2022	2023	2024	2025	2026	2027
Percentage inwoners dat aangeeft in de afgelopen 12 maanden actief deelgenomen te hebben aan georganiseerde activiteiten bij organisaties, zoals Wijkkracht, sportverenigingen, culturele instellingen, jongerencentra, etc. (%)	68,1%(2019) 55,1%(2021) 63,6%(2022) 69,4%(2023)	63,6%	68,1%	70,0%	72,5%	72,5%	72,5%

6.2.5 Minder inwoners zijn aangewezen op maatwerkvoorzieningen Wmo en jeugd bij het oplossen van problemen in hun leefsituatie¹

¹ Maatwerkvoorzieningen zijn voorzieningen die niet vrij toegankelijk zijn. Het gaat dan om collectieve en individuele (maatwerk)voorzieningen waarvan wij als gemeente vinden dat wij er toestemming voor moeten verlenen. Omdat het specialistische zorg is of omdat het een hele dure zorgvorm is. Maatwerkvoorzieningen die wij financieren zijn bijvoorbeeld huishoudelijke hulp, dagbesteding, hulpmiddelen, vervoer, ambulante jeugdhulp, pleegzorg of residentiële hulp.

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2022	2023	2024	2025	2026	2027
Percentage Hengelose jeugdigen tot 18 jaar dat geïndiceerde jeugdhulp krijgt, t.o.v. het totaal aantal jeugdigen tot 18 jaar (%).	12,6%(2019) 11,5%(2020) 11,4%(2021)	14,2%	12,0%	11,9%	11,8%	11,7%	11,6%
Percentage Hengelose inwoners van 18 tot 65 jaar dat een maatwerkvoorziening Wmo krijgt, t.o.v. het totaal aantal inwoners van 18 tot 65 jaar (%).	7,1%(2019)	6,7%	7,0%	6,9%	6,8%	6,8%	6,8%
Percentage Hengelose inwoners van 65 jaar en ouder dat een maatwerkvoorziening Wmo krijgt, t.o.v. het totaal aantal inwoners van 65 jaar of ouder (%).	7,1%(2019)	10,8%	7,0%	6,9%	6,8%	6,8%	6,8%

6.2.6 Inwoners zijn tevreden over de re-integratievoorzieningen en maatwerkvoorzieningen Wmo en jeugd van de gemeente

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2022	2023	2024	2025	2026	2027
Percentage gebruikers van re-integratievoorzieningen dat tevreden is over het uiteindelijk bereikte resultaat van het traject (%) ¹	6,5(2018)	7,3	6,7	7,3	7,3	7,3	7,3
Percentage gebruikers van maatwerkvoorzieningen Wmo dat één of meer positieve effecten van de voorziening ervaart (%) ²	77%(2019)	86,0%	77,0%	77,0%	77,0%	77,0%	77,0%
Percentage gebruikers van geïndiceerde jeugdhulp dat één of meer positieve effecten van de hulp ervaart (%)	97%(2019)	88,0%	97,0%	97,0%	97,0%	97,0%	97,0%

1 Het betreft hier de gemiddelde waardering van het uiteindelijk bereikte resultaat van het traject zoals gemeten in het Klanttevredenheidsonderzoek van 2018.

2 Aan gebruikers van maatwerkvoorzieningen Wmo wordt gevraagd in hoeverre zij door de ondersteuning die zij krijgen (a) beter de dingen doen die zij willen doen, (b) zich beter redden en (c) een betere kwaliteit van leven hebben (maatschappelijke effecten).

Wat gaan we daarvoor anders doen in 2024?

6.1 Meer inwoners doen mee in de Hengelse samenleving en voelen zich verbonden met (mensen in) hun omgeving

- In 2024 start de derde groep inburgeringsplichtigen die vallen onder de nieuwe wet inburgering 2021 aan hun traject. In 2022 is de eerste groep inburgeringsplichtigen gestart en in 2023 de tweede groep. Bij een gemiddelde trajectduur van drie jaar, is dit de laatste groep die start en blijven wij vanaf 2024 steeds drie groepen inburgeringsplichtigen trajecten aanbieden.
- De gemeente Hengelo gaat met een aantal scholen en sportverenigingen in gesprek over het besteden van aandacht aan Lhbt+ binnen hun organisatie. Lhbt+ staat voor lesbische vrouwen, homoseksuele mannen, biseksuelen, transgender- en intersekse personen en de + staat voor overige seksuele en genderidentiteiten.
- Door te investeren in de sociale basis en mogelijkheden voor ontmoeten in de wijken (zie 6.2.4), stimuleren wij de betrokken van inwoners met (mensen in) hun wijk en de bereidheid zich hiervoor in te zetten.
- Wij besteden aandacht aan meer inclusieve communicatie in onze schriftelijke communicatie met inwoners. Bijvoorbeeld in de manier waarop wij inwoners aanschrijven (nu alleen als 'heer' of 'mevrouw').

6.1.1 Meer inwoners zetten zich in voor de (lokale) samenleving

- De gemeente Hengelo zet in op preventie en het stimuleren van een gezonde leefwijze voor mantelzorgers door initiatieven die wij in het kader van de SPUK-GALA ontwikkelen, zoals valpreventie en het terugdringen van eenzaamheid. Zie 23-FP-7.1.
- Wij versterken de aandacht voor mantelzorgers van (beginnend) dementeren met specifiek aanbod, zoals de methode/ het format van een Odensehuis.
- Wij breiden het aanbod voor Jonge Mantelzorgers uit door het werven van gastgezinnen waar JMZ-ers een dagdeel per week opgevangen worden.
- Potentiële vrijwilligers die een bezoek aan Wijkkracht Vrijwilligerswerk Hengelo (WVH) brengen, gaan de deur uit met een concrete afspraak met minimaal 1 vrijwilligersorganisatie. Nadien neemt WVH contact op om te evalueren of de match is gelukt.
- Wij starten vanuit de Wijkhuizen een pilot om vrijwilligerswerk bij bezoekers onder de aandacht te brengen. Met hen wordt passend vrijwilligerswerk besproken. Bij 'koudwatervrees' biedt WVH aan mee te gaan naar een kennismakingsmatch. De pilot wordt eind 2024 geëvalueerd.
- Wij zetten specifiek in op ondersteuning van organisaties door trainingsaanbod en een grote vrijwilligersontmoetingsdag.

Met betrekking tot de indicatoren: Er is een landelijke tendens dat het aantal mantelzorgers dat per zorgvrager beschikbaar is, afneemt. Het percentage stabiel houden is daarom een uitdaging. Het percentage volwassenen dat aangeeft mantelzorg te verlenen is in Hengelo echter met 13,4% toegenomen (peilwaarde 2023 ten opzichte van 2022). De peilwaarde is afkomstig van het Hengelo Panel, dat in 2023 een veel lager aantal respondenten kende. Daarbij ligt de gemiddelde leeftijd van de respondenten hoog en weten wij dat onder ouderen een oververtegenwoordiging zit van mantelzorgers (zij zorgen vaak voor een partner).

Het percentage Hengelse volwassenen dat aangeeft vrijwilligerswerk te doen fluctueert sinds 2020 (als gevolg van

Corona). Wij streven naar de waarde van vóór Corona. Landelijk is er een appel om meer uren en langer door te werken, wat een negatief effect heeft op het aantal vrijwilligers. Percentage stabiel houden is daarmee wel een uitdaging.

6.1.2 Minder inwoners zijn eenzaam

- Met het versterken van de sociale basis en de benadering vanuit positieve gezondheid (die een betekenisvol leven centraal stelt), investeert de gemeente Hengelo in 2024 in het signaleren, bespreekbaar maken en aanpakken van eenzaamheid. Wij hebben aandacht voor meer bewustwording in en meer maatschappelijke initiatief vanuit de wijken.
- Wij maken een herstart met de geluksroute. Hiermee bereiken wij, aansluitend bij de benadering van positieve gezondheid, een grote groep inwoners van jong tot oud en van psychisch kwetsbaren tot mensen met een migratieachtergrond.
- Wij starten in 2024 met de uitvoering van het actieprogramma eenzaamheid, waarmee wij zullen aansluiten bij de landelijke aanpak "Eén tegen eenzaamheid".

Met betrekking tot de indicatoren: Wij hebben de streefwaarden iets bijgesteld en nemen langer de tijd om terug te komen op de percentages eenzaamheid zoals die waren in 2021.

6.2 Meer inwoners in Hengelo redden zichzelf, waar nodig met ondersteuning van de gemeente

6.2.1 Minder inwoners hebben problematische schulden

- Met inzet van de werkwijze van het Jongerenperspectieffonds biedt de gemeente Hengelo jongeren weer perspectief op een schuldevrije toekomst (24-NB-6.1).
- Wij richten als pilot een geldbalie in, laagdrempelig en in de wijk, om het bereik te vergroten. Deze preventieve interventie voorkomt grotere financiële problematiek en mogelijk verdere escalatie (bijvoorbeeld het inzetten van basis- of maatwerkondersteuning).

Met betrekking tot de indicator: In 2022 zagen wij een verlaging van het aantal verwijzingen van Budget Alert naar de Stadsbank en het percentage verwijzigen schuldhelp naar de Stadsbank als deel van de totale aanmeldingen voor schuldhelp per jaar. Ook voor 2023 verwachten wij een lager aantal en percentage ten opzichte van de streefwaarden. Toch passen wij de streefwaarden niet aan. Wij zien namelijk ontwikkelingen waardoor wij verwachten dat beide vanaf 2024 weer omhoog zullen gaan. Enerzijds door de halvering van de saneringstermijn waarop mensen nu hebben afgewacht om in de schuldsanering te gaan, anderzijds de gevolgen van de energiecrisis en de inflatie.

6.2.2 Meer inwoners maken optimaal gebruik van ons armoedebeleid

- De gemeente Hengelo wil het gebruik van de minimaregelingen vergroten. Dit doen wij door de nieuwe doelgroep, die in beeld is gekomen door het verstrekken van de energietoeslag, te wijzen op de regelingen.
- Naar aanleiding van de evaluatie van het beleidskader 'Armoede en schulden 2021-2024' en het transformatieplan gaan wij de minima middelen vanaf 2024 mogelijk op een andere wijze inzetten. Daarbij betrekken wij de middelen die het Rijk naar alle waarschijnlijkheid beschikbaar stelt. Daarover komen wij nog bij de gemeenteraad terug.

Met betrekking tot de indicatoren: Wij maken hierbij gebruik van cijfers van het CBS en die lopen altijd achter. De meest recentere cijfers dateren uit 2021. Daarom handhaven wij vooralsnog de streefwaarden zoals eerder vastgesteld.

6.2.3 Meer inwoners met weinig kans op regulier werk hebben een (zo nodig aangepaste) baan

- Door toename van GGZ problematiek bij jongeren zetten wij in op samenwerking met GGZ- en onderwijspartners en deskundigheidsbevordering van professionals.
- Vanuit de visie op Werk en inkomen gaan wij in 2024 aan de slag met de beoogde transformatie. Dat wil zeggen dat wij inwoners zo snel mogelijk naar werk of participatie begeleiden, waarbij wij werk zien als een voorliggende voorziening voor inkomen, dagbesteding of zorg (Werk Eerst). Ook optimaliseren wij de ketensamenwerking om ons reïntegratie-instrumentarium effectiever in te zetten en gaat onze aandacht uit naar het ontwikkelen van arbeidspotentieel van onze inwoners.

- Het nieuwe strategische plan van SWB Midden Twente, met daarin de koers en ambities voor de komende jaren, blijft van ons als gemeente vragen dat wij inzicht hebben in onze doelgroep. Evenals een visie, keuze en intensieve samenwerking op het gebied van in- en uitstroom.
- Wij optimaliseren in samenwerking de keten UWV-Uitvoeringsorganisatie-SWB-Werkplein om ons re-integratie-instrumentarium effectiever in te zetten en betere matches naar werk te kunnen maken.

Met betrekking tot de indicatoren: Naar aanleiding van recente metingen stellen wij het percentage bijstands-gerechtigden dat in een jaar is uitgestroomd naar betaald werk als deel van het totale aantal bijstands-gerechtigden aan het eind van dat jaar, naar beneden bij. Ons bijstandsbestand bestaat namelijk voor een steeds groter deel uit inwoners met een grote afstand tot de arbeidsmarkt. Wij streven er wel naar dit weer langzaam te laten oplopen en zetten daar vanuit de transformatie ook op in.

Het percentage re-integratietrajecten dat tot uitstroom naar betaald werk (deeltijd of voltijd) heeft geleid als deel van het totale aantal re-integratietrajecten, laten wij vooralsnog ongemoeid. Wij hebben op dit moment onvoldoende zicht op deze gegevens.

6.2.4 Meer inwoners weten de algemene voorzieningen te vinden

- Wij onderzoeken in 2024 de inrichting van stedelijke teams in het onderwijs voor integrale ondersteuning aan de oudere jeugd (en hun omgeving). Deze sluiten het beste aan bij de leefwereld en ontwikkelingsfase van de jongere, voor wie de wijk niet langer het 'speelveld' is.
- Wij investeren in een sociale basis infrastructuur, zodat mensen laagdrempeling kunnen werken aan gezondheid in hun wijk. Daarbij is het van essentieel belang dat het netwerk rond inwoners goed samenwerkt, zowel formeel als informeel. Dit stimuleren wij door het inrichten en uitbreiden van leernetwerken, waarin expliciet plaats is voor de inwoners en hun leefwereld.
- In 2024 leggen wij meer nadruk op het creëren van mogelijkheden tot ontmoeting in de wijken (zowel online als offline). Waarbij wij gericht aandacht hebben voor plekken waar inwoners te vinden zijn (natuurlijke vindplekken).
- Wij zetten onder andere verder in op een uitbreiding van activiteiten en doelgroepen in de Wijkhuizen. Waarbij wij de effecten van de Wijkhuizen (in relatie tot de gewenste transformatie) en de aansluiting ervan in de wijken monitoren. Ook met het oog op de verwerving van zorg- en welzijnsdiensten per 2025. Wij kijken daarbij hoe de voorliggende GGZ-voorziening "Bij Mozart" kan aansluiten bij de Wijkhuizen.
- Ook investeren wij in de openstelling van de wijkcentra en Wijkhuizen (in het weekend en in de avonden). Daardoor ontstaan zowel voor de inwoners als partners meer mogelijkheden elkaar te ontmoeten, activiteiten te organiseren en ondersteuning te bieden.
- Door het wijkcentrum Slangenbeek toekomstbestendig te verbouwen (24-NB-6.2) kunnen wij in die wijk ontmoeten en activiteiten op het gebied van sport, cultuur en welzijn met elkaar verbinden. Daarmee kunnen wij ook de basisondersteuning beter (in geschikte ruimtes) organiseren. Om die reden voeren wij ook een haalbaarheidsonderzoek uit naar vervanging van de school en sportzaal in Beckum door een Multi Functionele Accommodatie (MFA) (24-NB-6.10).
- In het verstevigen van de sociale basis past het ondersteunen van bewonersinitiatieven zoals het organiseren van activiteiten door inwoners. De gemeente Hengelo faciliteert bewonersinitiatieven en andere maatschappelijke initiatieven. Een van de initiatieven komt van inwoners bij woon-zorglocatie De Windhoek (24-NB-6.7).
- Op wijkniveau bouwen wij in 2024 aan een meer kleinschalig en fijnmazig beeld van wat voorhanden is aan informatie, diensten en activiteiten in de wijken/ buurten. Zie 24-NB-6.5.
- Wij gaan gemeentelijke medewerker met klantcontacten in 2024 gericht bijscholen op het herkennen van inwoners met zorgwekkend of afwijkend psychisch gedrag. Om zo goed mogelijk te kunnen inschatten welke ondersteuning zij nodig hebben.
- Vanuit het Actieplan Toegankelijkheid start de gemeente Hengelo in 2024 met een nulmeting openbare ruimte; hoe toegankelijk is de openbare ruimte? Deze zal zich toespitsen op de binnenstad van Hengelo. Zie 24-NB-6.9.

Met betrekking tot de indicator: Door uitvoering van het transformatieplan verwachten wij dat deze percentages zullen oplopen. Voorwaarde is wel dat voorzieningen uiteindelijk betaalbaar en toegankelijk blijven.

Vanuit het transformatieplan bouwen wij aan de stuurinformatie om de gewenste beweging van de transformatie in beeld te brengen. Wij verwachten van daaruit dat wij in de loop van 2024 een of meerdere indicatoren zullen toevoegen aan deze beleidsdoelstelling.

6.2.5 Minder inwoners zijn aangewezen op maatwerkvoorzieningen Wmo en jeugd bij het oplossen van problemen in hun leefsituatie

- In 2024 geeft de gemeente Hengelo invulling aan het Toekomstscenario jeugd en gezinsbescherming ter verbetering en vereenvoudiging van de jeugdbeschermingsketen (24-NB-6.2). Dit doen wij regionaal en samen met de partners in de keten.
- Wij evalueren het effect van de inzet van Powerful Ageing bij inwoners, die vanwege een fysieke belemmering een Wmo voorziening aanvragen, en passen dit waar nodig aan. Dit is een methodiek van reablement waarin samen met de inwoner gewerkt wordt aan herstel van zijn of haar leven en zelfredzaamheid (en tegen eenzaamheid). Wij zijn hiermee gestart in het kader van de transformatie.
- Vanaf 2024 starten de nieuwe contracten met aanbieders Huishoudelijke ondersteuning. Daarmee stappen wij over van resultaatgerichte financiering naar p x q financiering. Hiermee voldoen wij aan de juridische voorwaarden zoals gesteld door de Centrale Raad van Beroep. Ook biedt het meer mogelijkheden om aan te sluiten bij inzet van reablement.
- Wij zullen in 2024 nieuwe afspraken maken met aanbieders van zorg- en welzijnsdiensten per 1 januari 2025. Regionaal (voor de meeste vormen van jeugdhulp) en lokaal (voor de meeste vormen van maatschappelijke ondersteuning en reïntegratie). Wij werken daarbij toe naar minder aanbieders, een gedeelde verantwoordelijkheid op de kosten en het onderzoeken en toetsen van aanbieders aan de voorkant van het inkoopproces (om zorgfraude tegen te gaan).
Een deel van de voorzieningen zullen dan niet langer onder de maatwerkvoorzieningen vallen.
- Wij geven uitvoering aan de Wet aanpak meervoudige problematiek sociaal domein (WAMS) die in 2024 in werking treedt. Deze wet verankert de coördinerende taak van het college van B en W als het gaat om hulp aan kwetsbare mensen.
- In 2024 zet de gemeente Hengelo sterk in op het realiseren van huisvesting voor kwetsbare inwoners (statushouders, ouderen, jongvolwassenen, inwoners met GGZ of LVB problematiek etc.). Wij zien een toename van inwoners met meervoudige en complexe problematiek en in de toekomst minder beschikbare plekken in de 24-uurs zorg. Daarom onderzoeken wij met onze partners hoe ondersteuning bij complexe problematiek innovatief in de wijken georganiseerd kan worden.
De huidige opgaven uit de notitie 'wonen en zorg in Hengelo 2019-2025' herijken wij naar aanleiding van bovenstaande ontwikkelingen. En wij vertalen de huidige regionale opgaven door naar lokaal.
- Vanuit het nationaal actieplan dakloosheid "Eerst een thuis" maken wij in 2024 regionaal (met centrumgemeente Enschede) een plan van aanpak met inzet van ervaringsdeskundigheid. Lokaal sturen wij op betere signalering van (dreigende) dakloosheid in de wijken.

Met betrekking tot de indicator: Deze percentages zullen lager uitvallen als gevolg van uitvoering van het transformatieplan. Ook hier verwachten wij dat de nieuwe stuurinformatie zal leiden tot een toevoeging van een of meerdere indicatoren. Ook verwachten wij dat de ontwikkeling van de basisondersteuning leidt tot extra of aangepaste beleidsdoelstellingen.

6.2.6 Inwoners zijn tevreden over de re-integratievoorzieningen en maatwerkvoorzieningen Wmo en jeugd van de gemeente

- Vanuit het transformatieplan zetten wij positieve gedragsbeïnvloeding in om inwoners en partners die voornemens zijn een dienst of product van de gemeente af te nemen, een afweging te laten maken. Hebben ze het product of dienst daadwerkelijk nodig? Of zijn er ook andere, oplossingen mogelijk zijn. Een groter bewustzijn helpt ook bij het accepteren van besluiten om minder, andere of geen dienstverlening in te zetten.
- Om de effecten van de veranderingen binnen het sociaal domein (transformatieplan) op onze inwoners goed te monitoren, gaan wij de tevredenheid van de inwoners over de voorzieningen eenduidiger en intensiever meten.

Met betrekking tot de indicatoren: Wij realiseren ons dat de keuzes die wij in het transformatieplan maken onze inwoners raken. Hoewel wij oog houden voor de menselijke maat, aandacht hebben voor een warme overdracht van inwoners die nu ondersteuning ontvangen en maatwerkondersteuning behouden voor kwetsbare inwoner, zullen zij de veranderingen zeker merken. De ondersteuning valt niet weg, maar wordt waarschijnlijk wel anders. Dit kan gevolgen hebben voor de tevredenheid. Daarom handhaven wij de eerder gestelde streefwaarden.

Wat blijven we doen?

In deze paragraaf beschrijven wij ook de activiteiten die (in het kader van de transformatie) in gang zijn gezet en die wij in 2024 voortzetten en/of doorontwikkelen.

Ondersteuning jeugd en kwetsbare gezinnen

- Wij ontwikkelen het preventieteam jeugd verder door. Daarin werken de Schoolzorgondersteuners (SZO), Praktijkondersteuners huisartsen jeugd (POH-jeugd) en Sociaal activeringsmakelaar (SAM) samen. Centraal daarbij staan de uitgangspunten van ons transformatieplan. Zie 23-FP-6.3.
- Wij zetten de pilot Jeugdhulpteams (JHT) op school voort tot en met juli 2025 en ontwikkelen het samen verder met het onderwijs en de jeugdhulppartners. Daarbij versterken wij de sociale basis en/of de zelfredzaamheid van leerlingen en gezinnen. Zie 23-FP-6.2.
- De gemeente Hengelo blijft werken met Toekomstplannen voor jongvolwassenen (vanaf 16 jaar). Wij gaan dit uitbreiden en verder implementeren met onze partners. Om de instroom in wonen en verblijf te voorkomen.
- Wij evalueren de gerealiseerde woonvoorzieningen voor jongvolwassenen aan de Korenbloemstraat en Sportlaan Driene en onderzoeken of het huidige aanbod toereikend is voor deze doelgroep en welke alternatieven nodig zijn.
- Wij organiseren en faciliteren meerdere acties en activiteiten met onze subsidiepartners om jongeren in een vroegtijdig stadium te kunnen helpen. Denk daarbij aan de (groeps)bijeenkomsten en trainingen vanuit de GGZ voor voor kinderen van ouders met psychiatrische problematiek (KOPP) en jongeren met depressieve klachten (GRIP op je DIP). Of aan het spreekuur van samenwerkende partijen op het C.T. Stork-college.
- Wij indiceren voor de inzet van jeugdhulp en voeren regie waar nodig. Daarbij blijven wij, op basis van verschillende analyse(s) op de informatie uit ons dashboard, gericht sturen op eerdere en betere uitstroom en afschaling uit de geïndiceerde jeugdhulp.
- Wij kopen in en subsidiëren jeugdhulp (vrijwillig en gedwongen), lokaal, regionaal en bovenregionaal.
- Wij voeren lokaal contractmanagement uit en ondersteunen de regionale contractmanagers.
- Wij blijven complexe gezinnen ondersteunen, via onze wrap-aroundcare aanpak.
- Wij werken aan een aantal (boven)regionale opgaven in de jeugdhulp, zoals onder andere de af- en ombouw van residentiële voorzieningen, zoals de Jeugdzorg+ en de drie milieuvoorzieningen (voorziening dat verblijf, behandeling en school/ werk combineert) en aan de aanpak van de wachtlijstproblematiek.

Wmo, zorg en welzijn

- De gemeente Hengelo blijft vrijwilligers en mantelzorgers ondersteunen.
- Wij vragen aandacht voor signaleren van eenzaamheid (bij professionals in zorg en welzijn, vrijwilligers en inwoners maar ook bij bedrijven en winkeliers) en gebruiken (social) media om te werken aan bewustwording daarover.
- Wij subsidiëren organisaties, om ervoor te zorgen dat onze inwoners dicht bij huis op een laagdrempelige manier kunnen aankloppen voor diverse vormen van ondersteuning, ontmoeting en het organiseren van activiteiten. Wij sluiten zoveel mogelijk aan bij het gewone leven.
- Wij indiceren voor de inzet van Wmo-ondersteuning en voeren regie waar nodig. Daarbij blijven wij gerichte sturen op het beperken van de instroom en op een eerdere en betere uitstroom.
- Wij kopen in en subsidiëren Wmo-ondersteuning (en hulpmiddelen), lokaal en regionaal. Vanaf 2025 zal dit veranderen.
- Daarbij blijven wij lokaal en regionaal investeren in onderzoek en toetsing van aanbieders om zorgfraude tegen te gaan. Vanaf 2024 doen wij dit met het Kwaliteits en integriteitsinstrument Twente (KIT). Waar mogelijk zetten wij in op het daadwerkelijk terugvorderen van niet of verkeerd besteedde zorgmiddelen.
- Wij voeren lokaal contractmanagement uit en ondersteunen de regionale contractmanagers.
- Wij blijven vervoersoplossing bieden in de regio wanneer gebruik openbaar vervoer niet meer kan; het gaat daarbij om incidenteel vervoer (voormalige Regiotaxi) en structureel vervoer (van en naar dagbesteding, jeugdwetvervoer en leerlingenvervoer). Ook stimuleren wij onze inwoners gebruik te maken van diensten zoals Reismaatje, Voor Elkaar Pas (VEP), Noaberhopper, ANWB automaatje, etc.
- In samenwerking met onze partners blijven wij inzetten op voldoende, geschikte en betaalbare huisvesting voor kwetsbare inwoners en zorgen daarbij voor de benodigde zorg en ondersteuning (uitvoering 'wonen en

zorg in Hengelo 2019-2025'). Daarbij spelen we ook in op de eisen die aan gemeenten in het kader van de Wet Versterken Regie op de Volkshuisvesting zullen gaan gelden.

- Met het oog op de decentralisatie van het beschermd wonen (waarvan de ingangsdatum vooralsnog niet zeker is) blijven wij ons inzetten om de instroom in beschermd wonen te voorkomen en meer in te zetten op nieuwe woonoplossingen (in wijken) voor de doorstroom en uitstroom van cliënten.
- Wij blijven lokaal en regionaal inzetten op een sluitende aanpak voor mensen met zorgwekkend gedrag, samen met onze ketenpartners. En op de regionale streettriage, waarbij wij in 2024 gaan onderzoeken of en hoe wij dit kunnen uitbreiden (qua ureninzet).

Werk, inkomen en schuldhulpverlening

- De gemeente Hengelo kent verschillende regelingen om gezinnen en mensen in armoede te ondersteunen, waaronder het kindpakket. Wij blijven ons inzetten om deze regelingen goed onder de aandacht te brengen, zodat de doelgroep er ook maximaal gebruik van kan maken.
- Aanbieden van de collectieve zorgverzekering voor inwoners met een laag inkomen.
- Schuldhulpverlening blijft voor iedere inwoner van de gemeente Hengelo laagdrempelig en toegankelijk met BudgetAlert als de toegang tot schuldhulpverlening. Daarbij blijven wij inzetten op vroegsignalering.
- Wij blijven ons inzetten om meer grip te krijgen op de kwaliteit en kosten van beschermingsbewind.
- Wij ondersteunen de gedupeerden van de kinderopvangtoeslagaffaire.
- Wij blijven samenwerken binnen het Werkplein Midden Twente als onderdeel van het Werkplein Twente, om mensen uit verschillende bestanden (deels) aan het werk te helpen. Ook bij een aanvraag voor een Wmo-voorziening of jeugdhulp gaan wij kijken naar mogelijk arbeidspotentieel.
- Wij blijven bijstand verstrekken aan inwoners van Hengelo die niet over voldoende middelen beschikken om in de noodzakelijke algemene kosten van het bestaan te kunnen voorzien.
- Wij continueren de samenwerking met de gemeenten Borne en Haaksbergen binnen de Uitvoeringsorganisatie Werk en Inkomen.
- Wij kopen workshops, participatietrajecten en re-integratietrajecten in voor bijstandsgerechtigden en voeren die uit.
- Wij adviseren en faciliteren starters en zzp-ers via het ROZ, inclusief schuldhulpverlening.

Werken aan een inclusieve samenleving

- Wij bieden opvang en ondersteuning aan Oekraïners.
- Wij voeren regie op inburgering. Wij zorgen dat inburgeringsplichtigen (asielmigranten en gezinsmigranten) een plek binnen onze samenleving vinden; het liefst via werk. Dat doen wij door onder andere een brede intake, duale leerroutes en ondersteuning richting zelfredzaamheid en begeleiding gedurende het hele inburgeringstraject.
- Wij blijven uitvoering geven aan het Actieplan Toegankelijkheid. Daarbij komt het accent meer te liggen op werken aan bewustwording. Onder andere door aanwezigheid van de gehandicaptenraad in de bibliotheek waarmee wij toegankelijkheid naar de inwoners brengen en zij informatie en advies kunnen halen.
- Wij blijven zichtbaar aandacht besteden aan de positie van Lhbt+ personen en werken actief mee aan de Coming Out Dag op 11 oktober.
- Door op een wijkgerichte manier te investeren en samen te werken met inwoners en ondernemers, kunnen wij ontwikkelingen beter laten aanluiten op de leefwereld van onze inwoners. Zie 24-NB-6.3 en 24-NB-6.4.

Wat mag het kosten?

Taakveld	Saldo rekening 2022	Saldo begroting 2023	Lasten begroting 2024	Baten begroting 2024	Saldo begroting 2024	Vershil 2024 - 2023
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-8.080	-5.294	16.440	1.110	-15.330	-10.036
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	-6.432	-9.147	10.261	-	-10.261	-1.115
6.3 Inkomensregelingen	-20.423	-14.512	59.494	45.563	-13.931	581
6.4 WSW en beschut werk	-12.651	-13.084	12.666	-	-12.666	418
6.5 Arbeidsparticipatie	-5.761	-6.824	7.442	552	-6.890	-65
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-2.177	-3.538	3.730	18	-3.712	-174
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	-22.983	-	-	-	-	-
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	-26.080	-	-	-	-	-
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	760	-	-	-	-	-
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	-3.887	-	-	-	-	-
6.71A Hulp bij het huishouden (WMO)	-	-10.379	12.495	1.052	-11.443	-1.064
6.71B Begeleiding (WMO)	-	-9.789	12.278	-	-12.278	-2.489
6.71C Dagbesteding (WMO)	-	-2.593	2.849	-	-2.849	-256
6.71D Overige maatwerkarrangementen (WMO)	-	-835	964	5	-959	-124
6.72A Jeugdhulp begeleiding	-	-3.355	3.825	-	-3.825	-470
6.72B Jeugdhulp behandeling	-	-5.133	5.798	-	-5.798	-665
6.72C Jeugdhulp dagbesteding	-	-3.070	3.267	-	-3.267	-197
6.72D Jeugdhulp zonder verblijf overig	-	-1.081	1.491	325	-1.167	-86
6.73A Pleegzorg	-	-2.093	2.177	-	-2.177	-84
6.73B Gezinsgericht	-	-1.450	1.696	-	-1.696	-246
6.73C Jeugdhulp met verblijf overig	-	-4.425	4.924	-	-4.924	-500
6.74A Jeugdhulp behandeling GGZ zonder verblijf	-	-6.598	6.892	-	-6.892	-295
6.74B Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	-	-1.342	1.439	-	-1.439	-97
6.74C Gesloten plaatsing	-	-870	943	-	-943	-73
6.81A Beschermd wonen (WMO)	-	850	-	850	850	-
6.81B Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	-	-1.047	1.199	-	-1.199	-152
6.82A Jeugdbescherming	-	-2.480	2.590	-	-2.590	-110
6.82B Jeugdreclassering	-	-365	390	-	-390	-25
Totaal 6 Sociaal domein	-107.714	-108.455	175.254	49.476	-125.778	-17.323

Taakveld	Saldo begroting 2024	Saldo begroting 2025	Saldo begroting 2026	Saldo begroting 2027
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-15.330	-13.512	-13.567	-13.520
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	-10.261	-9.754	-9.712	-9.373
6.3 Inkomensregelingen	-13.931	-13.803	-13.709	-13.707
6.4 WSW en beschut werk	-12.666	-12.150	-11.532	-10.737
6.5 Arbeidsparticipatie	-6.890	-6.833	-6.706	-6.661
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-3.712	-3.750	-3.791	-3.789
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	-	-	-	-
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	-	-	-	-
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	-	-	-	-
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	-	-	-	-
6.71A Hulp bij het huishouden (WMO)	-11.443	-11.482	-11.520	-11.519
6.71B Begeleiding (WMO)	-12.278	-12.374	-12.467	-12.471
6.71C Dagbesteding (WMO)	-2.849	-2.901	-2.953	-2.952
6.71D Overige maatwerkarrangementen (WMO)	-959	692	5.114	5.107
6.72A Jeugdhulp begeleiding	-3.825	-3.857	-3.912	-3.912
6.72B Jeugdhulp behandeling	-5.798	-5.816	-5.969	-5.969
6.72C Jeugdhulp dagbesteding	-3.267	-3.339	-3.390	-3.390
6.72D Jeugdhulp zonder verblijf overig	-1.167	746	1.227	1.237
6.73A Pleegzorg	-2.177	-2.195	-2.214	-2.214
6.73B Gezinsgericht	-1.696	-1.701	-1.706	-1.706
6.73C Jeugdhulp met verblijf overig	-4.924	-4.982	-4.989	-4.989
6.74A Jeugdhulp behandeling GGZ zonder verblijf	-6.892	-6.967	-7.153	-7.153
6.74B Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	-1.439	-1.442	-1.569	-1.569
6.74C Gesloten plaatsing	-943	-956	-968	-968
6.81A Beschermd wonen (WMO)	850	-	-	-
6.81B Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	-1.199	-1.295	-1.393	-1.393
6.82A Jeugdbescherming	-2.590	-2.617	-2.644	-2.644
6.82B Jeugdreclassering	-390	-390	-390	-390
Totaal 6 Sociaal domein	-125.778	-120.679	-115.913	-114.683

Financiële toelichting

Wijziging Iv3 en de invloed hiervan op de presentatie van bovenstaande financiële tabellen

Informatie voor Derden (Iv3) is een informatiesysteem waarin staat welke financiële informatie gemeenten, provincies en gemeenschappelijke regelingen moeten verstrekken. De afnemers van deze financiële informatie zijn onder meer de financiële toezichthouder, de Europese Unie, het ministerie van BZK en het CBS.

De Iv3 uitvraag op het gebied van o.a. Wmo, jeugd en schuldhulpverlening was tot 2022 vrij grofmazig, waardoor vergelijk en trends moeilijker te duiden waren. In 2023 is, op verzoek van diverse ministeries, meer detail aangebracht in deze indeling waarbij de taakvelden uit bovenstaande tabel zijn aangepast. Deze aanpassing betreft alleen een technische aanpassing, die in Hengelo in de 1e verzamelwijziging op de Beleidsbegroting 2023-2026 is doorgevoerd. Hierdoor zijn de cijfers uit de kolom saldo rekening 2022 niet één op één vergelijkbaar met de kolommen saldo begroting 2023 en verder.

6.1 Samenkracht en burgerparticipatie (€ 10.036.000 nadeel)

- Voor de noodopvang van vluchtelingen maken wij noodzakelijke kosten die door het Rijk met diverse regelingen worden vergoed. Deze vergoedingen besteden wij onder andere aan opvanglocaties, leefgeld en onderwijs. In 2023 verwachten wij vooralsnog meer te ontvangen (€ 18 miljoen) dan uit te gaan geven (€ 11 miljoen). Bij de Zomernota (23-FP-6.7) hebben wij daarom voorgesteld het voorlopige saldo 2023 (€ 7 miljoen) toe te voegen aan de Reserve Vluchtelingen. Daarnaast ramen wij ook voor 2024 vast een eerste onttrekking van € 1,5 miljoen. Dit betreft nadrukkelijk een eerste onttrekking vanwege het moeilijk voorspelbare karakter van deze geldstromen. Wij monitoren deze geldstromen actief en stellen bij wanneer nodig. Ten opzichte van de begroting 2023 betekent dit voor 2024 in programma 6 een incidenteel nadeel van € 8,5 miljoen. (De reserve mutaties lopen via programma 9 en daar leidt bovenstaand tot een voordeel van € 8,5 miljoen.)
- Op de wijkwelzijnsvoorzieningen zien wij een nadelig verschil van € 476.000 dat ontstaat door een aantal initiatieven in de Zomernota. Het (mogelijk) realiseren van een MFA in Beckum (24-NB-6.10), het faciliteren van het inwonersinitiatief De Windhoek (24-NB-6.7) en de verbouwing van wijkcentrum Slangenbeek (24-NB-6.8).
- Voor de jaren 2024 tot en met 2026 is ingezet op strategische adviescapaciteit binnen het sociaal domein om toekomstbestendig te kunnen blijven adviseren op de opgaven die op ons afkomen. De inzet van de adviseur maatschappelijk vastgoed ad. € 100.000 (24-NB-6.4) komt vooralsnog terecht op taakveld 6.1.
- In het kader van Wijkgericht werken/versterken leefbare wijken is in de Zomernota (24-NB-6.5) een incidenteel budget aangevraagd van € 279.000 voor 2024 om o.a. uitvoering te geven aan twee experimenten. Daarnaast is de tijdelijke invulling van 2 stadsdeelregisseurs in de Zomernota omgezet naar structurele invulling (24-NB-6.3), dit leidt tot een nadeel van € 242.000 vanaf 2025.
- In de Zomerbrief 2022–2026 (22-ZB-6.1) hebben wij de budgetten voor kinderopvang sociaal medische indicatie bijgesteld. Het meerjarig perspectief groeit mee met € 50.000 per jaar, vooralsnog tot en met 2027.
- De pilot BSO+ is tot en met 2024 incidenteel bekostigd vanuit de middelen onderwijsachterstandenbeleid. Dit is vanaf 2025 niet meer mogelijk, daarom is via de Zomernota (23-FP-6.1) € 150.000 structureel opgenomen voor de pilot BSO+.
- De middelen vanuit de nieuwe brede spuk voor de uitvoering GALA en Sportakkoord II (23-FP-7.1) zijn budgetneutraal opgenomen in de begroting. Hierin zitten echter ook de middelen voor de Brede Regeling Combinatiefunctionarissen (BRC) die voorheen via de algemene uitkering werden verdeeld. Dit betekent een voordeel van € 380.000 binnen programma 6 vanaf 2025 en eenzelfde nadeel binnen programma 9 (23-FP-9.3).
- Om uitvoering te kunnen geven aan het Actieplan Toegankelijkheid is in de Zomernota voorgesteld de incidentele dekking van personele inzet om te zetten naar structurele middelen (24-NB-6.9).
- Het resterende verschil wordt voornamelijk veroorzaakt door prijsindexatie, rentelasten en het actualiseren van de toerekening van uren (inclusief ontwikkelteam Transformatieplan).

6.2 Wijkteams (€ 1.115.000 nadeel)

- Het preventieteam jeugd is een wezenlijk onderdeel van het Nieuw Hengelo's Model. In de Zomernota (23-FP-6.1) zijn de benodigde structurele investeringen voor o.a. het preventieteam gecorrigeerd. De extra benodigde investering bedraagt € 262.000 structureel. Daarnaast is er sprake van een verschuiving

vanuit taakveld 6.72d naar 6.2, dit betreft het reeds opgenomen investeringsbedrag ad. € 208.000 vanuit het Transformatieplan.

- Voor een gedeelte van het preventieteam is de incidentele dekking omgezet naar structurele dekking (23-FP-6.3), onder andere voor de sociaal activeringsmakelaar (SAM), schoolzorgondersteuning (SZO) en de coördinator van het preventieteam. Dit betekent een uitzetting van € 253.000 in 2024 oplopend tot € 300.000 structureel.
- Voor de uitvoering van de Wmo is tijdelijk en structureel extra formatie benodigd met het oog op tijdige afhandeling en juiste beoordeling van aanvragen voor zorg en ondersteuning (23-FP-6.11). Dit zorgt voor een nadelig effect van € 80.000.
- Voor de jaren 2024 tot en met 2026 is ingezet op strategische adviescapaciteit binnen het sociaal domein om toekomstbestendig te kunnen blijven adviseren op de opgaven die op ons afkomen (24-NB-6.4). Hiervan komt het grootste gedeelte van deze inzet terecht op taakveld 6.2 (€ 339.000).
- In 2024 nemen wij deel aan de pilot Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming (24-NB-6.2), hiervoor is incidenteel € 178.000 benodigd.
- Binnen dit taakveld wordt een gedeelte van de bijdrage aan SamenTwente verantwoord. Zoals in de Zomernota (23-FP-9.21) toegelicht is de bijdrage geïndexeerd en hebben ook enkele voordelige herstelmutaties plaatsgevonden. Daardoor ontstaat binnen dit taakveld een voordeel van € 115.000 in 2024 aflopend naar € 45.000 structureel.
- Het resterende verschil wordt voornamelijk veroorzaakt door prijsindexatie en het actualiseren van de toerekening van uren.

6.3 Inkomensregelingen (€ 581.000 voordeel)

- Wij ontvangen van het Rijk een gebundelde uitkering voor de bekostiging van de bijstandsgelateerde uitgaven, het zogenaamde BUIG budget. Zoals wij reeds hebben gemeld in de Zomernota (23-FP-6.4) hebben wij onze baten en lasten bijgesteld maar blijven wij, voor 2024 en verder de nullijn hanteren. Dit betekent per saldo geen bijstelling 2024 t.o.v. 2023. (zie wel risico paragraaf)
- In 2023 hebben wij incidentele budgetten, € 245.000, beschikbaar voor de energietoeslag 2022 die doorliep tot 1 april 2023 en voor de toeslagenaffaire (23-FP-6.14). Voor beide regelingen lopen de werkzaamheden naar verwachting door in 2024, maar is het nog niet bekend welke middelen wij hiervoor gaan ontvangen
- Het ROZ heeft de Tozo regeling voor de gemeente Hengelo en haar opdracht gevende gemeenten uitgevoerd. De begrote meerjarige uitvoeringskosten 2023-2028 zijn geactualiseerd, budgettair neutraal door een onttrekking uit de gevormde Tozo reserve. (23-FP-6.6) Per saldo leidt dit in programma 6 tot een voordeel, en in programma 9 tot een nadeel van € 896.000.
- Op dit taakveld hebben wij incidenteel € 162.000 in 2023 beschikbaar om invulling te geven aan het Jongerenperspectief fonds. (24-NB-6.1)
- Het resterende verschil wordt voornamelijk veroorzaakt door prijsindexatie en toerekening van uren.

6.4 Begeleide participatie (€ 418.000 voordeel)

- De rijksvergoeding (als onderdeel van de gemeentefondsuitkering) welke wij ontvangen voor de uitvoering van de Wsw betalen wij één op één door aan de SWB. Dit betreft een sterk aflopende vergoeding (sterfhuisconstructie)

6.5 Arbeidsparticipatie (€ 65.000 nadeel)

- Het besparingspotentieel W&I vanuit het Transformatieplan is ondergebracht op taakveld 6.5. Zoals aangegeven in de Zomernota hebben wij hier structurele mutaties op doorgevoerd. (23-FP-6.5 en 23-FP-6.9) De resterende oplopende bedragen in het besparingspotentieel W&I zorgen voor verschillen tussen de jaarschijven.
- De aantallen Nieuw Beschut zullen toenemen en daardoor de begeleidingskosten ook. Daarom lopen de begeleidingskosten Nieuw Beschut meerjarig in onze begroting op. Dit leidt in 2024 t.o.v. 2023 tot een nadelig verschil van € 21.000, oplopend naar € 175.000 in 2027.
- In 2024 start de 3e groep inburgeraars en hiervoor zijn de personele lasten en bijbehorende budgetten naar boven bijgesteld. Hier tegenover staat deels een extra inkomst vanuit de bijbehorende SPUK regelingen en ook een extra tegemoetkoming vanuit het Rijk voor de hogere aantallen vanuit de startende groep 2022/2023.

Daarnaast hebben wij in 2023 nog diverse incidentele middelen beschikbaar vanuit de budgetoverheveling 2022 en vanuit de regelingen Rijk. Vooral nog hebben wij deze middelen in de primitieve begroting 2024 niet en leidt dit tot een voordeel.

- Het resterende verschil wordt voornamelijk veroorzaakt door prijsindexatie en toerekening van uren.

6.6 Maatwerkvoorzieningen (Wmo) (€ 174.000 nadeel)

Het nadeel in 2024 wordt voornamelijk veroorzaakt door prijsindexatie. Meerjarig zien wij hier tegenover een structureel voordeel ontstaan van ca. € 310.000 door de komst van alternatieve vervoersinitiatieven (bijv. ANWB Automaatje). Hierdoor neemt het aantal ritten met de regiotaxi af en daarmee ook de structurele kosten (23-FP-6.11).

6.71A Hulp bij het huishouden (Wmo) (€ 1.064.000 nadeel)

Het nadeel in 2024 wordt voornamelijk veroorzaakt door prijsindexatie. Wij zien daarnaast een stijging in de aantallen cliënten met huishoudelijke ondersteuning (23-FP-6.11).

6.71B Begeleiding (Wmo) (€ 2.489.000 nadeel)

Het nadeel in 2024 wordt voornamelijk veroorzaakt door prijsindexatie en aanpassingen naar aanleiding van de uitkomsten van het regionale onderzoek naar reële tarieven. Wij zien daarnaast een structureel voordeel ontstaan op begeleiding, door het uitvoeren van het beleid waarbij wij goed kijken naar de benodigde zorg en ondersteuning. (23-FP-6.11).

6.71C Dagbesteding (Wmo) (€ 256.000 nadeel)

Het nadeel in 2024 wordt voornamelijk veroorzaakt door prijsindexatie. Wij zien daarnaast een structureel voordeel ontstaan op dagbesteding, door het uitvoeren van het beleid waarbij wij goed kijken naar de benodigde zorg en ondersteuning. Ook wordt meer gebruik gemaakt van voorliggende activiteiten in de Wijkhuizen in plaats van geïndiceerde dagbesteding (23-FP-6.11). Dit als gevolg van de in gang gezette veranderingen binnen het sociaal domein.

6.71D Overige maatwerkarrangementen (Wmo) (€ 124.000 nadeel)

Het nadeel in 2024 op dit taakveld heeft betrekking op verschillende onderdelen:

- Het besparingspotentieel Wmo vanuit het Transformatieplan, hierop hebben structurele mutaties plaatsgevonden door inzet van de benodigde investeringen en de invulling van een deel van de structurele besparingsopdracht (zie 23-FP-6.11). Daarnaast zorgen de oplopende bedragen in het besparingspotentieel Wmo voor verschillen tussen de jaarschijven.
- De meerjarige fluctuaties worden ook veroorzaakt door de wijziging van het abonnementstarief Wmo vanuit de meicirculaire 2023. Op basis hiervan hebben wij de taakstelling abonnementstarief Wmo geactualiseerd (zie 23-FP-9.3)

6.72A t/m 6.74C en 6.82A en B Jeugdhulp (totaal: € 2.848.000 nadeel)

Samengevat zien wij vooral verschuivingen tussen zorgvormen (taakvelden), maar op totaalniveau lijken de kosten voor jeugdhulp zich te stabiliseren. Zie 23-FP-6.12. Er is alleen sprake van uitzetting van de kosten door prijsindexatie en aanpassingen naar aanleiding van de uitkomsten van het onderzoek reële tarieven. Dit zorgt voor een nadeel in 2024 ten opzichte van 2023 op de verschillende taakvelden. Op hoofdlijnen geven wij de overige ontwikkelingen binnen de zorgvormen weer:

- Begeleiding: Meerjarig zien wij een voordeel ontstaan doordat de lichtste vorm van begeleiding steeds beperkter wordt gebruikt. Dit komt doordat er een verschuiving is naar voorliggende en preventieve activiteiten.
- Behandeling en beschikbaarheidsvoorzieningen: Wij zien meerjarig een toename van de kosten doordat deze vorm van behandeling vaker wordt ingezet. Dit wordt gedaan om de inzet van een beschikbaarheidsvoorziening te voorkomen of uitstroom uit deze voorziening mogelijk te maken. De zwaarte en complexiteit van de casuïstiek blijft daarnaast nog altijd toenemen, waardoor het aantal zwaardere indicaties ook toeneemt.
- Dagbesteding: Vanaf 2023 zien wij dat er een kleine verschuiving plaatsvindt van maatwerk naar voorliggend. Dit komt doordat er voorliggend meer georganiseerd is aan groepsaanbod (bijvoorbeeld BSO+, doeboerderij en sportaanbod).

- Diagnostiek: Aanbieders vragen steeds vaker om diagnostiek om tot goede besluitvorming te komen met betrekking tot de inzet van de juiste jeugdhulp, dit leidt tot hogere kosten voor diagnostiek.
- Wonen en verblijf: De kosten van gezinsgerichte ondersteuning nemen toe doordat er een verschuiving plaatsvindt van verblijf naar onder meer gezinshuizen. Dit komt doordat er meer focus is komen te liggen op kleinschalig wonen en duurzame voorzieningen. De kleinschaligheid geldt ook voor JeugdzorgPlus (gesloten plaatsing).
- Landelijk transitiearrangement (LTA): Het aantal cliënten LTA is in 2022 gehalveerd, dit betreft hele kostbare zorg per cliënt waarbij wij geen invloed hebben op de instroom.
- Jeugdbescherming- en reclassering: Vanwege de aanpassingen van de caseload bij jeugdbescherming en de cao-ontwikkelingen zijn de tarieven voor jeugdbescherming aanzienlijk gestegen. Daarnaast is in 2023 incidenteel € 85.000 beschikbaar gesteld voor de verdere implementatie van de pilot multidisciplinaire aanpak (MDA++) en om de caseload bij jeugdbeschermers te verlagen (23-FP-6.14).
- Naar aanleiding de uitkomsten van het onderzoek reële tarieven zijn de tarieven voor individuele ondersteuning, gezinshuizen en de weinig voorkomende, hoogspecialistische zorg (WVHS) aangepast.

Naast bovenstaande ontwikkelingen zijn de budgetten die voortkomen uit het Transformatieplan ook opgenomen binnen de taakvelden Jeugd (specifiek: taakveld 6.72d). Dit is enerzijds het incidentele budget voor de uitvoering van het Transformatieplan tot en met 2026. Anderzijds betreft het de structurele besparingen en investeringen/kosten met betrekking tot jeugd. Beiden betreffende fluctuerende bedragen waardoor er verschillen in jaarschijven ontstaan. Tot slot hebben wij in de Zomernota een deel van de benodigde investeringen overgeheveld van taakveld 6.72d naar taakveld 6.2. (zie 23-FP-6.1 en 23-FP-6.2).

6.81A Beschermd wonen (geen afwijking)

In 2024 zijn binnen dit taakveld geen afwijkingen ten opzichte van 2023. De invoering van het woonplaatsbeginsel en het nieuwe objectieve verdeelmodel beschermd wonen is wederom met een jaar uitgesteld. De nieuwe streefdatum is 1 januari 2025. Hierdoor verwachten wij in 2024 nog eenmaal een teruggave van de gemeente Enschede als centrumgemeente (zie 23-FP-9.3).

6.81B Maatschappelijke- en vrouwenopvang (Wmo) (€ 152.000 nadeel)

Het verschil wordt voornamelijk veroorzaakt door prijsindexatie en toerekening van uren.

Risico's

We zien risico's in demografische en maatschappelijke ontwikkelingen die de invloed van de gemeente op zelfredzaamheid en meedoen van inwoners in de samenleving beperken en het realiseren van onze inhoudelijke en financiële doelstelling in het sociaal domein kunnen belemmeren.

De vraag naar zorg en ondersteuning is aan verandering onderhevig, met het risico op een toename van de vraag:

- We zien een toenemende vergrijzing van de bevolking.
- Mensen blijven langer thuis wonen, met het risico dat de eenzaamheid onder deze groep toeneemt.
- Actuele ontwikkelingen rondom de opvang aan statushouders, Oekraïners en vluchtelingen, waardoor vraag naar zorg en ondersteuning toeneemt.
- Bij een grote groep inwoners zijn de financiële zorgen toegenomen. Dit door stijgende energie, voedsel en huisvestingskosten.
- De complexiteit van de problematiek neemt toe, bijvoorbeeld stapeling van verschillende vraagstukken binnen een huishouden, maar ook zware problematiek.

Verdere individualisering, hoge werkdruk en polarisatie van de maatschappij zorgen ervoor dat het omzien naar elkaar minder wordt. Mantelzorg en vrijwilligerswerk staat onder druk. De vraag is of we in staat zijn om, samen met onze partners, de zorg en (financiële) ondersteuning die nodig is kunnen blijven leveren. De betaalbaarheid en de krapte op de arbeidsmarkt vormen hiervoor een risico. Zijn er nog wel voldoende mensen te vinden die de zorg kunnen leveren? De algehele kwaliteit van zorg, welzijn en voorzieningen voor inwoners staat onder druk.

Vanuit het Rijk merken we een stijgend aantal (tijdelijke) regelingen en toename en wijzigingen van wet en regelgeving. We denken aan regelingen voor energiearmoede, de hervormingsagenda jeugd, maar ook veranderingen in de Wlz die als consequentie kunnen hebben dat we als gemeente relatief meer verantwoordelijkheden krijgen. Dit leidt niet alleen tot druk bij onze uitvoeringsorganisatie (ze moeten hun werk goed blijven uitvoeren terwijl er ook inzet op nieuwe ontwikkelingen wordt gevraagd), maar ook bij onze partners. En de financiële gevolgen kunnen fors zijn. De vraag is of het Rijk naar rato compenseert op in inhoudelijke opgaven.

Vanwege landelijke regelgeving wordt er regionaal onderzoek gedaan naar reële tarieven in de Wmo en jeugdzorg. De tarieven moeten voldoende dekkend zijn. Voor de ambulante ondersteuning hebben wij kunnen inschatten wat dit financieel betekent, voor de verblijfscomponenten Jeugd (nog) niet. Daarnaast speelt het rijksbeleid om 3-milieuvoorzieningen en jeugdzorgplus kleinschaliger te organiseren. Dit kan leiden tot een verhoging van de tarieven en daarmee stijgende kosten voor gemeente Hengelo.

Een meta risico in het sociaal domein is dat alle onzekerheden en de grote opgave verlamvend werken en we geen daadkrachtige besluiten durven te nemen of onvoldoende koersvast handelen. Vanuit Hengelo wordt daarom ingezet op een langjarige transformatie met lef. Door het realiseren van het transformatieplan willen we het sociaal domein toekomstbestendig vormgeven. Een ambitieuze transformatie gaat natuurlijk ook gepaard met risico's. Het kan leiden tot een verschuiving in het zorglandschap. Is er voldoende draagvlak voor de uitvoering van het transformatieplan? Kunnen onze medewerkers en samenwerkende partijen de verandering maken? En hoe betrekken we inwoners in deze overgang, zodat ze niet voor vervelende verrassingen komen te staan? We staan met elkaar voor veel uitdagingen de komende jaren, waar we bewuste keuzes in moeten maken. Dit betekent ook dat we actief aandacht moeten hebben voor de risico's. We maken plannen hoe we deze risico's beheersen.

5.2.7 Volksgezondheid, milieu en duurzaamheid

Aanspreekpunt bestuurlijk

Wethouders Bruggink en Luttikholt

Aanspreekpunt ambtelijk

J-P. Boutkan, J. Logtenberg en K. Webbink

Welke belangrijke ontwikkelingen zien we voor 2024?

Volksgezondheid

Het ministerie van VWS, de VNG, Zorgverzekeraars Nederland en GGD GHOR Nederland hebben op 3 februari 2023 het 'Gezond en Actief Leven Akkoord' (GALA) ondertekend. Het GALA heeft tot doel gemeenten een steviger basis te geven om integraal preventief gezondheidsbeleid te kunnen gaan voeren zodat wij in 2040 een gezonde generatie zijn met weerbare en gezonde mensen die opgroeien, leven, werken en wonen in een gezonde leefomgeving met een sterke sociale basis.

Voor de uitvoering van de afspraken uit het GALA en het Sportakkoord II ontvangen wij van 2023-2026 een brede Specifieke Uitkering (SPUK). Het gaat hierbij veelal om bestaande middelen, die wij via deze Beleidsbegroting deels gaan inzetten. Zie 23-FP-7.1.

Onderdeel van het GALA en de bijbehorende SPUK zijn vijf zogenaamde ketenaanpakken, waarover wij op regionaal niveau met zorgverzekeraars afspraken moeten maken, maar die wij lokaal uitvoeren. Denk daarbij aan Welzijn op recept, valpreventie bij ouderen en Kansrijke start. In Twente pakken wij dit, samen met de GGD en Menzis, al op binnen de Twentse Koers.

Volksgezondheid is een onderwerp dat veel raakvlakken kent met andere taken waarvoor de gemeente Hengelo verantwoordelijk is. Denk aan de omgevingsvisie, klimaatadaptatiestrategie, kansengelijkheid, Sportakkoord en de aanpak personen met verward gedrag. De GALA SPUK maakt het mogelijk daar ook breed op in te zetten.

Riolering

Door klimaatverandering zullen hevige regenbuien vaker voorkomen. Ook wordt het droger en heter. Om in de toekomst het risico op wateroverlast beperkt te houden moeten wij de riolering en het stedelijk watersysteem hierop aanpassen. Hierbij zijn vooral grotere bovengrondse maatregelen nodig om het teveel aan water tijdelijk te bergen, zowel in groenstroken van de gemeente als op particulier terrein. Wij kiezen voor een duurzame aanpak en richten de openbare ruimte in met robuuste oplossingen om de hevige neerslag op te kunnen vangen. Door daarnaast te investeren in maatregelen op de meest kwetsbare locaties, houden wij de risico's op wateroverlast beperkt. Door water langer vast te houden kunnen wij een buffer realiseren voor droge tijden. Extra groen en water in de openbare ruimte vermindert hittestress. Wij hanteren het principe dat water en bodem sturende elementen zijn bij de inrichting van de openbare ruimte. Bij alle projecten nemen wij dit als uitgangspunt. Ook stimuleren wij particulieren om minder stenen en meer groen aan te leggen. Wij doen dat informatief middels de website "GroenBlauwTwente". Gezamenlijk met het waterschap Vechtstromen gaan we de beken meer ruimte geven. Hierdoor neemt niet alleen de waterberging toe maar ook de biodiversiteit.

In 2021 zijn de klimaatdialogen gevoerd met bewoners en partijen uit de gezondheidszorg. In 2022 heeft de raad de klimaatadaptatiestrategie vastgesteld. Wij gaan hier in 2024 uitvoering aan geven. De water gerelateerde opgaven maken integraal onderdeel uit van het Programma Water en Riolering 2023-2027. Voorheen was dat het Gemeentelijk Rioleringsplan. Het is de verwachting dat het Programma Water en Riolering in het najaar van 2023 door de raad wordt vastgesteld.

Afval

Echter grondstoffen raken op, de zeespiegel stijgt en het leefklimaat staat onder druk. Wij moeten samen met onze inwoners verantwoordelijkheid nemen. Daarom zetten wij in op het voorkomen van afval, goed scheiden ervan, het minimaliseren van het gebruik van grondstoffen en hergebruik van afvalstromen in plaats van het verbranden of storten.

Ons beleid heeft de afgelopen jaren gezorgd voor een duidelijke afname van de volumes restafval. En daardoor voor relatief lage kosten voor onze inwoners. Wel zien wij op een aantal plekken in de stad bijplaatsingen van afval. Dit zorgt voor irritatie bij inwoners.

Wij zijn samen met de andere Twentse gemeenten bezig om te komen tot nieuwe afspraken over de kwaliteit en de vergoedingenstructuur van het ingezamelde plastic en metalen verpakkingen en drankenkartons (PMD). Onze insteek is zoveel mogelijk PMD te recyclen tegen zo laag mogelijke kosten. Focus ligt op het met verzamelcontainers ingezameld materiaal. Dit voldoet veelal niet aan de gestelde kwaliteitsnormen. Daarnaast blijven we inzetten op gedragsbeïnvloeding. Bijvoorbeeld via communicatie en handhaving.

Milieu/Omgevingsplan

Met de Omgevingswet wordt de gemeente meer dan voorheen verantwoordelijk voor het stellen van milieuregels. Voor lokale milieu-effecten zoals geluid, geur en trillingen gelden geen landelijke normen meer. Wij moeten als gemeente in het Omgevingsplan deze aspecten zelf gaan reguleren, als integraal onderdeel van de andere regels. Met betrekking tot de omgevingsveiligheid introduceert de Omgevingswet brand-, explosie en gifwolkaandachtsgebieden. Binnen deze aandachtsgebieden moeten wij, in overleg met de Veiligheidsregio, beoordelen of de het risico aanleiding geeft om maatregelen te treffen en welke maatregelen dat moeten zijn.

Duurzaamheid

In de visie Duurzaam Hengelo, koers richting 2050, hebben wij aan de hand van 6 thema's (energieneutraal, duurzame economie, schone mobiliteit, circulair, klimaatbestendig, divers en groen, leefomgeving, gezond inclusief en leefbaar) de richting en ambities aangegeven voor de duurzame ontwikkeling van Hengelo. In Duurzaam Hengelo 2050, programma 2023-2026, hebben wij die ambities per thema uitgewerkt in concrete doelstellingen, activiteiten en indicatoren. Daarnaast hebben wij dit gekoppeld aan de benodigde menskracht en financiële middelen. Dit programma wordt op hoofdlijnen verder uitgewerkt in plannen van aanpak per thema. Met een looptijd van 4 jaar borgen wij stabiliteit en focus op realisatie van de doelen op korte en middellange termijn. Programmatisch werken betekent ook dat wij flexibiliteit inbouwen om belangrijke veranderingen mee te kunnen nemen. Daarom herijken wij iedere twee jaar onze ambities, doelen en inzet.

Door het Rijk zijn meerjarig (2022-2025) middelen in de begroting opgenomen en beschikbaar gesteld voor de dekking van uitvoeringslasten van het Klimaatakkoord voor lagere overheden en specifiek voor de opgave van de energietransitie (23-FP-7.3). Voor de jaren 2026-2030 zijn ook bedragen berekend, die op een later moment in de rijksbegroting opgenomen worden. Hiermee is een goede stap gezet om de benodigde ambtelijke inzet te kunnen leveren. Deze middelen zijn echter nog niet afgestemd op de verhoging van de landelijke doelstelling van het Rijk van 55 naar 60% CO2 reductie in 2030. In 2024 is een herijking van de middelen door het Rijk gepland; mogelijk dat hierbij rekening gehouden wordt met de opgehoogde kabinetsdoelstellingen. Naast middelen voor de compensatie van de uitvoeringslasten komen er naar verwachting ook Rijksmiddelen voor de daadwerkelijke realisatie, zoals voor de bestrijding van energiearmoede, isoleren, hernieuwbare opwekking, duurzame mobiliteit, warmtetransitie en overige opgaven in de gebouwde omgeving. Gedeeltelijk zal dit in de vorm van projectmiddelen beschikbaar komen, die aangevraagd kunnen worden voor projecten die bijdragen aan de realisatie van de klimaatdoelen.

Na jaren van voorbereiding komen wij voor steeds meer thema's in de fase van uitvoering. Op vele gebieden gaan wij nog actiever aan de slag met het realiseren van de doelstellingen en ambities. Dat vergt veel inzet en op termijn ook investeringen. De middelen van het Rijk die wij reeds hebben ontvangen en zijn beschikt voor de jaren 2024 en 2025 bieden een goede basis voor de formatieve invulling voor de komende drie jaar. Wij gaan deze en de bestaande middelen dan ook zo efficiënt en effectief mogelijk inzetten om het maximale resultaat te bereiken. Tegelijkertijd is de verwachting dat wij in de komende jaren naast menskracht ook nog meer financiële middelen zullen moeten gaan inzetten. Het is nog niet duidelijk of daar ook aanvullende (structurele) middelen vanuit het Rijk voor beschikbaar komen. Bovendien komen daar ook andere uitdagingen bij die van invloed zijn. Denk bijvoorbeeld aan de geopolitieke ontwikkelingen, maar zeker ook de krappe arbeidsmarkt. Kunnen wij de nieuwe formatie ook ingevuld krijgen en zijn de uitvoerende partijen zoals aannemers in staat om mensen, machines en materialen te leveren? Allemaal vraagstukken die directe gevolgen hebben voor de mate waarin wij onze ambities en plannen kunnen waarmaken.

De dynamiek van de ontwikkelingen rond duurzaamheid is groot en het is dan ook lastig te voorzien welke invloed dit heeft op het programma en de daarvoor noodzakelijke middelen. De uitvoeringcapaciteit voor de periode 2026-2030 moet nog geborgd worden in de Rijksbegroting voor de klimaat- en energieopgaven. Wij hebben vertrouwen dat het Rijk zich houdt aan de gemaakte afspraken uit het Klimaatakkoord. Het is daarbij van belang te melden dat de VNG momenteel een advies aan het kabinet voorbereidt, waarin wordt voorgesteld om voor de periode 2026-2030 de

uitkering van Rijksmiddelen (Klimaatmiddelen) minimaal op hetzelfde niveau te houden. Wij sluiten echter niet uit dat in de komende jaren aanvullende middelen nodig zijn om uitvoering te kunnen geven aan de wettelijke taken, ambities en doelstellingen. Indien nodig zullen we daarvoor met nieuwe voorstellen komen.

Relevante beleidsnota's

- *Gezondheid op de agenda*, meerjarenplan gezondheid gemeente Hengelo (2019)
- *Een gezonde toekomst*, langjarig programma voor de publieke gezondheid in Twente (GGD, 2019)
- [Beleidsprogramma sociaal 2021 - 2025](#)
- [Transformatieplan, voor een toekomstbestendig sociaal domein voor Hengelo \(2022\)](#)
- [Nota bodembeheer regio Twente, Twents beleid voor oale grond 2.0](#) (2018)
- [Regionale bodemkwaliteitskaart gemeente Hengelo](#) (2018)
- [Beleidsregels PFAS regiogemeenten Twente](#) (2020)
- [Twente bodemkwaliteitskaart PFAS](#) (2020)
- *Visie Bodem en Ondergrond Hengelo* (2021)
- [Keuzescenario Afvalloos Hengelo](#) (2015)
- [Landelijk Afval Plan 3 2017-2029](#)
- *Slimmer omgaan met grondstoffen*
- *Nota geluid, herziening 2015*
- [VTH Beleid Twente en de Nadere uitwerking VTH beleid Twente](#)(2019)
- [Klimaatadaptatiestrategie Hengelo](#) (2022)
- [Warmteprogramma](#)
- [Duurzaam Hengelo, koers richting 2050](#)
- [Omgevingsprogramma Nieuwe Energie Hengelo](#) 2021-2030

Verbonden partijen

SamenTwente

SamenTwente is een GR voor de organisaties GGD (Gemeenschappelijke gezondheidsdienst), OZJT (Organisatie voor Zorg en Jeugdhulp in Twente) en VTT (Veilig Thuis Twente). Ook wordt gastheerschap geboden aan Kennispunt Twente, Samen14 en Twentse Koers.

SamenTwente is een organisatie voor en door de 14 Twentse gemeenten. Samen met de 14 Twentse gemeenten en de ketenpartners zet SamenTwente zich in voor gezonde, veilige en vitale inwoners van Twente.

Recreatieschap Twente, portefeuillehoudersoverleg Afval en Duurzaamheid/Regio Twente, portefeuillehoudersoverleg Informatie Service Punt (ISP) Milieu

Recreatieschap Twente werkt samen met gemeenten aan een afvalloos en duurzaam Twente.

Twente Milieu

Twente Milieu is afvalinzamelaar voor de gemeente Hengelo. Gemeente Hengelo is aandeelhouder.

Twence

Twence is afvalwerker en duurzaamheidsbevorderaar voor de gemeente Hengelo. Gemeente Hengelo is aandeelhouder.

GR Omgevingsdienst Twente (ODT)

De ODT houdt in opdracht van ons toezicht op milieuregelgeving en uitvoering van bodemsaneringen, behandelt milieudeel vergunningaanvragen en - meldingen en adviseert op milieuaspecten, zoals bodem, geluid, lucht, externe veiligheid en asbest.

Gemeentelijk Belastingkantoor Twente (GBT)

Het belastingkantoor int gemeentelijke belastingen en heffingen voor de deelnemende gemeenten.

Enexis

Enexis is de netbeheerder van gas- en elektriciteitsnetten in diverse gemeenten in Nederland waaronder in Hengelo. Gemeente Hengelo is aandeelhouder.

Warmtenetwerk Hengelo

De gemeente Hengelo is samen met Firan (voorheen Alliander DGO) mede eigenaar van de backbone van het warmtenetwerk.

Warmtebedrijf Hengelo

De gemeente Hengelo is samen met Ennatuurlijk mede eigenaar van de distributienetten van het warmtenet in Hengelo. Het warmtebedrijf verzorgt de levering van warmte aan klanten zoals woningen en bedrijven.

Overige organisaties waarmee we samenwerken

Waterschap Vechtstromen

Het waterschap onderhoudt en beheert de belangrijke waterlopen en vijvers in Hengelo.

Twents waternet

Twents waternet is het samenwerkingsverband tussen de 14 Twentse gemeenten, het waterschap Vechtstromen en de provincie Overijssel.

Wat willen we bereiken?

7.1 Hengeloërs verbruiken minder energie en wekken meer duurzame energie op in een meer circulaire economie

7.1.1 Huishoudens en organisaties verbruiken minder (fossiele en niet-fossiele) energie

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar): ²	Jaarstukken		Streefwaarden begroting: ¹			
		2022	2023	2024	2025	2026	2027
Elektriciteitsgebruik gebouwde omgeving in Hengelo (kWh = x 1.000.000)	365,9 (2019)	375,4	nog niet bekend	337,5	331	324	317
Gasverbruik gebouwde omgeving in Hengelo (m3 = x 1.000.000)	225,2 (2019)	213,7	nog niet bekend	208	204	200	196
Energiegebruik gebouwde omgeving in Hengelo per inwoner (GJ)	38,38 (2019)	38,7	nog niet bekend	35,4	34,7	34	33,2

1 Streefwaarden begroting gebaseerd op 2% energiebesparing per jaar

2 (index = 100)

7.1.2 Huishoudens en organisaties wekken meer duurzame energie op met behulp van zon, wind of warmtebronnen

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar): ¹	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2022	2023	2024	2025	2026	2027
Totaal bekende hoeveelheid opgewekte hernieuwbare warmte in Hengelo (TJ) ²	2.031(2019) (*) ³	nog niet bekend	** ⁴				
Totaal hoeveelheid opgewekte hernieuwbare elektriciteit in Hengelo (TJ)	1.167(2019) (*)	nog niet bekend	78 GWh (***) ⁵				
Aantal woningen in Hengelo met een gasaansluiting (aantal)	37.908(2017)	nog niet bekend	**				

1 (index = 100)

2 Opgewekte hernieuwbare warmte = warmte die niet direct wordt opgewekt uit verbranding van fossiele bronnen.

3 (*) opwek van Twence is volledig aan Hengelo toegerekend (zie toelichting onder deze tabel)

4 ** Nog geen streefwaarden vastgesteld

5 *** Doelstelling vastgesteld in Programma Nieuwe Energie 2018-2021 (zonder volledige toerekening Twence)

Volgende doelstelling is 156 GWh in 2030

Toelichting bij bovenstaande tabel:

De indicatoren zijn tot stand gekomen in samenspraak met de raad. Doel van de indicatoren is eenduidige, consistente en controleerbare gegevens te presenteren. De resultaten zijn gebaseerd op gegevens uit RES-monitor en de landelijke Klimaatmonitor. Op dit moment is het nog niet mogelijk om de gewenste eenduidigheid en controlebaarheid te behalen vanwege de complexiteit, veelheid en verschillen van gegevens in de

monitorsystemen. Zo wordt de warmte- en elektriciteitsproductie van Twence volledig aan Hengelo toegerekend. In de regio is afgesproken dat de productie van Twence aan de aandeelhoudende partijen wordt toegerekend op basis van de verhouding van aandelen. Dit is echter nog niet verwerkt in de systemen waardoor een vertekend beeld ontstaat.

7.1.3 Er is minder afval en grondstoffen worden meer en vaker opnieuw gebruikt (circulaire economie)

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2022	2023	2024	2025	2026	2027
Gemiddelde gewicht van de ingezamelde hoeveelheid fijn restafval per inwoner van Hengelo per jaar (kg)	75(2019)	66	64	62	60	58	56
Aantal kg restafval per inwoner delen door aantal kg afval grondstoffen(zoals GFT, PMD, glas, textiel OPK).	nog niet bekend	nmb					
Gemiddelde gewicht van de ingezamelde hoeveelheid grof restafval per inwoner van Hengelo per jaar (kg)	12(2020)	21	20	19	18	17	16
Gemiddelde gewicht van de ingezamelde hoeveelheid afgekeurd PMD afval per inwoner van Hengelo per jaar (kg)	januari 2021 bekend (2020)	31	30	25	25	25	25

7.2 Hengelo weerstaat de gevolgen van klimaatverandering beter zoals wateroverlast en hittestress

7.2.1 Hengelo heeft meer capaciteit om water op te vangen bij hevige neerslag

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2022	2023	2024	2025	2026	2027
Toename van capaciteit voor het bergen van water in Hengelo (m3).	0(2020) ¹						

¹ Het gaat om een nieuwe indicator. Bij herinrichtingsplannen kan jaarlijks op basis van projectadministratie en omgevingsvergunningen worden bijgehouden hoeveel capaciteit aan waterberging wordt toegevoegd. Dit wordt dus 'handmatig' bijgehouden en is wat dat betreft dus wel een kwetsbare methode. Echter: een andere indicator is niet voorhanden.

T.b.v. de beginwaarde / de laatste kolom: 2020 is als 'nulmeting' gehanteerd (daarom op peilwaarde 0), want het is niet te doen om een inschatting te maken van de huidige capaciteit van het bergen van water in Hengelo.

7.3 Inwoners van Hengelo leven in betere gezondheid

7.3.1 Hengeloërs hebben een gezondere levensstijl

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2022	2023	2024	2025	2026	2027
Percentage Hengelose volwassenen met een Body Mass Index (BMI) tot 25,0 kg/m ² (%) ¹	51,0%(2020)	51,0% (2020)	51,0%	51,2%	51,4%	51,5%	51,5%
Percentage Hengelose jeugd dat nooit heeft gerookt (geen trekjes, hele sigaret of meer) (%)	80,0%(2019) 87,0%(2021)	87,0% (2021)	88,0%	88,0%	89,0%	90,0%	90,0%
% jongeren (0-18 jaar) dat ooit lachgas heeft gebruikt ²	8,8%(2019) 4,0%(2021)	4,0% (2021)	4,0%	3,5%	3,0%	2,0%	2,0%
% jongeren (0-18 jaar) dat ooit softdrugs heeft gebruikt	10,0%(2019) 7,0%(2021)	7,0% (2021)	6,4%	5,0%	3,5%	2,5%	2,5%

1 BMI = kg/m² waarbij kg het gewicht van een persoon is in kilogrammen en m² de lengte in vierkante meters. Een BMI van 25,0 of meer is overgewicht, terwijl het gezonde bereik 18,5 tot 24,9 is.

2 Onderstaande beleidsindicatoren zijn aangepast in lijn met de GGD Jeugd monitor.

7.3.2 Het verschil in ervaren gezondheid tussen inwoners met een hoge en een lage sociaal economische status (SES) is kleiner geworden

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2022	2023	2024	2025	2026	2027
Het rapportcijfer dat hoogopgeleiden geven voor hun gezondheid	7,7(2019) 7,7(2021) 7,6(2022) 7,6(2023)	7,6	7,7	7,8	7,8	7,8	7,8
Het rapportcijfer dat laagopgeleiden geven voor hun gezondheid	7,6(2019) 7,7(2021) 7,1(2022) 7,5(2023)	7,1	7,7	7,8	7,8	7,8	7,8

Wat gaan we daarvoor anders doen in 2024?

7.1.1 Huishoudens en organisaties verbruiken minder (fossiele en niet-fossiele) energie

- In lijn met het Omgevingsprogramma Nieuwe Energie en het Warmteprogramma zetten wij actief in op energiebesparing. Wij geven uitvoering aan het stimuleringsplan energiebesparing voor diverse doelgroepen en sectoren. Dat doen we in samenwerking met de coöperatie Energie van Hengelo. Wij hebben hierbij specifieke inzet op de doelgroep kwetsbare huishoudens die in (energie)armoede (dreigt te) verkeren.
- Op basis van het Warmteprogramma werken wij aan vervolgacties. Zo stellen wij een bronnenstrategie en wijk- en buurtuitvoeringsplannen op. Wij leggen vast hoe en wanneer wijken van het gas af gaan en welke alternatieven daarvoor beschikbaar zijn. Dat doen wij in samenhang met RES-T 1.0 en samen met Welbions, netbeheerders, maatschappelijke partners en afvaardigingen van bewonersorganisaties/ bewonersinitiatieven. Het Warmteprogramma wordt wettelijk verankerd in het Omgevingsplan.
- In het 1e wijkuitvoeringsplan, Proeftuin de Nijverheid Aardgasvrij, werken wij met een integrale gebiedsgerichte aanpak. Wij werken het alternatief voor aardgas in de Nijverheid technisch en financieel verder uit en starten met de voorbereidingsfase. E.e.a. is afhankelijk van de randvoorwaarden vanuit het Rijk (wettelijk kader, financiering etc.). Ook ontwikkelen wij hier instrumenten die later voor heel Hengelo bruikbaar zijn. Het gaat dan bijvoorbeeld om financieringsmogelijkheden voor het verduurzamen van woningen of het aanbieden van gerichte informatie over toe te passen maatregelen.
- Naar aanleiding van de strategische visie op bedrijventerreinen werken we samen met de besturen van de bedrijventerreinen Westermaat en Twentekanaal. We zijn bezig met het uitwerken van intentieovereenkomsten om de bedrijven en terreinen te verduurzamen op het gebied van energie, natuur, mobiliteit en circulaire economie. Dat doen wij als opstap naar een integrale gebiedsgerichte aanpak en het aardgasvrij/ready maken (via een Wijkuitvoeringsplan).

7.1.2 Huishoudens en organisaties wekken meer duurzame energie op met behulp van zon, wind of warmtebronnen

- Wij herijken de bijdrage van Hengelo aan de Regionale Energie Strategie-Twente (RES-T) 2.0 en geven invulling aan de Hengelose bijdrage uit de RES 1.0. Dat doen we in samenwerking met de omliggende gemeenten.
- Op basis van het Omgevingsprogramma Nieuwe Energie werken wij aan de opwek van duurzame elektriciteit. Wij zetten daarbij maximaal in op zonnepanelen op daken, parkeerplaatsen en gevels en faciliteren initiatieven in de samenleving die willen bijdragen aan realisatie. De gemeente geeft zelf het goede voorbeeld door eigen 'Niet In Exploitatie Genomen Gronden' (NIEGG) en daken van het eigen vastgoed te benutten. Dat doen we door bijvoorbeeld te werken aan realisatie van het zonneveld Boeldershoek. Lokaal eigenaarschap is daarbij leidend.
- Het wordt steeds drukker op het elektriciteitsnet. Als gevolg hiervan raakt het net overbelast en is onvoldoende capaciteit beschikbaar (netcongestie). Dit belemmert de mogelijkheden voor het aanleveren van duurzaam opgewekte elektriciteit, maar ook de afname van elektriciteit. Wij werken in goed overleg met de netbeheerders aan (innovatieve) oplossingen.

7.1.3 Er is minder afval en grondstoffen worden meer en vaker opnieuw gebruikt (circulaire economie)

- Wij voegen 1,0 fte toezicht aan de formatie toe (24-NB-7.1).
- Wij voegen 0,4 fte beleid toe aan de formatie, zodat weer 1 fte beschikbaar is voor het beleidsterrein afval (24-NB-7.2)
- Wij maken de inzet van het Mobiel Milieupark structureel, zodat inwoners in hun eigen wijk grondstoffen kunnen inleveren (24-NB-7.3)
- Wij onderzoeken de mogelijkheden voor serviceverhogende maatregelen.
- Wij willen in samenwerking met Twente Milieu een circulair ambachtscentrum op het milieupark aan de Wegtersweg realiseren. Hier kunnen materialen en producten op een duurzame wijze worden gerepareerd, opgeknapt en hergebruikt.
- Wij werken aan verdere integratie van circulariteit in ons beleid en werkzaamheden.
- Wij blijven oog houden voor de hulpbehoevenden en kwetsbaren in de samenleving. Wij gaan coulant om met aanvragen voor een zorgcontainer of tegemoetkoming in de kosten bij veel medisch afval.
- Wij stellen voor het einde van het eerste kwartaal van 2024 een omgevingsprogramma afval op. In het omgevingsprogramma afval wordt een verbinding gelegd met thema's als duurzaamheid, circulariteit en openbare ruimte.
- Wij verwijderen voor 1 september 2024 de 66 bovengrondse verpakkingencontainers PMD, met behoud van de milieupleintjes bij de supermarkten.
- Wij starten de distributie van doorzichtige zakken voor de inzameling van PMD (gratis maar gelimiteerd).
- Wij richten ca. 350 inzamelpunten voor de doorzichtige zakken met PMD in nabij hoogbouwconcentraties. Bij deze inzamelpunten wordt eens per week de PMD van de hoogbouw ingezameld door Twente Milieu.
- Wij verwijderen voor 1 september 2024 de 50 bovengrondse verpakkingencontainers oud papier, met behoud van de milieupleintjes bij de supermarkten.
- Wij behouden de routes inzameling oud papier (samen met verenigingen) en breiden deze, daar waar nodig, voor de hoogbouw uit.

7.2.1 Hengelo heeft meer capaciteit om water op te vangen bij hevige neerslag.

- Op diverse locaties wordt drainage aangelegd in de openbare ruimte om hoge grondwaterstanden te beteugelen. Dit doen we in combinatie met rioolvervanging en/of de aanleg van blauwe aders.
- De Drienerbeek tussen de Paul Krugerstraat en de zandvang aan de Wemenstraat wordt opnieuw ingericht en gaat deel uitmaken van het Wemenpark. Het ontwerp is intussen gereed en is besproken met de aanwonenden. De uitvoering start naar verwachting in 2024.
- De BerflobEEK achter de Marskant wordt opnieuw ingericht en krijgt meer ruimte. De beek gaat integraal onderdeel uitmaken van de nieuwe woonlocatie "Marskant". Met de uitvoering is in 2023 gestart. Het project wordt in 2024 opgeleverd.
- In 2021 zijn de klimaatdialogen gevoerd (lokaal en regionaal). In 2022 heeft de raad de klimaatadaptatiestrategie vastgesteld. In 2024 gaan we hier uitvoering aan geven.

- Het vuilwatertransportriool tussen de Oldenzaalsestraat en de rioolwaterzuiveringsinstallatie van het waterschap Vechtstromen wordt gefaseerd gerelined. Bij relinen wordt een kunststofcoating in de rioolbuizen aangebracht.
- Waar mogelijk wordt verhard oppervlak afgekoppeld van de gemengde riolering en vertraagd afgevoerd naar de beken.
- In de binnenstad wordt herinrichting gecombineerd met de uitvoering van klimaatadaptieve maatregelen zoals afkoppelen, realiseren van waterberging en groenaanleg.
- De wateroverlast in de Suze Robertsonstraat wordt aangepakt. De werkzaamheden starten in 2023 en worden in 2024 afgerond.
- In de Bankastraat wordt, in combinatie met de aanleg van de F35, de riolering vervangen en een blauwe ader aangelegd. Het verhard oppervlak wordt afgekoppeld. De werkzaamheden beginnen in 2023 en worden naar verwachting in 2024 afgerond.
- In samenwerking met woningcorporatie Welbions, wordt de Bloemenbuurt klimaatadaptief ingericht. Hiervoor is een samenwerkingsovereenkomst opgesteld.
- De riolering in de Breemarsweg wordt vervangen. Het verhard oppervlak wordt afgekoppeld van de gemengde riolering en vertraagd afgevoerd naar de Berflobeek en de Omloopleiding.
- Het vernattingsproject 't Weusthag wordt uitgevoerd. Hierdoor wordt er meer water aangevoerd en geborgen in het bosgebiedje ten zuiden van de A1.

7.3 Inwoners van Hengelo leven in betere gezondheid

7.3.1 Hengeloërs hebben een gezondere levensstijl

- De gemeente Hengelo geeft samen met partners uitvoering aan het plan van aanpak GALA-SPUK.
- Meer specifiek zetten wij met de Gezonde Schoolaanpak in op de mentale gezondheid van jongeren.
- Wij intensiveren de JOGG-aanpak, met bijzondere aandacht voor primair en voortgezet onderwijs in kwetsbare wijken. Met JOGG (Jongeren op gezond gewicht) zetten wij in op een gezonde, sociale en fysieke leefomgeving voor jongeren in Hengelo.
- Wij starten met de ontwikkeling van duurzame ketenaanpakken voor valpreventie en de Gecombineerde Leefstijl Interventie (GLI). Wij doen dat samen met partners en inwoners.
- Vanuit het gedachtegoed positieve gezondheid organiseren wij, samen met een aantal partners in de stad, scholing om het toe te kunnen passen in ons dagelijks werk.

7.3.2 Het verschil in ervaren gezondheid tussen inwoners met een hoge en een lage sociaal economische status (SES) is kleiner geworden

- Wij gaan de gezondheidsverschillen verkleinen door extra aandacht te besteden aan de thema's vroeg signalering armoede en kwetsbare baby's en hun ouders.
- Wij zetten middelen van gezondheidsbeleid in daar waar wij de meeste gezondheidswinst verwachten te halen. Dat wil zeggen: wij richten ons preventiebeleid op groepen inwoners of wijken met het meeste risico op gezondheidsverlies.

Met betrekking tot de indicatoren: Omdat het roken en het gebruik van lachgas, soft- en harddrugs in 2021 is afgenomen, hadden wij de streefwaarde vanaf 2023 al aangepast. Hoewel wij geen nieuwe metingen hebben, passen wij de streefwaarden voor soft- en harddrug nu weer iets aan. Om meer in lijn te komen met de ambities die regionaal zijn uitgesproken.

Wat betreft de rapportcijfers voor gezondheid die door hoog- en laagopgeleiden worden gegeven, zien wij in 2023 een stabilisatie van het cijfer dat hoogopgeleiden geven voor hun gezondheid. Tegelijkertijd constateren wij een toename van het cijfer dat laagopgeleiden geven. In beide gevallen onder de streefwaarde voor 2023. Met het oog op onze inzet vanuit GALA-SPUK kiezen wij er voor de oplopende streefwaarden van 2024 te behouden.

Wat blijven we doen?

Duurzaamheid

- Wij continueren de verdere voorbereidingen voor de realisatie van het eerste zonnenveld (Boeldershoek) en onderzoeken wat nodig is voor de voorbereidingen en realisatie van overige zonne- en windprojecten. Hierbij werken wij samen in de RES Twente en met buurgemeenten.
- Wij starten, zoals genoemd in het Warmteprogramma, met het opstellen van de eerste wijk- en buurtuitvoeringsplannen. In de Nijverheid werken wij als eerste aan de besluitvorming over het uitvoeringsplan ter voorbereiding op de uitvoering.
- In samenwerking met de coöperatie Energie van Hengelo versterken we de inzet van de wooncoaches voor gratis verduurzamingsadvies aan woningeigenaren
- Het emissieloos vervoer krijgt een steeds grotere rol. Daarvoor ontwikkelen wij een gemeentebreed dekkend netwerk voor laadinfrastructuur aan de hand van de 'Plankaart laadpalen 2022-2025'. Dit biedt ook inzicht in de locaties voor nog te ontwikkelen laadfaciliteiten in de openbare ruimte. Ook gaan wij aan de hand van het Mobiliteitsplan verder aan de slag met duurzame mobiliteit, zoals bijvoorbeeld duurzame (stads)logistiek.
- Wij voeren een actief communicatie- en participatiebeleid om de inwoners zo vroeg en zo veel mogelijk te betrekken bij belangrijke ontwikkelingen op het gebied van duurzaamheid.
- Omdat de transitie naar een duurzame samenleving van ons allemaal is, faciliteren wij initiatieven uit de samenleving die bijdragen aan een gezond, groen en energieneutraal Hengelo.
- De verduurzaming van bedrijven en bedrijventerreinen wordt een belangrijke factor in de energietransitie. Wij ondersteunen dat onder meer door het stimuleren van zon op dak, gevels en parkeerterreinen.
- We werken aan klimaatadaptatie en klimaatbestendigheid, het versterken van de biodiversiteit en een gezonde leefomgeving voor iedereen.
- Om de ruimtelijke impact van de verduurzaming van Hengelo te reguleren verankeren wij die in de omgevingsvisie.
- De stimuleringsregeling groene daken blijft van kracht.
- We organiseren weer een duurzaamheidsmarkt.

Riolering

- Wij zorgen voor een doelmatige afvoer van afvalwater, overtollig grondwater en (afgekoppeld) hemelwater.
- Wij blijven rioolheffing innen.
- Waar mogelijk realiseren wij extra waterberging in de openbare ruimte.
- Wij houden water langer vast in de openbare ruimte voordat het afgevoerd wordt naar beken.
- Wij realiseren extra groen in de openbare ruimte voor verkoeling.
- Wij stimuleren particulieren om minder verharding en meer groen in de tuinen aan te leggen.
- Wij werken samen met woningcorporatie Welbions om meer klimaatadaptieve maatregelen te treffen.
- Bij projecten nemen wij klimaatadaptatie als belangrijk uitgangspunt mee.
- Wij betrekken bij het thema klimaatadaptatie ook nadrukkelijk gezondheidseffecten van o.a. hittestress.

Bodem

- De (diepe) ondergrond heeft blijvend onze aandacht. Het bodem en water leidend principe zal verder uitgewerkt gaan worden voor Hengelo ook in samenwerking met de regio. Daarnaast zal ook op andere vlakken de regionale samenwerking door blijven gaan zoals deze de afgelopen jaren uitgevoerd is. De onderzoeken en saneringen naar PFAS en Zeer Zorgwekkende Stoffen zullen ook in 2024 doorgaan.
- 2024 is ook het eerste jaar waarin de Omgevingswet actief zal zijn waarin de voorbereidingen in 2023 en daarvoor zijn getroffen. Ook zal vanaf dit jaar een meer jaren financiering tot en met 2030 starten vanuit het Rijk in plaats van de SPUK (Specifieke Uitkering) Bodem en Ondergrond zoals gebruikt is in de afgelopen jaren om de wettelijke taken uit te kunnen blijven voeren.

Afval

- Inzamelen van afval en grondstoffen huis-aan-huis, met verzamelcontainers en met de afvalbalie.
- Verwerken van afval en grondstoffen.

- Exploiteren van het milieupark aan de Wegtersweg.
- Inwoners bewust maken van het belang van afval scheiden: afval is grondstof.
- Uitvoeren van afvalinspecties door toezichthouders.
- Afvalstoffenheffing ontvangen. Uitgangspunt is dat de totale afvalbegroting kostendekkend is. De gemeente maakt geen winst op afval.

Begraafplaatsen

- Het beheren en onderhouden van twee begraaf- en gedenkparken (Deurningerstraat en Oldenzaalsestraat) en het op deze begraaf- en gedenkparken uitvoeren van de begrafenissen en het zorg dragen voor de asbestemmingen.
- Plaatsen urnenzuilen, kelders, aanbrengen grafnummering.
- Het bijhouden van de administratie (o.a. locatie graven en persoonsgegevens).
- Het jaarlijks mede organiseren en begeleiden van een lichtjestocht op de Begraaf- en gedenkplaats Oldenzaalsestraat ter nagedachtenis van overledenen die begraven zijn in het begraaf- en gedenkpark en een Allerzienviering rond Allerzielen (2 november) op het begraaf- en gedenkpark Deurningerstraat.
- 2 x per jaar (voor- en najaar) onderhouden van de Joodse Begraafplaats aan de Dennenbosweg.
- Gildebor organiseert en begeleidt jaarlijks activiteiten op beide begraaf- en gedenkparken tijdens de Open Monumentendag (1 x per jaar).

Volksgezondheid

- Wij houden aandacht voor een gezonde, groene, klimaat adaptieve omgeving.
- Wij blijven inzetten op de aanpak van middelengebruik, samen met onze regionale en lokale ketenpartners. Die aanpak is zowel repressief als preventief.
- Wij blijven inzetten op meer kansengelijkheid in gezondheid met nadruk op aanpak aan het begin van de levensloop (Kansrijke Start en Nu niet Zwanger) en met extra aandacht voor achterliggende problematiek. Dit is een onderdeel van versterken van de sociale basis en het leggen van de nadruk op selectieve preventie, zoals dat is verwoord in het Transformatieplan.
- Met het gezondheidsbeleid zetten wij in op integrale, gebieds- of themagerichte vroegtijdige preventie bij beginnende problematiek. Daarin werken wij samen met andere partners (publiek – privaat) en met inwoners. Dit doen wij vanuit het gedachtegoed van positieve gezondheid, zoals wij dat ook hebben benoemd in het Transformatieplan.
- Samen met de veertien Twentse gemeenten, zorgverzekeraar en zorgkantoor Menzis, GGD Twente en de provincie Overijssel blijven wij inzetten op het bevorderen van de samenwerking op het snijvlak van zorg, welzijn en wonen met het oog op het realiseren van de juiste zorg op de juiste plek de inwoners van Twente (Twentse Koers). Ook het verminderen van gezondheidsverschillen tussen inwoners van Twente is hierbij een doel. Dit kunnen wij niet zonder partners zoals zorgaanbieders, welzijnsstichtingen, huisartsen, inwonersinitiatieven en schuldhulpverleningsorganisaties en dergelijke.

Wat mag het kosten?

Taakveld	Saldo rekening 2022	Saldo begroting 2023	Lasten begroting 2024	Baten begroting 2024	Saldo begroting 2024	Vershil 2024 - 2023
7.1 Volksgezondheid	-3.378	-3.466	4.228	621	-3.607	-141
7.2 Riolering	2.192	2.346	8.731	11.260	2.529	183
7.3 Afval	2.092	1.865	9.680	11.623	1.944	78
7.4 Milieubeheer	-3.136	-2.658	6.477	2.980	-3.497	-839
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	-146	-264	899	618	-280	-16
Totaal 7 Volksgezondheid en milieu	-2.376	-2.177	30.015	27.103	-2.912	-735

Taakveld	Saldo begroting 2024	Saldo begroting 2025	Saldo begroting 2026	Saldo begroting 2027
7.1 Volksgezondheid	-3.607	-3.607	-3.607	-3.607
7.2 Riolering	2.529	2.546	2.563	2.582
7.3 Afval	1.944	1.944	1.949	1.949
7.4 Milieubeheer	-3.497	-5.070	-3.594	-3.427
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	-280	-280	-280	-280
Totaal 7 Volksgezondheid en milieu	-2.912	-4.467	-2.968	-2.782

Financiële toelichting

7.1 Volksgezondheid (€ 141.000 nadeel)

In de Zomerbrief 2022-2026 hebben wij incidentele middelen gevraagd (€ 170.000) voor gezondheidspreventie (23-NB-7.2), het stedelijk programma dementie (23-NB-7.4) en Gezonde start (23-NB-7.3) vooruitlopend op de brede spuk GALA. Dit leidt tot een voordeel in 2024 ten opzichte van de begroting 2023. De middelen vanuit de nieuwe brede spuk voor de uitvoering GALA en Sportakkoord II (23-FP-7.1) zijn budgetneutraal opgenomen in de begroting.

Binnen dit taakveld wordt ook een gedeelte van de bijdrage aan SamenTwente verantwoord. Zoals in de Zomernota (23-FP-9.21) toegelicht is de bijdrage geïndexeerd en hebben ook enkele voordelige herstelmutaties plaatsgevonden. Daardoor ontstaat binnen dit taakveld een nadeel van € 391.000 in 2024. Het restend verschil wordt veroorzaakt door de actualisatie van de toerekening van uren aan dit taakveld.

7.2 Riolering (€ 183.000 voordeel)

Per saldo is dit taakveld neutraal t.a.v. de algemene middelen m.u.v. de compensabele BTW en de overhead. We verwachten weliswaar hogere exploitatielasten, maar tegelijkertijd ook hogere inkomsten uit rioolheffing. De hogere exploitatielasten worden overwegend veroorzaakt door de indexatie, maar ook door hogere kapitaallasten van de geplande vervangingsinvesteringen in 2023 en 2024. Uit de actualisatie van het volume en de indexering van de rioolheffing blijkt dat er in 2024 hogere inkomsten te verwachten zijn. Per saldo wordt er voor 2024 een lagere dotatie in de voorziening Riolering voorzien dan in de begroting 2023.

Meerjarig gezien verwachten we hogere inkomsten, maar ook hogere kapitaallasten. De kapitaallasten lopen meerjarig op van ca 2 mln in 2024 tot 2,1 mln in 2028. Vooralsnog worden de investeringen rechtstreeks onttrokken uit de voorziening Riolering. In volgende jaren worden de vervangingsinvesteringen en andere (grond-)watergerelateerde maatregelen verwacht, die hogere kapitaallasten zullen genereren.

7.3 Afval (€ 78.000 voordeel)

Afval is een gesloten circuit. Het verschil tussen de uitgaven en de inkomsten op dit taakveld (saldo) wat wordt gepresenteerd is benodigd om de uitgaven op andere taakvelden die gerelateerd zijn aan afval in de begroting te kunnen dekken. Het gaat dan om kwietschelding, BTW en om overheadkosten die feitelijk onderdeel vormen van de afvalbegroting, maar volgens de BBV regels op andere taakvelden worden gepresenteerd. De uitgavenkant van de afvalbegroting stijgt in 2024. Dit wordt veroorzaakt door de vaststelling van drie nieuwe beleidsvoorstellen. Deze hebben betrekking op handhaving afvaldump (24-NB-7.1), intensivering van beleidskracht afval en circulariteit verhogen (24-NB-7.2) en structurele inzet mobiele milieupark (24-NB-7.3). Omdat de afvalbegroting kostendekkend is staat hier hetzelfde bedrag aan inkomsten tegenover. Deze inkomstenstijging wordt gerealiseerd door een verhoging van het vaste tarief. De variabele tarieven blijven ongewijzigd.

7.4 Milieubeheer (€ 839.000 nadeel)

In het bestedingsplan Duurzaamheid 2023-2026 is exploitatiebudget beschikbaar gesteld ter dekking van strategische vraagstukken, beleidsvorming, onderzoeken, communicatie, participatie en kapitaalslasten (zaaknummer 3598092). Dit leidt tot een verhoging van de uitgaven ad. € 650.000 t.o.v. de primitieve begroting 2023. Daarentegen is er een afname van personele inhuurlasten (€ 121.000), omdat voor duurzaamheid nu intern personeel wordt geworven (gedekt wordt uit de uitvoeringsmiddelen voor klimaat- en energiebeleid). Verder zijn in 2023 incidenteel middelen uit de reserve Duurzaamheid ter beschikking gesteld ter dekking van een deel van de kosten van de aansluiting en het te realiseren klantstation en meetdienst voor het zonnenveld ad. € 75.000.

Verder hebben wij in 2024 een verhoging van de gemeentelijke bijdrage van € 366.000 aan de Omgevingsdienst Twente (23-FP.7.2) in het kader van het traject Herijking Financiering. Hengelo vraagt structureel meer inzet aan dan bij de oprichting destijds is ingebracht. Het resterend verschil wordt voornamelijk veroorzaakt door prijsindexatie, rentelasten en toerekening van uren.

7.5 Begraafplaatsen (€ 16.000 nadeel)

Dit taakveld laat geen significante afwijkingen zien.

Risico's

Belangrijk onderdeel om wateroverlast te voorkomen is het afkoppelen van hemelwater van de gemengde riolering. Afkoppelen van hemelwater is een belangrijk beleidsuitgangspunt zoals geformuleerd in het Programma Water en Riolering 2023-2027. Dit programma wordt naar verwachting in het najaar van 2023 door de raad vastgesteld. De uitvoeringsagenda van het programma is ambitieus. Voor komende jaren zien we daardoor een uitdaging om voldoende personeel te behouden en werven om hier invulling aan te geven. Met name aan de kant van de voorbereiding en projectbegeleiding. We zijn een ambitieuze gemeente met veel projecten en programma's. Daarnaast komen er vanuit externen ook vragen en projecten. Belangrijk hierbij is het maken van keuzes. Wat doen we wel en wat we (nog) niet?

Daarnaast wordt de problematiek steeds complexer en de opgaven worden groter. De samenwerking met en afhankelijkheid van andere partijen (zoals Nutsbedrijven, warmtenet, milieu) neemt toe. Dit vergt een betere integrale afstemming. Waarbij belangen en doelen in sommige gevallen uiteen kunnen lopen. Dit kan leiden tot het dubbel uitvoeren van werkzaamheden. Bijvoorbeeld wanneer een straat / weg er binnen beperkte periode 2 maal op de schop gaat. Dat is ontoelaatbaar, niet alleen vanwege kostenoverwegingen, maar ook naar onze inwoners die dubbele overlast gaan ervaren.

Verder zijn we afhankelijk van politieke besluiten, zowel op lokaal niveau als landelijk. Groot risico vanuit landelijk beleid is de continuïteit van financiële middelen. Dit, samen met de stijgende grondstofprijzen kan de realisatie van doelen in de weg staan.

Ten slotte moeten we ons realiseren dat 'slechts' 30% van de ruimte/grond is in bezit van de gemeente Hengelo. Op dit stukje kunnen we direct invloed uitoefenen. Op de overige 70% zijn we afhankelijk van andere partijen (bijvoorbeeld particulieren en woningcorporatie Welbions) om soms kostbare maatregelen te nemen. Het is de vraag of we deze partijen er van kunnen overtuigen om maatregelen te treffen.

5.2.8 Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing

Aanspreekpunt bestuurlijk

Wethouders Steen en Gerrits

Aanspreekpunt ambtelijk

L. de Vries en J-P. Boutkan

Welke belangrijke ontwikkelingen zien we voor 2024?

Ruimtelijke puzzel

Rijk en regio staan voor een veelzijdige ruimtelijke opgave. We streven gezamenlijk naar het realiseren van aantrekkelijke landschappen, goede natuur- en waterkwaliteit, voldoende en betaalbare woningen voor iedereen, een duurzame energie- en voedselvoorziening én een veilige leefomgeving voor mens en milieu. Bovenal is het cruciaal om deze ambities in te passen in de ruimtelijke inrichting van het land. Dit is een complex vraagstuk dat maatschappelijke dilemma's meebrengt en goede samenwerking tussen overheden vereist. Voor het Rijk is dit aanleiding geweest om een sterkere regierol te pakken op ruimtelijke ordening. Met de Nationale Omgevingsvisie is de eerste stap naar deze actievare rol van het Rijk gezet. Een belangrijke stap voor de komende periode is het komen tot een nationaal ruimtelijk beleid, waarin het programma NOVEX (ruimtelijke opgaven) verbonden wordt aan het programma Mooi Nederland (ruimtelijke kwaliteit). Centraal in NOVEX staan de opgaven om de uitvoering te versnellen en de samenwerking te vernieuwen. In dit kader krijgen provincies de opdracht om een startpakket van nationale opgaven te verbinden aan decentrale opgaven, met als doel te onderzoeken hoe de verschillende opgaven met elkaar én met de ruimtelijke kwaliteit kunnen worden versterkt, welke richtinggevend keuzes daarvoor nodig zijn en hoe de uitvoering vorm krijgt. Op basis van deze 'provinciale puzzels', komen Rijk en provincies eind 2023 samen tot een 'ruimtelijk arrangement' per provincie. Hierbij worden afspraken gemaakt hoe zij de ruimtelijke puzzel naar de praktijk vertalen. Met de Provincie Overijssel wordt samen met de gemeenten gewerkt aan deze puzzel, o.a. de Omgevingsvisie voor Overijssel en het Provinciaal Programma Landelijk Gebied (PPLG). In 2024 zullen we samen met de Provincie Overijssel en de gemeenten en andere partners invulling gaan geven aan de afspraken gemaakt met het Rijk. Samen met Enschede en Almelo stellen we daarnaast voor het stedelijk gebied in Twente een Regionale investeringsagenda op. Deze investeringsagenda maakt duidelijk waarop geïnvesteerd moet worden de komende decennia om uit te groeien tot de Groene toptechnologische regio. Onderdeel hiervan is de ontwikkeling in de spoorzone Hengelo-Enschede (SHE).

Groeiende vraag naar passende woningen

We zien dat de Hengelose bevolking vergrijst. Dit leidt tot een toenemende vraag naar seniorenwoningen. Daarnaast zien we een toename in de stroom van nieuwkomers. Dan gaat het om statushouders, jongeren/studenten, expats en arbeidsmigranten. Belangrijke doelgroepen om de beroepsbevolking op peil te houden.

Ondanks dat wij volop inzetten op de realisatie van woningen in de verschillende projecten moet worden opgemerkt dat er ook externe factoren zijn waar wij minder tot geen invloed op hebben. Zo zijn wij als gemeente niet de ontwikkelaar en meestal ook niet de grondeigenaar. We zijn afhankelijk van de marktontwikkelingen (bouwkosten en rente) en de krapte op de arbeidsmarkt. Factoren die grotendeels buiten onze invloedssfeer liggen, maar die wel gevolgen kunnen hebben voor onze woningbouwdoelstellingen.

Om als overheid meer grip op de woningmarkt te krijgen introduceert minister voor Volkshuisvesting Hugo de Jonge uitwerkingen van de Nationale woon- en bouwagenda via een aantal wetswijzigingen, zoals de Wet versterking regie op de volkshuisvesting. Deze wet vergroot het juridisch instrumentarium van gemeenten om meer betaalbare woningen te realiseren.

Omgevingswet

Op 1 januari 2024 treedt de Omgevingswet in werking. Dat heeft de Eerste Kamer op 14 maart van dit jaar besloten. De Omgevingswet bundelt 26 wetten die betrekking hebben op de fysieke leefomgeving in één wet. Het doel van deze nieuwe wet is:

- een inzichtelijk en voorspelbaar stelsel dat eenvoudig is in gebruik;
- een samenhangende aanpak van de fysieke leefomgeving;
- ruimte voor lokaal maatwerk;
- snellere en betere besluitvorming.

De Omgevingswet vraagt om een integrale benadering van de fysieke leefomgeving voor met alle daarbij behorende aspecten, zoals bouwen, milieu, water, landschap en mobiliteit, maar ook met gezondheid en veiligheid. Dit vraagt om andere werkwijzen en een verandering van houding en gedrag van alle betrokkenen.

De Omgevingswet kent nieuwe instrumenten, waaronder de omgevingsvisie, het omgevingsprogramma en het omgevingsplan. De omgevingsvisie is een strategische langetermijnvisie die een ruimtelijk kader biedt, dat de basis zal vormen voor het omgevingsprogramma en het omgevingsplan.

Relevante beleidsnota's

- [Nationale omgevingsvisie \(2020\)](#)
- [Omgevingsagenda Oost-Nederland \(2020\)](#)
- [Omgevingsvisie Overijssel](#)
- [Structuurvisie Hengelo 2030](#)
- [Omgevingsvisie Hengelo's buiten \(2020\)](#)
- [Omgevingsvisie Hart van Hengelo \(2022\)](#)
- [Ontwikkelagenda Netwerkstad Twente](#)
- [Woonagenda Twente 2021-2025 \(2021\)](#)
- [Woonvisie Hengelo 2016 - 2026](#)
- [Woonagenda Hengelo 2021-2030](#)
- [Masterplan Hart van Zuid \(2008\)](#)
- [Programma Hart van Zuid 2022-2026](#)
- [Ontwikkelkaart Hart van Zuid](#)

Verbonden partijen

Welbions

Welbions draagt aan het programma bij met de sociale woningvoorraad die zij ontwikkelt en beheert. De gemeente maakt samen met Ookbions, de huurdersvereniging en Welbions prestatieafspraken.

Wat willen we bereiken?

8.1 Hengelo kent meer woningen waarin inwoners prettiger wonen

8.1.1 Hengelo kent een groter aanbod van koop- en huurwoningen

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2022	2023	2024	2025	2026	2027
Aandeel huurwoningen als deel van de totale woningvoorraad (%)	42,8%(2020) 42,9%(2021) 42,8%(2022)	43%	42%	42%	42%	42%	42%
Aantal koopwoningen in Hengelo (aantal) ¹	21.953(2020) 22.027(2021) 22.344(2022)	22.344	22.544	22.744	22.944	23.144	23.344
Aantal huurwoningen in Hengelo (aantal) ¹	16.567(2020) 16.695(2021) 16.670(2022)	16.670	16.870	17.070	17.270	17.470	17.670
Aantal huurwoningen corporaties als deel van de totale huurvoorraad (%)	30,6%(2022)	30,6	30,6%	30,6%	30,6%	30,6%	30,6%

1 (index = 100)

8.1.2 Inwoners kunnen langer zelfstandig blijven wonen in een geschikte woning

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2022	2023	2024	2025	2026	2027
Aandeel huishoudens met zelfstandig wonende hoofdbewoner ≥ 75 jaar als deel van het totale aantal huishoudens bewoonde woningen (%) ¹	14,3%(2020) 14,3%(2021) 14,4%(2022)	14,4%	14,4%	14,4%	14,5%	14,6%	14,6%
Aantal positief afgehandelde Wmo-aanvragen voor aanpassingen aan de woning per jaar (aantal)	PM (2020)	470	470	460	450	450	450

1 Aantal bewoonde woningen is 37.365; aantal hoofdbewoners 75+ is 5.400.

8.1.3 Meer woningzoekenden vinden een passende woning in Hengelo

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2022	2023	2024	2025	2026	2027
Percentage woningzoekenden dat een huurwoning krijgt toegewezen als deel van totaal mensen dat actief een huurwoning zoekt (%)	22,3%(2020)	20,0%	20,0%	20,0%	20,0%	20,0%	20,0%
Krapte-indicator koopwoningen voor Hengelo/ Borne (verhoudingsgetal) ¹	2,6(2020,Q2)	2,8	2,8	3	3,1	3,3	3,5

1 De formule voor de NVM krapte-indicator is: (Aantal aanbod halverwege kwartaal uit vijvermodel/ Aantal transacties in kwartaal) * 3

Wanneer de NVM krapte-indicator onder de 5 komt, is sprake van een verkopersmarkt.

Wanneer de NVM krapte-indicator tussen de 5 en 10, is sprake van een evenwichtige markt.

Wanneer de NVM krapte-indicator boven de 10 komt, is sprake van een kopersmarkt.

8.2 Inwoners van Hengelo waarderen hun leefomgeving meer, dragen hier meer aan bij en treffen elkaar vaker

8.2.1 Inwoners zijn meer tevreden over de kwaliteit van hun fysieke leefomgeving zoals voor veiligheid, gezondheid en natuur

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2022	2023	2024	2025	2026	2027
Percentage Hengeloërs dat vindt dat de leefbaarheid van de buurt de afgelopen jaren duidelijk of enigszins vooruit is gegaan (%)	11,9%(2019) 14,9%(2021) 17,4%(2022) 20,6%(2023)	15,0%	15,0%	15,2%	15,3%	15,4%	15,4%

8.3 De binnenstad en Hart van Zuid zijn aantrekkelijker voor inwoners, bezoekers en bedrijven

8.3.1 Meer mensen bezoeken de binnenstad van Hengelo en verblijven er langer

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken 2022	2023	Streefwaarden begroting:			
Gemiddeld aantal weekbezoekers binnenstad Hengelo	71.700(2019) ¹	geen data beschikbaar					
Gemiddelde verblijfsduur in de binnenstad per bezoeker (minuten)	96(2019) ²						

1 I.v.m. de afwijkende bezoekersaantal in 2020 door corona is 2019 als peiljaar genomen.

2 I.v.m. de afwijkende bezoekersaantal in 2020 door corona is 2019 als peiljaar genomen.

Data mogen niet meer worden gebruikt i.v.m. privacywet

8.3.2 We hebben een aantrekkelijk compact stadshart waarin winkels en horeca in de binnenstad van Hengelo meer bijeen zijn gebracht in een kleiner gebied

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken 2022	2023	2024	2025	2026	2027
Rapportcijfer dat Hengeloërs geven voor de binnenstad van Hengelo (rapportcijfer 1-10)	5,4(2019) 6,1(2021) 6,2(2022)	6,2	6,3	6,3	6,4	6,4	6,5
Percentage leegstaande panden in het compacte stadshart (%)	19(2020)	-4%	-5%	-10%	-15%	-15%	-10%

8.3.3 Meer mensen wonen in de binnenstad

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken 2022	2023	2024	2025	2026	2027
Aantal huishoudens in het binnenstadsgebied (aantal) ¹	1.143(2020)	1.165	1.283	1.323	1.363	1.400	1.450

1 Binnenstadsgebied in de binnenstadsmonitor is op adresniveau vastgesteld. In het volgende document is aangegeven wat het gebied is (blauw omlijnd, figuur 2b)

https://www.binnenstadsmonitorhengelo.nl/images/Handleiding/Handleiding_Binnenstadsmonitor_Hengelo.pdf

8.3.4 Meer mensen wonen, werken en leren in Hart van Zuid

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken 2022	2023	2024	2025	2026	2027
Aantal huishoudens in Hart van Zuid (aantal)	p.m.(2020)	0	60	304	824	964	1139
Aantal bedrijfsvestigingen in Hart van Zuid (aantal)	167(2020)	184	190	195	200	205	210

Wat gaan we daarvoor anders doen in 2024?

De doelen:

8.1.1 Hengelo kent een groter aanbod aan koop- en huurwoningen,

8.1.2 Inwoners kunnen langer zelfstandig blijven wonen in een geschikte woning en

8.1.3 Meer woningzoekenden vinden een passende woning in Hengelo

Deze doelen zijn niet van elkaar los te zien.

- De maatregelen en ambities uit de Nationale woon- en bouwagenda en de Twentse Woondeal krijgen in 2024 verder vorm. Hengelo beweegt mee met deze maatregelen om betaalbare woningbouw te stimuleren en goed verhuurderschap te realiseren. Maar er is meer nodig. Om de krapte te verminderen

bestendigen wij in 2024 de ingezette nieuwbouwlijn en realiseren conform de Woonagenda 2021-2030, 300 tot 450 woningen, voornamelijk in het betaalbare koop- en huur segment. Uitdagingen hierin zijn de hoge bouwkosten, de gestegen rente en de regelgeving rond stikstof. Het zwaartepunt van de woningbouw ligt in de Binnenstad en Hart van Zuid, waar op termijn meer dan 2000 woningen worden gerealiseerd.

- Naast de plannen in de binnenstad en Hart van Zuid kijken we naar andere ontwikkellocaties als Campus Driene, het Gezondheidspark en Beckum. In 2024 richten wij ons ook op het kleinschalige woningbouw in de bestaande wijken waarbij seniorenhuisvesting aandacht krijgt om doorstroming binnen de wijk te stimuleren.
- Om de positie van starters op de koopwoningmarkt te verbeteren wordt een starterslening ingevoerd. (24-NB-8.4)
- Samen met Welbions en Ookbions geven we invulling aan de (nog nader te bepalen) prestatieafspraken 2024-2025, waarin nieuwbouw, verduurzaming, huisvesting van doelgroepen en het terugdringen van zoektijden belangrijke thema's zijn.
- Via de aanvraag van rijkssubsidies om onrendabele toppen weg te nemen, de inzet van bouwcoalities om samenwerkingen te zoeken in de regio, blijven we de woningbouwproductie aanjagen.
- In 2024 starten we met de uitwerking van een programma Volkshuisvesting, dat onder de omgevingsvisie valt. Dit programma is vanuit de nieuwe wet versterking regie op de volkshuisvesting verplicht. Het programma vervangt de Woonvisie 2016-2026. Hierin is uitgewerkt welk woningbouwprogramma op welke locaties en voor welke doelgroepen in Hengelo is geprogrammeerd.
- Voor de nieuwe woonwagencentra heeft de raad het beleidskader vastgesteld. Hierbinnen hebben wij drie locaties verder uitgewerkt, zijnde Sportlaan Driene, Bartelinkslaantje en de Grobbenweg. Voor deze locaties is een omgevingsplanwijziging nodig. Hier starten we op 1 januari 2024 mee bij het ingaan van de Omgevingswet. Welbions is betrokken als partner bij de ontwikkeling van de locaties omdat een groot deel van de woonwagencentra bewoners onder de doelgroep van Welbions valt.
- De realisatie van woningen kent een ruime doorlooptijd. Dit is problematisch voor huishoudens en/of spoedzoekers die op korte termijn een woning nodig hebben. Wij zien tijdelijke woningen als tussentijdse oplossing om de krapte op de woningmarkt te verminderen. In 2024 worden diverse projecten voor tijdelijke woningen gerealiseerd aan de Bandoengstraat, Stadionlaan en de Heraklesstraat. Aan de Hazenweg worden appartementen voor de tijdelijke huisvesting van statushouders gerealiseerd. Welbions voert het beheer over deze tijdelijke locaties.
- In het najaar van 2024 evalueren we de opkoopbescherming die vanaf 1 januari 2023 geldt voor de wijken Groot Driene, Woolde en delen van de Binnenstad.

8.2.1 Inwoners zijn meer tevreden over de kwaliteit van hun fysieke leefomgeving zoals veiligheid, gezondheid en natuur

Door de invoering van de Omgevingswet en een nieuwe manier van werken wordt meer samen met inwoners gewerkt aan de fysieke ontwikkeling van de stad. Inwoners wordt met de nieuwe Omgevingswet gestimuleerd om meer initiatief te nemen in hun eigen leefomgeving. Het meer samen met inwoners werken aan de stad draagt bij aan de waardering van onze inwoners voor hun eigen leefomgeving.

- In Hengelo zijn wij in 2019 begonnen met de ontwikkeling van onze omgevingsvisie. We pakken dit gefaseerd aan. De eerste twee fasen zijn inmiddels vastgesteld: Hengeloos Buiten (oktober 2020) en Hart van Hengelo (november 2022). In 2022 zijn wij gestart met de ontwikkeling van de derde fase, de omgevingsvisie Stedelijk gebied. Het Kader voor de omgevingsvisie stedelijk gebied is in juni 2023 door de gemeenteraad vastgesteld. De vaststelling van de omgevingsvisie Stedelijk gebied wordt verwacht in het tweede kwartaal van 2024. Daarmee wordt voldaan aan de eis dat er voor 2025 sprake moet zijn van een gemeente dekkende omgevingsvisie. Daarna verbinden én actualiseren we de drie fasen tot de omgevingsvisie Hengelo.
- Bij de inwerkingtreding van de Omgevingswet op 1 januari 2024 hebben wij van rechtswege een omgevingsplan. Dit tijdelijke omgevingsplan moet voor 2030 zijn omgezet naar een volwaardig omgevingsplan dat voldoet aan alle eisen die de Omgevingswet stelt.
- Het omgevingsplan bevat alle gemeentelijke regels over de fysieke leefomgeving. Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet, worden alle bestemmingsplannen, enkele verordeningen en de bruidsschat (Rijksregels die worden overgedragen aan gemeenten) automatisch aangemerkt als het tijdelijke deel van het omgevingsplan. Op dit moment wordt gewerkt aan de eerste fase van het volwaardige omgevingsplan voor de Hasseler Es en een deel van het bedrijventerrein Oosterveld. De omzetting van het tijdelijke naar het volwaardige omgevingsplan is een enorme klus die meerdere jaren in beslag zal nemen. Bij

het omgevingsplan zijn o.a. de ontwikkelingen van het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) sterk van invloed. Op dit moment zijn er namelijk nog enkele technische beperkingen in het DSO, waardoor we nieuwe ontwikkelingen mogelijk eerst nog niet volledig kunnen faciliteren via een omgevingsplan.

- Het omgevingsplan vormt de grondslag voor vergunningverlening, toezicht en handhaving voor alle activiteiten in de fysieke leefomgeving. Wij stellen ons ten doel dat het omgevingsplan op een 'slimme manier' ontsloten wordt. Dat wil zeggen dat gebruikers gericht antwoord krijgen op hun vragen welke regels er gelden, of zij ergens een vergunning voor nodig hebben en hoe zij een melding of vergunningaanvraag moeten indienen. Met het realiseren van deze ambitie zijn wij de komende jaren bezig, aansluitend bij de ontwikkeling van dienstverlening gemeentebreed.
- Het landelijk gebied is meer dan ooit in beweging, want we moeten in Nederland stikstof en broeikasgassen verminderen en water- en bodemkwaliteit en biodiversiteit verbeteren. Stuk voor stuk complexe natuur- en klimaatopgaven die zowel het stedelijk als het landelijk gebied raken, met elkaar verbonden zijn, en binnen afzienbare tijd moeten worden gerealiseerd. Al deze opgaven komen samen bij het NPLG (Nationaal Programma Landelijk Gebied). Dit wordt via de provincies PPLG (Provinciaal Programma Landelijk Gebied) doorvertaald naar een gebiedsprogramma voor Zuidoost Twente waar Hengelo onderdeel van uitmaakt. In 2024 gaan we samen met de betrokkenen in het buitengebied van Hengelo werken aan de invulling van het gebiedsprogramma voor Zuidoost Twente. (24-NB-8.5)

8.3.1 Meer mensen bezoeken de binnenstad van Hengelo en verblijven er langer

- In 2024 gaan we verder met de aanpak van de binnenstad. Nadat in 2023 het Marktplaatsplein is opgeleverd is aansluitend de herinrichting van De Wetstraat en omgeving opgestart. Dit zal in 2024 worden afgemaakt. Daarnaast zullen we verder gaan met de gebieden die in het handboek aantrekkelijke binnenstad als te transformeren naar wonen zijn heringericht.
- We gaan het Prins Bernhardplantsoen aantrekkelijker maken en breiden het paviljoen uit. Zodat deze het hele jaar geëxploiteerd kan worden. Een ander belangrijk onderwerp voor 2024 is de regulering van de toegang voor gemotoriseerd verkeer in de binnenstad. Het is de bedoeling om in 2024 hiervoor cameratoezicht te implementeren.

De doelen:

8.3.2 We hebben een aantrekkelijk compact stadshart waarin winkels en horeca in de binnenstad van Hengelo meer bijeen zijn gebracht in een kleiner gebied,

8.3.3. Meer mensen wonen in de binnenstad en

8.3.4. Meer mensen wonen, werken en leren in Hart van Zuid.

- In het kader van de Nationale Omgevingsvisie (Novi) is tussen Rijk, Provincie en Regio afgesproken dat op een aantal thema's die van nationaal belang zijn wordt samengewerkt. Hieruit is onder meer de afspraak naar voren gekomen dat Hengelo en Enschede samen gaan inzetten op de ontwikkeling van de drie stationslocaties Hengelo, Kennispark en Enschede onder de noemer Spoorzone Hengelo-Enschede (SHE). Deze gezamenlijke ontwikkeling gaat een belangrijke bijdrage leveren aan de aantrekkelijkheid van de steden voor het aantrekken en binden van talent. Dit wordt gezien als een zeer belangrijke opgave om Twente daadwerkelijk als groene toptechnologische regio verder te kunnen ontwikkelen. De afgelopen twee jaar hebben we met Enschede gewerkt aan een gezamenlijk verhaal en ontwikkelstrategie voor de Spoorzone Hengelo Enschede. Deze visie is een stip op de horizon waarbij de kansen en ambitie voor de Spoorzone Hengelo Enschede in beeld zijn gebracht. De visie voor de SHE is in 2023 door beide gemeenteraden vastgesteld. Bij de visie hebben we een ontwikkelstrategie opgesteld met drie programmalijnen. De komende periode zal verder invulling worden gegeven aan de ontwikkelstrategie. (24-NB-8.1)
- Met de in 2023 opgestelde Regionale Stedelijke Investerings Agenda (RSIA) presenteren de gemeenten Almelo, Hengelo, Enschede en de provincie Overijssel gezamenlijk hun meerjarige ambities voor Hoogstedelijk Twente. De RSIA heeft als doel om: de propositie en voorstellen van de drie steden als één geheel beter kenbaar te maken. De belangen van de drie steden voor de lange termijn aan elkaar te verbinden en de samenwerking tussen de drie steden (domeinoverstijgend) verder te verstevigen. Hiermee ontstaat een sterkere basis voor de gehele regio Twente en is beter zichtbaar welke rol Twente speelt in landelijke uitdagingen en ambities. Om die rol te kunnen vervullen dienen we vervolgens positie, middelen, ondersteunend beleid en investeringen (o.a. van het Rijk) te verkrijgen om zo invulling te geven aan belangrijke rijksbeleidsdoelen en samen te werken aan de toekomst van Nederland. De RSIA is input vanuit stedelijk Twente voor het Rijk bij het opstellen van de nieuwe nota Ruimte (2024). Samen met Almelo,

Enschede en de provincie Overijssel werken we aan de uitvoering van de RSIA. Dat vraagt flinke inzet in tijd, capaciteit, kennis en geld. Voor nu en de langere termijn.

- In het Actieplan 2022-2026 Hart van Zuid zijn de belangrijkste opgaven, thema's en projecten beschreven voor de verdere ontwikkeling van Hart van Zuid voor de komende periode. Een belangrijk deel van onze woningbouwopgave wordt hier in Hart van Zuid gerealiseerd. Samen met rijk, provincie en partners werken we aan de opgave om de realisatie van deze woningbouw te kunnen versnellen.
- Hart van Zuid is volop in ontwikkeling. Samen met marktpartijen en andere stakeholders transformeren wij dit gebied naar een levendig en uniek stadsdeel. De afgelopen jaren hebben wij als gemeente belangrijke voorzieningen en verbindingen gerealiseerd. Het uiteindelijke resultaat en succes van Hart van Zuid valt of staat echter bij de periode die nu komen gaat. Want het zijn de mensen die in het gebied wonen, werken en ontmoeten die ervoor gaan zorgen dat het stadsdeel ook echt gaat leven. Met de marktpartijen werken we samen aan deze ambitie in de markttafel Hart van Zuid, waarbij het uitgangspunt is dat we samen meer zijn dan de som der delen. Ook gebiedsoverstijgende thema's worden vanuit de markttafel geadresseerd. Komend jaar gaan we deze samenwerking een impuls geven, mede met het oog op het organiseren van een continue bouwstroom, de behoefte aan het versnellen van de (betaalbare) woningbouw.
- In Hart van Zuid dienen zich nieuwe vraagstukken en kansen aan. Zoals bijvoorbeeld de nieuwe invulling van het KMS terrein en Lansinkveste, waar de oorspronkelijke industriële zware bedrijvigheid is vertrokken. Gelet op het belang van deze locaties voor de ontwikkeling van de stad en Hart van Zuid en vanuit regionaal perspectief bezien, de Spoorzone Hengelo-Enschede, is het wenselijk dat de gemeente mede de regie voert op de visieontwikkeling van deze gebieden. Er spelen meerdere belangen op verschillende schaalniveaus. De gemeente moet hierbij kunnen sturen op het maatschappelijke en stadsbrede belang. (24-NB-8.3)
- Gezien de leegstand in de binnenstad van Hengelo is de uitbreiding van Lange Wemen met een substantiële hoeveelheid detailhandel niet meer wenselijk. Met een nieuw integraal plan wordt een impuls aan de binnenstad gegeven, wordt de ruimtelijke kwaliteit versterkt en kan er binnenstedelijk een aantrekkelijk stedelijk woonmilieu gerealiseerd worden. De komende jaren wordt de planvorming voor het gebied Lange Wemen verder uitgewerkt.

Wat blijven we doen?

Ruimte en leefomgeving

- Wij blijven inzetten op de ontwikkeling van de stad en de prioritaire gebieden Hart van Zuid en binnenstad.
- Wij volgen actief het beleid van andere overheden en leveren input aan het ruimtelijk beleid van andere overheden, bijvoorbeeld bij de ontwikkeling van de omgevingsvisie voor de provincie Overijssel.
- Wij werken door aan de ontwikkeling van de derde fase van onze gemeentelijke omgevingsvisie, de omgevingsvisie voor de wijken en de bedrijventerreinen.
- Wij blijven het programma Omgevingswet uitvoeren, zoals we dat al vanaf begin 2019 doen.
- Wij leveren een bijdrage aan de voorbereiding van nieuwe projecten/initiatieven.

Grondexploitatie

- Financieel strategisch adviseren bij ruimtelijke ontwikkelingen.
- Waar nodig werkt het grondbedrijf actief mee om gemeentelijke doelstellingen te realiseren. De grondposities van de gemeente en marktpartijen zijn sterk bepalend voor de strategie die kan worden gevolgd. De gemeente heeft een sterkere ontwikkelingspositie wanneer gronden in eigendom zijn dan in de gevallen waar ze geen grondpositie heeft. Met het innemen van strategische posities verkrijgt de gemeente een meer sturende rol in het proces en de planning van gronduitgifte.
- Wij zullen ons weer volop inzetten om het mogelijk te maken te voldoen aan de vraag naar kavels voor de particuliere bouw.
- Sturen op kaders zoals vastgelegd in grondexploitaties en contracten.
- Jaarlijks de grondexploitaties herzien en aanbieden aan de Raad conform de wetgeving.

Wonen en bouwen

- Wij monitoren het vastgestelde nieuwbouwprogramma en zetten vol in op de stimulering van woningbouw.
- In Hart van Zuid werken wij aan de hand van het Programma Hart van Zuid 2022-2026 aan de belangrijkste opgaven, thema's en projecten voor de verdere ontwikkeling van Hart van Zuid. De opgaven en

gebiedsgerichte thema's bestaan uit de programmering voor wonen, werkfuncties, de ruimtelijke kwaliteit, duurzame en slimme mobiliteit en marketing, communicatie en placemaking.

- De uitvoering van de maatregelen uit het Integraal Actieplan Vitale Binnenstad die zijn voorbereid worden in uitvoering genomen.
- Wij zetten ons in voor de realisatie van de met Welbions en Ookbions gemaakte prestatieafspraken.
- In samenwerking met onze partners blijven wij inzetten op voldoende, geschikte en betaalbare huisvesting voor kwetsbare inwoners en zorgen daarbij voor de benodigde zorg en ondersteuning. Middels jaarplannen geven wij uitvoering aan de opgaven uit de notitie 'wonen en zorg in Hengelo 2019-2025'.
- Wij blijven werken aan de verbetering van onze dienstverlening in omgevingsplan- en vergunningenprocessen
- Aanvragen voor omgevingsvergunningen voor handelingen binnen de fysieke leefomgeving behandelen.
- Ter voorbereiding op aanvragen de mogelijkheid voor informatieverzoeken en vooroverleggen in stand houden, zeker met het oog op de naderende Omgevingswet en Wet kwaliteitsborging.
- Toezicht houden op naleving van omgevingsvergunningen en handhaven indien wordt afgeweken. Er vindt geen gebiedsgericht toezicht plaats.
- Wij handhaven op basis van klachten.
- Basisregistratie adressen en gebouwen (BAG), de topografische kaart Hengelo en geografische databases beheren en onderhouden en vastgoed- en geo-informatie inwinnen, beheren, analyseren en presenteren.

Wat mag het kosten?

Taakveld	Saldo rekening 2022	Saldo begroting 2023	Lasten begroting 2024	Baten begroting 2024	Saldo begroting 2024	Verschil 2024 - 2023
8.1 Ruimte en leefomgeving	-1.214	-1.150	2.050	97	-1.953	-804
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	1.207	740	16.491	16.638	147	-593
8.3 Wonen en bouwen	-1.452	-2.639	4.481	2.318	-2.163	476
Totaal 8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	-1.459	-3.048	23.022	19.053	-3.969	-921

Taakveld	Saldo begroting 2024	Saldo begroting 2025	Saldo begroting 2026	Saldo begroting 2027
8.1 Ruimte en leefomgeving	-1.953	-1.953	-1.727	-1.727
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	147	1.340	1.342	1.409
8.3 Wonen en bouwen	-2.163	-2.363	-2.219	-2.231
Totaal 8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	-3.969	-2.976	-2.604	-2.549

Financiële toelichting

8.1 Ruimte en leefomgeving (€ 804.000 nadeel)

De hogere lasten worden veroorzaakt door extra personeelskosten om de basis op orde te krijgen (zie 24-NB-8.2). Daarnaast het beschikbaar stellen van formatie voor de inzet op het landelijke gebied (zie 24-NB-8.5).

De personeelslasten zijn voorlopig op dit taakveld geraamd en in de 2e Beleidsrapportage 2024 wordt dit herverdeeld naar de desbetreffende taakvelden waar uren op geschreven worden.

8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen) (€ 593.000 nadeel)

Op dit taakveld worden allereerst alle uitgaven en inkomsten van de woningbouwcomplexen verantwoord. Ieder jaar is uniek en derhalve niet 1 op 1 te vergelijken met andere jaren. Per saldo worden de toe- of afnames verrekend met de balans in de vorm van de boekwaarden. Hiervoor wordt verwezen naar de actuele herziening van de grondexploitaties per 1-1-2023 en de paragraaf 6.4 Grondbeleid van deze begroting. De afwijking ten opzichte van de vorige begroting wordt hoofdzakelijk veroorzaakt doordat in 2024 tussentijdse winst en het resultaat erfpacht BXL lager is. Tevens zijn in 2024 éénmalige nakomende kosten voor afgesloten projecten geraamd. Daar tegenover staat een voordeel voor de 'af te sluiten' projecten met een positief resultaat en er een lager bedrag wordt gedoteerd in de voorzieningen in exploitatie genomen gronden. Het resterend verschil wordt veroorzaakt door prijsindexatie, rentelasten en toerekening van uren.

8.3 Wonen en bouwen (€ 476.000 voordeel)

Vanaf 2024 is er 4 jaar € 200.000 beschikbaar (€75.000 meer dan in 2022 en 2023) voor het verder ontwikkelen van de Spoorzone (24-NB-8.1). Met name de afronding van het marktplein in 2023 zorgt voor hogere kapitaallasten vanaf 2024, daarnaast is de begroting 2023 reeds gecorrigeerd op de fasering van de investeringen in de binnenstad in de Zomernota 2023 (totaal nadeel kapitaallasten € 300.000). In 2023 wordt nog € 100.000 uitgegeven aan het maken van het masterplan Lange Wemen (budgetoverheveling 2022-2023), door afronding van dit plan in 2024 en verder niet meer. Het resterende verschil wordt veroorzaakt door prijsindexatie. Meerjarig is er voor de binnenstad in 2025 een piek in de uitgaven (€ 140.000 meer) voor het bouwrijp maken van parkeerterrein Kloosterhof en lopen de lasten op door nieuwe investeringen in de binnenstad.

Door het uitstel van de invoering van de Omgevingswet naar 1 januari 2024, heeft het programma voor de invoering van de omgevingswet een langere looptijd gehad. De langere looptijd van het programma heeft voor extra kosten gezorgd in 2023 door het langer inzetten van personele ondersteuning en softwareontwikkeling. Voor 2024 zijn de invoeringskosten lager begroot. Verder was in 2022 een eenmalige uitgave geraamd voor het mede mogelijk maken van de woningbouwplannen in Beckum. In verband met budgetoverheveling verwachten wij dat deze uitgave in 2023 zal plaatsvinden waardoor de geraamde kosten in 2023 hoger uitvallen t.o.v. 2024. Het resterend verschil wordt voornamelijk veroorzaakt door prijsindexatie, rentelasten en toerekening van uren.

Risico's

Om meer woningen te realiseren moet er gebouwd worden. We zijn in veel gevallen afhankelijk van externe partijen om dit te realiseren. Met de toename van bouwkosten en hogere rentes is het voor ontwikkelaars minder interessant (of mogelijk) om te investeren. We zien dat investeerders / projectontwikkelaars zich terugtrekken. Of de ontwikkeling op een laag pitje zetten. Daarnaast is de grond voor uitbereiding van nieuwe woonwijken schaars. De focus komt steeds meer op binnenstedelijke herontwikkeling. Deze ontwikkelingen leiden bij steeds meer gemeenten tot hogere investeringskosten om nieuwe woningbouwprojecten te realiseren.

Verder zien we een toenemende stapeling van wetgeving, denk aan klimaatadaptatie en verduurzaming. Dit kan leiden tot vertraging van ontwikkelingen. Of dat er op de beschikbare grond minder woningen kunnen worden gebouwd. Dit kan de doelstelling van veel woningen in korte tijd realiseren belemmeren.

De focus op woningbouw binnen de gemeente en het rijk kan een onbedoeld nadelig effect hebben voor andere functies in het fysieke domein. De focus op (betaalbare) koopwoningen zorgt er daarnaast voor dat woningen in de particuliere huursector schaars kunnen worden. Die huurwoningen hebben wel een functie in het totale woonaanbod die we niet uit het oog moeten verliezen. Ook de druk op de sociale huisvesting neemt verder toe. We hebben een opgelegde taakstelling vluchtelingen en statushouders. Dit in combinatie met mensen op wachtlijsten vanuit de woningbouw. Dit legt een druk op de huisvesting en toenemende onvrede bij inwoners.

De risico's van de grondexploitaties die binnen programma 8 vallen staan beschreven in paragraaf 6.4 grondbeleid.

5.2.9 Bestuur en ondersteuning

Aanspreekpunt bestuurlijk Burgemeester Schelberg, Wethouders Freriksen en Steen

Aanspreekpunt Ambtelijk A. Steinvooarte, A. Lenferink en A. De Vos

Welke belangrijke ontwikkelingen zien we voor 2024?

Inwoner centraal

Als gemeente willen we aansluiten bij inwoners en hun vraag door te doen wat past en kan (inwoner centraal). De samenleving is dynamisch en voortdurend in beweging. Ontwikkelingen volgen elkaar snel op. Zo ook de snelheid en het gemak waarmee informatie uitgewisseld wordt, in een meer digitale wereld. Inwoners zijn ook experts op allerlei gebieden. De rol van ons als overheid verandert daardoor. Zeker omdat wij als gemeente de meest nabije overheid zijn voor inwoners. Door interactie met de inwoners hebben we voortdurend oog voor de optimalisering van onze processen om onze dienstverlening verder te verbeteren. Hierbij denken we mee met inwoners en faciliteren we initiatieven. We hebben de uitdaging om onze dienstverlening zo te organiseren dat het aansluit en kan meebewegen met deze ontwikkelingen.

De manier waarop we ons verhouden tot inwoners, bedrijven, instellingen en partners is gebaseerd op de leidende motieven: *persoonlijk, duidelijk, respectvol en betrouwbaar*. Dit geeft richting aan onze dienstverlening en is de basis voor ons handelen. De leidende motieven zijn de woorden die omschrijven hoe wij met onze inwoners, bedrijven en instellingen willen omgaan. We blijven onze dienstverlening continu verbeteren. Dit vraagt aandacht en inzicht van alle afdelingen in de gemeentelijke organisatie. Het centraal stellen van de inwoner doen we onder andere aan de hand van onze dienstverlening en het betrekken van inwoners (participatie).

Dienstverlening

We verbeteren onze dienstverlening doorlopend. In 2023 zijn we gestart met het uitvoering geven aan de 'uitgangspunten dienstverlening'. Dit zijn richtinggevende uitspraken op hoe onze dienstverlening eruit moet komen te zien, vertaald vanuit de leidende motieven. Het toepassen van de uitgangspunten vraagt doorlopende aandacht en toepassing door de hele gemeentelijke organisatie. We hanteren hierbij:

- Inwoner & de vraag staat centraal
- Eén gemeente & samenwerken met ketenpartners
- Digitaal als voorkeur
- Aanspreekbaar, transparant & lerend

We richten ons op de basis op orde brengen van onze dienstverlening aan de hand van onze uitgangspunten. We brengen samenhang aan in hoe we als gemeente naar inwoners overkomen en handelen. Specifiek richten we op direct duidelijke taal in onze brieven en communicatie door te gaan herschrijven. Bovendien werken we aan samenhang in hoe we onze ingang voor het contact voor inwoners vormgeven. Dit hangt nauw samen met onder andere de (invoering van de) Omgevingswet, transformatieplan en het wijkgericht werken. Verder willen we meer inzicht in hoe inwoners ons ervaren. Daarom starten we op basis hiervan (proces) verbetertrajecten.

Participatie

In Hengelo zoeken we proactief de samenwerking met de samenleving op. Met inwoners, organisaties, ondernemers, (keten)partners en andere betrokkenen. We luisteren en zijn doorlopend in gesprek met de stad. In Hengelo staan we open voor en geven we de mogelijkheid dat iedereen kan meedenken, meedoen en invloed kan uitoefenen op gemeentelijk beleid en de uitvoering daarvan. Ook geven we hen de mogelijkheid om een eigen initiatief te realiseren. We willen meebewegen met ideeën of inbreng vanuit de stad, natuurlijk kijkend naar wat praktisch kan en wettelijk mag (ja, mits). Het maken en uitvoeren van participatie vraagt maatwerk en een bewuste afweging. Het denkkader participatie is hiervoor onze manier om dit af te wegen.

Bestuurlijke samenwerking

(Bestuurlijk) Samenwerken en belangenbehartiging is van steeds groter belang om de maatschappelijke doelen van

de stad te bereiken. De ontwikkeling van het stedelijk gebied is daarbij essentieel voor de ontwikkeling van Twente. De Twentse steden nemen daarin hun verantwoordelijkheid, zonder het brede Twentse belang uit het oog te verliezen. Hoe beter de samenwerking is op allerlei schalen, hoe beter we in staat zijn onze ambities en doelstellingen te bereiken. Denk bijvoorbeeld aan bereikbaarheid, stedelijke ontwikkeling, sociaaleconomische structuurversterking en lobby. En ook de samenwerking tussen overheden, ondernemers en onderwijs/onderzoeksinstituten, via (onder andere) de Twenteboard en de regionale agenda's zoals de Agenda voor Twente en de Regiodeals. Het Hengelose college heeft inmiddels ook formeel zitting in de Twenteboard, als een van de vertegenwoordigers namens de veertien Twentse gemeenten.

Steeds duidelijker wordt de laatste jaren dat de samenwerking tussen Hengelo en Enschede als het gaat om onze ambities en opgaven erg intensief is, groter nog dan met de andere Twentse gemeenten. Beide steden vormen feitelijk, rondom de UT, het hoog stedelijke hart van de toptechnologische regio Twente. De ambities en opgaven komen voor een flink deel overeen en het besef is er dat we die opgaven ook niet alleen aan kunnen. Dat heeft de laatste jaren al geleid tot een heel natuurlijke vorm van ambtelijk en bestuurlijk samenwerken op basis van de inhoud tussen beide steden, met als meest in het oog springende voorbeeld de ook door uw raad vastgestelde visie op de spoorzone Hengelo-Enschede (SHE).

Krapte op de arbeidsmarkt

Het kan niemand meer ontgaan. De krapte op de arbeidsmarkt is al enige tijd een feit en zal in komende jaren toenemen. In de Zomernota is nadrukkelijk stil gestaan bij de gevolgen voor de gemeente Hengelo. Ook wij merken de gevolgen van de opbouw van de beroepsbevolking, de vergrijzing van het personeelsbestand en pensioengolven in de komende jaren voor onze capaciteitsbehoefte. Daarnaast ligt ongewenst vertrek van onze medewerkers naar andere werkgevers steeds op de loer. Deze ontwikkeling vraagt om actie willen wij onze ambities voor de komende jaren waar kunnen maken.

Voor 2024 en verder jaren gaan wij onze inzet dan ook intensiveren om de gevolgen van de arbeidsmarktsituatie het hoofd te bieden. Dat doen wij door ons plan van aanpak arbeidsmarktpositionering verder tot uitvoering te brengen en door te ontwikkelen. Enerzijds door beter te vinden en werven: ons werkgeversmerk en arbeidsmarktcommunicatie verbeteren, meer noodzakelijke recruitmentcapaciteit inzetten (voorstel zomernota: uitbreiding recruitment 24-NB-9.8), jong talent en zij-instromers aantrekken en slimme oplossingen bedenken waarmee we de huidige mismatch tussen vraag en aanbod te lijf gaan.

Maar anderzijds richt onze inzet zich ook op behoud, het binden en boeien van onze huidige medewerkers. Dat betekent onder andere investeren in een goede onboarding van medewerkers in de organisatie en bedrijfscultuur, in duurzame inzetbaarheid, betrokkenheid, vitaliteit, leren & ontwikkelen en in arbeidsvoorwaarden die passen bij de wensen en behoeften van onze medewerkers. Maar bovenal ook aandacht en waardering voor onze medewerkers en het vieren van gezamenlijke successen.

Digitaliseren van fysieke archieven

Wil de gemeentelijke informatievoorziening kunnen meebewegen met de digitalisering van de samenleving en op een maatschappelijk verantwoorde manier omgaan met de inzet van digitale technologie, dan moet ze modern en flexibel zijn. Dit geldt ook voor onze archieven. Door onze fysieke archieven te digitaliseren worden deze tijds- en plaatsonafhankelijk beschikbaar, beter vindbaar, duurzamer en veiliger bewaard en kunnen we beter voldoen aan de wetgeving zoals onder meer de modernisering van de Archiefwet en de Wet open overheid (Woo), welke eisen stelt aan het actief en passief digitaal openbaar maken van informatie. De digitalisering van het papieren archief ligt ook in lijn met de strategische opgave Digitale Transformatie en de landelijk breed onderschreven Principes van de digitale samenleving.

Digitale transformatie

Digitalisering verandert de economie en samenleving in een razendsnel tempo. Zo snel dat we soms worden verrast door ontwikkelingen. Als overheid moeten we scherp zijn op nieuwe mogelijkheden en ontwikkelingen, zodat we als gemeente de goede dingen blijven doen voor onze inwoners en ondernemers.

De totale verandering die dit mogelijk moet maken noemen we de Digitale Transformatie. Het is een fundamenteel andere kijk op klantervaring, bedrijfsmodellen en processen waarbinnen digitale informatie een cruciale rol speelt. En dat gaat verder dan het digitaliseren van processen. Het gaat om zowel een culturele- en bedrijfstransformatie als een technologische transformatie, waarbij een optimale inpassing van digitale technologieën en oplossingen kan plaatsvinden.

Zo kunnen we samen meer toegevoegde waarde en vertrouwen creëren voor en door de maatschappij. Met het strategische programma 'Digitale Transformatie' zetten we een beweging in gang waarbij we alert zijn op deze ontwikkelingen en niet verrast worden door veranderingen. Het onderwerp moet voor altijd op ons netvlies gebrand staan. Afgelopen jaar zijn daarin stappen gemaakt in het concreter en persoonlijker maken van het programma. Aankomend jaar gaan we door met het uitvoeren van pilots die ons meer kennis, inzicht en ervaring gaat bieden die we direct in de praktijk kunnen inzetten voor onze inwoners en ondernemers.

Datagedreven werken

De afgelopen jaren heeft Hengelo geïnvesteerd in een meer datagedreven manier van werken in de organisatie. Sindsdien is de wereld enorm veranderd. Er is steeds meer data beschikbaar en de technologische mogelijkheden nemen enorm toe. Bij vele uitdagingen in de stad kan data een cruciale rol spelen waardoor de vraag naar data steeds verder groeit. Daarom is het tijd om de volgende stap te zetten in deze manier van werken. In 2023 is hiervoor een datastrategie opgesteld. Hierin staat beschreven welke onderdelen in de komende jaren aandacht behoeven om waarde te creëren met data voor de stad en de organisatie. Belangrijke pijlers waar komende tijd aan gewerkt wordt zijn: inrichting van processen en verantwoordelijkheden, een data-architectuur en competenties van medewerkers om verantwoord datagedreven te kunnen werken. Een belangrijk onderdeel hierbij is de inrichting van een duidelijk ethisch kader, die breder zal worden vormgegeven dan alleen voor de inzet van data.

Wet Open Overheid

Per 1 mei 2022 is de Wet open overheid (Woo) van kracht, die de Wet openbaarheid van bestuur (Wob) vervangt. In datzelfde jaar is hiervoor een impactanalyse uitgevoerd, de gemeentelijke ambitie bepaald en een meerjarig programmaplan op hoofdlijnen opgeleverd. De wet schrijft voor dat binnen vijf jaar alle informatie voor de elf binnen de wet vallende informatie categorieën actief gepubliceerd wordt. Daarbij hebben we acht jaar de tijd de gemeentelijke informatiehuishouding passend te optimaliseren. Beide termijnen lopen vanaf de ingang van de wet. In 2023 heeft het college van B en W deze ambitie vastgesteld. Hiervan is ook een afschrift ter informatie aan de gemeenteraad overhandigd. Het programma 'Wet open overheid' is gestart, en richt zich op de implementatie van een omvangrijke informatiewet met een grote verandercomponent voor de organisatie. De gemeente wordt transparanter en efficiënter.

Verduurzamen maatschappelijk vastgoed

Op basis van de routekaart (die in 2023) wordt opgesteld, zal in 2024 gestart worden met verduurzamen van panden uit de gemeentelijke vastgoedportefeuille. Momenteel wordt nader onderzocht welke panden hiervoor in aanmerking komen en in welke volgorde zij worden aangepakt.

De maatregelen hierbij omvatten zowel energiebesparing, energieopwekking en energietransitie. De intentie is om deze vier panden middels deze maatregelen te verduurzamen tot energieneutraal.

Kapitaalmarkt

De tijden van bijzonder lage marktrenten ligt inmiddels alweer achter ons. De stijging komt voort uit de rentestijging bij de Europese Centrale Bank (ECB) die anticipeert op de torenhoge inflatie. Het verhogen van rentes door de ECB is een traditionele manier de inflatie te drukken. Men blijft naar verwachting de rente verhogen tot dat de inflatie om en nabij de 2% wordt gehaald. Daarnaast blijft er nog onduidelijkheid over de conjunctuur, dit heeft zowel invloed op de rente als de inflatie.

Rechtmatigheidsverantwoording

In 2024 legt het college van B en W rechtstreeks verantwoording af over de financiële rechtmatigheid aan het bestuur. Dit gebeurt met het opnemen van een rechtmatigheidsverantwoording in de Jaarrekening over 2023. Dit komt voort uit het wetsvoorstel 'versterking decentrale rekenkamers'. De invoering van de rechtmatigheidsverantwoording is ook een onderdeel van dit wetsvoorstel. Het doel is het gesprek over de rechtmatigheid tussen het college en de raad te versterken.

In 2022 zijn de bevindingen op de rechtmatigheid door het college van B&W opgenomen in de jaarstukken met de raad. Dit is een goede voorbereiding voor de verantwoording over 2023.

Onzekere financiële kaders vanaf 2026

De onzekere financiële kaders, met name de onzekere rijksinkomsten vanaf 2026 (gemeentefonds), nopen ons om op korte en lange termijn weloverwogen keuzes te maken. Daarom is de strategische agenda verder aangescherpt in de Zomernota 2023-2027, waarbij de langjarige koers 2040 en het collegeprogramma gezamenlijk het fundament waren voor het afwegingskader in de Zomernota.

Wij zullen ons sterk blijven inzetten, tezamen met andere gemeenten en de VNG, om voldoende gecompenseerd te worden door het Rijk voor alle bestaande en nieuwe taken die we moeten uitvoeren, zoals onderwijshuisvesting, sociaal domein, Klimaatakkoord, Omgevingswet, Wet Kwaliteitsborging voor het bouwen en de landelijke woningbouwopgave. Ook vinden wij dat de volledige opschalingskorting (circa € 4,8 miljoen voor Hengelo) van tafel moet. Vanaf 2026 moeten we voldoende door het Rijk gecompenseerd worden voor volume- (bijv. zorgvraag), loon- en prijsontwikkelingen (accres). Dit zijn voor ons de uitgangspunten in een stevige lobby naar het Rijk. We vinden het niet acceptabel dat we alle bestaande (gemeentelijke) en nieuwe taken moeten uitvoeren, terwijl we door het Rijk als gemeenten veel te weinig compensatie hiervoor ontvangen. Dus de (gemeentefonds)koek voor gemeenten moet groter. Daarmee eisen gemeenten en de VNG nogmaals van het Rijk structurele verhoging van het gemeentefonds.

Ook vinden wij het niet acceptabel om de OZB op dit moment nog extra te verhogen bovenop de reguliere inflatiecorrectie, omdat het Rijk ons door eenzijdig ingrijpen vanaf 2026 niet voldoende structureel compenseert.

We vinden dat het Rijk minimaal € 3 miljard in 2026 (en daarna nog meer) aan het gemeentefonds moet toevoegen, zodat we als gemeenten de taken op een adequaat niveau kunnen (blijven) uitvoeren. Daarom vinden we het niet acceptabel om bezuinigingen door te voeren en laten we bewust een tekort zien in de ravijnjaren 2026 en 2027. Hierin staan wij als gemeente niet alleen, bleek tijdens het VNG congres medio juni 2023. Vele andere gemeenten hanteren dezelfde lijn.

De beschikbare overheidsfinanciën is mede afhankelijk van de kabinetsformatie nu de meeste onderwerpen op het gebied van gemeentefinanciën controversieel zijn verklaard door de Tweede Kamer. In de aanloop naar de nog op te stellen Zomernota volgend jaar kijken we hoe we er dan financieel voor staan vanaf 2026 en dan bepalen we onze vervolgstategie.

Relevante beleidsnota's

- [Financiële verordening 2023](#)
- [Nota investerings- en activeringsbeleid 2023](#)
- Beleidsnota Integraal Risicomanagement en Weerstandsvermogen 2023 - 2027
- [Nota reserves en voorzieningen 2016](#)
- Evaluatie bestemmingsreserves 2021
- [Treasurybesluit 2021](#)
- [Beleidsregels publieke taak leningen en garanties gemeente Hengelo 2021](#)
- [Nota verbonden partijen](#) (2014)
- [Accommodatiebeleid Sociaal en Vastgoedkaders 2021](#)
- [Denkkader participatie](#) (2022)

Verbonden partijen

- Gemeentelijk Belastingkantoor Twente (GBTwente) voert namens ons taken uit op het gebied van onroerend zaken waardering, heffing en invordering van lokale belastingen. GBTwente doet dit efficiënt, zo goedkoop mogelijk, kwaliteit- en inwonergegericht.
- BNG Bank is de sectorbank voor gemeenten, tevens onze huisbankier. Ze draagt bij aan het goedkoop financieren van onze investeringen, waardoor we maatschappelijke kosten laag houden.
- Enexis Holding BV is de energienetwerkbeheerder in de regio en levert met dividend een bijdrage aan onze exploitatie.
- Twence Holding BV is de afvalverwerker en duurzaamheidsbevorderaar voor de regio; ze is vooral verbonden partij t.b.v. programma 7, maar levert met dividend ook een bijdrage aan de algemene middelen.
- Centrum gemeenteregeling samenwerking ICT Hengelo zorgt voor het behalen van schaal- en kwaliteitsvoordelen en het beperken van kwetsbaarheden van de aangesloten organisaties op ICT-gebied.
- Twenteboard initieert en beheert als triple helix organisatie van overheden, ondernemers en onderwijs (onderzoeks) de regionale investeringsagenda's (Agenda voor Twente en Regiodeal Twente) ter versterking van de regionale sociaaleconomische structuur.

Daarnaast werken we samen met de volgende organisaties, die niet kwalificeren als verbonden partij, maar wel belangrijk zijn in samenwerkingsverband:

- Kennispunt Twente draagt bij aan de kwaliteit van onze sturingsinformatie door onderzoek en advies.
- IT Platform Twente verzorgt voor ons een aantal fundamentele delen van de ICT-dienstverlening, waaronder de regionale digikoppeling.

Wat willen we bereiken?

9.1 Meer inwoners zijn betrokken bij hun stad en tevreden over het bestuur van Hengelo

9.1.1 Meer (jonge)(1) inwoners en andere belanghebbenden zijn betrokken bij de ontwikkeling van gemeentelijk beleid en zij voelen zich gehoord.¹

¹ De toevoeging 'jonge' is gedaan, in aansluiting op het traject voor kindinclusie (ook wel Baas boven Baas), waar de raad geld voor beschikbaar heeft gesteld, en waar nu uitvoering aan wordt gegeven.

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2022	2023	2024	2025	2026	2027
Percentage inwoners dat (heel) veel vertrouwen heeft in de wijze waarop de gemeente wordt bestuurd (%) [1] ¹	23,6%(2021) 18,6%(2022) 29,3%(2023)	18,6%	25%	27%	27%	30%	30%
Percentage inwoners dat het (helemaal) eens is met de stelling 'De gemeente betreft inwoners voldoende bij haar plannen, activiteiten en voorzieningen' (%) [1]	29,9%(2021) 31,5%(2022) 42,0%(2023)	31,5%	35%	37%	38%	39%	40%
Percentage inwoners dat het (helemaal) eens is met de stelling 'De gemeente luistert voldoende naar de mening van haar inwoners' (%) [1]	21,8%(2021) 17,6%(2022) 28,4%(2023)	17,6%	25%	27%	30%	30%	30%
Percentage inwoners dat het (helemaal) eens is met de stelling 'De gemeente Hengelo doet wat ze zegt' (%) [1]	23,0%(2021) 18,1%(2022) 28,3%(2023)	17,6%	25%	27%	30%	30%	30%
Minimaal 3 keer per jaar worden kinderen/ jongeren via een Baas boven Baas traject betrokken bij een relevant en actueel thema uit de Beleidsbegroting	n.v.t.	4	3	3	3	3	3

¹ De peilwaarden van deze indicatoren fluctueren de afgelopen jaren. De streefwaarden voor deze indicatoren zijn daarom gebaseerd op een gemiddelde van de peilwaarden 2021, 2022 en 2023 in combinatie met de langjarige ambitie van de Gemeente Hengelo

9.2 Inwoners zijn meer tevreden over de dienstverlening van de gemeente Hengelo

9.2.1 Inwoners waarderen de dienstverlening van de gemeente Hengelo hoog

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2022	2023	2024	2025	2026	2027
Rapportcijfer dat inwoners gemiddeld geven voor de dienstverlening van de gemeente (cijfer 1-10)	6,59 (2019) 6,61 (2021) 6,41 (2022) 6,63 (2023)	6,4	7,5	7,5	7,5	8,0	8,0
Rapportcijfer dat inwoners gemiddeld geven voor de digitale dienstverlening van de gemeente (cijfer 1-10)	6,91 (2019) 6,92 (2021) 6,62 (2022) 6,83 (2023)	6,6	7,5	7,5	7,5	8,0	8,0

9.3 Hengelo blijft een wendbare, ambitieuze en financieel gezonde gemeente

9.3.1 De gemeente Hengelo blijft financieel gezond waarbij we ambities blijven realiseren vanuit de logica van de Hengeloër

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2022	2023	2024	2025	2026	2027
Aanvullend weerstandsvermogen per inwoner (euro) ultimo jaar ¹	143 (2022)	466	290	521	546	510	498
Structureel positief exploitatieresultaat van de gemeentebegroting ²	2,0 miljoen (begroting 2021)	4,3 miljoen	1,7 miljoen	4,3 miljoen	10,5 miljoen	-0,6 miljoen	-1,9 miljoen

1 De beschikbare weerstandscapaciteit minus de benodigde weerstandscapaciteit uitgedrukt in een bedrag per inwoner.

2 De mate waarin structurele lasten (volledig) worden gedekt door de structurele baten.

Wat gaan we daarvoor anders doen in 2024?

9.1.1 Meer (jonge) inwoners en andere belanghebbenden zijn betrokken bij de ontwikkeling van gemeentelijk beleid en zij voelen zich gehoord.

- De regisseur dienstverlening zal samen met de ambtelijke kerngroep (kinder)participatie zich inzetten om meer jonge inwoners te betrekken bij de gemeente en de gemeente dichterbij hun beleavingswereld te brengen. Dit door minimaal 3x per jaar in gesprek te zijn met jonge inwoners. Inclusief de organisatie van het Baas boven Baas festival, waar vanaf 2024 een 'beste idee voor Hengelo' wordt uitgereikt aan een kind of klas.
- We waarderen de inzet van kinderen om Hengelo mooier, socialer of prettiger te maken door een kinderlintje voor het eerst in 2024 te op te zetten en uit te reiken.
- We trainen medewerkers op de methodiek uit het denkkader participatie. We bieden hierbij een leer- en/of evaluatiemomenten voor medewerkers.
- We bieden medewerkers kennis en tools die nodig zijn voor het opzetten van participatietrajecten, onder andere werkvormen en gespreksleiding. Dit geldt ook voor projecten waarbij we kinderen op scholen betrekken.
- We heten nieuwe bewoners van Hengelo welkom door welkomstbijeenkomst(en) te organiseren zodat ze Hengelo leren kennen.

9.2.1 Inwoners waarderen de dienstverlening van de gemeente Hengelo hoog.

- We geven (doorlopend) aandacht aan de dienstverlening aan de hand van de leidende motieven (persoonlijk, duidelijk, respectvol en betrouwbaar) en de uitgangspunten dienstverlening. Wij willen dat de inwoner zich welkom, gehoord, gezien en begrepen voelt.
- We zorgen voor een lerende omgeving waarin we ons de vraag blijven stellen of onze dienstverlening voldoet aan onze uitgangspunten dienstverlening. We wisselen ontwikkelingen, positieve en negatieve ervaringen en signalen met elkaar uit, zodat we onszelf continu kunnen blijven verbeteren.
- We maken een uitvoeringsagenda dienstverlening op basis van de uitgangspunten dienstverlening, zodat we keuzes maken in op te pakken verbetertrajecten of ontwikkelingen.

- We starten een gemeentebreed project Helder Hengelo's met aandacht en training voor begrijpelijke taal.
- We herschrijven brieven of (online) teksten door direct duidelijke taal toe te passen (Helder Hengelo's).
- We maken overzicht in waar we aan procesverbetering werken en gaan verbetertrajecten starten op basis van ervaringen (data).
- Op onze website houden we rekening met onze lezers en proberen we zo helder mogelijk op te schrijven wat we bedoelen. Het doen van een (digitale) aanvraag of melding moet zo simpel mogelijk zijn.

9.3.1 De gemeente Hengelo blijft financieel gezond waarbij we ambities blijven realiseren waarbij de inwoner centraal staat.

- We sturen stevig op het terugdringen van de volumeontwikkelingen Jeugd en Wmo door middel van het transformatieplan van het sociaal domein voor een neutraal financieel perspectief.
- We zorgen in 2024 voor een structureel sluitende begroting om aan het provinciaal toezicht te voldoen.
- We sturen op voldoende weerstandsvermogen (m.n. algemene reserve).
- We zetten de ingezette lobby naar het Rijk voort om voldoende rijksmiddelen te ontvangen voor bestaande én nieuwe taken, die de gemeente moet uitvoeren.

Wat blijven we doen?

Bestuur

- De inwoner staat centraal in ons handelen. Daarmee geven we richting, luisteren we en bieden we ruimte aan inwoners, ondernemers en organisaties. Wij zoeken ze actief op en brengen ze in positie.
- We gaan vroegtijdig in gesprek met de raad en leggen regelmatig open voorstellen voor aan de raad.
- Bestuurlijk samenwerken in allerlei bovenlokale gremia om zo de belangen van Hengeloërs en Twentenaren te behartigen. Voorbeelden hiervan zijn G40, VNG, Euregio/MONT en de vernieuwde regionale overlegvormen via bijvoorbeeld de Twenteboard.
- Onze strategische agenda (o.a. mobiliteit/TEN-T en innovatie/technologie) blijven we ook verbinden met Europa/Brussel, o.a. door deelname aan netwerken zoals Eurocities en Polis.
- We blijven inzetten op het verhogen van de slagkracht van de regionale samenwerking, bijvoorbeeld door de stedelijke samenwerking te verstevigen.
- Dat geldt in het bijzonder voor de samenwerking met Enschede, waarbij we ons vanuit onze eigen autonomie en identiteit gezamenlijk positioneren als grootstedelijke Twentse agglomeratie met bijna 250.000 inwoners.
- Het is van groot belang om het verhaal van de kracht van de grootstedelijke samenwerking te blijven vertellen, door gezamenlijk onze netwerken nog beter te benutten en uit te breiden.
- De komende twee jaar (tot 1 januari 2026) heeft het Hengelose college zitting in de Twenteboard.
- De gemeenteraad ondersteunen; door middel van een griffie en een rekenkamer.
- Onze open communicatie is tijdig, regelmatig en in begrijpelijke taal.

Publieksdienstverlening

- Ons klantcontactcentrum handelt vragen en meldingen af via telefoon, e-mail en andere communicatiemiddelen (zoals Whatsapp).
- Op de gemeentelijke website verstrekken we begrijpelijke informatie over producten en diensten.
- We bieden inwoners of ondernemers de mogelijkheid om een groot aantal producten direct via de website aan te vragen.
- Voor mensen die niet digitaal kunnen of willen communiceren, blijven we bereikbaar via de traditionele kanalen.
- Aan de publieksbalies verstrekken we paspoorten, ID-kaarten, rijbewijzen en diverse uittreksels en verklaringen.
- We voeren allerlei werkzaamheden uit op het gebied van 'Burgerzaken', zoals: beheren burgerlijke stand en Basisregistratie personen (BRP), voltrekken huwelijken en geregistreerde partnerschappen, uitvoeren Wet op de Lijkbezorging, bijhouden begraafplaatsadministratie en taken op het gebied van naturalisatie en optie.
- We organiseren verkiezingen en referenda.
- We kijken permanent of we zaken anders, slimmer, beter en efficiënter kunnen uitvoeren, op basis van de leidende motieven.

Financiën

- We zorgen voor inzichtelijke financiën voor inwoners en ondernemers. Er wordt continu gestreefd om onze planning- en control cyclus verder te ontwikkelen en te digitaliseren en de producten leesbaar, transparant en toegankelijk te maken.
- Via de Zomernota, Beleidsrapportage en de Jaarstukken informeren we de gemeenteraad over de belangrijkste afwijkingen op beleidsinhoudelijk en financieel gebied ten opzichte van de Beleidsbegroting.
- Externe subsidies verwerven, realiseren en verantwoorden. Wij blijven de mogelijkheden tot medefinanciering door andere overheden en partners optimaal benutten.

Treasury

- We stellen een financieringsbehoefte op en analyseren de leningenportefeuille, rekening houdend met de wettelijke normen kasgeldlimiet en renterisiconorm.
- We anticiperen op onze liquiditeitsbehoefte door het aantrekken van kort lopende en lang lopende geldleningen.
- We verstrekken geen nieuwe geldleningen en garanties aan derden met uitzondering van leningen waarbij we garantstelling kunnen delen met het Waarborgfonds Sport.
- We beheersen de risico's en volgen de financiële ontwikkelingen bij organisaties aan wie we hebben geleend.
- We beheren de deelnemingenportefeuille en zetten de daaruit vrij komende dividenden (overwegend) als algemeen dekkingsmiddel in.

Belastingen

- Het heffen en invorderen van de volgende belastingen als onderdeel van de algemene dekkingsmiddelen: onroerendezaakbelastingen, parkeerbelasting, hondenbelasting, precariobelasting. Voor het algemeen dekkingsmiddel toeristenbelasting verwijzen we naar programma 3.
- Voor de tarieven die gebaseerd zijn op de lasten van de gemeente geldt in principe volledige kostendekkendheid. Door doeltreffend en doelmatig te werken, blijven tarieven voor de inwoners, bedrijven en instellingen zo laag mogelijk.
- Voor de opbrengsten van reclame uitingen blijven we afspraken maken over marktconforme vergoedingen.
- Voor de algemene heffingen hanteren we het bestaande principe: niet meer of minder dan inflatiecorrectie.

Gemeentelijk vastgoed

- Wij laten voor alle gebouwen het onderhoudsplan door middel van een her-inspectie actualiseren.
- Er zal een aanbesteding plaatsvinden voor het uitvoeren van het preventief en correctief onderhoud aan de elektrotechnische en werktuigbouwkundige installaties in de gebouwen.
- Verkoop en sloop van gebouwen.
- Het invoeren van de kostprijsdekkende huur.

Wat mag het kosten?

Taakveld	Saldo rekening 2022	Saldo begroting 2023	Lasten begroting 2024	Baten begroting 2024	Saldo begroting 2024	Vershil 2024 - 2023
0.1 Bestuur	-3.003	-4.395	4.681	-	-4.681	-286
0.2 Burgerzaken	-1.772	-1.646	3.844	2.432	-1.413	233
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	-498	-801	1.748	961	-786	14
0.4 Overhead	-28.321	-33.854	41.827	4.716	-37.111	-3.257
0.5 Treasury	1.450	3.912	9.059	10.737	1.678	-2.235
0.61 OZB woningen	10.864	11.196	1.177	13.900	12.722	1.527
0.62 OZB niet-woningen	13.678	14.502	122	16.005	15.883	1.381
0.63 Parkeerbelasting	1.700	1.867	101	2.120	2.018	151
0.64 Belastingen overig	872	860	46	940	893	34
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	189.364	185.471	-	199.645	199.645	14.174
0.8 Overige baten en lasten	-1.289	-2.015	5.237	617	-4.619	-2.604
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	-45	-65	71	-	-71	-6
0.10 Mutaties reserves	-7.583	-8.870	10.184	15.402	5.218	14.088
Totaal 9 Bestuur en ondersteuning	175.417	166.162	78.098	267.475	189.378	23.215

Taakveld	Saldo begroting 2024	Saldo begroting 2025	Saldo begroting 2026	Saldo begroting 2027
0.1 Bestuur	-4.681	-4.681	-4.681	-4.646
0.2 Burgerzaken	-1.413	-1.413	-1.412	-1.412
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	-786	-840	-923	-795
0.4 Overhead	-37.111	-36.973	-35.622	-34.456
0.5 Treasury	1.678	1.641	1.496	1.163
0.61 OZB woningen	12.722	12.903	13.060	13.211
0.62 OZB niet-woningen	15.883	15.934	15.983	15.983
0.63 Parkeerbelasting	2.018	2.018	2.018	2.018
0.64 Belastingen overig	893	893	893	893
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	199.645	202.648	187.621	186.653
0.8 Overige baten en lasten	-4.619	-1.904	-1.241	-1.702
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	-71	-71	-71	-71
0.10 Mutaties reserves	5.218	-3.948	153	-2.179
Totaal 9 Bestuur en ondersteuning	189.378	186.208	177.275	174.662

Financiële toelichting

0.1 Bestuur (€ 286.000 nadeel)

De kosten voor het bestuur zijn voornamelijk door een tweetal oorzaken toegenomen, namelijk de jaarlijkse prijsindexatie en de te verwachten looncompensatie vanaf 2024.

0.2 Burgerzaken (€ 233.000 voordeel)

Het voordeel is grotendeels het gevolg van de verlenging van de geldigheid van de reisdocumenten ingaande 2014. Hierdoor wordt er vanaf 2024 een aanzienlijk hogere uitgifte van documenten verwacht met de daarbij behorende inkomsten. Deze piek zal minstens tot 2029 aanhouden. Omdat de massa toeneemt kan er een besparing op de kosten per uitgifte worden bereikt (23-FP-9.8).

0.3 Beheer overige gebouwen en gronden (€ 14.000 voordeel)

Geen significante afwijkingen. In het kader van nieuw beleid is het volgende voorstel gedaan: Verduurzamen maatschappelijk vastgoed (24-NB-9.1).

0.4 Ondersteuning organisatie (€ 3.257.000 nadeel)

Het grootste deel van de toename van de kosten van overhead zijn het gevolg van een aantal beleidswensen die in de Zomernota 2023-2027 zijn opgenomen.

Beleidswensen Zomernota 2024		
24-NB-9.2	Dienstverlening	-294
24-NB-9.3	Participatie	-115
24-NB-9.7	Datagedreven sturen	-348
24-NB-9.8	Recruitment	-272
24-NB-9.9	Projectcontrol	-242
		-1.271

Daarnaast is het budget overhead toegenomen met € 187.000 (23-FP-9.15) doordat de overgang naar office 365 en de transitie naar cloud steeds meer middelen vragen en er eenmalig € 150.000 voor kosten van de invoering van de Wet Open Overheid benodigd zijn (23-FP-9.16). Als gevolg van de uitzetting van de totale gemeentelijke formatie komt er voor de bedrijfsvoering circa € 800.000 beschikbaar. Deze post wordt gevormd doordat bij toe- of afname van de functies binnen de gemeente er € 20.000 wordt toegevoegd c.q. onttrokken aan de budgetten van bedrijfsvoering. De gedachte is dat de ondersteuning mee ademt met de omvang van de organisatie. Het resterende verschil wordt voornamelijk veroorzaakt door prijsindexatie op reguliere budgetten, zoals I & IT, communicatie, huisvesting en personele aangelegenheden.

0.5 Treasury (€ 2.235.000 nadeel)

Het nadelige effect op dit taakveld bestaat uit het saldo van treasury van € 879.000 nadelig en een nadeel op baten uit deelnemingen van € 1.356.000.

Bij de Zomernota (23-FP-9.5) is er bijgestuurd op de kapitaallasten van 2023. Dit betrof een extra rentebaat en een verlaging van afschrijvingslasten. Dit in samenhang met de verwachte rentelast van onze financieringsbehoefte komt dit alles op een nadeel van € 879.000 op de kapitaallasten in 2024 ten opzichte van 2023.

De structurele dividendbaten zijn in 2024 € 178.000 hoger geraamd dan in 2023 (23-FP-9.4) op grond van de structurele winstverwachting van betreffende bedrijven. De extra incidentele baten van € 1.534.000 in 2023 (Twence en in mindere mate Enexis) waren dermate bijzonder, dat we deze voor 2024 niet weer als extra dividend kunnen begroten.

0.61 OZB woningen (€ 1.527.000 voordeel)

De OZB-opbrengsten stijgen met € 1.331.000 als gevolg van de toegepaste loon- en prijsindex (8,9%) en areaaluitbreiding. We prognosticeren conform het woningbouwprogramma. Waar de inflatieverhoging alle huiseigenaren raakt, leidt de areaaluitbreiding tot een groter aantal betalende huishoudens en daarmee niet tot een individuele verhoging van de woonlasten. We hebben eenmalig de bijdrage voor proceskosten in 2023 moeten verhogen met € 382.000. De bijdrage aan GBTwente voor haar dienstverlening neemt is € 197.000 lager dan verwacht. In feite neemt de structurele bijdrage toe met € 185.000. We verwachten dat de tendens van hoge proceskosten wordt afgeremd door aangekondigde wetgeving en hebben daarom de extreme stijging van proceskosten niet structureel opgenomen.

0.62 OZB niet-woningen (€ 1.381.000 voordeel)

De doorgevoerde prijsindexering van 8,9% betekent een batenstijging van € 1.305.000. Er is daarnaast rekening gehouden met een toename van het aantal objecten, toerekening van baten uit invordering en een loon- en prijsgebonden stijging van de bijdrage aan GBTwente.

0.63 Parkeerbelasting (€ 151.000 voordeel)

Er zijn t.o.v. 2023 hogere inkomsten uit parkeerbelastingen. Dit komt overwegend door de indexatie van de inkomsten en een hogere toerekening van ADI-baten m.b.t. naheffingsaanslagen parkeerbelastingen (voordeel € 180.000). Daarnaast zijn de exploitatiebudgetten hoger dan in 2023, overwegend door een hogere doorberekening van perceptiekosten vanuit het GBT (€ 29.000 nadeel)

0.64 Belastingen Overig (€ 34.000 voordeel)

De kosten van heffing en invordering GBTwente zijn, eveneens loon- en prijsgebonden, verhoogd met € 4.000. De precariobelasting is geïndexeerd. In de raadsvergadering over de Zomernota 2023-2027 is een amendement aangenomen om de hondenbelasting in 2024 niet te indexeren (amendement C01-A02; nadeel € 50.000).

0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds (€ 14.174.000 voordeel)

In de Zomernota 2023-2027 bent u in bijlage 10.3 uitgebreid geïnformeerd over de 'Financiële effecten van de meicirculaire 2023 van het gemeentefonds'.

De belangrijkste ontwikkelingen in de meicirculaire 2023 waren:

- De aanpassing van de accres-/nominale ontwikkelingen;
- Het structureel doortrekken van de eenmalige bijdrage 2026 van 1 miljard landelijk vanaf 2027; vooruitlopend op de nieuwe financieringssystematiek;
- De aanpassingen in gemeentelijke en landelijke aantallen voor verschillende verdeelmaatstaven in het gemeentefonds;
- Het beschikbaar stellen van de middelen voor de Jeugdzorg voor de jaren 2024 en 2025 en het laten vervallen van de stelpost uitkomst onderzoek jeugdzorg voor deze jaren;
- De invoering van de eigen (inkomensafhankelijke) bijdrage voor alle Wmo voorzieningen;
- Het opnemen van de stelpost BTW-compensatiefonds (€ 1,56 miljoen) in verband met de verwachte terugloop van investeringen in gemeenteland door de beperkte structurele financiële ruimte vanaf 2026.

In de jaren 2026 en 2027 is sprake van ravijnjaren. Er is in deze jaren een grote terugval aan verwachte gemeentefondsuitkeringen van € 15 tot € 16 miljoen jaarlijks ten opzichte van de uitkering in 2025 (zie het financieel overzicht hiervoor).

0.8 Overige baten en lasten (€ 2.604.000 nadeel)

De belangrijkste ontwikkelingen in dit taakveld zijn:

Algemene stelposten (€ 724.000 voordeel)

Fluctuaties zijn er met name op de algemene stelposten voor duurzaamheid (Kaderbrief 19-NB-2 en 20-NB-7.1), voorbereidingskosten strategische agenda (restantmiddelen alleen in 2023), uitbreiding formatie budget recruitment (24-NB-9.8) en de middelen voor de motiemarkt in 2024 (Zomernota motie C01-M08).

Stelposten gemeentefonds (€ 3.704.000 nadeel)

Grote fluctuaties op de stelposten gemeentefonds zijn met name ontstaan als gevolg van de Zomernota 2023-2027 (inclusief meicirculaire 2023 gemeentefonds). Dit geeft de volgende effecten (> € 50.000) in de vergelijking tussen de jaarschijf 2024 ten opzichte van 2023:

- Stelpost looncompensatie in 2024 en overige maatregelen CAO in 2023 en 2024 (ruim € 3,8 miljoen nadeel). De huidige Cao gemeenten loopt tot 1 januari 2024. In afwachting van een nieuwe Cao met ingang van 2024 worden de middelen eerst op de stelpost looncompensatie geraamd. Voor de huidige Cao 2023 zijn de middelen op de taakvelden geraamd.
- Lagere raming van Wet Goed verhuurschap in 2024 ten opzichte van 2023 (€ 82.000 voordeel).

In de meerjarenramingen speelt met name de taakstellende stelpost 'Nieuwe rijksmaatregelen Hervormingsagenda Jeugd' (zie bijlage 10.3 van de Zomernota 2023-2027; toelichting bij onderdeel 2.10c) voor circa € 2,6 miljoen jaarlijks vanaf 2025. Zie paragraaf 3.2 voor de uitgebreide toelichting.

Saldo urenverantwoording (€ 356.000 voordeel)

Om het juiste begrotingsbeeld te presenteren was het noodzakelijk om een deel van de Cao effecten (in april 2023 was de Cao 2023 pas definitief) in 2023 te verwerken op de stelpost saldo urenverwerking. Dit komt voort uit het feit dat een deel van de taakvelden een zogenaamd gesloten financiering kent. Dit geldt voor taakvelden afval, riolering en grondexploitatie en de investeringen. Voor de begroting 2024 geldt dat dit effect wel op alle taakvelden is verwerkt.

0.10 Mutaties reserves (€ 14.088.000 voordeel)

De onttrekkingen en toevoegingen in de reserves kennen de eigen dynamiek in de begroting. Incidentele lasten worden gedekt uit reserves. Voor de grondexploitaties geldt een 'gesloten circuit' in de begroting. Verrekeningen vinden via de algemene reserve grondexploitatie plaats en drukken niet op het begrotingssaldo. Daarnaast zijn in het verleden in de Kadernota's, Zomernota's en Beleidsbegrotingen meerjarige overschotten of tekorten verrekend met de algemene reserve.

De grootste reservemutaties betreffen:

Algemene reserve (€ 9.227.000 voordeel)

De saldobestemming van de Jaarstukken 2022 is een onttrekking in 2023 van € 17,3 miljoen (=nadeel).

In 2023 zijn er meer middelen aan de algemene reserve toegevoegd dan onttrokken: per saldo ruim € 16,2 miljoen (voordeel). In 2024 wordt er per saldo ruim € 10,2 miljoen (voordeel) aan de algemene reserve onttrokken.

Ter vergelijking, de grootste mutaties in de algemene reserve in 2023 zijn:

- In de primitieve begroting 2023 is al een netto-bedrag van € 3,4 miljoen onttrokken aan de algemene reserve voor het sluitend maken van de Kadernota's of Beleidsbegrotingen voor de jaarschijf 2023 en diverse mutaties in het sociaal domein (o.a. ingroeipad en transformatiebudget).
- De toevoeging van het jaarrekeningsaldo 2022 van € 13,1 miljoen conform bestemmingsvoorstel Jaarstukken 2022.
- De toevoeging van het saldo 2023 van de Zomernota 2023-2027 van € 7,9 miljoen;
- De onttrekking uit de algemene reserve van € 1 miljoen ten behoeve van de bestemmingsreserve onderhoudswerkzaamheden schouwburg (23-FP-5.1B).

De grootste mutaties in de algemene reserve in 2024 zijn:

- De onttrekking uit de algemene reserve van € 4,1 miljoen voor het ingroeipad en transformatiebudget sociaal domein.
- De onttrekking uit de algemene reserve van € 6 miljoen voor het sluitend maken van de jaarschijf 2024 van de Zomernota 2023-2027.
- De aangenomen moties 'Laat de beiaard klinken' en 'Motiemarkt' tijdens de behandeling van de Zomernota 2023-2027 (motie C01-M03 respectievelijk motie C01-M08).

In de meerjarenramingen 2025-2027:

- fluctueren de mutaties in de algemene reserve door het ingroeipad en transformatiebudget sociaal domein.
- De dotaties of onttrekkingen uit de algemene reserve op basis van de Zomernota 2023-2027.

Reserve aanjaagbudget talentopgave (€ 5.000.000 nadeel)

In de Zomernota 2023-2027 is de reserve aanjaagbudget talentopgave ingesteld (24-NB-9.4).

Reserve vluchtelingen (€ 8.571.000 voordeel)

Voor de noodopvang van vluchtelingen maken wij noodzakelijke kosten die door het Rijk met diverse regelingen worden vergoed. Deze vergoedingen besteden wij onder andere aan opvanglocaties, leefgeld en onderwijs. In 2023 verwachten wij meer te ontvangen dan uit te gaan geven. Bij de Zomernota (23-FP-6.7) hebben wij daarom voorgesteld het saldo 2023 (€ 7 miljoen) toe te voegen aan de Reserve Vluchtelingen. Daarnaast ramen wij ook voor 2024 een eerste onttrekking van € 1,5 miljoen. Dit betreft nadrukkelijk een eerste onttrekking vanwege het moeilijk voorspelbare karakter van deze geldstromen. Wij monitoren deze geldstromen actief en stellen bij wanneer nodig. Ten opzichte van de begroting 2023 betekent dit voor 2024 een incidenteel voordeel van € 8,5 miljoen. (Programma 6 een nadeel, programma 9 een voordeel)

Algemene reserve grondexploitatie (€ 177.000 nadeel)

De verwerking van de mutaties in deze reserve grondexploitatie leiden tot een nadeel ten opzichte van 2023. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door herstel van de toevoeging rentecompensatie aan de reserve.

Reserve TOZO (€ 897.000 nadeel)

Meerjarig hebben wij de uitgaven behorende bij de doorlopende uitvoerende Tozo werkzaamheden tot en met 2028 in onze totale begroting budgettair neutraal doorgevoerd door een onttrekking uit de gevormde Tozo reserve. De onttrekking uit de reserve wordt hier verantwoord en zorgt voor het genoemde nadeel.

Reserve bodemsanering (€ 361.000 voordeel)

De incidentele middelen, die ontvangen zijn vanuit de meicirculaire 2023 voor het uitvoeren van de taken volgens de Wet bodembescherming, zijn in 2023 toegekend aan de reserve bodemsanering conform huidig beleid.

Reserve ruimtelijke kwaliteit binnenstad (€ 125.000 nadeel)

Op basis van onderdeel 22-NB-8.3 Spoorzone en stedelijke ontwikkeling in de Kadernota 2022-2025 werd in de twee voorgaande jaren een bedrag van € 250.000 (verdeeld over 2 jaar) onttrokken. Ingaande 2024 is deze onttrekking komen te vervallen dit verklaard waarom bovenstaand voordeel ontstaat.

Reserve vastgoedbedrijf (€ 123.000 voordeel)

In 2024 wordt een lager bedrag onttrokken uit de reserve voor de tijdelijke inhuur vastgoedbedrijf (zie 23-FP-9.19). In de Zomernota 2023-2027 is een voorstel gedaan voor de uitbreiding/verbouwing Slangenbeek (24-NB-6.8). Hiervoor wordt een onttrekking gedaan uit de reserve vastgoedbedrijf en gedoteerd in de reserve kapitaallasten ter dekking van afschrijvingskosten.

Reserve nog uit te voeren werken/activiteiten (€ 2.283.000 voordeel)

In de reserve nog uit te voeren werken/activiteiten kunnen nog niet bestede incidenteel beschikbaar gestelde gelden, waarvoor geen afzonderlijke reserve is/wordt ingesteld, tijdelijk worden geparkeerd voor omschreven doelen die nog steeds actueel zijn.

In het vastgestelde bestemmingsvoorstel van de Jaarstukken 2022 is ruim € 3,3 miljoen in 2023 toegevoegd. Dit is voor energietoeslag, bijzondere bijstand, breed offensief, gezond in de stad, bijzondere bijstand studenten en versterken sociale basis (zie ook raadsbrief over de decembercirculaire 2022; zaaknummer 3515925). Daarnaast zijn er in 2023 middelen aan deze reserve toegevoegd voor toestroom asiel inburgering, dienstverlening armoede schulden (23-FP-9.3) en energiearmoede/vroegsignalering schulden (23-FP-9.3). Deze middelen worden in 2023 tot en met 2026 deels onttrokken aan deze reserve.

Reserve onderwijshuisvesting (€ 800.000 nadeel)

Betreft de toevoeging aan de reserve voor voorbereidingskosten (23-FP-4.5).

Reserve dekking kapitaallasten (€ 275.000 nadeel)

Het nadeel wordt veroorzaakt door een eenmalige dotatie van € 300.000 uit de reserve vastgoed ter dekking van de kapitaallasten van de investeringen die in Wijkcentrum Slangenbeek plaats gaan vinden (24-NB-6.8).

Reserve onderhoudswerkzaamheden schouwburg (€ 847.000 voordeel)

In 2023 is eenmalig gestort in de bestemmingsreserve onderhoudswerkzaamheden Schouwburg om toekomstig onderhoud te kunnen bekostigen (23-FP-5.1B). Daarnaast vinden reguliere jaarlijkse stortingen plaats om het onderhoud te bekostigen.

Reserve ondernemersfonds (€ 50.000 voordeel)

Ten behoeve van de investeringsgerichte aanpak bedrijventerreinen wordt voor de komende 4 jaren € 50.000 jaarlijks ingezet. Als dekking hiervoor vindt een jaarlijkse onttrekking van € 50.000 plaats uit de reserve ondernemersfonds (23-NB-3.1).

Reserve duurzaamheid (€ 75.000 nadeel)

In 2023 verwachten wij €75.000 uit de reserve te onttrekken ter dekking van een deel van de kosten van de aansluiting en het te realiseren klantstation en meetdienst voor het zonneveld Boeldershoek.

Risico's

In programma 9 gaat het over de dienstverlening aan en betrokkenheid van inwoners van Hengelo, maar ook over hoe we een wendbare en financieel gezonde organisatie kunnen blijven. We zien een aantal risico's die dit in de weg kan staan.

Digitalisering biedt kansen voor de gemeente maar er zitten ook belangrijke risico's in de digitalisering. Denk aan de digitale veiligheid (zie programma 1). En als overheid hebben we te maken met inwoners die niet digitaal vaardig zijn, maar ook met inwoners die verregaande digitale dienstverlening verwachten van de gemeente. De kloof in

vaardigheden en verwachtingen vraagt maatwerk en oplossingen waar niet altijd de (financiële) middelen voor aanwezig zijn.

Naast digitale vaardigheden zit er een ander risico in de digitale ontwikkelingen. Namelijk die van desinformatie en artificial intelligence (AI). Voor de overheid is het van belang dat informatie aan inwoners betrouwbaar is, maar de invloed van alternatieve informatiebronnen en bijvoorbeeld sociale media op de maatschappij is groot. Het risico is dat polarisatie en onrust in de maatschappij verder aanwakkert en het vertrouwen in de overheid verder afneemt.

Dienstverlening is ook grotendeels afhankelijk van capaciteit, kennis en kunde van de medewerkers. Vanwege de krapte op de arbeidsmarkt staat dit onder druk. We zien dat realisatie van nieuwe projecten, beleid en uitvoering van kernprocessen onder druk staan. Tegelijkertijd neemt regeldruk vanuit de rijksoverheid toe, nieuwe wetgeving en tijdelijke regelingen volgen elkaar in hoog tempo op. Dit doet een groot beroep op de flexibiliteit en inzet van de ambtelijke organisatie. Het risico van een hoge werkdruk is dat dit ten koste gaat van de kwaliteit van uitvoering.

Een groot risico waar de meerjarenbegroting aan onderhevig is, is de onzekerheid rondom het continuïteit van inkomsten uit het gemeentefonds vanaf 2026. Dit komt door de opschalingskorting die weer volledig gaat gelden en de ingreep van het Rijk in de financieringssystematiek. Daarnaast lopen we risico's door de stelposten uitkomst onderzoek jeugdzorg (lagere uitgaven sociaal domein door nieuwe rijksmaatregelen) en BTW compensatiefonds. Deze laatste 2 risico's zijn uitvoering beschreven in paragraaf 3.3 Overige ontwikkelingen, risico's en financiële positie.

6

Paragrafen

6.1	Lokale heffingen	130
6.2	Weerstandsvermogen en risicobeheersing	142
6.3	Onderhoud kapitaalgoederen	151
6.4	Grondbeleid	158
6.5	Financiering	164
6.6	Verbonden partijen	168
6.7	Bedrijfsvoering	182
6.8	Subsidies	193
6.9	Wet open overheid	195

6.1 Lokale heffingen

De lokale heffingen zijn een belangrijke bron van inkomsten voor de gemeente. Met deze inkomsten kan de gemeente een deel van haar taken uitvoeren. De lokale lasten worden vooral door burgers maar ook door bedrijven bijeen gebracht. Vóór de invoering of wijziging van een lokale heffing stelt de gemeenteraad een verordening vast.

De lokale heffingen bestaan uit gemeentelijke belastingen, rechten en retributies. Gemeentelijke belastingen kunnen worden onderscheiden in heffingen waarvan de besteding ongebonden is, en heffingen waarvan de besteding gebonden is.

Ongebonden lokale heffingen, zoals de onroerende zaakbelastingen (OZB) en parkeerbelasting, rekenen we tot de algemene dekkingsmiddelen, omdat zij geen betrekking hebben op lasten van specifieke gemeentelijke dienstverlening in een inhoudelijk begrotingsprogramma. De besteding ervan is niet gebonden aan een bepaalde taak. Gebonden heffingen, zoals de afvalstoffen- en rioolheffing, zijn wél onderdeel van een van de inhoudelijke begrotingsprogramma's. Ze worden niet tot de algemene dekkingsmiddelen gerekend. De bedoeling van de gebonden heffingen is dat ze voldoende opbrengen om de kosten te dekken van de gemeentelijke dienst waarvoor ze geheven worden.

Rechten en retributies zijn vergoedingen voor diensten die de gemeente verzorgt voor een individuele aanvrager van een dienst. De kosten van de gemeentelijke dienstverlening worden doorberekend in deze rechten en retributies. Het beleid is gericht op een rechtvaardige verdeling van deze kosten.

Volgens artikel 10 van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) dient de paragraaf lokale heffingen tenminste te bevatten:

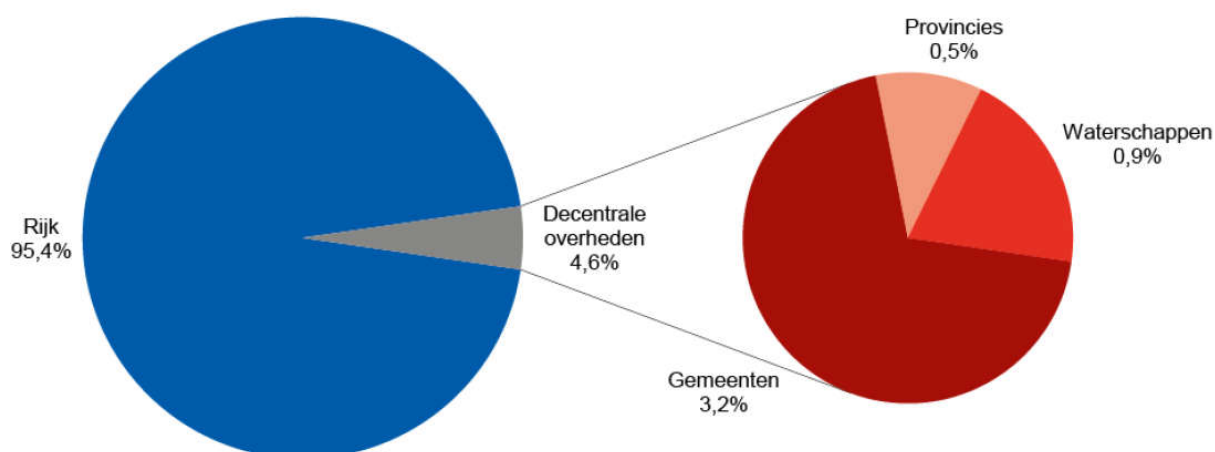
1. de geraamde inkomsten (6.1.1);
2. het beleid ten aanzien van de lokale heffingen (6.1.2);
3. een overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen, waarin inzichtelijk wordt gemaakt hoe bij de berekening van tarieven van heffingen, die hoogstens kostendekkend mogen zijn, wordt bewerkstelligd dat de geraamde baten de daarmee samenhangende geraamde lasten niet overschrijden, wat de beleidsuitgangspunten zijn die ten grondslag liggen aan deze berekeningen en hoe deze uitgangspunten bij de tariefstelling worden gehanteerd (6.1.3);
4. een aanduiding van de lokale lastendruk (6.1.4);
5. een beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid (6.1.5).

Deze paragraaf Lokale Heffingen beschrijft de diverse gemeentelijke heffingen en de gevolgen daarvan voor de inwoners van de gemeente Hengelo.

6.1.1 Geraamde inkomsten

Belasting- en premieopbrengst naar overheidslaag

Overheden leggen belastingen op aan inwoners. Onderstaande afbeelding geeft weer welk aandeel van de totale heffingen naar de verschillende overheidsinstellingen gaan.

bron: Coelo 2023

De volgende heffingsbedragen zijn opgenomen in deze begroting.

Heffing	Begroot 2022	Werkelijk 2022	Begroot 2023	Begroot 2024
Ongebonden heffingen	28.702	28.015	30.103	32.811
OZB eigenaren woning	11.940	11.952	12.540	13.900
OZB eigenaren niet-woning	8.366	8.298	8.792	9.649
OZB gebruikers niet-woning	5.573	5.462	5.824	6.342
Parkeerbelasting	1.812	1.334	1.891	1.819
Hondenbelasting	541	544	565	565
Precariobelasting	322	345	337	368
Toeristenbelasting	148	80	154	168
Gebonden heffingen	23.328	24.882	24.846	26.973
Rioolheffing	10.407	10.542	10.859	11.070
Afvalstoffenheffing	8.415	8.816	9.218	9.218
Leges omgevingsvergunning	1.959	2.893	2.047	2.245
Leges burgerzaken (incl. rijksleges)	931	1.231	1.035	2.391
Begraafrechten	539	640	563	618
Havengelden	490	326	497	451
BIZ	258	177	269	266
Marktgelden	156	129	163	138
Rioolaansluitrecht	96	74	100	109
Horeca, terrassen, evenementen etc.				79
Naheffingsaanslagen parkeren				300
Leges overig	77	54	95	88
Totaal heffing	52.030	52.897	54.949	59.784

6.1.2 Beleid ten aanzien van de lokale heffingen

Beleidskaders

Het beleid voor de lokale heffingen is opgenomen in:

- landelijke wet- en regelgeving;
- de diverse belastingverordeningen en –regelingen.

Beleidsontwikkelingen

Hervorming lokaal belastinggebied

In 2015 kondigde het Rijk een belastingherziening aan, met als voornaam onderdeel een groter lokaal belastinggebied, ofwel een grotere beleidsvrijheid voor gemeenten om eigen belastingen te innen. Sindsdien is dit onderwerp gedurende verschillende kabinetten op de agenda gebleven, maar daadwerkelijke veranderingen in de lokale heffingen hebben zich niet voorgedaan.

De Omgevingswet en leges

Op 1 januari 2024 treedt de nieuwe Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (WKB) in werking, nadat enkele keren eerdere inwerkingtreding is aangekondigd. Meerdere zaken gaan veranderen:

- Het is toegestaan over nieuwe activiteiten leges te heffen
- (Mogelijk) minder vergunningplichten
- De 'knip': het splitsen van de bouwtechnische en de ruimtelijke vergunning
- Gemeentelijke kosten worden hoger of lager
- Gemeentelijke kosten verschuiven
- Meer integrale vergunningen (meerdere gezagen betrokken)
- Planactiviteiten worden minder complex (of juist complexer)

De legesverordening 2024 is gebaseerd op de modelverordening van de VNG.

Rioolheffing/ Waterzorgheffing

Wateroverlast en verdroging vragen steeds meer maatregelen in de publieke ruimte. Meer percelen kunnen in de heffing worden betrokken, want van de maatregelen in de publieke ruimte heeft iedereen profijt. De huidige verordening Rioolheffing dekt dan niet meer de lading, omdat dit het beeld schept van een belasting voor een buizenstelsel. Bij belastingplichtigen die daar niet op zijn aangesloten roept dat weerstand op. De gemeentelijke watertaken omvatten een breed palet. Zorgplichten voor afval-, hemel- en grondwater hebben een centrale plaats in de ordening van de publieke ruimte. Gemeenten moeten maatregelen nemen om wateroverlast en waterschade te voorkomen. Een voorbeeld is het onderhoud van bermen en slootkanten om overtollig water af te voeren.

In Hengelo wordt het Programma Water en Riolerings (PWR, voorheen GRP) vastgesteld in het 4e kwartaal 2023. De nieuwe verordening rioolheffing 2024 is daarop gebaseerd.

Ontwikkeling tarieven

De tarieven voor de riool- en afvalstoffenheffingen worden geraamd op basis van het uitgangspunt dat wordt gestreefd naar volledige kostendekking.

De voor 2024 geldende tarieven voor de overige belastingen en rechten stijgen met een inflatiecorrectie van 8,9 %, uiteraard met uitzondering van die tarieven, die het Rijk heeft vastgesteld of gemaximeerd. De overige uitzonderingen worden toegelicht in het voorstel tot vaststelling van de Verordeningen 2024.

6.1.3 Overzicht op hoofdlijnen van diverse heffingen

Gemeenten zijn beperkt in de soorten belastingen die ze mogen heffen. Alleen de heffingen en belastingen die in de Gemeentewet zijn genoemd, zijn toegestaan. Naast belastingen die gelden voor alle inwoners, zijn er rechten en leges voor individuele dienstverlening aan inwoners. De tarieven van deze rechten en leges moeten zò worden berekend dat de begrote opbrengsten niet hoger zijn dan de begrote kosten. Er mag dus geen winst worden behaald. Bij leges geldt, dat de kostendekkendheid niet per dienst, maar per groep van gelijksoortige diensten, maximaal 100% kostendekkend mag zijn.

De gemeente is vrij in de besteding van de opbrengst van de ongebonden heffingen (algemene belastingen).

De gemeentelijke belastingen en retributies die in 2024 in Hengelo worden geheven zijn:

Ongebonden belastingen	Gebonden belastingen
Onroerende- zaakbelastingen	Afvalstoffenheffing
Parkeerbelastingen	Rioolheffing
Hondenbelasting	Begraafrechten
Precariobelasting	Havengelden
Toeristenbelasting	Bijdrage Bedrijven Investerings Zone
	Marktgelden
	Naheffingsaanlagen parkeren
	Rioolaansluitrechten
	Overige leges en rechten

Ongebonden belastingen

Onroerende-zaakbelastingen

Artikel 220 van de Gemeentewet geeft aan dat een gemeente onroerendezaakbelasting (OZB) kan heffen. De OZB is een algemene belasting. Er is geen relatie tussen de heffing en bepaalde taken van de gemeente, en de opbrengst is onderdeel van de algemene middelen. De OZB is een tijdstipbelasting. Dit betekent dat de situatie op een bepaald tijdstip, de peildatum, bepalend is voor de belastingplicht. Veranderingen in de loop van het jaar, bijvoorbeeld de verkoop van een huis, leiden pas op de eerstvolgende peildatum tot een wijziging in de aanslag. Belastingplichtig zijn eigenaren van woningen, eigenaren van niet-woningen en gebruikers van niet-woningen. Iemand die zowel eigenaar als gebruiker is van een niet-woning, betaalt beide belastingdelen. Voorbeelden van niet-woningen zijn bedrijfspanden en buurtcentra.

De grondslag voor de berekening van de OZB in 2024 is de WOZ-waarde van de onroerende zaak per 1 januari 2023. De WOZ-waarde wordt jaarlijks opnieuw bepaald. Het tarief van de OZB wordt uitgedrukt in een percentage van de WOZ-waarde. Er wordt een tarief voor eigenaren van woningen vastgesteld en tarieven voor eigenaren en gebruikers van niet-woningen. De hoogte van het tarief leidt tot de opbrengst die in de begroting is vastgesteld. De werkwijze voor de tariefsbepaling is als volgt. Eerst wordt de beoogde opbrengst van de OZB voor woningen vastgesteld. Vervolgens wordt op basis van de totale WOZ-waarde van alle woningen het OZB-tarief berekend. Dan volgt eenzelfde berekening voor de niet-woningen. De ontwikkeling van het OZB-tarief is dus, naast de ontwikkeling van de OZB-opbrengst, afhankelijk van de prijzen van de onroerende zaken op de peildatum. Als dit prijspeil is gestegen leidt dit tot een neerwaartse bijstelling van het OZB-tarief. Andersom geldt hetzelfde.

Bij de begrote opbrengst OZB is voor 2024 een inflatiecorrectie toegepast van 8,9%. Het tarief stijgt met dit percentage. In het tarief is een bedrag van € 180.000 opgenomen als vergoeding van de extra proceskosten, die de gemeente voor haar rekening krijgt, omdat inwoners hun opdrachten om bezwaar te maken bij no-cure-no-pay-bedrijven onder brengen.

Parkeerbelastingen

Artikel 225 van de Gemeentewet geeft aan dat gemeenten parkeerbelastingen mogen heffen, om het parkeren en het verkeer in de stad goed te organiseren. Er zijn twee zogenaamde 'parkeerbelastingen':

- de belasting voor een bepaalde parkeerplaats voor een bepaalde periode, waarvoor parkeerautomaten zijn geplaatst;

- de belasting voor een parkeervergunning.

Met behulp van parkeerbelastingen kunnen gemeenten op een juiste en financieel verantwoorde wijze het parkeerbeleid organiseren. De opbrengst van het parkeren komt in de algemene middelen.

Naast parkeerbelastingen kennen we de naheffingsaanslagen parkeerbelasting. Deze behoren tot de gebonden belastingen en worden daar toegelicht.

Hondenbelasting

Op grond van artikel 226 van de Gemeentewet kan van de houder van een hond hondenbelasting worden geheven. De hondenbelasting is een algemene belasting. Dat houdt in dat de raad vrij is in de bepaling van de opbrengst: er is geen verband met bepaalde gemeentelijke kosten. De hondenbelasting is een vast bedrag per hond per jaar. Voor een tweede en volgende hond zijn de tarieven hoger. De gemeenteraad heeft bij de behandeling van de Zomernota 2023-2027 besloten om de tarieven van 2023 voor 2024 niet te verhogen/ indexeren. Daarnaast heeft de gemeenteraad een motie aanvaard, waarin ze het college opdraagt om afschaffing van de hondenbelasting te overwegen als er nieuwe financiële meevallers van structurele aard ontstaan.

Precariobelasting

Artikel 228 van de Gemeentewet geeft aan dat precariobelasting kan worden opgelegd. Precariobelasting moet worden betaald door inwoners of bedrijven die voorwerpen onder, op of boven gemeentegrond hebben. Voorbeelden zijn: terrassen op openbaar terrein, uithangborden boven openbaar terrein en bouwmaterialen die op openbaar terrein geplaatst zijn.

Toeristenbelasting

Artikel 224 van de Gemeentewet geeft aan dat gemeenten toeristenbelasting kunnen heffen voor overnachtingen door mensen die géén inwoner van de gemeente zijn. Het gaat hierbij vaak om toeristen of werknemers die in hotels en op campings verblijven. Het hotel of de camping moet de toeristenbelasting betalen. Het hotel of de camping mag de belasting in rekening brengen aan de overnachter. Het doel van toeristenbelasting is, dat mensen die gebruik maken van de voorzieningen in de stad, maar geen inwoner zijn, mee betalen aan de voorzieningen in de stad.

Gebonden belastingen

Mate van kostendekking van de gebonden belastingen

Per heffing wordt in onderstaande overzichten de mate van kostendekking weergegeven. De kostendekking volgens de begroting mag ten hoogste 100% bedragen. Deze dekking geldt voor een groep van soortgelijke heffingen. Een afzonderlijke heffing mag meer of minder kostendekkend zijn dan 100%, als dit gecompenseerd wordt met andere heffingen in de groep van soortelijke heffingen.

Toegestaan onderdeel van de kosten zijn bedragen voor overhead en compensabele BTW.

Afvalstoffenheffing

De wettelijke basis voor het heffen van afvalstoffenheffing is hoofdstuk 10 van de Wet Milieubeheer. Deze wet blijft in 2024 voor het onderdeel afvalstoffen van kracht naast de Omgevingswet. Op basis van de wet heeft de gemeente de wettelijke taak om afvalstoffen van particuliere huishoudens in te zamelen. De inzameling en verwerking gebeurt in samenwerking met verbonden partijen. Zo is de inzameling opgedragen aan Twente Milieu, en de afvalverwerking aan Twence. De kosten van de inzameling en verwerking worden betaald uit de afvalstoffenheffing. De afvalbegroting is kostendekkend; er wordt geen winst behaald op afval.

De kosten bestaan vooral uit het daadwerkelijk inzamelen en verwerken van het huishoudelijke afval. Ook het scheiden van afval en het recyclen ervan valt hieronder.

Huishoudens betalen jaarlijks een vast bedrag afvalstoffenheffing, ook als zij geen afval voor inzameling aanbieden. De heffing wordt opgelegd aan de gebruiker van een perceel waar de gemeente de inzamelverplichting nakomt. De gebruiker betaalt daarnaast variabele bedragen voor het daadwerkelijk aanbieden van afval. De tarieven zijn per afvalsoort en lediging bepaald. Het te betalen bedrag hangt af van de soort aangeboden afval en het aantal aanbiedingen.

Raadswerkgroep afval

In november 2022 heeft de gemeenteraad n.a.v. een aangenomen motie een Raadswerkgroep afval ingesteld. Deze werkgroep heeft nog geen besluiten genomen die het afvaltarievenbeleid beïnvloeden, maar kan dit nog wel doen. Daarom bieden we de gemeenteraad een Verordening reinigingsheffingen aan, gebaseerd op de bestaande

dienstverlening aan de inwoner. Als de gemeenteraad besluit om de dienstverlening aan te passen, zal deze verordening worden ingetrokken en zal een gewijzigde verordening worden vastgesteld en de begroting passend bij de nieuwe situatie worden gewijzigd.

Huidig beleid

Voor een sluitende afvalbegroting is in 2024 circa € 9,2 miljoen aan opbrengsten afvalstoffenheffing noodzakelijk. Bruto heffen we € 9,3 miljoen, omdat we rekening houden met € 100.000 oninbare vorderingen. Het vaste tarief wordt verhoogd van € 192,24 in 2023 naar € 194,52 in 2024. In deze begroting zijn 3 beleidsvoornemens uit de Zomernota 2023-2027 opgenomen. Namelijk het intensiveren van handhaving in de openbare ruimte om het dumpen van afval tegen te gaan (24-NB-7.1), het vergroten van de capaciteit voor beheer en afvalbeleid op het gebied van circulariteit (24-NB-7.2) en de structurele inzet van het Mobiele Milieupark (24-NB-7.3).

Dit betekent een stijging van het vaste tarief van € 2,28. Bij een gemiddeld huishouden met een aanbiedgedrag van 9 keer de groene container (140L), 24 aanbiedingen op de ondergrondse container en het vastrecht leidt dit tot een woonlast van (€ 10,80 + € 31,20 + € 194,52) € 236,52.

		lasten taakveld	overhead	BTW	totale lasten	heffing	overige baten	totale baten
7.3	Afval	9.680	236	1.437	11.353	9.218	2.405	11.623
6.3	Inkomensregelingen				-	-500		-500
	Totaal	9.680	236	1.437	11.353	8.718	2.405	11.123
	% Kostendekking							98,0%

Rioolheffing

De wettelijke basis voor het heffen van rioolheffing ligt in artikel 228a van de Gemeentewet. In de rioolheffing worden kosten doorgerekend die verbonden zijn aan het in stand houden van het gemeentelijk rioleringsstelsel, grondwater en waterlopen. De rioolheffing is een bestemmingsheffing (de bestemming is bekostiging van riool- en watertaken). Er staan geen individuele prestaties, maar prestaties van de gemeente voor alle inwoners tegenover. De kosten die hiervoor worden gemaakt, worden met de rioolheffing verhaald op de gebruikers van woningen en niet-woningen. De gemeente Hengelo hanteert één rioolheffing voor alle watertaken met een tarief tot 500m3 waterverbruik en een tarief boven de 500m3.

Inwoners betalen voor het lozen van water in het rioolsysteem. Alle kosten van instandhouding van het rioleringsstelsel en de watertaken worden, na aftrek van overige baten, door de inwoners betaald. Tot 1 januari 2024 geldt het verbreed gemeentelijk rioleringsplan (vGRP). Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet per 1-1-2024 vervalt de verplichting om een rioleringsplan te hebben. In de toelichting van de Omgevingswet is aangegeven dat het verstandig is desondanks een rioleringsprogramma op te stellen. Het rioleringsplan is een effectief planinstrument om de rioleringszorg te borgen en activiteiten af te stemmen. Verder vormt het plan nog steeds een goede onderbouwing voor de rioolheffing. Als onderdeel van de begroting is het voor de gemeente wettelijk verplicht om deze heffing te onderbouwen.

Het PWR 2023-2027 (Programma Water en Riolering) zal aansluiten op de systematiek van Omgevingsvisie, Omgevingsplan en Omgevingsprogramma. Er zijn in de politieke markt van 28 maart 2023 3 keuze-scenario's voorgelegd aan uw raad. De medium-variant (scenario hoog) kwam naar voren als meest waarschijnlijke variant. Het nieuwe PWR 2023-2027 en de gekozen variant kunnen naar verwachting in het najaar van 2023 door uw raad worden vastgesteld. De medium variant (scenario hoog) gaat uit van een stijging van het tarief van de rioolheffingen in 2024 van 3,9%. In deze variant is voor de opvolgende jaren 2025 en 2026 1% tariefstijging nodig.

		lasten taakveld	overhead	BTW	totale lasten	heffing	overige baten	totale baten
7.2	Riolering	8.639	265	1.391	10.295	11.070	81	11.151
6.3	Inkomensregelingen				-	-857		-857
	Totaal	8.639	265	1.391	10.295	10.213	81	10.294
	% Kostendekking							100,0%

Begraafrechten

Op grond van artikel 229 van de Gemeentewet wordt een vergoeding geheven voor het gebruik van de begraafplaatsen en voor het door de gemeente verlenen van diensten in verband met de begraafplaatsen. De heffing wordt geheven naar de maatstaven en de tarieven zoals die in de Verordening begraafrechten zijn opgenomen. De tarieven worden jaarlijks verhoogd met de inflatiecorrectie.

Begraafrechten	lasten taakveld	overhead	BTW	totale lasten	heffing	overige baten	totale baten
Begraafplaatsen							
7.5 en crematoria	902	1		903	618		618
6.3 Inkomensregelingen				-	-3		-3
Totaal	902	1	-	903	615	-	615
% Kostendekking							68,1%

Havengeld

Onder de naam havengeld wordt op grond van artikel 229 Gemeentewet een recht geheven. De gebruiker betaalt voor het gebruik van de haven en voor de diensten die daarmee worden verleend.

Haven	lasten taakveld	overhead	BTW	totale lasten	heffing	overige baten	totale baten
Economische havens							
2.4 en waterwegen	768	211		979	451	240	691
Totaal	768	211	-	979	451	240	691
% Kostendekking							70,6%

Bijdrage Bedrijven Investerings Zones (BIZ)

De Wet Bedrijven investeringszones geeft aan dat een bijdrage Bedrijven Investerings Zones kan worden opgelegd. Met deze bijdrage kunnen bedrijven in een bepaald gebied binnen de gemeente worden verplicht om voor een periode van maximaal vijf jaar een financiële bijdrage te leveren. Deze bijdrage wordt gebruikt om investeringen te betalen op het gebied van bijvoorbeeld leefbaarheid, veiligheid, of ruimtelijke kwaliteit. Bij de uitvoering wordt zoveel mogelijk aangesloten bij de Wet WOZ en de OZB. De doelgroep bestaat uit gebruikers van niet-woningen in het centrum van Hengelo. De huidige BIZ-periode is gestart in 2021 en loopt 5 jaren.

Bi-zone	lasten taakveld	overhead	BTW	totale lasten	heffing	overige baten	totale baten
Bedrijven							
3.3 investerings zone	272			272	266		266
Totaal	272	-	-	272	266	-	266
% Kostendekking							97,8%

Marktgelden

Op grond van artikel 229 van de Gemeentewet kan de gemeente een recht heffen voor het ter beschikking stellen van een standplaats op de markt. Belastingplichtig is degene aan wie de standplaats beschikbaar is gesteld. Tot heden was ook energieverbruik inbegrepen in het marktgeld, omdat het concrete verbruik per standplaats niet kon worden gemeten. Met de vernieuwing van het marktplaats zijn nieuwe meters voor stroomverbruik geplaatst. Het werkelijke verbruik per marktstandplaats kan nu in rekening gebracht worden. Daarom is met ingang van 2024 het energieverbruik niet langer opgenomen in het markttarief.

Markt	lasten taakveld	overhead	BTW	totale lasten	heffing	overige baten	totale baten
Bedrijvenloket 3.3 en bedrijfsregelingen	170	59	9	238	138		138
Totaal	170	59	9	238	138	-	138
% Kostendeckking							58,0%

Naheffingsaanslagen parkeren

De Gemeentewet geeft in artikel 234, lid 3 en 4, richtlijnen omtrent het opleggen van een naheffingsaanslag. Hier kunnen zowel de parkeerbelasting voor één uur, als kosten in rekening gebracht worden. Daarmee heeft de naheffingsaanslag een belastingkenmerk en een gebonden heffingskenmerk, namelijk de vergoeding van gemaakte kosten. We nemen daarom de naheffingsaanslag op als gebonden heffing. Deze gemaakte kosten moeten op de naheffingsaanslag vermeld worden.

Naheffingsaanslagen parkeren	lasten taakveld	overhead	BTW	totale lasten	heffing	overige baten	totale baten
Openbare orde 1.2 en veiligheid	441	169		610			-
0.63 Parkeerheffingen				-	300		300
Totaal	441	169	-	610	300	-	300
% Kostendeckking							49,2%

Rioolaansluitrecht

Op grond van artikel 229 van de Gemeentewet kan de gemeente een rioolaansluitrecht heffen. Hiermee worden kosten doorberekend die verbonden zijn aan het maken van een verbinding tussen het hoofdriool en een nog niet aangesloten perceel.

Rioolaansluitrecht	lasten taakveld	overhead	BTW	totale lasten	heffing	overige baten	totale baten
7.2 Riolering	92		17	109	109		109
Totaal	92	-	17	109	109	-	109
% Kostendeckking							100,0%

Leges en rechten

De mogelijkheid tot het heffen van leges is geregeld in artikel 229, lid 1, b van de Gemeentewet. De gemeente levert op aanvraag van individuele inwoners verschillende diensten. Door het heffen van leges betaalt de burger die de dienst afneemt, voor deze diensten. Voorbeelden zijn het verstrekken van een paspoort of het verlenen van een vergunning. De heffingsmaatstaf is steeds verschillend en wordt vermeld in de tarieventabel die hoort bij de legesverordening.

Kostendekkendheid

De leges zijn in de tarieventabel van de legesverordening ingedeeld in drie hoofdstukken (voorheen titels):

- hoofdstuk 1 Algemene dienstverlening;
- hoofdstuk 2 Dienstverlening en besluiten in het kader van de omgevingswet;
- hoofdstuk 3 Dienstverlening vallend onder Europese Dienstenrichtlijn.

Vooraf hoofdstuk 2 van de tarieventabel is gewijzigd; dit als gevolg van de al genoemde invoering van de Omgevingswet per 1 januari 2024.

Op grond van artikel 229b van de Gemeentewet mag de Legesverordening als geheel maximaal kostendekkend zijn. Niet elk product zal afzonderlijk op kostendekkendheid worden beoordeeld, omdat dit onredelijk veel administratieve inspanning zou vergen. De kostendekkendheid wordt beoordeeld per samenhangende groep van diensten (een hoofdstuk in de verordening). Dit betekent dat, binnen één hoofdstuk, een laag tarief op de ene dienst mag worden goedge maakt door een hoog tarief op een andere dienst. Daarnaast kan bij de tariefstelling uitdrukking worden gegeven aan het profijtbegin sel: wie voordeel geniet, betaalt.

Voor een aantal tarieven binnen hoofdstuk 1 geldt dat deze door het rijk zijn gemaximeerd: paspoorten, rijbewijzen, kansspelen en wet bescherming persoonsgegevens.

Leges		lasten taakveld	overhead	BTW	totale lasten	heffing	overige baten	totale baten
Hoofdstuk 1 Algemene dienstverlening								
0.2	Burgerzaken	929	625	13	1.567	2.391	-1.051	1.340
Totaal		929	625	13	1.567	2.391	-1.051	1.340
% Kostendekking								85,5%
Hoofdstuk 2 Omgevingsvergunning								
8.3	Wonen en bouwen	1.585	1.033	27	2.645	2.245	35	2.280
Totaal		1.585	1.033	27	2.645	2.245	35	2.280
% Kostendekking								86,2%
Hoofdstuk 3 Dienstverlening Europese dienstenrichtlijn								
1.2	Openbare orde en veiligheid	669	469		1.138	79	2	81
Totaal		669	469	-	1.138	79	2	81
% Kostendekking								7,1%

6.1.4 Aanduiding van de lokale lastendruk

De lokale lastendruk omvat alle heffingen. We zijn in Nederland gewend om de lokale lastendruk te vergelijken door uit te gaan van de meest relevante heffingen: onroerende-zaakbelastingen, afvalstoffen- en rioolheffing. Het zijn belastingen en tarieven die ieder huishouden in een gemeente jaarlijks opgelegd krijgt. Het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (Coelo) publiceert jaarlijks de Atlas van lokale lasten. Men vergelijkt daarin per gemeente de woonlasten van een woning met een voor die gemeente gemiddelde waarde. In de eerste tabel is nog geen rekening gehouden met de te kiezen variant in het waterprogramma en met beleidskeuzes die de Raadswerkgroep Afval nog kan maken. De tariefsaanpassingen voor de OZB, afval- en rioolheffing leiden voor een gemiddeld gezin (met eigen woning) tot de volgende woonlastenontwikkeling:

Soort heffing	2020	2021	2022	2023	2024
OZB Eigenaar	286,02	292,60	305,25	319,90	348,36
Afvalstoffenheffing (meerpersoons)	195,36	221,40	222,06	236,84	236,52
Rioolheffing	236,04	244,32	252,84	257,88	263,04
Totaal woonlasten	717,42	758,32	780,15	814,62	847,92
Eigenaar	0,9%	5,7%	2,9%	4,4%	4,1%
Huurder	0,4%	8,0%	2,0%	4,2%	1,0%

In de volgende tabel is rekening gehouden met een verwachte keuze van de gemeenteraad voor de medium variant (scenario hoog) van de 3 aangeboden scenario's in de rioolheffing.

Soort heffing	2020	2021	2022	2023	2024
OZB Eigenaar	286,02	292,60	305,25	319,90	348,36
Afvalstoffenheffing (meerpersoons)	195,36	221,40	222,06	236,84	236,52
Rioolheffing	236,04	244,32	252,84	257,88	267,96
Totaal woonlasten	717,42	758,32	780,15	814,62	852,84
Eigenaar	0,9%	5,7%	2,9%	4,4%	4,7%
Huurder	0,4%	8,0%	2,0%	4,2%	2,0%

In voorgaande tabellen is de afvalstoffenheffing 2024 gebaseerd op de kosten van de meest voorkomende afvalcombinatie: vast tarief, restafval storten in de ondergrondse afvalcontainer en groen in een 140 liter minicontainer.

Dit cijferbeeld wijkt af van de tarieven die Coelo in de tabellen hierna hanteert. Coelo gaat voor diftar-gemeenten uit van kilo's afval per inwoner conform CBS. CBS rapporteert met 2 jaren vertraging, wat in de huidige tendens van afvalvermindering ons afvalgedrag niet goed weergeeft.

In Nederland bedragen aandelen ozb-riool-afval in de woonlasten 38%-23%-39% (Coelo 2023, blz. 24). In Hengelo 41%-31%-28% (begroting 2024).

In onderstaande tabellen zijn de Coelo-cijfers 2023 opgenomen.

Woonlasten één- en meerpersoonshuishoudens met eigen woning

	Eenpersoonshuishouden		Meerpersoonshuishouden	
	eigenaar 2023	rangorde	eigenaar 2023	rangorde
Almelo	€ 967	12	€ 1.011	12
Borne	€ 936	7	€ 967	9
Dinkelland	€ 862	4	€ 890	3
Enschede	€ 938	9	€ 966	8
Haaksbergen	€ 1.039	14	€ 1.039	13
Hellendoorn	€ 937	8	€ 937	7
Hengelo	€ 889	5	€ 928	6
Hof van Twente	€ 963	11	€ 1.003	11
Losser	€ 1.028	13	€ 1.059	14
Oldenzaal	€ 856	3	€ 892	4
Rijssen-Holten	€ 657	1	€ 708	1
Tubbergen	€ 779	2	€ 807	2
Twenterand	€ 940	10	€ 981	10
Wierden	€ 890	6	€ 915	5
Overijssel	€ 867		€ 896	
Nederland	€ 867 ¹		€ 944 ²	

1 bronvermelding COELO 2023 pp 101

2 bronvermelding COELO 2023 pp 103

Woonlasten één- en meerpersoonshuishoudens met huurwoning

	Eenpersoonshuishouden		Meerpersoonshuishouden	
	huurder 2023	rangorde	huurder 2023	rangorde
Almelo	€ 433	7	€ 477	7
Borne	€ 380	5	€ 410	5
Dinkelland	€ 401	6	€ 429	6
Enschede	€ 536	13	€ 565	12
Haaksbergen	€ 573	14	€ 573	14
Hellendoorn	€ 493	10	€ 493	9
Hengelo	€ 489	9	€ 528	11
Hof van Twente	€ 526	12	€ 566	13
Losser	€ 252	2	€ 283	2
Oldenzaal	€ 357	4	€ 393	4
Rijssen-Holten	€ 338	3	€ 389	3
Tubbergen	€ 176	1	€ 204	1
Twenterand	€ 440	8	€ 481	8
Wierden	€ 495	11	€ 521	10
Overijssel	€ 420		€ 448	
Nederland	€ 346 ¹		€ 436 ²	

1 bronvermelding COELO 2023 pp 111

2 bronvermelding COELO 2023 pp 113

Elke gemeente heeft een andere opbouw van tarieven. De basisgegevens hiervoor zijn niet te herleiden in de openbare cijfers. Daarom kunnen we niet vergelijken op de onderdelen OZB, afval en riolering afzonderlijk.

6.1.5 Beschrijving kwijtscheldingsbeleid

De gemeente moet bij het vaststellen van kwijtschelding landelijke regels toepassen. De regels zijn opgenomen in de Leidraad Invordering en zijn gebaseerd op normen voor inkomen en vermogen, die het ministerie van SZW 2 maal per jaar vaststelt. Inwoners die kwijtschelding aanvragen worden getoetst op de inkomensnorm en de vermogensnorm.

Gemeenten kunnen ruimhartiger kwijtschelden dan de Leidraad aangeeft. Gemeente Hengelo hanteert hiervoor volgende uitgangspunten:

- bij de normkosten van bestaan wordt uitgegaan van 100% van de bijstandsnorm (Leidraad 90%);
- Voor de OZB, onderhoudsrecht begraven, rioolheffing en voor het vast recht bij de afvalstoffenheffing is kwijtschelding mogelijk, waardoor minima geen gemeentelijke woonlasten betalen;
- voor extra containers wordt geen kwijtschelding afvalstoffenheffing verleend evenals voor rioolheffing bij een grondslag > 500m³;
- ondernemers zijn voor de privébelastingen gelijk gesteld met particulieren;
- kosten voor kinderopvang worden in aanmerking genomen als uitgaven bij de berekening van de betalingscapaciteit;
- bij de normkosten van bestaan voor AOW'ers wordt uitgegaan van 100% van de netto AOW-norm.

Voor de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen in het kader van het minimabeleid wordt voor 2024 uitgegaan van een totaalbedrag van € 1.362.000 Dit bedrag is als volgt onder te verdelen naar de soorten heffing:

Kwijtschelding per heffing	Begroot 2024
Rioolheffing	857.000
Afvalinzameling	500.000
OZB	2.000
Begraafrechten	3.000
Totaal kwijtschelding	1.362.000

6.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Bij het formuleren van ambities, het maken van beleid en de uitvoering hiervan worden besluiten genomen en daarbij zijn er altijd risico's. De gemeente bevindt zich in een zeer dynamische omgeving. Denk aan opvang van vluchtelingen, de inflatie, duurzaamheid en andere taken die door het Rijk aan de gemeente worden toebedeeld. Daarbij is de mening van de inwoners steeds zichtbaarder via openbare kanalen. Hierdoor neemt de kans op imago- en financiële schade voor de gemeente toe en kan de impact hiervan groot zijn. Het is van belang om op gestructureerde en transparante wijze de risico's in beeld te hebben en deze te beheersen.

De gemeente Hengelo heeft een integraal risicomanagementbeleid. Integraal risicomanagement is een brede invulling van risicomanagement, waarbij niet alleen de (wettelijke) kaders worden gevolgd, maar het risicobewustzijn breed wordt gestimuleerd. Risicomanagement is immers geen afzonderlijke activiteit, maar maakt integraal deel uit van alle (management)processen.

Om vast te stellen dat de gemeente financieel voldoende in staat zijn risico's op te vangen, wordt een inschatting gemaakt van het zogenaamde benodigde weerstandsvermogen. Het weerstandsvermogen geeft inzicht in de gezondheid van de financiële positie op langere termijn van de gemeente.

Om het benodigde weerstandsvermogen te berekenen wordt een risico-inventarisatie uitgevoerd met de kans dat het risico zich voordoet en de (financiële) impact. Op deze risico-inventarisatie wordt een analyse uitgevoerd en het weerstandsvermogen bepaald. De financiële kengetallen en belangrijkste risico's en ontwikkelingen staan in deze paragraaf beschreven.

6.2.1 Beleidsnotities

Titel	Raadsbesluit
Integraal Risicomanagement en Weerstandsvermogen 2023-2027	3527899
Verordening op het financiële beleid en beheer van de gemeente Hengelo	3509875

Kaderstelling weerstandsvermogen.

In het beleid Integraal risicomanagement en weerstandsvermogen 2023-2027 zijn de uitgangspunten voor het risicomanagementbeleid en weerstandsvermogen vastgelegd.

- De minimale hoogte van de algemene reserve 50% van het benodigde weerstandsvermogen (risicoprofiel) is.
- De algemene reserves 'sec' (inclusief het sociaal domein) volledig te betrekken in het beschikbaar weerstandsvermogen.

De inventarisatie van risico's vindt plaats langs de lijnen van de beleidsprogramma's zoals we die in de begroting kennen. Risico's worden per programma onderzocht en beschreven, het totaaloverzicht wordt weergegeven in de paragraaf weerstandsvermogen.

Tenslotte zijn er spelregels toegevoegd hoe om te gaan met risico's en een (dreigend) te laag weerstandsvermogen. Daarbij is ook een signaalwaarde voor de weerstandsratio van 1,4 toegevoegd, om tijdig te kunnen bijsturen en te voorkomen dat het weerstandsvermogen te laag wordt.

In onze Financiële Verordening 2023, is vastgelegd dat er jaarlijks een herijking van beleidsregels inzake reserves en voorzieningen ter vaststelling wordt voorgelegd aan de Raad. Dit leggen we voor in de Jaarstukken ter afsluiting en verantwoording van ieder jaar.

Integraal risicomanagement

Zoals in het beleid is vastgesteld worden risico's op alle niveaus binnen de organisatie geïdentificeerd. Hierbij wordt aandacht geschonken aan zowel strategische, tactische als operationele risico's. Hiervoor worden periodiek risicodialogen uitgevoerd. Tijdens deze dialogen wordt gesproken over wat onze doelen in de weg kan staan. Wat zijn de risico's waardoor de gemeente de doelen niet kan realiseren.

De procesmatige risico's worden getoetst door het uitvoeren van interne controles. De manier waarop ligt vast in het auditplan van enig jaar. De kwaliteit en uitkomsten van deze processen is zichtbaar door het oordeel van de accountant bij de Jaarstukken en vanaf verslagjaar 2023 ook in de rechtmatigheidsverantwoording van het college.

Om een integraal beeld te krijgen van de risico's, worden risico's tijdens de risico identificatie vanuit verschillende invalshoeken in kaart gebracht. Daarbij wordt niet alleen gekeken naar risico's met financiële impact, maar ook risico's zonder directe financiële impact, zoals imago-, fraude-, juridisch-, en bestuurlijke risico's. Het uitgangspunt is dat de bewustwording van de risico's en het beheersen daarvan doorlopend de aandacht heeft.

6.2.2 Doelen

Het overstijgende doel van risicomanagement is dat de consequenties van onze keuzes worden overzien en daar bewust gerichte actie op zetten, zodat we als gemeente onze doelstellingen bereiken. De indicatoren zijn erop gericht dat de gemeente voldoende financiële weerbaarheid heeft om tegenvallers te kunnen opvangen.

Bereiken?	Doen?
1. Aandacht voor strategisch risicomanagement	Focus op grote maatschappelijk en strategische opgaven zoals verwoordt in onze koers en collegeprogramma. Bij het werken aan deze strategische opgaven is het van belang om aan te geven wat de belangrijkste risico's zijn die het realiseren van de opgave mogelijk in de weg kunnen staan en hoe de gevolgen van de risico's kunnen worden beheerst. Dit heeft aandacht in de uitvoering van het nieuwe risicomanagementbeleid. Er is een nieuwe aanpak voor de risicodialogen. Er wordt gewerkt aan het proces voor het continu managen van risico's.
2. De implementatie van een risicomanagement-systeem	Naast strategische en externe risico's zijn er te voorkomen risico's in onze kernprocessen. Een nieuw systeem is aanbesteed en wordt geïmplementeerd eind 2023 en in 2024 breed in gebruik worden genomen. Het ondersteunt risicomanagement op alle niveaus en geeft meer inzicht in de mate waarin we in control zijn op de verschillende soorten risico's.
3. Aandacht voor integrale control	Hierin gaat het om het herkennen en beoordelen van risico's met bijbehorende gevolgen op o.a. op het gebied van financiën, juridisch, privacy, HR of informatieveiligheid en het vaststellen van eventuele beheersmaatregelen. In algemene zin is er (meer) aandacht voor integrale benadering van control, waarin een stap verder wordt gezet waar het gaat om integraal advies over risico's en beheersing en de samenwerking met vakinhoudelijke collega's.

6.2.3 Indicatoren

De indicatoren zijn opgesteld conform het laatst vastgestelde beleid omtrent weerstandsvermogen en risicomanagementbeleid.

Indicator	Waarde
Incidentele weerstands-capaciteit	Het vrij aanwendbare deel van de reservepositie beschouwen we als de incidentele weerstandscapaciteit. Dit zijn concreet de: - de vrij aanwendbare reserves d.w.z. de algemene reserve 'sec - de post onvoorzien incidenteel <i>Stand van zaken</i> De incidentele weerstandscapaciteit is ultimo 2024: - vrij aanwendbare reserves = algemene reserve 'sec: € 59.379.000 - post onvoorzien incidenteel: € 91.000
Structurele weerstands-capaciteit	De structurele weerstandscapaciteit is de onbenutte belastingcapaciteit.

Voorgeschreven is dat de gemeentelijke tarieven, leges en heffingen voor maximaal 100% kostendekkend zijn. In Hengelo is dat ook het uitgangspunt voor de belangrijkste tarieven. Tenzij een risico zich manifesteert in deze tarieftaken, biedt dit geen ruimte aan structurele weerstandscapaciteit.

Wanneer een structureel risico optreedt, is het niet altijd mogelijk de financiële impact op korte termijn in de begroting op te vangen. In dat geval kan een gemeente onder zeer strikte voorwaarden een beroep doen op extra financiering van het Rijk (artikel 12 Gemeentewet). Eén van de voorwaarden is dat de gemeente de belastingcapaciteit ten volle benut. Dat kan uiteraard niet oneindig. Daarom is door het Rijk een norm gesteld tot welk niveau het nog aanvaardbaar is lokale belastingen te verhogen, de zogenaamde artikel 12 norm.

Het verschil tussen de werkelijke hoogte van de lokale belastingen en de aanvaardbare hoogte van de artikel 12 norm noemen we de *onbenutte belastingcapaciteit* en betreft de *structurele weerstandscapaciteit*.

Stand van zaken

De gemiddelde woonlasten voor een gemiddeld gezin in de gemeente Hengelo bedraagt € 848. Het landelijk gemiddelde is € 944. Voor 2024 is de benutte belastingcapaciteit dus 89,8% van het landelijk gemiddelde. Als we de onbenutte belastingcapaciteit van 10,2%, zijnde € 96 vermenigvuldigen met het aantal huishoudens, bijna 38.200, komen we uit op een onbenutte belastingcapaciteit van € 3.666.000.

Het benodigde weerstandsvermogen bepalen we door de geïdentificeerde risico's uit te drukken in euro's.

Omdat de kans dat alle risico's zich tegelijkertijd voordoen zeer beperkt is, passen we een zogenaamde Monte Carlo-analyse toe. Bij deze techniek wordt het optreden van de verschillende risico's in diverse scenario's vele malen gesimuleerd. Door deze methode hebben we een beeld van het benodigde weerstandsvermogen in vrijwel alle denkbare scenario's.

We streven ernaar dat de minimale hoogte van de algemene reserve 50% van het benodigde weerstandsvermogen is.

Stand van zaken

Volgens de Monte Carlo-analyse (zekerheidspercentage 90%) is de benodigde weerstandscapaciteit € 19.852.000 op basis van de herijkte risicoprofiel.

De weerstandscapaciteit zijn de middelen en mogelijkheden die de gemeente heeft om onverwachte, niet-begrote kosten of tegenvallende inkomsten te kunnen dekken.

De weerstandscapaciteit (weerstandsratio) berekenen we als volgt:

$$\frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}} = \text{Ratio weerstandsvermogen}$$

Uit deze berekening volgt een ratio. Om te bepalen of het weerstandsvermogen op het gewenste niveau is, bekijken we in welke waarderingscategorie de ratio valt. We hanteren de waarderingscategorieën zoals hieronder weergegeven:

Klasse - Ratio- Betekenis

- A - > 2,0 - Uitstekend
- B - 1,4 tot 2,0 - Ruim voldoende
- C - 1,0 tot 1,4 - Voldoende
- D - 0,8 tot 1,0 - Matig
- E - 0,6 tot 0,8 - Onvoldoende
- F - < 0,6 - Ruim onvoldoende

Stand van zaken

De beschikbare weerstandscapaciteit is afgerond € 63.136.000

De benodigde weerstandscapaciteit is afgerond € 19.852.000

De ratio die hieruit volgt is dan 3,2 en is daarmee uitstekend. In de Zomernota 2023-2027 was de ratio 2,5. Deze verhoging van de ratio komt met name door hogere stand van algemene reserve. Op basis van de Zomernota 2023-2027 zijn er voor het jaar 2023 per saldo middelen toegevoegd aan de algemene reserve (€ 6,9 miljoen) en in 2024 zijn middelen onttrokken uit de algemene reserve (€ 6,1 miljoen). Tevens is het restant jaarrekeningsaldo 2022 toegevoegd aan de algemene reserve (€ 13,1 miljoen). Daarnaast zijn het risicoprofiel (benodigde weerstandsvermogen) en de onbenutte belastingcapaciteit iets lager in deze Beleidsbegroting ten opzichte van de Zomernota 2023-2027.

Eind 2027 is de weerstandsratio ongeveer 3,1. Dit heeft te maken met de mutaties in de algemene reserve door het transformatieplan sociaal domein en de toevoegingen (in 2025) en onttrekkingen (in 2026 en 2027) op basis van de Zomernota 2023-2027.

We beseffen ons terdege dat dit hoge ratio zijn. We weten ook dat we voor de toekomst nog veel middelen nodig hebben om de ambities waar te maken.

Benodigde
weerstands-
capaciteit

Weerstands-
vermogen

6.2.4 Overzicht belangrijkste risico's

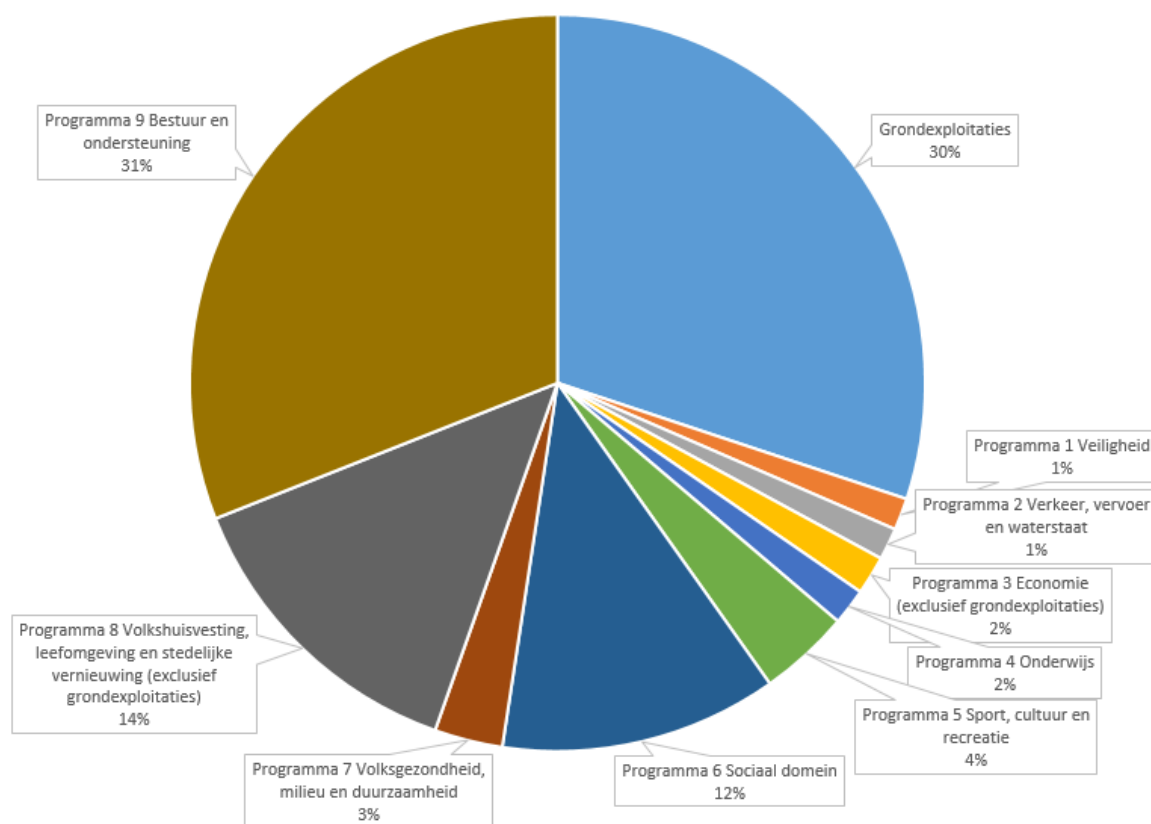
Per programma zijn de belangrijkste risico's weergegeven. Daarbij zijn er een aantal overkoepelende risico's die in bijna ieder programma een rol spelen. Die lichten we hieronder toe:

	Risicogebeurtenis	Mogelijk gevolg
Arbeidsmarkt	Door krapte op de arbeidsmarkt kunnen vacatures binnen de gemeente onvoldoende worden ingevuld.	Doelstellingen kunnen niet behaald worden. Uitval/ziekteverzuim door hogere werkdruk. Personeelskosten lopen op door meer inhuur.
Inflatie	Door de hoge inflatie nemen kosten toe voor zowel de gemeente als inwoners en bedrijven.	Armoede onder inwoners, waardoor bijvoorbeeld de vraag naar zorg en schuldhulpverlening toeneemt. Ondernemers en organisaties hebben steun nodig. Projecten binnen de gemeente worden duurder of moeten op kwaliteit inleveren doordat de kosten te hoog worden.
Samenwerking met andere partijen	Onze samenwerkende partners staan onder druk door bijvoorbeeld tekort aan arbeidskrachten, vrijwilligers of toenemende kosten/hoge rentes.	Voorzieningen in de gemeente staan onder druk of vallen uit, denk aan het onderwijs, zorgaanbieders, sportverenigingen en culturele instanties. De gemeente kan projecten niet realiseren of worden vertraagd in ontwikkelingen omdat ontwikkelaars en bedrijven niet kunnen investeren en realiseren.
Onvoldoende middelen vanuit het Rijk	Door bezuinigingen vanuit het Rijk ontvangt de gemeente te weinig middelen.	Doelstellingen kunnen niet behaald worden doordat er onvoldoende financiële middelen zijn.

Onderstaande cirkeldiagram geeft de verdeling van de financiële risico's per programma weer. Er zijn een paar programma's die een groter risico hebben dan andere programma's. De uitgebreide beschrijving staat in de risicoparagraaf van de programma's en in paragraaf 6.4 Grondbeleid. We lichten ze hier nog kort toe:

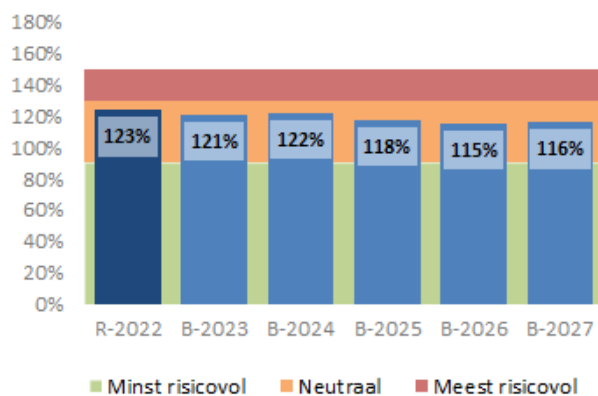
- Programma 9 Bestuur en ondersteuning. Dit programma bevat veel van de overkoepelende thema's zoals hierboven beschreven. Daarnaast zit hierin het risico op cybercriminaliteit en alle mogelijke gevolgen hiervan voor de organisatie.
- Grondexploitaties. Hierin zitten de risico's op alle grondexploitaties, daarbij gaat het om grote bedragen en daarbij behorende risico's in de huidige economie.
- Programma 8 Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing (exclusief grondexploitaties). Hierin zit de grote verandering en risico's op het gebied van duurzaamheid, maar ook de complexe opgave die de gemeente heeft voor de woningmarkt heeft effect op dit programma.
- Programma 6 Sociaal domein. Dit programma met daarin Jeudwet, Wmo en Participatiewet heeft een risico op financiële tekorten vanwege onzekerheden van rijksinkomsten en hogere vraag naar zorg en ondersteuning.

Spreiding van de risico's

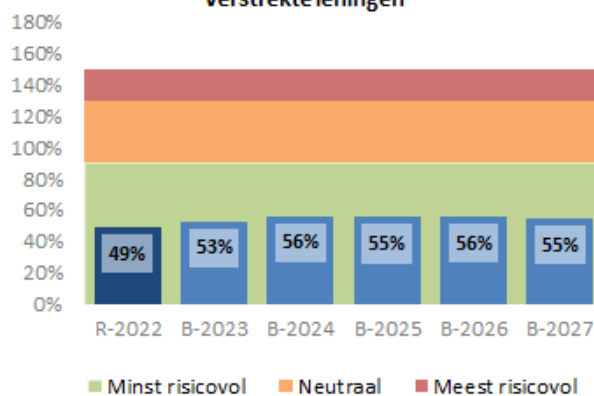

6.2.5 Kengetallen

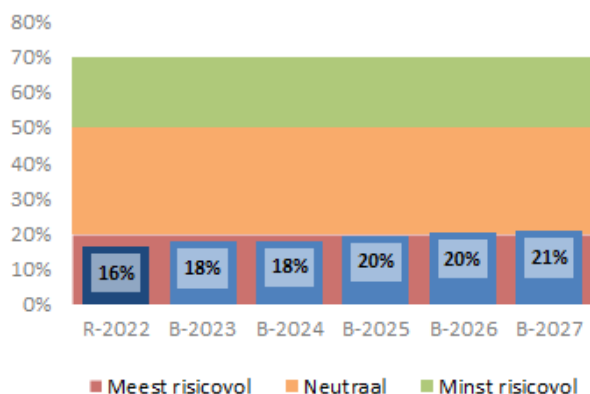
1a. Netto schuldquote

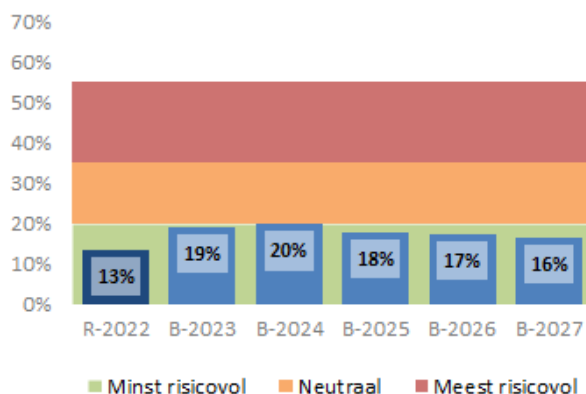
1b. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

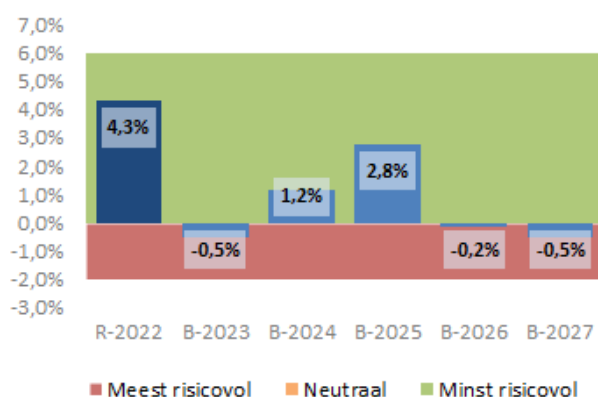
2. Solvabiliteitsratio

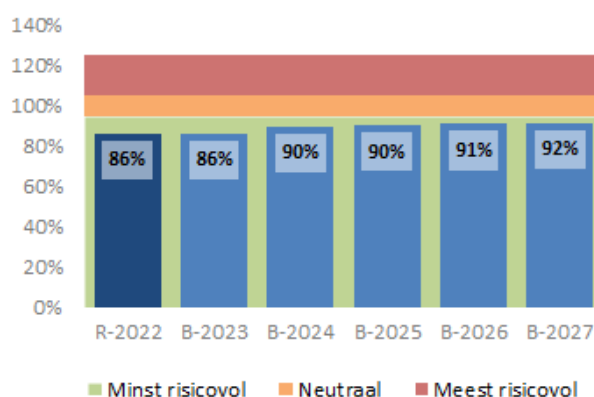
3. Grondexploitatie

4. Structurele exploitatieruimte

5. Gemeentelijke belastingcapaciteit

Signaleringswaarden kengetallen	Categorie A minst risicovol	Categorie B neutraal	Categorie C meest risicovol
1a. Netto schuldquote	< 90%	90 - 130%	> 130%
1b. Netto schuldquote gecorr. voor alle verstrekte leningen	< 90%	90 - 130%	> 130%
2. Solvabiliteitsratio	> 50%	20 - 50%	< 20%
3. Grondexploitatie	< 20%	20 - 35%	> 35%
4. Structurele exploitatieruimte	> 0%	0%	< 0%
5. Gemeentelijke belastingcapaciteit	< 95%	95 - 105%	> 105%

1. Netto schuldquote en netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

De netto schuldquote geeft de verhouding aan tussen de vaste en vlottende financiering en de totale baten vóór reservemutaties en geeft een indicatie van de druk van de kapitaallasten op de exploitatie. Als gevolg van voortdurende afbouw van schulden zijn we uit het signaalgebied "rood" teruggegaan naar "oranje". Door de hoge mate van gestelde zekerheden m.b.t. de leningen aan Welbions en het aflopende karakter van deze financiering zijn we gerust over de afnemende overschrijding van de "veilige signaalwaarden".

Het tweede kengetal geeft hetzelfde weer, maar dan gecorrigeerd voor de door de gemeente aan derden (woningbouw en instellingen) doorverstrekte leningen. Met de gecorrigeerde netto schuldquote staan wij "in de middenmoot" en zitten we in de groene veilige zone.

2. Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft de verhouding aan tussen het eigen vermogen (de reserves) en het balanstotaal. Een groot aandeel eigen vermogen betekent veel mogelijkheden om risico's op te vangen, en meer mogelijkheden om toekomstige investeringen te financieren. Onze ratio in 2027 is 21%, voor het eerst boven de streefwaarde van 20%, waar de toezichthouder ons aan spiegelt. De hoogte wordt negatief beïnvloed door de financiering van de woningbouwcorporatie. Hierdoor staat er naar verhouding meer vreemd vermogen op de balans en dus relatief (t.o.v. het totaal vermogen) minder eigen vermogen. Indien de woningbouwfinanciering buiten beschouwing wordt gelaten bedraagt deze ratio in 2024 26% en in 2027 stijgt deze naar 30%.

Wij zorgen er voor, dat het eigen vermogen in balans blijft met de risico's die wij lopen. In dat kader is ons standpunt, dat het eigen vermogen voldoende buffer biedt voor de onderkende risico's. De provincie stelt geen norm, dat is aan gemeenten zelf. Maar ze hanteert de signaleringswaarden van de VNG, waarbij lager dan 20% reden is om alert te zijn op de ontwikkeling van het eigen vermogen.

Het versterken van het eigen vermogen tot boven het niveau, dat vereist is als weerstandsvermogen (risico's afdekken) staat op gespannen voet met het willen besteden van middelen aan activiteiten, die de burger van ons verwacht.

3. Grondexploitatie

Het kengetal grondexploitatie geeft de verhouding tussen de boekwaarde van de grond en de totale baten vóór reservemutaties. Het is de vraag of dit kengetal veel inzicht geeft in de risico's van grondexploitaties. De jaarlijkse herzieningen en de paragraaf grondbeleid zijn daarvoor betere instrumenten. Dit kengetal zit in alle jaren onder de signaleringswaarde.

4. Structurele exploitatieruimte

In hoofdstuk 3 is het begrotingssaldo (als eerste tabel) gepresenteerd als het verschil tussen de totale lasten en de totale baten. Hierbij is echter geen rekening gehouden met het onderscheid tussen structurele en incidentele baten en lasten. Om de structurele begrotingsruimte te bepalen worden de totale lasten en baten vermindert met de incidentele lasten en baten. De incidentele lasten en baten zijn in bijlage 7.1.3 weergegeven. In deze bijlage is te zien dat de totale incidentele lasten in de periode 2024-2027 hoger zijn dan de incidentele baten, hetgeen voor alle jaren een gunstig/positief effect heeft op het structurele begrotingssaldo. Het structurele begrotingssaldo ziet er als volgt uit (bedragen * € 1.000):

	2024	2025	2026	2027
Saldo baten en lasten voor bestemming/resultaat voor bestemming (zie bijlage 7.1.2)	-4.747	4.967	-1.552	-764
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves/mutaties reserves (zie bijlage 7.1.2)	5.218	-3.948	153	-2.179
Begrotingssaldo 2024-2027/resultaat na bestemming (zie bijlage 7.1.2/paragraaf 3.2)	471	1.019	-1.399	-2.942
Waarvan saldo incidentele baten en lasten (zie bijlage 7.1.3)	3.835	9.477	829	1.058
Structureel begrotingssaldo 2024-2027	4.306	10.496	-570	-1.884

5. Belastingcapaciteit

Met dit kengetal wordt de hoogte van de lokale lastendruk vergeleken met het landelijk gemiddelde. Tussen de 95 en 105% wordt als "neutraal" geduid. In 2024 is de ruimte om belastingen te verhogen, als we ons spiegelen aan het Nederlandse gemiddelde, 90%. Deze waarde valt in de categorie "minst risicovol". We hebben daarmee ruimte om onze belastingen te verhogen als dit noodzakelijk zou worden.

6.2.6 Geprognosticeerde balans

Een geprognosticeerde balans met meerjarig inzicht geeft een beeld van de ontwikkeling van onder meer investeringen, het aanwenden van reserves en voorzieningen, en in de financieringsbehoefte. In samenhang met de kengetallen in de vorige paragraaf geeft de geprognosticeerde balans een indruk van het effect van het beleid in deze meerjarenbegroting op de vermogenspositie van de gemeente.

In de investeringen is al rekening gehouden met de al besloten investeringen voor de komende 4 jaren. De vastlegging van vermogen in vaste activa neemt geleidelijk af. Daarom kan ook het aandeel geleend geld afnemen in deze periode. Financieel gezond blijven betekent vinger aan de pols houden voor het niveau van het eigen vermogen en kritisch zijn op het lenen van geld.

Geprognosticeerde balans

Prognose meerjarenbalans	Realisatie 2022	gewijzigde Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Activa						
Vaste activa						
Immateriële vaste activa	2.529	2.529	2.529	2.529	2.529	2.529
Materiële vaste activa	282.183	287.222	288.282	284.814	280.746	275.924
Financiële vaste activa	269.578	254.807	238.566	237.010	215.450	213.937
Totaal vaste activa	554.290	544.558	529.377	524.353	498.725	492.390
Vlottende activa						
Vorraden	51.931	75.044	75.547	70.787	65.912	60.844
Uitzettingen	105.546	73.287	46.334	31.972	31.672	31.772
Liquide middelen	665	8.087	7.570	4.890	0	0
Overlopende activa	36.305	36.405	36.605	36.805	36.905	36.905
Totaal vlottende activa	194.447	192.823	166.056	144.454	134.489	129.521
Totaal activa	748.737	737.381	695.433	668.807	633.214	621.911
Passiva						
Vaste passiva						
Reserves (ex. begrotingsresultaat)	104.660	130.786	125.567	129.515	129.363	131.541
Resultaat boekjaar	17.256	-13	471	1.019	-1.399	-2.942
Voorzieningen	37.290	36.751	35.906	18.660	19.096	20.124
Vaste schuld	526.272	502.249	466.593	452.146	404.207	387.455
Totaal vaste passiva	685.478	669.773	628.537	601.340	551.267	536.178
Vlottende passiva						
Vlottende schuld	16.256	20.605	19.893	20.464	34.944	38.730
Overlopende passiva	47.003	47.003	47.003	47.003	47.003	47.003
Totaal vlottende passiva	63.259	67.608	66.896	67.467	81.947	85.733
Totaal passiva	748.737	737.381	695.433	668.807	633.214	621.911

Toelichting geprognosticeerde balans

Deze balans is het resultaat van de Jaarstukken 2022 met daarbij de verwachtingen van de gewijzigde begroting 2023 en deze begroting 2024-2027. De financieringsbehoefte uit zich in de vlottende schuld. Met de huidige prognoses van toekomstige resultaten, ontwikkeling van grondexploitaties, komende investeringen en aflossingsafspraken over geleend geld verwachten we geen grote financieringsbehoefte te moeten invullen.

We hebben onder de post Uitzettingen het saldo bij de staat (schatkistbankieren) opgenomen. Dit saldo zal eerst worden ingezet om de financieringsbehoefte in te vullen.

6.3 Onderhoud kapitaalgoederen

Een groot deel van het gemeentelijk vermogen is geïnvesteerd in kapitaalgoederen. De kapitaalgoederen zijn van groot belang voor het functioneren van onze gemeente, onder andere op het gebied van leefbaarheid, veiligheid, verkeer, vervoer en recreatie. Goed onderhoud en beheer is nodig om kapitaalvernietiging te voorkomen en om veiligheid te waarborgen.

Met het beheer en onderhoud van onze wegen, riolering, water, openbaar groen en gemeentelijke gebouwen is een grote inzet van onze middelen gemoeid. De lasten van onze kapitaalgoederen zijn onderdeel van de verschillende programma's. Deze paragraaf geeft een integraal inzicht in de kaders, ontwikkelingen, onderhoudstoestand en kosten van onze kapitaalgoederen over de programma's heen. Het onderdeel 'kapitaallasten' in de cijfermatige overzichten behoort weliswaar niet tot de scope van deze paragraaf, maar is om wille van de volledigheid hier toch zichtbaar gemaakt (en met een asteriks gemarkeerd).

In de Kadernota 2021-2024 is een start gemaakt met het inzichtelijk maken van de vervanging van kapitaalgoederen. Dit is de start van een nieuw proces hoe de gemeente om wil gaan met haar kapitaalgoederen. De komende jaren zal middels Zomernota's inzichtelijk gemaakt worden welke investeringen gedaan moeten worden om de kapitaalgoederen en openbare ruimte duurzaam te vervangen en onderhouden.

In eerdere Beleidsbegrotingen zijn bedragen opgenomen om het areaal van wegen, groen en openbare verlichting op een goed en veilig niveau te houden. Met ingang van Zomerbrief 2022-2026 zijn de overzichten aangevuld met andere kapitaalgoederen, waaronder de verkeersregelinstallaties (VRI's) en verkeersobjecten zoals bewegwijzering. In deze beleidsbegroting wordt conform voorgaande jaren een geactualiseerd overzicht gepresenteerd.

De gemeente Hengelo zal samen met Gildebor het beheer en onderhoud van de openbare ruimte uitvoeren. Speerpunten zijn het op peil houden van de dienstverlening naar de burger en de kwaliteit van de openbare ruimte. Gildebor heeft naast vaklieden ook mensen met een arbeidsbeperking aan het werk die gezamenlijk de vastgestelde kwaliteit van dienstverlening en beheer en onderhoud van de openbare ruimte leveren.

6.3.1 Wegen

Volumes

Cementbeton	139.362	m ²
Dicht asfaltbeton	1.951.799	m ²
Elementen	2.755.287	m ²
Halfverharding	178.807	m ²
Overig	31.943	m ²
Totaal	5.057.197	m²
Waaronder		
Fietspad	362.176	m ²
Rijbanen	2.683.944	m ²
Voetpad	1.211.844	m ²

Onderhoudssystematiek

De gemeente Hengelo hanteert voor het beheer en onderhoud van de wegen het kwaliteitsniveau zoals deze omschreven staat in de landelijke richtlijnen van het CROW. De wegen worden beheerd en onderhouden op basis van een programma. Daarnaast wordt kort cyclisch onderhoud uitgevoerd naar aanleiding van meldingen van burgers.

Veranderingen in het onderhoudsniveau

Het onderhoudsniveau wordt niet veranderd. Hengelo streeft er naar om de richtlijnen van het CROW te handhaven.

Relevante veranderingen t.o.v. vorig jaar

Er zijn geen relevante veranderingen ten opzichte van vorig jaar.

Relevante beleidsnota's

- De wegennota 2003
- Mobiliteitsplan 2040

Grote projecten en ontwikkelingen

- Verschillende deelgebieden van Dalmeden worden verder ontwikkeld en de komende jaren worden in de al ontwikkelde gebieden kavels uitgegeven. Het areaal wegen en trottoirs neemt hierdoor verder toe.
- Het Wetplein en omgeving worden heringericht. Er wordt een groene kerktuin aangelegd en het parkeerterrein en het omliggende gebied worden gerenoveerd.
- De Bankastraat wordt heringericht, de straat wordt veiliger en groener. Langs de straat wordt de F35 doorgetrokken, het laatste lange stuk van de F35 wat in Hengelo nog ontbreekt.
- Het (parkeer)terrein rondom het winkelcentrum Groot Driene wordt opnieuw ingericht. Het wandelgebied rondom dit winkelcentrum krijgt nieuwe bestrating en de verkeersveiligheid wordt verbeterd door onder andere de aanleg van een rotonde.

Huidige staat van onderhoud

Jaarlijks wordt een doorkijk gemaakt naar de aankomende vier jaren. De onderhoudsbudgetten zijn toereikend om de staat van onze wegen aan de landelijke richtlijnen van het CROW te laten voldoen. De veiligheid zal hierbij gewaarborgd blijven. Dit wordt ook meerjarig financieel vertaald en in de Beleidsbegroting geraamd. De afgesproken methodiek geldt zowel op het gebied van verharding als op het gebied van verlichting, kunstwerken en groen.

Kort cyclisch onderhoud wordt uitgevoerd door Gildebor. Hierbij worden meldingen verholpen en kleine reparaties aan straatwerk uitgevoerd. Het grote onderhoud aan de wegen, trottoirs en andere verhardingen wordt noodzakelijk uitgevoerd door aannemers in opdracht van de gemeente. Opdrachten worden verstrekt wanneer er niet meer voldaan wordt aan de landelijke richtlijnen of wanneer er schades geconstateerd zijn waarbij onderhoud vereist is. Zo blijft de veiligheid gewaarborgd. Wel is het nodig om scherp te blijven op het gewenste beheerniveau.

Financiën

De onderhoudsbudgetten zijn voldoende om de wegen te laten voldoen aan de landelijke richtlijnen van het CROW. Vanuit het onderhoud van de wegen wordt er niet jaarlijks gereserveerd. Dit gebeurt via de Zomernota waarbij er nu jaarlijks toekomstige vervangingen worden opgenomen in de begroting. Zo zijn onderhoud en vervangingen geborgd voor de komende jaren.

De budgetten zijn:

Wegen, Verkeer en Vervoer	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Salarissen en sociale lasten	991.188	991.188	991.188	991.188	991.188
Kapitaallasten ¹	1.412.637	1.715.605	1.986.680	2.138.687	2.661.710
Exploitatie-en onderhoud	7.589.793	7.529.793	7.529.793	7.529.793	7.529.793
	9.993.618	10.236.586	10.507.661	10.659.668	11.182.691

¹ Het onderdeel 'kapitaallasten' in de cijfermatige overzichten behoort weliswaar niet tot de scope van deze paragraaf, maar is om wille van de volledigheid hier toch zichtbaar gemaakt.

6.3.2 Groen

Volumes

Bomen	37.694	st.
Natuurlijke beplanting	835.578	m²
Cultuurlijke beplanting	241.733	m²
Gras	3.779.669	m²

Onderhoudssystematiek

Het onderhoud van het groen wordt uitgevoerd door Gildebor. Het groen wordt beheerd volgens de standaard beheermethodiek KOR2018. Er wordt bijvoorbeeld vermeld hoe lang het gras mag zijn, hoeveel onkruid aanwezig mag zijn in plantvakken of hoeveel beplanting mag overhangen. De KOR2018 hanteert de beheerniveaus A, B en C. In 2023 vinden voorbereidingen plaats om het moederbestek, gekoppeld aan de KOR2018 te actualiseren. In dit moederbestek worden alle handelingen beschreven die nodig zijn om de openbare ruimte op het afgesproken niveau te houden.

Veranderingen in het onderhoudsniveau

Het onderhoudsniveau is niet veranderd.

Relevante beleidsnota's

Zie: 5.2.7 Beheer Openbare Ruimte en Duurzaamheid.

Grote projecten en ontwikkelingen

- Het Wetplein en omgeving worden heringericht. Er wordt een groene kerktuin aangelegd en het parkeerterrein en het omliggende gebied worden gerenoveerd.
- De Bankastraat wordt heringericht, de straat wordt veiliger en groener. Langs de straat wordt de F35 doorgetrokken, het laatste lange stuk van de F35 wat in Hengelo nog ontbreekt.
- Voortzetten project van grijs naar groen.

Huidige staat van onderhoud

De huidige staat van onderhoud voldoet op onderdelen niet aan de norm. Hier zal extra aandacht aan besteed worden.

Als gevolg van het ingevoerde (ecologische) maaibeleid, is de komende jaren meer inspanning nodig op het gebied van onkruidbeheersing op verhardingen en in plantvakken, goten en randstroken. Er vindt beduidend meer (kruiden)zaadverspreiding plaats dan voor de invoering van het nieuwe maaibeleid.

Financiën

De budgetten zijn voldoende voor het regulier onderhoud om de vastgestelde onderhoudsniveaus te behouden. Middels de Kadernota 2021-2024 is een methodiek afgesproken om de vervangingen te regelen. Jaarlijks wordt een doorkijk gemaakt voor de aankomende vier jaren. Dit wordt ook meerjarig financieel vertaald en in de Beleidsbegroting geraamd. De afgesproken methodiek geldt zowel op het gebied van groen als op gebied van verlichting, kunstwerken en verhardingen.

Ook wordt gekeken of een combinatie kan worden gevonden met projecten en andere onderhoudswerkzaamheden die plaatsvinden, zoals rioleringswerkzaamheden en herstraten. De budgetten zijn:

Groen	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Salarissen en sociale lasten	787.698	787.698	787.698	700.578	700.578
Kapitaallasten ¹	112.293	160.325	165.168	182.802	195.843
Exploitatie-en onderhoud	5.629.832	5.686.378	5.669.308	5.669.308	5.669.308
	6.529.823	6.634.401	6.622.174	6.552.688	6.565.729

¹ Het onderdeel 'kapitaallasten' in de cijfermatige overzichten behoort weliswaar niet tot de scope van deze paragraaf, maar is om wille van de volledigheid hier toch zichtbaar gemaakt.

Spelen	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Salarissen en sociale lasten	197.340	197.340	197.340	197.340	197.340
Kapitaallasten ¹	87.833	97.652	107.601	117.670	127.860
Exploitatie-en onderhoud	429.101	429.101	429.101	429.101	429.101
	714.274	724.093	734.042	744.111	754.301

¹ Het onderdeel 'kapitaallasten' in de cijfermatige overzichten behoort weliswaar niet tot de scope van deze paragraaf, maar is om wille van de volledigheid hier toch zichtbaar gemaakt.

6.3.3 Water en riolering

Volumes

Vrij-verval riool	632.355	m
Mechanisch riool	92.425	m
Kolken	34.809	st.
Riool pompgemalen	85	st.
Drukriool-installaties	292	st.
Drainage	224.909	m

Onderhoudssystematiek

Het in stand houden van de riolering gebeurt tegen zo laag mogelijke kosten. Riolen worden niet vervangen zolang uitstel verantwoord is of alternatieven doelmatiger zijn. Het rioolvervangingsplan is gebaseerd op risicogestuurd beheer. Hierbij wordt onderhoudsinspanning geleverd op basis van schaderisico en gevolgen. Keuzen voor vervanging, relining of (deel)reparaties blijft echter maatwerk.

Hengelo is kwetsbaar voor de gevolgen van klimaatverandering. De gevolgen die wij op ons af zien komen zijn een toename aan wateroverlast en droogte, toename van de gevoelstemperatuur, afname van de biodiversiteit en de lucht- en waterkwaliteit. Om deze gevolgen het hoofd te bieden moeten we Hengelo meer ontstenen en vergroenen. Ook moeten we meer regenwater bergen, bij voorkeur in open water en retenties om wateroverlast en droogte aan te pakken. Door het realiseren van groene en blauwe structuren kunnen we de negatieve gevolgen van klimaatverandering integraal aanpakken, worden gevolgschaden en –kosten voorkomen en neemt de leefbaarheid van de stad toe. Door slim combineren van maatregelen, bijvoorbeeld door meekoppelen met projecten, kunnen de extra uitgaven worden beperkt.

Relevante beleidsnota's

Zie: 5.2.7 Beheer Openbare Ruimte en Duurzaamheid.

Grote projecten en ontwikkelingen; wat gaan we doen in 2024

- Uitvoering geven aan de projecten zoals genoemd in het Programma Water en Riolering.
- Inrichten waterberging in de openbare ruimte.
- Aanleggen van drainage om structureel overlast en/of schade door verhoogde grondwaterstanden te verminderen

- Het project "Berflobeek bij de Marskant" is uitgevoerd. Na de woonrijpfase wordt nog een fiets-/voetgangersbrug aangebracht.
- Vanaf 2023 geven we uitvoering aan het uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie

Financiën

De budgetten voor regulier en groot onderhoud zijn vastgesteld in het GRP 2018-2022. Naar verwachting zal het nieuwe "Programma Water en Riolering" in november 2023 aan de Raad ter vaststelling worden aangeboden. Hoewel het beheer meer risicogestuurd plaats vindt, is de verwachting dat dit voldoende is om de eisen die aan de functionaliteit en veiligheid worden gesteld te waarborgen. Mocht een riolering onverhoopt eerder moeten worden vervangen dan gepland dan kan dit vaak worden opgelost door een andere geplande vervanging wat naar achteren te schuiven.

Op het gebied van riolering en waterhuishouding wordt samengewerkt met de Twentse gemeenten, het Waterschap Vechtstromen en de provincie Overijssel (Twents waternet). Met zogenaamde werkplaatsen wordt door gezamenlijk onderzoek geprobeerd kostenbesparingen te realiseren in de waterketen.

Water, onderdeel Riolering	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Salarissen en sociale lasten	335.940	335.940	335.940	335.940	335.940
Mutatie voorzieningen	2.041.606	2.371.876	2.629.491	2.905.782	3.232.129
Kapitaallasten ¹	2.012.037	2.010.318	2.084.247	2.140.413	2.157.289
Exploitatie-en onderhoud	5.116.870	5.133.870	5.150.870	5.169.870	5.187.870
Overhead en BCF	1.672.422	1.672.422	1.672.422	1.672.422	1.672.422
Belastingen op producenten en huishoudens	-11.178.875	-11.524.426	-11.872.970	-12.224.427	-12.585.650
	0	0	0	0	0

¹ Het onderdeel 'kapitaallasten' in de cijfermatige overzichten behoort weliswaar niet tot de scope van deze paragraaf, maar is om wille van de volledigheid hier toch zichtbaar gemaakt.

Water, onderdeel Waterlopen	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Salarissen en sociale lasten	34.848	34.848	34.848	34.848	34.848
Kapitaallasten ¹	4.653	4.648	4.644	4.639	4.635
Exploitatie-en onderhoud	253.801	254.901	256.001	257.101	257.101
	293.302	294.397	295.493	296.588	296.584

¹ Het onderdeel 'kapitaallasten' in de cijfermatige overzichten behoort weliswaar niet tot de scope van deze paragraaf, maar is om wille van de volledigheid hier toch zichtbaar gemaakt.

6.3.4 Fysiek havenbeheer

Onderhoudssystematiek

In 2020 is een meerjarige onderhoudsplanung voor groot onderhoud aan de havens opgesteld. Om deze werkzaamheden te bekostigen is de voorziening groot onderhoud Haven ingesteld. Binnen deze voorziening zijn onder andere het 'op diepte houden' en het in stand houden van kades en oevers opgenomen. In 2020 hebben we een begin gemaakt met het baggeren. Dit zorgt ervoor dat de haven beter bereikbaar is voor grotere schepen.

Veranderingen in het onderhoudsniveau

Het onderhoudsniveau is niet veranderd.

Relevante beleidsnota's

- Havengeldverordening

Beleidskader

De wethouders van de gemeenten Almelo, Enschede, Hengelo, Hof van Twente en Lochem hebben in een eerder stadium de Samenwerkingsovereenkomst 'Gemeenschappelijk Havenbeheer Twentekanal' (GHT) getekend.

Huidige staat van onderhoud

Gezamenlijk met de andere gemeenten is per gemeente een inventarisatie uitgevoerd van alle voorkomende

voorzieningen in de haven zoals de damwanden, remmingwerken en voorzieningen voor schippers. De inventarisatie is uitgevoerd door een extern bedrijf, Nepocon. Op deze manier is er een eensluidend beeld van de havens in de genoemde gemeenten. Binnen het havenbedrijf is afgesproken dat er jaarlijks een visuele schouw en inventarisatie wordt gehouden om gebreken en onderhoud tijdig te signaleren. Bij de schouw is naar voren gekomen dat er op diverse plekken onderhoud gepleegd moet worden omdat hier gebreken zijn geconstateerd aan de afmeervoorzieningen, beschermende maatregelen tussen kade en schepen en dat er op bepaalde plekken ondieptes zijn.

Voor de haven geldt geen indeling van kwaliteitsniveaus voor onderhoud. Het is een gemeentelijke taak de haven veilig, bereikbaar en functioneel te houden. Een aantal bedrijven hebben eigen voorzieningen om te laden en te lossen, andere bedrijven maken gebruik van de 2 gemeentelijke laad- en loskades.

Financiën

In 2020 is het saldo van de bestaande reserve Haven gestort in de voorziening groot onderhoud Haven. Deze voorziening wordt jaarlijks gevoed door een dotatie vanuit de exploitatie. Deze jaarlijkse dotatie is bepaald op basis van de verwachte lasten binnen een scope van 10 jaar en is gesteld op € 50.565 per jaar.

Fysiek Havenbeheer	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Kapitaallasten ¹	79.005	78.929	78.854	78.779	78.703
Dotatie in voorziening	50.565	50.565	50.565	50.565	50.565
	129.570	129.494	129.419	129.344	129.268

¹ Het onderdeel 'kapitaallasten' in de cijfermatige overzichten behoort weliswaar niet tot de scope van deze paragraaf, maar is om wille van de volledigheid hier toch zichtbaar gemaakt.

6.3.5 Gebouwen

Volumes

Vastgoed voor een wettelijke taak (onderwijs)	72
Beleidsvolgend vastgoed (kunst & cultuur, sport, welzijn, parkeren, kinderboerderij)	56
Vastgoed voor eigen organisatie (incl Gildebor en begraafplaatsen)	17
Vastgoed in grondexploitaties	4
Overig vastgoed (heroverweging eigendom, verkoop of sloop)	20

Het gemeentelijk vastgoed bestaat uit 169 gebouwen (één gebouw kan uit meerdere adressen bestaan). Deze zijn voor € 734,5 miljoen verzekerd. Het gemeentelijk bezit aan objecten bestaat onder andere uit scholen, sporthallen, buurthuizen en aankopen in het kader van grondverwerving. Als gevolg van deze diversiteit zijn de onderhoudskosten voor de gebouwen onderdeel van verschillende beleidsprogramma's.

Beheer

Het Vastgoedbedrijf beheert de gemeentelijke vastgoedobjecten. Met 'de gemeentelijke vastgoedobjecten' worden alle verhuurbare objecten bedoeld die in gemeentelijk bezit zijn. De gemeente bezit dit vastgoed als middel om beleidsdoelstellingen te halen. Het hebben van vastgoed is geen doel op zich.

Schoolgebouwen worden niet beheerd door het Vastgoedbedrijf. Schoolgebouwen zijn juridisch eigendom van de schoolbesturen. Pas op het moment dat een school leeg komt te staan komt het volledige eigendom en beheer bij het Vastgoedbedrijf te liggen. Objecten die in een grondexploitatie zijn aangekocht voor de ontwikkeling van een locatie blijven in principe in de grondexploitatie zitten en vallen onder de verantwoordelijkheid van de projectorganisatie. Het Vastgoedbedrijf zorgt wel voor het beheer en onderhoud van deze objecten.

Onderhoudssystematiek

In opdracht van het Vastgoedbedrijf wordt eens per 4 jaar een groot deel van het gemeentelijk vastgoed (met uitzondering van de onderwijsgebouwen en de objecten die op korte termijn worden afgestoten) het onderhoudsniveau, middels een herinspectie conform de NEN 2767-systematiek (conditiemeting van gebouwen en installaties door middel van een vastgelegde meet- en registreermethode) geactualiseerd. Deze informatie wordt in een meerjarenonderhoudsplanung gezet. Deze onderhoudsplanung bestrijkt een periode van 40 jaar die elk jaar, ten

aanzien van de tijdstippen van onderhoud, wordt geactualiseerd. Aan de hand van het huidig en toekomstig gebruik van de vastgoedobjecten wordt dan beoordeeld welke onderhoudswerkzaamheden voor dat doel noodzakelijk zijn. Er wordt uitgegaan van minimaal onderhoudsniveau 3 (redelijke conditie) zonder ernstige gebreken.

Veranderingen in het onderhoudsniveau

Voor een groot deel van het gemeentelijk vastgoed heeft er in 2020/2021 een herinspectie plaatsgevonden om zodoende goed te kunnen sturen op de onderhoudskosten van het vastgoed en inzicht te hebben in de risico's. Uit de inspecties is gebleken dat, met uitzondering van twee kleine gebouwtjes, alle gebouwen een conditieniveau van 3 (redelijke conditie) of hoger hebben.

Collegeprogramma

In het collegeprogramma zijn geen specifieke afspraken over het onderhoudsniveau vastgelegd.

In 2021 heeft het college en de raad besloten om het onderhoudsniveau voor gemeentelijke gebouwen vast te stellen op conditiesniveau 3.

Relevante beleidsnota's

- Kadernotitie "Accommodatiebeleid Sociaal en Vastgoedkaders"

Grote projecten en ontwikkelingen

- Door middel van herinspecties wordt het onderhoudsniveau van de objecten opnieuw vastgesteld.
- Er wordt een aanbesteding gedaan voor het onderhoud aan het vastgoed. De aanbesteding heeft betrekking op preventief en correctief onderhoud van de elektrotechnische en werkbouwuigkundig installaties.
- In 2024 zal verdere uitwerking gegeven worden aan de duurzaamheidsambitie doormiddel van het verduurzamen van 4 gemeentelijke gebouwen (zwembad, multifunctionele accommodatie, wijkcentrum en een gymzaal).

Huidige staat van onderhoud

Uit de inspecties van 2020/2021 is gebleken dat een overgroot deel van de objecten niveau 3 (redelijke conditie) of beter heeft. Alle onderhoudsniveaus en de daar bijbehorende budgetten zijn hiermee in beeld. Voor de objecten die op korte termijn in aanmerking komen voor verkoop/sloop zijn er geen onderhoudsinspecties uitgevoerd. Het onderhoudsniveau kan voor deze objecten wat lager liggen.

Financiën

De getroffen onderhoudsvoorzieningen en de bestemmingsreserve zijn toereikend om het huidige onderhoudsniveau te bestendigen. De budgetten zijn:

	2024	2025	2026	2027
Regulier onderhoud	1.651.261	1.652.261	1.652.261	1.652.261
Groot onderhoud	2.105.027	1.030.154	996.400	644.545
Totaal	3.756.288	2.682.415	2.648.661	2.296.806

Deze budgetten zijn uitsluitend ten behoeve van kosten derden. Voor het onderhoud dat door ons eigen personeel wordt gedaan (personeelslasten) zijn separate budgetten opgenomen.

Het onderhoud voor de onderwijsgebouwen (met uitzondering van noodlokalen en leegstaande schoolgebouwen) en de gebouwen die in de grondexploitaties zitten, worden niet vanuit bovengenoemde budgetten bekostigd. Het onderhoud van de objecten in de grondexploitaties worden binnen de grondexploitaties gedekt. Voor de onderwijsgebouwen krijgen de schoolbesturen een rechtstreekse bijdrage van het rijk voor het onderhoud.

6.4 Grondbeleid

Visie gemeentelijk grondbeleid

De gemeente Hengelo wil met haar grondbeleid een bijdrage leveren aan de invulling van haar ambities op het terrein van o.a. wonen en economie. Het grondbeleid heeft daarmee een volgend karakter voor andere beleidsvelden en programma's. Gelet op de huidige grondvoorraad zal een actief grondbeleid voor nieuwe projecten situationeel worden toegepast. Maatschappelijk kan het wenselijk zijn om bepaalde ontwikkelingen in de stad te stimuleren of juist af te remmen. Waar nodig pakt het grondbedrijf dan een actieve rol op om zorg te dragen voor een evenwichtige ontwikkeling van de stad.

Actualiteit gemeentelijk grondbeleid

Het gemeentelijk grondbeleid vergt maatwerk. In de nota grondbeleid is er daarom voor een situationeel grondbeleid gekozen. Deze flexibele aanpak is aan te passen naar aanleiding van doelen en omstandigheden. De grondposities van de gemeente en marktpartijen zijn sterk bepalend voor de strategie die kan worden gevolgd. De gemeente heeft een sterkere ontwikkelingspositie wanneer gronden in eigendom zijn, dan in de gevallen waar ze geen grondpositie heeft. Met het innemen van strategische posities verkrijgt de gemeente een meer sturende rol in het proces en de planning van gronduitgifte.

Daarbij lopen we tegen problemen aan die zich in de markt voordoen. De grondmarkt is een markt per opbod en de hoeveelheid grond staat vast. Bij een grote vraag naar grond kan het aanbod dus niet worden verruimd. De potentiële koper met de meest positieve verwachtingen over de toekomst is over het algemeen bereid het hoogste bod uit te brengen. De laatste jaren zijn de economische ontwikkelingen voor de grondmarkt erg goed geweest en waren de verwachtingen hoog. Hierdoor zijn veel partijen (ook speculanten) toegetreden tot de grondmarkt en zijn de prijzen sterk gestegen. Nu is het beeld van de grondmarkt verslechterd. In een dalende markt verlagen publieke en private eigenaren niet zo snel de prijzen. Ontwikkelaars moeten onderhandelen met grondeigenaren, die doorgaans vroegtijdig een positie hebben ingenomen. Ontwikkelaars onderhandelen vervolgens met gemeenten over het kostenverhaal; en zowel ontwikkelaar als gemeenten worden geconfronteerd met (oplopende) tekorten. We zien oplopende verwervingskosten, omdat taxateurs naar relevante referentiekaders kijken.

Er zijn dus door de goede markt veel partijen toegetreden. Met meer partijen met verschillende belangen en de huidige markt is het lastig om tot een samenhangende gebiedsontwikkeling te komen. Onderhandelingen kunnen daardoor langer duren. De financiële crisis en de aanpassing van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) heeft tot gevolg gehad dat we wat meer risico's zijn gaan mijden.

We zien dat de verslechterende grondmarkt gevolgen kan hebben voor onze eigen grondprijzen. We zien dat de prijzen voor nieuwbouwwoningen zijn gedaald in het eerste kwartaal van 2023, terwijl de bouwkosten in het eerste kwartaal zijn toegenomen. Daar staat tegenover dat in het twee kwartaal (t.o.v. het eerste kwartaal) de woningbouwprijzen stijgen en de bouwkosten minder stijgen. We zien dat er nog steeds een grote behoefte is aan (betaalbare) nieuwbouwwoningen. We gaan de komende maanden monitoren wat de nieuwbouwprijzen en de bouwkosten gaan doen. Op dit moment gaan we in de begroting er vanuit dat de risico's op een grondprijzdaling zijn toegenomen.

Ook het Rijk ziet de problemen die zich voordoen op de grondmarkt. Op 19 Juni heeft het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties aan de Tweede Kamer een brief gezonden over de modernisering van het grondbeleid. Daarin wordt het probleem van de grondmarkt geduid (gebrek aan tempo, publiek tekort, te duur). De centrale vraag is: "Hoe kan het grondbeleid worden gemoderniseerd, zodat het beter ten dienste komt te staan van de gebiedsontwikkeling". Er wordt een aanpak voorgesteld in drie sporen: het verbeteren van de grip op grond en het versnellen van de gebiedsontwikkeling, het verbeteren van de waarderingssystematiek en kostenverhaal en het verkennen van fundamentele wijzigingen. Door de recente val van het kabinet moet echter nog worden gezien of dit voorstel op dezelfde wijze wordt voorgeleid.

Op 1 januari 2024 treedt de Omgevingswet in werking. Dat heeft de Eerste Kamer op 14 maart van dit jaar besloten. De Omgevingswet bundelt 26 wetten die betrekking hebben op de fysieke leefomgeving in één wet. Het doel van deze nieuwe wet is:

- Een inzichtelijk en voorspelbaar stelsel dat eenvoudig is in gebruik;
- Een samenhangende aanpak van de fysieke leefomgeving;
- Ruimte voor lokaal maatwerk;
- Snellere en betere besluitvorming.

De Omgevingswet vraagt om een integrale benadering van de fysieke leefomgeving voor met alle daarbij behorende aspecten, zoals bouwen, milieu, water, landschap en mobiliteit, maar ook met gezondheid en veiligheid. De omgevingswet biedt nieuwe mogelijkheden om kosten te verhalen. Daarvoor moet het grondbeleid verbonden worden met de ruimtelijke visie. Dit vraagt wel om kennisontwikkeling bij de gemeente. We zijn bezig om het kostenverhaal te borgen in een programma kostenverhaal. Het streven is om daarin de wettelijk benoemde bijdragen voor het verbeteren van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving mee te nemen. Daarnaast vind er kennisuitwisseling plaats met de ons omringende gemeenten.

In de nieuwe omgevingswet wordt bij een onteigening de eigendomsovergang losgekoppeld van de vaststelling van de schadeloosstelling. De onteigening vindt niet langer plaats via Koninklijk Besluit, maar wordt gedaan door het bestuursorgaan zelf. Daardoor kunnen termijnen mogelijk ingekort worden. Een nadeel is dat we de verwervingskosten hoog inschatten en daarmee tekorten verwacht worden. We kunnen gebruik maken van het zogeheten voorkeursrecht om zo meer grip te krijgen op grond, regie te voeren, gronden beschikbaar te krijgen en een (toenemend) versnipperd grondeigendom te voorkomen. Daarnaast is het wenselijk om gelijktijdig met de onderhandelingen met grondeigenaren de onteigeningsprocedure in te zetten in plaats van deze in te zetten nadat onderhandelen geen resultaat heeft opgeleverd.

In 2024 zullen we samen met de Provincie Overijssel en de gemeenten en andere partners invulling gaan geven aan de afspraken gemaakt met het Rijk over de ruimtelijke ordening. Samen met Enschede en Almelo stellen we voor het stedelijk gebied in Twente een Regionale investeringsagenda op. Deze investeringsagenda maakt duidelijk waarop geïnvesteerd moet worden de komende decennia om uit te groeien tot de Groene toptechnologische regio. Onderdeel hiervan is de ontwikkeling in de spoorzone Hengelo-Enschede (SHE).

We zien dat de Hengelose bevolking vergrijst. Dit leidt tot een toenemende vraag naar seniorenwoningen. Daarnaast zien we een toename in de stroom van nieuwkomers. Dan gaat het om statushouders, jongeren/ studenten, expats en arbeidsmigranten. Belangrijke doelgroepen om de beroepsbevolking op peil te houden. Factoren die grotendeels buiten onze invloedssfeer liggen (marktontwikkelingen, arbeidsmarkt) beïnvloeden de woningbouwdoelstellingen. Indien gewenst kan het grondbedrijf een actievere rol oppakken. In het verleden stonden de programmeringsafspraken voor bedrijventerreinen voornamelijk in het teken van het voorkomen van overaanbod aan nieuwe plannen. Er zijn nu juist zorgen over de beschikbaarheid van voldoende bedrijfsruimte.

Gezien de economische, demografische, wettelijke, milieutechnische en stedelijke ontwikkelingen zal de gemeente een weloverwogen ontwikkelstrategie moeten realiseren. De ambities, de aanpak en de risico's moeten zorgvuldig op elkaar afgestemd worden. Het grondbeleid zal daar waar het nodig is, aangepast moeten worden. Vooralsnog houden we het situationeel grondbeleid in stand.

De gemeente laat uiteraard haar grondexploitaties aansluiten bij het BBV. Kort gaan we hieronder nog in op een aantal punten van het BBV die een nadere toelichting behoeven:

Looptijd langer dan tien jaar

We hebben gemeentelijke grondexploitaties met een looptijd langer dan tien jaar. In de grondexploitaties is geen opbrengstenindexering gerekend na tien jaar. Dit is een risico beperkende maatregel.

De volgende twee gemeentelijk grondexploitaties hebben een looptijd langer dan tien jaar:

- In Dalmeden verkopen we voornamelijk grotere kavels. Het is de verwachting dat er na de gestelde tienjaarstermijn nog steeds vraag is naar deze kavels;
- In Campus vielen de verkopen t.o.v. de andere bedrijventerreinen tegen. Uit voorzichtigheid is de planning voor de uitgifte gelijk gezet aan de uitgifte van de afgelopen jaren. Daarmee wordt de tienjaarstermijn overschreden.

Planresultaten en parameters grondexploitaties

Alle gemeentelijke grondexploitaties worden jaarlijks middels de herziening grondexploitaties vastgesteld door de Raad. De Raad heeft de parameters, die in de grondexploitaties gebruikt worden, op 21 december 2022 vastgesteld (zaaknummer 3504079).

In het eerste kwartaal van 2023 werd duidelijk zichtbaar dat de woningbouwprijzen aan het dalen waren. Daarnaast stegen de bouwkosten, waardoor grondprijzen in theorie onder druk komen te staan.

In de analyse van de woningmarkt over het tweede kwartaal rapporteert de NVM echter dat de prijzen (t.o.v. het eerste kwartaal) gestegen zijn en dat ze verwachten dat die trend zich doorzet in de 2e helft van 2023. Specifiek voor de nieuwbouwwoningen worden meer verkopen geregistreerd en worden woningen iets sneller verkocht.

Daarnaast blijkt uit de cijfers van het bouwkostenkompas dat de bouwkosten stabiliseren t.o.v. het vorige kwartaal. Ten opzichte van vorig jaar stijgen de kosten echter nog wel.

Op het moment van schrijven lijkt het erop dat de prijzen zich conform de vastgestelde parameters ontwikkelen. We stellen daarom voor om daarin geen wijzigingen aan te brengen. Gelet op de fluctuaties in prijsontwikkelingen, kiezen we er voor om de risico inschatting op grondprijsdalingen hoger in te schatten.

Omschrijving	2024	2025 t/m 2032	2033 ev
Kostenindexering	3%	2%	2%
Rente	1,48%	1,48%	1,48%
Opbrengstenindex bedrijven	2%	2%	0%
Opbrengstenindex woningbouw	0%	2%	0%
Opbrengstenindex kantoren	0%	0%	0%
Opbrengstenindex overig	0%	0%	0%

In de onderstaande tabel staan de resultaten per grondexploitatie:

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2022	Eindwaarde jaarrekening 2022	Voorziening 2022	Einde looptijd GREX
Verliesgevend				
Woningbouw				
104 Lange Wemen	2.227.637	-2.574.855	2.474.870	2024
006 Landmanserve	2.678.046	-3.190.754	3.128.191	2023
028 Marskant	4.107.230	-1.799.566	1.629.923	2027
101 Broek Noord	11.382.306	-5.359.664	5.050.531	2025
102 Broek Oost	787.499	-956.537	937.781	2023
591 Beckum	36.333	-9.914	8.803	2028
HART VAN ZUID				
701 Hijschveste	3.553.006	-6.097.470	5.633.120	2026
702 De Smelterij	2.355.709	-3.118.061	2.996.982	2024
704 Appendage	1.743.371	-4.667.880	4.398.647	2025
714 De oude Ketelmakerij	-1.411.640	-4.041.776	3.518.609	2029
715 Zuidelijke laan HvZ	3.566.197	-3.545.466	3.475.947	2023
716 Kanaalzone	232.215	1.147.158	-1.080.993	2025
717 De Koppeling	7.028.411	-5.272.992	4.871.430	2026
790 De Hofmakerij en De Verbinding	1.361.838	-1.542.766	1.425.277	2026
791 De Hofmakerij	959.847	-1.355.810	1.180.314	2029
Bedrijventerrein				
016 Gezondheidspark	13.517.636	-7.055.069	6.021.433	2030
035 Oosterveld	6.756.625	-2.907.412	2.794.514	2024
096 Campus	19.455.798	-11.801.646	9.123.056	2035
Exploitaties buiten gemeentelijke administratie				
De Veldkamp	32.321.213	-25.633.758	16.803.661	2025
BBV De Veldkamp			331.996	2025
Subtotaal verliesgevend	112.659.277	-89.784.238	74.724.092	
Winstgevend				
			Contante Waarde	
Woningbouw				
044 Veldwijk Noord	-1.476.341	955.808	918.693	2024
052 Dalmeden	11.895.169	29.432.943	22.752.622	2035
583 Herontwikkeling Beckumerstraat	-313.546	538.795	517.873	2024
XXX Wijkerslokatie Hemmelhorst	4.931.161	2.062.514	1.760.336	2030
Bedrijventerrein				
Businesspark XL	8.822.245	11.558.386	10.891.726	2025
Subtotaal winstgevend	23.858.688	44.548.446	36.841.249	

Grondexploitaties die in de bovenstaande tabel bij de boekwaarde een negatief bedrag hebben staan, hebben een spaarsaldo. Voor veruit de meeste grondexploitaties geldt dat niet, aangezien de kosten vrijwel altijd voor de baat komen.

De boekwaarden van De Veldkamp, wijkerslocatie Hemmelhorst en Businesspark XL zijn niet opgenomen in de gemeentelijke administratie. De boekwaarde van wijkerslocatie Hemmelhorst en De Veldkamp zijn opgenomen in de administratie van de gemeente Borne en de boekwaarde van Businesspark XL is opgenomen in de administratie van de Gemeenschappelijke Regeling BXL. De gemeente Hengelo is (risicodragend) deelnemer in deze grondexploitaties. Bovenstaande resultaten hebben betrekking op het totaal (op de voorziening na), dus niet uitsluitend het Hengeloos deel. Daarnaast is er een specifieke voorziening opgenomen voor de Veldkamp die te maken heeft met de BBV. De gemeente Borne mag, conform de BBV, niet al haar rentelasten in rekening brengen bij de grondexploitatie

de Veldkamp. Door de regelgeving heeft de gemeente Borne een nadeel en Hengelo een voordeel. Daarover zijn afspraken gemaakt en jaarlijks wordt een vergoeding van het rentenadeel betaald aan Borne. Voor die betaling is een voorziening getroffen conform de regels van het BBV.

De grondexploitaties met een negatief bedrag op eindwaarde zijn de grondexploitaties met een verlies. Voor het verlies treffen we (voor ons aandeel) op contante waarde een voorziening. Die voorziening voor alle tekort exploitaties is per 31 december 2022 € 74,7 miljoen.

De resultaten van de deelprojecten van Hart van Zuid worden afzonderlijk inzichtelijk gemaakt, maar Hart van Zuid wordt als één project beschouwd en er wordt voor het totale resultaat één voorziening getroffen. De positieve resultaten van deelprojecten zijn in deze voorziening verdisconteerd.

Ontwikkeling algemene reserve grondexploitatie

De afgelopen jaren is het saldo van de algemene reserve grondexploitatie gestegen. Enerzijds door een gezond financieel beleid en anderzijds door het vroegtijdig moeten nemen van verwachte winsten. Waar dat tot voor kort niet mocht, is het tegenwoordig juist verplicht.

Stand van de algemene reserve grondexploitatie

De reserve bedroeg bij de herzieningen (zaaknummer:3422735) per eind 2022 € 21,0 miljoen.

In de tabel hieronder staat de verwachte stand van de reserve per 31-12 in de komende jaren (* miljoen):

	2023	2024	2025	2026	2027
Algemene reserve grondexploitatie	22,8	24,7	27,7	30,4	33,1

Risico's

Het geraamde financiële gevolg van het totale risicoprofiel is € 7,5 miljoen bij deze begroting (bij 90% betrouwbaarheid). Bij de laatst vastgestelde herzieningen was het risico € 7,0 miljoen. Het risico is met name toegenomen voor de grondprijzen. We zagen dat de nieuwbouwprijzen in het eerste kwartaal daalden en dat de bouwkosten aan het stijgen waren. Daarmee komen de grondprijzen onder druk te staan. Daar tegenover staat dat de markt voor woningbouw op het moment van schrijven weer aantrekt en de bouwkosten gelijk blijven. Daarmee lijken er geen wijzigingen van de parameters nodig te zijn. Omdat de markt zo fluctueert schatten we het risico op een grondprijzdaling hoger in dan bij de herzieningen. Bij het opnieuw vaststellen van de grondprijzen gaan we weer onderzoeken of er maatregelen nodig zijn.

Hieronder staan de tien grootste risico's vermeld (tussen haakjes staat welke invloed het betreffende risico heeft op het totale risicoprofiel).

1. Ontwikkeling van de rente

Momenteel profiteren we van een historisch lage rekenrente voor de grondexploitaties. Toch is de rente inmiddels weer langzaam aan het stijgen. Aanleiding voor de rentestijging is dat de inflatie hard is toegenomen en dat de politieke situatie in Europa onzeker is. Op de kapitaalmarkt vertaalt dit zich in een oplopende rente (20,9%).

2. Algemeen risico op grondprijzdaling

Als de markt voor de grondverkoop verslechtert, komen de grondprijzen onder druk te staan. Dit algemene risico kan zich in verschillende complexen voordoen waarbij we nog kavels gaan uitgeven (14,9%).

3. Verkaveling Campus

De verkopen van kavels in Campus verlopen moeizaam, terwijl de markt voor bedrijfskavels verbeterd is. De gemeente kan de keuze maken om meer bedrijfskavels te realiseren en minder kantoor gerelateerde kavels. De opbrengsten voor de bedrijfskavels worden lager ingeschat, waardoor de exploitatie mogelijk verslechtert (14,8%).

4. Dalmeden

In het deelgebied Kamers heeft een correctie van bouwclaims en nog uit te geven gebied plaatsgevonden. Uw raad is geïnformeerd over de correctie die heeft plaatsgevonden en welke is verwerkt bij de Tweede Beleidsrapportage (zaak 3487655). Het resterende risico's voor dit deelgebied zit in de nadere uitwerking van het stedenbouwkundig ontwerp.

Hierbij bestaat de kans dat er meer (bestaand) groen wordt gehandhaafd en dus minder uitgeefbare vierkante meters grond wordt gerealiseerd. Dit zorgt voor een opbrengst derving (14,0%).

5. Dalmeden (Meander)

Het risico bestaat bij het bestemmingsplan van Meander Noord dat we, als gevolg van bezwaren op het bestemmingsplan, terugvallen op oude plannen. Dan kunnen er minder uitgeefbare vierkante meters grond gerealiseerd worden (5,8%).

6. Hart van Zuid

Aan de subsidie die is toegezegd vanuit de Woningbouwimpuls zijn voorwaarden verbonden. Als niet (volledig) aan de subsidievoorwaarden voldaan wordt, kunnen subsidies lager worden vastgesteld (4,3%).

7. Verkaveling gezondheidspark

De gemeente kan de keus maken om meer bedrijfskavels te realiseren en minder gezondheids-gerelateerde kavels. De opbrengsten voor de bedrijfskavels worden lager ingeschat, waardoor het exploitatieresultaat mogelijk verslechtert (3,4%).

8. Algemeen risico op kostenstijging

Bij de parameters hebben we rekening gehouden met een stijging van bouwkosten. Door de grillige markt omstandigheden bestaat er een risico dat de kostenstijging verder oploopt dan de op dit moment in geprijsde ontwikkeling (3,1%).

9. Hart van Zuid (parkeren)

In de berekening van de onrendabele top van de ondergrondse parkeergarage in de grondexploitatie van de Oude Ketelmakerij is ervan uitgegaan dat 20 deelauto's gefaciliteerd gaan worden waardoor 60 parkeerplaatsen kunnen vervallen. Wanneer geen deelauto's gefaciliteerd worden, zullen 60 extra parkeerplaatsen in de ondergrondse parkeergarage gerealiseerd moeten worden. Hiernaast worden de parkeernormen uit de parkeernormennota gemonitord. Wanneer uit de monitoring blijkt dat er meer parkeerplaatsen nodig zijn, zullen er meer gerealiseerd moeten worden (2,7%).

10. Hart van Zuid (Hijschveste)

In het deelgebied de Hijschveste, voorheen Lansinkveld Noord, is de kans aanwezig dat er meer openbare ruimte gerealiseerd wordt dan op dit moment in de aannames is verwerkt. De kosten van de aanleg van de openbare ruimte zullen in dat geval hoger uitvallen (2,5%).

De tien grootste risico's bepalen tezamen afgerond 86,4% van de benodigde weerstandscapaciteit van het grondbedrijf.

6.5 Financiering

Inleiding

De paragraaf financiering beschrijft de beleidsvoornemens ten aanzien van het beheer van de financieringsportefeuille. Vanwege de risico's die ontstaan als een tekort aan liquide middelen optreedt of als overtollige middelen te voortvarend worden uitgezet is de financiering, meer dan andere beleidsterreinen, sterk wettelijk verankerd. Met name de Wet Fido en de uitvoeringsregeling van deze wet (Ruddo) geven de kaders aan waarbinnen gemeenten mogen handelen. Zo heeft het verplichte schatkistbankieren bij het Rijk de mogelijkheden om overschotten te beleggen beperkt. Alle tegoeden van decentrale overheden worden automatisch afgeroomd en bij het Rijk belegd. Daarnaast hebben we als gemeente in de "Verordening op het financiële beleid en beheer van de gemeente Hengelo 2023" (art. 10) en in het Treasurybesluit 2021 regels met betrekking tot de financieringsfunctie opgesteld. In 2021 hebben we de mogelijkheden van geld uitlenen en garanties afgeven vastgelegd in de "Beleidsregels leningen en garanties gemeente Hengelo 2021".

Wat willen we bereiken

1. over voldoende financiële middelen beschikken om de begrotingstaken binnen de door de raad vastgestelde kaders van de begroting uit te kunnen voeren (aantrekken of uitzetten);
2. een duurzame toegang tot financiële markten verkrijgen tegen acceptabele condities;
3. de risico's verbonden aan de treasuryfunctie beheersen (renterisico's, liquiditeitsrisico's en kredietrisico's).

Hoe gaan we dit doen

a. We anticiperen op onze liquiditeitsbehoefte

We stellen prognoses op van onze toekomstige liquiditeitsbehoefte. We houden daarbij rekening met mutaties in de huidige leningenportefeuille en waardeontwikkeling van bestaande activa en de voorgenomen vervangingsinvesteringen. Voor zover investeringen al in de meerjarenbegroting zijn opgenomen nemen we deze als basis voor de liquiditeitsbehoefte. Het vroegtijdig signaleren van liquiditeitsfluctuaties blijkt weerbarstig. Niet zelden worden investeringen uitgesteld. Anderzijds kunnen nieuwe investeringen ook snel besloten worden en op korte termijn een liquide behoefte veroorzaken. De gemeente heeft op dit moment nog geen noodzaak om leningen aan te trekken. In 2026 is de kans groter op herfinanciering van aflopende leningen.

b. We leggen goede contacten met relaties die kennis hebben van de geld- en kapitaalmarkt

Als overheidsinstelling hebben we een goede toegang tot de kapitaalmarkt. We moeten dan wel financieel gezond blijven. Alle banken moeten in opdracht van de ECB (Europese Centrale Bank) hun klanten monitoren door middel van risicomethodieken. Door onze lage solvabiliteit behoren we tot de gemeenten, die gevolgd worden (16% eind 2022). Naast de sectorbanken BNG en NWB maken we ook gebruik van tussenpersonen, die gespecialiseerd zijn in transacties op de geld- en kapitaalmarkten. De BNG is onze huisbank en houdt ons net als de tussenpersonen goed op de hoogte van de ontwikkelingen op de markt. De sterk gestegen inflatie komt mede door de situatie in Oekraïne, de ECB heeft inmiddels zeven renteverhogingen doorgevoerd. Bij het aantrekken van nieuwe financieringen merken wij het effect van de gestegen rentes. Doordat wij integrale financiering toepassen zijn wij in staat om nieuwe financieringsbehoefte in tijd te spreiden. Daarmee kunnen wij de gevolgen van een stijging van rente zoveel mogelijk beperken.

c. We beperken onze risico's

In beginsel verstrekken wij geen nieuwe leningen en garanties meer. We hebben maatregelen genomen om onze portefeuille uitgeleend geld te verkleinen. Verenigingen en instellingen hebben leningen afgesloten in een relatief dure periode; ze betalen vaak tussen de 3% en 7% rente. Het huidige beleid is erop gericht dat vervroegd aflossen bespreekbaar is wanneer dit ons risicoprofiel verlaagt, maar heronderhandelen over de rentevoet doen we niet.

We accepteren nog slechts borgstellingen waarbij we het risico kunnen delen met de Stichting Waarborgfonds Sport. Uitgangspunt blijft dat een vereniging of stichting zonder de lening in haar voortbestaan zou worden bedreigd en dat de totale financiële huishouding van de aanvrager rente en aflossing mogelijk maakt, zodat het risico voor de gemeente beperkt is. Uitsluitend als het college van oordeel is, dat er zeer ongewenste maatschappelijke effecten optreden als we een verzoek tot borgstelling weigeren, kan een uitzondering gemaakt worden.

De woningbouwcorporatie Welbions sluit geen nieuwe leningen meer af bij de gemeente. De afgesloten leningen kunnen ongewijzigd "aflopen" zoals dit contractueel is afgesproken. De leningenportefeuille uitgeleend geld neemt door aflossingen van Welbions jaarlijks af. De woningbouwcorporatie kan haar financiering nu zonder directe bemoeienis van de gemeente realiseren. Het Waarborgfonds Sociale Woningbouw staat in eerste lijn garant. Wij hebben nog een achtervangfunctie voor de leningen van woningcorporaties. De kans dat we in de toekomst schade lijden door aanspraak op deze achtervangfunctie is zeer klein, omdat we pas aangesproken worden als WSW en gezamenlijke woningcorporaties in Nederland de schulden niet kunnen dekken.

We lopen ook risico's door het financieren van verbonden partijen en deelneming in andere rechtspersonen. De risico's van verbonden partijen worden toegelicht in de betreffende paragraaf. De risico's op verliezen bij deelnemingen zijn beperkt tot de boekwaarde. Vaak heeft financiering in een ver verleden plaatsgevonden, waardoor de boekwaarde vele malen lager is dan de reële waarde van de deelneming. De hogere marktwaarde biedt beperkte kansen, omdat de aandelen in de meeste gevallen alleen overdraagbaar zijn aan medeoverheden en dan vaak ook nog met kwalitatieve eisen, bijvoorbeeld in de vorm van verplichte dienstenafname. Dit beperkt de verhandelbaarheid. Waar verhandelen mogelijk is zonder het publieke belang te schaden zullen we dit overwegen. De keerzijde, het wegvallen van structurele dividendbaten na verkoop, wordt in de afweging meegenomen.

In de volgende tabel zijn de deelnemingen opgenomen, die een meer dan symbolische balanswaarde vertegenwoordigen of een dividendinkomst genereren. De waardes zijn weergegeven in euro en hebben betrekking op de aandelen van onze gemeente.

Aandelen van	Aantal aandelen Hengelo	Boekwaarde aandelen	Markt- waarde aandelen 1)	Dividend 2024
BNG Bank NV	174.486	436.215	14.459.000	400.000
Enexis NV	213.099	40.840	3.197.000	100.000
Twence BV	105.681	-	21.900.000	350.000
Twente Milieu NV	340	154.286	2.290.000	-
Crematoria Twente BV (indirect via OLCT)				40.000
Warmtenetwerk Hengelo BV	5	-	-82.000	-
Warmtebedrijf Hengelo BV	5	90.000	206.000	-
Totaal alg. middelen in programma 9	493.616	721.341	41.970.000	890.000
Twence BV (afvalbegroting in programma 7)				575.000
Totaal				1.465.000

¹⁾ Omdat de aandelen niet vrij verhandelbaar zijn, is de marktwaarde indicatief.

d. We stellen een financieringsbehoefte op en beheren de leningenportefeuille

Vanuit de gulden financieringsregel, dat vaste activa gefinancierd moeten worden met lang vreemd of eigen vermogen, wordt kort vreemd vermogen enkel aangetrokken om tijdelijk een tekort op te vangen. De mogelijkheid om rood te staan of kasgeld aan te trekken wordt beperkt door de wettelijke bepalingen van de kasgeldlimiet: we mogen op grond van de Wet Fido niet langdurig meer dan 8,5% van onze begrotingsomvang kort financieren. Een enkele overschrijding is niet maatgevend. Als we 3 kwartalen achtereenvolgens overschrijden moeten we dit melden aan de provincie en een herstelplan voorstellen. Deze bepaling voorkomt dat nadelige effecten ontstaan als de variabele rente snel stijgt, een kenmerkend risico van de geldmarkt. Het volgende overzicht laat per begrotingsjaar de maximale schuldbedragen zien die in rekening courant of als kasgeldlening mogen worden afgesloten (bedragen * € 1.000):

Omschrijving	2024	2025	2026	2027
Begrotingstotaal	378.528	383.612	366.032	354.174
Percentage of regeling	8,5%	8,5%	8,5%	8,5%
Toegestane kasgeldlimiet (1 x 2)	32.175	32.607	31.113	30.105

Een tweede norm, waar we aan toetsen is de renterisiconorm. Door te zorgen voor spreiding in aflossen van bestaande leningen voorkomen we dat we in enig jaar een te groot deel van onze schuld opnieuw moeten afsluiten. Dit zou in een periode van hoge rentes kunnen leiden tot een forse stijging van onze structurele rentelasten en daardoor een te zware aanslag vormen op de beschikbare algemene middelen. We mogen maximaal 20% van het begrotingstotaal per 1/1 van elk jaar oversluiten (bedragen * € 1.000).

Renterisiconorm	2024	2025	2026	2027
Begrotingstotaal	378.528	383.612	366.032	354.174
Vastgesteld percentage	20%	20%	20%	20%
Renterisiconorm (1 x 2)	75.706	76.722	73.206	70.835
Renterisico (volume renteherzieningen en aflossingen)	20.156	14.447	27.939	16.752
Ruimte onder de risiconorm (3 - 4)	55.550	62.275	45.267	54.083

Het renterisico bestaat uit de verplichte aflossingen. Renteherzieningen zijn alleen afgesproken bij geldleningen die doorgeleend worden aan woningcorporatie Welbions. Hiervoor dragen wij als gemeente geen risico. Dit geldt ook voor de aflossingen van leningen, waar een even grote aflossing van de woningcorporatie aan ons tegenover staat.

We toetsen permanent de kasgeldlimiet. We verwachten deze de komende jaren niet te overschrijden. Uit het overzicht van de renterisiconorm blijkt dat we verwachten ruim aan de norm te voldoen voor de periode van deze Beleidsbegroting.

We speculeren niet. De gemeente Hengelo heeft geen beleggingen of derivaten uitstaan bij marktpartijen. Doordat de rijksschatkist dagelijks positieve rekeningsaldi afroemt is er geen mogelijkheid meer om uitzettingen op korte termijn te doen.

Verdere beleidsuitgangspunten

- **We passen totaalfinanciering toe**
Bij de financiering van de gemeentelijke activiteiten wordt de gemeente als één geheel beschouwd. We spreken van totaalfinanciering of integrale financiering. Dat houdt in dat bij het bepalen van de financieringsbehoefte alle inkomsten en uitgaven betrokken worden, zowel reguliere activiteiten als projecten. Door totaalfinanciering worden de rentekosten geminimaliseerd. Leningen worden op de meest optimale momenten aangetrokken, rekening houdend met de gemeentelijke rentevisie, de Wet Fido, de kasgeldlimiet en de renterisiconorm.
- **We rekenen reële rente toe aan de taakvelden**
We rekenen rente toe aan de taakvelden. Op basis van de werkelijke kosten van geld lenen bepalen we de omslagrente voor de toerekening aan de taakvelden. Als gevolg van een periode met lage rentes en een financieringsbehoefte die in werkelijkheid lager uitviel hebben we het omslagpercentage in het verleden in stappen verlaagd van boven de 5% naar 2% in 2019, 1,5% in 2021, 0,1% in 2022 en 2023. Voor de begroting van 2024 is de omslagrente opnieuw berekend en komt uit op 0,1%. Er wordt rekening gehouden met de stijgende rentes en eventuele stijgende trends in de toekomst. De omslagrente zal bij een stijgende financieringsbehoefte en marktrentes meestijgen, voor 2024 merken we dit nog niet omdat we een lage financieringsbehoefte verwachten. Uitzonderingen zijn de rente die (verplicht) aan de grondexploitaties wordt toegerekend en de rente op vervangingsinvesteringen, die annuïtair zijn berekend (historisch hogere rente).

Financieringsbehoefte

Alle bezittingen en vorderingen moeten gefinancierd zijn met eigen of lang of kort vreemd vermogen. We voorspellen in de meerjarenbegroting onze toekomstige baten en lasten. Hieruit leiden we de toekomstige uitgaven en inkomsten en de toekomstige toe- of afname van bezittingen af. Het gedeelte van onze bezittingen, dat nog niet gedekt is met aanwezig eigen vermogen of al aangetrokken vreemd vermogen is de financieringsbehoefte. Positieve getallen duiden op een verwacht financieringsoverschot, negatieve getallen duiden op een investeringsbehoefte.

	2024	2025	2026	2027
Financieringsbehoefte (-) of -overschot (+)	4.000	-	14.000	1.000

Inzicht in rentelasten, renteresultaat en wijze van toerekenen van rente

De volgende tabel geeft voor het begrotingsjaar 2024 aan hoe vanuit rentelasten, rentebaten en rentetoerekening het renteresultaat tot stand komt.

Omschrijving	Bedrag
a. De externe rentelasten over de korte en lange financiering	12.727.000
b. De externe rentebaten over de korte en lange financiering	-9.847.000
Saldo externe rentelasten en rentebaten	2.880.000
c1. De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	-1.617.000
c2. De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	
c3. De rentebaar van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken (= projectfinanciering), die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	844.000
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente	2.107.000
d1. Rente over eigen vermogen	-
d2. Rente over voorzieningen	-
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente	2.107.000
e. De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	-2.124.000
f. Renteresultaat op het taakveld Treasury ¹⁾	-17.000

¹⁾Het renteresultaat is een positief resultaat van € 17.000.

6.6 Verbonden partijen

Inleiding

Voor de uitvoering van taken kan de gemeente een beroep doen op andere organisaties of een andere organisatie oprichten. We besluiten om taken door verbonden partijen te laten uitvoeren als we hiermee beter of goedkoper onze beleidsdoelstellingen kunnen realiseren.

Verbonden partijen zijn samenwerkingsverbanden, waarin we een bestuurlijk én financieel belang hebben. We zitten in het bestuur van deze organisatie of hebben stemrecht in de vergadering van aandeelhouders/leden én lijden verlies als de organisatie failliet gaat of als wij aangesproken kunnen worden als ze haar verplichtingen niet kan nakomen. Het financiële belang is het risico, dat de gemeente loopt als de verbonden partij failliet gaat of aanspraak maakt op niet begrote bijdragen van de gemeente. Bestuurlijke risico's treden op als de gemeente aangesproken kan worden op haar bestuurlijke rol in de verbonden partij.

In de verschillende programma's in hoofdstuk 5 gaan we in op de bijdrage van deze partners aan maatschappelijk gewenste effecten en programmadoelstellingen. In deze paragraaf kijken we naar de kracht en zwakke punten van de organisaties zelf en de risico's die de samenwerking voor de gemeente oplevert.

Beleidskaders

De beleidskaders rondom verbonden partijen liggen vast in de nota "Beleidskader Verbonden Partijen Hengelo 2013", hierna "beleidskader" genoemd. De basis van het beleid is dat we samenwerking met een partij aangaan als dit het geëigende middel is om een gewenst maatschappelijk effect voor de Hengelose inwoners te realiseren. Daarmee moet de samenwerking nuttig zijn, bijdragen aan de hierin door ons geformuleerde doelstellingen. Tegenover dit nut staan de kosten voor de gemeente en het risico dat de gemeente loopt door de deelname. Deze invalshoeken moeten in balans zijn; een groter risico kunnen we pas accepteren als de bijdrage aan de doelstellingen eveneens groot is.

We willen bij de samenwerking uit gaan van de zelfstandigheid en kracht van de professionele organisatie, aan wie we taken hebben toevertrouwd. Deze zullen we wel toetsen door het volgen van beleid en financiën.

We zetten in op goede informatie aan onze gemeenteraad. Dat doen we door beleidsvoornemens en financiële gevolgen hiervoor voor de gemeentebegroting in begrotingen van de samenwerkingsverbanden aan de gemeenteraad uitgebreid toe te lichten, waardoor de gemeenteraad zelf kan afwegen of er voldoende wordt bijgedragen aan de door haar gewenste koers en of ze de financiële consequenties acceptabel vindt.

We betrekken de gemeenteraad in en buiten de P en C-cyclus bij belangrijke ontwikkelingen bij verbonden partijen.

Wetswijziging versterking positie van gemeenteraden

Per 1 juli 2022 is het wetsvoorstel "Versterken van de democratische legitimatie van gemeenschappelijke regelingen" in werking getreden. De wet versterkt de positie bij besluitvorming en de controlerende rol van gemeenteraden door hen meer inspraak te geven bij het treffen van gemeenschappelijke regelingen en bij het nemen van besluiten door de besturen daarvan. Verplichte wijzigingen die geen wijziging van de Gemeenschappelijke regelingen (GR'en) inhouden zijn al van kracht en nieuwe bepalingen waarvoor de tekst van de gemeenschappelijke regeling moet worden gewijzigd moeten 1 juli 2024 zijn aangepast.

Een regiegroep Wgr, bestaande uit juristen van Twentse gemeenten en verantwoordelijken van GR'en, hebben afspraken gemaakt om bij alle GR'en zoveel mogelijk uniformiteit te verkrijgen in de mogelijkheden voor beïnvloeding door gemeenteraden. Medio 2023 hebben de meeste GR'en de voorgestelde wijzigingen in hun regeling aan de gemeenten voorgelegd. Begin 4e kwartaal 2023 moeten gemeenteraden hun zienswijze hebben geformuleerd. Daarna volgt besluitvorming binnen de GR over de aanpassing van de regeling.

De wijzigingen hebben o.a. betrekking op keuzes tussen wel of niet zienswijzen bij verschillende onderwerpen, wel of niet een initiatief nemen voor burgerparticipatie of wel of niet een adviescommissie (waarin raadsleden van verschillende gemeenten) opnemen in de regeling.

Lijst verbonden partijen

In onderstaande lijst ontbreekt de soort "verenigingen en instellingen". In deze soort hebben we geen relaties die aan de definitie van verbonden partij, bestuurlijk én financieel belang, voldoen.

Gemeenschappelijke regelingen	Vennootschappen en corporaties	Overige verbonden partijen
1 SamenTwente	12 Twente Milieu N.V.	18 Euregio
2 Recreatieschap Twente	13 Twence Holding B.V.	
3 Veiligheidsregio Twente	14 Warmtebedrijf Hengelo B.V.	
4 SWB Midden Twente	15 Warmtenetwerk Hengelo B.V.	
5 Stadsbank Oost-Nederland	16 Enexis N.V.	
6 Regionaal Bedrijventerrein Twente	17 BNG Bank N.V.	
7 Gemeentelijk Belastingkantoor Twente		
8 Openbaar Lichaam Crematoria Twente		
9 Omgevingsdienst Twente		
10 Gemeenschappelijke regeling samenwerking sociale zaken Borne, Haaksbergen en Hengelo		
11 Centrumgemeenteregeling samenwerking ICT Hengelo		

Instellingen met bestuurlijk belang overwegend met publieke middelen gefinancierd

- 1 Vereniging Nederlandse Gemeenten
- 2 Stichting Twente Board

Risicomanagement bij de verbonden partijen

We kunnen risico's bij verbonden partijen op meer manieren volgen:

- Verbonden partijen analyseren zelf risico's en zetten deze af tegen het weerstandsvermogen. Hierover rapporteren ze in de begrotings- en verantwoordingsstukken.
- Informatie over financiële kengetallen, zoals bijvoorbeeld eigen vermogen, schuldpositie en resultaten.
- Samen met Enschede, Almelo en Noaberkracht (Dinkelland en Tubbergen) laten we jaarlijks de verbonden partijen een risico-inventarisatie uitvoeren op basis van een set gerubriceerde vragen.

Resultaten risico-analyse 2023

De verbonden partijen beantwoorden risicovragen, die wij analyseren, rubriceren en scoren. We hebben de partijen ingedeeld in 3 risicoklassen: laag risico, gemiddeld en hoog. Deze risicoscore is de weging van de score op grond van de risicovraag bij de verbonden partij en het financieel belang van Hengelo in de verbonden partij. In volgende overzicht worden de resultaten weergegeven.

Naam verbonden partij	Risicoscore organisatie	Financieel belang	Risicoscore totaal
SamenTwente	Gemiddeld	Groot	Gemiddeld
Recreatieschap Twente	Hoog	Laag	Gemiddeld
Veiligheidsregio Twente	Gemiddeld	Groot	Hoog
SWB Midden Twente	Gemiddeld	Zeer groot	Hoog
Stadsbank Oost-Nederland	Gemiddeld	Gemiddeld	Gemiddeld
Crematoria Twente	Gemiddeld	Laag	Laag
Regionaal Bedrijventerrein Twente	Gemiddeld	Groot	Gemiddeld
Omgevingsdienst Twente	Gemiddeld	Gemiddeld	Gemiddeld
Gemeentelijk Belastingkantoor Twente	Laag	Gemiddeld	Laag
BNG Bank N.V.	Laag	Gemiddeld	Laag
Twente Milieu N.V.	Laag	Groot	Gemiddeld
Twence B.V.	Laag	Gemiddeld	Laag
Enexis Holding B.V.	Laag	Laag	Laag
Warmtenetwerk Hengelo B.V.	Hoog	Gemiddeld	Hoog
Warmtebedrijf Hengelo B.V.	Hoog	Gemiddeld	Hoog
Twente Board	Gemiddeld	Laag	Gemiddeld

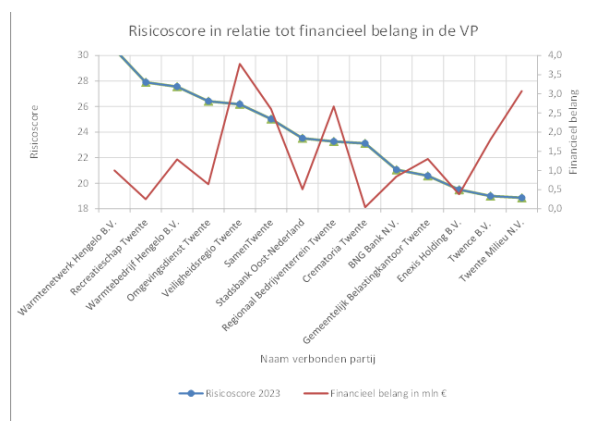
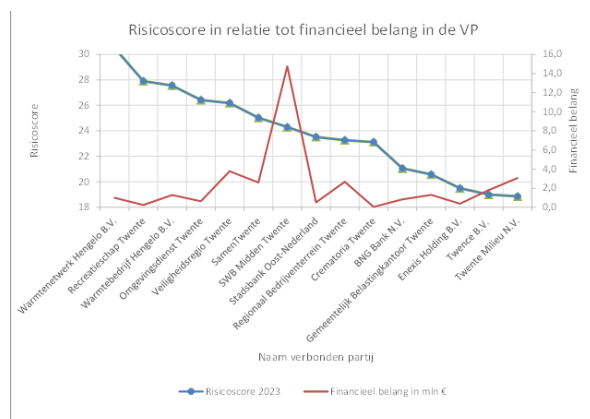
De verbonden partijen met een totaalscore "laag" hebben reguliere aandacht via de geplande contactmomenten, zoals periodiek overleg over doelen en uitvoering van werk en de voorbereiding van jaarstukken of begrotingen. Bij een score "gemiddeld" hoort een intensiever toezichtsregime. We zetten meer in op tussentijdse rapportages, volgen via het accountmanagement de ontwikkelingen en stellen kritische vragen in het ambtelijk overleg.

Bij een score "hoog" is er intensief en gepland regelmatig contact tussen de accountmanager en de organisatie en accountmanager en medewerker verbonden partijen. In het bestuurlijk overleg worden risico's besproken.

Hoe risicoscore en financieel belang zich tot elkaar verhouden is weergegeven in volgende grafiek.

Bij een hoog financieel belang (rode lijn) zien we graag een lage risicoscore, als een duiding van goed bestuur, goede kwaliteit in dienstverlening, financiële zekerheid en goede verantwoording richting de deelnemer/ aandeelhouder. Als een hoog financieel belang gepaard gaat met een hoge risicoscore (blauw) is er meer kans op nadelige effecten voor de gemeente en is er intensief contact met de verbonden partij. Het ideale beeld is dat de risicolijn laag en onder de lijn van het financieel belang zit.

In de tweede grafiek is SWB Midden Twente niet opgenomen, omdat het hoge financieel belang van SWB de verschillen tussen andere partijen afvlakt. De tweede grafiek verduidelijkt verschillen bij overige partijen.

Actualiteiten en kerngegevens verbonden partijen

In dit onderdeel vindt u actuele ontwikkelingen en de visie van de verbonden partij op de begrotingsperiode. Voor de partijen met een risicoscore totaal "hoog" lichten we toe wat hiervan de voornaamste oorzaken zijn. Alle partijen hebben te maken met kostenstijgingen als gevolg van duurdere cao en marktprijzen. Deze ontwikkelingen zijn bepalend voor onze bijdrage, maar vanwege het generieke karakter benoemen we dit niet meer bij elke partij.

In de tabellen bij de verbonden partij zijn de vanuit het BBV (art. 15) verplichte elementen opgenomen en enkele aanvullende gegevens. De balansgegevens van de verbonden partijen ontleen we aan de laatste jaarstukken van de verbonden partij zelf of, indien aanwezig, de geprognosticeerde balans in de meerjarenbegroting. Door de gemeenschappelijke regelingen worden toekomstige balansgegevens wel verstrekt. De geprivatiseerde bedrijven doen dit niet. Hier is de laatste balans basis. De jaarresultaten zijn de resultaten die de partijen zelf hebben gerapporteerd als winst na belasting. In navolging van de regionale gemeenten waarmee we samen de risico-analyse uitvoeren is het financieel belang de optelsom van de jaarlijkse exploitatiebijdrage, evt. aangevuld met de subsidiebijdrage en inkoopbedrag voor dienstverlening, het jaarlijkse dividend, het ingebrachte kapitaal en de verstrekte leningen en garanties. Dit is dan het maximale verlies dat zou kunnen optreden bij bedrijfsdiscontinuïteit. Jaarlijkse bijdragen zullen nooit geheel verloren gaan, deze worden (pragmatisch) voor 50% meegenomen in het financieel belang.

SamenTwente

SamenTwente omvat de GGD Twente, De Organisatie voor inkoop van Zorg en Jeugd Twente (OZJT) en Veilig Thuis Twente (VTT). Ze is gastheer voor Kennispunt Twente en Samen14. De focus ligt op gezond, veilig en vitaal. De organisatie is aan het heroriënteren na de impactvolle Coronaperiode en heeft weer tijd om op andere fronten beleid te ontwikkelen. Taken blijven grotendeels ongewijzigd. Er wordt meer inzet noodzakelijk gevonden voor het Meldpunt Zorgwekkend gedrag. Gezonde schoolaanpak wordt structureel ingebed.

De risicoscore leidt niet tot bijzonderheden. De weerstandsratio is, ondanks de inzet van reserves om verliesneming in 2022 te voorkomen, nog net binnen de bandbreedte die het bestuur heeft vastgesteld (0,82 bij norm 0,8-1,0).

Soort VP	Waarde / bedrag 1-1-2024	Bedrag 31-12-2024
Juridische vorm	Openbaar lichaam	
Verplichte samenwerking?	J	
Dragen we financieel bij?	J	
Openbaar belang van de samenwerking	Gezondheidsbevordering regionale taken	
Beleidsrealisatie in programma	6,7	
Financieel belang Hengelo	€ 2.598.000	
Eigen vermogen	€ 4.774.000	€ 4.729.000
Vreemd vermogen	€ 16.219.000	€ 13.999.000
Resultaat begroot 2024	€ 0	
Gerapporteerd resultaat 2022	€ 31.000	
Gerapporteerde weerstandsratio	0,82	
Solvabiliteitspercentage	25,3%	
Aandeel Hengelo (stemrecht/dividend)	12,9%	

Recreatieschap Twente

Het Recreatieschap Twente is in 2022 als zelfstandige bedrijfsvoeringsorganisatie van start gegaan. De taken: beheer van de recreatieparken Hulsbeek, Rutbeek en Lageveld, onderhoud recreatieve routenetwerken (fiets, wandel, mtb, paard en auto). Daarnaast verzorgt ze de toeristische promotie, o.a. via Twente Marketing. Een onderdeel hiervan is de subsidiering van Marketing Oost. De eind 2022 vastgestelde visie Routenetwerken wordt in 2023 en 2024 geïmplementeerd, evenals de visies voor de 3 recreatieparken.

Een "nieuwe" organisatie heeft enige tijd nodig om routines op het gebied van bedrijfsvoering te ontwikkelen en de organisatie hierop in te richten. Voor een deel is dit gelukt; de score voor governance is verbeterd. De flexibiliteit is laag, omdat vaste kosten een groot deel van de lasten vormen. De opdrachtgeversrelatie scoort matig. Er moeten nog goede afspraken over dienstverlening worden vastgelegd. Ook de rapportage aan deelnemers moet nog worden opgezet. De overall score is terug gebracht naar gemiddeld, omdat governance is verbeterd en de impact in financiële zin nog beperkt is.

Soort VP	Waarde / bedrag 1-1-2024	Bedrag 31-12-2024
Juridische vorm	Bedrijfsvoeringsorganisatie	
Verplichte samenwerking?	N	
Dragen we financieel bij?	J	
Openbaar belang van de samenwerking	Beheer recreatieplassen en recreatieve wandel- en fietsroutenetwerk.	
Beleidsrealisatie in programma	2,5	
Financieel belang Hengelo	€ 253.472	
Eigen vermogen	€ 853.000	€ 871.000
Vreemd vermogen	€ 3.526.000	€ 3.805.000
Resultaat begroot 2024	€ 0	
Gerapporteerd resultaat 2022	€ 129.000	
Gerapporteerde weerstandsratio	0,96	
Solvabiliteitspercentage	18,6%	
Aandeel Hengelo (stemrecht/dividend)	12,9%	

Veiligheidsregio Twente

De Veiligheidsregio Twente (VRT) is voor Hengelo de regionale samenwerkingsorganisatie op het gebied van de brandweer, incidentenbestrijding en crisisbeheersing. De VRT kenmerkt zich doordat ze kapitaalintensief en tegelijk arbeidsintensief is. Beide leveren momenteel risico's op. Materialen en prijzen voor inkoop in het algemeen zijn sterk gestegen en de schaarste op de arbeidsmarkt is een risico voor het invullen van vacant gekomen functies. Het is al een opgave om de crisisbeheersing stabiel en paraat te houden.

VRT heeft erg weinig vet op de botten (weerstandsvermogen en structurele exploitatieruimte). VRT wil deelnemen in een Waarborgfonds voor het gezamenlijk dragen van niet verzekerbare aanspraken na ongevallen en heeft dit aan de raden voorgelegd. Informatieveiligheid, cyberweerbaarheid en nieuwe technieken in de energietransitie (vb. branden a.g.v. batterijen in voertuigen) vergen aandacht.

Op alle fronten is de score vergelijkbaar met vorig jaar. We zien hier een hoog eigenaarsbelang, 82% van de lasten worden door de bijdrage van gemeenten gedekt. Dit is inherent aan een verplichte samenwerking zoals VRT is. Flexibiliteit is een achilleshiel; kapitaallasten (veel gebouwen, voertuigen en machines) en veel vast personeel beslaan een groot deel van de begroting. Lichte zorgen zijn er verder ook op het gebied van opdrachtgeversrelatie. Er ontbreekt een DVO, waarin de wederzijdse verplichtingen en rechten zijn vastgelegd. Dit is verklaarbaar, omdat VRT bijna uitsluitend wettelijke taken uitvoert, waarvoor niet een overeenkomst, maar de wet bepalend is. De relatief hoge risicoscore op kwaliteit zegt in dit geval niet dat geen kwaliteit geleverd wordt. Er wordt niet gebenchmarkt (zwaar beoordeeld) en er worden geen doelmatigheidsonderzoeken uitgevoerd. Beide drukken het algemene kwaliteitsbeeld.

Soort VP	Waarde / bedrag 1-1-2024	Bedrag 31-12-2024
Juridische vorm	Openbaar lichaam	
Verplichte samenwerking?	J	
Dragen we financieel bij?	J	
Openbaar belang van de samenwerking	(Voorbereiding op) bestrijding van rampen en incidenten	
Beleidsrealisatie in programma	1	
Financieel belang Hengelo	€ 3.779.636	
Eigen vermogen	€ 463.000	€ 55.000
Vreemd vermogen	€ 69.122.000	€ 82.076.000
Resultaat begroot 2024	€ 31.000	
Gerapporteerd resultaat 2022	€ 749.000	
Gerapporteerde weerstandsratio	0,77	
Solvabiliteitspercentage	0,1%	
Aandeel Hengelo (stemrecht/dividend)	13,6%	

Sociaal Werk- en leerbedrijf Midden-Twente

SWB is ons sociaal werk- en leerbedrijf en beheerder van onze openbare ruimte (Gildebor).

Haar taken: arbeidsontwikkeling, beschut werk en beheer openbare ruimte. SWB werkt aan de doorontwikkeling van SWB Groep. De organisatie moet stabiel en efficiënter. In 2025 moet dit zijn bereikt. Het koersplan is opgesteld. In de begroting 2024 zien we nog een nadelig resultaat, dat in de jaren daarna omgebogen wordt tot een positief resultaat. Op het gebied van duurzaamheid moet de slag nog gemaakt worden. SWB heeft KPI's ontwikkeld om de kwaliteit van diensten objectiever te kunnen monitoren. De meerjarenbegroting is sluitend vanaf 2025, het resultaat verbetert in 2026 en 2027. Door het matige jaar 2023 en het verlies in 2024 wordt volgens de begroting 2024 € 1,4 miljoen ingeteerd op het eigen vermogen tot 2028. Het eigen vermogen blijft eind 2027 nog € 1 miljoen boven de ondergrens van het weerstandsvermogen.

Na de begroting is een resultaatverbeteringsplan opgezet met als doel om het verlies in 2023 en 2024 verder te beperken. De verliesraming in de begroting 2024 (jaarschijf 2023) was meer dan € 1 miljoen. Het strategisch plan van september 2023 laat nog slechts een verlies zien voor 2023 van € 431.000 en een positief resultaat in de jaren 2024–2027. Hiermee blijven we ook verder van de ondergrens van het weerstandsvermogen vandaan.

Een zorgpunt is de afhankelijkheid van de beschikbare rijksbijdragen, met name voor de doelgroep 'nieuw beschut'; een onderzoek van Berenschot geeft aan dat gemeenten hier ca. € 10.000 per werkplek moeten bijleggen. Voor SWB is dat ca. € 5.000.

Met een score van 24,3 scoort SWB in de door gemeenten opgestelde risico-inventarisatie gemiddeld. Een aantal "standaarden" zijn goed ingevuld bij SWB, wat een redelijke score verklaart. Zo wordt er frequent gerapporteerd, liggen resultaten niet ver van de voorspelling en wordt een eigen risicoanalyse uitgevoerd. SWB heeft een werkend klachtenregistratiesysteem. SWB wil met name besparen op indirect personeel en tegelijkertijd de operationele efficiency verbeteren. De combinatie van beide maakt deze doelstelling uitdagend.

Overige scores zijn nauwelijks gewijzigd t.o.v. 2022. De uiteindelijke risicoscore is als "hoog" aangemerkt. Dit vanwege het grote financiële belang als gevolg van de grote geldstroom vanuit Hengelo naar SWB. Deze risico-inventarisatie gaat nog uit van de begroting 2024. Inmiddels zijn de vooruitzichten sterk verbeterd. Dit gaan we naar verwachting terug zien in de risico-inventarisatie en de herziene begroting 2024.

Soort VP	Waarde / bedrag 1-1-2024	Bedrag 31-12-2024
Juridische vorm	Openbaar lichaam	
Verplichte samenwerking?	N	
Dragen we financieel bij?	J	
Openbaar belang van de samenwerking	Ondersteuning mensen met afstand tot de arbeidsmarkt en samenwerking beheer en onderhoud openbare ruimte	
Beleidsrealisatie in programma	6	
Financieel belang Hengelo	€ 14.753.813	
Eigen vermogen	€ 2.188.000	€ 1.797.000
Vreemd vermogen	€ 5.259.000	€ 8.826.000
Resultaat begroot 2024	-€ 391.000	
Gerapporteerd resultaat 2022	-€ 1.057.000	
Gerapporteerde weerstandsratio	0,40	
Solvabiliteitspercentage	16,9%	
Aandeel Hengelo (stemrecht/dividend)	69,4%	

Stadsbank Oost-Nederland

De Stadsbank Oost Nederland voert de bancaire schuldhulpverlening uit voor onze gemeente, 'de echte bankzaken'. De gemeente is regievoerder in deze samenwerking, conform de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening, en de Stadsbank is de uitvoerende partij.

Het dienstverleningsmodel en bekostigingsmodel is aangepast om beter aan te sluiten bij de integrale toegang en regie van de 21 gemeenten. De Stadsbank heeft de beweging gemaakt van proces- en productgericht werken naar klant- en resultaatgericht werken.

De risicoscore is verbeterd. Er waren wisselingen in de directie. Dit wordt in de risico-analyse als een risico gezien. Ook als dit inmiddels weer stabiel is. De directie is éénhoofdig, wat objectief bekeken eveneens een risico inhoudt, namelijk het risico op besluiten waar tegengeluid minder sterk in doorwerkt. Er zijn 22 deelnemers wat de invloed per deelnemer klein maakt. Men heeft de erg flexibele regeling om taken van gemeenten over te nemen omgezet in standaard pakketten, waardoor er beter gestuurd kan worden. Men meldt een lager deel van de kosten dat niet beïnvloedbaar is en de weerstandsratio blijft voortdurend binnen de gestelde normen.

Soort VP	Waarde / bedrag 1-1-2024	Bedrag 31-12-2024
Juridische vorm	Openbaar lichaam	
Verplichte samenwerking?	N	
Dragen we financieel bij?	J	
Openbaar belang van de samenwerking	Hulpverlening aan mensen met financiële problemen en schulden	
Beleidsrealisatie in programma	6	
Financieel belang Hengelo	€ 505.984	
Eigen vermogen	€ 971.000	€ 892.000
Vreemd vermogen	€ 15.001.000	€ 14.591.000
Resultaat begroot 2024	€ 0	
Gerapporteerd resultaat 2022	€ 366.000	
Gerapporteerde weerstandratio	1,25	
Solvabiliteitspercentage	5,8%	
Aandeel Hengelo (stemrecht/dividend)	9,9%	

Crematoria Twente

Crematoria Twente biedt cremeren als alternatief voor begraven. Er staat na nieuw- en verbouw nu een geheel van 4 moderne en sfeervolle crematielocaties in Twente. Crematoria Twente onderscheidt zich door een persoonlijke benadering, waardoor mensen zich welkom voelen. Alle inwoners hebben dezelfde toegang tot de crematoria, ongeacht of en hoe men verzekerd is. Crematoria Twente volgt de nieuwe ontwikkelingen op het gebied van lijkbezorging om hier tijdig op in te kunnen spelen. Na een tijd van investeren zitten we nu een periode van consolideren.

In 2022 is de gemeentelijke rol bij de crematoria opnieuw ter discussie gesteld. Het bestuur van OLCT heeft opnieuw besloten, dat de gemeentelijke deelname in OLCT de meest gewenste bestuursvorm is. De weerstand m.b.t. gemeentelijke betrokkenheid is daarmee niet verdwenen.

De risicoscore is t.o.v. 2022 gedaald. Onderste deel "oranje zone". De flexibiliteit is door de verhoogde kapitaallasten en het grote aandeel niet beïnvloedbare overige kosten nog zwakker dan voorheen. Op de zwaarwegende aspecten kwaliteit, control en governance wordt beter gescoord met een beter eindscore dan in 2022.

Soort VP	Waarde / bedrag 1-1-2024	Bedrag 31-12-2024
Juridische vorm	Openbaar lichaam	
Verplichte samenwerking?	N	
Dragen we financieel bij?	N	
Openbaar belang van de samenwerking	Lijkbezorging met inachtneming van wettelijke voorschriften	
Beleidsrealisatie in programma	7	
Financieel belang Hengelo	€ 40.000	
Eigen vermogen	€ 1.611.000	€ 1.611.000
Vreemd vermogen	€ 0	€ 0
Resultaat begroot 2024	€ 360.000	
Gerapporteerd resultaat 2022	€ 361.000	
Gerapporteerde weerstandratio	niet bekend	
Solvabiliteitspercentage	100,0%	
Aandeel Hengelo (stemrecht/dividend)	14,9%	

Regionaal Bedrijventerrein Twente

Regionaal Bedrijventerrein Twente is een grondexploitatie voor bedrijven, waarin Enschede, Hengelo, Almelo, Borne en de provincie Overijssel participeren. De doelstelling is enerzijds het genereren van arbeidsplaatsen voor de regio, maar anderzijds het beperken van het bij deze grondexploitatie behorende verlies op termijn. Verlies is inmiddels niet meer aan de orde; de grondexploitatie heeft al winst uitgekeerd en zal ook de komende jaren tot de sluiting nog winsten genereren. Aan het einde van de looptijd van de grondexploitatie (verwacht 2025) wordt een positief resultaat van in totaal € 7,7 miljoen voorzien. Verwachting is dat de laatste uitgaven van grond plaatsvinden in 2024 en de gemeenschappelijke regeling in 2025 kan worden beëindigd. De directie is gevraagd om de processtappen tot liquidatie van de gemeenschappelijke regeling verder uit te werken, in afstemming met specialisten van de deelnemers.

Het risicobeeld is vanwege het beëindigen van de GR minder relevant. De wetenschap, dat met winst wordt afgesloten telt. De score is niet positief op control, kwaliteit en flexibiliteit, goed op andere aspecten. Dit heeft met name als oorzaak dat de vraagstelling voor deze (niet continue) organisatie minder relevant is.

Soort VP	Waarde / bedrag 1-1-2024	Bedrag 31-12-2024
Juridische vorm	Openbaar lichaam	
Verplichte samenwerking?	N	
Dragen we financieel bij?	N	
Openbaar belang van de samenwerking	Regionale afstemming en ontwikkeling XL-businesspark A1	
Beleidsrealisatie in programma	3,8	
Financieel belang Hengelo	€ 2.668.000	
Eigen vermogen	€ 14.567.000	€ 17.597.000
Vreemd vermogen	€ 70.762.000	€ 54.733.000
Resultaat begroot 2024	€ 2.429.000	
Gerapporteerd resultaat 2022	€ 4.745.000	
Gerapporteerde weerstandratio	niet bekend	
Solvabiliteitspercentage	24,3%	
Aandeel Hengelo (stemrecht/dividend)	23,0%	

Omgevingsdienst Twente

De OD Twente behandelt voor haar deelnemers (de 14 Twentse gemeenten) de aanvragen voor vergunningen in het kader van het omgevingsrecht (milieudeel en voor provincie ook het bouwdeel), toetst meldingen, houdt toezicht op en handhaaft de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht. Daarnaast adviseert de OD Twente haar deelnemers bij de opstelling van beleid en bij specifieke ontwikkel- of uitvoeringsprojecten.

De invoering van de Omgevingswet per 1 januari 2024 vereist veel aanpassingen. Aan ICT, van processen (kortere proceduretijd), opleiding van medewerkers en vernieuwing van uitgaande communicatie. ODTwente verwacht verder nu nog onbekende inzet op stikstofproblematiek en ammoniakreductie in emissiearme stalsystemen. Er is een nieuwe functie, Omgevingsadviseur, gecreëerd. Deze adviseurs gaan zich bijvoorbeeld bezig houden met de impact van de energietransitie en functiewijzigingen op het platteland. Er is een cluster Energie gevormd waarbinnen medewerkers beleid uitwerken rondom energie en duurzaamheid.

De risicoscore is minder goed dan in 2022. Het eigenaarsbelang scoort hoog, omdat gemeenten bijna alle inkomsten aandragen. Control schiet uit in 2023 als gevolg van wisseling in de functie van controller (niet alarmerend in het geval van ODT) en het afwijken (financieel positief) van de voorspelde rekeningresultaten. Een groot deel van de kosten zijn niet beïnvloedbaar, waardoor de flexibiliteit matig is. We verwachten dat de mindere score weer zal verbeteren.

Soort VP	Waarde / bedrag 1-1-2024	Bedrag 31-12-2024
Juridische vorm	Openbaar lichaam	
Verplichte samenwerking?	J	
Dragen we financieel bij?	J	
Openbaar belang van de samenwerking	Gezonde en veilige leefomgeving d.m.v. handhaving wetgeving milieu	
Beleidsrealisatie in programma	7	
Financieel belang Hengelo	€ 644.000	
Eigen vermogen	€ 1.089.000	€ 1.089.000
Vreemd vermogen	€ 715.000	€ 824.000
Resultaat begroot 2024	€ 0	
Gerapporteerd resultaat 2022	€ 399.000	
Gerapporteerde weerstandratio	1,14	
Solvabiliteitspercentage	56,9%	
Aandeel Hengelo (stemrecht/dividend)	7,0%	

Gemeentelijk Belastingkantoor Twente

Het GBTwente voert de wettelijke taken lokale heffingen voor ons uit. De hoofdtaken zijn het waarderen van vastgoed conform de Wet WOZ en heffen, bezwaarafhandeling en invorderen van belastingen.

De doelen voor de komende jaren zijn foutloos, sneller en goedkoper. Er wordt gestreefd naar procesoptimalisatie en een stevige digitale ontwikkeling. In 2023 is de hoeveelheid bezwaarschriften meer dan verdubbeld. Als wetgeving hier niet ingrijpt (wel toegezegd) blijven we fors moeten betalen aan no cure no pay bureau's, die grotendeels de toename veroorzaken. Met de slogan "persoonlijk en begrijpelijk" wordt de toegankelijkheid voor inwoners naar een hoger plan getild. Men zet in op het directe contact met de inwoner door laagdrempeliger te worden, b.v. als het gaat om bezwaar maken en om het aanvragen van kwijtschelding.

De risicoscore valt als enige GR in het "groene gebied" Flexibiliteit scoort hoog door het grote aandeel vaste personele kosten. Het is inherent aan een uitvoeringsorganisatie, dat ze veel middelen van de deelnemers ontvangt. Dit is de oprijvende factor voor het eigenaarsbelang. De scores op kwaliteit en governance blijven zeer goed. In het algemeen geen aandacht vereisende risico's. GBTwente laat zien in control te zijn.

Soort VP	Waarde / bedrag 1-1-2024	Bedrag 31-12-2024
Juridische vorm	Openbaar lichaam	
Verplichte samenwerking?	N	
Dragen we financieel bij?	J	
Openbaar belang van de samenwerking	Uitvoering gemeentelijke heffing en invordering lokale belastingen	
Beleidsrealisatie in programma	9,7	
Financieel belang Hengelo	€ 1.302.939	
Eigen vermogen	€ 756.000	€ 692.000
Vreemd vermogen	€ 8.715.000	€ 8.199.000
Resultaat begroot 2024	€ 6.000	
Gerapporteerd resultaat 2022	€ 213.000	
Gerapporteerde weerstandsratio	0,37	
Solvabiliteitspercentage	7,8%	
Aandeel Hengelo (stemrecht/dividend)	16,5%	

BNG Bank N.V.

De BNG Bank is de bankier van en voor overheden en voor instellingen met een maatschappelijk belang. De bank ziet zichzelf als publieke bank met dezelfde maatschappelijke doelen als haar klanten. Met de strategie "Ons kompas naar impact" ligt de focus op maatschappelijke impact, meer dan op winst. BNG Bank is één van de weinige banken met een triple A-rating, wat staat voor financieel zeer solide. BNG Bank behaalt zeer voorspelbare resultaten en heeft een sterk imago. BNG Bank staat onder intensief toezicht van De Nederlandse Bank en De Europese Centrale bank.

Onze eigen risico-inventarisatie is daarom qua relevantie ondergeschikt aan de kijk van de markt op de bank. Overigens scoort de bank de laagste waarde van alle partijen, samen met Twence en Twente Milieu.

Soort VP	Waarde / bedrag 1-1-2024	Bedrag 31-12-2024
Juridische vorm	N.V.	
Verplichte samenwerking?	N	
Dragen we financieel bij?	N	
Openbaar belang van de samenwerking	Financiering publieke sector: laag houden financieringskosten maatschappelijke voorzieningen	
Beleidsrealisatie in programma	9	
Financieel belang Hengelo	€ 841.015	
Eigen vermogen	€ 5.062.000.000	€ 4.615.000.000
Vreemd vermogen	€ 143.995.000.000	€ 107.459.000.000
Gerapporteerd resultaat 2022	€ 300.000.000	
Solvabiliteitspercentage	4,1%	
Aandeel Hengelo (stemrecht/dividend)	0,3%	

Twente Milieu N.V.

Twente Milieu levert aan 9 gemeenten diensten op het gebied van afvalinzameling. Voor een deel van de gemeenten voert ze tevens beheer van de openbare ruimte en/of overige taken uit, zoals b.v. gladheids- of ongediertebestrijding. Twente Milieu wil samen met gemeenten innovatief werken aan een afvalloos Twente. De bedrijfstaken afvalinzameling en beheer openbare ruimte worden goed gescheiden. Door het kostprijs-plus-systeem kunnen gemeenten rekenen op goede tarieven. Winsten zijn daarom niet te verwachten, tenzij bijzondere omstandigheden de bedrijfsvoering positief beïnvloeden. In die gevallen is nu afgesproken, dat er geen winst wordt uitgekeerd, maar dat de voordelen via tariefverlaging aan de aandeelhoudende gemeenten worden teruggegeven.

De overall score is met 18,86 de beste van alle verbonden partijen. Flexibiliteit is bottleneck, immers de tak van sport is kapitaal- en arbeidsintensief. Verder is men goed in control.

Soort VP	Waarde / bedrag 1-1-2024	Bedrag 31-12-2024
Juridische vorm	N.V.	
Verplichte samenwerking?	N	
Dragen we financieel bij?	N	
Openbaar belang van de samenwerking	Gezamenlijke efficiënte duurzame afvalinzameling (en onderhoud openbare ruimte)	
Beleidsrealisatie in programma	7	
Financieel belang Hengelo	€ 3.069.478	
Eigen vermogen	€ 12.576.000	€ 12.660.000
Vreemd vermogen	€ 18.083.000	€ 15.678.000
Gerapporteerd resultaat 2022	€ 84.000	
Solvabiliteitspercentage	44,7%	
Aandeel Hengelo (stemrecht/dividend)	18,1%	

Twence B.V.

Primair is Twence de verwerker van onze afvalstoffen, waaronder gft en huishoudelijk restafval. Per 1-7-2022 zijn nieuwe langjarige leverings- en prijsafspraken met gemeenten overeengekomen en doorgevoerd. Hierdoor kunnen we de afvaltarieven voor inwoners zo stabiel mogelijk houden. Ze blijft inzetten op het produceren van waardevolle grondstoffen uit afval en biomassa om daarmee de grondstofkringlopen te sluiten.

De inzet is om de communale samenwerking met Münster om te zetten in een aandeelhoudersrelatie. Door import beperkende regels van de Nederlandse overheid is het doorzetten van de samenwerking vertraagd. Er wordt druk lobby gevoerd om beide overheden het belang van de samenwerking te doen inzien en volwaardig aandeelhouderschap te effectueren. In het nieuwe strategisch plan beoogt Twence verdere stappen te zetten als duurzaamheidsverbeteraar. Om de CO₂-uitstoot te verminderen is een CO₂-afvanginstallatie in aanbouw en bijna gereed voor ingebruikname. Twence wil bijdragen aan de duurzame energievoorziening door met de uit het primaire proces vrijkomende energie een regionaal warmtenet te ontwikkelen. Twence wil energieknooppunt in de regio zijn voor de gemeenten. Twence houdt hierbij rekening met de verminderende beschikbaarheid van afval. Tot 2040 verwacht ze voldoende afval te moeten blijven verwerken om energie aan 100.000 huishoudens te leveren.

In 2022 is een serieuze poging gestart om gemeenten die al eerder hun aandelen wilden verkopen (Almelo, Oldenzaal en Twenterand) optimaal te faciliteren om hun wens te realiseren zonder de belangen van zittende aandeelhouders te schaden. De commissie die het proces begeleidt gaat zeer zorgvuldig te werk. Het afketsen van eerdere pogingen heeft de verhoudingen in Twente onder spanning gezet. In juli 2023 heeft de procesbegeleider laten weten, dat de kansen op het slagen van de transacties nog steeds aannemelijk zijn.

In de dagvaarding van Twence en de aandeelhoudende gemeenten door AVR, een concurrent, zijn de eerste uitspraken in ons voordeel uitgevallen. Zowel bij de rechter als bij de ACM. De rechtmatigheid van de inhouse aanbesteding/inbesteding wordt betwist. Twence kan, zoals ook blijkt uit de uitspraken, de rechtmatigheid van de inbesteding borgen.

De opschaling naar "gemiddeld" is teruggedraaid naar "laag". Er speelt veel bij Twence, maar de meeste kritische ontwikkelingen (ontevredenheid aandeelhouders, rechtszaken inbesteding) worden goed aangepakt. De objectieve risicoscore is, samen met Twente Milieu, de laagste van onze verbonden partijen.

Soort VP	Waarde / bedrag 1-1-2024	Bedrag 31-12-2024
Juridische vorm	B.V.	
Verplichte samenwerking?	N	
Dragen we financieel bij?	N	
Openbaar belang van de samenwerking	Regionale afvalverwerker, energieleverancier en duurzaamheidsbevorderaar	
Beleidsrealisatie in programma	7	
Financieel belang Hengelo	€ 1.812.681	
Eigen vermogen	€ 149.605.000	€ 175.964.000
Vreemd vermogen	€ 168.137.000	€ 163.228.000
Gerapporteerd resultaat 2022	€ 32.490.000	
Solvabiliteitspercentage	51,9%	
Aandeel Hengelo (stemrecht/dividend)	12,4%	

Enexis N.V.

Enexis is onze regionale distributeur van energie. Ze is een grote speler in de energietransitie. Enexis moet zich tot het uiterste inspannen om het netwerk zo snel uit te breiden, dat overal de door nieuwe lokale energieopwekkers geproduceerde stroom naar de eindgebruikers kan worden getransporteerd. Bijna de helft van de totale RES-opgave valt binnen het verzorgingsgebied van Enexis, dat hiermee een gigantische investeringsopgave heeft. Het vinden van personeel is een bottleneck, die de opgave nog uitdagender maakt. Met ons bescheiden aandeel in Enexis kunnen we zeer beperkt invloed hebben op de koers van het bedrijf. Als gevolg van de extra investeringen in de energietransitie, de doorberekening van de hogere Tennet-tarieven en de wettelijke belemmering om de extra investeringen direct in de tarieven te verwerken, zal de winst de komende jaren onder druk komen te staan.

Enexis heeft toename van eigen vermogen nodig om in deze financieringsgolf solvabel te blijven. Wij dragen daar, evenals meer gemeenten, in eerste instantie niet aan bij. Om financiering te borgen heeft Essent het Rijk gevraagd om mee te denken en te overwegen om eigen vermogen te verschaffen. Hier is positief op gereageerd. De verwachting is dat Enexis het rijk niet nodig heeft voor 2030. Door verkoop van dochter Fudura heeft ze een miljard euro kunnen toevoegen aan het eigen vermogen.

De risicoscore is goed. Omdat we met ons aandeel niet veel invloed kunnen uitoefenen en omdat Enexis maar 1x een AVA houdt en 2x per jaar rapporteert scoort ze het minst op governance. We hoeven geen zorgen te hebben over onze deelname in dit bedrijf.

Soort VP	Waarde / bedrag 1-1-2024	Bedrag 31-12-2024
Juridische vorm	B.V.	
Verplichte samenwerking?	N	
Dragen we financieel bij?	N	
Openbaar belang van de samenwerking	Ontwikkeling en beheer regionale distributienetwerk energie	
Beleidsrealisatie in programma	7,9	
Financieel belang Hengelo	€ 382.351	
Eigen vermogen	€ 4.241.000.000	€ 4.491.000.000
Vreemd vermogen	€ 5.154.000.000	€ 4.622.000.000
Gerapporteerd resultaat 2022	€ 152.000.000	
Solvabiliteitspercentage	49,3%	
Aandeel Hengelo (stemrecht/dividend)	0,07%	

Warmtebedrijven

Gemeente Hengelo heeft een grote rol gespeeld in het totstandkomen van het warmtenet in Hengelo. Daarna hebben we ons teruggetrokken en onze rol beperkt tot een 5% aandeel in zowel het distributiebedrijf Warmtenet Hengelo BV, als het energie leveringsbedrijf Warmtebedrijf Hengelo BV. Warmtebedrijf werft klanten en verkoopt warmte. Warmtenetwerk zorgt ervoor dat het primaire netwerk voor transport van warmte optimaal blijft doen waar het voor is aangelegd. Beide bedrijven hebben te maken met aanloopverliezen. Na het verkrijgen van een betere EOR-waarde

is de interesse van de markt voor de keuze van het warmtenet als energievoorziening toegenomen. De waarde van het Equivalent Opwekkings Rendement zegt iets over de duurzaamheid van het systeem van warmtelevering. Met het benutten van de restwarmte van Nubion hebben we een zeer duurzaam energiedistributiesysteem ontwikkeld. Met de EOR als drijvende kracht moeten we in staat zijn om nu het aantal aansluitingen te verhogen. Dit is een voorwaarde voor het slagen van zowel het distributiebedrijf als het warmteleveringsbedrijf.

Helaas is in 2022 gebleken, dat de afhankelijkheid van Nobian ook een risico is geworden. Nobian heeft al enkele keren de productielijn, waar wij de restwarmte van ontvangen, stop gezet. Deze wetenschap maakt, dat de contracthouder, Warmtebedrijf Hengelo, op zoek moet naar een alternatieve bron. Zolang ze die niet heeft zal bij uitvallen van Nobian (niet duurzaam) gas moeten worden gestookt om de warmtelevering te borgen.

Warmtebedrijf Hengelo BV

Warmtebedrijf Hengelo BV treedt op als energieleverancier aan de eindgebruikers.

Ennatuurlijk (95% aandeelhouder) is de andere aandeelhouder. De gemeente heeft naast het aandeelhouderschap nog een belang doordat een achtergestelde lening van € 1 miljoen heeft verstrekt. De voorwaarden voor aflossing van deze lening vereisen een ruime winstgevendheid van het bedrijf. Of we die situatie gaan bereiken is onwaarschijnlijk. Vanwege het dubieuze karakter van de lening is een voorziening gevormd.

Inmiddels zijn de contouren van de WCW (Wet Collectieve Warmtevoorziening) bekend geworden. Meest ingrijpend is, dat de minister op termijn netwerken voor meer dan 50% in overheidshanden wil hebben. Voor een niet overheidsbedrijf als Ennatuurlijk heeft dit geen invloed op de mogelijkheid van energielevering, maar wel op haar motivatie om deel te nemen in netwerkconstructies.

De score is in 2022 verbeterd door de betere vooruitzichten, maar zat nog in het "rode gebied". In 2023 blijft dit nagenoeg gelijk aan 2022. Flexibiliteit, governance, control en directie scoren allen hoog. Men hanteert geen governance code, rapporteert niet frequent (verbetert wel enigszins). Er is 1 directeur, geen directie die verschillende disciplines vertegenwoordigt. Ook de interne rapportage is niet frequent. Veel soorten kosten zijn nauwelijks beïnvloedbaar. Er worden weer zwarte cijfers geschreven, maar nog niet op het verlangde niveau. Governance scoort hoog vanwege de beperkte rapportagemomenten en het niet volgen van een branchecode.

Soort VP	Waarde / bedrag 1-1-2024	Bedrag 31-12-2024
Juridische vorm	B.V.	
Verplichte samenwerking?	N	
Dragen we financieel bij?	N	
Openbaar belang van de samenwerking	Leverancier warmte warmtenetwerk Hengelo	
Beleidsrealisatie in programma	7	
Financieel belang Hengelo	€ 1.290.962	
Eigen vermogen	€ 4.296.000	€ 4.137.000
Vreemd vermogen	€ 7.676.000	€ 9.681.000
Gerapporteerd resultaat 2022	-€ 160.000	
Solvabiliteitspercentage	29,9%	
Aandeel Hengelo (stemrecht/dividend)	5,0%	

Warmtenetwerk Hengelo BV

Warmtenetwerk Hengelo BV beheert het hoofdtransportnet. Firan (95% aandeelhouder) is de netwerkbeheerder op lokaal niveau. De gemeente heeft naast het aandeelhouderschap een belang doordat ze een achtergestelde lening van € 1 miljoen heeft verstrekt. Warmtenetwerk is qua omzet afhankelijk van de klantenwerving door Warmtebedrijf. Door de tot heden achterblijvende nieuwe klanten is de exploitatie nog niet dekkend. Omzettoename bij Warmtebedrijf leidt in principe automatisch tot omzettoename bij Warmtenetwerk. Bij voldoende warmteleverantie zal ook Warmtenetwerk winstgevend kunnen worden. De achterstand op de aantallen in de businesscase op het moment van starten is groot. Ook hier is de terugbetaling van de geldlening zeer onwaarschijnlijk, gezien de eisen aan toekomstige winstgevendheid. Hier is eveneens een voorziening voor toekomstig verlies van de hoofdsom opgenomen.

De totaalscore "hoog" leidt in combinatie met de financiële resultaten tot een zeer intensief toezichtregime. Flexibiliteit, kwaliteit en governance zijn aandachtspunten. Vaste lasten beperken flexibel handelen. Bovendien is de solvabiliteit negatief, een signaal vanuit het verleden ontstaan, maar van betekenis voor voor de gezondheid

op termijn. Er is geen klachtenregistratie, geen extern toezicht, geen benchmarkonderzoek en geen eigen kwaliteitsonderzoeken. Voor het eerste element verklaarbaar, omdat de klantcontacten via Warmtebedrijf lopen. Ook hier één zelfstandig bestuurder, die wel wordt gecontroleerd door beide aandeelhouders. Rapportage naar de aandeelhouders gebeurt per kwartaal en is daarmee een pluspunt.

Soort VP	Waarde / bedrag 1-1-2024	Bedrag 31-12-2024
Juridische vorm	B.V.	
Verplichte samenwerking?	N	
Dragen we financieel bij?	N	
Openbaar belang van de samenwerking	Beheerder primaire netwerk warmtenet Hengelo	
Beleidsrealisatie in programma	7	
Financieel belang Hengelo	€ 998.245	
Eigen vermogen	-€ 315.000	-€ 1.645.000
Vreemd vermogen	€ 9.244.000	€ 10.419.000
Gerapporteerd resultaat 2022	-€ 1.330.000	
Solvabiliteitspercentage	-18,7%	
Aandeel Hengelo (stemrecht/dividend)	5,0%	

In bijlage 8.5 is een overzicht opgenomen van de vertegenwoordiging namens onze gemeente bij de verbonden partijen.

In de paragraaf 6.5 Financiering is een overzicht van de deelnemingen opgenomen.

6.7 Bedrijfsvoering

6.7.1 Organisatie

Hengelo's werken: samen aan de slag met de Koers 2040:

De ambtelijke organisatie van de gemeente Hengelo is continu in beweging. Afgelopen jaren is er verder gewerkt aan het daadwerkelijk invulling geven en implementeren van Hengelo's Werken.

Hengelo's Werken is hoe we binnen Hengelo samenwerken aan het bereiken van de koers 2040. De stad is constant in beweging en de wereld om ons heen verandert snel en dit betekent ook iets voor alle medewerkers van de gemeente Hengelo.

Om mee te kunnen blijven doen moeten we wendbaar zijn als medewerker én als organisatie. Dit vraagt een zelfbewuste houding en eigenaarschap van alle medewerkers. Om hier als organisatie aan te werken leggen we komend jaar extra focus op een viertal speerpunten:

- Leren en Ontwikkelen (wendbare, lerende medewerker)
- Digitale Transformatie (samenwerken en innoveren met IT)
- Opgavegericht werken (wendbaar en resultaatgericht)
- Dienstverlening (inwoner centraal)

Met het programma Hengelo's werken, werken we aan een wendbare en zelfbewuste organisatie die antwoord kan geven op grote, complexe vraagstukken. Een organisatie waarin medewerkers in hun kracht staan en weten wat hun bijdrage is aan deze opgaven en hierin persoonlijk leiderschap tonen en samenwerken om tot een zo goed mogelijke dienstverlening te komen voor Hengelose inwoners en ondernemers.

Leren en ontwikkelen

Met dit speerpunt werken we toe en ontwikkelen we ons naar een lerende organisatie waarin het leren en ontwikkelen stevig gepositioneerd is en al het leeraanbod gecentraliseerd is. In een lerende organisatie werken zelfbewuste en wendbare professionals die zich continu blijven ontwikkelen. Zij staan in verbinding met collega's en de buitenwereld en zoeken actief de samenwerking op. Onze medewerkers vormen onze organisatie en dragen bij aan de koers en onze ambities door constante scholing, ontwikkeling en eigen initiatief. Het management heeft hierin vooral een sturende, coachende en ondersteunende taak.

Opgavegericht werken

Om als organisatie in te kunnen spelen op de opgaven die op ons af komen, moeten we steeds meer samenwerken aan integrale opgaven waarbij we handelen naar koers 2040. Met dit speerpunt krijgen we zicht op dit speelveld en kunnen we dit vertalen naar wat er nodig is om deze doelen en resultaten te bereiken. Hierin komen de volgende onderwerpen aan bod:

1. In het dagelijkse werk dienen bewuste keuzes te worden gemaakt in opgaven die bijdragen aan de koers van de stad en onze eigen ambities: sturing op opgaven.
2. We willen opdrachtgever- en opdrachtnemerschap professionaliseren met duidelijkheid over rollen en de verantwoordelijkheden die hierbij horen: werken in opdrachten.
3. Afhankelijk van de opgave willen we ons op een passende manier organiseren (programmatisch, procesmatig, projectmatig of in de lijn).

Stand van zaken

Afgelopen jaar zijn er al behoorlijke stappen gezet.

Er is een maatwerktraining ontwikkeld 'regie op je werk', waarin wordt getraind op een set aan basisvaardigheden voor iedereen in de organisatie. Deze trainingen hebben een doorlooptijd tot in Q1 2024. Daarnaast wordt er 2024 verder gewerkt aan verdieping en verbreding van het leeraanbod en wordt gezorgd dat de elementen uit de basisleerlijn geborgd worden in dit aanbod.

Ook is er geïnvesteerd in een aantal trainingen voor het management wat betreft opdrachtgever- en opdrachtnemerschap en is hier een naslagwerk op ontwikkeld. Daarnaast wordt er momenteel verkend hoe we projectmatig werken verder kunnen professionaliseren, waardoor er integraler en eenduidiger gewerkt wordt aan resultaten voor de stad.

Bereiken?	Doen?
Een wendbare en zelfbewuste organisatie waar medewerkers in hun kracht staan.	Scherpe focus op de te bereiken resultaten vanuit de visie op Hengelo's werken. Continueren en borgen van leiderschapsontwikkeling. Verdiepen en verbreden aanbod medewerkers. Ontwikkelen van een strategische visie op leren en ontwikkelen. Verder vormgeven van acties en interventies om opdrachtgericht samenwerken verder te ontwikkelen en te professionaliseren in de organisatie (opgavegericht werken). Hiervoor doorlopen we drie fases: richten- waar willen we naar toe, inrichten- hoe organiseren we dit en verrichten- wat hebben we te doen om dit waar te maken. In 2023 is er aandacht voor de richten en inrichten fase en zal in 2024 met name worden gewerkt aan de verrichten fase. Verdere aandacht voor optimaliseren van de bedrijfsvoeringsprocessen door in te zetten op het zijn van een businesspartner. Verdere aandacht voor strategische thema's als arbeidsmarktcommunicatie, binden en boeien van medewerkers. Ontwikkelen van een visie op control en implementeren hiervan, verdere optimalisatie van de P en C- cyclus. Door het innoveren van werkprocessen onder meer met behulp van informatietechnologie kan efficiënter worden gewerkt en de dienstverlening verder worden verbeterd. Als ambtelijke organisatie kijken we voortdurend kritisch naar onszelf. We kijken permanent of we zaken anders, slimmer, beter en efficiënter kunnen uitvoeren. Dit doen we enerzijds door kritisch te kijken naar onze formatie en anderzijds door in te zetten op digitalisering en robotisering.

6.7.2 Personeel

Onze gemeente heeft grote ambities en daarnaast blijven we structureel inzetten op een stevige kwalitatieve basis die op orde moet zijn en blijven. Hiervoor is nodig dat we de goede mensen binnenhalen en behouden. Want medewerkers zijn essentieel voor de kwaliteit van de uitvoering, de cultuur van de organisatie en de verbinding van de onze organisatie met de samenleving.

Arbeidsmarkt

We zien in toenemende mate hoe moeilijk het is om de goede mensen binnen te halen. Een goede invulling van vacatures, op verschillende beleidsterreinen en functieniveaus, is met enige regelmaat een uitdaging te noemen. We constateren hierbij dat de arbeidsmarkt volop in beweging is en datzelfde geldt voor onze eigen organisatie. Alle signalen wijzen er op dat deze situatie nog lange tijd gaat duren.

Komend jaar zullen we dan ook verder bouwen aan een samenhangend pakket van maatregelen om ervoor te zorgen dat onze gemeente zich vanaf 2024 zodanig onderscheidend positioneert op de arbeidsmarkt dat vacatures snel en met kwaliteit worden ingevuld. In 2023 is er een corporate recruiter gestart en voor 2024 wordt hier verder op geïnvesteerd met o.a. een uitbreiding op deze functie.

Binden en boeien

Er wordt in toenemende mate gevoeld dat het binden en boeien van medewerkers een belangrijk speerpunt is. Door het in beeld brengen van de zogenaamde medewerkersreis wordt duidelijk hoe medewerkers een en ander ervaren en op welke vlakken er nog aandacht nodig is.

Een medewerkersreis omvat de hele 'reis' die een medewerker maakt binnen onze organisatie. Deze reis begint feitelijk al vóór het eerste contact in een sollicitatieproces en eindigt op het moment dat de medewerker de organisatie verlaat. Gedurende deze reis ontstaan er contactmomenten met de medewerker. Al deze momenten die impact hebben op de medewerker vormen een soort routekaart. Door namelijk structureel in te spelen op de behoeftes van de medewerker en hierdoor dus werkgeluk te faciliteren, kunnen wij ons gaan onderscheiden als topwerkgever. Dit heeft een hogere productiviteit tot gevolg, minder verloop, minder verzuim en we zijn aantrekkelijk voor talenten.

Diversiteit en inclusie

Gemeente Hengelo wil een sociale werkgever zijn die haar maatschappelijke verantwoordelijkheid neemt. Dit is dan ook de reden dat al in 2023 een projectgroep is gestart met de opdracht om een aanpak te ontwikkelen waarmee we werk maken van een divers en inclusief werkklimaat. Een aanpak die in 2024 tot zichtbare resultaten moet gaan leiden binnen onze organisatie.

De projectgroep richt zich onder meer op het verbeteren van de man-vrouw vertegenwoordiging op leidinggevende posities, de wet banenafpraak en het beter aansluiten als organisatie bij de toenemende diversiteit in de samenleving. Het doel is een meer inclusieve werkgever te worden, waar iedereen zich welkom en gehoord voelt. Dit zal een positieve bijdrage leveren aan de kwaliteit van ons werk en aan onze positie op de arbeidsmarkt.

Bereiken?	Doen?
Modern en aantrekkelijk werkgeverschap	Zorgdragen voor een prettig werkklimaat waarin medewerkers werken met plezier, met ruime ontwikkelmogelijkheden en aandacht voor talentontwikkeling. We gaan invulling geven aan een leren en ontwikkelen door strategisch opleidingsbeleid te ontwikkelen en strategische personeelsplanning verder uitrollen in de organisatie. Het vergroten van mobiliteit is hierbij een belangrijk aandachtspunt. Uitrollen van de maatregelen inzake Arbeidsmarktpositionering. Sociale werkgever die haar maatschappelijke verantwoordelijkheid neemt Optimaal benutten van talenten en het stimuleren van persoonlijk leiderschap Bewustwording van het belang van persoonlijk leiderschap in de organisatie vergroten en hiervoor activiteiten ontwikkelen.
Leiderschapsontwikkeling/MD traject	Organiseren van activiteiten met betrekking tot leiderschapsontwikkeling en instrumenten ontwikkelen ter ondersteuning van leidinggevend. Denk hierbij aan de verdergaande implementatie van het HR gesprek en het verzuimbeleid.
Een verlaging van het ziekteverzuim	In 2022 was er landelijk en ook in onze organisatie een stijging van het ziekteverzuim. Ons ziekteverzuimpercentage in 2022 was 6,6%. We zetten daarom stevig in op het terugdringen van dit verzuim. Dat doen we door meer aandacht te hebben voor preventie en vitaliteit en te zorgen voor betere verzuimbegeleiding. In 2023 zijn we daar reeds mee begonnen en dat laat voorzichtig eerste resultaten zien. In Q2 van 2023 was het ziekteverzuimcijfer onder de 6%. Onze ambitie voor 2024 is om het ziekteverzuimcijfer verder naar beneden te brengen en te houden.

6.7.3 Arbeidsvoorwaarden

In de cao-gemeenten 2023 is bepaald dat er in 2024 wijzigingen komen inzake de bovenwettelijke sociale zekerheid, het betaald ouderschapsverlof en vrije dagen:

- Bovenwettelijke sociale zekerheid: het 'derde ziektejaar' wordt afgeschaft.
- Betaald ouderschapsverlof: de keuzevrijheid in de combinaties die mogelijk zijn in wettelijk betaald ouderschapsverlof en betaald ouderschapsverlof op basis van de cao-gemeenten wordt kleiner. Vanaf 2024 kan een medewerker kiezen uit een aantal vaste combinaties. Dit maakt het systeem overzichtelijker en beter uitvoerbaar.
- Vrije dagen: vanaf 2024 is 5 mei (Bevrijdingsdag) een verplichte vrije dag met behoud van salaris en salaristoelagen

De cao-gemeenten 2023 loopt af op 1 januari 2024. De onderhandelingen voor de cao-gemeenten 2024 tussen de vakbonden en de VNG zijn nog niet gestart. Wel ligt er inmiddels een inzet van de VNG. Belangrijkste elementen hieruit voor ons als werkgever zijn de verruiming van de mogelijkheden binnen de bestaande arbeidsvoorwaarden, zoals een hoger maximum voor de functionerings- en arbeidsmarkttoelage om beter aan te kunnen sluiten bij de huidige krappe arbeidsmarkt, en aandacht voor vitaliteit van medewerkers door middel van een beleidsplan vitaliteit op basis van een aantal vastgestelde criteria.

Parallel aan de cao-onderhandelingen wordt komend jaar verder onderzocht hoe we onze secundaire arbeidsvoorwaarden kunnen verbeteren om onze positie als aantrekkelijk en modern werkgever op de steeds krappere arbeidsmarkt kunnen versterken. In 2024 wordt hiervoor een concreet voorstel gedaan.

6.7.4 HR processen

Eén van de speerpunten binnen team HRM is het verbeteren en optimaliseren van onze HR processen.

In 2023 is gestart met het uitvoeren van de ontwikkelagenda e-HRM, waarmee e-HRM zodanig aangepast en uitgebreid wordt dat managers en medewerkers sneller, slimmer en doelmatiger kunnen werken met de digitale processen van team HRM. Het vertrekpunt voor de verdere doorontwikkeling is dat de HR processen vanuit de verschillende perspectieven worden gezien: vanuit de leidinggevende, de medewerker en de HR adviseur. In een leanproject worden alle processen tegen het licht gehouden en in afstemming met de stakeholders geoptimaliseerd.

6.7.5 Informatie en IT

Om de ambities van de gemeente Hengelo waar te maken is de inzet van Informatie & IT (I&IT) een onmisbare schakel. IT, informatisering en digitalisering geven mogelijkheden om aansluiting met de veranderende samenleving te behouden en te verbeteren en maken nieuwe vormen van samenwerking en besluitvorming mogelijk met als doel om toegevoegde waarde voor onze inwoners te realiseren.

Bereiken?	Doen?
Continue verbeteren dienstverlening	In 2024 implementeren we diverse I&IT toepassingen om onze dienstverlening naar inwoners te verbeteren. Onder andere een nieuwe oplossing voor het klantcontactcentrum. Uiterlijk 2026 werken we met een nieuw zaakstelsel. In 2024 starten we met de voorbereidingen hiervoor. De uitgangspunten dienstverlening vormen de basis hiervoor. Tevens gaan we in 2024 inventariseren welke producten we nog niet digitaal aan onze inwoners aanbieden en gaan we daar waar mogelijk deze ook digitaal aanbieden. Van producten die we al wel digitaal aanbieden gaan we controleren of we deze volgens alle nieuwe geldende wetten (bv. Wmeb en Wdo) op de juiste wijze worden aangeboden.
Efficiëntere bedrijfsvoering	In 2023 zijn we gestart met het project om 2,5 km aan permanent te bewaren analoge archieven te digitaliseren. In 2024 gaan we hiermee verder. Het resultaat zal uiteindelijk zijn dat de informatie duurzaam toegankelijker, beter vindbaar en veiliger opgeslagen is. En niet onbelangrijk: deze informatie kan dan ook digitaal beschikbaar worden gemaakt aan onze inwoners. De afgelopen jaren hebben we de eerste stappen gezet in het tijd- en plaats onafhankelijk werken met daarvoor een moderne informatievoorziening. Hier blijven we op investeren. In 2024 komt de nadruk te liggen op vergaande digitale samenwerking, waarvoor extra middelen beschikbaar zijn gesteld. Het zwaartepunt ligt op de interne organisatie, maar logischerwijze resulteert dit ook in een betere digitale samenwerking met onze ketenpartners en de digitale communicatiemogelijkheden met onze inwoners. In 2023 hebben we de Cloud strategie voor de gemeente Hengelo opgesteld. In 2024 starten we met de implementatie daarvan, zodat we invulling kunnen blijven geven aan het veilig en betrouwbaar opslaan van gegevens, zorgen we dat de privacy gewaarborgd blijft, zorgen we ervoor dat we eigenaar van onze data blijven en realiseren we dat we eenvoudig bij onze gegevens kunnen blijven komen, passend bij de ambitie om datagedreven te kunnen werken. In 2024 starten we met het werken onder architectuur. Het werken onder architectuur stelt ons in staat om beter en sneller te anticiperen op de in een hoog tempo veranderende technologische mogelijkheden en vragen en verwachtingen van onze inwoners. We willen dus meer wendbaar worden. Dat doen we onder andere door de digitale dienstverlening en onderliggende technologieën te structureren en te standaardiseren.
Data gedreven werken	In 2023 is er, om een volgende stap te kunnen maken met het data gedreven werken in onze organisatie, een datastrategie opgesteld en vastgesteld. Het doel van deze strategie is om waarde te creëren met data voor de stad en de organisatie. In de komende jaren (2024-2027) zal hier uitvoering aan worden gegeven, waarbij in 2024 de focus zal liggen op het verder bevorderen van de databedrevenheid van onze medewerkers en het inbedden van het gebruik van data in processen van de organisatie. Bij de ontwikkeling van nieuwe data- en informatieproducten (in vergelijking met 2023 in aantal ook meer doordat er extra middelen beschikbaar worden gesteld) zal ook meer domein overstijgend worden gekeken naar oplossingen waarbij data vanuit verschillende domeinen kan worden ingezet om vraagstukken aan te pakken (bijv. wijkgericht werken). Cruciaal hierbij is en blijft een verantwoorde omgang met data. Daarom blijven ook in 2024 privacy, ethiek en informatiebeveiliging blijvende speerpunten.
Aansluiten bij landelijke ontwikkelingen	Onze samenleving verandert in een hoog tempo. Dat geldt zeker voor ICT ontwikkelingen. Wie had een jaar geleden al iets gehoord over toepassingen zoals ChatGPT. In record tijd heeft ChatGPT zijn intrede gedaan en wordt het breed gebruikt. Om alle ontwikkelingen te kunnen volgen dient onze informatievoorziening flexibeler ingericht te worden. Het werken onder architectuur en de nieuwe

informatiekundige visie Common Ground biedt ons de flexibiliteit die we nodig hebben. In 2023 hebben we door middel van een proefproject praktische kennis opgedaan van Common Ground. Vanaf 2024 zetten we verder stappen om Common Ground daadwerkelijk in praktijk te brengen. Dit doen we mede met behulp van de extra middelen die beschikbaar zijn gesteld.

De verdergaande digitalisering heeft ook impact op de wet- en regelgeving. Dit betreft nieuwe wetten die vanuit Den Haag op ons af komen maar in toenemende mate ook regelgeving vanuit Brussel. Bijna alle wetten hebben in meer- of mindere mate impact op onze informatievoorziening. Wij zetten in op het tijdig voldoen aan de wet- en regelgeving. De volgende wetten hebben een reeds gesignaleerde impact op onze informatievoorziening in 2024 en verder en hier gaan we dan ook inspanningen voor verrichten: Wet open overheid (WOO), Modernisering archiefwet, Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer (Wmebv), Single Digital Gateway (SDG) en Wet digitale overheid (Wdo).

Data en AI:

In 2024 komen er diverse (wettelijke) regelingen rondom het gebruik van algoritmes, data, ethiek en AI-toepassingen. We passen ons eigen beleid rondom het gebruik van data, AI en algoritmes daarop aan en we stellen een ethisch kader op. Daarnaast zorgen we ervoor dat onze informatievoorziening conform deze regelingen meebeweegt.

In 2023 hebben we pilotvoorstellen opgehaald welke zijn vertaald in concrete pilotprojecten. Dit resulteert o.a. in een aantal concrete pilots waar in 2023 mee gestart is en waar we 2024 mee doorgaan:

- Bouwen van een Digital Twin van de Breemarsweg die direct toegepast gaat worden bij het ontwerp, realisatie en overdracht naar beheer van het fysieke project Reconstructie Breemarsweg.
- Minecraft: samen met Microsoft realiseren van een pilot waarmee we m.b.v. Minecraft een duurzaamheidsopdracht opstellen waarmee basisscholen aan de slag gaan om antwoorden te vinden op het thema duurzaamheid.
- Autotranscript: automatisch generen van gespreksverslagen van keukentafelgesprekken binnen het Sociaal Domein.
- AI-brieven: automatisch herschrijven van bestaande teksten in uitgaande brieven op basis van "Helder Hengelo's" m.b.v. Artificial Intelligence.

Het doel van deze pilots is om laagdrempelig met behulp van technologische mogelijkheden fundamentele veranderingen te realiseren.

Alleen gaan we sneller, samen komen we verder. In de gedachte van kennisdeling en –exploitatie werkt de gemeente Hengelo op regionaal vlak op verschillende terreinen samen. In het IT-Platform Twente vervult de gemeente Hengelo een actieve rol op het vlak van informatievoorziening en IT-infrastructuren en als aanjager van regionale kennisopbouw en samenwerking.

Hengelo ondersteunt in IT-voorzieningen van, en het leveren van IT-diensten aan, de gemeente Oldenzaal en de SWB en sinds 2023 ook de gemeente Haaksbergen. Dit continueren en professionaliseren we in 2024 verder.

In 2024 gaan we de inzichten die we in 2023 hebben opgehaald rondom de wijze waarop de afdeling I&IT de ambities van de gemeente Hengelo kan ondersteunen in samenwerking met de gemeenten waar we de IT-voorzieningen voor leveren, verder vormgeven.

Digitale Transformatie

Samenwerken: samenwerking in Twente verstevigen en uitbouwen

6.7.6 Informatiebeveiliging en privacy

In een digitale wereld zijn informatiebeveiliging en privacy zeer belangrijke onderwerpen. Zowel op landelijk en regionaal niveau wordt dit meer en meer onderkend. Ook binnen de gemeente Hengelo wordt ervoor gezorgd dat bij de dagelijkse werkzaamheden beveiliging en privacy een prominente plek innemen door onder andere "security-by-design" en "privacy-by-design" als standaard te hanteren en volgen we de ontwikkelingen van de wet- en regelgeving om daar tijdig op te kunnen anticiperen.

Bereiken?	Doen?
Uitvoeren jaarlijkse AVG-compliance toets	In 2020 is het volwassenheidsniveau op gebied van privacy binnen de gemeente gemeten aan de hand van het VNG AVG-borgingsproduct. In 2024 wordt deze meting opnieuw uitgevoerd om te bepalen of de gemeente op koers ligt om de vastgestelde ambitie te behalen en stellen we eventueel noodzakelijke maatregelen op.
Toezicht door de Functionaris Gegevensbescherming	In 2024 zal de Functionaris Gegevensbescherming (FG) in de gelegenheid worden gesteld om toezicht uit te oefenen op de naleving van de regelgeving op het gebied van privacy. De FG doet jaarlijks verslag over het uitgevoerde toezicht aan de verwerkingsverantwoordelijke, het college van B en W. Door de beschikbare capaciteit moet de FG keuzes maken in de uit te voeren activiteiten. De FG bepaalt om die reden jaarlijks een focus in het uit te oefenen toezicht, naast de reguliere toezichthoudende activiteiten

	die zich richten op het verwerkingenregister, DPIA's en de behandeling van datalekken. De FG stelt jaarlijks een Toezichtplan op en zal daarin de focus voor 2024 vermelden.
Organisatie privacy	De aandacht voor privacy zal in 2024 geïntensiveerd worden. Onder andere voor het uitvoeren van DPIA's, zodat privacy binnen projecten en processen op de juiste wijze geborgd wordt. Hiervoor gaan we de extra beschikbaar gestelde middelen gebruiken.
Organisatie Informatiebeveiliging	De focus op een goede informatiebeveiliging zal in 2024 onverminderd groot zijn, dan wel geïntensiveerd worden. Hiervoor zijn extra middelen beschikbaar gesteld. Naast de investeringen in hardware- en softwarematige oplossingen worden deze middelen aangewend om de operationele werkzaamheden rondom informatiebeveiliging uit te voeren.
Security & Privacy by design	In 2024 wordt verder vorm gegeven aan de professionalisering van privacy en informatiebeveiliging. Dit doen we onder andere door vóórdat de projecten worden uitgevoerd te waarborgen dat is nagedacht over "security & privacy". Hierbij moet gedacht worden aan het verplicht opnemen van "security & privacy" controlelijsten en het verplicht beschrijven van de wijze waarop aandacht in een project wordt besteed aan "security & privacy", waarbij afstemming met de "security & privacy" functionarissen gezocht moet worden.
SIEM/SOC (Verzamelen, monitoren en analyseren van informatie i.r.t. informatiebeveiliging)	Security Incident & Event Management (SIEM) zorgt als oplossing voor monitoring, detectie en signalering van mogelijke beveiligingsincidenten in een IT omgeving. Security Operations Center (SOC) kan worden gezien als de plek in de organisatie waar gespecialiseerde medewerkers werken die ervoor zorgen dat de taken die voortkomend uit de resultaten van de SIEM opvolging krijgen.
	In 2023 is een tijdelijke oplossing aangeschaft als vervanger voor de eerder beëindigde landelijke oplossing van KPN. In 2024 zal onderzocht worden of het aanbod afkomstig uit de nieuwe landelijke aanbesteding (afronding eind 2023) aan kan sluiten bij de bestaande oplossingen.
Bewustwording en samenwerking Informatiebeveiliging en privacy	In 2024 wordt er, vergelijkbaar met 2023, voor alle medewerkers van de gemeente Hengelo een bewustwordingsprogramma met als onderwerpen informatiebeveiliging en privacy georganiseerd. Daarnaast zal er meer aandacht worden besteed aan informatiebeveiliging en privacy bij indiensttreding van nieuwe medewerkers.
Uitvoeren van de jaarlijkse pentest	In 2023 is door een gecertificeerde partner een pentest ("check op het kunnen binnendringen van het interne en externe (cloud) netwerk van de gemeente Hengelo") uitgevoerd. De aanbevelingen zijn projectmatig opgepakt en worden doorgevoerd. In 2024 zal opnieuw een pentest worden ingepland.
Verstevigen samenwerking Twentse gemeenten	Op het onderwerp informatiebeveiliging en privacy wordt intensief met de andere Twentse gemeenten opgetrokken. De vakinhoudelijk betrokken medewerkers (CISO's, FG's en PO's) zorgen voor periodieke overleggen en ondersteunen elkaar rondom vraagstukken en uit te voeren werkzaamheden. Informatieveiligheid en privacy kan immers niet (meer) alleen op het niveau van een individuele gemeente opgepakt worden. Deze regionale samenwerking zal in 2024 worden gecontinueerd en waar mogelijk geïntensiveerd.
Risicomanagement	Om voldoende grip te houden op de in de BIO en AVG vereiste maatregelen is het van belang om deze onderdelen goed in kaart te brengen, overzicht te houden en verantwoording te geven over de voortgang. In 2023 is na een aanbestedingstraject een systeem geselecteerd om risicogerichter op informatiebeveiliging en privacy te sturen. In 2024 zal het systeem worden ingericht en in gebruik genomen.
Operationele technologie	OT (Operationele Techniek) omgevingen zijn anders dan IT (Informatie Technologie) omgevingen. Hoewel beide systemen informatieopslag en -verwerking mogelijk maken, is een OT omgeving juist bedoeld om aangesloten fysieke apparaten gecontroleerd handelingen uit te laten voeren. Een bekend voorbeeld van een OT is een Verkeer Regel Installatie die gekoppeld is aan de verkeerslichten en op basis van data zorgt voor een optimale doorstroming van het verkeer. OT wordt in allerlei sectoren op kleine en grote schaal toegepast. Denk hierbij aan industrie, logistiek (zowel vracht als personen), de agrarische sector en de medische sector. Maar bijvoorbeeld ook aan de beheersing van faciliteiten rondom terreinen en gebouwen (gebouw en klimaatbeheer). OT speelt een cruciale rol in vitale infrastructuur (energie, verkeer, veiligheid en milieu) op zowel landelijk, provinciaal als ook gemeentelijke niveau. Daarom is het belangrijk om te weten op welke wijze deze technologieën beveiligd zijn en welke data wordt opgeslagen.
	In 2023 is gestart met een inventarisatie om in kaart te brengen welke OT in onze gemeente aanwezig is en wie daarvoor verantwoordelijk is en welke data wordt gebruikt. In 2024 zal hier verder beleid voor ontwikkeld worden met als doel om OT veilig en verantwoord in te kunnen (blijven) zetten.
Artificial Intelligence (AI)	Technologische ontwikkelingen en frequenter gebruik van Artificial Intelligence (AI) binnen software hebben een steeds grotere impact. Hoe om te gaan met deze ontwikkelingen wordt beleidsmatig opgepakt. In 2024 wordt er vanuit informatieveiligheid en privacy extra aandacht gegeven aan het informeren van de medewerkers over deze nieuwe mogelijkheden en zorg te dragen dat verantwoord met AI wordt omgegaan. In 2023 zijn we al gestart met het opstellen van beleid rondom AI. Dit zal in 2024 verder gedetailleerd worden dan wel opvolging krijgen. Technologische vernieuwingen (en daarmee ook gewijzigde/nieuwe inzichten) zullen immers blijvend zijn.

6.7.7 Inkopen van diensten, leveringen en werken

Jaarlijks wordt voor circa € 100 miljoen aan goederen, diensten en werken ingekocht, ongeveer een derde van de gemeentelijke begroting. De inkoopfunctie is daarmee een belangrijk sturingsinstrument om gemeentelijke maatschappelijke doelen te bereiken.

Het doorontwikkelen van de inkoopfunctie, zowel doel- als rechtmatigheid, is een doorlopend proces. Op basis van de in 2023 uitgevoerde evaluatie van de inkooporganisatie worden in 2024 verbetermaatregelen toegepast. De inkoopadviseurs adviseren en ondersteunen de inkopers om vanuit een integraal perspectief een grote(re) toegevoegde waarde te leveren aan initiatieven en ontwikkelingen in de organisatie en stad. Bijvoorbeeld door het tijdig betrekken van ondernemers, partners en inwoners bij (de voorbereiding van) inkooptrajecten, het gebruik van innovatieve inkoopprocedures en door meer resultaatgericht inkopen op basis gegevens uit onze spendanalyses. Deze gegevens uit deze spendanalyses worden aan de organisatie beschikbaar gesteld in dashboards.

Het afgelopen jaar geïmplementeerde contractmanagementsysteem wordt in 2024 nog beter benut door te gaan werken op basis van contractmanagementwerkwijzen. Dit moet leiden tot een betere sturing op contractdoelstellingen en een betere beheersbaarheid van risico's.

In 2024 wordt een actieplan opgesteld voor Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen (MVOI). In dit actieplan worden duurzaamheidsdoelstellingen uit het programma duurzaamheid gekoppeld aan concrete inkoopacties. MVOI is een belangrijk speerpunt in ons programma duurzaamheid, 'de gemeente als voorbeeld'.

Bereiken?	Doen?
Rechtmatig inkopen, gemeente Hengelo houdt zich aan de wettelijke kaders	Inkopers in de organisatie worden continu getraind. Op basis van een inkoop-communicatiekalender blijft de organisatie op verschillende manieren geïnformeerd en betrokken bij het inkoopproces. Bij uitgaven boven € 30.000 (€ 100.000 bij werken) geven inkoopadviseurs een advies over de voorgestelde inkoopstrategie. Contractregistratie en -beheer wordt beter gemonitord. De eerstelijns controle op inkoop wordt als effectief sturingsmechanisme ingezet om onrechtmatigheden te signaleren en voorkomen. Er worden controles uitgevoerd op ons eigen inkoop- en aanbestedingsbeleid. Met name om de doelmatigheid van deze uitgaven te garanderen. Op basis van spendanalyses worden verbeteringen doorgevoerd.
Maatschappelijk Verantwoord Inkopen, inkoopkracht gemeente Hengelo gebruiken om leveranciers te laten bijdragen aan gemeentelijke doelen	We kopen sociaal in. SROI wordt toegepast bij (minimaal) alle trajecten boven € 100.000. We kopen duurzaam in. Inkopen dragen bij aan de duurzaamheidsdoelstellingen uit het coalitieakkoord en de Global Goals. Maatschappelijk verantwoord inkopen is de norm. We kopen in met lokale (en regionale) focus, en zo veel mogelijk bij het MKB. Inkopen dragen waar mogelijk bij aan de versterking van de lokale en regionale economie.
Een resultaatgerichte, effectieve en efficiënte inkoopfunctie	We kopen innovaties in en bevorderen innovaties door innovatieve inkoopprocedures toe te passen. Marktonthoetingen en marktconsultaties worden hiervoor steeds vaker ingezet. Professionalisering inkooporganisatie krijgt een duurzaam vervolg. Er worden nieuwe contractmanagementwerkwijzen ontwikkeld. Medewerkers met een rol in contractmanagement worden hiervoor opgeleid. Spendgegevens en inkoop dashboards worden doorontwikkeld, resultaten worden meetbaar gemaakt en stuurinformatie wordt omgezet naar acties.

6.7.8 Huisvesting

Na het vrijvallen van de beperkende maatregelen is de nieuwe huisvesting vol in gebruik genomen. Het doel is en blijft om 'het huis van de stad' te zijn en om, mogelijk in wisselende omstandigheden, een goed en veilig werkconcept te bieden aan de medewerkers, passend binnen de ontwikkelingen van de gemeentelijke organisatie.

De werkgroep hybride werken blijft actief het werkconcept en de consequenties van 'hybride werken' voor de huisvesting evalueren. Zo is er een uitgebreide werkplekmeting uitgevoerd om inzicht te krijgen op de het gebruik en bezetting van de werkplekken en de vergaderzalen. Daaruit is gebleken dat de gemiddelde bezetting van de werkplekken 48% is. De bezetting van werkplekken en vergaderzalen, specifiek op dinsdag en donderdag hoog is.

De evaluatie en werkplekmeting, heeft geleid tot enkele kleine gewenste aanvullingen op het werkconcept. Deze aanpassingen zijn bijna allemaal uitgevoerd in 2023 en leveren een positieve bijdrage aan het werkconcept. In de afgelopen maanden is gebleken dat, mede door de kleine aanvullingen, de flexibele en toekomstbestendige huisvesting goed aansluit bij het 'hybride werken'.

Daarnaast zijn er aanpassingen benodigd op enkele installaties. Zo wordt er in 2023 een extra warmtepomp geplaatst om op een duurzame, gasloze manier het stadhuis te verwarmen. Zijn er extra laadpalen geïnstalleerd voor de verduurzaming van het wagenpark, zoals die in 2023 en 2024 voorzien is.

Voor 2024 en de jaren volgend, zijn we in samenwerking met diverse andere afdelingen om op meer gebieden te verduurzamen en het hybride werken meer in te vullen onder anderen via Digitale Transformatie.

Bereiken?	Doen?
Doorontwikkelen hybride werken.	Op regelmatige basis evaluatie van het werkconcept. Doen van voorstellen tot verbetering/aanvulling.
Verduurzaming wagenpark.	Vervangen van huidige benzine en diesel auto's door elektrische auto's.
Terugbrengen gasverbruik	Plaatsen extra warmtepomp en treffen maatregelen om zuiniger met gas om te gaan. Installatie najaar 2023. Ingebruikname winter 2023 - 2024.

6.7.9 Audit en Control

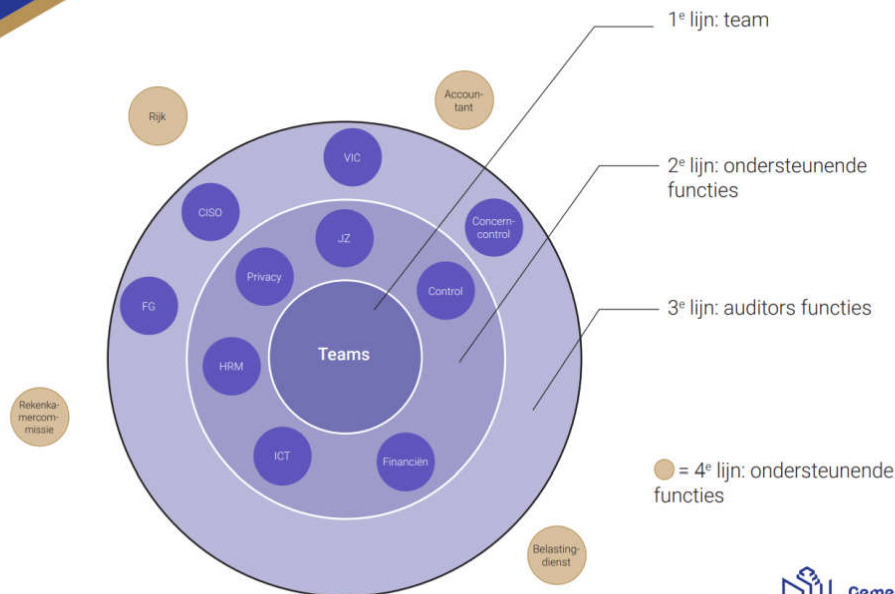
Grondslag Audit en Control

De grondslag voor de inrichting van een adequate beheersorganisatie zijn de Financiële Verordening (art 212 van de Gemeentewet) en de controleverordening (art 213 van de Gemeentewet). Op basis hiervan geeft de raad opdracht aan het college van B en W om zorg te dragen voor de rechtmatigheid, verantwoording en controle van het financiële beheer en de inrichting van de financiële organisatie. Kortom, een adequate interne beheersorganisatie. In deze paragraaf wordt weergegeven wat de plannen en ontwikkelingen zijn en wat er speelt op het gebied van Audit en Control de komende jaren.

Audit en control

In Hengelo maken we gebruik van het 3-lijnen model. Dat betekent dat de belangrijkste beheersing voor de juistheid, volledigheid en rechtmatigheid van ons handelen in de uitvoering ligt, de eerste lijn. Vanuit de tweede lijn worden (vakinhoudelijke) adviezen gegeven, kaders bewaakt en controles uitgevoerd. De derde lijn beoordeelt dit samenspel en de uitkomsten hiervan geeft aan waar het goed gaat en adviseert over verbeteringen.

Interne beheersing

www.hengelo.nl

Bereiken	Doen
Versterken gezamenlijke beeld en uitvoering van interne beheersing in organisatie.	Vertalen van de nieuwe visie op control naar de interne beheersing van de organisatie. Doel is om tot een eenduidige invulling van 'in control' zijn te komen en zodoende een effectievere en efficiëntere interne beheersing op te zetten.
Ondersteuning audit en control en samenhang door een nieuw systeem.	Professionaliseren van bewaken interne beheersing met een bredere blik (ook privacy en informatieveiligheid). De aanbesteding is succesvol doorlopen. Eind 2023/begin 2024 zal worden gestart met de implementatie.
Samenwerking accountant verder professionaliseren	Dit systeem is gericht op het ondersteunen van risicomanagement, het auditproces en de opvolging van aanbevelingen in de organisatie. Het proces van audit en control volgens het 3-lines model wordt daarin goed geborgd en de informatie is beter toegankelijk en op één plek te vinden voor de organisatie. Vanaf boekjaar 2020 is PWC aangesteld als controlerend accountant. De samenwerking verloopt goed en we blijven hierin investeren.
	We volgen de verbeterpunten en adviezen vanuit het accountantsverslag bewust wel of niet op .

6.7.10 Rechtmatigheid

Over 2024 wordt over verslagjaar 2023 de rechtmatigheidsverantwoording voor de tweede keer afgegeven door het college (2023 is het eerste jaar waarover formeel verantwoording wordt afgelegd). Rechtmatigheid kent drie inhoudelijke elementen waarover verantwoording wordt afgelegd: het voorwaardencriterium, misbruik en oneigenlijk gebruik en begrotingsrechtmatigheid.

Dit past in de tijdgeest waarin de verantwoordelijkheid wordt gelegd waar deze hoort. Het college is zich hierdoor nog meer bewust van haar verantwoordelijkheid te zorgen voor een goed financieel beheer, inclusief bijbehorende verordeningen. Het gesprek over rechtmatigheid tussen de raad en het college krijgt hierdoor meer nadruk. De accountant controleert nog wel de verantwoording van het college op getrouwheid. Daarmee wordt gewaarborgd dat het college een goed onderbouwde verantwoording afgeeft.

Bereiken	Doen
Kaders 2023 ten aanzien van de verantwoordingsgrens herzien ten behoeve van de verantwoording 2024	Vaststellen van normenkader en verantwoordingsnorm door raad. Dit bepaalt de reikwijdte en diepgang van de (interne) controles en verantwoording. Ook de kaders in de financiële verordening veranderen.
Samenwerking accountant ten aanzien van de rechtmatigheidsverantwoording evalueren en doorontwikkelen	Omdat deze verandering ook voor de accountant een nieuwe ontwikkeling is, evalueren we de samenwerking en werkzaamheden over 2023. Waar nodig maken we nieuwe afspraken voor 2024.
Rechtmatigheidsverantwoording over 2024 door college opstellen.	Het opstellen van de rechtmatigheidsverantwoording door het college en de paragraaf bedrijfsvoering van de jaarstukken 2024 met meer detail bevindingen.
Meer aandacht voor Frauderisico's en beheersing.	Meenemen van potentiële frauderisico's in de (interne) controle en rapporteren in de toelichting op rechtmatigheid. Het voorkomen van fraude en onrechtmatig handelen is binnen de organisatie een belangrijk aandachtspunt, dit zal ook de komende jaren aandacht blijven houden. In de werkprocessen van de organisatie zijn tal van beheersmaatregelen genomen om het risico op fraude en onrechtmatig handelen zoveel mogelijk te reduceren. Daarnaast is aandacht voor de meer culturele en gedragskant van fraude en onrechtmatigheden. Voorbeelden hiervan zijn aan trainingen op het gebied van morele dilemma's en beleid om een veilig werkklimaat te waarborgen.

6.8 Subsidies

Wat willen we bereiken

De gemeente Hengelo verleent subsidies om bepaalde doelen te bereiken. De doelen zijn omschreven in de programma's van de Beleidsbegroting en in specifieke beleidsnota's. De subsidieverlening moet voldoen aan de regels van de Algemene wet bestuursrecht, de Algemene subsidieverordening en, wanneer van toepassing, de subsidie uitvoeringsregelingen. De laatste twee worden door onszelf bepaald. Met een subsidie kunnen de kosten van een activiteit geheel of gedeeltelijk worden betaald.

Hoe gaan we dit doen?

Voor het jaar 2024 is de lokale regelgeving vastgelegd in de volgende documenten:

- Algemene subsidieverordening
- Subsidie uitvoeringsregelingen 2024

Per afzonderlijke subsidie worden de voorwaarden waaronder de subsidie wordt verleend, de verplichtingen waaraan de subsidieontvanger moet voldoen en de wijze van betaling vastgelegd in een subsidiebesluit (beschikking). Waar mogelijk worden prestatieafspraken gemaakt.

We kennen jaarlijkse subsidies die per (boek) jaar of voor een bepaald aantal boekjaren aan een instelling voor een periode van maximaal 4 jaar wordt verstrekt, en eenmalige subsidies voor bijvoorbeeld projecten of activiteiten.

In de begroting is rekening gehouden met de jaarlijkse indexering, welke is vastgesteld in de Zomernota 2023-2027. De meeste subsidies worden jaarlijks geïndexeerd. Voor 2024 zijn de subsidies geïndexeerd met 8,9%. Onderstaand worden de subsidies vermeld waarvoor sprake is van een uitvoeringsregeling en subsidieplafond.

Subsidies begroting 2024

Uitvoerings-/subsidieregelingen	Subsidieplafonds 2024
Subtotaal cultuurhistorisch erfgoed	321.428
1. Monumentenzorg	35.023
2. Begraafplaats en gedenkmonumenten	2.835
3. Karakteristieke boerderijen en opstallen	3.401
4. Kunst uit de wederopbouw	4.535
5. Voorlichting en communicatie	5.668
6. Tuindorp t Lansink	11.336
7. Archeologie	17.004
8. Gevelverbetering binnenstad	91.626
9. (Industrieel) erfgoed Hart van Zuid	150.000
Subtotaal kunst en cultuur	9.098.384
10. Culturele Initiatieven	21.915
11. Podiumbudget	24.068
12. Stimuleringsbudget Beeldende Kunst en Vorming	54.365
15. Basissubsidie Amateurkunst	155.612
16. Culturele kernvoorzieningen - Bibliotheek Hengelo	2.874.519
16. Culturele kernvoorzieningen - Oyfo	2.161.120
16. Culturele kernvoorzieningen - Schouwburg Hengelo	2.351.586
16. Culturele kernvoorzieningen - Metropool Poppodia van Twente	978.359
17. Beeldende kunst - Ateliers '93	7.502
17. Beeldende kunst - HeArtpool	16.514
17. Beeldende kunst - MHHK	4.622
17. Beeldende kunst - SWWK	98.699
18. Presentatie beeldende kunst	102.992
19. Cultureel Erfgoed - Museum Hengelo	19.604
19. Cultureel Erfgoed - Historisch Archief Beckum	3.209
19. Cultureel Erfgoed - Historie Brandweer Hengelo	1.372
20. Lokale Omroep - 1Twente	222.326
Subtotaal internationaal	5.000
21. Uitwisseling partnerstad Emsdetten	5.000
Subtotaal jeugd	129.063
22. Vrijwillig jeugdwerk - scouting	129.063
Subtotaal sport en bewegen	160.962
23. Sportkennismaking	18.991
24. Openbare ruimte inrichten en kleine evenementen	18.991
25. Deskundigheidsbevordering	20.000
26. Sporten met een beperking mogelijk maken	18.990
27. Duurzaamheid	18.990
28. FBK Games	65.000
Subtotaal welzijn	2.457.662
29. Lhbt+ – incidentele projecten en initiatieven	35.000
30. Wijkwelzijnswerk	2.217.198
31. Bewonersparticipatie - Basissubsidie erkende bewonersorganisaties	61.989
31. Bewonersparticipatie - Organiseren van wijkbrede activiteiten door erkende bewonersorganisaties	83.148
31. Bewonersparticipatie - Buurtbonnen voor ongeorganiseerde bewoners(groepen)	60.327
Subtotaal zorg	1.294.287
32. Thuis in de buurt	26.463
33. Maatschappelijke opvang, begeleiding en bemoeizorg	1.267.824
Subtotaal onderwijs	1.800.000
34. Voorschool Hengelo	1.800.000
Totaal subsidie uitvoeringsregelingen met plafond	15.266.786

6.9 Wet open overheid

Op 1 mei 2022 is de Wet open overheid (Woo) in werking getreden, als opvolger van de Wet openbaarheid van bestuur (Wob). Onderdeel van de wet is het opnemen van een Openbaarheidsparagraaf Woo in de Beleidsbegroting en Jaarstukken, waarin we inzicht geven aan de wijze waarop we uitvoering aan de wet geven. Conform de Woo maken we informatie actief en passief openbaar. Gemeente Hengelo implementeert de Woo via een uitvoeringsprogramma. Het uitvoeringsprogramma heeft een roadmap opgeleverd waarin wordt afgetekend welke activiteiten de komende jaren te ondernemen zijn om o.a. de informatiehuishouding passend door te ontwikkelen. Dit heeft impact op bestuur, onze informatieprofessionals, informatiesystemen en informatievolume.

Een belangrijke verplichting vanuit de Woo is invulling te geven aan de 'contactpersoon'-functie (art. 4.7). Dit vullen we ondertussen in door middel van onze website met een speciale Woo-pagina, de publieksbalie en het klantcontactcentrum. We geloven erin dat de route naar een Woo-verzoek gemakkelijk moet zijn en meerdere ingangen kent. Binnengekomen Woo-verzoeken worden daarna via de Woo-coördinator verder geleid naar het organisatie-onderdeel die het inhoudelijk oppakt.

Nieuw in de Woo ten opzichte van de Wob is (de inspanningsverplichting) actief informatie openbaar te maken. Deze actief te openbaren informatie is onderverdeeld in 11 informatiecategorieën. Op dit moment is er nog geen vastgestelde tijdslijn per wanneer aan welke informatiecategorie voldaan moet worden. Dat gebeurt gefaseerd, bij Koninklijk Besluit(en), en heeft nog niet plaatsgevonden. Onverminderd geldt de inspanningsverplichting actief te openbaren (art 3.1). Actief publiceren doen we al voor een deel van de informatiecategorieën.

Landelijk geldt de Woo-index als de toekomstige zoekmachine waar informatie gezocht kan gaan worden. De Woo-index bevat alleen verwijzingen naar gegevens uit de informatiecategorieën zoals bedoeld in de Woo. Op 19 juni 2023 is de eerste versie van de Woo-index beschikbaar geworden. Van een aantal informatiecategorieën is voor de gemeente Hengelo de informatie ondertussen al in deze Woo-index te vinden. Dat is echter nog geen verplichting. De verplichting tot het publiceren via de Woo-index zal samenvallen met de te nog te nemen Koninklijke Besluit(en).

Onderstaand in tabelvorm een samenvatting van de informatiecategorieën die we zelf al publiceren en welke ook al via de Woo-index zijn te vinden (peildatum 19-7-2023).

Informatiecategorie	Aantal gepubliceerd	Actief gepubliceerd	In Woo-index [1]
Wet- en regelgeving [2] ²	8.846	Ja	Ja
Organisatiegegevens [3] ³	1	Ja	Ja
Raadsstukken [4] ⁴	151	Ja	Nee
Bestuursstukken [5] ⁵	243	Besluitenlijsten	Nee
Woo-verzoeken [6] ⁶	0	Aan indiener	Nee

1 [1] Woo-index gemeente Hengelo: https://organisaties.overheid.nl/woo/35296/Gemeente_Hengelo

2 [2] Wet- en regelgeving wordt per april 2009 gepubliceerd. Bron:

3 [3] Register van Oveheidsorganisaties: https://organisaties.overheid.nl/35296/Gemeente_Hengelo

4 [4] Raadsstukken worden sinds medio 2014 gepubliceerd. Vervallen raadsvergadering zijn niet meegeteld. Bron: <https://www.hengelo.nl/Welkom-in-Hengelo/Beheer/Overige-pagina-s/IRIS/Vergaderagenda.html>

5 [5] Bestuurlijke besluitenlijsten worden sinds 2018 gepubliceerd. Bron: <https://www.hengelo.nl/Bestuur-en-Organisatie/College-B-en-W/Besluiten-van-het-college.html>

6 [6] Woo-verzoeken publiceren we op dit moment nog niet. In de programma-roadmap is dit onder de aandacht voor de tweede helft van 2023. Dat we Woo-verzoeken nog niet publiceren niet betekent uiteraard niet dat Woo-verzoeken niet worden behandeld en beantwoord.

Onderstaande tabel toont het aantal ontvangen en afgehandelde Woo-verzoeken, met de afhandelingsstatus vanaf 1 mei 2022. Voor de getallen in onderstaande tabel geldt peildatum 19-7-2023.

Resultaat	2022	2023
Afgewezen – informatieverzoek	3	2
Afgewezen – geen informatie beschikbaar	4	1
Afgewezen – informatie al openbaar	0	1
Afgewezen – overig	1	0
Gestaakt / ingetrokken	4	1
Afgehandeld	12	16
Lopend	0	8
Totaal	24	29

Zonder compleet te zijn, zal het programma vanaf 2024 o.a. de aanschaf en implementatie van anonimiseringssoftware opleveren waarmee we Woo-verzoeken efficiënter en minder foutgevoelig kunnen afhandelen. Ook zal een technische voorziening worden getroffen waarmee we de openbare informatie beschikbaar stellen voor de Woo-index. Daarnaast gaat een spoor lopen waarmee we de organisatie helpen met het begrijpen en toepassen van de Woo, het beschikbaar stellen van formats en handreikingen, en ontwikkelen we een manier waarop we besluitvorming op juridische gronden eenvoudig leesbaar maken. Parallel aan deze activiteiten werkt het programma aan het verstevigen van informatiebeheer, zodat bijvoorbeeld informatie eenvoudiger en sneller gevonden kan worden. Daarnaast hebben we voor 2024 de ambitie om pro-actief meer bestuurlijke informatie openbaar te gaan maken. Dit geldt ook voor het publiceren van de ingekomen Woo-verzoeken, de schriftelijke beslissingen daarop en welke informatie daarbij vertrekt is.

7

Financiële overzichten

7.1	Baten en lasten	198
7.2	Algemene dekkingsmiddelen	210

7.1 Baten en lasten

7.1.1 Totaal overzicht baten en lasten

Totaaloverzicht (bedragen × € 1.000)	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Baten	361.421	374.251	363.592	378.056	359.915	348.666
Onttrekkingen aan reserves	31.483	30.108	15.402	6.575	4.718	2.565
Baten	392.904	404.359	378.994	384.631	364.633	351.232
Lasten	-336.582	-365.394	-368.339	-373.089	-361.467	-349.430
Toevoegingen aan reserves	-39.066	-38.978	-10.184	-10.523	-4.565	-4.744
Lasten	-375.648	-404.372	-378.524	-383.612	-366.032	-354.174
Resultaat na bestemming	17.256	-13	471	1.019	-1.399	-2.942

7.1.2 Baten en lasten per programma

Baten en lasten per programma	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Resultaat voor bestemming						
Baten						
1 Veiligheid	149	88	98	98	98	98
2 Verkeer, vervoer en waterstaat	1.136	1.056	1.118	1.118	1.118	1.118
3 Economie	1.431	6.445	2.634	2.615	2.946	3.030
4 Onderwijs	5.991	4.566	4.265	3.968	3.491	3.438
5 Sport, cultuur en recreatie	7.239	8.515	7.772	7.903	7.876	7.876
6 Sociaal domein	55.606	65.122	49.476	49.760	50.795	52.127
7 Volksgezondheid en milieu	23.841	27.394	27.103	26.446	26.626	26.916
8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	24.946	24.708	19.053	30.882	27.000	15.268
9 Bestuur en ondersteuning	241.084	236.357	252.073	255.267	239.965	238.796
Baten	361.421	374.251	363.592	378.056	359.915	348.666
Lasten						
1 Veiligheid	-9.132	-10.292	-10.944	-10.941	-10.941	-10.941
2 Verkeer, vervoer en waterstaat	-10.167	-11.175	-13.047	-13.238	-13.371	-13.440
3 Economie	-2.451	-7.723	-4.127	-4.108	-4.490	-4.573
4 Onderwijs	-12.548	-12.524	-12.522	-12.586	-12.352	-12.644
5 Sport, cultuur en recreatie	-28.258	-31.453	-31.494	-31.896	-31.564	-31.552
6 Sociaal domein	-163.321	-173.577	-175.254	-170.439	-166.708	-166.810
7 Volksgezondheid en milieu	-26.216	-29.570	-30.015	-30.913	-29.594	-29.698
8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	-26.405	-27.756	-23.022	-33.858	-29.604	-17.817
9 Bestuur en ondersteuning	-58.083	-61.325	-67.914	-65.111	-62.843	-61.954
Lasten	-336.582	-365.394	-368.339	-373.089	-361.467	-349.430
Resultaat voor bestemming	24.839	8.857	-4.747	4.967	-1.552	-764
Mutaties reserves						
Onttrekkingen aan reserves						
9 Bestuur en ondersteuning	31.483	30.108	15.402	6.575	4.718	2.565
Onttrekkingen aan reserves	31.483	30.108	15.402	6.575	4.718	2.565
Toevoegingen aan reserves						
9 Bestuur en ondersteuning	-39.066	-38.978	-10.184	-10.523	-4.565	-4.744
Toevoegingen aan reserves	-39.066	-38.978	-10.184	-10.523	-4.565	-4.744
Mutaties reserves	-7.583	-8.870	5.218	-3.948	153	-2.179
Resultaat na bestemming	17.256	-13	471	1.019	-1.399	-2.942

7.1.3 Incidentele baten en lasten

Taakveld 1	Omschrijving	B/L	2024	2025	2026	2027
			-	-	-	-
			-	-	-	-
	Totaal programma 1		-	-	-	-
2.1	Opstellen actieplan Fiets 2024 2030 (24-NB-2.2)	L	-60			
2.2	Actualiseren parkeerbeleid (24-NB-2.1)	L	-60			
2.5	Strategische advisering Mobiliteit (24-NB-2.6)	L	-133	-133	-133	
	Totaal programma 2		-253	-133	-133	-
3.2	Investeringsgerichte aanpak Bedrijventerreinen (24-NB-3.1)	L	-50	-50	-50	-50
	Totaal programma 3		-50	-50	-50	-50
4.3	Inzet leerplicht (23-FP-4.1)	L	-144	-144	-96	-

Taakveld 1	Omschrijving	B/L	2024	2025	2026	2027
Totaal programma 4			-144	-144	-96	-
5.3	Stimuleringsfonds (industriële) erfgoed Hart van Zuid (23-NB-5.1)	L	-163	-163	-	-
5.3	Storkiaan 10 kunstwerken in Hart van Zuid (24-NB-5.3)	L	-24			
5.3	SPUKs cultuurbeleid (23-FP-5.4)	L	-295	-295		
5.3	SPUKs cultuurbeleid (23-FP-5.4)	B	295	295		
5.3	Motie C01-M03 Zomernota 2023-2027: Laat de beiaard klinken	L	-13			
5.4	1Twente toekomstplan (24-NB-5.1)	L	-164	-164		-
5.7	Kinderboerderij Weusthag bedrijfsvoering (24-NB-5.5A)	L	-61	-50	-40	
5.7	Groenadviseur - ecoloog (24-NB-5.7)	L	-121	-121	-121	
5.7	Ecologisch Maaibeheer (22-NB-5.6b)	L	-11	-27	-11	-27
Totaal programma 5			-557	-525	-172	-27
6.1	Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming (24-NB-6.2)	L	-218	-	-	-
6.1	Inwonersinitiatief De Windhoek (24-NB-6.7)	L	-46			
6.1	Brede spuk / GALA - versterken sociale basis (23-FP-7.1)	B	162	162	122	-
6.1	Brede spuk / GALA - versterken sociale basis (23-FP-7.1)	L	-162	-162	-122	-
6.1	Noodopvang vluchtelingen (23-FP-6.7)	L	-1.500	-	-	-
6.1	Taal voor ontheemden Oekraïne (23-FP-9.3)	L	-57	-	-	-
6.1	MFA Beckum - optie 2 (24-NB-6.10)	L	-50			
6.2	Strategische adviescapaciteit (24-NB-6.4)	L	-517	-517	-517	-
6.2	Uitvoering Wmo (23-FP-6.11)	L	-291	-91	-	-
6.2	Bijdrage OZJT - werkplan 2022 (22-ZB-6.8)	L	-69	-	-	-
6.3	Wijkgericht werken (24-NB-6.5)	L	-279	-	-	-
6.3	Lerende uitvoeringspraktijk en klachtencoördinator (24-NB-6.6)	L	-44	-45	-42	-41
6.3	Uitvoeringskosten Tozo (23-FP-6.6)	L	-982	-747	-637	-656
6.3	Geldbalie (23-FP-6.11)	L	-71	-71	-	-
6.3	Toeslagenaffaire (23-FP-6.14)	L	-10	-	-	-
6.3	Subsidie Social Impact Ondernemen (23-FP-6.15)	B	50	-	-	-
6.3	Inzet ondernemersadviseur Social Impact Ondernemen (23-FP-6.15)	L	-50	-	-	-
6.3	Vroegsignalering schulden (23-FP-6.10)	L	-80	-80	-	-
6.5	Maatschappelijke begeleiding (23-FP-9.3)	L	-28	-	-	-
6.72d	Transformatiebudget (Iriszaak 3462621)	L	-916	-242	-10	-
6.81	Beschermde wonen (23-FP-9.3; bijlage 10.3 Zomernota 2023-2027)	B	850	-	-	-
Totaal programma 6			-4.308	-1.793	-1.206	-697
7.1	Brede spuk / GALA - diverse onderdelen (23-FP-7.1)	B	289	290	61	-
7.1	Brede spuk / GALA - diverse onderdelen (23-FP-7.1)	L	-289	-290	-61	-
7.4	Bodemsanering (ten laste van de reserve)	L	-45	-45		
7.4	Bodemsanering Oude Ketelmakerij (ten laste van de reserve)	L		-1.280	-	-
7.4	Bijdrage SPUK Energiearmoede	B	1.026	-	-	-
7.4	Inzet SPUK Energiearmoede	L	-1.026	-	-	-
7.4	Middelen vanuit reserve t.b.v. bestedingsplan duurzaamheid 2023-2026	L	-	-312	-167	-
Totaal programma 7			-45	-1.637	-167	-
8.1	Goad Ett'n in en um Hengel (24-NB-8.3)	L	-13	-13	-	-
8.1	Personeel landelijk gebied (24-NB-8.4)	L	-254	-254		
8.2	Bijdrage bodemsanering Oude Ketelmakerij adhv herz. grondexploitaties 2023 (Iriszaak 3601418)	B	-	1.280	-	-
8.2	Stimulering grondverkoop adhv herz. grondexploitaties 2023 (Iriszaak 3601418)	L	-50	-50	-50	-50
8.2	Personeelslasten grondzaken adhv herz. grondexploitaties 2023 (Iriszaak 3601418)	L	-50	-50	-50	-50
8.2	Resultaat BXL adhv herz. grondexploitaties 2023 (Iriszaak 3601418)	B	110	-	-	-
8.2	Tussentijdse winstneming Hemmelhorst adhv herz. grondexploitaties 2023 (Iriszaak 3601418)	B	117	62	130	142

Taakveld 1	Omschrijving	B/L	2024	2025	2026	2027
8.2	Nakomende kosten afgesloten projecten adhv herz. grondexploitaties 2023 (iriszaak 3601418)	L	-484	-	-	-
8.2	Uitbetaling voorz. derden complexen adhv herz. grondexploitaties 2023 (iriszaak 3601418)	L	-	-17.832	-	-
8.2	Rentebetaling grondexploitatie De Veldkamp adhv herz. grondexploitaties 2023 (iriszaak 3601418)	L	-110	-112	-	-
8.2	Aanpassing voorziening Grex IEGG adhv herz. grondexploitaties 2023 (iriszaak 3601418)	L	-946	-1.911	-709	-465
8.2	Aanpassing voorziening derden complexen adhv herz. grondexploitaties 2023 (iriszaak 3601418)	L	-237		-	-
8.2	Aanpassing voorziening derden complexen adhv herz. grondexploitaties 2023 (iriszaak 3601418)	B		17.596		
8.2	Afsluiten complexen met een positief resultaat adhv herz. grondexploitaties 2023 (iriszaak 3601418)	B	575	1.147	-	-
8.2	Tussentijdse winstneming Dalmeden adhv herz. grondexploitaties 2023 (iriszaak 3601418)	B	438	516	1.326	1.386
8.2	Tussentijdse winstneming herontw. Beckumerstraat adhv herz. grondexploitaties 2023 (iriszaak 3601418)	B	106			
8.2	Afdracht aan reserve vastgoed voor pand Markant adhv herz. grondexploitaties 2023 (iriszaak 3601418)	L	-	-	-	-250
8.2	Erfpachtresultaat adhv herz. grondexploitaties 2023 (iriszaak 3601418)	B	858	858	858	858
8.2	Resultaat gronden in verhuur adhv herz. grondexploitaties 2023 (iriszaak 3601418)	B	83	83	83	83
8.3	Opkoopbescherming (23-NB-8.2)	L	-70	-70	-	-
8.3	Spoorzone Hengelo Enschede (SHE) (24-NB-8.1)	L	-200	-200	-200	-200
8.3	Implementatiekosten Omgevingswet (22-ZB-8.1)	L	-215	-90	-	-
8.3	Invoering wet Kwaliteitsborging (23-FP-8.5)	L	-42	-42	-42	
Totaal programma 8			-384	918	1.346	1.454
diversen	Personeelsbudget (= zonder mutaties Zomernota 2023-2027)	L	-801	-359	-114	-
0.3	Tijdelijke inhuur vastgoedbedrijf	L	-70	-40	-40	-40
0.3	Verkoopresultaat pand Markant (iriszaak 3601418)	B	-	-	-	250
0.4	Flankerend beleid energiearmoede - Vroegsignalering Schulden (zie ook 23-FP-6.10); meicirculaire 2023	L	-20	-20		
0.4	Ondersteuning SiSa Toeslagenaffaire	L	-10			
0.4	Programma Digitale Transformatie (23-NB-9.1)	L	-375	-375		
0.4	Digitalisering van fysieke archieven (23-NB-9.2)	L	-825	-825		
0.4	Software actualisatie w.o. cloudtransitie 2023-2028 (23-FP-9.15)	L	-416	-148		
0.4	Wet Open Overheid als katalysator voor een transparanter en efficiënter Hengelo (23-FP-9.16)	L	-150			
0.4	Dienstverlening - basisscenario (24-NB-9.2)	L	-233	-233	-233	
0.4	Bewonersparticipatie en kindinclusie - basisscenario (24-NB-9.3)	L	-115	-115	-115	
0.4	Uitbreiding budget datagedreven sturing (24-NB-9.7)	L	-150			
0.4	Uitbreiding formatie en budget recruitment (24-NB-9.8)	L	-272	-272	-272	
0.7	Gemeentefonds - Versterking omgevingsdiensten (t/m 2024; zaaknummer 3127882)	B	19	-	-	-
0.7	Gemeentefonds - Wet kwaliteitsborging bouw (t/m 2026)	B	42	42	42	-
0.7	Gemeentefonds - Rechtbeschermingssysteem (t/m 2027)	B	124	125	126	126
0.7	Gemeentefonds - Systeemleren (t/m 2027)	B	47	47	48	48
0.8	Gemeentefonds - Versterking wijkteams (t/m 2027)	B	227	229	257	257
0.8	Stelpost gemeentefonds - Versterking omgevingsdiensten (t/m 2024; zaaknummer 3127882)	L	-19			
0.8	Stelpost gemeentefonds - Rechtbeschermingssysteem (t/m 2027)	L	-124	-125	-126	-126
0.8	Stelpost gemeentefonds - Versterking wijkteams (t/m 2027)	L	-2	-48	-48	-48
0.8	Algemene stelposten - Motie C01-M08 Zomernota 2023-2027: Motiemarkt	L	-100			
0.8	Onvoorzien incidenteel	L	-91	-66	-66	-66
0.8	Generatiepact (t.l.v. reserve organisatie-ontwikkeling)	L	-24			
0.10	Algemene reserve - dekking transformatiebudget en ingroei-pad transformatieplan (zaaknummer 3462621)	B	4.130	1.216	10	-

Taakveld 1	Omschrijving	B/L	2024	2025	2026	2027
0.10	Algemene reserve - Toevoeging aan reserve Zomernota 2023-2027 (zaaknummer: 3607751)	L		-3.670	-	-
0.10	Algemene reserve - Onttrekking aan reserve Zomernota 2023-2027 (zaaknummer: 3607751)	B	6.004	-	2.751	800
0.10	Algemene reserve - Motie C01-M03 Zomernota 2023-2027: Laat de beiaard klinken	B	13			
0.10	Algemene reserve - Motie C01-M08 Zomernota 2023-2027: Motiemarkt	B	100			
0.10	Reserve aanjaagbudget talentopgave - Zomernota 2023-2027 (zaaknummer 3607751; 24-NB-9.4)	L	-5.000			
0.10	Reserve nog uit te voeren werken/activiteiten - Toeslagenaffaire 23/24 dec uitk.(23-FP-6.14)	B	10	-	-	-
0.10	Reserve nog uit te voeren werken/activiteiten - Toestroom asiel inburgering (zaaknummer: 3560987)	L	-6	-	-	-
0.10	Reserve nog uit te voeren werken/activiteiten - Toestroom asiel inburgering (zaaknummer: 3560987)	B	-	150	48	-
0.10	Reserve nog uit te voeren werken/activiteiten - energiearmoede/ vroegsignalering schulden (23-FP-6.10)	B	80	80	-	-
0.10	Reserve bodemsanering - onttrekking voor lasten bodemsanering	B	45	1.325	-	-
0.10	Reserve duurzaamheid - onttrekking conform bestedingsplan 2023-2026	B	-	312	167	-
0.10	Reserve vastgoedbedrijf - Tijdelijke inhuur vastgoedbedrijf (23-FP-9.19)	B	70	40	40	40
0.10	Reserve vastgoedbedrijf -Verbouwing wijkcentrum Slangenbeek (24-NB-6.8)	B	300	-	-	-
0.10	Reserve vastgoedbedrijf - Verkoopresultaat pand Markant (iriszaak 3601418)	L	-	-	-	-250
0.10	Reserve Grex Algemeen - Bijdrage bodemsanering Oude Ketelmakerij (iriszaak 3601418)	L	-	-1.280	-	-
0.10	Reserve Grex Algemeen - Stimulering grondverkoop (iriszaak 3601418)	B	50	50	50	50
0.10	Reserve Grex Algemeen - Personeelslasten grondzaken(iriszaak 3601418)	B	50	50	50	50
0.10	Reserve Grex algemeen - Resultaat BXL adhv herz. grondexploitaties 2023 (iriszaak 3601418)	L	-110	-	-	-
0.10	Reserve Grex Algemeen - Tussentijdse winstneming Hemmelhorst(iriszaak 3601418)	L	-117	-62	-130	-142
0.10	Reserve Grex Algemeen - Nakomende kosten afgesloten projecten (iriszaak 3601418)	B	484	-	-	-
0.10	Reserve Grex Algemeen - Uitbetaling voorz.derden complexen(iriszaak 3601418)	B	-	17.832	-	-
0.10	Reserve Grex Algemeen - Rentebetaling grondexploitatie De Veldkamp(iriszaak 3601418)	B	110	112	-	-
0.10	Reserve Grex Algemeen - Aanpassing voorziening Grex IEGG(iriszaak 3601418)	B	946	1.911	709	465
0.10	Reserve Grex Algemeen - Aanpassing voorziening derden complexen(iriszaak 3601418)	B	237	-17.596	-	-
0.10	Reserve Grex Algemeen - Afsluiten complexen met een positief resultaat(iriszaak 3601418)	L	-575	-1.147	-	-
0.10	Reserve Grex Algemeen - Tussentijdse winstneming Dalmeden(iriszaak 3601418)	L	-438	-516	-1.326	-1.386
0.10	Reserve Grex Algemeen - Tussentijdse winstneming herontw. Beckumerstraat(iriszaak 3601418)	L	-106			
0.10	Reserve Grex Algemeen - Rentecompensatie (iriszaak 3601418)	L	-1.548	-1.464	-1.125	-981
0.10	Reserve Grex Algemeen - Erfpachtresultaat (iriszaak 3601418)	L	-858	-858	-858	-858
0.10	Reserve Grex Algemeen - Resultaat gronden in verhuur (iriszaak 3601418)	L	-83	-83	-83	-83
0.10	Reserve Grex Algemeen - Bijdrage verwijderen parkeerplaatsen Kloosterhof (iriszaak 3601418)	B		71		
0.10	Reserve Grex Algemeen - Afdracht aan reserve vastgoed voor pand Markant(iriszaak 3601418)	B	-	-	-	250
0.10	Reserve Tozo - Onttrekking meerjarig 2024-2027 (23-FP-6.6)	B	982	747	637	656
0.10	Reserve vluchtelingen - Noodopvang vluchtelingen (23-FP-6.7)	B	1.500	-	-	-
0.10	Reserve organisatieontwikkeling - Generatiepact	B	24	-	-	-

Taakveld 1	Omschrijving	B/L	2024	2025	2026	2027
0.10	Reserve onderwijshuisvesting - toevoeging (23-FP-4.5)	L	-800	-1.200	-800	-800
0.10	Reserve ondernemersfonds (24-NB-3.1)	B	50	50	50	50
0.10	Reserve dekking kapitaallasten - toevoeging (24-NB-6.8)	L	-300	-	-	-
Totaal programma 9			1.906	-6.113	-351	-1.738
Totaal			-3.835	-9.477	-829	-1.058

1 - = nadeel; bedragen * € 1.000

Hieronder volgt een korte toelichting op alle baten en lasten in bovenstaande tabel. Indien het nieuw beleid betreft uit de Zomernota 2023-2027 dan ziet u achter het onderwerp staan (24-NB-..). Indien het de bijstelling van het financieel perspectief betreft dan ziet u achter het onderwerp (23-FP-..) staan. Voor uitgebreide informatie verwijzen wij naar de Zomernota 2023-2027.

Toelichting programma 1

Op dit programma zijn geen incidentele baten en lasten geraamd.

Toelichting programma 2

Opstellen Actieplan Fiets 2024-2030 (24-NB-2.2)

Het Actieplan Fiets vormt een concreet en samenhangend pakket van maatregelen en acties om het fietsgebruik te stimuleren en de fietsinfrastructuur te verbeteren. Het Actieplan Fiets 2024-2030 wordt in 2024 door een extern bureau opgesteld. De ingeschatte kosten bedragen € 60.000.

Actualiseren Parkeerbeleid (24-NB-2.1)

Met de vele ontwikkelingen in de binnenstad en Hart van Zuid is het bestaande parkeerbeleid verouderd. Actualisatie van het parkeerbeleid is daarom nodig. Deze actualisatie zal in 2024 door een extern bureau worden opgesteld. De ingeschatte kosten bedragen € 60.000.

Strategische advisering Mobiliteit (24-NB-2.6)

Hengelo heeft een belangrijke opgave op het terrein van mobiliteit om de stad en de regio nu en in de toekomst bereikbaar te houden. Met het mobiliteitsplan 2040 hebben we een duidelijke richting. We moeten dit in de komende jaren samen met andere overheden waar gaan maken. Dat betekent dat we vol moeten inzetten op strategische inzet en lobby. Hiervoor is binnen de ambtelijke organisatie 1 fte beschikbaar gesteld voor de komende 3 jaar.

Toelichting programma 3

Investeringsgerichte aanpak bedrijventerreinen (24-NB-3.1)

De kwaliteit van de bedrijfsomgeving is een steeds belangrijkere vestigingsfactor voor ondernemingen. Met inachtneming van de doelen van het EU klimaatvraagstuk willen we de bedrijventerreinen vitaal sterk en duurzaam optimaliseren en daardoor de aantrekkingskracht voor vestiging in Hengelo vergroten. Voor de komende vier jaren is een exploitatiebudget van € 50.000 per jaar beschikbaar vanuit de Reserve Ondernemersfonds.

Toelichting programma 4

Inzet leerplicht (23-FP-4.1)

Het aantal verzuimmeldingen is fors toegenomen en kan niet meer worden afgehandeld binnen de huidige formatie. Hierdoor is een tijdelijke formatieuitbreiding voor de duur van 3 schooljaren noodzakelijk.

Toelichting programma 5

Stimuleringsfonds (industrieel) erfgoed Hart van Zuid (23-NB-5.1)

In de Zomerbrief 2022-2026 is vastgesteld om een stimuleringsfonds beschikbaar te stellen met een looptijd van 3 jaar (23-NB-5.1). Met het instellen van het stimuleringsfonds stimuleren de gemeente het benutten van het (industrieel) erfgoed in Hart van Zuid. Wij willen de eigenaren en ontwikkelaars stimuleren om investeringen te doen om de eigenheid van het karakteristieke deel in de (nieuw)bouwplannen terug te laten komen.

Storkiaan 10 kunstwerken in Hart van Zuid (24-NB-5.3)

Om de kunstwerken te kunnen plaatsen is incidenteel geld beschikbaar gesteld.

Specifieke uitkeringen (SPUK) tot cultuurbeleid (23-FP-5.4)

De SPUK impuls jongerencultuur loopt van 2023 tot en met 2025 en is hiermee incidenteel. Dit zorgt voor een bedrag van € 295.000 aan baten en lasten in de begroting.

Motie C01-M03 Zomernota 2023-2027: Laat de beiaard klinken

Deze motie wordt uitgevoerd in 2024 en is incidenteel gedekt uit de algemene reserve.

Toekomstplan 1Twente (24-NB-5.1)

De uitvoering van het toekomstplan voor 1Twente vraagt om een incidentele bijdrage aan 1Twente.

Kinderboerderij Weusthag bedrijfsvoering (24-NB-5.5A)

Om de de bedrijfsvoering van de kinderboerderij te innoveren is incidenteel geld beschikbaar gesteld.

Groenadviseur-ecoloog (24-NB-5.7)

Met alle ruimtelijke ontwikkelingen die de komende jaren gepland staan, wordt het steeds belangrijker om proactief in te zetten op het verbeteren van de staat van instandhouding van beschermde dieren- en plantensoorten. Hiervoor is in de Zomernota 2027-2023 1 fte beschikbaar gesteld binnen de ambtelijke organisatie voor de komende 3 jaar.

Ecologisch Maaibeheer Maai en Zaaibeleid (22-NB-5.6b)

In een uitvoeringskader 'Naar een ecologisch maaibeheer' is vastgesteld dat we de gemeentelijke bermen ecologisch maaien. Deze kosten bestaan uit een structureel deel en een incidenteel deel t.b.v. de invoering van dit proces. Het incidentele deel betreft met name de kosten van communicatie, monitoring en evaluatie. De incidentele kosten zijn wisselend per jaar (€ 11.000 versus € 27.000).

Toelichting programma 6

Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming (24-NB-6.2)

Wij werken verder aan het toekomstscenario ter verbetering en vereenvoudiging van de jeugdbeschermingsketen. Daarvoor participeren wij in een pilot Toekomstscenario, waarvoor incidentele middelen beschikbaar zijn gesteld. Zie 24-NB-6.2.

Inwonersinitiatief De Windhoek (24-NB-6.7)

In het verstevigen van de sociale basis, een van de doelen van het transformatieplan, past het ondersteunen van inwonersinitiatieven, zoals het organiseren van activiteiten door inwoners bij locatie De Windhoek. Voor het jaar 2024 is hiervoor incidenteel budget nodig.

Brede spuk/GALA - versterken sociale basis (23-FP-7.1)

Voor de periode 2023-2026 zijn de afspraken in het GALA en Sportakkoord II erop gericht om lopende activiteiten in preventief gezondheidsbeleid te continueren en deels nieuwe thema's te kunnen starten. Een van die thema's is het versterken van de sociale basis, waar incidentele middelen voor zijn ontvangen vanuit de brede spuk.

Noodopvang vluchtelingen (23-FP-6.7)

Voor de noodopvang van vluchtelingen maakt de gemeente Hengelo noodzakelijke kosten. Voor 2024 is een eerste onttrekking uit de reserve Vluchtelingen geraamd van € 1,5 miljoen om contracten (personeel en overige) te kunnen verlengen.

Taal voor ontheemden uit Oekraïne (23-FP-9.3)

Ontheemden uit Oekraïne hebben nu beperkte mogelijkheden om de Nederlandse taal op vrijwillige basis te leren. Dit is wel noodzakelijk om een hogere arbeidsparticipatie te realiseren. Hiervoor is in 2024 incidenteel € 85.000 beschikbaar gesteld.

MFA Beckum (24-NB-6.10)

In 2024 is incidenteel budget beschikbaar gesteld voor tijdelijke personele capaciteit t.b.v. de ontwikkeling van het MFA in Beckum.

Strategische adviescapaciteit (24-NB-6.6)

De gemeente Hengelo komt voor steeds meer en grotere opgaven te staan, die deels voortkomen uit eigen ambitie en deels uit de steeds zwaardere (maatschappelijke) opgaven. Om deze opgaven en ambities waar te maken is extra investering in strategische adviescapaciteit binnen het sociaal domein nodig. Daarnaast vragen bewegingen vanuit het domein fysiek (zoals de Omgevingswet) en het domein sociaal (versterken sociale basis) om expertise van maatschappelijk vastgoed vanuit een sociaal perspectief. De formatie voorziet daar nu niet in, daarom wordt ook hier extra capaciteit gevraagd. De extra formatie is voor een periode van 3 jaar beschikbaar gesteld.

Uitvoering Wmo (23-FP-6.11)

Met het oog op tijdige afhandeling en juiste beoordeling van aanvragen voor zorg en ondersteuning, brengen wij de formatie (Wmo consultants, screeners/planners, toetsers) die hiervoor nodig is op orde. Wij doen dit incidenteel omdat nog niet duidelijk is wat dit vanaf 2025 betekent, gezien de ontwikkeling die wij beogen met het Transformatieplan.

Bijdrage OZJT - Werkplan 2022 (22-ZB-6.8)

In 2022 zijn incidentele middelen beschikbaar gesteld voor de jaren 2022 t/m 2024 om de formatie bij het OZJT voor de uitvoering van de kerntaken op orde te brengen.

Wijkgericht werken (24-NB-6.5)

Door een wijkaanpak kan de gemeente Hengelo ontwikkelingen beter laten aansluiten op de leefwereld van onze inwoners. Om te komen tot een werkwijze die past binnen de verschillende wijken wordt in 2024 gestart met twee experimenten. Hiervoor zijn incidentele middelen benodigd.

Lerende uitvoeringspraktijk en klachtencoördinator (24-NB-6.6)

De gemeente Hengelo werkt aan het verbeteren van het vertrouwen in de overheid en aan een goede verbinding tussen de uitvoeringspraktijk en het dagelijks leven van onze inwoners. Er komt onder andere een centrale klachtencoördinator. Dekking tot en met 2027 kan plaatsvinden uit het budget systeemleren ad € 47.000 dat beschikbaar is in de stelpost gemeentefonds.

Uitvoeringskosten Tozo (23-FP-6.6)

De Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo) was een van de maatregelen van het kabinet om ondernemers te ondersteunen tijdens de coronacrisis. De begrote meerjarige 2024-2028 uitvoeringskosten Tozo zijn geactualiseerd.

Geldbalie (23-FP-6.11)

Wij richten een Geldbalie in voor inwoners van Hengelo die in financiële problemen dreigen te komen en/of financiële onrust ervaren. Het betreft een pilot voor de jaren 2024 en 2025.

Toeslagenaffaire (23-FP-6.14)

In opdracht van het Rijk zet de gemeente Hengelo zich in om recht te doen aan de gedupeerde ouders van de toeslagenaffaire (KOTA) en te komen tot herstel van vertrouwen in de overheid. Wij verwachten voor 2024 nog € 10.000 aan ambtelijke inzet nodig te hebben.

Social Impact Ondernemen (23-FP-6.15)

Voor de jaren 2022 – 2024 hebben wij een subsidie Social Impact Ondernemen ontvangen ter ondersteuning van ondernemers die door een maatschappelijk doel na te streven impact willen realiseren. Tegenover deze subsidie staan kosten voor een ondernemersadviseur die daarbij ondersteuning biedt.

Vroegsignalering van schulden (23-FP-6.10)

Gelet op de veranderende economische situatie is de verwachting dat er meer financiële problematiek bij inwoners is. Hiervoor moet extra capaciteit ingezet worden, waarvoor wij ook extra middelen van het Rijk hebben ontvangen.

Maatschappelijke begeleiding (23-FP-9.3)

Er is nog een aantal inburgeringsplichtige asielmigranten en hun gezinsleden (24 in totaal), die wij conform artikel 18 van de Wet inburgering 2013 maatschappelijk begeleiden. Het Rijk laat middelen snel afnemen, echter zijn wij nog niet direct van de oude stylers af en loopt deze begeleiding bij Wijkkracht voor 2024 nog door.

Transformatiebudget

Om uitvoering te kunnen geven aan het Transformatieplan is een incidenteel budget beschikbaar gesteld voor de jaren 2023 t/m 2026 (zaaknummer: 3462621).

Beschermd wonen (23-FP-9.3)

De invoering van het woonplaatsbeginsel en het nieuwe objectieve verdeelmodel beschermd wonen is uitgesteld naar 1 januari 2025. Vooralsnog hebben wij een teruggave van € 850.000 (net zoals in 2023) opgenomen voor 2024 door het uitstel. Zie 23-FP-9.3 en Zomernota 2023-2027 bijlage 10.3.

Toelichting programma 7

Brede spuk/GALA - diverse onderdelen (23-FP-7.1)

Voor de periode 2023-2026 zijn de afspraken in het GALA en Sportakkoord II erop gericht om lopende activiteiten in preventief gezondheidsbeleid te continueren en deels nieuwe thema's te kunnen starten. Een van die thema's is het versterken van de sociale basis, waar incidentele middelen voor zijn ontvangen vanuit de brede spuk.

Bodemsanering

Bodemsaneringskosten in het kader van de Wet bodembescherming (wbb) conform bodembestedingsplan 2022-2025 (zaaknummer: 3330259).

Bodemsanering (ten laste van de reserve)

Bijdrage uit de reserve bodemsanering t.b.v. cofinanciering project Ketelfabriek beschreven in kaderstelling gebiedsontwikkeling Hart van Zuid in 2025 (zaaknummer: 3221399).

Bijdrage SPUK Energiearmoede/Inzet SPUK Energiearmoede

Via het Rijk hebben wij SPUK middelen ontvangen voor de aanpak van energiearmoede. De Rijksbijdrage zal ingezet gaan worden t.b.v. verduurzamingsmaatregelen voor inwoners van Hengelo (zaaknummer: 3486179).

Middelen vanuit reserve t.b.v. bestedingsplan duurzaamheid 2023-2026

Onttrekking uit de reserve Duurzaamheid ter dekking van de uitgaven conform bestedingsplan Duurzaamheid 2023-2026 (zaaknummer: 3598092).

Toelichting programma 8

Goad Ett'n in en um Hengel (24-NB-8.3)

Incidentele bijdrage aan het LEADER stadslandbouwproject in Burgerpark 't Weusthag dat is vastgesteld in de Zomernota 2023-2027.

Personeel landelijk gebied (24-NB-8.4)

In de Zomernota 2023-2027 is voor de aankomende 2 jaar 2 fte beschikbaar gesteld voor de inzet op landelijk gebied.

Grondexploitatie

De incidentele baten en lasten grondexploitaties uit de bovenstaande tabel worden verrekend met de reserve grondexploitatie algemeen. Voor nadere toelichting zie herzieningen grondexploitaties 2023 (zaaknummer 3601418).

Opkoopbescherming (23-NB-8.2)

In de Zomerbrief 2022-2026 zijn incidentele middelen beschikbaar gesteld voor handhaving en bezwaar- en beroepprocedures in het kader van opkoopbescherming.

Spoorzone Hengelo Enschede (SHE) (24-NB-8.1)

Ten behoeve van de toekomstbestendige ontwikkeling van de stad is de verdere vormgeving van de Spoorzone Hengelo-Enschede (SHE) als hart van de toptechnologische regio Twente nodig.

Implementatiekosten Omgevingswet (22-ZB-8.1)

Voor 2024 en 2025 is er incidenteel budget beschikbaar gesteld m.b.t. de voorbereiding en implementatie van de Omgevingswet.

Invoering wet Kwaliteitsborging (23-FP-8.5)

In de Zomernota 2023-2027 is vastgesteld dat de middelen vanuit de gemeentefonds ingezet worden ter dekking van de ambtelijke inzet m.b.t. de wetswijziging kwaliteitsborging en vormgeving van de nieuwe werkwijze voor 2024 en 2025.

Toelichting programma 9

Personeelsbudget

Dit betreffen tijdelijke medewerkers met einddatum contract. De personele incidentele mutaties op basis van de Zomernota 2023-2027 zijn op de betreffende taakvelden geraamd.

Tijdelijke inhuur vastgoedbedrijf (23-FP-9.19)

Inhuur vastgoedbedrijf voor begeleiding en verbetering van bestaande processen (zaaknummer: 3072705).

Verkoopresultaat pand Markant

Er is geraamd dat in 2027 grondexploitatie Marskant wordt afgesloten. Het verkoopresultaat van het pand Markant wordt uiteindelijk verrekend met de reserve vastgoedbedrijf.

Flankerend beleid energiearmoede-vroege signalering schulden (23-FP-6.10)

Op basis van de meicirculaire 2023 van het gemeentefonds zijn bijkomende incidentele overheadlasten geraamd voor het flankerend beleid armoede (zie Zomernota 2023-2027: bijlage 10.3).

Gelet op de veranderende economische situatie is de verwachting dat er meer financiële problematiek bij inwoners is. Hiervoor moet extra capaciteit ingezet worden, waarvoor wij ook extra middelen van het Rijk hebben ontvangen. Een deel van deze middelen is bestemd voor ondersteuning van de organisatie.

Ondersteuning SiSa Toeslagenaffaire

Voor de ambtelijke inzet voor de toeslagenaffaire hebben wij in het eerste jaar het volledige uitvoeringsbudget ontvangen. De werkzaamheden zijn over meerdere jaren verspreid. Voor 2024 verwachten wij nog het resterende deel van het budget van € 10.000 nodig te hebben.

Programma Digitale Transformatie (23-NB-9.1)

Wij zien ontwikkelingen aankomen en gaan daar proactief mee aan de slag, samen met bewoners en bedrijven.

Digitalisering van fysieke archieven (23-NB-9.2)

Het is wenselijk en noodzakelijk dat het archief wordt gedigitaliseerd

Software actualisatie w.o. Cloudtransitie 2023-2028 (23-FP-9.15)

De ontwikkelingen op het gebied van software noodzaakt ons om in sommige situaties versneld bestaande oplossingen te vervangen, zodat we kunnen, blijven communiceren met landelijke systemen, (keten)partners en oplossingen operationeel kunnen houden

Wet Open overheid (23-FP-9.16)

Er is budget beschikbaar voor de implementatie van Wet Open Overheid een omvangrijke informatiewet met een grote verandercomponent voor de organisatie.

Dienstverlening - basisscenario (24-NB-9.2)

Wij willen dichterbij de mensen staan en werken aan meer vertrouwen tussen de overheid-inwoner.

Bewonersparticipatie en kindinclusie - basisscenario (24-NB-9.3)

Het uitgangspunt in Hengelo is dus dat de inwoner centraal staat hiervoor is een budget voor drie jaar beschikbaar namelijk Bewonersparticipatie en kindinclusie - basisscenario.

Uitbreiding budget datagedreven sturing (24-NB-9.7)

Om de volgende stap te kunnen zetten in datagedreven sturen is het essentieel om deze manier van werken te verankeren in het primaire proces.

Uitbreiding formatie en budget recruitment (24-NB-9.8)

Om al onze ambities te realiseren onder gelijktijdige handhaving c.q. doorontwikkeling van onze dienstverlening is het van belang dat we de goede mensen binnenhalen en – uiteraard – behouden hier voor is het budget voor recruitment voor 3 jaar uitgebreid.

Gemeentefonds

De genoemde uitkeringen in het overzicht gelden voor een beperkte periode. Achter het onderwerp in het overzicht staat tot en met welk jaar de incidentele baten worden ontvangen.

Stelposten gemeentefonds

De incidentele middelen die in het gemeentefonds zijn ontvangen zijn nog niet of gedeeltelijk of geheel ingezet op taakvelden. De resterende middelen, die nog niet zijn ingezet, staan nog op stelposten gemeentefonds.

Algemene stelposten

Bij de behandeling van de Zomernota 2023-2027 is de motie C01-M08 Motiemarkt aangenomen. Het bedrag is ten laste van de algemene reserve gebracht.

Onvoorzien incidenteel

Dit betreft het jaarlijkse bedrag dat beschikbaar is voor onvoorziene incidentele lasten.

Generatiepact

Het jaar 2024 is het laatste jaar dat er nog loonkosten zijn voor het generatiepact.

MUTATIES RESERVES:***Algemene reserve***

De algemene reserve wordt de komende 3 jaren nog ingezet als incidentele dekking voor het transformatiebudget en ingroeipad transformatieplan sociaal domein (zaaknummer 3462621).

Daarnaast zijn er onttrekkingen en een toevoeging aan de algemene reserve op basis van de Zomernota 2023-2027 (zie paragraaf 6.4 van de Zomernota voor een uitgebreide toelichting). Bij de behandeling van de Zomernota 2023-2027 zijn de moties Motiemarkt en Laat de beiaard klinken aangenomen. De bedragen zijn ten laste van de algemene reserve gebracht.

Reserve aanjaagbudget talentopgave

Op basis van de Zomernota 2023-2027 is er voor de jaarschijf 2024 € 5 miljoen gestort in deze reserve (24-NB-9.4) om meer talenten ('knappe koppen, gouden handen') aan de stad te binden.

Reserve nog uit te voeren werken/activiteiten

Conform het bestedingsplan inburgering, toeslagenaffaire en energiearmoede zijn er middelen toegevoegd en onttrokken uit deze reserve (zaaknummer: 3560987 en 23-FP-6.10).

Reserve bodemsanering - onttrekking voor lasten bodemsanering

Bijdrage uit de reserve bodemsanering t.b.v. cofinanciering project Ketelfabriek beschreven in kaderstelling gebiedsontwikkeling Hart van Zuid (zaaknummer: 3221399).

Reserve duurzaamheid - onttrekking conform bestedingsplan 2023-2026

Onttrekking uit de reserve Duurzaamheid ter dekking van de uitgaven conform bestedingsplan Duurzaamheid 2023-2026 (zaaknummer: 3598092).

Reserve vastgoedbedrijf

De kosten van de inhuur vastgoedbedrijf (zaaknummer 3072705 en 23-FP-9.19) wordt met de reserve verrekend. In 2027 wordt het verkoopresultaat van het pand Markant aan de reserve toegevoegd. Er worden middelen vanuit de reserve Vastgoedbedrijf toegevoegd aan de reserve dekking kapitaallasten voor de verbouwing van het wijkcentrum Slangenbeek.

Reserve Grondexploitatie (grex) algemeen

De incidentele baten en lasten worden verrekend met de reserve. Daarnaast wordt de bijdrage verwijderen parkeerplaatsen Kloosterhof en rentecompensatie grondzaken aan de reserve toegevoegd. Voor nadere toelichting zie herzieningen grondexploitaties 2023 (zaaknummer 3601418).

Reserve Tozo (23-FP-6.6)

De Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo) was een van de maatregelen van het kabinet om ondernemers te ondersteunen tijdens de coronacrisis. De begrote meerjarige 2024-2028 uitvoeringskosten, die ten laste komen van de Reserve Tozo, zijn geactualiseerd.

Reserve vluchtelingen 23-FP-6.7

Voor de noodopvang van vluchtelingen maakt de gemeente Hengelo noodzakelijke kosten. Voor 2024 is een eerste onttrekking uit de Reserve Vluchtelingen geraamd van € 1,5 miljoen om contracten (personeel en overige) te kunnen verlengen.

Reserve organisatie-ontwikkeling

Onttrekking uit de reserve ter dekking van de bijdrage in de loonkosten van het generatiepact.

Reserve onderwijshuisvesting (23-FP-4.5)

Ten behoeve van het IHP is de reserve onderwijshuisvesting ingesteld. De toevoegingen en onttrekkingen vinden plaats volgens het beleid vastgesteld middels voorstel in de Zomernota 2023-2027.

Reserve ondernemersfonds (24-NB-3.1)

De kwaliteit van de bedrijfsomgeving is een steeds belangrijkere vestigingsfactor voor ondernemingen. Met inachtneming van de doelen van het EU klimaatvraagstuk willen we de bedrijventerreinen vitaal sterk en duurzaam optimaliseren en daardoor de aantrekkingskracht voor vestiging in Hengelo vergroten. Voor de komende vier jaren is een exploitatiebudget van € 50.000 per jaar beschikbaar vanuit de Reserve Ondernemersfonds.

Reserve dekking kapitaallasten (24-NB-6.8)

Er worden middelen vanuit de reserve Vastgoedbedrijf toegevoegd aan de reserve dekking kapitaallasten voor de verbouwing van het wijkcentrum Slangenbeek.

7.2 Algemene dekkingsmiddelen

Het overzicht van algemene dekkingsmiddelen	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
1. Lokale heffingen	32.811	33.364	33.570	33.721
2. Gemeentefondsuitkering	199.645	202.648	187.621	186.653
3. Dividend	890	850	850	850
4. Saldo financieringsfunctie	788	791	646	313
5. Overige algemene dekkingsmiddelen	435	435	435	435
Totaal	234.569	238.088	223.122	221.972

In de gemeentefondsuitkering is voor de jaren 2024 tot en met 2027 de stelpost 'BTW compensatiefonds' voor een structureel bedrag van € 1,56 miljoen opgenomen. Daarnaast is in de gemeentefondsuitkering de stelpost 'Uitkomst onderzoek jeugdzorg' voor de jaren 2026 en 2027 geraamd voor respectievelijk € 1,46 miljoen en € 1,08 miljoen. Voor een uitgebreide toelichting op beide onderdelen zie paragraaf 4.3 Overige ontwikkelingen, risico's en financiële positie.

8

Bijlage

8.1	Reserves en voorzieningen	212
8.2	Lasten en baten per taakveld	220
8.3	EMU-saldo	222
8.4	Transformatieplan sociaal domein	223
8.5	Verbonden partijen en vertegenwoordiging	225
8.6	Meerjarig investeringsoverzicht	227
8.7	Nieuw beleid Zomernota 2023-2027	228
8.8	Tarieven sportaccommodaties	230
8.9	Afkortingenlijst en begrippenlijst	234
8.10	Verplichte kengetallen	245
8.11	Global Goals	247
8.12	Aangenomen amendementen en moties	249

8.1 Reserves en voorzieningen

8.1.1 Mutaties in de reserves

Nr	Reserve	31-12-2023	vermeerdering	vermindering	31-12-2024	vermeerderingen	vermindering	31-12-2025	vermeerdering	vermindering	31-12-2026	vermeerdering	vermindering	31-12-2027
101	Algemene reserve	69.621	5	10.247	59.379	3.675	1.216	61.838	5	2.761	59.082	5	800	58.287
150	Algemene reserve grondexploitatie	22.784	3.835	1.877	24.742	5.410	2.430	27.722	3.522	809	30.435	3.451	815	33.071
Algemene reserves		92.405	3.840	12.124	84.121	9.085	3.646	89.560	3.527	3.570	89.517	3.456	1.615	91.358
313	Vereeningsreserve binnenstad	55	-	-	55	-	-	55	-	-	55	-	-	55
314	Reserve ruimtelijke kwaliteit binnenstad	86	-	-	86	-	-	86	-	-	86	-	-	86
320	Reserve dekking kapitaallasten	5.064	300	218	5.146	-	225	4.921	-	205	4.716	-	205	4.511
327	Reserve vastgoedbedrijf	2.541	-	370	2.171	-	40	2.131	-	40	2.091	250	40	2.301
328	Reserve duurzaamheid	851	-	-	851	-	312	539	-	167	372	-	-	372
329	Reserve Duurzaam Veilig	85	-	-	85	-	-	85	-	-	85	-	-	85
332	Reserve bodemsanering	4.200	-	45	4.155	-	1.325	2.830	-	-	2.830	-	-	2.830
334	Reserve Proeftuin de Nijverheid Aardgasvrij	4.571	-	-	4.571	-	-	4.571	-	-	4.571	-	-	4.571
335	Reserve TOZO	3.295	-	982	2.313	-	747	1.566	-	637	929	-	656	273
336	Reserve ondernemersfonds	1.180	-	50	1.130	-	50	1.080	-	50	1.030	-	50	980
337	Reserve vluchtelingen	8.771	-	1.500	7.271	-	-	7.271	-	-	7.271	-	-	7.271
338	Reserve Hengelse Energie maatschappij	120	-	-	120	-	-	120	-	-	120	-	-	120
350	Reserve onderhoudswerkzaamheden Schouwburg	2.006	202	-	2.207	202	-	2.409	202	-	2.611	202	-	2.813

367	Reserve onderwijshuisvesting	-	800	-	800	1.200	-	2.000	800	-	2.800	800	-	3.600
370	Reserve aanjaagbudget talentopgave	-	5.000	-	5.000	-	-	5.000	-	-	5.000	-	-	5.000
371	Reserve nog uit te voeren werken/ activiteiten	4.879	6	90	4.795	-	230	4.565	-	48	4.517	-	-	4.517
372	Reserve organisatieontwikkeling	361	36	24	373	36	-	409	36	-	445	36	-	481
374	Reserve compensatiefonds Bomenverordening	262	-	-	262	-	-	262	-	-	262	-	-	262
375	Reserve projecten bestrijding jeugdwerkloosheid	15	-	-	15	-	-	15	-	-	15	-	-	15
398	Reserve onderhoud buurtcentra	40	-	-	40	-	-	40	-	-	40	-	-	40
Bestemmingsreserves		68.381	6.344	3.279	41.446	1.438	2.929	39.955	1.038	1.147	39.846	1.288	951	40.183
Totaal reserves		130.786	10.184	15.403	125.567	10.523	6.575	129.515	4.565	4.717	129.363	4.744	2.566	131.541

8.1.2 Aard en reden reserves

Algemene reserve

Gevormd vanuit resultaten van algemene middelen zonder directe bestemming, nodig t.b.v. het weerstandsvermogen van de gemeente (o.a. voor calamiteiten).

Algemene reserve grondexploitatie

Buffer ter afdekking van de risico's grondexploitatie. De bedragen zijn gebaseerd op de herzieningen van de grondexploitaties per 1-1-2023. Bij de verminderingen zijn de begrote mutaties en de claims (winst- en verliesnemingen) verwerkt.

Vereveningsreserve binnenstad

Middelen ter versterking van de kwaliteit van de binnenstad.

Reserve ruimtelijke kwaliteit binnenstad

Ter verbetering van de ruimtelijke kwaliteit in de binnenstad o.a. voor de herinrichting van de openbare ruimte van het kernwinkelgebied, het versterken en ondersteunen van de woonfunctie in de binnenstad.

Reserve dekking kapitaallasten

Door de wijziging van de BBV-systematiek, met ingang van 2017, is het niet meer toegestaan om vanuit reserves rechtstreeks een bijdrage te doen om vervolgens over het investeringsbedrag minus bijdrage reserve te gaan afschrijven. De volledige investering moet worden geactiveerd voor investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut. Voor de oude 'probleemgevallen' en nieuwe gevallen wordt gebruik gemaakt van de dekkingsreserve kapitaallasten. Het gereserveerde bedrag in deze reserve kan worden gebruikt voor de dekking van de jaarlijkse kapitaallasten, die voortvloeien uit de betreffende investeringen.

Op basis van de vastgestelde nota Investerings- en activeringsbeleid gaat de voorkeur bij alle uitbreidings- en vervangingsinvesteringen uit naar het toepassen van de reguliere afschrijvings- en rentesystematiek. Na afloop van de gebruiksduur van het actief vallen de kapitaallasten vrij in de exploitatie en ontstaat er ruimte om een nieuwe vervangingsinvestering met bijbehorende kapitaallasten te ramen.

Reserve vastgoedbedrijf

Bestemd om voor- en nadelige verkoopresultaten op vastgoed te plooien. Daarnaast geeft het jaarlijks financieel rendement en vangt het vermogensrisico op van het gemeentelijk vastgoed.

Reserve duurzaamheid

Om de dekking van (meerjarige) duurzaamheidsopgaven te borgen.

Reserve duurzaam veilig

Bestemd voor verkeersmaatregelen in het kader van mobiliteit, verkeersveiligheid, AVOC's en de Uitvoeringsnota Fietsen.

Reserve bodemsanering

Middelen ter dekking van lasten bodemsaneringen.

Reserve Proeftuin de Nijverheid Aardgasvrij

Bestemd voor de meerjarige besteding van middelen van het project Aardgasvrije Nijverheid. Het betreft een lang lopende inzet om een hele wijk aardgasvrij te maken.

Reserve TOZO

In 2020 hebben wij voor 17 opdrachtgevende gemeenten de TOZO regeling uitgevoerd. Hiervoor hebben wij bij onze opdrachtgevende gemeenten een vergoeding per aanvraag in rekening gebracht en daarmee zijn wij de verplichting aan gegaan om de gehele uitvoering van deze regeling tot en met 2027 uit te voeren.

Reserve ondernemersfonds

Dit ondernemersfonds is ingesteld om ondernemers die nog gevolgen ervaren van de coronacrisis te ondersteunen met een ondernemerskrediet.

Reserve vluchtelingen

De reserve is bedoeld voor eventuele sloop- en herstelwerkzaamheden aan de diverse gebouwen, doorlopende verplichtingen vanuit 2022, kosten voor Jeugdzorg en of WMO specifiek voor deze doelgroep en overige, nu nog onvoorziene, kosten die uit deze reserve gedekt worden.

Reserve Hengelose Energie Maatschappij

De reserve is bedoeld om te voorkomen dat verenigingen in verband met de huidige energiecrisis in financiële nood komen en mede daardoor de contributies betaalbaar blijven.

Reserve onderhoudswerkzaamheden schouwburg

Als eigenaar van het Schouwburgpand zijn wij verantwoordelijk voor het onderhoud en vervanging van het deel van de theatertechniek dat vast zit aan het gebouw aan de Beurstraat 44 te Hengelo. In de Zomernota is besloten dat hiervoor de reserve onderhoudswerkzaamheden wordt ingezet (23-FP-5.1.B).

Reserve onderwijshuisvesting

De reserve is bestemd voor het dekken van lasten van het Integraal huisvestingsplan (IHP) Onderwijs.

Reserve aanjaagbudget talentopgave

De reserve is bedoeld voor het volgende doel: Op basis van de koers (5.1.2) en de strategische agenda (5.1.3) is het aantrekken, boeien, binden en ontwikkelen van talent een van de belangrijkste strategische opgaven voor Hengelo. Door de veranderende samenstelling van onze bevolking en daarmee afname van de beroepsbevolking is het niet meer vanzelfsprekend dat we de kwaliteit van leven in onze stad en regio op peil kunnen houden bij de huidige bevolkingsomvang. Deze talentopgave, waarmee de hele Hengelose samenleving en dus ook al het gemeentelijke beleid te maken heeft, vraagt om een nieuwe en integrale aanpak waarin onderzoeken, stimuleren, netwerkvorming, samenwerken met kennisinstellingen, culturele en creatieve economie en bedrijfsleven, marketing, promotie en acquisitie de pijlers zijn. Hiervoor zetten wij het Aanjaagbudget Talentopgave (24-NB-9.4) van incidenteel € 5 miljoen in, waarvoor in de Zomernota 2023-2027 deze reserve is gevormd.

Reserve nog uit te voeren werken/activiteiten

Via deze reserve kunnen nog niet bestede (restanten van) incidenteel beschikbaar gestelde gelden, waarvoor geen afzonderlijke reserve is/wordt ingesteld, tijdelijk worden geparkeerd voor omschreven doelen die nog steeds actueel zijn.

Reserve organisatieontwikkeling

Bestemd voor de transitie van meer mobiliteit in de organisatie naar een flexibele organisatie met de juiste medewerker op de juiste plek.

Reserve groencompensatie bomenverordening

Egalisatie van baten en lasten bomenverordening.

Reserve projecten bestrijding jeugdwerkloosheid

Bestemd voor projecten ter bestrijding van de jeugdwerkloosheid.

Reserve onderhoud buurtcentra

Bestemd voor meerjarig onderhoud van buurtcentra.

8.1.3 Mutaties in de voorzieningen

Nr	Voorzieningen	31-12-2023	vermeer-dering	vermin-dering	31-12-2024	vermeer-deringen	vermin-dering	31-12-2025	vermeer-dering	vermin-dering	31-12-2026	vermeer-dering	vermin-dering	31-12-2027
503	Voorziening pensioen wethouders	7.050	387	272	7.165	387	272	7.280	387	272	7.395	387	272	7.510
509	Voorziening Spaarverlof													
512	Voorziening Complexen derden	17.360	237	-	17.597	-	17.597	-	-	-	-	-	-	-
522	Voorziening wachtgeld Muziekschool reorganisatie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
536	Voorziening Samenwerking schoolbesturen Primair Onderwijs	814	-	-	814	-	-	814	-	-	814	-	-	814
	Verplichtingen en risico's	25.224	624	272	25.576	387	17.869	8.094	387	272	8.209	387	272	8.324
533	Voorziening onderhoud vastgoed	2.768	1.371	2.105	2.034	1.371	1.030	2.375	1.371	996	2.750	1.371	645	3.476
537	Voorziening onderhoud haven	547	51	128	470	51	78	443	51	103	391	51	85	357
	Onderhoudsregalisatie	3.315	1.422	2.233	2.504	1.422	1.108	2.818	1.422	1.099	3.141	1.422	730	3.833
508	Voorziening Riolering	4.379	2.042	2.300	4.121	2.372	2.400	4.093	2.629	2.500	4.222	2.906	2.600	4.528
510	Voorziening gebiedsgericht grondwaterbeleid	1.754	-	-	1.754	-	-	1.754	-	-	1.754	-	-	1.754
511	Voorziening afval	2.079	-	128	1.951	-	78	1.873	-	103	1.770	-	85	1.685
	Derden beklemende middelen	8.212	2.042	2.428	7.826	2.372	2.478	7.720	2.629	2.603	7.746	2.906	2.685	7.967
	Totaal voorzieningen	36.751	4.088	4.933	35.906	4.181	21.455	18.632	4.438	3.974	19.096	4.715	3.687	20.124

8.1.4 Aard en reden voorzieningen

Voorziening pensioen wethouders

Te verwachten verplichtingen jegens de pensioenen wethouders, waarvan de omvang redelijkerwijs in te schatten is.

Voorziening spaarverlof

Medewerkers kunnen vanaf 1 januari 2022 bovenwettelijke vakantie-uren sparen. Met dit 'verlofsparen' kunnen medewerkers passend bij hun levensfase hun bovenwettelijke vakantie-uren inzetten op een manier die aansluit bij hun persoonlijke levens- en carrièreplanning en het gemeentelijke vitaliteitsbeeld. Deze vakantie-uren verjaren niet.

Voorziening complexen derden

Voorziening t.b.v. grondcomplexen, waarvan we de administratie niet zelf voeren.

Voorziening wachtgeld Muziekschool reorganisatie

Te verwachten wachtgeldverplichtingen i.v.m. reorganisatie Muziekschool.

Voorziening samenwerking schoolbesturen Primair Onderwijs

Voorziening voor de bijdragen aan de samenwerking van de schoolbesturen primair onderwijs.

Voorziening onderhoud vastgoed

Ter dekking van groot onderhoud van gebouwen. Aan de voorziening ligt een meerjarig onderhoudsplan ten grondslag.

Voorziening onderhoud Haven

T.b.v. het toekomstig groot onderhoud van de haven.

Voorziening riolering

Bestemd voor het in stand en op peil houden van het rioolstelsel alsmede egalisatie van de tarieven rioolheffing.

Voorziening gebiedsgericht grondwaterbeleid

Ter dekking van grondwaterverontreiniging in centrumgebied.

Voorziening afval

Voorziening die is gevormd vanuit toevallige meevallers taakveld afvalverwerking/-verwijdering ten behoeve van egalisatie van mogelijk toekomstige tegenvallers c.q. tarieven.

8.1.5 Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves 2024 - 2027

Taakveld	Reserves (bedragen * 1.000; - = nadeel)	2024	2025	2026	2027
0.10	Toevoeging reserve organisatieontwikkeling	-36	-36	-36	-36
0.10	Toevoeging algemene reserve (rente)	-5	-5	-5	-5
0.10	Onttrekking reserve dekking kapitaallasten	218	225	205	205
0.10	Toevoeging reserve onderhoudswerkzaamheden schouwburg (23-FP-5.18 en 24-NB-5.2)	-202	-202	-202	-202
TOTAAL		-25	-18	-38	-38

8.2 Lasten en baten per taakveld

Taakveld	Lasten 2024	Baten 2024	Saldo 2024
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	7.633	-	-7.633
1.2 Openbare orde en veiligheid	3.311	98	-3.213
1 Veiligheid	10.944	98	-10.846
2.1 Verkeer en vervoer	10.387	393	-9.994
2.2 Parkeren	1.481	34	-1.447
2.4 Economische havens en waterwegen	768	691	-77
2.5 Openbaar vervoer	411	-	-411
2 Verkeer, vervoer en waterstaat	13.047	1.118	-11.929
3.1 Economische ontwikkeling	509	-	-509
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	2.028	1.861	-166
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	642	460	-182
3.4 Economische promotie	948	312	-636
3 Economie	4.127	2.634	-1.494
4.1 Openbaar basisonderwijs	-	2	2
4.2 Onderwijshuisvesting	6.583	991	-5.592
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	5.939	3.272	-2.667
4 Onderwijs	12.522	4.265	-8.257
5.1 Sportbeleid en activering	681	470	-211
5.2 Sportaccommodaties	10.260	5.077	-5.184
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	8.036	2.009	-6.026
5.4 Musea	445	-	-445
5.5 Cultureel erfgoed	510	-	-510
5.6 Media	3.278	145	-3.132
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	8.284	71	-8.213
5 Sport, cultuur en recreatie	31.494	7.772	-23.722
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	16.440	1.110	-15.330
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	10.261	-	-10.261
6.3 Inkomensregelingen	59.494	45.563	-13.931
6.4 WSW en beschut werk	12.666	-	-12.666
6.5 Arbeidsparticipatie	7.442	552	-6.890
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	3.730	18	-3.712
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	-	-	-
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	-	-	-
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	-	-	-
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	-	-	-
6.71A Hulp bij het huishouden (WMO)	12.495	1.052	-11.443
6.71B Begeleiding (WMO)	12.278	-	-12.278
6.71C Dagbesteding (WMO)	2.849	-	-2.849
6.71D Overige maatwerkarrangementen (WMO)	964	5	-959
6.72A Jeugdhulp begeleiding	3.825	-	-3.825
6.72B Jeugdhulp behandeling	5.798	-	-5.798
6.72C Jeugdhulp dagbesteding	3.267	-	-3.267
6.72D Jeugdhulp zonder verblijf overig	1.491	325	-1.167
6.73A Pleegzorg	2.177	-	-2.177
6.73B Gezinsgericht	1.696	-	-1.696
6.73C Jeugdhulp met verblijf overig	4.924	-	-4.924
6.74A Jeugdhulp behandeling GGZ zonder verblijf	6.892	-	-6.892
6.74B Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	1.439	-	-1.439
6.74C Gesloten plaatsing	943	-	-943
6.81A Beschermd wonen (WMO)	-	850	850
6.81B Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	1.199	-	-1.199
6.82A Jeugdbescherming	2.590	-	-2.590
6.82B Jeugdreclassering	390	-	-390

Taakveld	Lasten 2024	Baten 2024	Saldo 2024
6 Sociaal domein	175.254	49.476	-125.778
7.1 Volksgezondheid	4.228	621	-3.607
7.2 Riolering	8.731	11.260	2.529
7.3 Afval	9.680	11.623	1.944
7.4 Milieubeheer	6.477	2.980	-3.497
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	899	618	-280
7 Volksgezondheid en milieu	30.015	27.103	-2.912
8.1 Ruimte en leefomgeving	2.050	97	-1.953
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	16.491	16.638	147
8.3 Wonen en bouwen	4.481	2.318	-2.163
8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	23.022	19.053	-3.969
0.1 Bestuur	4.681	-	-4.681
0.2 Burgerzaken	3.844	2.432	-1.413
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	1.748	961	-786
0.4 Overhead	41.827	4.716	-37.111
0.5 Treasury	9.059	10.737	1.678
0.62 OZB niet-woningen	122	16.005	15.883
0.63 Parkeerbelasting	101	2.120	2.018
0.64 Belastingen overig	46	940	893
0.61 OZB woningen	1.177	13.900	12.722
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	-	199.645	199.645
0.8 Overige baten en lasten	5.237	617	-4.619
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	71	-	-71
0.10 Mutaties reserves	10.184	15.402	5.218
9 Bestuur en ondersteuning	78.098	267.475	189.378
Totaal	378.524	378.994	471

8.3 EMU-saldo

Het Rijk en de decentrale overheden hebben ook voor 2023 afgesproken een macro EMU-norm van -0,4% van het bruto binnenlands product per jaar te hanteren. Dit betekent, dat de lokale overheden samen in hun uitgaven de inkomsten met niet meer dan 0,4% mogen overschrijden. Het aandeel voor gemeenten hierin is 0,27%.

De basis voor het maken van afspraken over de balans tussen inkomsten en uitgaven ligt in de afspraken die in de Europese Unie zijn gemaakt. Deze zijn gericht op het voorkomen van een te grote staatsschuld. Al in 1997 is in het "Stabiliteits- en Groeipact" afgesproken dat begrotingen van overheden in evenwicht moeten zijn en dat in de groei daar naartoe het begrotingstekort maximaal 3% van het bruto binnenlands product mag bedragen.

Er liggen geen sancties onder deze afspraken. We worden niet beoordeeld op de balans in enig jaar, maar wel op de bijdrage aan het voorkomen van een overheidstekort op langere termijn. Kortom: we mogen niet jaar op jaar veel meer uitgeven, dan we binnen krijgen.

Het verloop van het EMU-saldo is als volgt:

		2023	2024	2025	2026	2027
1.	<i>Mutaties financiële activa</i>					
1a.	(+) Financiële vaste activa	-14.771	-16.241	-1.556	-21.560	-1.513
1b.	(+) Uitzettingen	-32.259	-26.953	-14.362	-300	100
1c.	(+) Liquide middelen	7.422	-517	-2.708	-4.862	-
1d.	(+) Overlopende activa	100	200	200	100	-
2.	<i>Mutaties financiële passiva</i>					
2a.	(-) Vaste schuld	-24.023	-35.656	-14.447	-47.939	-16.752
2b.	(-) Vlottende schuld	4.349	-712	100	13.462	5.185
2c.	(-) Overlopende passiva	-	-	-	-	-
3.	<i>Verwachte boekwinst</i>					
3a.	(-) Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en (im)materiële vaste activa	-	-	-	-	-
	Berekend EMU-saldo	-19.834	-7.143	-4.079	7.855	10.154
EMU Saldo referentiewaarde		2023	2024	2025	2026	2027
EMU-saldo volgens berekening		-19.834	-7.143	-4.079	7.855	10.154
EMU-SALDO referentiewaarde		-12.938	-12.938	-12.938	-12.938	-12.938
EMU-saldo blijft onder referentiewaarde		-6.896	5.795	8.859	20.793	23.092

Het overzicht laat zien, dat we alleen in 2023 (voorafgaand aan de budgetcyclus 2024-2027) een negatief emu-saldo moeten laten zien. We blijven binnen de referentiewaarde in de daaropvolgende jaarschijven.

Hierbij moet in acht worden genomen, dat we geen bedragen hebben opgenomen voor investeringen, die nog niet zijn goedgekeurd. Er zullen besluiten volgen in de komende 4 jaren, die leiden tot investeringen en uitgaven die het beeld weer wijzigen.

8.4 Transformatieplan sociaal domein

Wij hebben met de gemeenteraad afgesproken in elk P en C product een korte stand van zaken te geven van het Transformatieplan. Zo ook in deze Beleidsbegroting, waarbij wij vooruit kijken naar 2024.

Om de veranderingen in het sociaal domein goed te organiseren en hierover op tijd het juiste gesprek te voeren met inwoners en partners (inclusief onze adviesraden), hebben wij eind 2022 een uitvoeringsplan gemaakt. Een plan waarin wij prioritering en samenhang aanbrengen in de activiteiten die wij oppakken. Dit is vertaald naar een uitvoeringsagenda voor 2023. Wij informeren de gemeenteraad hierover via de Beleidsrapportages en Jaarrekening.

Ook voor 2024 maken wij een uitvoeringsagenda. Dit doen wij langs de vier actielijnen:

- Ontwikkelen en versterken voorzieningen in de sociale basis
- Versterken (Basis)ondersteuning
- Verminderen Maatwerkvoorziening
- Integrale toegang voor ondersteuning (in de wijken).

In 2024 zullen enkele activiteiten uit het transformatieplan worden afgerond, nieuwe activiteiten worden gestart, maar het merendeel van de activiteiten wordt in 2024 gecontinueerd. De activiteiten zijn integraal onderdeel van de programma's van de Beleidsbegroting 2024-2027 (zie hoofdstuk 5). De uitvoeringsagenda 2024 zullen wij ter informatie toesturen naar de gemeenteraad.

Vooruitblik transformatie 2024

De invulling en planning voor 2024 wordt voor een groot deel bepaald door de verwerving van zorg- en welzijnsdiensten. Per 2025 lopen de bestaande (regionale) overeenkomsten af en moeten wij nieuwe afspraken hebben gemaakt met aanbieders. De verwerving is belangrijk om de transformatie vorm te kunnen geven. Voor de jeugdhulp blijven wij dit grotendeels – verplicht – regionaal doen, voor de maatschappelijke ondersteuning (hoofdzakelijk Wmo, maar ook deels Participatiewet) doen wij dit met name lokaal. In het eerste kwartaal 2024 gaan wij over tot gunning, om de rest van het jaar te kunnen besteden aan een goede implementatie van de gemaakte afspraken en communicatie met onze inwoners over hoe de zorg er voor hun uit komt te zien. Wij blijven de gemeenteraad hierover informeren.

De nieuwe afspraken leiden tot aanpassing van verordeningen, die wij in de loop van 2024 aan de gemeenteraad voorleggen. De cliënten- en adviesraad vragen wij dan eerst om een advies hierover.

In relatie tot de verwerving van de basisondersteuning en de bestuurlijke keuze om meer wijkgericht te werken, maken wij verdere inrichtingskeuzes over de toegang. Onder toegang sociaal domein verstaan wij: 'de plekken waar mensen logischerwijs komen met een vraag over zorg- of (inkomens)ondersteuning'. Met de kaders vanuit het transformatieplan in het achterhoofd (taakgericht werken en wijkteams met professionals van zorg- en welzijnsaanbieders en gemeente), moeten wij de volgende onderdelen inrichten: informatie en advies, vraagverheldering, beschikken en casusregie / casus monitoring.

Dit vraagt zorgvuldige voorbereiding en uitvoering, in samenspraak met inwoners en partners. Maar ook intern, want deze keuzes hebben consequenties voor de gemeentelijke organisatie. Wij informeren de gemeenteraad te zijner tijd hierover.

Ook de definiëring en inrichting van de sociale basis en selectieve preventie is van invloed op de (verwerving van de) basisondersteuning. Waarbij de kernopgave is, de sociale basis op zo'n manier te versterken en toegankelijk te maken dat iedereen – dus ook de kwetsbare inwoner – 'gewoon' kan meedoen en prettig kan samenleven in de wijk en stad. Door het wijk voor wijk door te ontwikkelen volgens de visie op positieve gezondheid. Naar behoefte, met een aanbod dat past bij de samenstelling en (fysieke) ontwikkelingen van de wijk. Inwoners en hun belevingswereld zijn daarbij het uitgangspunt. Wij zullen de gemeenteraad hierover in 2024 blijven informeren.

Monitoring en sturing Terwijl wij werken aan de transformatie, bouwen wij verder aan de stuurinformatie en aan een cultuurprogramma data-gedreven werken. Dat draagt bij aan de inhoudelijke en financiële sturing op het sociaal domein. In 2023 hebben wij een start gemaakt met verwerken van de beschikbare stuurinformatie in een overzichtelijke factsheet. Daarbij gaat het om:

- Gebruik van voorzieningen (aantallen gebruikers van voorzieningen)
- Uitgaven (in relatie tot besparingsopgave)
- Beleidsdoelstellingen, waaronder cliëntervaringen.

Die laatste informatie is nu al onderdeel van de P&C producten. Zoals in hoofdstuk 5 al is aangegeven gaan wij in 2024 meerdere beleidsdoelstelling en indicatoren aanpassen en toevoegen. De verwerving van zorg- en welzijnsdiensten en de nieuwe afspraken over de basisondersteuning geven hiervoor aanleiding, evenals de extra inzet op het versterken van de algemene voorzieningen in de sociale basis.

Daarnaast gaan wij de cliëntervaringen op een andere wijze en vaker meten. Niet een keer per jaar, maar doorlopend. Daarmee kunnen wij de effecten van en tevredenheid over de veranderingen binnen het sociaal domein goed monitoren. En een cultuurverandering inzetten van continu verbeteren van onze dienstverlening.

Wij zullen met onze nieuwe aanbieders van zorg- en welzijnsdiensten ook afspraken maken over stuurinformatie en data-gedreven werken.

Financieel perspectief

Bij het vaststellen van het Transformatieplan is aangegeven dat een verregaande transformatie van het sociaal domein nodig is. Dit vraagt om bijsturing en het maken van andere keuzes, binnen de door de raad vastgestelde inhoudelijke en financiële kaders. Dit doen wij om onze inwoners in de toekomst de juiste ondersteuning te kunnen blijven bieden én een financieel houdbaar sociaal domein te bereiken. Wij kennen namelijk een financiële opgave aan de lastenkant binnen het sociaal domein. Om uitvoering te kunnen geven aan de gewenste veranderingen, is met het vaststellen van het Transformatieplan een incidenteel transformatiebudget beschikbaar gesteld. Daarnaast zijn structurele investeringen benodigd en is aangegeven wat het structurele besparingspotentieel is. Het besparingspotentieel, minus de benodigde investeringen, is met ingang van de Beleidsbegroting 2023-2026 opgevoerd als taakstelling.

In 2023 hebben wij het beoogde besparingspotentieel voor een deel, zowel incidenteel als structureel, kunnen invullen. Wij zien voor Jeugd een stabilisatie van de uitgaven, op Wmo en Werk & Inkomen een voordeel. Dit is mede te danken aan het feit dat wij in 2023 al werken in de lijn van de gewenste veranderingen. Ook zijn we in 2023 gestart met het doen van investeringen. Het totale resterende besparingspotentieel in de Beleidsbegroting 2024-2027 is als volgt:

Besparingspotentieel in €	2024	2025	2026	2027
Structurele besparingen	2.826.500	6.705.500	10.744.500	10.744.500
Structurele investeringen	-2.552.400	-3.701.900	-4.753.000	-4.753.000
Structureel besparingspotentieel	274.100	3.003.600	5.991.500	5.991.500

In de komende P&C-documenten houden wij de gemeenteraad, net als in 2023, op de hoogte van de inhoudelijke en financiële voortgang van het Transformatieplan.

8.5 Verbonden partijen en vertegenwoordiging

In het overzicht worden de volgende afkortingen gebruikt:

GR	Gemeenschappelijke regeling	Publieke rechtspersoon op grond van de Wet op de Gemeenschappelijke regelingen
OL	Openbaar lichaam	Gemeenschappelijke regeling met een geled bestuur (algemeen en dagelijks bestuur)
AB	Algemeen bestuur	Hoogste en besluitvormend orgaan in een publieke rechtspersoon
DB	Dagelijks bestuur	Dagelijks besluit voorbereidend orgaan in de rechtspersoon
BC	Bestuurscommissie	Bestuur van een activiteitendomein binnen een rechtspersoon
PFB	Portefeuillehoudersberaad	(Voor)overlegstructuur van portefeuillehouders t.b.v. inspraak van gemeenten
ALV	Algemene ledenvergadering	Hoogste en besluitvormend orgaan in een vereniging
AVA	Alg. vergadering van aandeelhouders	Hoogste en besluitvormend orgaan in een aandelenvennootschap

1. Gemeenschappelijke regelingen

Naam rechtspersoon (of onderdeel)	Juridische vorm	Orgaan	Vertegenwoordigd door	Plaats-vervanger
Veiligheidsregio Twente	GR-OL	<i>Algemeen Bestuur</i>	Schelberg	Freriksen
		<i>Dagelijks Bestuur</i>	-	-
Samen Twente	GR-OL	<i>Algemeen Bestuur</i>	Bruggink	Luttikholt
		<i>Dagelijks Bestuur</i>	Bruggink	-
Recreatieschap Twente	GR-BVO	<i>Bestuur</i>	Gerrits	Steen
Sociaal Werk- en leerbedrijf Midden- Twente	GR-OL	<i>Algemeen Bestuur</i>	Gerrits en Freriksen	Bruggink
		<i>Dagelijks Bestuur</i>	Gerrits	-
Stadsbank Oost- Nederland	GR-OL	<i>Algemeen Bestuur</i>	Freriksen	Luttikholt
		<i>Dagelijks Bestuur</i>	-	-
Crematoria Twente	GR-OL	<i>Algemeen Bestuur</i>	Gerrits	Steen
		<i>Dagelijks Bestuur</i>	-	-
Regionaal Bedrijventerrein Twente	GR-OL	<i>Algemeen Bestuur</i>	Gerrits en Steen	Bruggink en Freriksen
		<i>Dagelijks Bestuur</i>	Gerrits	-
Omgevingsdienst Twente	GR-OL	<i>Algemeen Bestuur</i>	Schelberg	Bruggink
		<i>Dagelijks Bestuur</i>	-	-
Gemeentelijk Belastingkantoor Twente	GR-OL	<i>Algemeen Bestuur</i>	Steen	Gerrits
		<i>Dagelijks Bestuur</i>	-	-
ICT Hengelo	GR-Centrumgemeente	<i>B&W Hengelo</i>	Freriksen	-
Samen Maakt Sterk	GR-Centrumgemeente	<i>B&W Hengelo</i>	Freriksen	-

2. Overige verbonden partijen

Naam rechtspersoon (of onderdeel)	Juridische vorm	Orgaan	Vertegenwoordigd door	Plaats-vervanger
Twente Board	Stichting		(vanuit Boss wisselend)	-
Bestuurlijk Overleg Sociaal Economische Structuur versterking (BOSS)	Regionaal afstemmingsoverleg tbv Twente Board	Regionaal overleg	Gehele college (afhankelijk van de inhoud)	Cf. vervangingsregeling
BNG Bank N.V.	N.V.	AvA	Steen	Gerrits
Twence B.V.	B.V.	AvA	Gerrits	Freriksen
Enexis Holding N.V.	N.V.	AvA	Gerrits	Steen
Warmtenetwerk Hengelo B.V.	B.V.	AvA	Gerrits	Bruggink
Warmtebedrijf Hengelo B.V.	B.V.	AvA	Gerrits	Bruggink
CotW Mobiliteit	Vrijwillige coalitie	PHO	Steen	Gerrits
CotW Milieu, Duurzaamheid & Afval	Vrijwillige coalitie	PHO	Bruggink	Freriksen
CotW Twentse Kracht	Vrijwillige coalitie	PHO	Freriksen	Schelberg
CotW IT Platform Twente	Vrijwillige coalitie	PHO	Freriksen	Schelberg
PHO Arbeidsmarkt	Overleg orgaan	PHO	Freriksen	Schelberg
Coördinatieoverleg Gebiedsagenda Oost	Overleg orgaan		Gerrits	Steen
Portefeuillehouders overleg Sport	PFO		Bruggink	Luttikholt
Kennispunt Twente	Netwerk organisatie	Bestuur	Freriksen	Schelberg
Eurocities	Netwerk organisatie		Portefeuilleafhankelijk	
Euregio	Gemeenschappelijke regeling naar Duits recht	Algemeen Bestuur	Volgt nog (n.a.v. raadvoordracht)	Cf. vervangingsregeling
		Dagelijks Bestuur	Schelberg	Cf. vervangingsregeling
Districtelijk Veiligheidsoverleg Twente	Overleg orgaan		Schelberg	Freriksen
Samenwerking sociale zaken (Borne, Haaksbergen en Hengelo)	Centrumgemeente regeling	Portefeuille - houdersoverleg	Freriksen	Schelberg
Samenwerking ICT Hengelo	Centrumgemeente regeling	Portefeuille - houdersoverleg	Freriksen	Schelberg
Vereniging van Gemeentelijke Aandeelhouders Noord Nederland (VEGANN)	Verenigingen	Alv	Gerrits	Steen
De "Overijsselse Ombudsman"	Stichtingen		Schelberg	Freriksen
Havenbedrijf Twente	Samenwerking Almelo, Enschede, Hengelo, Hof van Twente en Lochem		Steen	Gerrits
Programmering bedrijven-terreinen Twente	Samenwerking Prov. Overijssel + 14 Twentse gemeenten	Portefeuille - houdersoverleg	Gerrits	Steen
Twente Milieu N.V.	N.V.		Gerrits	Steen
Provincie Overijssel Uitvoeringscommissie Enschede-Zuid	Commissie van de provincie Overijssel		Gerrits	Steen
Cultuurconvenant Oost Nederland	Overige verbonden partijen		Luttikholt	Bruggink
Pact van Twickel	Overige verbonden partijen		Gerrits	Steen
Regiegroep Nieuwe Energie Overijssel	Overige verbonden partijen		Bruggink	Luttikholt
RES Regionale Energiestrategie Twente	Overleg orgaan		Bruggink	Luttikholt
G40 themagroep duurzaamheid	Netwerk organisatie	Bestuur	Bruggink (duo-voorzitter)	-
G40 pijler Fysiek	Netwerk organisatie	Bestuur	Steen (duo-voorzitter)	-

8.6 Meerjarig investeringsoverzicht

Taakveld (bedragen x € 1.000)	Totaal kredieten	Werkelijke kosten en opbrengsten t/m 2022	Beschikbaar krediet 2023	Beschikbaar krediet 2024	Beschikbaar krediet 2025	Beschikbaar krediet 2026	Beschikbaar krediet 2027
Programma 2. VERKEER, VERVOER EN WATERSTAAT							
2.1 Verkeer en vervoer	53.858	5.837	13.019	8.466	7.098	10.109	9.330
2.2 Parkeren	609	139	-	20	40	40	370
2.4 Economische havens en waterwegen	3.550	282	3.268	-	-	-	-
2.5 Openbaar vervoer	60	-	-	60	-	-	-
Programma 3. ECONOMIE							
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	29.808	39.962	-4.799	-949	-1.133	-1.580	-1.694
Programma 4. ONDERWIJS							
4.2 Onderwijshuisvesting	9.611	6.008	3.323	130	50	50	50
Programma 5. SPORT, CULTUUR EN RECREATIE							
5.2 Sportaccommodaties	11.697	554	2.400	6.816	215	1.045	668
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	10.226	712	1.579	6.517	296	615	507
Programma 6. SOCIAAL DOMEIN							
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	800	-	-	800	-	-	-
Programma 7. VOLKSGEZONDHEID, MILIEU EN DUURZAAMHEID							
7.2 Riolering	8.666	245	3.024	2.057	1.809	936	596
7.3 Afval	80	-	80	-	-	-	-
7.4 Milieubeheer	744	72	673	-	-	-	-
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	133	61	72	-	-	-	-
Programma 8. VOLKSHUISVESTING, LEEFOMGEVING EN STEDELIJKE VERNIEUWING							
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	43.178	50.481	-455	2.398	-2.646	-3.193	-3.406
8.3 Wonen en bouwen	8.505	3.789	4.716	-	-	-	-
Programma 9. BESTUUR EN ONDERSTEUNING							
0.1 Bestuur	147	-	147	-	-	-	-
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	12.381	-	2.381	2.000	2.000	3.000	3.000
0.4 Overhead	19.529	1.843	3.245	6.016	3.706	2.936	1.782
Totaal	213.584	109.985	32.672	34.331	11.435	13.958	11.204

Een aantal kredieten is in bovenstaande lijst bewust nog niet omgezet in investeringskredieten met bijbehorende kapitaallasten. Dit zijn investeringen die eerst om nadere besluitvorming in de gemeenteraad vragen middels een afzonderlijk raadsvoorstel. Dit betreffen:

- Restantmiddelen Actieplan vitale binnenstad (die nog niet beschikbaar zijn gesteld)
- Restantmiddelen duurzaamheid (die nog niet beschikbaar zijn gesteld)
- MFA Beckum
- Integraal huisvestingsplan onderwijs
- Ontwikkeling bedrijventerrein Timmersveld

Deze middelen zijn nog als stelposten in de begroting geraamd. Op basis van een afzonderlijk raadsvoorstel en -besluit wordt dan een nieuw krediet met kapitaallasten geraamd. Voor de hogere jaarlijkse lasten, die hieruit voortvloeien, wordt de betreffende stelpost afgeramd.

8.7 Nieuw beleid Zomernota 2023-2027

In de Zomernota 2023-2027 is in paragraaf 6.3 het totaaloverzicht aan nieuw beleid gepresenteerd. Op basis van de aangenomen amendementen en moties zijn daar in financiële zin nog drie mutaties als nieuw beleid aan toegevoegd. Deze beide onderdelen worden in onderstaand totaaloverzicht getoond:

Nummer ¹	Omschrijving nieuw beleid	2024	2025	2026	2027
24-NB-2.1	Actualiseren parkeerbeleid en beëindigen Shop en Go	-35	25	25	25
24-NB-2.2	Opstellen actieplan fiets 2024-2030	-60			
24-NB-2.3	Toegankelijkheid bushaltes		-6	-6	-6
24-NB-2.4	Tunnel Amerikalaan		-17	-17	-17
24-NB-2.5	Herinrichting winkelcentrum Groot Driene en rotonde Laan van Driene P.C. Hooftlaan			-18	-18
24-NB-2.6	Strategische advisering Mobiliteit	-133	-133	-133	
24-NB-3.1	Investeringsgerichte aanpak bedrijventerreinen	b.n.	b.n.	b.n.	b.n.
24-NB-3.2	Revitalisering bedrijventerrien Timmersveld			-50	-50
24-NB-5.1	1Twente toekomstplan	-164	-164		
24-NB-5.2	Hijsinstallatie schouwburg Hengelo	-52	-52	-52	-52
24-NB-5.3	Stichting Storkiaan 10 kunstwerken in Hart van Zuid	-24			
24-NB-5.4	Voetbalacademie		-115	-115	-115
24-NB-5.5.A	Kinderboerderij Weusthag bedrijfsvoering	-74	-63	-53	-13
24-NB-5.5.B	Kinderboerderij Weusthag investering		-177	-177	-177
24-NB-5.6	Drinkwatertappunten	-8	-9	-10	-11
24-NB-5.7	Groenadviseur/stadsecoloog	-121	-121	-121	
24-NB-5.8	Uitvoeringsprogramma cultuurrregio Twente 2023-2028	-10	-41	-51	-51
24-NB-6.1	Jongerenperspectief fonds	b.n.	b.n.		
24-NB-6.2	Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming	-218			
24-NB-6.3	Inzet stadsdeelregie	-242	-242	-242	-242
24-NB-6.4	Strategische adviescapaciteit	-517	-517	-517	
24-NB-6.5	Wijkgericht werken / versterken leefbare wijken	-279			
24-NB-6.6	Lerende uitvoeringspraktijk en klachtencoördinator	b.n.	b.n.	b.n.	b.n.
24-NB-6.7	Inwonersinitiatief de Windhoek	b.n.			
24-NB-6.8	Toekomstbestendige wijkwelzijnsvoorziening in Slangenbeek	-48	-77	-77	-77
24-NB-6.9	Actieplan toegankelijkheid	-53	-53	-53	-53
24-NB-6.10	MFA Beckum - optie 2	-250	-200	-200	-200
24-NB-7.1	Handhaving afvaldump	b.n.	b.n.	b.n.	b.n.
24-NB-7.2	Extra uren beleid afval	b.n.	b.n.	b.n.	b.n.
24-NB-7.3	Mobiel milieupark	b.n.	b.n.	b.n.	b.n.
24-NB-8.1	Spoorzone Hengelo Enschede (SHE)	-200	-200	-200	-200
24-NB-8.2	Personeel fysiek domein	-682	-682	-682	-682
24-NB-8.3	Goad Ett'n in en um Hengel	-13	-13		
24-NB-8.4	Starterslening	-20	-27	-35	5
24-NB-8.5	Personeel landelijk gebied	-254	-254		
24-NB-9.1	Verduurzamen maatschappelijk vastgoed	-1	-83	-165	-288
24-NB-9.2	Dienstverlening - basisscenario	-294	-294	-294	
24-NB-9.3	Bewonersparticipatie en kindinclusie - basisscenario	-115	-115	-115	
24-NB-9.4	Aanjaagbudget Talentopgave (aantrekken, boeien, binden, ontwikkelen)	-5.000			
24-NB-9.7	Uitbreiding budget datagedreven sturing	-348	-198	-198	-198
24-NB-9.8	Uitbreiding recruitment	-272	-272	-272	
24-NB-9.9	Project- en programmacontrol	-242	-242	-242	-242
Subtotaal nieuw beleid		-9.729	-4.342	-4.070	-2.662
Amendement en moties Zomernota 2023-2027:					
	Amendement bevroren tarief hondenbelasting (C01-A02)	-50	-50	-50	-50
	Motie Laat de beiaard klinken (C01-M03)	b.n.			
	Motie Motiemarkt (C01-M08)	b.n.			
Totaal nieuw beleid		-9.779	-4.392	-4.120	-2.712

1 - = nadeel; bedragen * € 1.000

8.8 Tarieven sportaccommodaties

Met ingang van 1 januari 2024 gelden de volgende tarieven voor de huur van sportaccommodaties, deze tarieven zijn vrijgesteld van BTW voor amateursportorganisaties.

Het gemeentelijke beleid is dat de sportparken en sportaccommodaties tegen 40% kostprijsdekkende huur verhuurd worden aan amateurverenigingen.

A. SPORTVELDEN:		2024
A.1	gebruik door sportverenigingen, per kalenderjaar	
	sportveld natuurgras	€ 3.995,00
	oefengelegenheid (niet geschikt voor wedstrijden)	€ 1.995,00
	cricketveld (2 velden, 4½ maanden, 1½ dag)	€ 635,00
	beachvolleybalveld	€ 37,50
	kunstgras:	
	voetbal	€ 16.575,00
	korfbal	€ 2.120,00
	hockey zand ingestrooid veld	€ 8.365,00
	hockey waterveld	€ 15.825,00
	hockey waterveld 100%	€ 30.000,00
	hybride	€ 11.525,00
	handbal	€ 6.660,00
A.2	gebruik door scholen	
	sportveld natuurgras (periode voor- of najaar onder schooltijd)	€ 500,00
A.3	incidenteel gebruik, per uur	
	sportveld natuurgras voor sportverenigingen of scholen	€ 50,00
	sportveld kunstgras voor sportverenigingen of scholen	€ 99,00
	sportveld natuurgras overige gebruikers	€ 99,00
	sportveld kunstgras overige gebruikers	€ 195,00
	beachvolleybalveld	€ 39,00
B.	ATLETIEKACCOMMODATIE FANNY BLANKERS KOEN-STADION:	
B.1	vergoeding door de plaatselijke atletiekverenigingen gezamenlijk per jaar	€ 17.285,00
B.2	vergoeding	
	per wekelijks uur per jaar	€ 1.650,00
	incidenteel gebruik per uur sportvereniging of school	€ 61,00
	incidenteel gebruik per uur andere gebruiker	€ 122,00
	per uur bij een dagdeel van minimaal 4 uur	€ 45,00
B.3	sportkamer en wedstrijdsecretariaat	
	bij verhuur FBK-stadion is het gebruik van de sportkamer en het wedstrijdsecretariaat inclusief sportkamer en wedstrijdsecretariaat zijn door sportverenigingen gratis te gebruiken incidenteel en bij apart gebruik van sportkamer en wedstrijdsecretariaat door anderen gelden de volgende tarieven	
	per uur	€ 18,00
	per dagdeel	€ 59,00
C.	JACHTHAVEN:	
	Voor voorzieningen ten behoeve van de roeisport per kalenderjaar	€ 1.995,00

D GYMNASIEKLOKALEN:	
D.1	bij gebruik door Hengelose sportverenigingen, welke zijn aangesloten bij een landelijke of regionale overkoepelende sportorganisatie en door sportbonden
	per wekelijks uur per maand (op basis van 9 maanden gebruik) € 60,00
	per uur € 22,00
	per uur sportvereniging korting € 15,00
D.2	bij gebruik door andere gebruikers
	per wekelijks uur per maand (op basis van 9 maanden gebruik) € 95,00
	per uur € 29,00
	gymlokaal als evenementruimte bij gebruik volgens voorwaarden per uur € 95,00
D.3	opbergkasten
	het gebruik van opbergkasten door sportverenigingen € 25,00
	grote opbergkast per sportseizoen/schooljaar € 49,00
E. SPORTHALLEN EN SPORTZALEN:	
E.1	sporthallen
	A: gebruik door Hengelose sportverenigingen, welke zijn aangesloten bij een landelijke of regionale sportorganisatie en door sportbonden
	maandag tot en met vrijdag per uur € 39,50
	zaterdag en zondag per uur € 44,00
	B: andere gebruikers
	maandag tot en met vrijdag per uur € 48,00
	zaterdag en zondag per uur € 55,50
	C: het gebruik van opbergkasten door sportverenigingen
	kleine opbergkast per sportseizoen/schooljaar € 25,00
	grote opbergkast per sportseizoen/schooljaar € 49,00
E.2	sportzalen
	sportzaal Beckum: gebruik door Hengelose sportverenigingen, welke zijn aangesloten bij een landelijke of regionale sportorganisatie en door sportbonden
	maandag tot en met vrijdag per uur € 19,50
	zaterdag en zondag per uur € 22,00
	Sportzaal Beckum: andere gebruikers
	maandag tot en met vrijdag per uur € 24,00
	zaterdag en zondag per uur € 27,75
	sportzaal Groot Driene: gebruik door Hengelose sportverenigingen, welke zijn aangesloten bij een landelijke of regionale sportorganisatie en door sportbonden
	maandag tot en met vrijdag per uur € 26,00
	zaterdag en zondag per uur € 29,50
	Sportzaal Groot Driene: andere gebruikers
	maandag tot en met vrijdag per uur € 32,00
	zaterdag en zondag per uur € 36,00
	voor het gebruik van sporthallen en sportzalen door scholen ten behoeve van de lessen lichamelijke opvoeding wordt de vergoeding bepaald op het normbedrag dat jaarlijks door het Rijk wordt vastgesteld.
D. TWENTEBAD:	
D.1	recreatief zwemmen
	recreatief zwemmen, los kaartje € 6,00
	recreatief zwemmen los kaartje daluren* € 5,50
	gezinskaart 4 personen, kind t/m 16 jaar (min 2 kinderen en min 1x 18+) € 21,50
	gezinskaart 4 personen, daluren*, kind t/m 16 jaar (min 2 kinderen en min 1x 18+) € 19,50
	10 baden kaart recreatief zwemmen € 51,00
	bezoekers tot en met 2 jaar € 2,00
D.2	abbonementen
	all-in lidmaatschap* (1 persoon) € 21,00
	all-in lidmaatschap jeugd* (1 persoon tot en met 17 jaar) € 17,50
	all-in lidmaatschap gezin* € 40,00
	all-in lidmaatschap 1 persoon + gezinsabbonnement recreatief* € 30,00
	gezinsabbonnement recreatief zwemmen* (jaarabbonnement) € 20,00
	grote groepen (vanaf 20 personen) - per persoon € 4,50
	Studententarief (alleen met geldige collegekaart) € 12,50

*www.twentebad.nl voor voorwaarden

D.3 **zwemlessen**

SuperSpetters per les maandag tot en met vrijdag (incasso)	€ 9,50
SuperSpetters per les zaterdag of zondag (incasso)	€ 10,50
SuperSpetterspakket maandag tot en met vrijdag	€ 800,00
SuperSpetterspakket zaterdag en zondag	€ 850,00
SuperSpetters Turbo	€ 950,00
inschrijving en startpakket zwemles	€ 29,00
SuperSpetters examen- en diplomapakket	€ 27,50
zwemles volwassenen en oudere kinderen per les	€ 12,00
zwemles op maat, woonachtig in Hengelo	€ 9,50
zwemles op maat, woonachtig buiten Hengelo	€ 28,50

D.4 **activiteiten**

een all-in abonnement geeft onbeperkt toegang tot alle activiteiten	
50+ Aquafit per les (inclusief consumptie)	€ 6,50
integratie gehandicapten per les	€ 6,00
baby zwemmen per les (1 ouder kind onder begeleiding)	€ 5,50
aanstaande moeders per les	€ 7,50
MediAqua per les (na intake)	€ 8,00

D.5 **Uurtarief verhuur bassins (exclusief digitale tijdwaarneming)**

A: wedstrijden	
25 meter wedstrijdbad lokale verenigingen	€ 85,00
25 meter wedstrijdbad overige verenigingen	€ 95,00
50 meter wedstrijdbad lokale verenigingen	€ 126,00
50 meter wedstrijdbad overige verenigingen	€ 145,00
B: trainingen	
25 meter wedstrijdbad lokale verenigingen	€ 70,00
25 meter wedstrijdbad overige verenigingen	€ 80,00
50 meter wedstrijdbad lokale verenigingen	€ 110,00
50 meter wedstrijdbad overige verenigingen	€ 130,00
50 meter wedstrijdbad per baan:	
1 baan (mits er ander gebruik is, anders minimale afname van 2 banen)	€ 30,00
2 banen	€ 50,00
3 banen	€ 70,00
4 banen	€ 80,00
5 banen	€ 92,00
6 banen	€ 110,00
7 banen	€ 120,00
8 banen	€ 139,00
recreatiebad lokale verenigingen	€ 90,00
recreatiebad overige verenigingen	€ 100,00
familiebad	€ 70,00
instructiebad lokale verenigingen	€ 85,00
instructiebad overige verenigingen	€ 100,00
recreatiebad:	
verenigingen	€ 90,00
recreatief	€ 200,00

D.6 **Ligweide en beachvelden per uur**

beachveld abonneementhouders/verenigingen	€ 12,50
beachveld overig	€ 19,00
Ligweide voor activiteiten, uitgezonderd zwemmen	€ 12,50
Ligweide voor activiteiten, inclusief zwemmen	

D.7 **personeelsbegeleiding bij activiteiten**

per persoon, per uur exclusief avond- en weekend toeslagen	€ 50,00
--	---------

D.8 **gebruik door scholen**

leerlingen van Hengelose scholen, die in schoolverband gebruik maken van het Twentebad betalen per leerling (bij groepen vanaf 20 deelnemers)	€ 4,40
---	--------

D.9 **gebruik vergaderruimtes en zorgruimtes**

klein tot 12 personen (maatschappelijk / verenigingen)	€ 7,50
--	--------

klein tot 12 personen (commercieel)	€ 12,50
groot tot 30 personen (maatschappelijk / verenigingen)	€ 12,50
groot tot 30 personen (commercieel)	€ 25,00
zorgruimte voor 2 personen (maatschappelijk / verenigingen)	€ 9,00
zorgruimte voor 2 personen (commercieel)	€ 18,00

D.10 bijzondere gebruiksvoorwaarden en huisregels Twentebad

alle gebruik door middel van verhuur, abonnementen, zwemles, activiteiten recreatie enz. kan slechts indien akkoord wordt gegaan met de actuele gebruiksvoorwaarden en huisregels zoals die vermeld staan op www.twentebad.nl het Protocol Vrolijk&Veilig is tevens van toepassing (www.twentebad.nl)

D.11 basisaanbod sport Hengelo Sport

deelnemende basisscholen in Hengelo betalen per kind in de groepen 3-8 voor schooljaar	€ 5,00
--	--------

8.9 Afkortingenlijst en begrippenlijst

Afkortingenlijst

A.

AB	Algemeen Bestuur
APV	Algemene Plaatselijke Verordening
AR	Algemene Reserve
art.	artikel
ASV	Algemene Subsidieverordening
AVA	Algemene Vergadering van Aandeelhouders
AVG	Algemene Verordening Gegevensbescherming
AWB	Algemene Wet bestuursrecht

B.

BAG	Basisregistratie Adressen en Gebouwen
B en W	Burgemeester en Wethouders
BBV	Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten
BBZ	Bijstandsbesluit Zelfstandigen
BCF	BTW-compensatiefonds
BIBOB	Bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur
BIE	Bouwgrond in Exploitatie
BIO	Baseline Informatiebeveiliging Overheid
BIS	Basisinfrastructuur
BIZ	Bedrijven Investeringszone
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten
BOA	Buitengewoon Opsporingsambtenaar
BR	Bestemmingsreserve
BRP	Basisregistratie Personen
BTW	Belasting toegevoegde waarde
BUIG	Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorzieningen Gemeenten
BV	Besloten Vennootschap
BVO	Bedrijfsvoeringsorganisatie
BZK	Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

C.

CAO	Collectieve arbeidsovereenkomst
CAK	Centraal administratiekantoor
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CEP	Centraal Economisch Plan
COA	Centraal Orgaan opvang Asielzoekers
COELO	Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden
CPB	Centraal Plan Bureau
CROW	Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in grond-, water, en Wegenbouw en de Verkeerstechniek
CVV	Collectief Vraagafhankelijk Vervoer

D.

DB	Dagelijks Bestuur
DSO	Digitaal Stelsel Omgevingswet
DU	Decentralisatie Uitkering
DUO	Dienst Uitvoering Onderwijs
DVO	Dienstverleningsovereenkomst

E.

ECB	Europese Centrale Bank
EV	Eigen Vermogen
EMU	Economische en Monetaire Unie

F.

FIDO	Financiering Decentrale Overheden
FP	Financieel perspectief
Fte	Full-time equivalent (formatieplaats)

G.

GALA	Gezond en Actief Leven Akkoord
Gft	Groente-, fruit- en tuinafval
GGD	Gemeenschappelijke gezondheidsdienst
GGZ	Geestelijke gezondheidszorg
GGU	Gezamenlijke gemeentelijke uitvoering
GHOR	Geneeskundige hulpverleningsorganisatie in de regio
GI	Gecertificeerde instellingen
GIDS	Gezond in de Stad
GLI	Gecombineerde leefstijlinterventies
GR	Gemeenschappelijke Regeling
GreX	Grondexploitatie
GRP	Gemeentelijk Rioleringsplan
GS	Gedeputeerde Staten
GW	Gemeentewet
G40	Netwerk van 40 (middel)grote steden

H.

HBO	Hoger beroepsonderwijs
HHT	Huishoudelijke hulp toelage
HRM	Human resource management
HOV	Hoogwaardig Openbaar Vervoer

I.

IBOR	Integraal beheer openbare ruimte
IBT	Interbestuurlijk toezicht
ICT	Informatie- en communicatietechnologie
IHP	Integraal Huisvestingsplan
IKC	Integraal Kind Centrum
IOAW	Inkomensvoorziening Oudere en gedeeltelijk Arbeidsongeschikte gewezen Werklozen
IOAZ	Inkomensvoorziening Oudere en gedeeltelijk Arbeidsongeschikte gewezen Zelfstandigen
ISP	Informatie Service Punt
IU	Integratie-uitkering
IZA	Integraal Zorgakkoord

J.

JGZ	Jeugdgezondheidszorg
JOP	Jongeren Ontmoetingsplek

K.

KB	Kaderbrief
KCC	Klant Contact Centrum
KHN	Koninklijke Horeca Nederland
KING	Kwaliteitsinstituut Nederlandse Gemeenten
KN	Kadernota

L.

LHBTI	Lesbische, homoseksuele, biseksuele, transgender en intersekse
LKS	Loonkostensubsidie

M.

MBO	Middelbaar beroepsonderwijs
MEV	Macro Economische Verkenningen
MFA	Multi functionele accommodatie
MIP	Meerjarig investeringsplan
MJOP	Meerjarig Onderhoud Plan
MLT	Middellange termijn
MKB	Midden- en Kleinbedrijf
MO	Middelbaar onderwijs
MONT	Münster, Osnabrück en (de steden van) Netwerkstad Twente
MVA	Materiële Vaste Activa
MVI	Maatschappelijk verantwoord inkopen
MVO	Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen

N.

NB	Nieuw beleid
NEN	Nederlandse Norm
NIEGG	Niet In Exploitatie Genomen Gronden
NV	Naamloze Vennootschap

O.

OAB	Onderwijsachterstandenbeleid
OAT	Ondergronds Afval Transport
ODT	Omgevingsdienst Twente
OCW	Onderwijs Cultuur en Wetenschap
OV	Openbaar Vervoer
OZB	Onroerendezaakbelastingen
OZJT	Organisatie voor Zorg en Jeugd in Twente

P.

PAS	Programma Aanpak Stikstof
PFAS	Poly- en perfluoroalkylstoffen (deze groep chemische stoffen is door mensen gemaakt en komt van nature niet voor in het milieu; PFAS kunnen een negatief effect hebben op milieu en gezondheid)
P en C	Planning en Control
PGB	Persoonsgebonden budget
PI	Prestatie indicator
p.m.	Pro memorie (wordt gebruikt bij begrotingen of kostenramingen als (nog) geen uitsluitel bestaat over de kosten)
PMD	Plastic-, metaalverpakkingen en drankenkartons
PO	Primair onderwijs
POC	Percentage of completion (methode) (tussentijdse winst dient genomen te worden conform de POC methode; naar rato van gerealiseerde kosten en opbrengsten wordt de winst genomen)
POK	Planontwikkelkosten
PvE	Programma van eisen
PWR	Programma Water en riolering

R.

RES	Regionale Energiestrategie
RIVM	Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu
RMC	Regionaal Meld- en Coördinatiepunt
RO	Ruimtelijke Ordening
ROC	Regionaal opleidingscentrum
ROK	Realisatieovereenkomst
RWS	Rijkswaterstaat

S.

SA	Strategische agenda
SCH	Stichting Centrummanagement Hengelo
SIEM	Security information and event management (voorziet in real-time analyse en beveiligingswaarschuwingen van de applicaties en het netwerk)
SiSa	Single Information, Single Audit
SMART	Specifiek Meetbaar Acceptabel Realistisch Tijdsgebonden
SO	Speciaal onderwijs
SOC	Security Operations Center (de computer- en netwerkactiviteiten in een organisatie; log-informatie van applicaties en apparaten in het bedrijfsnetwerk wordt verzameld en onderzocht op afwijkende zaken)
SOK	Samenwerkingsovereenkomst
SPUK	Specifieke Uitkering stimulering sport
SPV	Strategisch Plan Verkeersveiligheid
SROI	Social Return On Investment
SVB	Sociale Verzekeringsbank
SVN	Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse gemeenten
SWB	Sociaal Werkleerbedrijf "Midden Twente"
SZW	Sociale Zaken en Werkgelegenheid

T.

TVW	Transitievisie Warmte
-----	-----------------------

U.

UWV Uitvoeringsinstituut Werknemers Verzekeringen

V.

VMBO Voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs
Vpb Vennootschapsbelasting
VNG Vereniging Nederlandse Gemeenten
VO Voortgezet Onderwijs
VRI Verkeersregelininstallatie
VRT Veiligheidsregio Twente
VSO Voortgezet Speciaal Onderwijs
Vsv Voortijdig schoolverlaten
VTH Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving
VV Vreemd vermogen
VVE Voor- en vroegschoolse educatie
VVT Veilig Thuis Twente
VVV Vereniging Voor Vreemdelingenverkeer
VWO Voorbereidend wetenschappelijk onderwijs
VWS Volksgezondheid, welzijn en sport

W.

Wabo Wet algemene bepalingen omgevingsrecht
Wet hof Wet houdbare overheidsfinanciën
WGR Wet gemeenschappelijke regelingen
Wkb Wet Kwaliteitsborging
Wlz Wet langdurige zorg
Wmo Wet maatschappelijke ondersteuning
WO Wetenschappelijk Onderwijs
Woo Wet open overheid
WOZ Wet waardering onroerende zaken
Wsw Wet sociale werkvoorziening
WSW Waarborgfonds Sociale Woningbouw
Wvggz Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg

Z.

ZB Zomerbrief
ZN Zomernota
Zzp Zelfstandige zonder personeel

Begrippenlijst

Activa (vaste)	Bezittingen (van objecten) die langer dan één jaar meegaan en die om die reden in meerdere jaren worden afgeschreven (bijv. gebouwen, ICT-investeringen). Activa staan op de balans.
Afschrijving	De jaarlijkse waardevermindering op een investering. Door middel van de afschrijving worden lasten van de investering uitgespreid over de jaren dat er van de investering gebruik wordt gemaakt.
Algemene dekkingsmiddelen	Inkomsten zonder vooraf bepaald bestedingsdoel die de gemeente vrij kan besteden.
Areaalbudgetten	Dit zijn de noodzakelijke extra bedragen die samenhangen met de groei van de stad, zoals het onderhoud van het toegenomen openbare gebied.
Algemene uitkering	Een van de uitkeringen die gemeenten van het Rijk ontvangen. Dat gebeurt via het Gemeentefonds. Gemeenten kunnen, met inachtneming van wet- en regelgeving, zelf bepalen of zij de algemene uitkering uitgeven aan medebewindstaken of aan eigen beleid.
Algemene reserve	Het vrij besteedbare eigen vermogen van de gemeente. Dit vormt een buffer voor financiële tegenvallers.
Basisvoorzieningen	Voorzieningen, die voor onze inwoners vrij toegankelijk zijn. Dat wil zeggen dat ze geen toestemming van ons nodig hebben om er gebruik van te maken. Algemene voorzieningen kunnen collectief (soms doelgroep gericht) en individueel zijn en zijn altijd voorliggend, dan wel aanvullend.
Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV)	Beschrijft de regels waaraan onder andere de Begroting en Jaarstukken van een provincie of gemeente aan moet voldoen.
Baten	Zie: stelsel van baten en lasten.
Belastingcapaciteit	De belastingcapaciteit maakt duidelijk hoe de belastingdruk in de gemeente zich verhoudt ten opzichte van het landelijke gemiddelde.
Bestemmingsreserves	Reserves waaraan de gemeenteraad al een bepaalde bestemming (met een bepaald doel) heeft gegeven.
Bestuurlijk belang	Zeggenschap. Een gemeente kan een bestuurlijk belang hebben in een verbonden partij doordat zij in het bestuur is vertegenwoordigd en/of zij stemrecht heeft in de verbonden partij.
Boekwaarde	De afnemende waarde van een investering.
Bouwgrond in exploitatie (BIE)	Gronden in eigendom van een gemeente, waarvoor de raad een grondexploitatiecomplex en een grondexploitatiebegroting heeft vastgesteld.
Balans	Een overzicht van de bezittingen, de schulden en het eigen vermogen van de gemeente op een bepaald moment.
Begroting	Een begroting geeft aan welke beleidsvoornemens inclusief maatschappelijke effecten de gemeente heeft, hoeveel middelen daarmee zijn gemoeid en uit welke bronnen die middelen afkomstig zijn.
Beleidsintensiveringen	Verhogingen van uitgaven en/of verlagingen van ontvangsten ten opzichte van de begroting en/of de meerjarencijfers.
Brede school	Samenwerkingsverband tussen partijen die zich bezighouden met opgroeiende kinderen. Doel van het samenwerkingsverband is de ontwikkelingskansen van de kinderen te vergroten. Onderwijs en welzijn zijn in ieder geval participanten. Voorschoolse voorzieningen, peuterspeelzaal, sport, cultuur, bibliotheek en andere instellingen kunnen ook een onderdeel van de brede school zijn.

BTW compensatiefonds	Als gemeenten en provincies diensten of goederen extern inkopen, betalen zij daarover BTW. In tegenstelling tot bedrijven kunnen zij die BTW niet (geheel) terugvorderen van de Belastingdienst. Extern ingekochte diensten zijn daarom al snel duurder dan intern uitgevoerde activiteiten. Sinds 2003 kunnen gemeenten en provincies met het BTW-compensatiefonds toch de BTW terugvragen die ze hebben betaald over uitbesteed (<u>overheids</u>)werk.
Budgettair neutrale mutatie	Een financiële mutatie (begroot of werkelijk) die het saldo van de begroting of de jaarrekening niet beïnvloedt.
Deelneming	Participatie in een besloten of naamloze vennootschap, waarin de gemeente aandelen heeft.
Dividend	Een vergoeding die wordt uitbetaald aan aandeelhouders van een onderneming. Vaak is dit een deel van de winst dat wordt uitgekeerd.
Doelmatigheid	Mate waarin de productie is geleverd in relatie tot de inzet van middelen, afgezet tegen een vooraf bepaalde norm (bijv. minuten per paspoort, kosten per strekkende kilometer).
Doeltreffendheid	Mate waarin de beoogde effecten zijn gerealiseerd.
Doeluitkering	Uitkering door het Rijk aan een lagere overheid voor een nauw omschreven wettelijk vastgesteld doel of taak. De gelden zijn niet vrij besteedbaar. In veel gevallen is een specifieke verantwoording over de besteding één van de voorwaarden voor het verkrijgen van de uitkering.
Economische categorie	De eenheid waarin de baten en lasten van activiteiten binnen een taakveld worden uitgedrukt.
Efficiency	Zie doelmatigheid (is de uitvoering goed, met gebruik van zo min mogelijk middelen).
Effectiviteit	Zie doeltreffendheid (doen we de goede dingen, bereiken we het gestelde doel).
EMU saldo	Het geraamde of het gerealiseerde saldo van de ontvangsten en uitgaven van een gemeente. Dit bedrag wordt berekend op transactiebasis volgens Europese voorschriften en geldt voor de unie van landen die de euro als betaalmiddel hebben (Economische en Monetaire Unie).
Exploitatielasten	Alle jaarlijkse kosten van o.a. kapitaalgoederen die terug te vinden zijn op de begroting of jaarrekening. Daarbij gaat het om afschrijvingen, rente-kosten, onderhoudskosten, etc.
Financiële rechtmatigheid	Met financiële rechtmatigheid wordt bedoeld dat de financiële beheershandelingen in overeenstemming met de geldende wet- en regelgeving zijn uitgevoerd.
Financiële vaste activa	Activa die een financiële waarde vertegenwoordigen of een bezit. Te denken valt aan verstrekte geldleningen en deelnemingen in de vorm van aandelen.
Financieringsmiddelen	Kort- of langlopende geldmiddelen die nodig zijn om de kosten van uitgaven te betalen. Behalve van eigen financieringsmiddelen (bijvoorbeeld reserves) worden ook financieringsmiddelen van anderen gebruikt, zoals opgenomen geldleningen.
Financieel belang	Een bedrag wat aan een verbonden partij ter beschikking is gesteld en niet verhaald kan worden als de verbonden partij failliet gaat. Het kan ook het bedrag zijn waarvoor de gemeente aansprakelijk is als de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt.
Financiële kengetallen	Getallen waarmee inzicht verkregen kan worden in de financiële positie van de gemeente. Zie ook de informatie over de kengetallen bij de paragraaf 6.2.5 Weerstandsvermogen en risicobeheersing.
Financieringsfunctie	Alle activiteiten die te maken hebben met het verwerven en beheren van financiële middelen door de gemeente.

Gebonden lokale heffingen	Deze heffingen, zoals de afvalstoffen- en rioolheffing, worden verantwoord op het betreffende programma en worden niet tot de algemene dekkingsmiddelen gerekend. Hiervoor geldt in principe het uitgangspunt dat ze kostendekkend zijn.
Gemeenschappelijke regelingen	Een samenwerkingsverband tussen overheidslichamen (zoals bijvoorbeeld gemeenten) wat op grond van de Wet gemeenschappelijke regelingen is opgericht.
Grondexploitatie	Een grondexploitatie bevat een berekening van de kosten en opbrengsten van een gemeentelijk grondontwikkelingsplan.
Grondexploitatiecomplex	Een ruimtelijk plan, voorzien van een financiële onderbouwing. In de praktijk wordt dit ook wel aangeduid als 'grondexploitatie' of 'grex'.
Grondexploitatiebegroting	De financiële vertaling van een grondexploitatiecomplex, waarbij de kosten en opbrengsten gefaseerd zijn in de tijd, met veelal een richttermijn van 10 jaar (voortschrijdend).
Gemeentefonds	Een uitkering van het Rijk die de gemeenten in principe vrij mogen besteden voor medebewindstaken of eigen beleid.
Immateriële vaste activa	Vaste activa waar geen fysieke bezittingen tegenover staan, zoals kosten verbonden aan het sluiten van geldleningen, kosten van onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief, bijdrage aan activa in eigendom van derden.
Incidentele weerstandscapaciteit	Het vermogen om calamiteiten en andere eenmalige tegenvallers op te kunnen vangen zonder dat deze invloed heeft op de hoogte van de voorzieningenniveaus van de begrotingsprogramma's.
Indirecte kosten	Betreft kosten waarbij de directe samenhang met de producten ontbreekt. Door middel van één of meer verdeelsleutels worden de indirecte kosten aan de verschillende taakvelden en (begrotings)programma's toegerekend.
Investeren	Het vastleggen van vermogen in een object waarvan het nut zich over meerdere jaren uitstrekt (definitie BBV).
Investeringsplan	Investeringsplan met economisch nut
Investeringen met economisch nut	Investeringen die verhandelbaar zijn en kunnen bijdragen aan het genereren van middelen.
Investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut	Activa met alleen een maatschappelijk nut kunnen niet verhandeld worden of genereren geen middelen. Het gaat uitsluitend om investeringen in de openbare ruimte, zoals (water)wegen, viaducten, geluidswallen, parken, openbare verlichting.
Investeringsplan	Een overzicht van de geplande investeringen voor de komende jaren.
Jaarrekening	Is een onderdeel van de Jaarstukken en bestaat uit de balans, het overzicht van baten en lasten en toelichtingen daarop.
Jaarstukken	Is de totale verantwoording die over een boekjaar wordt afgelegd en bestaat uit een Jaarverslag, een Jaarrekening en overige informatie.
Jaarverslag	Het Jaarverslag is de tegenhanger van de Beleidsbegroting en gaat met name in op de uitkomsten van de programma's over het afgelopen jaar. Het Jaarverslag is een onderdeel van de Jaarstukken en bestaat uit de programmaverantwoording en de paragrafen.
Kapitaalgoederen	Zaken die de gemeente nodig heeft om de diensten en goederen die zij levert aan inwoners te kunnen produceren. Daarbij gaat het om grotere zaken, zoals wegen, riolering, water, groen en gebouwen.
Kwijtschelding	Inwoners die gemeentelijke belastingen niet kunnen betalen, kunnen de gemeente om kwijtschelding vragen. Het is afhankelijk van het gemeentelijk kwijtscheldingsbeleid wie daarvoor wel of niet in aanmerking komt.

Kapitaallasten	Investerings in vaste activa (zoals de aanschaf van een gebouw) leiden tot afschrijvingen en rentekosten. Samen vormen de afschrijvingen en de rentekosten de kapitaallasten. De afschrijvingen betreffen de jaarlijkse waardevermindering van de investering. Door middel van de afschrijving worden lasten van de investering uitgespreid over de jaren dat er van de investering gebruik wordt gemaakt. De rente betreft het eigen of geleende geld dat bestemd wordt om de investering te financieren.
Kasstroomverwachtingen	De planning van toekomstige betalingen en ontvangsten.
Lasten	Zie: stelsel van baten en lasten.
Leges	Betaling voor een gemeentelijk goed of een dienst op publiekrechtelijke grondslag (bijv. leges paspoort, leges rijbewijs). Leges zijn retributies maar worden wettelijk tot de belastingen gerekend. Leges mogen maximaal kostendekkend zijn.
Lokale heffingen	Een type gemeentelijke belasting. Voorbeelden van heffingen zijn de rioolheffing of de afvalstoffenheffing. In tegenstelling tot algemene belastingen (zoals parkeerbelasting of onroerendezaakbelasting) moet het geld dat gemeenten met heffingen ophalen, gebruikt worden om de kosten te dekken van datgene waarvoor ze in rekening worden gebracht. Heffingen worden ook wel rechten, tarieven of leges genoemd.
Maatwerkvoorzieningen	Voorzieningen die niet vrij toegankelijk zijn. Het gaat dan om collectieve en individuele (maatwerk) voorzieningen waarvan wij als gemeente vinden dat wij er toestemming voor moeten verlenen, omdat het specialistische zorg is of omdat het een hele dure zorgvorm is.
Materiële vaste activa	Investerings met een meerjarig nut.
Meerjarig investeringsplan (MIP)	De planning van de investeringen voor de komende jaren wordt inzichtelijk gemaakt.
Meerjarenramingen	Een prognose voor meerdere jaren, na het begrotingsjaar, te verwachten baten en lasten alsmede mutaties in reserves.
Netto schuldquote	Een financieel kengetal wat ook wel bekend staat als netto schuld als aandeel van de inkomsten. Het geeft informatie over de investeringsruimte die de gemeente heeft.
Ongebonden lokale heffingen	Deze heffingen zijn algemene dekkingsmiddelen (o.a. OZB en hondenbelasting), omdat zij niet aan een inhoudelijk begrotingsprogramma zijn gerelateerd. De besteding is niet gebonden aan een bepaalde taak.
Overhead	De kosten van werkzaamheden of faciliteiten die slechts een indirecte relatie vertonen met de prestaties (bijvoorbeeld leidinggeven, administratie of huisvesting).
Overheadkosten	Alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.
Overzicht van baten en lasten	Overzicht in de begroting of jaarrekening waarin totalen van baten en lasten alsmede toevoegingen en onttrekkingen aan reserves per programma's worden weergegeven.
Paragrafen	Een paragraaf geeft volgens het BBV een dwarsdoorsnede van de begroting (of jaarrekening) op financiële aspecten. Het gaat dan om de beleidslijnen van beheersmatige aspecten die belangrijk zijn, financieel, politiek of anderszins. De paragrafen zijn onderdeel van zowel de Beleidsbegroting als het Jaarverslag.
Planning- en control-cyclus	De jaarlijks terugkerende werkzaamheden die samenhangen met het opstellen, bespreken, bewaken van beleid (inclusief maatschappelijke effecten) en budgetten.
Precariobelasting	Belasting voor het gebruiken van openbare grond of water. De belasting kan worden geheven van degenen die voorwerpen onder, op of boven openbare gemeentegrond of water hebben.
Prestatie	Het meetbare resultaat van activiteiten.

Prestatie-indicator	Kwantitatieve en kwalitatieve gegevens die inzicht geven in de resultaten van het gevoerde beleid van de gemeente.
Programma	Een samenhangende verzameling van beleidsterreinen, activiteiten en geldmiddelen gericht op het bereiken van vooraf bepaalde maatschappelijke effecten.
Rechtmatigheid	Het voldoen aan relevante wet- en regelgeving.
Reserve	Een reserve is onderdeel van het eigen vermogen van de gemeente. Reserves worden onderverdeeld in algemene reserves en reserves met een specifieke bestemming (bestemmingsreserves).
Risico	De kans op optreden van een gebeurtenis met negatieve gevolgen voor de gemeente Hengelo.
Risicomanagement	Het beheeren van risico's, waarbij de risico's in kaart worden gebracht, zodat de juiste beheersmaatregel kan worden genomen of er bewust voor kan worden gekozen het risico te accepteren.
Solvabiliteitsratio	Dit financiële kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan zijn financiële verplichtingen te voldoen. De solvabiliteitsratio is het eigen vermogen als percentage van het totale balanstotaal.
Specifieke dekkingsmiddelen	Inkomsten voor de gemeente die met een bepaald programma samenhangen. Daaronder vallen bijvoorbeeld inkomsten van het Rijk met een bepaald bestedingsdoel, de riool- en afvalstoffenheffing en opbrengsten voor het verstrekken van paspoorten.
Specifieke uitkering	Rechtstreekse uitkering aan een instelling of een lagere overheid te besteden aan een specifiek doel. Het is een verzamelbegrip voor subsidies, bijdragen van het rijk of provincie en doeluitkeringen.
Stelsel van baten en lasten	Gemeenten werken met een stelsel van baten en lasten. Het is een systeem dat alle ontvangsten en uitgaven worden toegerekend aan het (begrotings)jaar waarop zij betrekking hebben.
Structurele exploitatieruimte	Een percentage waarmee beoordeeld kan worden welke structurele ruimte een gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. De structurele exploitatieruimte wordt berekend door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves te delen door de totale baten.
Taakveld	Eenheid waarin de programma's, of waarin de eenheden in overzichten en bedragen in het programmaplan, zijn onderverdeeld.
Verbonden partij	Een verbonden partij is een derde rechtspersoon waarbij de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft.
Vervangingsinvesteringen	Investeringen die dienen ter vervanging van bestaande voorzieningen die technisch en/of economisch aan vervanging toe zijn. Vervanging vindt plaats uit het oogpunt van instandhouding van het bestaande voorzieningenniveau binnen de gemeente. Het doen van vervangingsinvesteringen behoort daarmee tot de reguliere bedrijfs- en taakuitvoering van de gemeente.
Vlottende activa	Investeringen die normaliter binnen een jaar weer in geld worden omgezet, zoals voorraden (bijv. grond- en hulpstoffen), vorderingen, kas- en banksaldi.
Voorziening	Een voorziening is een reservering voor toekomstige uitgaven die voortvloeit uit een gebeurtenis in het verleden. Aan voorzieningen zijn specifieke BBV-voorschriften gebonden.
Wadi	Een voorziening voor de infiltratie van regenwater. Een wadi is een laagte waarin het regenwater zich kan verzamelen en in de bodem kan infiltreren. Meestal is een wadi beplant met gras of biezengras. Een wadi helpt verdroging van de bodem tegen te gaan, vormt een buffer bij overvloedige regenval.

Weerstandscapaciteit	De beschikbare weerstandscapaciteit geeft aan hoeveel geld en mogelijkheden een gemeente heeft om niet-begrote kosten die onverwachts en substantieel zijn te dekken. Daarbij kan gedacht worden aan de algemene reserve 'sec', de onbenutte belastingcapaciteit en de post onvoorzien incidenteel. Zie ook paragraaf 6.2 over weerstandsvermogen en risicobeheersing. De incidentele weerstandscapaciteit bestaat o.a. uit de algemene reserve 'sec', de begrotingspost onvoorzien incidenteel. De structurele weerstandscapaciteit wordt bepaald door de onbenutte deel van de belastingcapaciteit. Het is een politieke afweging om te bepalen welke delen van de incidentele en structurele componenten men tot de weerstandscapaciteit wil rekenen.
Weerstandsvermogen	Is de relatie die gelegd wordt tussen de financieel gekwantificeerde risico's (de benodigde weerstandscapaciteit) en de middelen die de gemeente beschikbaar heeft om de risico's financieel af te kunnen dekken (de beschikbare weerstandscapaciteit).

8.10 Verplichte kengetallen

Met ingang van de Beleidsbegroting 2022-2025 hebben we de verplichte kengetallen van de landelijke website 'waarstaatjegemeente' toegevoegd aan de bijlagen. Hierin staan veelal verouderde gegevens. Dit vinden we niet stroken met de opzet van een begrotingsprogramma. In enkele gevallen zijn de gegevens van de verplichte kengetallen voor een bepaald jaar ineens ververst met actuelere cijfers (bijv. in de kolom begroting 2023 staan andere uitkomsten dan in de kolom werkelijk 2022, terwijl beide uitkomsten gestoeld zijn op bijv. het jaar 2021). Dit kunnen we niet meer aanpassen, omdat we verplicht zijn aansluiting te houden met deze landelijke cijfers.

Alle gegevens uit onderstaande tabellen komen van de website waarstaatjegemeente.nl

1. Veiligheid

	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Verwijzingen naar Halt (per 1.000 inwoners in de leeftijd 12-17 jaar)	10 (2022)	10 (2021)	8 (2022)
Winkeldiefstallen (aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners)	1,7 (2022)	1,7 (2021)	1,9 (2022)
Geweldsmisdrijven (aantal geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners)	4,2 (2022)	3,9 (2021)	4,3 (2022)
Diefstallen uit woning (aantal diefstallen uit woningen per 1.000 inwoners)	1,7 (2022)	1,6 (2021)	1,7 (2022)
Vernielingen en beschadigingen in de openbare ruimte (aantal per 1.000 inwoners)	7,1 (2022)	5,6 (2021)	5,8 (2022)

2. Verkeer, vervoer en waterstaat

Dit taakveld heeft geen verplichte BBV Indicatoren.

3. Economie

	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Het aantal vestigingen van bedrijven (per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar)	114 (2022)	152,9 (2021)	158,7 (2021)
Functioniemenging (de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken))	was nog niet beschikbaar	56,9% (2021)	57% (2022)

4. Onderwijs

	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Omvang absoluut verzuim (niet ingeschreven op een school) (per 1.000 leerlingen)	1 (2017)	1 (2017)	1 (2017)
Omvang relatief verzuim (wel ingeschreven, maar ongeoorloofd aanwezig) (per 1.000 leerlingen)	18 (2021)	16 (2021)	1 (2022)
Aantal vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (percentage van het totaal aantal leerlingen 12-23 jaar)	1,9% (2021)	1,9% (2021)	1,9% (2021)

5. Sport, cultuur & recreatie

	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Percentage niet sporters (t.o.v. het totaal aantal inwoners)	42,50%	49,2% (2020)	49,2% (2020)

6. Sociaal domein

	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Aantal banen (per 1000 inwoners in de leeftijd 15-64 jaar)	829,6 (2021)	974,7 (2021)	982,1 (2022)
Het percentage jongeren (12-21 jaar) met een delict voor de rechter (t.o.v. het totaal aantal jongeren tussen de 12-21 jaar)	1% (2020)	1% (2020)	1% (2021)
Het aantal kinderen in uitkeringsgezinnen (percentage kinderen tot 18 jaar)	6% (2021)	6% (2020)	6% (2021)
Netto arbeidsparticipatie (percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking)	70% (2021)	66,4% (2020)	72,8% (2022)
Aantal werkloze jongeren (percentage werkloze jongeren 16-22 jaar)	2% (2021)	3% (2020)	2% (2021)
Personen met een bijstandsuitkering (per 10.000 inwoners)	528 (2021)	528,4 (2021)	528,4 (2021)
Personen met een lopend re-integratietraject (per 10.000 inwoners in de leeftijd 15-64 jaar)	11 (2022)	199,4 (2020)	148,9 (2022)
Aantal jongeren dat gebruik maakt van jeugdhulp (percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp t.o.v. alle jongeren tot 18 jaar)	12,2% (2022)	13,6% (2020)	14,2% (2022)
Aantal jongeren met een beschermingsmaatregel (percentage jongeren tot 18 jaar met een jeugdbeschermingsmaatregel t.o.v. alle jongeren tot 18 jaar)	1,9% (2022)	2,3% (2021)	2,1% (2022)
Aantal jongeren met een reclasseringsmaatregel (percentage jongeren 12-22 jaar met een jeugdreclasseringsmaatregel t.o.v. alle jongeren 12-22 jaar)	0,5% (2022)	0,5% (2020)	0,5% (2022)
Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo (per 10.000 inwoners in de betreffende bevolkingsgroep)	840 (2022)	910 (2021)	910 (2022)

7. Volksgezondheid, milieu en duurzaamheid

	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Omvang huishoudelijk restafval (kg/inwoner)		77 (2020)	69 (2021)
Hernieuwbare elektriciteit (aandeel nieuwe energie als percentage van het totale energieverbruik in de gemeente)		79,1% (2020)	68,1% (2021)

8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Nieuw gebouwde woningen (per 1.000 woningen)		8,8 (2021)	5,8 (2022)
Demografische druk (de som van het aantal personen van 0-20 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 20 tot 65 jaar)	69,7% (2022)	69,7% (2022)	69,4% (2023)

9. Bestuur en ondersteuning

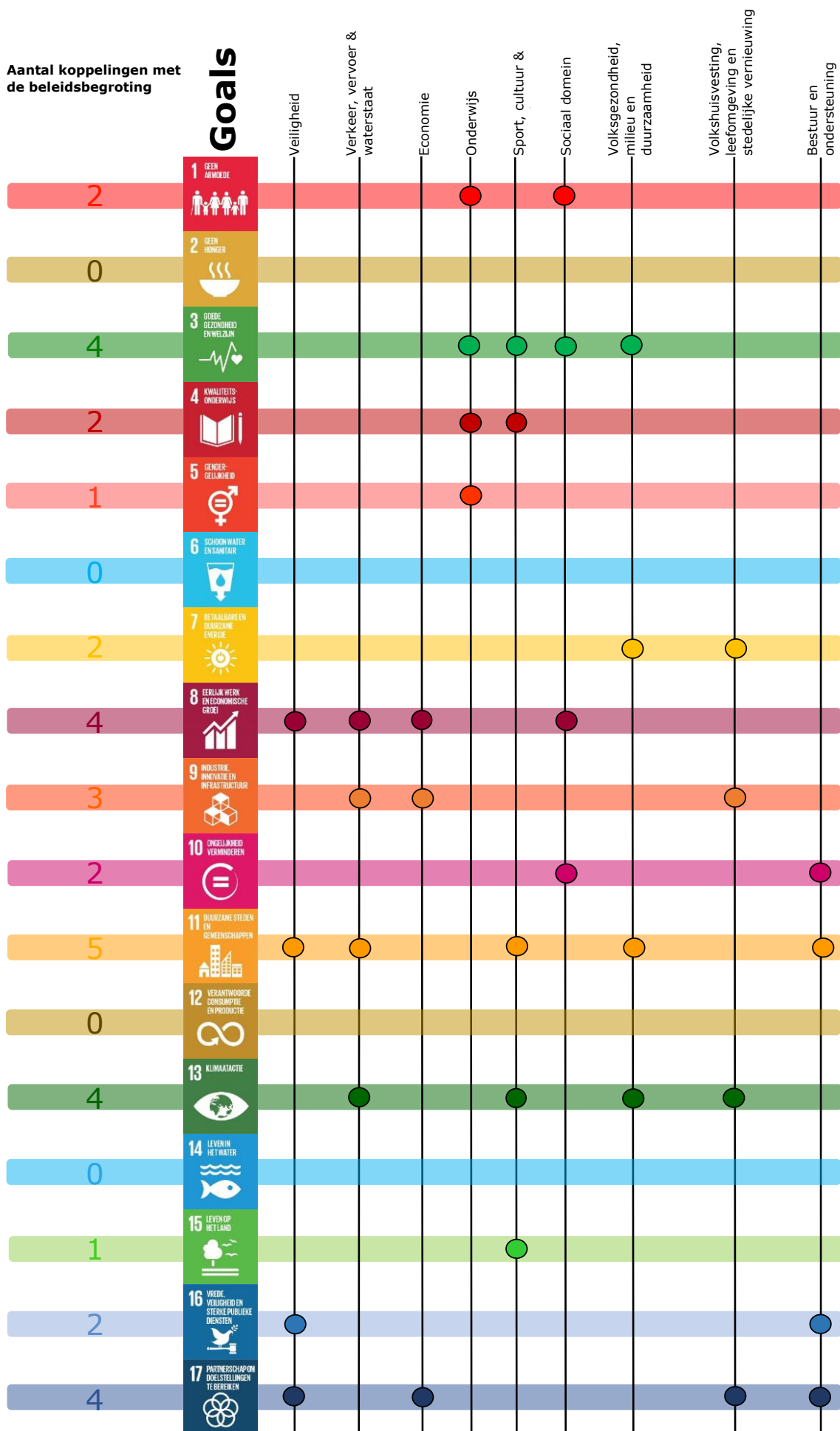
	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Formatie (fte per 1.000 inwoners)	9,75	8,76	9,77
Bezetting (fte per 1.000 inwoners)	8,66	8,22	8,67
Apparaatskosten (kosten per inwoner)	725,21	774,52	932,37
Overhead (percentage van de totale lasten)	8,42%	7,76%	10,22%
Externe inhuur (percentage van totale loonsom + kosten externen)	18,63%	3,34%	4,03%
Gemiddelde WOZ-waarde (x € 1.000)	€ 243 (2022)	€ 221 (2021)	€ 292 (2023)
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	€ 860 (2022)	€ 755 (2021)	€ 889 (2023)
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	€ 901 (2021)	€ 795 (2021)	€ 928 (2023)

8.11 Global Goals

Bijgaand overzicht geeft een visuele indruk van de Global Goals waarop per begrotingsprogramma de grootste focus ligt. Het is daarbij belangrijk om de kanttekening te plaatsen dat elk programma in meer of mindere mate een bijdrage levert aan elk van de doelen en dat dit overzicht geen kwantitatieve meting betreft. Het overzicht biedt inzicht in de belangrijkste aandachtsgebieden die elk programma heeft en hoe die verdeeld zijn. Ook wordt duidelijk op welke Global Goals juist in meerdere programma's de focus ligt.

Aantal koppelingen met
de beleidsbegroting

Goals

8.12 Aangenomen amendementen en moties

AMENDEMENT
AANVAARD

Amendement opstellen omgevingsprogramma afval

De gemeenteraad van Hengelo, in vergadering bijeen op woensdag 8 november 2023

Constaterende dat:

De raads werkgroep afval een notitie heeft opgesteld en deze in de politieke markt van 26 september 2023 met de gemeenteraad heeft besproken en een reactie aan het college heeft gevraagd. Deze reactie in de vorm van een ambtelijke financiële doorrekening van de aanbevelingen raads werkgroep afval (zaaknummer 3658610) op 17 oktober 2023 naar de gemeenteraad is gestuurd.

In de notitie van de raads werkgroep afval komt het afvalbeleid van de gemeente Hengelo aan de orde. De raads werkgroep afval stelt vast dat de visie en het afvalbeleid nu is verwoord in diverse beleidsnota's t.w.:

- keuzescenario Afvalloos Hengelo (2015);
- landelijk Afval Plan 3 2017 – 2029;
- slimmer omgaan met grondstoffen.

De raads werkgroep is van mening dat het nu ontbreekt aan een integrale visie op afval waardoor veel discussie ontstaat wat we met ons afval willen en hoe we dat willen doen.

Voegt aan de beleidsbegroting 2024 – 2027 op pagina 99, paragraaf 7.1.3 de volgende bullet toe:

- Wij stellen voor het einde van het eerste kwartaal van 2024 een omgevingsprogramma afval op. In het omgevingsprogramma afval wordt een verbinding gelegd met thema's als duurzaamheid, circulariteit en openbare ruimte.

En gaat over tot de orde van de dag.

Han Daals Sander Janssen Vincent ten Voorde Jeanet Nijhof Susanne van den Beukel

BurgerBelangen Hengelo VVD Hengelo PvdA Hengelo PVV Hengelo ChristenUnie

AMENDEMENT
AANVAARD

Amendement Beleidsbegroting 2024-2027

Verbeteren van inzameling PMD en papier

De raads werkgroep afval heeft een notitie opgesteld en deze voorgelegd aan het college voor een reactie. Deze reactie in de vorm van een ambtelijke financiële doorrekening op de aanbevelingen raads werkgroep Afval (zaaknummer 3658610) biedt volgens de raads werkgroep voldoende ruimte om verantwoord een wijzing aan te brengen in de Beleidsbegroting 2024-2027 zonder mutaties in de tarieven van de afvalstoffenheffing 2024 en daarmee de 'Belastingverordeningen en -tarieven 2024'. Eventuele meevallers kunnen naar de voorziening afval en/of serviceverhogende maatregelen.

Wij stellen daarom voor om de voorliggende Beleidsbegroting 2024-2027 als volgt te amenderen.

Pagina 99, paragraaf 7.1.3 de volgende bullets toe te voegen:

- Wij verwijderen voor 1 september 2024 de 66 bovengrondse verpakkingencontainers PMD, met behoud van de milieupleintjes bij de supermarkten.
- Wij starten de distributie van doorzichtige zakken voor de inzameling van PMD (gratis maar gelimiteerd).
- Wij richten ca. 350 inzamelpunten voor de doorzichtige zakken met PMD in nabij hoogbouwconcentraties. Bij deze inzamelpunten wordt eens per week de PMD van de hoogbouw ingezameld door Twente Milieu.
- Wij verwijderen voor 1 september 2024 de 50 bovengrondse verpakkingencontainers oud papier, met behoud van de milieupleintjes bij de supermarkten.
- Wij behouden de routes inzameling oud papier (samen met verenigingen) en breiden deze, daar waar nodig, voor de hoogbouw uit.

VVD Hengelo

PVV Hengelo

Burger Belangen

PvdA Hengelo

Sander Janssen

Jeanet Nijhof

Han Daals

Vincent ten Voorde

CDA Hengelo

ChristenUnie

Ron Wesseling

Susanne van den Beukel

AMENDEMENT
AANVAARD

8

Amendement extra subsidie Cultuurpodium Houtmaat

De Gemeenteraad van Hengelo bijeen op 8 november 2023,

Constaterende dat:

- Het Cultuurpodium Houtmaat al sinds 2006 gedurende de zomerperiode op de zondagmiddagen optredens verzorgt voor een groot publiek
- Deze zondagmiddagen zijn uitgegroeid tot een publieke happening waar artiesten graag optreden
- Er zoveel aanmeldingen zijn dat er gekozen moet worden
- Al deze activiteiten gratis toegankelijk zijn en daardoor zeer laagdrempelig, zodat ze ook veelvuldig bezocht worden door mensen met een kleine beurs

Overwegende dat:

- De Gemeente Hengelo reeds een groot aantal jaren, om bovengenoemde constatering, een bedrag van € 5000,= subsidie verleent aan het Cultuurpodium Houtmaat
- Dit bedrag per 2024 zal worden verhoogd naar € 7.000,=
- Het Cultureel Podium Houtmaat invulling geeft aan het in de Kunst- en Cultuurnota 2021 - 2024 'Samen meer voor kunst en cultuur' genoemde stimuleren van deelname aan culturele activiteiten van de Hengeloërs
- Er in 2024 een tussenrapportage komt van de Kunst- en Cultuurnota 2021 - 2024
- De Gemeente Hengelo in haar beleidsbegroting 2024 - 2027 uitspreekt als doel te hebben om het cultuuraanbod in Twente te versterken, de samenwerking in de regio te bevorderen én het aantrekken én behouden van (jong) talent.
- Het Cultuurpodium Houtmaat het uitgesproken podium is voor veelal ook jong talent
- Het Cultuurpodium Houtmaat projectmatig kan aankloppen bij sponsors voor vervanging van apparatuur en dergelijke
- Het Cultuurpodium Houtmaat op de huidige schaal (2023) een te kampen heeft met een tekort heeft van € 4.000,= per jaar, en per 2024 zal dit tekort nog € 2.000,= bedragen
- Het tekort veroorzaakt wordt door kosten die voortvloeien uit de noodzakelijk wat hogere vergoedingen voor de optredende gezelschappen, onder andere voor de dirigenten, en onkostenvergoedingen voor de optredende artiesten
- We als Raad het moeten voorkomen dat dit podium zou kunnen verdwijnen door geldgebrek

Draagt het college op:

- In het kader van haar eigen voornemen om (jong) talent podium te bieden Cultuurpodium Houtmaat de extra benodigde structurele subsidie van € 2.000,= in 2024 te verstrekken bovenop de reeds berekende verhoging van € 5.000,= naar € 7.000,=
- De kosten voor deze extra subsidie te vinden binnen de begroting voor Kunst en Cultuur.

En gaat over tot de orde van de dag.

Gerard Vennegoor
SP HengeloAgnes Booijink
GroenLinks

AMENDEMENT
AANVAARD
2

Amendement fietsbeleid

De raad van gemeente Hengelo, in vergadering bijeen op woensdag 8 november 2023

Bij agendapunt: Beleidsbegroting 2024

Constaterende dat:

- Het mobiliteitsplan 2040 is vastgesteld
- Dat in dat kader in 2024 de Uitvoeringsnota Fietsen wordt vervangen door een nieuwe Fietsnota
- Veiligheid en doorstroming belangrijke kaders zijn voor deze nota

Overwegende dat:

- Het STOMP principe leidend is
- Hengelo fietsvriendelijk wil zijn en zich als fietsstad profileert
- De F35 een belangrijke fietsader vormt in Hengelo, Enschede en daarmee de Spoorzone
- In Enschede inmiddels nagenoeg alle knelpunten die de doorstroming belemmeren zijn of worden opgelost door ongelijkvloerse oplossingen of anderszids, terwijl in Hengelo er nog geen zicht is op het verder oplossen van deze knelpunten
- Voorrang (mits veilig en mogelijk) dan wel sneller groen voor fietsers bijdraagt aan aantrekkelijkheid, doorstroming, duurzaamheid en bereikbaarheid voor de fiets als vervoersmiddel en daarom als ambitie een belangrijke toevoeging is aan de fietsnota
- De nieuwe fietsnota, de aangewezen nota is om de ontwikkeling van de F35 in op te nemen

Amendeert het voorstel Beleidsbegroting 2024 als volgt:

De raad besluit:

P47

Voor het realiseren van fietsroutes is de aanleg F35 Fietssnelweg aan de Bankastraat gestart en sluiten we verder aan met de Marskant in Hengelo. Verder worden er twaalf verouderde verkeersregelininstallaties vernieuwd en gereed gemaakt voor toekomstige verkeersontwikkelingen.

Te vervangen door:

De raad besluit:

P47

Voor het realiseren van fietsroutes is de aanleg F35 Fietssnelweg aan de Bankastraat gestart en sluiten we verder aan met de Marskant in Hengelo. Ook zal onderzocht worden hoe andere knelpunten (zoals kruisingen met de Kettingbrugweg, Kuipersdijk, achter het station en de Deldenerstraat/Marskant) in de F35 in de toekomst opgelost kunnen worden. Verder worden er twaalf verouderde verkeersregelininstallaties vernieuwd en gereed gemaakt voor toekomstige verkeersontwikkelingen.

En gaat over tot de orde van de dag,

Elske Mooijman, GroenLinks

Hugo Koetsveld, SP

Susanne van den Beukel, Christenunie

Motie
C01-M02

MOTIE
AANVAARD

Motie 'Gemeentelijk onderzoek bij verenigingen' behorende bij agendapunt C01
Beleidsbegroting 2024-2027

De gemeenteraad van Hengelo, in vergadering bijeen op woensdag 8 november 2023,

Constaterende:

- Verenigingen, stichtingen, coöperaties, kerkgenootschappen en/of netwerken van enorm belang zijn voor onze samenleving.
- Deze verenigingen, stichtingen, coöperaties, kerkgenootschappen en/of netwerken veelal draaien op vrijwilligers en deze zijn het cement van de samenleving.
- Het vrijwilligersbestand bij bijna alle bovenstaande organisaties onder druk staat.
- Met de huidige landelijke wetgeving een enorme financiële, mentale, fysieke of juridische verantwoording op de schouders liggen van deze vrijwilligers.
- Het op deze manier bijna onmogelijk wordt gemaakt voor (ongeschoolde) vrijwilligers met hart voor de vereniging om nog een functie in te vullen door alle wettelijke regels en eisen.

Overwegende:

- De wereld geen vechtkooi is waar het recht van de sterkte geldt, maar een wereld gegeven is om samen te leven en samen te werken.
- Vrijwilligersorganisaties met een maatschappelijk doel fundamenteel verschillen van de staat en de markt.
- Verenigingen, stichtingen, coöperaties, kerkgenootschappen en/of netwerken geen bedrijven zijn, het zijn juist plekken waar andere waarden vooropstaan, zoals saamhorigheid, solidariteit en vertrouwen.
- Door de huidige regelgeving in Nederland het steeds moeilijker wordt om te functioneren als vrijwilligersorganisatie omdat de staat qua regels bijna dezelfde regels hanteert als bedrijven.

Draagt het college op:

- Een QuickScan uit te voeren voor verenigingen, stichtingen, coöperaties, kerkgenootschappen en/of netwerken binnen onze gemeentegrenzen om te inventariseren welke regels en wetgeving deze organisaties in de weg staan om goed te functioneren.
- De gemeenteraad hierover voor de zomerbrief te informeren.

CDA
VVD
CU

Bernadette Morskiet
Mitchell Boers
Susanne van de Beukel

Motie
C01-M03

MOTIE
AANVAARD
8

Motie 'Onderzoek gratis lidmaatschap Bibliotheek t/m 27 jaar' behorende bij agendapunt
C01 Beleidsbegroting 2024-2027

De gemeenteraad van Hengelo, in vergadering bijeen op woensdag 8 november 2023,

Constateernde:

- In Nederland kinderen t/m 18 jaar gratis lid zijn van de Openbare Bibliotheek.
- De cijfers van lidmaatschappen bij de Openbare Bibliotheek drastisch zakken als de 18-jarige dit zelf moet betalen.
- Er voorbeelden zijn in Nederland waar men de abonnementsstructuur wijzigde tot een gratis lidmaatschap tot 27 jaar. (zie kaartje, alle groene gemeenten)
- De Openbare Bibliotheek in die gemeente daardoor amper inkomsten misliep, maar wel een groeispurt maakte in het ledenbestand.

Overwegende:

- De gemeente Hengelo een maatschappelijk opgave heeft voor een geletterde samenleving.
- Eenieder die leest, ongeacht wat men leest, onderhoud pleegt aan zijn of haar taalvaardigheid en daardoor een grote bijdrage levert aan de maatschappelijk opgave.
- Een lidmaatschap bij de Openbare Bibliotheek niet de heilige graal is tegen ontlezing, maar het zeker mensen motiveert om terug te komen bij de Bieb. Is het niet voor de boeken om te lezen, dan is het voor het Informatieplein of de sociale contacten.
- Nu vooral de groep 18-30 jaar geen lid is van de Openbare Bibliotheek.

Draagt het college op:

- Te onderzoeken of een oprekking van het gratis lidmaatschap tot 27 jaar haalbaar is, zowel qua maatschappelijke opgave als financieel.
- Voor de Zomerbrief de maatschappelijke en financiële uitkomsten te delen met de gemeenteraad.

CDA
SP
PvdA
D66
CU

Bernadette Morskieft
Hugo Koetsveld
Nicolien Boekhoudt
Sebastiaan van der Pal
Susanne van de Beukel

Waar heeft men een gratis bibliotheeklidmaatschap boven 18 jaar?

Bron: Websites bibliotheken / Bewerking: M. Deckers - Bijzink

■ Tot een bepaalde leeftijd ■ Iedereen met beperking of teengeld

Bron:

<https://www.markdeckers.net/2023/07/maak-iedereen-tot-27-jaar-gratis-lid.html#:~:text=Dat%20is%20wettelijk%20geregeld.,%27>

MOTIE
AANVAARD

8

Motie: Tegengaan van pesten op school

De gemeenteraad van Hengelo, in vergadering bijeen op woensdag 8 november 2023.

Constaterende dat:

- elk kind zich veilig moet kunnen voelen op - en rondom school, door pesten zo veel mogelijk tegen te gaan;
- de Wet Veiligheid op School zegt dat scholen een sociaal veiligheidsbeleid moeten uitvoeren;
- deze wet ook zegt dat er op iedere school een vast aanspreekpunt moet zijn waar kinderen of ouders melding kunnen doen van pesten en er iemand op school verantwoordelijk is voor het anti-pestbeleid en in de gaten houdt of kinderen zich wel veilig voelen;
- de gemeente afhankelijk is van scholen in hoeverre ze de gemeente in hun beleid over pesten hierin willen betrekken;

Overwegende dat:

- desondanks de wettelijk verplichte aanwezigheid van pestprotocollen op onze scholen het ook in Hengelo nog steeds gebeurt dat kinderen door pesten worden uitgesloten en gekleineerd en in dit ook in sommige gevallen online wordt verspreid door omstaanders;
- dat de psychologische schade die door pesten kan ontstaan zeer groot is en vaak een leven lang wordt meegedragen;
- pestgedrag online verspreidt een grote maatschappelijke verontwaardiging veroorzaakt;
- er al een aanwezige structuur in Hengelo is voor samenwerking en overleg van de gemeente en ketenpartners;
- dat een aantal NPO-middelen die nu op dit gebied worden ingezet tijdig/eindig zijn waardoor bijvoorbeeld partners als Jongerenwerk mogelijk niet meer op de scholen in de voorlichtende zin actief kunnen zijn.

Draagt het college op:

- Om samen met ketenpartners een actieplan te ontwikkelen om pesten op scholen tegen te gaan.
- Dit actieplan voor de behandeling van de zomernota 2025 (in Juli 2024) bij de raad terug te leggen om te bekijken of extra gemeentelijke inzet (financieel/ fte) nodig is.

En gaat over tot de orde van de dag.

Seviye-van Wier-Koca

Lokaal Hengelo – Anders! Hengelo

Definitie

Pesten is een stelselmatige vorm van agressie waarbij één of meer personen proberen een andere persoon fysiek, verbaal of psychologisch schade toe te brengen. Bij pesten is de macht ongelijk verdeeld.

<https://www.nji.nl/cijfers/pesten-daders>

Daders van pesten in het primair en voortgezet onderwijs

Primair onderwijs

In het schooljaar 2020-2021 zegt vier procent van de leerlingen in de bovenbouw (groep 6,7,8) van het primair onderwijs zelf te pesten. Van deze leerlingen zegt 8 procent heel vaak te pesten en 35 procent zegt soms te pesten. In bijna de helft (48 procent) van de gevallen wordt er mondeling gepest, zoals uitschelden, roddelen, beledigende grapjes maken en bijnamen gebruiken. In 30 procent van de gevallen is het pesten lichamelijk, zoals duwen, stompen, schoppen of slaan. Bij 9 procent van de gevallen gaat het om digitaal pesten. Behalve vragen over pestgedrag is ook aan leerlingen in het primair onderwijs gevraagd of zij zich schuldig hebben gemaakt aan 'vervelende dingen' richting anderen. Uit de cijfers blijkt 5 procent (waarvan 2 procent vaak) andere kinderen heeft uitgescholden tijdens de les. Andere incidenten waar leerlingen zich schuldig aan maken zijn: kinderen expres pijn doen (4 procent, waarvan 2 procent vaak), kinderen buiten sluiten (4 procent, waarvan 2 procent vaak) of bang maken (3 procent, waarvan 1 procent vaak).

Voortgezet onderwijs

Van de ondervraagde scholieren in het voortgezet onderwijs zegt 6 procent in het schooljaar 2020-2021 weleens iemand gepest te hebben: drie procent doet dat soms (minder dan 1 keer per maand) en de andere drie procent doet dat (zeer) vaak (1 keer per maand tot dagelijks). In de meeste gevallen pesten zij medeleerlingen (31 procent). Daarnaast zijn ook familieleden van leerlingen (13 procent), docenten (12 procent) en ander personeel van school (12 procent) slachtoffer van pesten.

Verbaal pesten komt met 25 procent het meeste voor. Het gaat dan om bijvoorbeeld uitschelden, uitlachen of beledigen. 14 procent van de daders zegt digitaal te pesten. Dat wil zeggen via telefoon, pc of internet.

Wanneer gevraagd wordt naar de reden van het pesten zeggen daders dat ze andere leerlingen pesten vanwege hun gedrag (49 procent), hun uiterlijk (22 procent) of omdat ze een kick krijgen van het pesten (17 procent). In twaalf procent van de gevallen pesten zij iemand vanwege de seksuele geaardheid van het slachtoffer en negen procent van de daders zegt iemand te hebben gepest omdat deze transgender is. Drie van de tien leerlingen (31 procent) zeggen te pesten vanwege een andere reden.

Zij zeggen te pesten:

- gewoon vanwege de grap, er niet echt een reden voor is en het meer plagerijen zijn
- omdat ze zelf ook gepest worden, vroeger zelf zijn gepest of ze pesten een leerling omdat die pest
- omdat het pesten voortkomt uit irritaties die de ander opwekt

Deze gegevens zijn afkomstig uit de Veiligheidsmonitor, waarin scholieren en docenten in het primair- en voortgezet onderwijs bevraagd zijn over hun veiligheidsbeleving op school (van den Broek e.a. 2022).

Daders van pesten onder scholieren van 12-16 jaar

In het HBSC-onderzoek uit 2021 zijn ook leerlingen in het basis- en voortgezet onderwijs gevraagd naar pestgedrag. In onderzoeken naar pesten en gepest worden, wordt aan kinderen en jongeren zelf gevraagd wat hun ervaringen hiermee zijn. Doordat elk onderzoek het begrip 'pesten' anders definieert, is het moeilijk om de resultaten onderling te vergelijken. Sinds 2001 is het percentage daders van pesten aanzienlijk afgenomen. Dit geldt zowel in het basis- als voortgezet onderwijs. In 2001 zei 7,4 procent van de leerlingen in groep 8 van de basisschool vaak (minstens twee keer per maand) anderen te pesten. In 2021 ging het om 1,8 procent.

In het voortgezet onderwijs komt pesten vaker voor maar ook daar is er sinds 2001 sprake van een aanzienlijke daling. In 2001 zei 11,3 procent van de leerlingen vaak te pesten. In 2021 gaat het om 3,1 procent.

Onder jongens komt pestgedrag meer voor dan onder meisjes. In het basisonderwijs gaat het om respectievelijk 2,4 procent en 1,3 procent. Dit verschil is echter niet significant. In het voortgezet onderwijs is het verschil groter en wel significant. Daar gaat het om respectievelijk 3,7 procent en 1,9 procent van de jongens en meisjes die aangeven minstens twee keer per maand iemand te pesten.

MOTIE
AANVAARD

Motie Nieuwe Speelplekken

Agendapunt C01 Beleidsbegroting van 2024-2027

De gemeenteraad van Hengelo, in vergadering bijeen op woensdag 8 november 2023;

Constaterende dat:

- Er meerdere inwoners bij de gemeente hebben aangegeven dat de speelplekken in hun buurt niet meer voldoen;
- Wij blij zijn met de participatie van onze inwoners en dit belangrijk vinden en serieus nemen;
- Er een kadernota spelen is uit 2016;
- De speelplekken in de gemeente op basis van deze nota ingevuld en onderhouden worden;
- De groep jongeren van 6 tot 12 jaar (de basisschoolleeftijd) heeft vooral behoefte aan variatie in speluitdagingen (zie Kadernota Spelen 2016);
- De kadernota in 2025 geactualiseerd wordt, waardoor sommige speelplekken niet meer voldoen aan de leeftijdsopbouw van de inwoners van die buurt (zie inbreng inwoners);
- De toekomstige Kadernota Spelen pas op z'n vroegst in 2026 geïmplementeerd kan worden met financiële middelen en daardoor er eerder geld vrijgemaakt moet worden om deze periode te overbruggen;
- Er speelplekken zijn waar deze variatie ontbreekt en waar nieuwe innovatieve en veilige speeltoestellen kunnen bijdragen aan deze variatie;
- Jongeren echter steeds minder buiten spelen, maar nieuwe speelplekken met innoverende speeltoestellen kunnen bijdragen om jongeren naar buiten te krijgen.

Overwegende dat:

- Meer buiten zijn goed is voor de geestelijke en lichamelijke ontwikkeling;
- Een stimulerende omgeving goed is voor de creatieve ontwikkeling van jongeren;
- Sommige speeltuinen niet uitdagend, stimulerend en breed toegankelijk zijn;
- De speeltuinen ook niet aantrekkelijk zijn voor volwassenen om te verblijven;

- Het van belang is om nieuwe speelmogelijkheden samen met de jongeren te verkennen;
- Nieuwe speelmogelijkheden een voorzet en inspiratie kunnen zijn voor de toekomstige Kadernota Spelen;
- Jong geleerd, oud gedaan: Wanneer jongeren weer wennen om buiten te zijn, zullen ze als volwassene ook meer buiten naar buiten gaan;
- Meer bewegen ten goede komt van de gezondheid;
- Meer buiten zijn meer kansen op sociale contacten geeft;

Draagt het college op om:

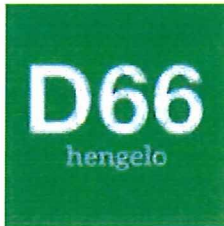
- Een tweetal speelplekken te selecteren als pilot en deze, vooruitlopend op de toekomstige Kadernota Spelen vernieuwend, innovatief en veilig in te richten alsmede toegankelijk voor minder validen;
- In 2024 samen met jongeren de mogelijkheden van deze nieuwe speeltoestellen te verkennen en zo samen met de jongeren te werken aan input voor een nieuwe Kadernota Spelen;
- Deze vernieuwende, innovatieve en veilige speeltoestellen uit de post 'vervangingsinvesteren Spelen' te halen;
- Indien nodig budget uit deze post naar voren te halen om deze pilot goed in 2024 uit te voeren.

En gaat over tot de orde van de dag.

Ondertekend door:

D66 Hengelo
Remko Lulof

PvdA Hengelo
Nicolien Boekhoudt

MOTIE
AANVAARD
§

Motie: passend primair onderwijs.

De gemeenteraad van Hengelo, in vergadering bijeen op woensdag 8 november 2023,

Constaterende dat:

- Twente naar schatting tot wel 500+ (soms tijdelijke) thuiszitters heeft.
- De geschatte jaarlijkse kosten voor de maatschappij per thuiszitter tussen de 50.000 en 100.000 euro bedragen, zonder de persoonlijke en naastenimpact in ogenschouw te nemen.
- Ongeveer een derde van deze thuiszitters naar schatting behoort tot de categorie 'Hoogbegaafd', zoals blijkt uit bijgeleverde bronnen
- Passend onderwijs een aanzienlijke besparing kan opleveren op de kosten van jeugdzorg en andere aspecten binnen het sociaal domein.
- Er niet altijd passend onderwijs voor deze groep in Twente aanwezig is.

Overwegende dat:

- Passend onderwijs een preventieve werking heeft en kan leiden tot een afname van het aantal thuiszitters.
- Het verlies van talenten van deze kinderen een negatieve invloed heeft op de maatschappij.
- Kinderen die vroegtijdig uitvallen doorgaans op de lange termijn niet goed kunnen integreren in de samenleving.
- Passend onderwijs een kinderrecht is.
- Passend onderwijs bewezen voor minder schooluitval zorgt.
- Kinderen die uitvallen vaak ook op de lange termijn niet goed kunnen meedraaien in onze maatschappij.
- Brigantijn en Symbio deze uitdaging al voortvarend te lijf gaan door middel van goede initiatieven.
- Dit past bij het convenant 'De Twentse Belofte'.

Roept op tot:

- Een verkenning naar een Twentebreed onderzoek naar de kosten en baten van passend aanbod die specifiek gericht is op deze doelgroep.
- De overige Twentse gemeenten zo veel mogelijk te betrekken in het proces.
- De bijgeleverde rapporten mee te wegen in de verkenning.
- Het delen van de verkenning met de raad, de overige 13 Twentse gemeenten en de partners in het onderwijs in de vorm van een onderzoeksopzet met financiële kaders.

En gaat over tot de orde van de dag.

Sebastiaan van der Pal
D66 Hengelo

Over de bronnen die genoemd staan in de motie:

<https://hbscholen.nl/rapport/> (Toont het belang aan van voltijds ondersteuning)

<https://balansdigitaal.nl/wp-content/uploads/2021/02/Thuiszitters-Tellen.pdf> (Over het aantal thuiszitters dat werkelijk op onze zorg drukt, inclusief 'verborgen aantallen')

Bezoekadres stadhuis
Burgemeester van der Dussenplein 1

Postadres
Postbus 18, 7550 AA Hengelo

Telefoonnummer
14-074

E-mail
Gemeente@hengelo.nl

www.hengelo.nl

Gemeente
Hengelo